

Mahakavi Shree Jayshekharsuri
(Ph. D. Thesis on Life and Literature
of Jayshekharsuri, A Great Poet of
Fourteenth Century) by
Sadhvi Mokshagunashreeji
First Edition – October 1991
Price – Rs. 50-00

પ્રથમ આવૃત્તિ : વિ. સં. ૨૦૪૭, આસો; ઓક્ટોબર, ૧૯૯૧
ક્રિંમત : રૂપિયા પચાસ
ભાગ ૧-૨ના સેઠની ક્રિંમત રૂપિયા એકસો

પ્રકાશક :

આર્થ જય કલ્યાણ કેન્દ્ર
મેઘરત્ન એપાર્ટમેન્ટ, ૧લા માળે,
ગૌ. ની. ગુણસાગરસુરિ મેઘ સંસ્કૃતિ ભવન,
દેરાસરલેન, ઘાટકોપર (પૂર્વ)
મુળ્ય-૪૦૦ ૦૭૭

આવરણ :

હીપક પ્રિન્ટરી,
૨૭૭૬, રાયપુર દરવાજા પાસે, અમદાવાદ

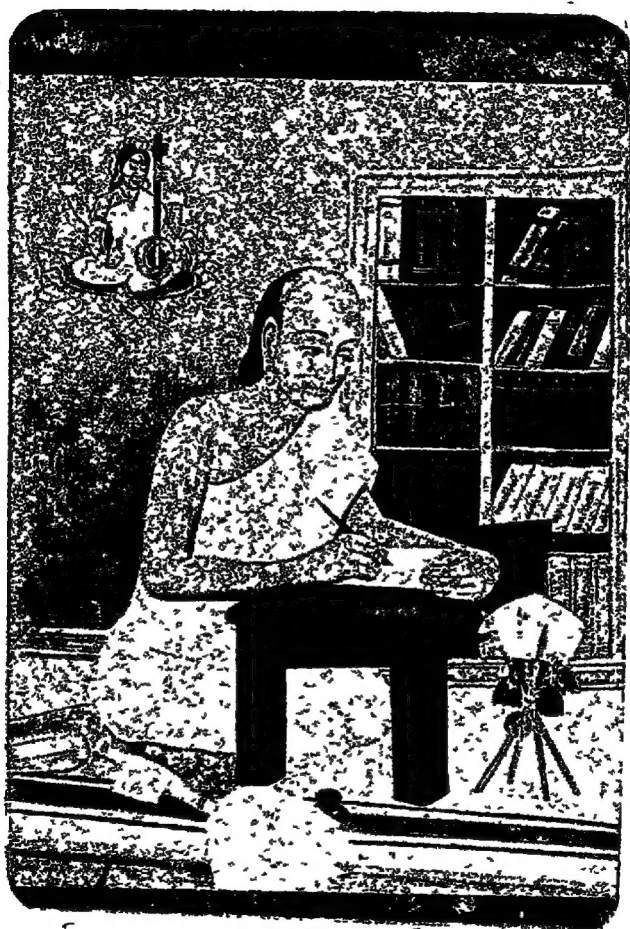
મુદ્રક :

ગિરીશ જેસલપુરા

પ્રકાશ ટ્રેડર્સ

૧૩, તેજપાલ સોસાયટી, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૭

મહાકવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ

- * જન્મ સ. ૧૩૬૮ * દીક્ષા સં. ૧૪૦૫
- * આચાર્ય પદવી સ. ૧૪૨૦ (પાટણ)
- * કાળધર્મ સ. ૧૮૬૨ (અનુમાનથી)

ભારતદિવાકર, શાસનસમ્રાટ, યુગપ્રભાવક
અચલગચ્છાધિપતિ પ. પૂ. ગુરુદેવ આચાર્ય ભગવંત

શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા.નાં શુભ આશીર્વાચન

અચલગચ્છેશ પૂ. દાદા શ્રી મહેન્દ્રપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા.ના
વિદ્વાન શિષ્યરત્ન અચલગચ્છ-ચણગાર, કવિચક્રચક્રવર્તી વિદ્વદ્વચ
પૂ. આ. ભગવંત શ્રી જયશેખરસૂરિ ઉપર સુ. સા. શ્રી મોક્ષગુણ-
શ્રીજી અભ્યાસ કરવા સાથે શોધઅંતરૂપ મહાનિબંધ લખી રહ્યાં
છે જેથી તેઓને અંતરના શુભાશીર્વાદ સહ હાર્દિક અભિનંદન
આપું છું.

આ અંત્ર જેવા બીજા પણ અનેક પ્રાચીન અને અપ્રગટ
અંથોનું શીઘ્ર સંશોધન અને પ્રકાશન થાય એ ખૂબ જ જરૂરી છે.
અચલગચ્છના વિદ્વાન પૂર્વાચાર્યોએ પણ વિશાળ સાહિત્યઅંથોની
રચના કરી છે. આ પૈકીનું કેટલુંક સાહિત્ય પ્રકાશિત થઈ ગયું છે,
જ્યારે કેટલુંક બાકી છે તે પ્રાચીન જ્ઞાનભંડારોમાંથી મેળવી
સંશોધિત કરી પ્રકાશિત કરવું ઘટે. પ્રાચીન અંથોદ્ધારની શુભ
પ્રવૃત્તિમાં દરેક રીતે સફળતા મળે એ જ ભાવના.

શિખરજી તીર્થશ્રી સિદ્ધાચલ
તીર્થ સંઘ પ્રવેશ દિન
આર્ચરક્ષિત નગરી (તંબૂ),
કચ્છી ભવન, તળેટી રોડ,
પાલિતાણા (સૌરાષ્ટ્ર)
સં. ૨૦૪૧, વૈશાખ સુદ-૨
તા. ૨૧-૪-૧૯૮૫

આચાર્ય ગુણસાગરસૂરિ

પ્રકાશકીય

‘મહાકવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ’ નામનો આ વિદ્વાતપૂર્ણ ગ્રંથ અમારા શ્રી આચાર્ય-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર તરફથી પ્રકાશિત થાય છે એ અમારા માટે અત્યંત હુષની વાત છે.

મુંબઈ યુનિવર્સિટીના ગુજરાતી વિભાગના ભૂતપૂર્વ અધ્યક્ષ ડૉ. શ્રી. રમણલાલ ચી. શાહના માર્ગદર્શન હેઠળ પ. પૂ. સા. શ્રી પુણ્યોદયશ્રીજી મ.સા.નાં શિષ્યા પૂ. સાધ્વી શ્રી મોક્ષગુણાશ્રીજી મ. એ મહાકવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ વિશે ખૂબ જ પરિશ્રમ લઈ તૈયાર કરેલા આ શોધનિબંધને મુંબઈ યુનિવર્સિટીએ પીએચ. ડી.ની ડિગ્રી માટે માન્ય કર્યો છે એ અમારા માટે બહુ જ આનંદ અને ગૌરવનો વિષય છે.

ચારસો વર્ષ પૂર્વે થયેલા, અચલગમ્ભીરના જૈનાચાર્ય શ્રી જય-શેખરસૂરિનાં જીવન અને કવન વિશે સળંગ, વ્યવસ્થિત અને પદ્ધતિ-સરનો આ પ્રથમ સુદૃઢ શોધનિબંધ છે, અને તેમાં કેટલીક અપ્રકાશિત કૃતિઓનો પ્રથમ વાર અભ્યાસ થયો છે તેમજ કેટલીક માહિતી પ્રથમ વાર પ્રકાશમાં આવી છે, એ પણ અમારા માટે બહુ આનંદની વાત છે.

પાંચેક વર્ષ પહેલાં સમ્મેતશિખરમાં અચલગમ્ભીરધિપતિ પ. પૂ. આ. ભ. શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજસાહેબની નિશ્રામાં પ. પૂ. આ. ભ. શ્રી કલાપ્રભસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા. એ ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવની જન્મભૂમિ વિશે વિચારણા કરવા ઇતિહાસના વિદ્વાનોના સંમેલનનું આયોજન કર્યું હતું ત્યારે તેમાં ભાગ લેવા માટે મુંબઈથી ડૉ. રમણલાલ ચી. શાહ પણ પધાર્યા હતા. તે સમયે પ. પૂ. આ. ભ. શ્રી કલાપ્રભસાગરસૂરિ મ. સા.ની પ્રેરણાથી એવો નિર્ણય થયો હતો કે પૂ. સાધ્વી શ્રી મોક્ષગુણાશ્રીજી બી.એ.ની ડિગ્રી

ધરાવે છે તો તેમને ડૉ. રમણલાલ ચી. શાહ મહાકવિ જ્યોત્ષેખર-
સૂરિ વિશે પીએચ. ડી.નો અભ્યાસ કરાવે. સમ્મેતશિખરજીથી
શત્રુજય મહાતીર્થનો સંઘ પ્રસ્થાન કરવાનો હતો તે મંગલ ઘડીએ
પૂ. ગચ્છાધિપતિ ગુરુદેવે સંઘ સમક્ષ આશીર્વાદ સાથે આ મુંઠર
ઘોષણા કરી હતી.

ઉચ્ચ વિહાર કરીને મુંબઈ પધારી પૂ. સા. શ્રી મોક્ષગુણ-
શ્રીજીએ ચાર આતુર્માંસ દરમિયાન સતત ચીવટપૂર્વક અભ્યાસ
કરીને આ શોધનિબંધ તૈયાર કર્યો છે એ જોવા-તપાસવામાં તથા
યોગ્ય માર્ગદર્શન આપવામાં ડૉ. રમણલાલ ચી. શાહે પણ ઘણો
પરિશ્રમ લીધો છે અને સમયનો ઘણો ભોગ આપ્યો છે એ માટે
અમે જેમના ઋણી છીએ. શ્રી અખિલ ભારત અચલગૃહ (વિધિપક્ષ)
સ્વેતામ્બર જૈન સંઘ દ્વારા મુંબઈમાં આ શોધગ્રંથ માટે પરિશ્રમ
લેનાર પૂ. સા. શ્રી મોક્ષગુણશ્રીજી મ.સા.નું અને તેમના માર્ગદર્શક
ડૉ. રમણલાઈ શાહનું અનુમોદન બહેર સમારંભ દ્વારા કરવામાં
આવ્યું હતું.

આ ગ્રંથના પ્રકાશનનો લાભ અમારા શ્રી આર્ય જય કલ્યાણ
કેન્દ્રને મળ્યો છે એથી અમે સવિશેષ આનંદ અને ગૌરવ અનુ-
ભવીએ છીએ.

અમારી વિવિધ યોજનાઓમાં અમને જેમના તરફથી વિવિધ
પ્રકારનો સહકાર સાંપડતો રહ્યો છે તે સૌ પ્રત્યે અમે આભારની
લાગણી દર્શાવીએ છીએ.

લિ. વસનજી લખમશી સાવલા તથા અન્ય ટ્રસ્ટીઓ

શ્રી આચ' જય કલ્યાણુ કેન્દ્ર

૫. પૂ. આ. ભ. શ્રી કલાપ્રભસાગરસૂરિ મહારાજસાહેબની પ્રેરણાથી જૈન સાહિત્યના પ્રકાશન માટે આ મંસ્થાની સ્થાપના: વીર સંવત ૨૦૩૦માં કરવામાં આવી હતી. ઉત્તરોત્તર વિકાસ કરતી આ સંસ્થાને અચલગરુડાધિપતિ ૫. પૂ. આ. ભ. તથા અન્ય પૂજ્યોના મંગલ આશીર્વાદ અને માર્ગદર્શન સાપડતા રહ્યા છે વળી આ સંસ્થાને સ્વ. સંઘવી શ્રી લખમશી શ્વેલાભાઈ સાવલાના પરિવાર તરફથી મુળઈમા ઘાટકોપર(પૂર્વ)મા લાલજી પુનશી વાડીમા ૧૦૧ વર્ષના માતૃશ્રી સ્વ. મેઘબાઈ શ્વેલાભાઈ પુનશી સાવલાના સ્મરણાર્થે 'મેઘભવન'ની જગ્યા મળતા ત્યા વિશાળ જ્ઞાનભંડાર પથ ચાલુ કરવામા આવ્યો છે.

‘આચ’-જય-કલ્યાણુ-કેન્દ્ર’ના નામકરણમા અચલગરુડના મહાન આચાર્યો શ્રી આચ’રક્ષિતસૂરીશ્વરજી મ.સા., શ્રી જયસિંહસૂરીશ્વરજી મ.સા., શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી મ.સા., શ્રી જયહીતિસૂરીશ્વરજી મ.સા., શ્રી જય-કેશરીસૂરીશ્વરજી મ.સા. તથા શ્રી કલ્યાણુસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા. ની સ્મૃતિ જોડાયેલી છે.

ફક્ત હજાર ગ્રંથોનો સંગ્રહ ધરાવતી આ સંસ્થાના ઉપક્રમે અત્યાર-સુધીમા ૫૦૦૦થી વધુ પ્રકાશનો થયા છે તથા પ્રાચીન અને અર્વાચીન જૈન શાસ્ત્રીય ગ્રંથો, શબ્દકોશ, સાહિત્યકોશનાં પ્રકાશિત ઉપરાત હસ્ત-લિખિત પ્રતિઓ તથા તેની ઝેરોક્ષ નકલોનો સંગ્રહ કરવાની પ્રવૃત્તિ પથુ વિશાળ ધોરણે ચાલી રહી છે.

આચ’-જય-કલ્યાણુ-કેન્દ્રનું દ્રસ્ટી મંડળ

(૧) શ્રી વસનજી લખમશી શાહ	(૫) શ્રી માવજી ધનજી દેદિયા
(૨) શ્રી રતનશી ટોક્કરશી સાવલા	(૬) શ્રી એલ ડી. શાહ (એડવોકેટ)
(૩) શ્રી હીરજી સુંદરજી ગડા	(૭) મૂલચંદ એલ. સાવલા
(૪) શ્રી ટોક્કરશી આણુંદજી લાલજી	(૮) ડૉ. એલ. એમ. શાહ

શ્રી આર્ય જય કલ્યાણ કેન્દ્ર ટ્રસ્ટના સાહિત્ય-સંરક્ષકો : સાહિત્યભક્ત, સ્વજનોની શુભ નામાવલી

ક્રમ નામ કચ્છનું ગામ સુબંધ

સાહિત્ય-સંરક્ષક

(૧) સંઘવી શ્રી લખમશી ઘેલાભાઈ સાવલા	દુર્ગાપુર	ઘાટકોપર
સપરિવાર		
(૨) સ્વ. ઝેડી શ્રી દામજીભાઈ મેઘજીભાઈ	દુર્ગાપુર	મુલુન્ડ
(૩) શ્રી પેથરાજ આણુંદ નાગડા	ચેલા માટુંગાબી.બી.	
(૪) શ્રી નાનજી ગાંગજી હરિયા	દેવપુર	માટુંગા
(૫) શ્રી કલ્યાણજી ટોકરશી	વીહ	ઘાટકોપર
(૬) કેશરજીભાઈ ખીમજી	સોલાપુર	—

સાહિત્ય-ભક્ત

(૧) શા. લખમશી ઉમરશી ગાલા	મોટા આસંખીઆ	ગોરેગાંવ
(૨) શા. રતનશી ટોકરશી સાવલા	નવાવાસ	ઘાટકોપર
(૩) શા. હીરજી હંસરાજના સ્મરણાર્થે—સુપુત્રો	મકડા	સાચન
(૪) શ્રીમતી પુરજીભાઈ ગાંગજી રામજી	કોડાય	શીવરી
(૫) શા. જઠાલાલ મુરજી હ. જખીઆઈ	શેરડી	ગોરેગામ
(૬) શા. ટોકરશી આણુંદજી લાલકા	લાલા	ઘાટકોપર
(૭) શ્રીમતી નર્મદાબહેન મૂલચંદ સ્વજી	કોડાય	શીવરી
(૮) શ્રીમતી અગરીદેવી રૂગા મલાણી	ખાડમેર	—
	(રાજસ્થાન)	
(૯) શા. વીરજી ટોકરશી	લોચબ	લાલખલા
(૧૦) શ્રી રાજેન્દ્રકુમાર ઝોન્ડ બ્રધર્સ	માંડવી	માટુંગા
(૧૧) ડૉ. નાનજી ખીમશી હ. મેલાણી	હુંડા	મુલુન્ડ
(૧૨) શા. માણેક મુરજીના સ્મરણાર્થે	કોટડી	વિકોલી
(૧૩) શ્રીમતી સોનજીભાઈ શામજી હંસરાજ	કોડાય	મુલુન્ડ
(૧૪) શ્રીમતી પુરજીભાઈ ટોકરશી દેવજીના સ્મરણાર્થે લાલા		મુલુન્ડ
(૧૫) શ્રીમતી દેવકાખાઈ કુંવરજી કચરા	ગઢશીશા	ચીંચળંદર
(૧૬) શ્રીમતી નર્મદાબહેન વસનજી કુંવરજી	નરેડી	—
(૧૭) શ્રીમતી તલકબહેન પ્રેમજી લાણુજી	ખાડખા	—
(૧૮) માટુશી મખીઆઈ દામજી મેઘજી વીરા	નવાવાસ	મુલુન્ડ

ક્રમ	નામ	કન્ઠવૃં ગામ	મુખર્થ
સાહિત્ય-લક્ષ્ય			
(૧૯)	શ્રીમતી ઇન્દિરાબહેન દામજી વીરા	નવાવાસ	મુલુન્ડ
(૨૦)	શ્રીમતી રેખાબહેન ધીરજ દામજી	નવાવાસ	મુલુન્ડ
(૨૧)	શ્રીમતી વાલ્મીકી સુરજી નાગડા	સલોસરા	—
(૨૨)	એક સદ્ગૃહસ્થ તરફથી	નારણપુરા	—
(૨૩)	શા. પુન્યાભાઈ ધર્માભાઈ	બાડા	—
(૨૪)	શા. મોરારજી દેવરાજ ભારુ (ચીઆસર)	ઉજ્જૈન	—
(૨૫)	શ્રીમતી ખીમ્મીબાઈ હંસરાજ હરિયા	હાલાપુર	—
(૨૬)	એડવોકેટ લીલાધર દામજી શાહ	ભોળાય	વરલી
(૨૭)	શા. સુંદરજી ધનજી ગડા	બાડા	લાલવાડો
(૨૮)	શા. રમેશચંદ્ર કેશવજી મસાલાવાળા	બાડા	માદુંગા
(૨૯)	શા. ચાંપશી પદમશી (હ. સુપુત્રો)	મેરાઉ	ગાંધીધામ
(૩૦)	શ્રીમતી દક્ષીણબહેન ખેતશી	દેશવપુર	સાતસતા
(૩૧)	સ્વ. ભૂપેન્દ્રકુમાર પાણીના સ્મરણાર્થે હ. માતૃશ્રી વેદ્યાભાઈ	જોધરા	વિકોલી
(૩૨)	શા. ભવાનજી કાનજી ભુલા	રાયણ	ઘાટકોપર
(૩૩)	મં. સ્વ. દેવકાબાઈ ખીમજી બેડા	નવાવાસ	—
(૩૪)	માતૃશ્રી પુરબાઈ ખીમજી બેડા હ. પદમશીભાઈ	જોધરા	જુહુ-પાલ્લી
(૩૫)	શા. વીજપાર મોહણી શાહ	બાડા	ઘાટકોપર
(૩૬)	શા. માવજી ધનજી દેડીયા	ભુજપુર	ચીંચમંદર
(૩૭)	શા. ઉત્તમચંદ રણધી હરિયા	ભોળાય	સાંતાકુલ
(૩૮)	શા. બચુભાઈ ટાકરશી શાહ	ભોળાય	સાંતાકુલ
(૩૯)	શા. હંસરાજ ચનાભાઈ શાહ	ગઢશીશા	ચીંચમંદર
(૪૦)	શા. મણિલાલ દામજી	ભોળાય	—
(૪૧)	શા. પ્રેમજી શિવજી	—	—
(૪૨)	શ્રીમતી ગંગાબહેન દામજી	ભોળાય	—
(૪૩)	શ્રીમતી દેવકાબહેન વિશનજી	—	—
(૪૪)	શ્રી કલ્યાણ કારભાઈ	ભોળાય	મુલુન્ડ
(૪૫)	શ્રી ઝવેરબહેન નરશી લખમશી	ભુજપુર	મુલુન્ડ
(૪૬)	શ્રી કલ્યાણજી મેઘજી લાલન	કોડાય	ચેમ્બુર
(૪૭)	શ્રી મેઘબાઈ હેમરાજ	રામાણીયા	ભોજેશ્વરી

સાહિત્યદિવાકર પૂ. આ. ભ. શ્રી કલાપ્રભસાગરસૂરી-
શ્વરજી મ.સા.ના માર્ગદર્શનથી શ્રી આચાર્ય-જય-કલ્યાણ
કેન્દ્ર ટ્રસ્ટ દ્વારા પ્રકાશિત ગ્રંથોની સૂચિ

૦

ક્રમ

પુસ્તકનું નામ

- (૧) ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ જીવનસૌરભ
- (૨) ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ સ્મૃતિત્રય
- (૩) પરભવતું ભાતું (વિવિધ વૈરાગ્યાદિ વાચન)
- (૪) વીશ સ્થાનકાદિ તપવિધિ પૂજ (તપવિધિ)
- (૫) શ્રી શુકરાજ ચરિત્ર - સંસ્કૃત (પ્રત)
- (૬) ચંદ્રધવલભૂપ ધર્મદત્તચરિત્ર - સંસ્કૃત (પ્રત)
- (૭) વિરતીનો સરભ માર્ગ (૧૪ નિયમો) - પોકેટબુક
- (૮) હૃદયવીણાના તારે તારે (પ્રાચીન સ્તવનાવલિ)
- (૯) મલયાસુંદરી ચરિત્ર - સંસ્કૃત (પ્રત)
- (૧૦) ગુરુગુણ ગીત શુજન (પ્રાચીન - અર્વાચીન ગ્રહીઓ)
- (૧૧) દિવ્ય જીવન જીવવાની ચાવીઓ (૧૦૧ નિયમો) - પોકેટબુક
- (૧૨) ચતુર્વિંશતિ જિનસ્તોત્રાણિ - સાનુવાદ (જિનભક્તિ)
- (૧૩) તપથી નાસે વિકાર (પોકેટબુક)
- (૧૪) આચાર્યરક્ષિત જૈન પંચાંગ (સં. ૨૦૩૫)
- (૧૫) કામદેવચરિત્ર મૂળ - અનુવાદ (સંસ્કૃત-શુજરાતી પ્રત)
- (૧૬) જૈન શાસનમાં અચલગચ્છનો દિવ્ય પ્રકાશ (પદાવલિ)
- (૧૭) કામદેવચરિત્ર - શુજરાતી અનુવાદ (પ્રત)
- (૧૮) અચલગચ્છની અસ્મિતા (આચાર્યરક્ષિતસૂરિ)
- (૧૯) અચલગચ્છના જ્યોતિર્ધર (જયસિંહસૂરિ)
- (૨૦) અચલગચ્છના હીપક (મહેન્દ્રપ્રભસૂરિ)
- (૨૧) અચલગચ્છના મંત્રપ્રભાવક (મેરુતુંગસૂરિ)
- (૨૨) અચલગચ્છના ક્રિયોદ્ધારક ધર્મમૂર્તિસૂરિ)
- (૨૩) અચલગચ્છની પ્રતિભા (કલ્યાણસાગરસૂરિ)
- (૨૪) અચલગચ્છના સસુદ્ધારક (ગૌતમસાગરસૂરિ)

- (૨૫) જીવનનું અમૃત (તત્ત્વજ્ઞાનના લેખો)
 (૨૬) લિંગનિર્ણય ગ્રંથ (મૂળ વ્યાકરણના અગ્રવિષયક)
 (૨૭) લિંગનિર્ણય સંસ્કૃત શબ્દકોશ (વ્યાકરણનો અગ્ર)
 (૨૮) પદ્મશૈલ નિર્ણય - સાનુવાદ (મેરુપુત્રસૂત્રિત)
 (૨૯) સમરો મહામંત્ર નવકાર
 (૩૦) ભોજ વ્યાકરણ - અનુવાદ વિવરણ-સહિત
 (૩૧) વિદ્યવિતામણિ - પદ્યબદ્ધ
 (૩૨) અનેકાર્થ નામમાલા (હિન્દી પદ્ય)
 (૩૩) સૌભાગ્ય પંચમી કથા (શુણ્યસાગરસૂત્રિત)
 (૩૪) કાર્તિકી પૂર્ણિમા કથા મૂળ („)
 (૩૫) મૌન એકાદશી કથા મૂળ („)
 (૩૬) પોષ દશમી કથા મૂળ („)
 (૩૭) મેરુ તેરશ કથા મૂળ („)
 (૩૮) હોળીકા કથા મૂળ („)
 (૩૯) ચૈત્રી પૂનમ કથા મૂળ („)
 (૪૦) અક્ષય તૃતીયા કથા મૂળ („)
 (૪૧) રોહિણી કથા મૂળ („)
 (૪૨) પર્યુષણ અષ્ટા કથા મૂળ („)
 (૪૩) હીપાવલિ કથા મૂળ („)
 (૪૪) ચાતુર્માસિક વ્યાખ્યા કથા મૂળ („)
 (૪૫) દાદશ પર્વ કથા મૂળ („)
 (૪૬) ખીલા ફૂલ ફેલ ગઈ સૌરભ
 (૪૭) બારસાસૂત્ર સચિત્ર - મૂળ
 (૪૮) મારે જાણુ પેલે પાર
 (૪૯) પર્યુષણ સ્વાધ્યાય
 (૫૦) ફટાકડા ફોડી ભરો ના પાપઝોલી
 (૫૧) રેડી વન હુ ગ્રી
 (૫૨) જૈન કથાસંદોહ-ભાગ ૧
 (૫૩) અહં ન કરિયો ક્રોધ
 (૫૪) હોડે શું ને ગીત, હૈયે પ્રભુની પ્રીત

- (५५) श्री ज्यशेभरसूरि साग १ (पी.जे.य. डी. महावि.ध)
 (५६) श्री ज्यशेभरसूरि साग २ (पी.जे.य. डी. महावि.ध)
 (५७) आषो जितालयनी परसगांठ जेजीजे
 (५८) अयलमज्जनी प्रतिला
 (५९) पुरुषार्थनी प्रेरणाभूति
 (६०) ज्युस्वाभी यरित्र - प्रताकार (ज्यशेभरसूरिकृत, ५६)
 (६१) ज्युस्वाभी यरित्र - प्रताकार (भाषांतर)
 (६२) त्रिभुवनहीपक प्रणधः जेक अध्ययन

हिन्दी साहित्य

१ भक्तिलैया

देवदर्शन-गुरुवदन व सामायिक की विधि ।

२ प्रार्थना

नवस्मरण-भक्तामर व चमत्कारिक सरस्वतीस्तोत्र ।

३ बोलो सुबह शाम (द्वितीय आवृत्ति)

लघुपुण्यप्रकाशस्तवन-दादागुरुदेव इन्कीसा,
 गौतमस्वामी रास आदि ।

४ तपसुं बेड़ो पार

सिद्धाचलजी, सम्पतेश्वरजी तीर्थ व ज्ञानपंचमी,
 वीसस्थानक तथा वर्धमान तपकी आराधनाविधि

५ रेडी बन डु धी (द्वितीय आवृत्ति)

बालयोग्य खेल के साथ मात्र १ दिन पालने के सरल नियम ।

६ वंदन से कर्म खंडन

देवदर्शन व गुरुवंदनविधि ।

७ पढो आगे बढ़ो

श्रावककी आराधना के दश अधिकार,
 दैनिक-रात्रिक-वार्षिक आदि कर्तव्य तथा
 जीवविचार-नवतत्त्वप्रश्नोत्तरी ।

८ यादों के साथ साथ

अचलगच्छाधिपति श्रीधरक्षि प. पू. आ. म. श्री
गुणसागरसूरीश्वरजी महाराज विरचित प्रथम चोर्वागी
सहित ७७ भाववादी रत्नो का संग्रह ।

९ त्वमेवशरणं मम

पुष्प नं. 1-2-3-4 का अजोट संग्रह ।

१० त्वमेव शरणं मम - प्रथम पुष्प

मुग्य 450 रत्नितो. का संग्रह ।

११ त्वमेव शरणं मम - द्वितीय पुष्प

चित्तार्किक 90 चैत्यवन्दनो का संग्रह ।

१२ त्वमेव शरणं मम - तृतीय पुष्प

शुभ भाववादी 200 स्तवनो का संग्रह ।

१३ त्वमेव शरणं मम - चतुर्थ पुष्प

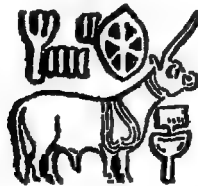
सुमधुर 132 रत्नियुगलैका संग्रह ।

१४ प्रतिक्रमणं पापनाशनं

पंच प्रतिक्रमण मूल मूल - सशित भावाथ व विधियाँ ।

१५ शोर्टकट साधना

बट व टे के चोधिहार की नेपोधरी ।

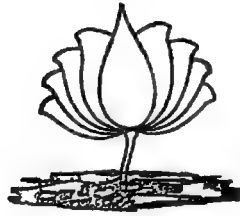
પ. પૂ. આ. ભ. શ્રી કલ્યાણસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા.
દ્વારા પ્રેરિત અને સંપાદિત—અન્ય સંસ્થાઓ દ્વારા
પ્રકાશિત સાહિત્ય

ક્રમ

પુસ્તકનું નામ

- (૧) જૈન કથાસંદોહ ભાગ ૧ (સચિત્ર)
- (૨) સમ્યક્ત્વ સહિત પાત્ર અલુપ્ત (હિન્દી)
- (૩) કલ્યાણસાગરસૂરિ સ્મૃતિ સવિશેષાંક
- (૪) કલ્યાણસાગરસૂરિ જ્ઞાનસત્ર સવિશેષાંક
- (૫) કલ્યાણસાગરસૂરિ જીવનસૌરભ
- (૬) કલ્યાણસાગરસૂરિ પૂજ્યસ દોહ
- (૭) જીવન ઉન્નતિ યાને તીર્થયાત્રા
- (૮) સચિત્ર અચલગચ્છ સનાતનપૂજ્ય
- (૯) પૂ. આ. શ્રી ગુણસાગરસૂરિ જીવનપરિચય
- (૧૦) શ્રી આચાર્યરક્ષિત જૈન પંચાગ સ. ૨૦૩૭
- (૧૧) દ્વિતીય અધિવેશન સ્મારિકા
- (૧૨) શ્રી આચાર્યરક્ષિતસૂરિ વિશેષાંક (સં. ૨૦૩૬)
- (૧૩) પૂ. આ. શ્રી ગુણસાગરસૂરિ રજત સ્મારિકા (સચિત્ર) સં. ૨૦૩૭
- (૧૪) આચાર્ય-કલ્યાણ-ગૌતમ-સ્મૃતિત્રય (સચિત્ર)
- (૧૫) અચલગચ્છના ઇતિહાસની ઝલક ત્રય (સચિત્ર)
- (૧૬) વર્ધમાનતપ સ્મારિકા
- (૧૭) 'ગુણભારતી' માસિકની ફાઈલ (સં. ૨૦૩૮)
- (૧૮) 'ગુણભારતી' માસિકની ફાઈલ (સં. ૨૦૩૯)
- (૧૯) મહારાષ્ટ્ર વિહાર વિશેષાંક
- (૨૦) અહિંસા વિશેષાંક (સં. ૨૦૩૯)
- (૨૧) અચલગચ્છની પદ્માવલિ (હિન્દી)
- (૨૨) અચલગચ્છનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ
- (૨૩) જૈન શાસનના ગૌરવરૂપ અચલગચ્છના આચાર્યોનો સંક્ષિપ્ત જીવન-પરિચય 'મુખર્ષ સમાચાર', 'જન્મભૂમિ', 'કચ્છમિત્ર'માં આવેલ ફૂલ પેળના લેખરૂપે.
- (૨૪) અચલગચ્છનાં પૂ. સાધુ-સાધ્વીની ડિરેક્ટરી (સચિત્ર) - અમલ્ય મંરુદિનિ ત્રય (વિશેષાંક).

- (૨૫) તીર્થગુણ ગુંજન
 (૨૬) સિદ્ધાચલ તીર્થ ગુણગુંજન
 (૨૭) મુખ્યથી શિખરજી વિશેષાંક (સચિત્ર)
 (૨૮) તૃતીય અધિવેશન સ્મારિકા
 (૨૯) જીવન ઉન્નતિ તીર્થયાત્રા (હિન્દી)
 (૩૦) પૂ. આ. ભ. શ્રી ગુણસાગરસુરિ જન્મ સ્મૃતિ - અમૃતવર્ષ વિશેષાંક
 (૩૧) પૂ. આ. ભ. શ્રી ગુણસાગરસુરિ સ્મૃતિ વિશેષાંક
 (૩૨) આયર્ષસ્થિત દંતાણી તીર્થ પ્રતિષ્ઠા વિશેષાંક
 (૩૩) શત્રુજય ગુણ ગુંજન

જૈનાચાર્ય, કવિચક્ર ચક્રવર્તી
 'મહાકવિ શ્રીજયશેખરસૂરિ' ગ્રંથ
 માટેના દાતાઓની નામાવલિ

રકમ રૂ.	નામ
૩૧૦૦૦	શ્રી કાંદીવલી અચલગચ્છ જૈન સંઘ
૧૫૦૦૦	શ્રી વિલેપારલા અચલગચ્છ જૈન સંઘ
૧૫૦૦૦	શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ જૈન સંઘ - ગોરેગામ
૧૧૦૦૦	શ્રી મોટા આસ'ખીયા ક. વી. ઓ. જૈન સંઘ
૧૧૦૦૦	શ્રી ઋષભદેવ જૈન ટેમ્પલ - ચેમ્બુર
૧૧૦૦૦	શા. જીવરાજ રતનશી, ગામ મોટા આસ'ખીયા
૭૦૦૧	શ્રી થાણા ક. વી. ઓ. દેરાવાસી જૈન સંઘ
૫૧૦૧	શ્રી સાયન કોલીવાડા જૈન સંઘ
૫૦૦૧	શ્રી થાણા અચલગચ્છ જૈન સંઘ
—	શ્રી મુલ્કેડે સ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક જૈન સંઘ
—	શ્રી જુહુ અચલગચ્છ જૈન સંઘ

નિવેદન

અનોખો હતો એ યોગ અને તે અચાનક સાંપડી ગયો - મુળ્કથી શિખરજી મહાતીર્થનો જીરી પાળતા સંઘનો સંયોગ.....

પ્રબળ પુણ્યોદયે પૂજ્યપાદ અચલગચ્છાધિપતિ ભગવત શ્રી ગુણસાગર-સૂરીશ્વરજી મહારાજસાહેબની તારક નિશ્રામા અને વીસ તીર્થંકરોની કલ્યાણભૂમિ પર અમને ચાતુર્માસની અનેરી આરાધનાનો સુયોગ સાપડ્યો હતો. ત્યારપછી ફરી શિખરજીથી સિદ્ધાચલની યાત્રા માટેના મધની પ્રયાણની ધડી આવી પહોંચતા શિખરજી તીર્થની એ વિયોગની પણ મારા જીવન માટે અવિસ્મરણીય બની ગઈ કારણ કે પૂ. ગણિવર્થ (હાલ પૂજ્ય આચાર્ય ભગવત) શ્રી કલાપ્રભસાગરજી મહારાજસાહેબે મારા પરમોપકારી શુરુદેવ શ્રી પરમપૂજ્ય સાધ્વી શ્રી પુણ્યોદયશ્રીજી મહારાજસાહેબને સૂચના કરતા કહ્યું કે 'સાધ્વી શ્રી મોક્ષગુણશ્રીજીને કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ વિશે પીએચ. ડી. નિમિત્તે સંશોધનવિવેચન કરવાનું કાર્ય સોંપેલું' યોગાનુયોગ એ સમયે એ પુનિત ધરા પર અમણુભગવાન શ્રી મહાવીરદેવની જન્મભૂમિ ક્ષત્રિયકુંડ મહાતીર્થે વિશે ચોખ્ખેલા અખિલ ભારતીય ઇતિહાસગ્ર વિદ્વદ્ સંમેલનમાં પધારેલા ડૉ. રમણભાઈ શાહ સાથે પૂ. ગણિવર્થ સાહેબે પીએચ. ડી.ના વિષય સંબંધી ચર્ચાવિચારણા કરી અને ડૉ. રમણભાઈએ પણ તેમાં ઉત્સાહ સહ સંમતિ દર્શાવી.

અ. ૨૦૪૧ના માગશર સુદ ૬ ના રોજ પ્રાતઃકાળે સંઘના પ્રયાણના પ્રારંભસુદર્તે વિશાળ ચતુર્વિધ સંઘ વચ્ચે આ નિર્ણયની બહેરાત કરીને પ. પૂ. અચલગચ્છાધિપતિ આચાર્ય ભગવંત શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજસાહેબે હૈયાની ભિજળતી ભિંમિઓથી શુભાશિષપૂર્વક મને વાસક્ષેપ આપ્યો તેમજ જ્ઞાનદાતા અને આ શોધનિબંધના માર્ગદર્શક ડૉ. રમણભાઈ શાહને પણ વાસક્ષેપ સહિત શુભાશિષ આપ્યા.

આ બહેરાતથી મારું મન વિચારમગ્ન બની ગયું. થયું કે ચોદસી સદીના એ આચાર્ય-ભગવંતના ગ્રહન સાહિત્યમાં મારી અલ્પસંખ્યા કેમ પ્રવેશ પામી શકશે? પરંતુ આચાર્ય ભગવંત શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજ-

સાહેબની અસીમ કૃપામા અનન્ય શ્રદ્ધાએ આ કાર્ય માટે મને પૂર્ણ હિંમત આપી. આરાધનાપ્રેરક મારા ઉપકારી પૂજ્ય ગુરુમૈયાના આશીર્વાદ સહિત સહર્ષ અનુમતિ પ્રાપ્ત થતા મારામા નવું જોમ આપ્યું અને સર્વ મૂંઝવણો ટળી ગઈ. સાથે સાથે પ. પૂ. યુવાચાર્ય શ્રી કલાપ્રભસાગરસૂરિજી મહારાજ-સાહેબનાં આશીર્વાદ, પ્રેરણા અને માર્ગદર્શનને પશુ ધણું જ બળ આપ્યું. કવિ શ્રી જયશંખરસૂરીશ્વરજીવૃત રચનાઓ એકત્રિત કરવાનું અને તેમાં પશુ અપ્રકાશિત કૃતિઓને મેળવી આપવાનું કપરું કાર્ય એમણે કરી આપ્યું. પૂ. યુવાચાર્યશ્રીના ઉપકારોનું વર્ણન તો કયા શબ્દોમાં હું કરી શકું ?

મોક્ષમાર્ગના ઉપાસક, શાંતિમૂર્તિ પૂ. વડીલ ગુરુદેવ નિરંજનાશ્રીજી મહારાજસાહેબના પશુ મને આ 'શોધનિબંધ' લખવા માટે ભાવપૂર્ણ આશીર્વાદ સાંપડ્યા. આ કાર્યમા મારો વેગ વધતો રહે તે માટે તેઓ સતત પ્રેરણા આપતાં રહ્યાં.

ભવ્ય જીવોના તારક, સાધનાના સાધક, પરમ હિતસ્વી મારા પરમ પૂજ્ય ગુરુમૈયા શ્રી પુણ્યોદયશ્રીજી મહારાજસાહેબ કે જેઓએ સંસારની અસારતાનું સ્વરૂપ સમજાવી મને સંયમનું દાન આપ્યું છે, વળી જેઓ વૈરાગ્યભાવમાં અભિવૃદ્ધિ થતી રહે તેવી હિતશિક્ષાઓ આપી રહ્યાં છે, તેઓશ્રીએ આ કાર્ય માટે મને અપૂર્વ પ્રેરણા આપી, ક્યારેક મારી જરૂરિયાતના કારણે આ કાર્યમા પ્રમાદ આવી જાય તો તેઓશ્રી મીઠો છતાં ગુણુકારી કપડો આપી એ કાર્યમા મને ઉત્સાહિત કરતાં રહ્યા હતાં. મારા અભ્યાસ માટે પોતા આતુર્ભાસમાં પ્રતિકૂળતાઓ સહન કરીને પશુ મને અનુકૂળતા કરી આપી છે. પૂ. ગુરુમૈયાના આ અગણિત ઉપકારોને તે કેમ ભૂલી શકાય ?

શિખરજીથી શત્રુંજય મહાતીર્થની યાત્રા કરી મુબઈ આવીને મેં મારા માર્ગદર્શક ડૉ. રમણભાઈ શાહના માર્ગદર્શન હેઠળ શોધનિબંધનું કાર્ય ચાલુ કર્યું. એ માટે જરૂરી અને ઉપયોગી એવા ગ્રંથો શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય તથા અન્ય ગ્રંથાલયોમાંથી એકત્ર કર્યાં તથા મુબઈ, અમદાવાદ, ચાણુરુમા, ઉજ્જૈન વગેરે સ્થળેથી હસ્તપ્રતિઓ કે તેની ઝેરોક્ષ નકલો મંગાવી. એ કાર્યમાં પ. પૂ. યુવાચાર્ય શ્રી કલાપ્રભસાગરસૂરિજીએ ધણી સહાય કરી.

મારા આ શોધનિબંધમા સતત ચાર વર્ષ સુધી મારા માર્ગદર્શક ડૉ. રમણભાઈ શાહે માર્ગદર્શન આપ્યું છે. વિદ્વદ્વર્ષ, યાતા, સાહિત્યપ્રેમી ડૉ. રમણભાઈ શાહ પાસે અભ્યાસ કરવાનો મને સરસ અવસર સાંપડ્યો

છે. કેટકેટલી પ્રવૃત્તિઓની વચ્ચે ઘેરાયેલા હોવા છતાં મને અભ્યાસ માટે નિઃસ્પૃહભાવે અમૂલ્ય સમય તેઓ આપતા રહ્યા હતા. એમના સતત મળતાં રહેલાં પ્રેરણા અને પ્રોત્સાહન વગર આવું કંઈન કામ જાણી પૂરું થાત નહિ.

મારા અભ્યાસ માટે અધ્યાત્મયોગી પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રી જગતશ્રીજી મ. સા. તથા તત્ત્વજ્ઞ પૂ. ગુણોદયશ્રીજી મ.સ.ના મને કૃપાશિષ સાંપડ્યા છે; તથા પરમ તપસ્વી આચાર્ય ભગવંત શ્રી ગુણોદયસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સ.ના આશીર્વાદ સાપડ્યા છે એને હું મારું પરમ સદ્ભાગ્ય માનું છું.

મુખર્ષિમા વિ. સં. ૨૦૪૧, ૨૦૪૨, ૨૦૪૩ અને ૨૦૪૪ના ચાતુર્માસ દરમિયાન ચીંચખંદર, વરલી, દહીસર અને વાલકેશ્વરમા મારી સાથે ચાતુર્માસમાં રહી મને અભ્યાસની અનુકૂળતા કરી આપનાર અને વિહારમા પણ સર્વ રીતે સહકાર આપનાર પૂ. ગુરુમયા શ્રી પ્રુષ્યોદયશ્રીજી મ.સા., પૂ. વલીલ ગુરુબહેન શ્રી વિપુલગુણાશ્રીજી મ.સા., પૂ. હર્ષગુણાશ્રીજી મ.સા., પૂ. જયગુણાશ્રીજી મ.સા., પૂ. સૌમ્યગુણાશ્રીજી મ.સા., પૂ. ભદ્રગુણાશ્રીજી મ.સા., પૂ. રતનશ્યામશ્રીજી મ.સા., તથા મારી લઘુભાગિનીઓ સાધ્વી સંયમગુણાશ્રીજી, સા. મૌનગુણાશ્રીજી, સા. ભવ્યગુણાશ્રીજી, સા. પ્રશાન્તગુણાશ્રીજી, સા. તીર્થગુણાશ્રીજી, સા. હ્રીકારગુણાશ્રીજી તથા સા. હિતગુણાશ્રીજી વગેરેએ મારી સાથે રહી મને સાથ-સહકાર આપ્યો છે એ સર્વનું ઋણ હું કેમ ભૂલી શકું ?

પંડિતવર્ચ શ્રી નરેન્દ્ર ઝા, પંડિતવર્ચ ચંદ્રહત મિત્ર તથા પંડિતવર્ચ શ્રી હરિનારાયણ મિત્ર પાસે પણ આ નિમિત્તે મને અભ્યાસ કરવાની સારી તક સાપડી છે મારા અભ્યાસમા શ્રી વિસનજી લખમશી સાવલા, શ્રી દામજીભાઈ એન્કરવાલા, શ્રી કુંઝરશીભાઈ ગાલા (નવનીત પ્રકાશન), શ્રી રવિભાઈ સંગોઈ વગેરેએ વિશેષ રસ લઈ મને ઘણી સાનુકૂળતા કરી આપી છે. તદુપરાંત શ્રી કલ્યાણજી હીરજી તથા હેમરાજભાઈ (રવિ છુકવાળા), ચીંચખંદર સંઘના પ્રમુખ શ્રી ખીમજીભાઈ તથા અન્ય આવકો, વરલી સંઘના પ્રમુખ શ્રી બાણુભાઈ, શ્રી એલ. ડી. શાહ, શ્રી હરખચંદલાઈ તથા અન્ય આવકચુંઘ, દહીસર સંઘના પ્રમુખ શ્રી નેમજીભાઈ તથા અન્ય આવકો, વાલકેશ્વર સંઘના શ્રી કલ્યાણજીભાઈ, લક્ષ્મીચંદલાઈ, દમયંતીબહેન, ચંચળબેન વગેરેએ મને વિવિધ પ્રકારની અનુકૂળતા કરી આપી છે તથા કાગળ, ઝેરાફ, બાઇન્ડિંગ વગેરેનું કાર્ય કરી આપવાની બાબતમાં સારો સહકાર આપ્યો છે.

મારા સંસારી પિતાશ્રી લખમશી ઉમરશી ગાલા, મારા સંસારી

માતૃશ્રી નેણુબાઈ તથા મારા જ લાઈઓનો પણ અભ્યાસમાં મને પૂરેપૂરો સહકાર સાપડ્યો છે

તદુપરાત ડૉ. રમણલાલ શાહના ધર્મપત્ની પ્રો. તારાબેન શાહ તથા એમના માતૃશ્રી ધીરજબહેનનો તથા શ્રી ગુલાબ દેઢિયા, શ્રી પ્રભુચંદ્ર ગાંધી, શ્રી ચીમનલાલ કલાધર વજેરેનો તથા અમદાવાદના પં. દત્તચંપલાઈ માલ-વણિયા, શ્રી યજ્ઞેશ્વર શાસ્ત્રી, શ્રી કનુલાઈ શેઠ, શ્રી પગારિયા વજેરેનો પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ સહકાર સાંપડ્યો છે.

આ ‘શોધનિબંધ’ના લખાણમાં હું તેા નિમિત્ત માત્ર છું, પરંતુ પરમકૃપાળુ પરમાત્માનો પ્રગટ પ્રભાવ, આચાર્ય ભગવંતશ્રીની અમીદષ્ટિ, ગુરુદેવોના કૃપાશિષ્ય, મારા માર્ગદર્શક ડૉ. રમણલાઈ શાહનું સતત મળતું રહેલું માર્ગદર્શન, તથા સહવર્તી ગુરુબહેનોનું પ્રોત્સાહન જ સર્વ યશનાં સહલાગી છે.

મારા આ ‘શોધનિબંધ’ નિમિત્તે પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે જે કોઈનો સહકાર અને સહલાવ સાપડ્યો છે તે સર્વની કૃતજ્ઞતાવે અનુમોદના કરું છું.

જન્યસ્થતાના થોડે આ શોધનિબંધમાં ક્ષતિઓ રહી ગઈ હોય તેા તે બદલ ક્ષમા માગું છું તથા લેખનકાર્યમાં ક્યાંય પણ જિનારા વિરુદ્ધ લખાણ થયું હોય તેા પંચ પરમેષ્ઠિ ભગવંત સમક્ષ મિચ્છામિ દુક્કડં પ્રાપ્તું છું.

માગસર સુદ ૧, સંવત ૨૦૪૫
તા ૧૦-૧૨-૧૯૮૮

સાધ્વી ભાક્ષગુણાશ્રી

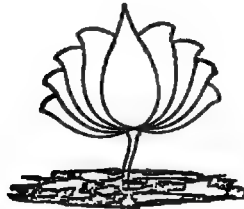

નોંધ

(૧) આ શોધનિબંધમાં ‘ઉપદેશચિંતામણિ’, ‘પ્રબોધચિંતામણિ’, ‘જૈન કુમારસંભવ’ તથા ‘ધમ્મિલકુમાર ચરિત્ર’માં જે મૂળ શ્લોકનાં અવતરણો આપ્યાં છે તેમાં નીચે જ્યાં ભાષાન્તર આપવામાં આવ્યું છે તે મૂળ મુદ્રિત ગ્રંથ અનુસાર આપવામાં આવ્યું છે. તેમાં ભાષા-ભેદભૂમિના ફેરફારો નથી કર્યા.

(૨) ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’નાં પાઠાંતરોમાં I અને J નાં જે પાઠાંતરો નોંધવામાં આવ્યાં છે તે પંડિત લા. ભ. ગાંધીના પ્રકાશિત સંપાદન અનુસાર છે.

(૩) ‘વિનતીસંગ્રહ’ની કૃતિઓનો જે પાઠ આપવામાં આવ્યો છે તે એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટની હસ્તપ્રત અનુસાર છે. તેમાં જે કૃતિઓ જયશેખરસૂરિકૃત નથી પરંતુ જયશેખરસૂરિ વિશે, મહેન્દ્ર-પ્રભસૂરિ વિશે તથા મેરુતુંગસૂરિ વિશે છે તે પરિશિષ્ટમાં આપવામાં આવી છે.

અનુક્રમશિકા

પ્રકરણ	વિષય	પૃષ્ઠ
૮	‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ કાવ્યપાઠ, પાઠાન્તરો, સમાલોચના, કથાવસ્તુ	૧
૯	પ્રથમ અને દ્વિતીય ‘નેમિનાથ કાવ્યકાવ્ય’	૨૦૯
૧૦	વિનતીસંગ્રહ	૨૨૨
૧૧	અન્ય લઘુ રચનાઓ ઉપસંહાર	૩૭૪
	પરિશિષ્ટ	૪૪૨
	સંકલ્પસૂચિ	૪૮૭

મહાકવિ
શ્રી જયશેખરસૂરિ

ભાગ ૨

पाएणात्रीसुरस्योनमः॥१॥ राशुधनासीधुरित्वा॥ पहलगपरमेस्वरनभी॥ अविगतअविचलचित्तामपरिसमसरिभीलती
 दक्षसाणिभरमात्रि॥१॥ मातमसिंरिजांनिमली॥ करदकददलहधुमातासरसातरिगिहिरमइ॥ जोगिज्ञाणइमुं॥२॥ पाणीपाद
 १०॥ माभिणी॥ मनसरसातिसनारि॥ दीसइडणडुयगणी॥ सीडिबुवणडवारि॥ इदिववुडाना॥ निममलिरइलजकदा॥ तिरिसुअ
 जणुवि॥ मलपावणजुति॥ हनिमधिया॥ तवचल्लियपवणबनिअविमगिसिपाणिमुधया॥ देवीदीवीसरिममइबदइ
 मइआरि॥ करिमुकाविनिसुडामणु॥ तेदसरसिंतिआकाशि॥॥॥ दिवदुवसा॥ जोडुइअजाणता॥ कररकया॥ कळ्ळोला॥ पडमउवत
 परिदरी॥ शिरिसारिभंमइटोला॥॥॥ नवमारसअसरमभयशिआउअएिजठह॥ सुमआतउंशुणिआगलउ॥ मज्जविडिम॥ फिनोण
 ॥ इमेवीतासाविरमविरमा॥ रक्काइकिंदिंजो॥ नवमज्जिमाज्जिमसोविद्या॥ तिमरनउठहोश॥॥ दिववुडु॥ नाणुकिपमइमइ
 उवयार॥ धटसिंजिरिनिमज्जाना॥ मिसाविरोगानुमइ॥ मरुवसववेलणी॥ सयलसिभिनिदसतिपासइ॥ डण्यपापेवइदलइ॥
 दीमाइउरकडुबार॥ मादअनतसपलडाइरषिदेहसादिवारा॥ नातेयवततिउवणमजारी॥ सुमदसनरवरअवअशिजां॥ देजप
 तांनदिलागशया॥ दिनरवाधअतिकप्रताया॥ एडपदा॥ इदिमइदोदविमऊवणवुडु॥ अकलअवोयअना॥ दिअनउ॥ वणअमगाणि
 विणिपाया॥ लिइक्काविलसनेतिऊकाला॥१॥ नाधिअन॥ डिउविउवममाइ॥ म्हाऊउकपमरी॥ एसमाइ॥ दीपतिदिणयरकोडिदि
 जिंसव॥ जिंदोजीवनिंदांदेशउंतिमउ॥१॥ एणकिमणइएदइअरिदत॥ एदजिदिदिअलअयाना॥ जिणिजिअजाणउतिणिोतिमक
 दिदवा॥ मनइजीवबालितेनविद्यइवा॥१॥ का॥ डिजलणिजिमधरणिअक्का॥ असाभिंयारिभुगारमेनेद॥ तिला॥ तेत्तानिमनाडिकनरी॥ तिमतेनि
 वमइअगअसररी॥१॥ राणीतासुवउरचेतना॥ केताउणवोनउतेहेना॥ रागराणीविंअमनइरमेलि॥ फिरीरक्करफसदलकेला॥१॥

‘त्रिभुवनदीपक प्रबंध’नी हस्तप्रति A नुं. प्रथम पृष्ठ

[illegible]

‘त्रिभुवनदीपक प्रण’^१’^२’^३’^४’^५’^६’^७’^८’^९’^{१०}’^{११}’^{१२}’^{१३}’^{१४}’^{१५}’^{१६}’^{१७}’^{१८}’^{१९}’^{२०}’^{२१}’^{२२}’^{२३}’^{२४}’^{२५}’^{२६}’^{२७}’^{२८}’^{२९}’^{३०}’^{३१}’^{३२}’^{३३}’^{३४}’^{३५}’^{३६}’^{३७}’^{३८}’^{३९}’^{४०}’^{४१}’^{४२}’^{४३}’^{४४}’^{४५}’^{४६}’^{४७}’^{४८}’^{४९}’^{५०}’^{५१}’^{५२}’^{५३}’^{५४}’^{५५}’^{५६}’^{५७}’^{५८}’^{५९}’^{६०}’^{६१}’^{६२}’^{६३}’^{६४}’^{६५}’^{६६}’^{६७}’^{६८}’^{६९}’^{७०}’^{७१}’^{७२}’^{७३}’^{७४}’^{७५}’^{७६}’^{७७}’^{७८}’^{७९}’^{८०}’^{८१}’^{८२}’^{८३}’^{८४}’^{८५}’^{८६}’^{८७}’^{८८}’^{८९}’^{९०}’^{९१}’^{९२}’^{९३}’^{९४}’^{९५}’^{९६}’^{९७}’^{९८}’^{९९}’^{१००}’^{१०१}’^{१०२}’^{१०३}’^{१०४}’^{१०५}’^{१०६}’^{१०७}’^{१०८}’^{१०९}’^{११०}’^{१११}’^{११२}’^{११३}’^{११४}’^{११५}’^{११६}’^{११७}’^{११८}’^{११९}’^{१२०}’^{१२१}’^{१२२}’^{१२३}’^{१२४}’^{१२५}’^{१२६}’^{१२७}’^{१२८}’^{१२९}’^{१३०}’^{१३१}’^{१३२}’^{१३३}’^{१३४}’^{१३५}’^{१३६}’^{१३७}’^{१३८}’^{१३९}’^{१४०}’^{१४१}’^{१४२}’^{१४३}’^{१४४}’^{१४५}’^{१४६}’^{१४७}’^{१४८}’^{१४९}’^{१५०}’^{१५१}’^{१५२}’^{१५३}’^{१५४}’^{१५५}’^{१५६}’^{१५७}’^{१५८}’^{१५९}’^{१६०}’^{१६१}’^{१६२}’^{१६३}’^{१६४}’^{१६५}’^{१६६}’^{१६७}’^{१६८}’^{१६९}’^{१७०}’^{१७१}’^{१७२}’^{१७३}’^{१७४}’^{१७५}’^{१७६}’^{१७७}’^{१७८}’^{१७९}’^{१८०}’^{१८१}’^{१८२}’^{१८३}’^{१८४}’^{१८५}’^{१८६}’^{१८७}’^{१८८}’^{१८९}’^{१९०}’^{१९१}’^{१९२}’^{१९३}’^{१९४}’^{१९५}’^{१९६}’^{१९७}’^{१९८}’^{१९९}’^{२००}’^{२०१}’^{२०२}’^{२०३}’^{२०४}’^{२०५}’^{२०६}’^{२०७}’^{२०८}’^{२०९}’^{२१०}’^{२११}’^{२१२}’^{२१३}’^{२१४}’^{२१५}’^{२१६}’^{२१७}’^{२१८}’^{२१९}’^{२२०}’^{२२१}’^{२२२}’^{२२३}’^{२२४}’^{२२५}’^{२२६}’^{२२७}’^{२२८}’^{२२९}’^{२३०}’^{२३१}’^{२३२}’^{२३३}’^{२३४}’^{२३५}’^{२३६}’^{२३७}’^{२३८}’^{२३९}’^{२४०}’^{२४१}’^{२४२}’^{२४३}’^{२४४}’^{२४५}’^{२४६}’^{२४७}’^{२४८}’^{२४९}’^{२५०}’^{२५१}’^{२५२}’^{२५३}’^{२५४}’^{२५५}’^{२५६}’^{२५७}’^{२५८}’^{२५९}’^{२६०}’^{२६१}’^{२६२}’^{२६३}’^{२६४}’^{२६५}’^{२६६}’^{२६७}’^{२६८}’^{२६९}’^{२७०}’^{२७१}’^{२७२}’^{२७३}’^{२७४}’^{२७५}’^{२७६}’^{२७७}’^{२७८}’^{२७९}’^{२८०}’^{२८१}’^{२८२}’^{२८३}’^{२८४}’^{२८५}’^{२८६}’^{२८७}’^{२८८}’^{२८९}’^{२९०}’^{२९१}’^{२९२}’^{२९३}’^{२९४}’^{२९५}’^{२९६}’^{२९७}’^{२९८}’^{२९९}’^{३००}’^{३०१}’^{३०२}’^{३०३}’^{३०४}’^{३०५}’^{३०६}’^{३०७}’^{३०८}’^{३०९}’^{३१०}’^{३११}’^{३१२}’^{३१३}’^{३१४}’^{३१५}’^{३१६}’^{३१७}’^{३१८}’^{३१९}’^{३२०}’^{३२१}’^{३२२}’^{३२३}’^{३२४}’^{३२५}’^{३२६}’^{३२७}’^{३२८}’^{३२९}’^{३३०}’^{३३}

પ્રકરણ ૮

‘ત્રિભુવનલીપક પ્રબંધ’

વાચના અને સમાલોચના

હસ્તપ્રતિઓના પરિચય

હસ્તપ્રતિ A :

આ હસ્તપ્રતિ એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યુટ-અમદાવાદના લાંડારની છે. એનો નંબર ૧૬૧૪૨૭ છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા તેર છે. તેમાં એના લખાણનું માપ ૧૦૧” x ૪” છે. પ્રથમનાં બે પાનાંમાં દરેકમાં ચૌદ લીટી છે. પાનાં નં. ૩ A માં પંદર લીટી છે. પાના નં ૫ B તથા ૭ થી ૧૩ A સુધી સોળ લીટી છે. અંતિમ પાના નં. ૧૩ B માં સાત લીટી છે.

હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ એકાવન અક્ષર છે. અક્ષરો મોટા અને મરોહદાર છે. પડિમાત્રા નથી.

હસ્તપ્રતિમાં લઢિયાની જ્યાં સરતચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર ‘x’ અથવા ‘√’ એવી નિશાની કરી તે શબ્દ ઉપર, નીચે અથવા હાંસિયામાં સુધારીને લખવામાં આવ્યો છે. કેઈ કેઈ પાનામાં આવી આખી પંક્તિ રહી ગઈ છે અને તે ઉપર અથવા નીચે લખવામાં આવી છે.

હસ્તપ્રતિમાં કેઈ કેઈ સ્થળે પાછળથી સુધારા થયા છે અને તે ઉપર, નીચે અથવા હાંસિયામાં મોટા અક્ષરે દર્શાવાયા છે. પરંતુ તે અક્ષરો લઢિયાના નથી, પણ પાછળથી કેઈએ સુધારા કર્યા હોય તેમ જણાય છે.

હસ્તપ્રતિ B :

આ હસ્તપ્રતિ એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યુટ-અમદાવાદના લાંડારની છે. તેનો નં. ૧૮૨૩૫ છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા અઠવાવીસ છે. તેમાં એના લખાણનું માપ ૮૧" x ૩૧" છે. પ્રથમનાં ત્રણ પાનાંમાં દરેક ઉપર બાર લીટી છે. ૪ A પછીના પાનામાં બગિચાર લીટી છે. અંતિમ ૨૮ A પાનામાં નવ લીટી છે. હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ એકતાલીસ અક્ષર છે. અક્ષરો મોટા અને મરોડદાર છે. હસ્તપ્રતિમાં પડિમોત્રા છે. એકંદરે હસ્તપ્રતિ સ્વચ્છ અને સુંદર છે.

હસ્તપ્રતિ C :

આ હસ્તપ્રતિ એલ.ડી. ઈન્સ્ટિટ્યુટ-અમદાવાદના ભંડારની છે. તેનો નંબર ૧૬૯૬૩ છે;

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા ૧૫ છે, તેમાં એના લખાણનું માપ ૬" x ૩૧" છે. પ્રત્યેક પાનામાં પંદર લીટી છે. અંતિમ પાના નં. ૧૫ માં નવ લીટી છે.

આ હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે, પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ અક્ષર બાવન છે. અક્ષરો નાના પણ સુંદર છે. હસ્તપ્રતિમાં પડિમોત્રા છે.

હસ્તપ્રતિમાં લહિયાની જ્યાં સરતચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર 'x' ની નિશાની કરી તે શબ્દની સામે હાંસિયામાં ઉપર અથવા નીચે સુધારીને તે શબ્દ લખવામાં આવ્યો છે. પાના નં. ૮ A માં કઠી પાંત્રીસ પછી સાત લીટી લખવાની રહી ગઈ છે.

હસ્તપ્રતિ D :

આ હસ્તપ્રતિ દેવસાના પાડા(અમદાવાદ)ના ભંડારની છે. તેનો નંબર ૨૫૭૬ ડા. ૨૮ નં. ૨૫૫૨૫ છે.

આ હસ્તપ્રતિની કુલ પત્રસંખ્યા એકવીસ છે. પરંતુ તેમાં પ્રથમનાં બે પત્ર નથી, તેથી આ ખંડિત પ્રતિ છે. તેમાં એના લખાણનું માપ ૬૧" x ૩૧" છે. પત્ર ૩ માં બાર લીટી છે. પાના નં. ૪ થી ૭ માં તેર લીટી છે. પત્ર આઠથી વીસમાં ચૌદ લીટી છે. અંતિમ પત્ર નં. ૨૧ માં નવ લીટી છે.

આ હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ એકતાલીસ અક્ષર છે. અક્ષરો મોટા અને મરોડહાર છે. લિપિ પડિમાત્રાવાળી છે.

હસ્તપ્રતિમાં લલિયાની જ્યાં સરતચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર ‘x’ ની નિશાની કરી તે શબ્દ ઉપર, નીચે અથવા હાંસિયામાં તે શબ્દ સુધારીને લખવામાં આવ્યો છે.

હસ્તપ્રતિ E :

આ હસ્તપ્રતિ એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યુટ-અમદાવાદના ભંડારની છે. એનો નંબર છે : ડા નં. ૧૦૭૫, નં. ૧૫૪૩૨.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા ઓગણીસ છે. તેમાં એના લખાણુ માપ હા “x ૩૫” છે. પ્રથમનાં ત્રણ પાનાંમાં દરેકમાં તેર લીટી છે. પછીના પાનામાં ચૌદ લીટી અને પાના નં. ૫ માં પંદર લીટી છે. અંતિમ પત્ર નં. ૧૬ માં બાર લીટી છે.

આ હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ અક્ષર એકતાલીસ છે. અક્ષરો મોટા અને મરોડહાર છે. એમાં પણ કયાંક કયાંક છેલ્લી લીટીઓ નાના અક્ષરથી લખાઈ છે. લિપિ પડિમાત્રા વિનાની છે.

આ હસ્તપ્રતિમાં લલિયાની જ્યાં સરતચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર ‘x’ ની નિશાની કરી તે શબ્દની સાથે હાંસિયામાં શબ્દ લખવામાં આવ્યો છે.

હસ્તપ્રતિમાં અંતે એની લખ્યાસાલ આ પ્રમાણે જણાવી છે : લે.સં. ૧૫૬૫ માગસર સુદ ૬ દેપાલનગરે-અમરાંલિ અંબાગ્રં. ૮૦૦.

હસ્તપ્રતિ F :

આ હસ્તપ્રતિ શ્રી અનંતાનાથજી જૈન જ્ઞાનભંડાર-નરથી નાથ સ્ટ્રીટ-ભાતબજાર, સુબઈની છે. એનો નંબર ૧૬૮/૧૬૦૧ છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા બત્રીસ છે. તેમાં એના લખાણનું માપ ૧૧ " x ૩ " છે. પ્રત્યેક પાનામાં અગિયાર લીટી છે. પત્ર નં. ૨૬ B થી ૩૧ B સુધી ૧૨ લીટી છે. અંતિમ પત્ર નં. ૩૨ માં ત્રણ લીટી છે.

આ હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ અક્ષર બત્રીસ છે. અક્ષરો મોટા અને મરોડદાર છે. લિપિ પડિમાત્રાવાળી છે.

આ હસ્તપ્રતિમાં લલિયાની જ્યાં સરતચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર ' x ' ની નિશાની કરી તે શબ્દ હાંસિયામાં લખવામાં આવ્યો છે.

હસ્તપ્રતિ G :

આ હસ્તપ્રતિ શ્રી ચંદ્રસાગરસૂરિ જૈન જ્ઞાન મંદિર સંગ્રહ- (ઉત્તર) ની છે. હસ્તપ્રતિનો નંબર ૪૩૪ છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા સત્તર છે. તેમાં એના લખાણનું માપ ૬૫ " x ૩૫ " છે. પ્રત્યેક પાનામાં તેર લીટી છે. અંતિમ પત્ર ૧૭ A માં ચાર લીટી છે.

આ હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ એકાવન અક્ષર છે. અક્ષરો મોટા અને મરોડદાર છે. લિપિ પડિમાત્રાવાળી છે.

હસ્તપ્રતિમાં લલિયાની જ્યાં સરતચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર ' U ', ' V ' એવી નિશાની કરી અથવા શબ્દ પર આંકડા લખી તે શબ્દ ઉપર અથવા નીચે હાંસિયામાં લખવામાં આવ્યો છે. એકંદરે પ્રતિ સ્વસ્થ અને સુંદર છે.

હસ્તપ્રતિ H :

આ હસ્તપ્રતિ આચાર્ય શ્રી કલાપ્રસાદસાગરસૂરિ હસ્તકલા સંગ્રહની-મેઘ સંસ્કૃતિલેખન, ઘાટકોપરની છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા ચૌદ છે. તેમાં એના લખાણનું માપ ૬૧ ” x ૩ ” છે.

આ હસ્તપ્રતિ જૈન દેવનાગરી લિપિમાં લખાયેલી છે. પ્રત્યેક પાનામાં પંદર લીટી છે. પ્રત્યેક લીટીમાં સરેરાશ સત્તાવન અક્ષર છે. અક્ષરો બધા જ એકસરખા, સુંદર અને મરોહદાર છે. આ હસ્તપ્રતિમાં ઘણાં ખરાં પાનાંમાં હાંસિયામાં મુશોભન કરેલું છે. એથી હસ્તપ્રતિ ઉઠાવદાર અને આકર્ષક બની છે. હસ્તપ્રતિમાં લહિયાની નવાં સરત-ચૂક થઈ હોય ત્યાં તે શબ્દની ઉપર ‘x’ ની નિશાની કરી હાંસિયામાં તે શબ્દ મુધારીને લખવામાં આવ્યો છે.

હસ્તપ્રતિ I *

આ હસ્તપ્રતિ સ્વ. જૈનાચાર્ય શ્રી વિજય કમળસૂરિજીના હસ્તક-ના—વડોદરાની કોઠીપોળના જૈન ઉપાશ્રયમાં રહેલા પુસ્તક-સંગ્રહની છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા ૨૬ છે. પ્રત્યેક પત્રમાં બન્ને બાજુની મળી બાવીસ પંક્તિઓ છે અને પ્રત્યેક પંક્તિમાં પંદિમાત્રા-વાળી નાગરીલિપિમાં લખાયેલા મનોહર ૩૨ થી ૪૦ મોટા અક્ષરો છે.

હસ્તપ્રતિ J : *

આ હસ્તપ્રતિ વડોદરાના આત્મારામ જૈન જ્ઞાનમંદિરની, પ્રવર્તક ૨૨૦ શ્રી કાન્તિવિજયજી મહારાજ હસ્તકની છે.

આ હસ્તપ્રતિની પત્રસંખ્યા બાર છે. તેના દરેક પત્રમાં બન્ને બાજુની મળી ત્રીસ પંક્તિ અને દરેક પંક્તિમાં ૬૦ થી ૬૮ નાના અક્ષરો છે.

* આ બન્ને હસ્તપ્રતિ ઉપલબ્ધ થઈ શકી ન હોવાથી પંડિત લાલચ દસગવનદાસ ગાંધીના ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ ના સંપાદનના આધારે પાઠાંતરો નોંધવામાં આવ્યાં છે

હસ્તપ્રતિઓમાં કહીઓના સંખ્યાંક

હસ્તપ્રતિ A :

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રખંધ’ની અધિકૃત વાચના આઠ ગુદી ગુદી હસ્તપ્રતોને આધારે આપવામાં આવી છે. તેમાં મૂળ પાઠ તરીકે હસ્તપ્રતિ A રાખવામાં આવી છે. એટલે કહીઓના સંખ્યાંક પણ હસ્તપ્રતિ A પ્રમાણે આપવામાં આવ્યા છે.

એકંદરે કહીઓના સંખ્યાંક ક્રમાનુસાર અને સુવાચ્ય છે. ૧૦૦, ૨૦૦, ૩૦૦ અને ૪૦૦ મી કહી પછી નવેસરથી ૧ થી ક્રમાંક તત્કાલીન પરંપરાનુસાર યોગ્ય રીતે અપાયા છે. આમ છતાં નીચેની કેટલીક ક્ષતિઓ નજરે પડી છે :

(૧) ઉ. ત. નીચેની કહીઓનો સંખ્યાંક લખવાનું સરતચૂકથી રહી ગયું છે :

૨૦, ૬૬, ૧૭૪, ૨૫૫, ૨૮૨, ૩૫૬.

(૨) નીચેની કહીઓ સંખ્યાંક સરતચૂકથી બે વાર લખાયો છે : ૩૨૬.

(૩) નીચેની કહીઓનો સંખ્યાંક અસ્પષ્ટ લખાયો છે :

૬, ૫૫.

(૪) કેટલીક કહીઓનો સંખ્યાંક લખવામાં આગળ કે પાછળ બે ઠંઠ કરવાનું ચૂકી જવાયું છે. ઉ. ત.

૬, ૯, ૧૧, ૧૩, ૭૦, ૭૧.

કહીઓના સંખ્યાંકની ખાળતમાં ઉપર જણાવી તેવી કેટલીક નજીવી ક્ષતિઓ આ હસ્તપ્રતિ A માં જોવા મળે છે. અહીં ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલી લગભગ બધી જ હસ્તપ્રતિઓમાં કહીઓના સંખ્યાંકની ખાળતમાં થોડીક ક્ષતિઓ નજરે પડી છે, જે વિશે અહીં નોંધ કરવામાં આવી છે.

B હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કહીઓનો સંખ્યાંક ૧ થી ૪૧૫ સુધી અપાયો છે. આરંભમાં કહીઓનો સંખ્યાંક ૧ થી ૧૬ સુધી ક્રમસર અપાયો છે. ત્યારપછી કહીઓનો સંખ્યાંક લખવામાં કેટલીક સરતચૂક કે ગરબડ જણાય છે.

નીચેની કહીઓના સંખ્યાંક લખાયા નથી :

૧૭, ૧૭૫, ૨૬૩, ૨૮૦, ૨૮૮, ૨૯૯, ૩૨૨, ૩૨૩, ૩૨૪, ૩૪૦.

નીચેની કહીઓના સંખ્યાંક સળંગ બે વાર લખાયા છે :

૪૭, ૭૫, ૭૬, ૭૭, ૭૮, ૧૦૧, ૧૭૬, ૨૨૯, ૨૫૦.

સંખ્યાંક ૨૬ સળંગ ત્રણ વાર લખાયા છે.

આ ઉપરાંત સંખ્યાંકની ખાખતમાં નીચેની કેટલીક ત્રુટિઓ જણાઈ છે.

- (૧) ૭૮ અને ૭૯ સંખ્યાંક વચ્ચે ૯૪ સંખ્યાંક લખાઈ ગયો છે અને ૭૯ સંખ્યાંક પછી સીધા ૯૬ માં સંખ્યાંકથી પછીના સંખ્યાંક લખાયા છે.
- (૨) ૨૩૫ સંખ્યાંક ફક્ત અડધા ચરણ માટે અપાયો છે.
- (૩) ૨૪૩ સંખ્યાંક ફક્ત એક શબ્દ લખી પછી અપાયો છે.
- (૪) ૨૫૮ સંખ્યાંકને બદલે ૨૬૯ સંખ્યાંક લખાઈ ગયો છે.
- (૫) ૨૬૪ પછી ફરીથી ૨૬૧ થી ૨૬૬ સંખ્યાંક લખાયા છે અને ત્યારપછી સીધો ૨૬૧ માં સંખ્યાંક અપાયો છે.
- (૬) ૨૭૯ સંખ્યાંકને બદલે ૨૮૯ સંખ્યાંક લખાયો છે.
- (૭) ૩૫૯ સંખ્યાંકને બદલે ૩૬૯ સંખ્યાંક લખાયો છે અને ત્યારપછી ૩૭૦ સંખ્યાંક છે.
- (૮) ૩૭૦ સંખ્યાંક પછી ફરી ૩૬૪ સંખ્યાંકથી શરૂ કરીને ૩૭૯ સંખ્યાંક સુધી સળંગ સંખ્યાંક અપાયા છે.
- (૯) ૩૭૯ સંખ્યાંક પછી સીધા ૧ થી સંખ્યાંક શરૂ થાય છે, એને તે સંખ્યાંક બે વાર લખાયો છે. તે પછી (૨) બે નો સંખ્યાંક ન લખતાં ૩ થી શરૂ કરી ૧૨ સુધી ક્રમસર સંખ્યાંક અપાયા છે.

(૧૦) ત્યારપછી ૩૮૯ નો સંખ્યાંક અપાયો છે અને. પછી ૧૩ થી ૧૬ સુધી સંખ્યાંક ક્રમસર છે. ત્યારપછી ૩૯૪ થી ૪૮૫ સુધી ક્રમસર સંખ્યાંક લખાયા છે.

C હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કડીઓનો સંખ્યાંક ૧ થી ૪૨૬ સુધી અપાયો છે. એકંદરે કડીઓનો સંખ્યાંક ક્રમાનુસાર અપાયો છે, તેમ છતાં નીચેની કેટલીક ક્ષતિઓ નજરે પડે છે :

(૧) કડીઓના નીચેના સંખ્યાંક લખાયા નથી :

૧૭૩, ૨૩૬, ૨૪૯, ૨૫૦, ૨૯૮, ૩૧૮.

(૨) કડીઓના નીચેના સંખ્યાંક સળંગ બે વાર લખાયા છે :

૫૩, ૧૩૪, ૧૭૨, ૨૪૩, ૨૪૭.

(૩) નીચેના સંખ્યાંક સળંગ ત્રણ વાર લખાયો છે :

૧૧૦

(૪) નીચેના સંખ્યાંક સળંગ ચાર વાર લખાયો છે. :

૨૩૫.

(૫) સંખ્યાંક ૩૮૯ ને બદલે ૧ લખાયો છે.

(૬) સંખ્યાંક ૩૯૦ થી ૪૨૬ સુધી ક્રમસર છે.

D હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કડીઓનો સંખ્યાંક ૧ થી ૪૨૮ સુધી છે. આ પ્રતિ ખંડિત છે. એમાં આરંભનાં બે પત્ર નથી, એટલે એમાં ૧ થી ૩૦ કડી નથી. ત્રીજા પત્રમાં કડી ૩૧ થી શરૂ થાય છે. કડીઓના સંખ્યાંકમાં નીચેના સંખ્યાંક લખાયા છે :

(૧) કડીઓના નીચેના સંખ્યાંક લખાયા નથી :

૧૧૩, ૧૫૮, ૨૮૮, ૩૯૬.

(૨) નીચેના સંખ્યાંક સળંગ બે વાર લખાયા છે :

૫૪. ૫૮, ૧૧૪, ૧૫૬.

(૩) ૧૩૪ સંખ્યાંકને બદલે ૧૪૪ સંખ્યાંક લખાઈ ગયો છે.

‘E હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કડીઓનો સંખ્યાંક ૧ થી ૪૧૪ સુધી અપાયો છે. એમાં નીચેની કેટલીક ક્ષતિઓ નજરે પડી છે :

·(૧) કડીઓના નીચેના સંખ્યાંક લખાયા નથી :

૪૬, ૯૮, ૯૯. ૨૫૬, ૨૫૭, ૨૫૮, ૩૪૩, ૩૪૪, ૩૪૫, ૩૪૬, ૩૪૭.

·(૨) નીચેનો સંખ્યાંક સળંગ બે વાર લખાયો છે :

૨૬૧.

(૩) ૪૧ સંખ્યાંક ફક્ત અડધા ચરણને જ અપાયો છે.

·(૪) ૩૨૬ અને ૩૨૭ સંખ્યાંક વચ્ચે ૩૩૧ સંખ્યાંક લખાઈ ગયો છે.

(૫) ૩૨૭ સંખ્યાંકથી ૩૪૨ સુધી સંખ્યાંક ક્રમસર છે. ત્યારપછી તરત જ ૩૪૮ સંખ્યાંક લખાયો છે. ત્યારપછી ૪૧૪ સંખ્યાંક સુધી ક્રમસર છે અને ત્યારપછી ૩૬૭ સંખ્યાંક લખાયો છે.

·(૬) ૩૬૭ અને ૩૬૮ સંખ્યાંકની વચ્ચે ૧૯ કડી નથી, પણ તે પછીની કડીઓના સંખ્યાંક ક્રમસર આપેલા છે.

(૭) સંખ્યાંક ૩૮૫ પછી ૧૦ કડી નથી. તે પછીની કડીઓના સંખ્યાંક ક્રમસર છે.

·F હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કડીઓનો સંખ્યાંક ૧ થી ૪૧૫ સુધી અપાયો છે. સંખ્યાંકોની ખાખતમાં નીચેની કેટલીક ત્રુટિઓ જણાઈ છે :

(૧) નીચેની કડીઓના સંખ્યાંક લખાયા નથી :

૪૫, ૨૪૭, ૨૯૮, ૩૬૯.

(૨) નીચેના સંખ્યાંક સળંગ બે વાર લખાયા છે :

૧૮, ૪૪, ૨૯૭, ૩૬૭.

·(૩) ૩૭૭ સંખ્યાંક પછી સીધા ૧ થી ૪ સંખ્યાંક આપેલા છે, અને પછી તરત જ ૩૮૨ સંખ્યાંક અપાયો છે. ૩૮૨ સંખ્યાંકથી ૪૧૫ સુધી સંખ્યાંક ક્રમસર છે.

G હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કડીઓના સંખ્યાંક ૧ થી ૪૧૫ સુધી અપાયો છે. કડીઓના સંખ્યાંક આપવામાં નીચેની સરતચૂક થયેલી જણાઈ છે :

(૧) નીચેની કડીઓના સંખ્યાંક લખાયા નથી :

૧૨, ૮૬, ૧૩૨, ૧૩૩, ૧૪૫, ૧૪૬, ૧૪૭, ૧૪૮, ૧૪૯, ૧૫૦, ૧૫૧, ૧૫૨, ૧૫૩, ૧૫૪, ૧૫૫, ૨૨૭, ૨૫૫, ૩૨૩, ૩૪૬.

(૨) નીચેના સંખ્યાંક સળંગ જો વાર લખાયા છે :

૬૬, ૧૨૩, ૧૪૧, ૨૫૨, ૨૭૮, ૨૭૯, ૨૮૦, ૩૧૩, ૩૩૩.

(૩) સંખ્યાંક ૧૨૫ પછી ફરીથી ૧૨૧ થી સંખ્યાંક અપાયા છે તેમાં ૧૨૩ સંખ્યાંક જો વાર લખાયો છે.

(૪) ૧૪૪ સંખ્યાંક પછી સીધો ૧૫૬ સંખ્યાંક છે અને સંખ્યાંક ૧૫૬ થી ૧૭૦ સુધી ક્રમસર છે. ૧૭૦ સંખ્યાંક પછી તરત જ ૧૬૧ સંખ્યાંકથી શરૂ થાય છે.

(૫) ૩૭૬ સંખ્યાંક પછી તરત જ ૧ થી ૧૧ સંખ્યાંક આપ્યા છે અને ત્યારપછી ૩૮૮ સંખ્યાંક અપાયો છે. ત્યારપછી ૪૧૫ સુધીના સંખ્યાંક ક્રમસર છે.

H હસ્તપ્રતિ :

આ હસ્તપ્રતિમાં કડીઓના સંખ્યાંક ૧ થી ૪૧૫ સુધી અપાયો છે. એમાં નીચેની કેટલીક ક્ષતિઓ રહી ગઈ છે :

(૧) નીચેની કડીઓના સંખ્યાંક લખાયા નથી :

૧૦૭, ૧૩૫, ૧૫૩, ૧૮૮, ૧૯૯, ૨૬૧, ૨૬૭.

(૨) નીચેના સંખ્યાંક સળંગ જો વાર લખાયા છે :

૨૬, ૧૦૮, ૧૨૬, ૧૬૭, ૨૨૩, ૨૫૬, ૨૬૬, ૩૭૫.

(૩) ૨૬૮ સંખ્યાંકને બદલે ૨૬૫ સંખ્યાંક લખાયો છે.

(૪) ૨૬૮ સંખ્યાંક પછી સંખ્યાંક ૧ થી ૬ સુધી અપાયા છે, અને ત્યારપછી સંખ્યાંક ૩૮૪ થી શરૂ થાય છે.

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ : જુદી જુદી હસ્તપ્રતિઓમાં કરીઓના સંખ્યાકોનો નમૂનારૂપ કોઠો

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની જુદી જુદી હસ્તપ્રતિઓમાં આરંભની છ કડી સુધી સંખ્યાક બરાબર મળતા આવે છે સાતમી કડીથી સંખ્યાકમાં ફેરફારો જોવા મળે છે. એ ફેરફારો કેવા છે તે દર્શાવવા માટે ૨૦ કડી સુધી નમૂનારૂપ કોઠો બાંધી આવ્યો છે. બાકીની કડીઓ વિશે તે તે હસ્તપ્રતિના સંખ્યાક વિશે આવેલી ચાહિતી જુઓ.

કડીનું અંતિમ પદ	A પ્રતિ	B પ્રતિ	C પ્રતિ	D પ્રતિ	E પ્રતિ	F પ્રતિ	G પ્રતિ	H પ્રતિ	I પ્રતિ	J પ્રતિ
સરસત્તિ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
ડંસ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
ફવારિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
આધારિ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
મંડપચેલ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
મંડિલ તેણિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
મીઠિ હોમ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
વિચાર	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
પ્રતાપ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
ફકાલ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦

૪ડીનું અંતિમ ખદ A પ્રતિ B પ્રતિ C પ્રતિ D પ્રતિ E પ્રતિ F પ્રતિ G પ્રતિ H પ્રતિ I પ્રતિ J પ્રતિ

તિસહ	૧૧	૧૧	૧૧	ખમ નથી	૧૧	૧૧	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧
મદ્યહ્ન	૧૨	૧૨	૧૨	"	૧૨	૧૨	૧૧	૧૨	૧૨	૧૧
સરીર	૧૩	૧૩	૧૩	"	૧૩	૧૩	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩
ફિલિ	૧૪	૧૪	૧૪	"	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪
રક્ષણ મિલ્કી	૧૫	૧૫	૧૫	"	૧૫	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫
પાલ્લવ	૧૬	૧૬	૧૬	"	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬
સસસસસ	૧૭	૧૮	૧૭	"	૧૭	૧૭	૧૭	૧૮	૧૭	૧૭
સાર	૧૮	૧૯	૧૮	"	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૮	૧૮
દેવું ભૂમ	૧૯	૨૧	૧૯	"	-	૨૦	૧૯	૨૦	૧૯	૧૯
છાકા	૨૧	૨૨	૨૦	"	૨૦	૨૧	૨૦	૨૧	૨૦	૨૦

(૨૦ નથી)

‘ત્રિભુવનહીન પ્રબંધ’ની વિવિધ હસ્તપ્રતિઓમાં કડીઓના કૃત્ર સંખ્યાક્રમાં તથા સંખ્યાક્રમાં ક્રમાં બહુ ફેર નોવા મળે છે. વળી, કેટલીક પ્રતોમાં કેટલીક કડીઓ નથી, અને કેટલીક કડીઓ આગળપાછળ છે. એથી કૃતિની અધિકૃત વાચનામાં કડીઓનાં પાકાંતરો નોંધવાનું સરળ નથી. અહીં ૧૦૦, ૨૦૦, ૩૦૦, ૩૯૦, ૪૦૦, ૪૪૧ અને ૪૪૨

કડીનાં પાકાંતરો સ્થાવરો નમૂનારૂપ છે.

કડીનું પ્રથમ અરથ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
માણડીય પ્રતિ બોલકા .. ૧૦૦	૮૯	૧૦૭	૯૯	૧૦૬	૧૦૦	૯૮	૯૬	૧૦૨	૧૦૨
કૃત્ય સમર કૃત્ય હુલ									
આપણુ પછ સાધિ ૨૦૦	૧૯૨	—	૧૯૭	૨૦૫	૨૦૦	૧૯૨	૧૯૨	૨૦૩	૨૦૩
હિવકા . સુગતિ									
વસાવકા તેહ....									
હુંકા કાપાવકા મેલકા ૩૦૦	૨૮૩	૨૯૦	૨૯૧	૨૯૯	૨૮૭	૨૮૨	૨૮૨	૨૯૫	૨૯૫
પાપ...નસા નાલ છણ									
નળે દોર.									
પાપ...કામ કલ નેણિ ૩૯૦	૩૭૧	૩૮૧	૩૭૮	૩૭૫	૩૭૧	૩૭૦	૩૭૦	૩૮૪	૩૮૪
સાધી...ચું ઉલગી તે									
સુકિત પદ્ધતિ,									

ક્રમ પ્રથમ ચરણ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ હસ્તપ્રતિ

A B C D E F G H I J

અંબર નિઃસંલ ૪૦૦ કડી નથી કડી નથી કડી નથી કડી નથી કડી નથી કડી નથી કડી નથી કડી નથી કડી નથી

કિરીય . ગચ્છે હતો

વિવેચ જ્યવંતો

મૂલ્યમ ત મણિ એ મન- ૪૪૧ ૪૧૫ ૪૨૬ ૪૨૮ ૪૧૪ ૪૧૫ ૪૧૫ ૪૧૫ ૪૩૨ ૪૩૨

માનિ .મમ બોલપ્રતિ

જ્યશોહરસૂરિ

ત્રિભુવનદીપક ચોહ ૪૪૨ કડી નથી કડી નથી કડી નથી કડી નથી કડી નથી કડી નથી કડી નથી કડી નથી કડી નથી

પ્રથમ કુ...શસિ

શિલ્પચર રાહ.

કાવ્યપાઠ

ઈદં શ્રી ગુરુભ્યો નમઃ^૧

રાગુ ધનાસી; ધુરિ દ્વહા^૨

પહિલઉ પરમેશ્વર નમી^૩ અવિગત^૪ અવિચલ ચિત્ત^૫;
સમરિસ^૬ સમરિસ ઝીલતી, હંસાસણિ સરસત્તિ^૭. ૧

માનસ^૮ સિંરિ^૯ જાં નિમ્મલ્લી^{૧૦} કર્ણ કતુહલ^{૧૧} હંસ;
તાં સરસતિ રંગિંહિ^{૧૨} રમણ^{૧૩} જોગી જાણુયં હંસુ^{૧૪}. ૨

પાઠાંતરો :

૧ હસ્તપ્રતિ B અહં નમઃ, C હૈં નમઃ શ્રી વીતરાગાય, D (પત્ર નથી), E સર્વમાય નમઃ, F હૈં હીં શ્રી ગૌતમ ગણુધરાય નમઃ, G શ્રી ગૌતમાય નમઃ, H અહં, IJ શ્રી ગૌતમાય નમ.

૨ B ધુરિ દ્વહા રાગુ ધનાસી, C રાગ ધનાસી, D (પત્ર નથી), EF નિત્ય જ્ય. G રાગ ધનાસી દ્વહા, H ધુરિ દ્વહા રાગ ધનાસી, I ધુરિ દ્વહા રાગ ધનાસી, J રાગુ ધનાસી દ્વહા.

૩ B પહિલુ પરમેશ્વરુ નમી, CH પહિલુ પરમેશ્વરુ નમી, D (પત્ર નથી), EF પહિલુ પરમેશ્વર નમી, GIJ પહિલઉ પરમેશ્વરુ નમી

૪ B અવિઠલુ, CF અવિઠઉ, D (પત્ર નથી), E અવિગઉ, IJ અવિઠલ.

૫ B C E F G H I J ચિત્તિ, D (પત્ર નથી).

૬ B E G H I J સમરિસુ સમરિસિ, C સમરિસ સમરિસિ, D પત્ર નથી, F સમરિસુ સમરિસિ.

૭ CEF સરસતિ, D - પત્ર નથી

૮ C માનસિ, D પત્ર નથી ૯ B સારિ, C E F G H I J સરિ, D પત્ર નથી.

૧૦ BH નિમ્મલ્લ, CFIJ નિમ્મલ્લ, D પત્ર નથી, E નિમ્મલ્લ. ૧૧

BH કુતુહલુ, CE કુતુહલ, D પત્ર નથી, IJ કુતુહલ ૧૨ BC FGH રંગિંહિ,

D પત્ર નથી E રંગિંહ, IJ રંગિ, ૧૩ BCEFHI રહિ, D પત્ર નથી, G

રહિ ૧૪ C E F I J હંસ, D પત્ર નથી.

પાણી પાહણી^૧ સામિણી, મન સરસતિ સંભારિ;
દીસઇ દુયણ^૨ દુયંગણી,^૩ લીડી^૪ ભુવણ^૫ દુવારિ.^૬ ૩

હિવ વસ્તુ^૭

નાભિમંડલિ^૮ નાભિમંડલિ મૂલ^૯ જે કંદ;^{૧૦}
તિણિ સુતી^{૧૧} જગવિય^{૧૨} મૂલ^{૧૩} પાવણ^{૧૪} જુતિહિ^{૧૫} નિરુધિય;^{૧૬}
તઉ અદિલય^{૧૭} પવણભલિ અવહિમગિ^{૧૮} સસિપાણિ લુધીય;^{૧૯}
દેવી દેવી સરિસર^{૨૦} મઇ દિડી^{૨૧} દશમ દુઆરિ;^{૨૨}
કરિસુ^{૨૩} કવિત્ત^{૨૪} સુહામણ^{૨૫} તેહ સરસિત્ત^{૨૬} આધારિ. ૪

હિવ દ્વંડ

જે ઘટ સુધિ^{૨૭} અજાણતા, કરઇ કયા કલ્લોલ;
પડતછિ^{૨૮} ધરતે પરિહરી,^{૨૯} ગિરિ સરિ^{૩૦} મંડુ^{૩૧} ટોલ. ૫

૧ D પત્ર નથી, E પાહિણી. ૨ CIJ દુયણ, D પત્ર નથી, G દુઅણ. ૩ BEFIJ દુયગમી, C દુયગમી, D પત્ર નથી, H દુઅગમી ૪ BFGHIJ ભીડે, D પત્ર નથી ૫ BHIJ ભુવણ, D પત્ર નથી, EF ભૂવણ, G ભૂઅણ. ૬ BFH દુવારિ, C દુવારિ, D પત્ર નથી, EG દુઆરિ ૭ C હિવ વસ્તુ; D પત્ર નથી, G વસ્તુ. ૮ BCH નાભિ મંડલ, D પત્ર નથી, EFGIJ નાભિ મંડલ ૯ BCEBGHIJ મૂલિ, D પત્ર નથી ૧૦ BCEGH કંદુ, D પત્ર નથી ૧૧ C સુતીય, D પત્ર નથી. ૧૨ B જગવિય, C જગવીય, D પત્ર નથી, IJ જગવીય, FGH જગવિય ૧૩ D પત્ર નથી, E મૂલિ ૧૪ BH પવણ, CFGIJ પવણ D પત્ર નથી, E પવન ૧૫ D પત્ર નથી, F જુતિહિ, GH જુતિ ૧૬ BCEH નિરુધીય, D પત્ર નથી. ૧૭ D પત્ર નથી, H તુ અદિલય ૧૮ BGHIJ અવહમગિ, CF અવહમગિ, D પત્ર નથી. ૧૯ BCFHIJ લુધિય, H લુધીય. ૨૦ CE સરિસ, D પત્ર નથી. ૨૧ F દિડિય, G દિડિય. ૨૨ BF દુવારિ, CE દુઆરિ, D પત્ર નથી, GIJ દુઆરિ. ૨૩ BG કરિસછિ, CEHIJ કરિસિછિ, D પત્ર નથી ૨૪ BEH કવિત્ત, D પત્ર નથી ૨૫ BEH સુહામણ, CFGIJ સોહામણ, D પત્ર નથી ૨૬ BEFGH તેહ સરસતિ, C તે સરસતિ, D પત્ર નથી, IJ સા સરસતિ ૨૭ CHIJ સુહિ, D સુહિ, D પત્ર નથી ૨૮ BEFGIJ પડતુ, CH પડતુ, D પત્ર નથી ૨૯ IJ પરહરી, D પત્ર નથી. ૩૦ BEFGHIJ સિરિ, C સિર, D પત્ર નથી. ૩૧ C માંડ, D પત્ર નથી.

નવમા રસ અમરસ^૧ મ ધરિ,^૨ આઠે આણિ ઉછેડ;^૩
 ગુરુઆ^૪ તઉં^૫ ગુણિ આગલઉ,^૬ મહુવડિ^૭ મંડી^૮ તેણિ.^૯ ૬
 સેવીતા સવિ રસ વિરસ, ઇક્ષાધક્ષિ^{૧૦} બેઇ;
 નવમઉ જિમ જિમ સેવિયઇ,^{૧૧} તિમ (૨) મીઠઉ હોઇ. ૭

કિવ વસ્તુ

નાણુ^{૧૨} નિરુપમ (૨) જગહ ઉવયાર;^{૧૩}
 ઘટ^{૧૪} ભિંતરિ^{૧૫} નિર્મલઉ,^{૧૬} જસ^{૧૭} નામિ સવિ રોગ નાસઇ;
 જર રખસ^{૧૮} વેગલી^{૧૯} સયલ^{૨૦} સિધિ નિવસંતિ પાસઇ;
 પુણ્ય પાપ બેવઇ^{૨૧} ટલઇ ક્ષીસઇ મુખ^{૨૨} દુવાર;^{૨૩}
 સાવધાન તે સંભલઉ હરખિહિ^{૨૪} હંસ વિચાર.^{૨૫} ૮

૧ BCEGH અમરિસુ, D પત્ર નથી, FIJ અમરિસ ૨ F ધુરિ, D પત્ર નથી.
 ૩ BEFGHIJ ઉછેડ, D પત્ર નથી. ૪ BH ગુરુઆ, CF ગુરુઆ, D પત્ર
 નથી, G ગુરુઆ, IJ ગુરુઆ ૫ BCFGH તુ, D પત્ર નથી, HIJ તુ ૬ BCEGH
 અગલઉ, F ઉગલઉ, D પત્ર નથી ૭ BCEFGHIJ મહુવડિ ૮ F મંડીય,
 D પત્ર નથી. ૯ BCEFGHIJ તેહિ, D પત્ર નથી ૧૦ BCGIJ ઇક્ષાધક્ષિ,
 D પત્ર નથી, BFG ઇક્ષાધક્ષિ ૧૧ CEF સેવીયઇ, D પત્ર નથી, GHIJ
 સેવીઇ ૧૨ CGIJ નાણુ, D પત્ર નથી. ૧૩ BEGHIJ ઉવયાર, C અવ-
 યાર, D પત્ર નથી; F અવયાર ૧૪ BCFHIJ ધટુ, D પત્ર નથી ૧૫
 I ભિતરિ, D પત્ર નથી ૧૬ B નિર્મલુ, D પત્ર નથી, E નિર્મલઉ, H
 નિર્મલઉ. ૧૭ BCEFGHIJ જસ, D પત્ર નથી. ૧૮ BCEFGHIJ રખસિ,
 D પત્ર નથી ૧૯ CG વેગલીય, D પત્ર નથી ૨૦ BCEGHIJ સયલ સિદ્ધિ,
 F સિધિ સીમ ૨૧ BFGH બેવઇ ટલઇ, CE બેઉ ટલઇ. ૨૨ C મોખ,
 IJ મુખ, D પત્ર નથી ૨૩ BFHIJ દુવાર, C દુવારિ, G દુવાર, D
 પત્ર નથી ૨૪ BH હરખિહિ, D પત્ર નથી, GHI હરખિ. ૨૫ BF
 વિચારિ, D પત્ર નથી, GIJ વિચારુ

તેયવંત^૧ તિહુ^૨ ભુવણ મગનરિ; પરમહંસ નરવર^૩ અવધારિ;
જહિ^૪ જપતાં નવિ લાગઇ પાપ;^૫ દિન (૨) વાધઇ અતિક^૬ પ્રતાપ.^૭ ૬

દ્રૂપદ^૮

બુદ્ધિ મહોદધિ બહુ બલવંતુ,^૯ અકલ^{૧૦} અજેય^{૧૧} અનાદિ અનંતુ;
ક્ષણ^{૧૨} અમરગણિ પિણિ પાયાલિ, ઇછાં વિલસઇ તે તિહુંકાલ.^{૧૩} ૧૦
આંધિઉ^{૧૪} નીકિસુ ત્રિભુવન^{૧૫} માઇ, નાન્હઉ^{૧૬} કુચ^{૧૭} સરીર સમાઇ;
દીપતિ દિણ્યર^{૧૮} કોડિહિં જિસઉ, જિહાં જોતઉ^{૧૯} તિહાં

દેવઉ^{૨૦} તિસઉ.^{૨૧} ૧૧

એકિ^{૨૨} લણઇ એહજિ^{૨૩} અરિહંત,^{૨૪} એહજિ^{૨૫} હરિહર^{૨૬}

અલખ^{૨૭} અનંત;^{૨૮}

જિણિ જિમ બાણિઉ તિણિ તિમ તિમ કહિઉ,

મન ઇંદ્રીય^{૨૯} બલિ તે નવિ ગ્રહચઉ ૧૨

-
- ૧ B તેયવંતુ, CHIJ તેજવંતુ, E તેયવંતુ, G તેજવંત, D પત્ર નથી.
૨ BC ત્રિભુવન, D પત્ર નથી, EFGHIJ ત્રિહુ ભુવન ૩ D પત્ર નથી, G નરવર.
૪ BCEFGHIJ જોહ, D પત્ર નથી ૫ BEFH પાપુ, D પત્ર નથી ૬ BCEFGHIJ અધિક; D પત્ર નથી. ૭ BEF પ્રતાપુ, D પત્ર નથી. ૮ BCEFGHIJ માં (હડી ૯ પહેલાં) હિવ ચઉપઇ દ્રૂપદ, G ચઉપઇ દ્રૂપદ, D પત્ર નથી.
૯ D પત્ર નથી, EGIJ બલવંત. ૧૦ B અકલુ D પત્ર નથી ૧૧ BCEHIJ અજેય, D પત્ર નથી ૧૨ BCFGHIJ ક્ષણિ; D પત્ર નથી ૧૩ BCEFGHIJ ત્રિહુકાલિ, D પત્ર નથી ૧૪ BCEFGHIJ વાધિઉ નીકિસુ, D પત્ર નથી.
૧૫ BCEIJ ત્રિભુવનિ માઇ; D પત્ર નથી. ૧૬ BJ લાન્હઉ; D પત્ર નથી ૧૭ BCEFGHIJ કુચુ શરીરિ, D પત્ર નથી. ૧૮ BCH દિણ્યરુ, D પત્ર નથી ૧૯ BCGHIJ જોહ, F જોય; D પત્ર નથી ૨૦ F દેખયં, D પત્ર નથી ૨૧ D પત્ર નથી, G તિસુ. ૨૨ D પત્ર નથી, GIJ એક. ૨૩ BC એહજિ; D પત્ર નથી; F એહ જ. ૨૪ BCEFG અરિહંતુ, D પત્ર નથી ૨૫ BF એહજિ, D પત્ર નથી ૨૬ BGH હરિહર, D પત્ર નથી ૨૭ BFIJ અલખુ; D પત્ર નથી ૨૮ BCEFGHIJ અનંતુ; D પત્ર નથી ૨૯ BCGH મન ઇન્દ્રિય; D પત્ર નથી, E મનિ ઇન્દ્રિય, IJ મનિ ઇન્દ્રિયા.

કાઠિ^૧ જલણિ જિમ ધરણિ^૨ ત્રેહ, ^૩ કુચ્ચમિ^૪ પરિમલ^૫ ગોરસ નેહ; ^૬
તિલહિ^૬ તૈલ જિમ નાઠિક^૭ નીર, તિમ તે નિવસય જગત સરીર. ^૮ ૧૩
રાણી તાસુ ચતુર ચેતના, કેતા શુભ જોલહ^૯ તેહના;
રાઉ રાણી જેઉ ^{૧૦} મનનય મેલિ, ફિરિ (૨) કરઈ કવૂહલ^{૧૧} કેલિ. ૧૪
નવજ્યુવણ નવરંગી નારિ, સામલડી સહજિહિ^{૧૨} સુવિકાર; ^{૧૩}
માયા રમણિ રમંતી રેલી, ^{૧૪} અન્ન દિવસ^{૧૫} નરવર રહઈ^{૧૬} મિલી. ૧૫
નરપતિ નિરવય તેહનુ^{૧૭} રૂપ, ^{૧૮} નયણિ બાણિ તિણિ વીધિઉ^{૧૯} ભૂપ; ^{૨૦}
તં બાણી રાણી વીનવય, સ્નામી^{૨૧} ઉતટ કાંઇ પઇઠવય. ^{૨૨} ૧૬

હિવ ધૂપહ

જવડી^{૨૩} રે રમણી મતગય ગમણી, પેથી^{૨૪} ભૂલહ^{૨૫} ત્રિહુંભુવણ^{૨૬} ધણી;
અમૃતકુહિ^{૨૭} કિમ તિસ^{૨૮} ઉછલય, સમુદ્ર થકી પેહ^{૨૯} ન નીકલય;
સરવર માહિ ન હવ^{૩૦} પરજલઈ ધરાણિ બાર^{૩૧} સેપ^{૩૨} ન સદસલય. ૧૭

૧ B કાઠિ જલણ, C કાઠિ જલણ, D પત્ર નથી, E કાઠિ જલણ, FHIJ કાઠિ
જલણ ૨ BCHIJ ત્રેહ, D પત્ર નથી. ૩ BCFGHIJ કુચ્ચમિહિ, D પત્ર
નથી, E કુચ્ચમિહિ ૪ BH પરિમલ, D પત્ર નથી. ૫ BCIJ ગોરસ નેહ,
D પત્ર નથી ૬ BHIJ તિલહિ તેહ, CFG તિલહિ તેહ, D પત્ર નથી.
૭ BEFH તાઠિક નીરિ, C તાઠિક નીર, D પત્ર નથી. ૮ BCHIJ શરીરિ,
D પત્ર નથી, E શરીરિ, F શરીર ૯ F જોલ, D પત્ર નથી ૧૦ BEF-
HIJ જે, D પત્ર નથી ૧૧ BCFG કવૂહલ, D પત્ર નથી ૧૨ BCEHIJ
સુવિકારિ, D પત્ર નથી, G સુવિચારિ ૧૩ BHE રેલી; D પત્ર નથી.
૧૪ BCEFGHIJ દિવસિ, D પત્ર નથી. ૧૫ G રહિ, D પત્ર નથી, IJ
નઈ ૧૬ D પત્ર નથી; F તેહનય, G તેહનઉ. ૧૭ BCGH રૂપ, D પત્ર
નથી ૧૮ BEFH ભૂપ, D પત્ર નથી ૧૯ B સામી; D પત્ર નથી ૨૦
BCFH પાઠવય; EIJ પાઠવય, D પત્ર નથી. ૨૧ BCFGHIJ રુપડી. ૨૨
BFH દેખી, CGIJ દેખી; D પત્ર નથી, E દેખીય ૨૩ D પત્ર નથી, F
ભૂલ ૨૪ D પત્ર નથી, E ત્રિહુંભુવણ ૨૫ D, પત્ર નથી, E કુહ ૨૬ B વિસુ,
D પત્ર નથી, IJ વિષ. ૨૭ D પત્ર નથી, G રવિ ૨૮ BEF દુગ; D પત્ર
નથી ૨૯ BCEFGHIJ બારિ, D પત્ર નથી. ૩૦ B શેપુ. CEFGHIJ શેપ; D
પત્ર નથી.

રવિ કિમ વરસુ^૧ ઘોર ધાર,^૨ ઝરણ^૩ સુધાકર કિમ અંગાર;^૪
જય^૫ તું શ્રુકિસિ દેવ વિચાર,^૬

લોક તણી કુણ કરિશય^૭ સાર. ૧૮૯-૧૧

નારિ^{૧૨} ભરયા^{૧૩} છંદ સગલા^{૧૪} દેસ,

ચંચલ ચમકત^{૧૫} દીસણ^{૧૬} વેષ;^{૧૭}

ઠામિ (૨) જઇ મંડિસિ^{૧૮} ગ્રેમ;^{૧૯} જાતે દિવસ^{૨૦} ન દેખુ^{૨૧} ક્ષેમ. ૧૯

આહા^{૨૨} છાંહ લીતિ જાજરિ, વેટી^{૨૩} ધન^{૨૪} જોજનર^{૨૫} વાજરી;^{૨૬}

૧ D પત્ર નથી; IJ વરિસષ ૨ CEFH ઘોર અ ધાર; D પત્ર નથી ૩ D પત્ર નથી, H ધરણ (ય અને ધ અક્ષરના મળતાપણાને લીધે લહિયાની સરતચૂકથી લખાયેલ લાગે છે) ૮ BCH અંગાર; D પત્ર નથી ૫ B જઈ તઈ, CEF GHIJ જઈ વ, D પત્ર નથી ૬ C વિચાર; D પત્ર નથી ૭ BCEFH કરિસિષ, IJ કરિસિ. ૮ B સાષ (ર અને હ ના મળતાપણાને લીધે લહિયાની સરતચૂકથી લખાયેલ લાગે છે) ૯ BHમા કડીનો સખ્યાક ૧૯ અપાયો છે ૧૦ BFIJમાં નીચેની એક વધુ કરી મળે છે :

‘માયા કિરિ છંદ તુમહચી નારિ, એહ સગતિ તુ પડિસિ સસારિ,
એતા દિવસ અલાવડિ કરી, આજ ઠાષ તઈ વધિ આદરી ? ’

૧૧ B ૧૯ મી કડી નીચે પ્રમાણે છે જે અન્ય કોઈ હસ્તપ્રતમાં નથી.

‘તુમ નઈ હ તઈ પૂરછ દેષ, જાણુ અજાણુહ કવણુ વિશેષ.

વાઈ હાલછ સુકા તણા, સલકછ શૃંગ ન ગિરિવર તણા ’ ૧૯

૧૨ B હસ્તપ્રતિમાં આ ૧૯ મી કડી નથી. ૧૩ BCEFGHIJ ભરિયા ૧૪ BCEFGHIJ સધલા ૧૫ BCEFGHIJ ચમકષ ૧૬ BCEFGHIJ સવે ૧૭ BF સવેસુ; CGHIJ સુવેસુ ૧૮ BG માડિસિ, CH માડિસુ, IJ માંડિસિ. ૧૯ B ગ્રેસુ ૨૦ BCEFGHIJ દિવસિ ૨૧ BHIJ દેખછ પેસુ; C દેખછ પેમ; F દેખ પેસુ, G દેખૂ પેસુ ૨૨ BCGHIJ આભે; આહા ૨૩ BCEFGHIJ એટી ૨૪ B ધણુ; CEF ધનુ, H ધણુ ૨૫ BEGIJ જોજનિ. ૨૬ BCEFGHIJ જાજરી.

હાર^૧ ત્રેહ^૨ અસતીનઉ^૩ નેહ,^૪ વહિલઉપ દેવ દેખાલઇ છેહ.^૫ ૨૧૭
 માંડ બોલાવઇ^૬ પરાયઉ^૭ મર્મ,^૮ એ પૂરઉ છઇ ગણિકાધર્મુ:^૯ ૧૧
 જે જે આગઇ ધંહરઇ^{૧૨} મિલયા, ૨^{૧૩} રાય તે^{૧૪} સવિ રહયા. ૨૨
 મ કરિ અજાણી સી વિસ્વાસુ,^{૧૫} સી કહિયઇ,^{૧૬} દોરી વિણુ^{૧૭} પાસ;^{૧૮}
 હિવડાં દીસઇ એ સીયલી, પણુ^{૧૯} તાપ વિસઇ^{૨૦} જિમ સીયલી. ૨૩
 સઉ કિ ૨૦ ભણીહઉ^{૨૧} ન કહઉ^{૨૨} સ્વામિ,^{૨૩}
 બીયા બારહુ^{૨૪} તુરહારઇ^{૨૫} નામિ;
 જે સીધામણિ^{૨૬} તેહનઇ^{૨૭} કહી, બચા^{૨૮} ઘડા ઉપરિ તે વહી. ૨૪

૧ BCEG હારિ ૨ BCF ત્રેહ ૩ CFH અસતીનુ ૪ BCIH નેહ ૫ F વહિલુ,
 ૬ (એ શબ્દ પછી) પહિલઉ ૬ BCEF છેહ ૭ આ હસ્તપ્રતમાં એક કડી
 રહી ગઇ છે (જુઓ પાઠાતર નં. ૧૧-૫. ૨૦) એટલે ૨૦ મી કડી નથી કડી
 ૧૯ પછી ૨૧ મી કડી લખવામાં આવી છે (A હસ્તપ્રતની કડીઓના
 સખ્યાકમાં ફેરફાર ન કરતાં જેમ છે તેમ જ લખવામાં આવ્યા છે)

કડીઓના સખ્યાક લખવામાં લહિયાની સરતચૂકને લીધે કેટલાક ફેરફારો
 એવા મળે છે કેટલીક પ્રતિમાં પોતાની સરતચૂક જણાતાં લહિયા પાછળથી
 એકાદ સખ્યાક એવડાવીને સખ્યાક મેળવી લે છે. ઉત. G હસ્તપ્રતમાં
 કડી ન ૭ લખવાની રહી ગઇ અને આઠમી કડીનો નં. ૭ અપાયો
 એટલે કડી ન ૧૩ નો સખ્યાક ન લખીને સખ્યાક મેળવી લેવામાં આવ્યો
 છે આમ છતાં કડીઓ ૧૮, ૧૯, ૨૦ થી બધી જ હસ્તપ્રતોમાં સખ્યા-
 કમાં ફરક પડવા માડ્યો છે (વિશેષ માહિતી માટે જુઓ પરિશિષ્ટ નં. —)
 ૮ CEFHIJ બોલાવઇ, B બોલાવ ૯ BCEGH પિયારઉ, F પીઆરુ; IJ
 પિઆરઉ ૧૦ BH મર્મુ ૧૧ CEFHGIJ ધર્મ ૧૨ BCFGH એહરઇ, EIJ
 એહનઇ ૧૩ BCEHIJ જિમ તે, F જિમ ૧૪ B વીસાસુ; CGHIJ વીસાસ;
 H વેસાસ; F વિસાસ ૧૫ BFGHIJ કહીઇ; CE કહીયઇ. ૧૬ CFGHIJ
 વિણુ. ૧૭ B પાસુ ૧૮ BCIJ પ્રણુ; EFG પણુ. ૧૯ BCIJ વિસિઇ, E
 વિસયઇ, FG વસિઇ. ૨૦ IJ ભણિ ૨૧ C હઉ; EFIJ હું, H હ ૨૨ BCH
 ન કહું, E કહઉ ન; FG કહુ ન ૨૩ C સામિ ૨૪ BFH બારહઉ;
 CIJ બારઉ G બારૂ ૨૫ C તેહનઇ ૨૬ B સીધાવણુ; CEFHGIJ સીધામણુ.
 ૨૭ BFG તીણુ; CEIJ તીણુ, H તેણુ ૨૮ BCEFHJ ભરિયા

રાખી તારાહડિય^૧ રીતિ રહીય,^૨ સરમણી^૩ રાયનઇ ચીત્તિ;
એવડ^૪ દાઘ^૫ ન સઘઇ સહી, ચેતન કિહી લુકી નઇ રહી. ૨૫
સઉકિં તણઉં જઇ^૬ ટાલિઉં સંતાયુ,^૭

તઉ માયા માંડી^૮ વહુ^૯ વ્યાયુ;^{૧૦}

જિમ (૨) રાજા માયા કલિઉ,^{૧૧}

તિમ (૨) ત્રિભુવન ધણી^{૧૨} જસુ ટલિઉ.^{૧૩} ૨૬
તઉ તિણિ માંડિઉ^{૧૪} વસીવા^{૧૫} સહી, કાયા નગરી નવ વારહી^{૧૬}
જે હું તઉ^{૧૭} જગપતિ નિરદોષુ,^{૧૮} તિણિ તે તઉ માનિઉ^{૧૯} સંતોયુ. ૨૦ ૨૭
ન્યાનકલા^{૨૧} તિણિ^{૨૨} તિમ ઉલવી,^{૨૩} નગર^{૨૪} ન સઘઇ^{૨૫} જિમ નાલવી;
મનહઇ^{૨૬} દીધઉ તઉ વ્યાપાર, આપણ કંધ^{૨૭} ઊતારિઉ^{૨૮} ભાર. ૨૯ ૨૮
મન^{૩૦} મુહતઉ^{૩૧} મિલ્યઉ^{૩૨} છઇ મૂલિ.

રાજકાજ^{૩૩} કીધા^{૩૪} તિણિ ધૂલિ;

અંચલ^{૩૫} અહુ દિસિ અઉપટ^{૩૬} ફિરઇ,

દીજઇ^{૩૭} કેડિ નહી^{૩૮} પશુનઇ^{૩૯} કરઇ. ૨૯

૧ BCFGHIJ તાઇ રાહડિ; E તારહડિ. ૨ IJ રદિય ૩ IJ સુરમણી.
૪ BCHIJ એવડુ; G એવડઉ ૫ BH દાધુ. ૬ E જઉ ૭ CEH સંતાયુ
૮ BCGHIJ માંડિઉ; E માંડયઉ; F માંડિઉ ૯ BCEEGHIJ બહુ. ૧૦
CE વ્યાયુ. ૧૧ E કલ્યુ. ૧૨ B ધણિય; CEFGEH ધણીય, IJ ધણીઅ
૧૩ BCGHIJ પટલિઉ, E પટલ્યઉ, F પટલીઉ. ૧૪ BCEFGHIJ માંડી.
૧૫ BCEHIJ વસિવા સહી, F વિસવા સહી, G વસવા સહી. ૧૬ BCEFGHIJ
આપણી ૧૭ EFGIJ હૂંતઉ; H હૂંતુ. ૧૮ B નિદોષુ; CEFGEHIJ નિદોષ
૧૯ E માનયઉ. ૨૦ CEFGEH સંતોય ૨૧ BCEFGHIJ ન્યાનકલા. ૨૨ H
તિમ તિણિ. ૨૩ BCH અલવી. ૨૪ G નગર. ૨૫ BCEHIJ સઘઇ ૨૬
B મનરઇ, CFHIJ મન રહઇ, G મનનઇ ૨૭ BCEGH ખાંધ; FIJ ખધ
૨૮ E ઊતારયઉ. ૨૯ BC ભાર. ૩૦ BF મનુ ૩૧ BC મહતઉ; F મહુતઉ;
H મહતુ, IJ મહિતઉ ૩૨ BCGHIJ મઘલઉ. ૩૩ B રાજકાજુ. ૩૪ BC-
GEH તિણિ કીધઉ; F તિણિ કીધ; IJ તિણિ કીધાં. ૩૫ B અંચલ; F
અંચુલ. ૩૬ B અઉપટુ. ૩૭ B દીસઇ. ૩૮ BCEFGHIJ ન; G નલિ.
૩૯ B કરઇય, C કરીય; E કરીયઇ; FIJ કરીય; G કરી; H કરીઅં.

મંત્ર^૧ ન મૂલી તે વસિ યાઈ. ક્ષણ^૨ માહિં વિત્રડી નઈ^૩ જાઈ;
મુહિ મીઠઈ નઈ મઈલઈ,^૪ ચીતિ માયા^૫ સઈ નિતુ મંડઈ પ્રીતિ. ૩૦

વાનરડઈ નઈ વીછી પાધુ,^૬ દાહી જરઈ નઈ દવાનલિ^૭ દાધ;
અડિહિ સિયાણઈ ચરડાં^૮ હાથિ, બૂઠા^૯ મિહિ^{૧૦} જૂનારી^{૧૧} સાથ. ૩૧

વેસાનલ^{૧૨} નઈ વાચુ^{૧૩} વિઠરાલ;^{૧૪}

વિષધર^{૧૫} સીચઈ^{૧૬} વિસહર લાલ;^{૧૭}

મુહતઈ^{૧૮} માનુ^{૧૯} રાણી નઈ વલઈ,^{૨૦}

ધણુ^{૨૧} ધણેરુ^{૨૨} તઈ^{૨૩} ઝલકલઈ. ૩૨

મુહતઈ^{૨૪} માયા ફેરઈ સાસિ, વલવંતી^{૨૫} ખાંધી પાવહં^{૨૬} પાસિ;
રાહ ફેરી કીધઈ રેવણી, આપણુ^{૨૭} પઈ થિઈ રાખં ધણી. ૨૮ ૩૩

૧ BCEFHJ મંત્ર ૨ BH ક્ષણ ૩ માહિ, ૪ ક્ષણ, ૫ ક્ષણ, ૬ ક્ષણ, ૭ ક્ષણ.
૩ IJ ને ૪ BCEFGHIJ વિલુહઈ ૫ B માયાસુ; CGIJ માયાસઈ; ૬
માયાસુ; ૭ માયાસિ; ૮ માયાસ્ય. ૯ CEGH પાધ; ૧૦ ખાધ; ૧૧ ખાધુ ૭
B દવાનલિ દાધુ, ૮ દવાનલ દાધ. ૯ દવાનલિ દાધુ ૮ BGEH ચરડાં, C
ચરડ, ૬ ચરડાહા, ૭ ચરડહા ૮ BCEFGHIJ બૂઠઈ ૧૦ BCHIJ મિલિઈ,
૬ મિલ્યઈ, ૭G મિલઈ. ૧૧ BEFGHIJ જૂનારી સાથિ, C જૂનારી સાથિ.
૧૨ BCFIJ વેસાનર; ૬ વેસાનર, ૭ વેસાનર, ૮ વેસાનર. ૧૩ BCEFGH-
IJ વાઈ ૧૪ BIJ વિઠરાલુ ૧૫ BCEFIJ વિષતરુ, ૬ વિષતર, ૮ વિષ-
તર ૧૬ BCFGHIJ સી ચિઈ, ૬ સી ચ્યુ. ૧૭ BEFGHIJ લાલ ૧૮ BH
મહતઈ, D મહિતઈ, F મુહતઈ. ૧૯ BCDFGH માનિઈ, ૬ માન્યુ, ૭
માનિઈ ૨૦ BCDEFGH વલઈ, ૭ ચલઈ. ૨૧ BCDGH ધણુઈ, F ધણુ.
૨૨ BCDEGH ધણેરઈ, F ધણેર્ય, ૭ ધણેરઈ. ૨૩ H તું. ૨૪ B
મહતઈ, CEGHIJ મુહતઈ, D મહિતઈ, F મુહતઈ. ૨૫ BCEFHJ બલ-
વતિ, D બલવતિ, ૬ બલવંત ૨૬ BCDEFGHIJ પાવહ. ૨૭ B આપણુ.
૨૮ C ધણીય

આપણી દેઇ^૧ ઊઠાલઇ^૨ બહુ^૩ ઇછાં^૪ બાંધઇ^૫ છોડઇ^૬ સહુ^૭
જ' જ' ભાવઇ તં તં કરઇ, રાઉ પરાભવ^૮ પેટિસુ ભરઇ. ૩૪
મનનઇ રાણી એક પ્રવૃત્તિ, બીજી બહુ^૯ ગુણ નારિ નિવૃત્તિ;
પ્રવૃત્તિ^{૧૦} મોહ^{૧૧} જણિ^{૧૨} સુત^{૧૩} એક,

નિવૃત્તિ તણઇ પુણ^{૧૪} પુત્ર વિવેક^{૧૫} ૩૫
પ્રવૃત્તિ સુભાવિહિ^{૧૬} ઊછાંછલી^{૧૭} રાજ કાજિ હીડઇ આકુલી;
પ્રીયસુ^{૧૮} પ્રીતિ^{૧૯} જુતે નિરવહી, સરસઇ^{૨૦} સરિસુ રાયઇ સહી. ૩૬
તિણિ વાહિ^{૨૧} મનુ^{૨૨} ત્રિજુનનિ^{૨૩} ભમઇ,

ક્ષણિ^{૨૪} સમાધઇ^{૨૫} નવિ વીસમઇ;
જીવ વિણાસઇ ભાસઇ આણુ, પરધન વનિતા^{૨૬} લાગઉ દાલ. ૩૭
ખંત^{૨૭} પિયંત^{૨૮} ન કરઇ બલખંચ, ^{૨૯}

લહઇ^{૩૦} લગારઇ^{૩૧} નિવૃત્તિ ન અંચ ^{૩૨}
દેખાં^{૩૩} વસિ આબ્યુ^{૩૪} એકંત. ^{૩૫} પ્રવૃત્તિ ભણઇ જોઇ^{૩૬} એકંત ૩૮

૧ BGHIJ આપણિ ૨ BCDFH દિઇ, H દીયઇ, GIJ દીઇ ૩ F ઊઠ-
લઇ ૪ BHIJ બહુય. ૫ GIJ ઇચ્છા ૬ HI બોડઇ ૭ BCII સહુ ૮ B રાઉ
સુપેટ પરાભવિ, C રાઉ સુપેટ પરાભવિ, D રાઉ સુપેટ પરાભવિ, EII રાઉ
સુપેટ પરાભવિ, F રાઇ સુપેટ પરાભવિ, G રાઉ સુપેટ પરાભવ, H રાઉ
સુપેટ પરાભવ ૯ G બહુ ૧૦ DEF પ્રવૃત્તિ ૧૧ B મોહ. ૧૨ BCDGHIJ
જિણિજિ, E જણિ ૧૩ B સુત એક, CDEGHIJ સુત એક ૧૪ C પુણિ,
H પણિ, IJ — ૧૫ BF વિવેક ૧૬ BCFGH સ્વભાવિઇ, D સભાવઇ, E
સ્વભાવઇ, IJ સ્વભાવિહિ ૧૭ E ઉછાલી ૧૮ BCDHIJ પ્રિયસિહિ, E
પ્રિયસુ, F પ્રિયસુ, G પ્રિયસિહિ ૧૯ BCDGFH પ્રીતિઇતે, GI પ્રીતિ તે ૨૦
BCDFGGIJ સરિસહિ, E સરિસુ ૨૧ E વાહિ. ૨૨ CDGHIJ મન ૨૩
CFG ત્રિજુન ૨૪ BCEH ક્ષણ, F ક્ષણ, G ક્ષણ, IJ ક્ષણ ૨૫
GIJ સમાધિ ૨૬ D હરતા લાગઉ, H વનિતા લાગુ ૨૭ D ખંત ૨૮
CEFGH પીયંત ૨૯ BH ખલખાચ, C ખલ ખાંચ, F ખલખ તિય, G
ખલખ ચિ, IJ ખલખ ચ ૩૦ IJ લહિ. ૩૧ CE લગાર, D લગાડઇ ૩૨ BCG-
HIJ આચ. ૩૩ BF દેખી ૩૪ BCDGHIJ આવિહિ, E આબ્યુ ૩૫ BCFII
એકંતુ, E એકતા. ૩૬ BEFIJ જોઇ એકંતુ, C જોઇ એકંત, G એક ત

નિવૃત્તિ અછં જે તુમ્હારં^૧ નારિ,
 ધુરિ^૨ લગં^૩ તે અમ્હનં કાઢણહારિ;^૪
 સુતપ વિવેક^૫ જે છં તેહનં, તે યગિ જાયઈ કરિ^૬ મોહનં. ૩૯
 એહ (૨) સુ^૭ નિવૃ^૮ વલ્લભ^૯ કરં,
 કમ્^{૧૦} જોનિ^{૧૧} પુણ^{૧૨} મોહ^{૧૩} ન મરં;
 નાતિ દિવસિ^{૧૪} મનિ એ અંદોહ^{૧૫};
 કિસ ઊછરિસ્યં^{૧૬} ભાગડં^{૧૭} મોહ. ૪૦
 જિસી^{૧૮} બેલિ^{૧૯} ફલ^{૨૦} લાગં તિસઈ^{૨૧}
 લોક વચન હું^{૨૨} ફૂડં^{૨૩} કિસઈ^{૨૪};
 એહની મા દેખઈ^{૨૫} જોગાદિ,

જં મં કાજ^{૨૬} તઈ વાહિરિ^{૨૭} કાદિ. ૪૧
 સઈકિ સમાણુ^{૨૮} રૂપિં^{૨૯} સાપુ,^{૩૦}

વિલગી^{૩૧} મમિ^{૩૨} કરં સંતાપુ,^{૩૩}
 વંજુલ છાયા સાપ^{૩૪} નરિ^{૩૫} ફિરં; મૂલમં^{૩૬} સુકિ નવિ કું^{૩૭} ૪૨

૧ BFF તમ્હારં, C તહમારં ૨ BCEFGHIJ ધુર, D ધર. ૩ BCFH લગ, E લગિ. ૪ BCDEFGHIJ મારણહારિ ૫ BFF સુત. ૬ B વિવેક. ૭ BCEFGHIJ કિરિ, D કિર ૮ BCEFIJ એહસ્ય, DH એહસિઈ, G એસઈ ૯ H નિત ૧૦ BCEFGHIJ ખંખં, DE વલ્લભ ૧૧ CDFGHIJ કમ્ ૧૨ B યોગ, CDEFGHIJ યોગિ ૧૩ G પુણિ. ૧૪ B મોહ ૧૫ B દિવસ, CDGHIJ દિવસ ૧૬ BC અંદોહ. ૧૭ BCGH ઉછારિસિં, D ઉછરિસં, F ઊરિસિં, IJ ઉછરિસિ ૧૮ F ભાગડુ. ૧૯ DEF જેસી. ૨૦ BCDEFGHIJ વેલિ. ૨૧ BF ફલ. ૨૨ B તિસ, CDEGHIJ તિસઈ, F તિસિં. ૨૩ BCFGHIJ ફૂડં ફૂં, D ફૂડં ફૂં, F ફૂડં ફૂં ૨૪ BIJ કિસ, CDEG કિસઈ, F કિસિ ૨૫ C દેખઈ, E દેખ, F દેખય, H દેખઈ, IJ દેખં. ૨૬ B કાજુ જત, DFH કાજુ ૨૭ BCEGH આહિરી, DFIJ આહરી. ૨૮ BCEFGHIJ સમાણ, D સમાણ. ૨૯ BCF સુરૂપિં DGH સરૂપિ, IJ સુરૂપિં. ૩૦ DGH સાપ. ૩૧ FIJ વલગી. ૩૨ B મમિ, D મમં. ૩૩ CDGH સંતાપ ૩૪ BCFIJ સાપુ. ૩૫ BCDEFGHIJ ન. ૩૬ B મૂલ મંત્ર, C સૂલિમંત્ર ૩૭ D ન ફિરં, G નવિ ફિરં.

અઠોતર સઉ^૧ અધિકી^૨ વ્યાધિ,
 સઉકિ^૩ સહઉ^૪ તઉ. હોહ^૫ સમાધિ;
 કાઠઉ રોગ^૬ ન નીઠઉ^૭ થાઇ; કાઠઉ કહતાં^૮ સુકિ^૯ ન બાઇ. ૪૩
 સઉકિ આગિ^{૧૦} ભટકિહિ^{૧૧} પરજલઇ, ૧૨
 વિણસઇ વંદસુ^{૧૩} ન ધૂ નીકલઇ;
 આગિ સંતાવઇ^{૧૪} એકઇ^{૧૫} વાર, સઉકિ સંતાપઇ સાતઇ^{૧૬} વાર. ૪૪
 તં નિસુણી^{૧૭} મનિ કીધઉ કૌપુ; ૧૮
 નિવૃત્તિ છાંડિ વાહૂઅઉ^{૧૯} નિરોપ, ૨૦
 રાઇનઉ^{૨૧} કુણહિ^{૨૨} ન ભાજઇ રામુ; ૨૩
 મા વેટા^{૨૪} બિહુ લિહુ વિદેસુ. ૨૫ ૪૫
 મન પ્રવૃત્તિ માયા ત્રિહુ^{૨૬} બેડ, રાઉ બાંધી સવિ પૂરઇ^{૨૭} કોડ,
 સોપ સંભારી ચેતના^{૨૮} તણી,
 રુદ્યઉ^{૨૯} ચઉ રોવઇ^{૩૦} ઇમ ભણી. ૩૧ ૪૬

૧ BEHIJ સય, C સુ ૨ FG અધિકિ ૩ F સુકિ ૪ BCDF કહુ, EGHJ કહઉ ૫ CDH કુહ ૬ BCH રોગ. ૭ B નીઠુ, CDEFGHIJ નિયડકિ ૮ FH કહિતાં ૯ BCDEFGIJ સઉકિ. ૧૦ D આગઇ, E અગિ ૧૧ BCDEFGHIJ ભટકે ૧૨ B પરજઇ, IJ પ્રજલઇ ૧૩ BCFGH વસ ન ધૂ, D વેરવાનર ધૂ, E વિસનર ધૂંમ, IJ વસ ન ધૂં ૧૪ B હોહ, CDGH ઉલ્હોહ, EF ઉલ્હોયઇ, IJ એલ્હોહ. ૧૫ BHIJ એક વારિ, CEG એકઇ વારિ. ૧૬ BCDGHIJ સાતે વારિ, EF સાતઇ વારિ ૧૭ E નસુણી, F ચિસુણી. ૧૮ CDEFGHIJ કૌપ ૧૯ BDGI વાહુઉ, CFH વાહૂઉ. ૨૦ BCF નિરોપ. ૨૧ BCEFGHIJ રામનઉ, DG રામનુ. ૨૨ BCIJ કુણહિ. ૨૩ BEJ રેસ, CDEGI રોસ, H રેસ ૨૪ BCFGHI બેટઇ, D બેટા, E માઇ બેટઇ ૨૫ CDGHIJ વિદેસ ૨૬ BCFIJ ત્રિહુ, G ત્રિહઉ. ૨૭ D પૂગી કોડિ. ૨૮ BCDEFGHIJ ચેતન. ૨૯ BCDFG રુલિહ, HIJ રલિહ. ૩૦ BDGHIJ રોઇ, C રોઅઇ, F રોયઇ. ૩૧ C ભણીય.

હિવ વસ્તુ રાગુ^૧ મહ્દારુ

સુષ્ણિ ન રાષ્ટ્રીય (૨) હિયમ^૨ વિલપતિ,^૩
તૂ^૪ તિહુયષ્પ સામિશીય,^૫ સોમવયષિ^૬ શુભરયષિ^૭ રિધીય;^૮
બહુ^૯ બુધિહિ^{૧૦} તૂ^{૧૧} નિલભિ, દુષ્ટ દેવિ^{૧૨} પુણ્ય^{૧૩} ફરિ કિધિય;^{૧૪}
ભિષ્પ^{૧૫} અધિકૃતિ^{૧૬} સહુ^{૧૭} ધમી,^{૧૮} કરિ અરુહ ભણી^{૧૯} પચાઉ,
શુભ^{૨૦} સંપૂરી^{૨૧} ગોરડી ઇર્ષ^{૨૨} હિવ દેવિર^{૨૩} દિષાઉ,^{૨૪} ડાઉ.

હિવ ધૂપદરપ

સંભલિર^{૨૫} ચેતના અગ્નિર^{૨૬} યયા બહુ^{૨૭} નિરધાર.^{૨૮}

મન^{૨૯} માયા વિહુ^{૩૦} ફૂલબ્યા,^{૩૧}

એર^{૩૨} સગાની વાર,^{૩૩} વિકર^{૩૪} કહંતા^{૩૫} લાજિયર્ષ.^{૩૬} ૪૮

૧ BH હિવ વસ્તુ રાગુ મહ્દારી CA હિવ વસ્તુ રાગ મહ્દારી, D વસ્તુ, E. હિવ વસ્તુ રાગ મહ્દારી, F—, G હિવ વસ્તુ રાગ મહ્દાર, J લાપા મહ્દારી વસ્ત. ૨ BH હિયમ D હિયા. ૩ B વિલપતિ, CDHIJ વાલપતિ, EFG— વાલપતિ. ૪ CE તુ, DIJ તઉ. ૫ E તિહુયષ્પ, F તિહુયષ્પ, GIJ તિહુઅષ્પ, H તિહુઅષ્પ. ૬ BCDEFGHIJ સામિશી, E સામશી ૭ E વયષ્પ. ૮ DEF રયષ્પ. ૯ EGIJ રિધિય ૧૦ BEIJ બુધિહિ, F બુધિષ્. ૧૧ DIJ તઉ, E તુ. ૧૨ IJ દેવિ. ૧૩ BDFGHIJ પુષ્પ. C પુષ્પ, E પશ્પ. ૧૪ DEFG— કિધીય, IJ કિધિય. ૧૫ BCDEGHIJ ભિષ્પ F ભિષ્. ૧૬ B અધિકૃ, EH અધિકૃ. F અધિક. ૧૭ BCEFGHIJ સહુ, D સહુય. ૧૮ BCDFGHIJ ખમી, E પમિય. ૧૯ CF ભણીય, D ભણુ. ૨૦ BCGHIJ ગુણિ, I ગણિ. ૨૧ CF સંપૂરીય, IJ સંપૂરિય. ૨૨ DG દિર્ષ. ૨૩ BI હિવ. ૨૪ BFH દિષાઉ, D દેષાડઉ, IJ દેષાઉ ૨૫ B હિવ દુપદુ, CEFGHI હિવ દુપદુ, DJ —. ૨૬ BCDEFGHIJ સાંભલિ. ૨૭ D અમિ, E અમ્હ, G અહમ્હે. ૨૮ CF છ, EGIJ જઉ, H છુ. ૨૯ B—, CEH નિરધાર. ૩૦ B—, CDEFGHIJ મનિ. ૩૧ BF બિહુ, CDEGHIJ બિહુ. ૩૨ BCFHIJ ફૂલવિયા, DG ફૂલબ્યાએ. ૩૩ ECF એય, DIJ એહ, G યમ. ૩૪ CFG વાત, IJ વીરતિ. ૩૫ BCEGH વિકરહ, D વિકરુ, E વિકરર્ષ, IJ કરહ. ૩૬ BC— DEFGHIJ કહંતે. ૩૭ CDHIJ લાજર્ષ, G લાજયએ

તુ^૧ સહજિય^૨ સુતિયાર^૩ દીર્ઘ^૪ રોસ^૫ ન બૂઝીયઈ^૬;
કરિ^૭ (૨) જઈ^૮ અમહ સાર. સંભલિ ચેતના.

રાણમિ^૯ તિહુભુવનહ^{૧૦} તણી, દિઠીય^{૧૧} નિય^{૧૨} નયણેહિં;
હિવ^{૧૩} હું કામુ^{૧૪} કરાવિયઈ^{૧૫}
તું વિણ^{૧૬} જણ^{૧૭} ગેહિ. સંભલિ ચેતના ૦ ૪૯

દૂહા

કોપ^{૧૮} કનહઈ દેવઈ^{૧૯} નહી જેહ^{૨૦} સંભાણ^{૨૧} ગૂઝ, ^{૨૨}
અણવોદયે^{૨૩} ન ચકઈ^{૨૪} રહી, ^{૨૫} કહું તુ^{૨૬} હસઈ અખૂઝ. ^{૨૭} ૫૦

દોહિણુ ^{૨૮} દેધી જીવનું, ^{૨૯} વિઠરું વાહર થાઈ;
તઈ^{૩૦} કિમ ભવેષી રહી મઈ એવહઈ અપાય. ^{૩૧} ૫૧

૧ BCFGH તૂ, DE તું ૨ DG સહિનિ, FIJ સહિનિષ ૩ B સવિયારૂ, CDFHIJ સવિયાર. ૪ BCDEFGHIJ દીર્ઘ. ૫ BG રોસ ૬ BH બૂઝીયઈ, CG બૂઝીઈ, DIJ બૂઝીઈ. ૭ D કરિઈ, G કરઈ ૮ BCEFHJ કઈ, DG — ૯ BCDEFGH રાણિ મ, I ચિમ, J દૂહા રાણિમ. ૧૦ BH ત્રિહુ જીયણ, CDF ત્રિહુ જીવન, E ત્રિહુ ભવણહ, H તિહઈ જીવન, IJ ત્રિહુ ભવનહ ૧૧ BIJ દિઠી, CDEFH દિઠી, G દીઠી. ૧૨ C નય, EG નીય. ૧૩ BFIJ હિવ હું, D હિવઈ હઈ ૧૪ BCDEFHIJ કામ ૧૫ BCDGHIJ કરાવિઈ, E કરાવીયઈ, F કરાવીય ૧૬ BCH તૂ વિણ, DE તું વિણ, FGHI તૂ વિણ ૧૭ BF જણ ગેહિ ૧૮ F કોય. ૧૯ BH દેખુ, C દેખ, E દેખુ, F દેખય, G દેખૂ ૨૦ F જિહ. ૨૧ BDEGHIJ સંભાલઈ F સંભાલય ૨૨ F ગુજુ ૨૩ BFGH બોલિઈ, C બોલઈ, D બોલિહિ, E બોલયઈ, IJ બોલિ ૨૪ CH સક, B સક, F સક, J સક. ૨૫ I — ૨૬ BCD કહઈ તહ, E કહું તહ, F કહું તઈ, G કહું તઈ, HJ કહઈ તઈ I—તઈ. ૨૭ BDGH અણુ, F અણુ ૨૮ BEFHJ દોહિણિ, D દોહિણઈ, G દોહિણ ૨૯ BCEFGHIJ જીવની, D જીવનઈ ૩૦ BCFGH તૂ, DEIJ તું ૩૧ BFHI અપાઈ, D અપરાધિ, E અપાયિ.

તથ લાપ્ત^૧ એ મિસુસહી,^૨ હુંતી છાંડણહારિ;
 ઈમધ^૩ એક^૪ વિજ્ઞાસડધ, ક્રિમ પ્રોય^૫ છાંડણ^૬ નારિ. ૫૨
 પેડુ^૭ ભરિઉ^૮ પરહ^૯સડે, પરમહસ ભૂપાલ;
 માનિ^{૧૦} ન મૂંડી રૂમણુ^{૧૧} કરિ (૨) કરિ સંભાલિ ૧૨ ૫૩^{૧૩}
 હિવ ચઉ[પ]ધ^{૧૪}

નિવૃત્તિ^{૧૫} ગધ તઉ^{૧૬} હુધ નિવૃત્તિ, મનનધ^{૧૭} નિવરધ^{૧૮} કહધ^{૧૯} પ્રવૃત્તિ;
 હિવ રાવધ^{૨૦} વેટાનધ^{૨૧} રાજ, ૨૨
 ફલિયુ^{૨૩} મનોરથ^{૨૪} માહરઉ^{૨૫} આજ. ૨૬ ૫૪

૧ CFHIJ લાધુ ૨ CDGHIJ મિસ ૩ D ઇમ ૪ BG ઇમ, D એક
 એકધ, H ઇમિ. ૫ BDHIJ પ્રિય ૬ BCEGH છાંડધ, D છાંડધ. FIJ છાંડધ,
 ૭ BF પેડુ, CDEGHIJ પેટ. ૮ E ભપ^{૧૬}ઉ. ૯ EHIJ પરહ^{૧૯}સડે, F ભરહિ^{૧૮}સડે,
 G પરહ^{૧૯}સડે. ૧૦ BDGHIJ માનિ. ૧૧ BEH રૂમણુ. ૧૨ BCDEFGH
 IJ સંભાલ. ૧૩ કડી ૫૩ મી પછી અન્ય બધી જ પ્રતિઓમાં BCDEF
 GHIJ માં નીચેની એક વધારાની કડી મળે છે :

ચેતન પભણુધ તુમ્હ મિલી માયમધ સ્યુ^{૧૫} કાજ;

જેમ સહાવધ તિમ સહઉ મનયુહતા નહિ રાજ.

આ કડીમાં તે પ્રતોમાં તુમ્હ-તમ્હ, મિલી-મિલ્યા, સ્યુ-સિઉ, સહાવધ-
 સહાવધ ઇત્યાદિ પાઠબેદ પશ્ય જોવા મળે છે

પ્રક્રેપ : મન, પ્રવૃત્તિ અને માયા રાજને બાંધીને પોતાના કોડ પૂરે છે.
 ત્યારે રાજ ચેતનાની શિખામણ સંભારીને રડે છે, અને પોતાની કરુણા-
 જનક સ્થિતિનુ વણ^{૧૫}ન કરે છે હવે તે સમયે ચેતના તો હતી નહીં કારણ.
 કે તે તો મયા આવતા જ છુપાઈને રહી હતી તેથી આ કડી ચેતનાના
 પ્રત્યુત્તરરૂપે છે તે કેવી રીતે સભવે? બીજુ, ચેતના તો એક સારી સ્ત્રી
 છે તે ક્યારેય પશ્ય ઉપાલભના શુદ્ધો ઉચ્ચારે નહીં. તેથી જ કદાચ આ
 કડી કવિએ ન લખી હોય પણ પાછળથી કોઈ સહિયાએ પોતાની મેળે ઉમેરી
 હોય અથવા કોઈની સૂચનાથી ઉમેરી હોય

૧૪ BCEFGHIJ હિવ ચઉપધ, D—. ૧૫ BCDEFGHIJ નિવૃત્તિ. ૧૬
 F તુ હર્ષ, IJ તઉઉ હર્ષ ૧૭ BCEFH મનરહધ, G મનરધ, IJ મન રહિ.
 ૧૮ BCDEGH નિવરધ ૧૯ F કહી ૨૦ CF દિવરાયધ ૨૧ BH બેટા કિહિ,
 CDE બેટા નધ, F બેટા કધ, G બેટા કિહિ. ૨૨ BF રાજુ. ૨૩ BCDGHIJ,
 ફલિઉ, C ફલ્યઉ, F મલિઉ. ૨૪ B મનોરથ. ૨૫ BF માહરુ. ૨૬ F આજુ.

હિવ કૂપદ^૧

વાજિયડા^૨ શુહિર નીસાણુ, મોહકુમર^૩ હૂવઉ^૪ રાજ્યઉ^૫;
વયરીયડા^૬ રે ધસકચા^૭ પ્રાણુ, આણુ ફિરી તે^૮ જગિ^૯ મોહિની^{૧૦} ૫૫

માંડી મોહિ અવધા^{૧૧} નામ^{૧૨}, નગરી નિશુરા હિયડા^{૧૩} ઠામિ;^{૧૪}
અવિધા^{૧૫} નગરી ગદ^{૧૬} અન્યાન^{૧૭},

ત્રિ^{૧૮}ણા પાઇ^{૧૯} મોટઉ^{૨૦} નામ. ૨૦. ૫૬

કદાચરણુ^{૨૧} કૌસીસાંઠિ, ૨૨ આરપર^{૨૩} દુર્ગતિ^{૨૪} વહતી^{૨૫} પઉલી; ૨૬
વિખપર^{૨૭} બ્યાપર^{૨૮} વારુ આરામ;

મંદિર, ૨૯ અસુભા^{૩૦} મતિ^{૩૧} પરિણામ ૫૭

કામાસનિ^{૩૨} કહિયા^{૩૩} પુરાંણિ, ચઉરાસી ચઉહટા^{૩૪} તે જાણિ;
ભૂરિ ભમંતરિ^{૩૫} સેરી હૂધ, ૩૬ ફૂડ^{૩૭} છુધિ તે ઘરિ (૨) ફૂધ ૩૮ ૫૮

૧ B હિવ કુપદુ, C કુપદ ૨ CDFG વાજ્યડા ૩ BH મોહકુમર ૪ BC DFGIJ હૂઉ, E હૂઅઉ, H હૂવઉ ૫ CDFGHIJ રાજ્યઉ, E રાજ્યઉ ૬ BH વધરિયડાં, DG વધરીડા ૭ BE ધસકઇ, CDFHIJ ધસકઇ, G ધસુ-કઇ ૮ BCDEFGHIJ — ૯ E જગ ૧૦ C મોહિની ૧૧ BCDEFGH IJ અવિધા ૧૨ BCEFGHIJ નામિ ૧૩ F હીયડી, G હિયડા ૧૪ D ઠામ ૧૫ F અવધા ૧૬ B ગદ ૧૭ BC અન્યાન, DGH IJ અન્યાન, F અન્યાન ૧૮ D ખાઇ. ૧૯ BHIJ મોટુ, F મોટ ૨૦ BCF માન, DEGH IJ માન ૨૧ F કદાચરણુ, IJ કદાચાર. ૨૨ BH કઉસીસાંઠિ ૨૩ FGIJ આરિપ ૨૪ BEFHIJ દુર્ગતિ, D દુર્ગતિ ૨૫ HIJ વહિતી ૨૬ BCDEFGHIJ પોલિ ૨૭ BCDEFGHIJ વિખ, E વિખ ૨૮ CF બ્યાપુ, D બ્યાપાર, E વાપુ ૨૯ F મંદિર ૩૦ CDFG અસુભા, E અસુભા, IJ અશુભા ૩૧ BCDEFGHIJ મન પરિણામ ૩૨ BCDEFGHIJ કામાસન ૩૩ BDEGHIJ જે કહિયા, CE જે કહ્યા. ૩૪ BCDEHIJ ચહુગ, F ચહુય, G ચહુટાં. ૩૫ BFH ભવ તરિ, CDEGIJ ભવ તર ૩૬ BCDEFGHIJ હૂધ. ૩૭ D ફૂડી. ૩૮ BCDEFGHIJ ફૂધ, E ફૂધ

મમતા પાદ્રતણી^૧ રખવાલિ^૨, કુમત^૩ સરોવર મિથા પાલિ;
નિરવચાર^૪ નિવસણ^૫ તિહાં લોક^૬,
થોડઈ ઉચ્છવ થોડઈ સોક.^૭૫૬

તિલિ^૮ નગરી ઇક^૯ ધાઈ ધસઈ, ઇક^{૧૦} તાલો ટેહડ^{૧૧} (૨) હસઈ,
ઇક્ક^{૧૨} નાચઈ^{૧૩} ઇક^{૧૪} વાઈ^{૧૫} તૂર,
ઇક^{૧૬}-આફઘઈ રણ^{૧૭} ગણિ^{૧૮} પૂર^{૧૯} ૬૦

ઇક^{૨૦} નાચઈ ઇક^{૨૧} ઝૂઝઈ^{૨૨} માલ,
વાત કરઈ કેરર ઠોકી ગાલિ;^{૨૩}
એક^{૨૪} કરઈ^{૨૫} કલ (૨) જૂવટઈ,
ઇક^{૨૬} આચરિ ઘાલઈ ચઉહટઈ.^{૨૭}૬૧

કેલે^{૨૮} શાલ^{૨૯} પહાવઈ છાત્ર^{૩૦}, એક^{૩૧} કાર^{૩૨} કરઈ કેરર જાત;
ઇલિ પરિ^{૩૩} લોક તઇ^{૩૪} મુહવાઈ^{૩૫},
તિલિ પુરિ કઇચન^{૩૬} નીરણ^{૩૭} થાઈ. ૬૨

૧ D પીડતણી ૨ BCDHIJ રખવાલિ ૩ G કુમતિ. ૪ BEFGH નિર્વિચાર, C નિર્વિચાર, DE નિર્વિચાર, IJ નિર્વિચાર. ૫ DEG તિહા નિવસણ ૬ BC લોક. ૭ BF શોક, CDEGHIJ શોક ૮ D તેણિ. ૯ BCDFHIJ ઇકિ. ૧૦ BCDEFGHIJ ઇકિ ૧૧ E ટેહડ (૨) ૧૨ BCDFGHIJ ઇકિ. ૧૩ BF ગાયઈ, CEGHIJ ગાઈ ૧૪ BCDEGHIJ ઇકિ. ૧૫ BEF વાયઈ. ૧૬ BCDFGHIJ ઇકિ ૧૭ E રણગણિ ૧૮ BCDEFGHIJ સૂર ૧૯ BCD-FGHIJ ઇકિ. ૨૦ BCDFGHIJ ઇકિ. ૨૧ I ઝૂઝઈ. ૨૨ DGH ઇકિ, CF કી, E ઇક ૨૩ BCDEFHIJ ગાલ ૨૪ BEHIJ એકિ, CD ઇકિ ૨૫ C કલગલ કરઈ, GH કરઈ કલ ગલ, F કરઈ કલગર ૨૬ BCDFGHIJ ઇકિ. ૨૭ CDE ચઉવટઈ, G ચુહવટઈ. ૨૮ D એક, EG ઇક, H ઇકિ. ૨૯ BCEH લેસાલ, D નેવઈ, F ને સાલ, IJ લેસાલઈ. ૩૦ F જત, G જાયાલ. ૩૧ BCDEFGHIJ એકાકાર ૩૨ DF —, E તે, G જે. ૩૩ BGH ઇચુપરિ. ૩૪ BCEFGHIJ તણુઈ, D તણુઈ ૩૫ D સમુદાઈ, E સમુવાઈ, G મુહવારિ. ૩૬ C કહીય, D કાઈ, G કહિ, IJ કિમઈ. ૩૭ BCFGHIJ નોમણ, D નીડલ

રાજ્ય^૧ કર્ણ તિહ^૨ મોહ નરિંદ,^૩ મનકુલ કેરક^૪ પૂનિમયદ્,^૫
મોહનઇ રાણી દુર્મતી નામિ,^૬

બલવંત^૭ બેટક જેઠક કામ.^૮ ૬૩

રાગદ્રેષ હુઇ બેટા લહુય,^{૧૦} નિદ્રા અધુતિ મારિ એ ધૂઅ;^{૧૧}
મિથાદર્શન^{૧૨} મહંતક^{૧૩} બાણિ,

આઠઇ^{૧૪} ઠમ્ તિ રાણોરાણિ. ૬૪

કોધ માન ઠંભકધુ^{૧૫} લોભ, ચિહ્ન મહાધર^{૧૬} દીધી^{૧૭} સોભ,^{૧૮}
મોહરાય^{૧૯} આરેણુ^{૨૦} અભંગ,

સાતઇ^{૨૧} વિસન^{૨૨} તિ^{૨૩} સાતઇ અંગ. ૬૫

નિર્જુષ સંગતિ તેહની સભા, દુરિત સિદ્ધાસન^{૨૪} દીઠઇ^{૨૫} પ્રભા;
બાલમિત્ર^{૨૬} બાલકક^{૨૭} ચાવોકુ,^{૨૮}

રાતિ દિવસ^{૨૯} તેહનઇ^{૩૦} ધરિયાકુ.^{૩૧} ૬૬

૧ BEH રાજ્ય, C — ૨ BDGHIJ તિહાં, C —, F તિહિ. ૩ BE મોહ નરિંદ, C —, F મોહ નરિંદ ૪ C —, FG કેર ૫ BF પૂનિમયંદ, C —, DIJ પૂનિમયંદ. ૬ BCFG નાચુ, DEHIJ નામ. ૭ BF બલવંત બેટક, IJ બેટક બલવ ત ૮ BG ઠાચુ ૯ BFGH એ, C એ, D —. ૧૦ BH લહુય, C લહુ, F લહુ, G લહુઅ. ૧૧ BCFH ધૂઅ, D — ૧૨ B મિથાદર્શન, CDEFGHIJ મિથાદર્શન ૧૩ BCLGIJ મુહંતક, D —, H મુહંત ૧૪ CEHIJ આઠઇ ઠમ્, D — ૧૫ B દિલિઇચુક, DCH દિલિઇસિ, F દંભીચુ. G નઇ માયા, IJ દિલિસિ. ૧૬ BCFGHIJ મહાધરિ. ૧૭ IJ દીધી ૧૮ CDEGH સોભ ૧૯ D મોહરાય. ૨૦ BDEFG આરેણુ, HIJ આરણિ. ૨૧ DG સાત ૨૨ BCFGHIJ વિસન, D વસન ૨૩ DG તે, F તિહાં. ૨૪ BCFGHIJ સિદ્ધાસણિ, D સિદ્ધાસન ૨૫ B દીઠ, C દીઠ, D દીસઇ. ૨૬ BCF બાલમિત્ર ૨૭ F વલકુ ૨૮ DG ચાવોક ૨૯ B દિવસ, F દિવસિ. ૩૦ BCFGHIJ જેહનઇ ૩૧ D થાક, G ધરિ થાક

છત્રુ^૧ ધરં અમરિધુ^૨ ચક્રિસાદ, કરં અરતિ^૩ રિતિ આમર^૪ ઢાલ; દલવધં આલસ^૫ રુડક^૬ કાન્નિ, છદ્ધ પુરોહિત^૭ સવલધં^૮ સન્નિ. ૧૭ કરં તલાનુ^{૧૦} સધર પ્રમાદ, ૧૧ સેલહત્યુ^{૧૨} મદુ^{૧૩} મોટ^{૧૪} નાદુ; ૧૫ ફિરધ^{૧૬} તલારં ફિરિ^{૧૭} (૨) વાદુ.

હાસા શોક માલ નિતુ^{૧૮} વાદુ. ૧૮

પાથંડિય^{૧૯} પોલિહિ^{૨૦} પડિહાડુ, ૨૧ કુકવિ સવે કીધા રુઆર; ૨૨ સકલ^{૨૩} પરિગ્રહ^{૨૪} તેરપ ભંડાર^{૨૫}

કલિકંદલ^{૨૭} કલિપત^{૨૮} કોઠાર^{૨૯}. ૨૯

અસત્ય વચન પલ્લિહારી^{૩૦} તેહ, અભિ^{૩૧} નવેસ થઇયાલ^{૩૨} તરેહ; પરિકરિ^{૩૩} મોહ^{૩૪} ચલિહિ^{૩૫} તેરક પ્રાણિ,

જલનિદિ^{૩૭} જિમ જેઠહ^{૩૮} ઊધાણિ. ૩૦

૧ CDEGHIJ છન ૨ DEFH અમરિય, G અમરય. ૩ BCEFGHIJ અર-
તિરતિ, D અરતિ. ૪ D આમર ચોસાદ, F આમરવાલુ, HIJ આમરવાલ.
૫ G દલવિ, I દલધ ૬ BFHIJ આલસુ. ૭ BGHIJ રુડક, CF રુડક, DE રુડક.
૮ B પુરોહિત, IJ પુરોહિત ૯ EF સવલધ કાન્નિ. ૧૦ CEG તલાર, IJ તલારો.
૧૧ BF પ્રમાદ. ૧૨ BCDEGH સેલહત્ય, IJ સેલહત્ય. ૧૩ BCDEFGHIJ મદ ૧૪ G મોટ. ૧૫ DH નાદ, I ગનાદ. ૧૬
BCDFGHIJ ફિરધ ટાવરી, E ફિરધ પવરી, I ફિર ટપર ૧૭ BCEFG પરપરિવાદુ,
DHJ પરપરિવાદ, I પરિવાદ. ૧૮ D નિતવાદ, GHIJ નિતુ-
વાદ. ૧૯ BCDEFGHIJ પાથંડી ૨૦ BGHIJ પોલિ, CEF પોલિધ ૨૧
BEFH પડિહાર, D પ્રતીહાર ૨૨ BCEF સુચાર, DH સુઆર, G સુઆરુ,
IJ સુચારુ. ૨૩ BH સકલ. ૨૪ BCF પરિગ્રહ ૨૫ B તેહ, E ત, IJ તિ.
૨૬ BFGIJ ભંડારુ ૨૭ B કલિકંદલ, F કલિકંદલ. ૨૮ BDFGHIJ કલિપત,
E કલ્યા ૨૯ BG કોઠારુ. ૩૦ BCEFGH પાણુહરી, D પાણુહારી,
IJ પણુહારિ ૩૧ BEHIJ અભિનિવેસ, CG અભિનિવેસ, D અભિનિધ.
૩૨ BHIJ થઇયાલ, C ચુઇયા, D—, EF ચઇયા, G ચૈયા. ૩૩ H પરિ-
કરે. ૩૪ BH મોહ ૩૫ E ચલ્યહિ. ૩૬ BEFIJ તિમ, C પરમાણિ, D—,
H તેમ. ૩૭ BCDEFGHIJ જલનિધિ. ૩૮ BCDEFHI જેઠહ.

મોહગચ રણિમ સાંભલી^૧ દુઝં, નિવૃત્તિમુ^૨ ઝેનાવલી;

નિહ^૩ પ્રજાતિ^૪ તિહિ^૫ રાતિ,

નવિ^૬ રહઈ વિશ્વ^૭ વીસામા વાટિઈહિ^૮ વહઈ. ૭૧

હિવ^૯ સરસની-ધવલ^{૧૦}ઢાલ

વિપ્રપુત્રી ગઈ જિતાવલીએ^{૧૧} દેવઈ^{૧૨} કીજતા ભગ;^{૧૩}

બલવંત^{૧૪} વરૂઈ^{૧૫} બાપડાએ,^{૧૬} બરકઈ^{૧૭} બાધલા^{૧૮} છાગ^{૧૯};

બરકઈ^{૨૦} બાધા^{૨૧} છાગ^{૨૨} લાગુ^{૨૩} નહી^{૨૪} અમ્હારકિ^{૨૫}

મોહ તણી ધુઅ^{૨૬} મારિ ઇહાં^{૨૭} તિહાં^{૨૮} પગ નહીં પઈસારકિ;

જિતાવલી વલી^{૨૯} તેય^{૩૦} અલીય, ભમતી દેસ^{૩૧} વિદેસ,

રહણ દેસ^{૩૨} જઈ^{૩૩} ભેઈયઈ ભેગેસરિ^{૩૪} નવ^{૩૫} (૨) વેસિ. ૭૨

૧ EGIJ સંભલી. ૨ BFH નિવૃત્તિમ, D નિવૃત્તિ આતિ, E નિવૃત્તિ સદુ,
IJ સુનિવૃત્તિ. ૩ BCDEFGHIJ નિહાં. ૪ BEFGHIJ ગોલ, C દીદ D
રાતિ ગોસિ. ૫ ECEFGHIJ તિહાં. ૬ BDEFGHIJ ન રહઈ. ૭ DEF
વિશ્વ. ૮ B વાટ', CDEFGIJ વાટઈ. ૯ BCDEGHIJ હિવ સરસવતી.
૧૦ ECDGHIJ ઇહિલ, ૧૧ BCDEFGHIJ જિસનીએ. ૧૨ BCGH દેખએ,
D દેખા, F દેખાહિએ, IJ દેખિએ. ૧૩ BCDGHIJ યાગ ૧૪ BDGH બલ-
વંત, C બલવંત. ૧૫ BH બદુએ, CIJ બદુએ, D બદુઆ, E બદુપએ,
F બેટા, G વરૂઈએ. ૧૬ BDEFH બાપડાએ. ૧૭ BCGH છુરકએ. IJ
બૂરડુએ ૧૮ B બાધુ, C બાધલા, D બાધા, IJ બીધલા. ૧૯ F છાગ.
૨૦ BCGH છુરકઈ, DEF બરકઈ, I છુરક ૨૧ F બાધલા, D બાધા,
FG બાધલા, H બાધા, IJ બીધલા. ૨૨ F છાગ ૨૩ DEGHIJ છાગ.
૨૪ BCGHIJ ઇહાં નહીં, EF નહીં ઇહાં. ૨૫ CF અમ્હારુ, G અદુમારકિ
૨૬ BCE ધૂય, D ધૂય, G ધૂ, HIJ ધૂય. ૨૭ E ઇહાં પણિ. ૨૮ BCFH
તેહ, DHIJ તે. ૨૯ B—, IJ ચાલી ૩૦ BCDGHIJ તે ચલી, E તે
ચાલી, F તે ચલીય. ૩૧ BCDEFGHIJ દેસિ વિદેસિ ૩૨ BCDEFGHIJ
દેસિ ૩૩ BEFGHIJ ભેયઈ, C ભેયઈ, D ભેઈ. ૩૪ BCDFH ભેગેસરિ
દરિસણ, G ભેગીસરિ સણ, I ભેગેસરિ દન ૩૫ BCFIJ નવનવે વેસિ.

ન્હાવઈ^૧ કે જલિ મોકલએ^૨, કે લવઈ^૩ કંદ નઈ મૂલ,
તોડીય^૪ તરુતણાં^૫ પાંડાએ, પુડિ કરઈ^૬ પ્રોઈ^૭ સૂલ,
પુડિ^૮ કરિ પ્રોઈ સૂલ,^૯ અજિય^{૧૦} ન ટલઈ લવઈ^{૧૧},
જીવ અજીય^{૧૨} ન ઉલઈ^{૧૩} કિમ્પ^{૧૪} એ છઈ^{૧૫} જાવઈ^{૧૬},
ઇહાં ન દેપુ^{૧૭} રહણ સરીપુ^{૧૮} તઉ ચાલી^{૧૯} અતિખીણુ.^{૨૦}
કિરત^{૨૧} કિરંતી પ્રવચન નગરી, ગરુઈ^{૨૨} પામી તેણુ^{૨૩}. ૭૩

નગરુ^{૨૪} હીઠઉ રહીયાવણુઉએ,^{૨૫} વન^{૨૬} પુણુ^{૨૭} આતમારામ,^{૨૮}
કુમરુ^{૨૯} લણઈ કણુ^{૩૦} ઇંકુ વીસમ્યએ,^{૩૧} શમદમ^{૩૨} તરુ અભિરામુ,^{૩૩}
સમદમ તરુ અભિરામ, બેઠી^{૩૪} તમ્પ પાસિ બઈઠા^{૩૫},

૧ BCDGHIJ નાહઈ, E ન્હાઇ, F નાહ ૨ BCDEGHIJ મોકલપએ, F મોકલપ ૩ D રુપઇ, E લખઇ ૪ BCHGIJ ત્રોડિય, D ત્રોડી, EF ત્રોડીય. ૫ D તરણા, F તરતણા, HG તરુણા, IJ ત તરનાં ૬ D પુટ કરઇ ૭ BG પ્રોઇય મૂલ, C પ્રોઇય મૂલિ, E પ્રેઇય મૂલ, FI પ્રોઇય મૂલ, H પ્રોઇ મૂલ, J પ્રોઇય મૂલ ૮ BCHIJ પુડિ કરઇ, DG —, F પુડિ કરિઇ. ૯ પ્રોઇ મૂલ, CH પ્રોઇય મૂલ, FI પ્રોઇય મૂલ, I પ્રોઇય મૂલ. ૧૦ BCDGHE અજીવ ટલઇ, F અજીય ન, IJ અજિય ન ૧૧ DIJ લવઈ ૧૨ BCDE FGHIJ અજીવ ૧૩ BFH ઉલખઇ, D સરવ ન જાણઇ, IJ ઓલખઇ. ૧૪ BH કિરયઉ, C કિમ્પ, F કિરમ્પ, G કિસં, IJ કિરમ્પ ૧૫ C છઇએ. ૧૬ BCEG જાવઈ, IJ જીવઈ ૧૭ BDEGHIJ દેખઉ, C દેખઉ, F દેખય. ૧૮ B સરીખઉ, C અદમારી, DHIJ સરીખઉ, F સરીખય, G શરીખઉ. ૧૯ EF ચહલી, IJ ચલી ૨૦ BFHIJ અતિખીણુ ૨૧ D કિરતી (૨, IJ કિરતઉ ૨૨ BDEFHIJ ગુરુઇ, C ગુરુઇ G ગરુઇ ૨૩ BH પામિય તીણુ, CG પામી તીણુ, D પામી તિણિ, EF પામી તીણિ, IJ પામીય તેણિ ૨૪ CDEGH નગર, F નયર, IJ નયરુ. ૨૫ BH રહિયામણુ, C રહિયામણુ, DEGIJ રહિયામણુઉ, F રહિયામણુય ૨૬ BH વનુ, F વડ ૨૭ E પુણિ ૨૮ BCFGH આતમારામુ, D આતમારામ ૨૯ CDG કુમર ૩૦ BCLH કણુ ૩૧ BCLFGH વીસમઉ એ, DI વીસમઉ, J વીસમુએ ૩૨ F શમદ, G સમદમુ ૩૩ BCDEGIJ અભિરામ ૩૪ CD બે, F બેટા. ૩૫ BCDEFGHIJ બઈઠાં તરુણાં.

વિમલજોધ^૧ કુલપતિ જિહ દેખી^૨ સુલહિ વચન^૩ અતિહિ મીઠા;
નિવૃત્તિ લણ્ણ કરજોડી મહરિષિ,^૪ નિરમલ^૫ જ્ઞાન^૬ નિહાલી,^૭
એ બેટહિ હૂં^૮ સુધિ^૯ વિલસંતહિ^{૧૦} દેખિસુ^{૧૧} કેતઇ કાલી.^{૧૨} ૭૪
કુલપતિ^{૧૩} કુમર^{૧૪} આલોકીયહિ^{૧૫} એ,

આપણુ^{૧૬} ધરિયહિ^{૧૭} તે ઉછંગિ,^{૧૮}
લખ^{૧૯} કરી^{૨૦} લક્ષણ ઉલાપિહિયાએ,^{૨૧} ઉલટિ^{૨૨} માઇ ન અંગિ,
ઉલટિ^{૨૩} માઇ ન અંગિ, મહરધિ^{૨૪} ઇમ જોલઇએ,^{૨૫}
ઉલવત^{૨૬} એ કુમર,^{૨૭} અવર^{૨૮} નડુ એહ ન તોલએ,^{૨૯}
જઇ પુણિ^{૩૦} પૂછિસિ તહ.^{૩૧}

વેમાસિઇ^{૩૨} વચન^{૩૩} અમ્હારહિ^{૩૪} માનિ,
મનમેલહિ^{૩૫} પાપ^{૩૬} જ' કહિયઇ^{૩૭} ત' સહૂ રડિયઇ^{૩૮} રાનિ. ૭૫

૧ B વિમલજોધુ ૨ BCFH દેખી, G દેખિ ૩ BEFGHIJ વંદઇ તસુ પાયા,
C વ દઇ તસુ પાયા, D એ વ દઇ તસુ પાયા ૪ BGH મહરધિ, C મહિરિધિ,
F દરિધિ. ૫ BCFH નિરતુ, DEIJ નિરતહિ, G નરતહિ ૬ BCEFGHIJ
જ્ઞાનિ. ૭ BCDEFGHIJ નિહાલિ ૮ D હૂં. ૯ BCDEGHIJ સુધિ, F
સુધિ. ૧૦ C વિલસતુહિ, IJ વિલસ તુ. ૧૧ BFH દેખિસુ ૧૨ BCDEFG-
HIJ કાલિ. ૧૩ BH કુલપતિઇ ૧૪ BCHIJ કુમર, D કુ અરિ. ૧૫ BCGHIJ
આલોકિહિએ, ૧૬ આલોચિહિએ, ૧૭ આલોકિયહિ, F આલોકીય' એ ૧૬
D આપણિ ૧૭ B ધુરિ, CEH ધરિહિ, D ધરિઅ, FIJ ધરિ. ૧૮ BDG
IJ ઉછંગિ ૧૯ BEFHIJ લખ, D લક્ષણ, CG લખ ૨૦ D કરિય ૨૧
BCGH ઉલખિયાએ, D ઉલપિહિએ, ૨૨ ઉલખિયાએ, IJ જોલખીયાએ.
૨૨ BH ઉલટો, CDEFGIJ ઉલટ ૨૩ B ઉલટો ૨૪ BFGHIJ હરધિ
મહરિધિ, C હરિધિ મહિરિધિ, D હરિધિહિ મહરિધિ, E હરિધિઇ મહરિધિ.
૨૫ BCDEGHIJ જોલઇ, F જોલએ ૨૬ BCFHIJ ઉલવ તુ ૨૭ BCEFGH
કુમર. ૨૮ BCFHIJ અવર. ૨૯ BCDEGH તોલઇ, IJ તોલઇ જઇ ૩૦
BCDEFGHIJ પુણ ૩૧ C હિ, F તુ, G તુ ૩૨ BCFGH વીસાસિઇ, DIJ
વીસાસિ', E વીસામિઇ. ૩૩ B વચતુ. ૩૪ F અમ્હાર' ૩૫ BCDEFGH
IJ મનહમેલ. ૩૬ BCDEHIJ પાપઇ, FG પાપઇ ૩૭ DF કહીઇ, CEG-
કહીયઇ. ૩૮ BHIJ રડિયએ, CG રડીઇ, D રડીહિ, F રડિઇ.

હિવ ચઉપહી^૧

માહરઇ^૨ સુમતિ નામિ^૩ છઇ કુમરિ,

તે નમીયઇ^૪ નરિય કિનર^૫ અમરિ

તે જઇ પરણઇ^૭ વીર^૮ ત્રિવેકુ^૯,

પૂછતણકી^{૧૦} તઉ આપુ^{૧૧} છેકુ. ૭૬

હિવ દ્રૂપઠ

શિશવિણુ^{૧૨} પૂનિમ^{૧૩} લીજઇ^{૧૪} વાયુ. ૧૫

પૂનિમ^{૧૬} વિણુ શસિષંડઉ^{૧૭} થાઇ;

સુકુલી^{૧૮} પુરુષ સુકુલીલી^{૧૯} નારિ,

મિહુ^{૧૦} જોડ થોડીય^{૨૧} સંસારિ. ૭૭

નિવૃત્તિ લણઇ^{૨૨} તુમ્હિ^{૨૩} જોલિઉ^{૨૪} કિસુ^{૨૫},

પ્રિય ભવધ^{૨૫} નઇ ગુરુ^{૨૬} ઉપદિસુ^{૨૭};

ચેવર માહિ^{૨૮} જ સાકર^{૨૯} દલ્યઉ^{૩૦},

થાહર જોતાં સગપણુ^{૩૧} મિલ્યઉ^{૩૨}. ૭૮

૧ BCEFGHIJ હિવ ચઉપઇ, D ચઉપઇ. ૨ D માહરિ ૩ BD નામ.
૪ CDFG નમીઇ ૫ BDFG નર ૬ BCFFGHIJ કિનરિ. ૭ DEFHI
પરિણઇ ૮ BEH વીર ૯ DE વિવેક ૧૦ B તું, H તણઉં તુ. ૧૧
BGHIJ આપિસુ છેકુ, CE આપઉ છેકુ, D આપઉ છેક, F આપિઉ છેકુ.
૧૨ BCEH શશિ વિણુ, D સસિવિણુ, FGIJ શશિવિણુ. ૧૩ IJ પુનિમ.
૧૪ IJ લીજઇ ૧૫ BCEFGHIJ વાઇ D વાય ૧૬ DFIJ પૂનિમ વિણુ,
G વિણુ પૂનિમ. ૧૭ BCFHIJ શશિ ખડઉ, D સસિ પાંડઉ, E શસિ
ખંડઉ, G સસિ ખંડઉ. ૧૮ BH સકલ, CGIJ સકલ, F સુકલ. ૧૯ CFG
સુકલીલી ૨૦ IJ મિહઉં ૨૧ BCDFFGHIJ થોડી. ૨૨ D તુમ્હે ૨૩
BH જોલિઉ, E જોલ્યુ, F જોલિં. ૨૪ BH કિસ્યઉ, CDIJ કિસિઉ, E
F કિસ્યુ, G કિસ્યુ ૨૫ BH ઉપધુ ૨૬ BCD GH ગુરિ ૨૭ BEF
ઉપદિસ્યઉ, CHIJ ઉપદિસિઉ, D ઉપદેસિઉ, G ઉપદિસ્યુ. ૨૮ BCGH
માહિજો, D માહિ, EFIJ માહેજો. ૨૯ CDEFGHIJ ધૃત, B ધૃત. ૩૦
B દુલિઉ, CDEGH દલિઉ, I દલિં, IJ દલિઉ. ૩૧ B સગપણુ. ૩૨
BCDGH IJ મિલિઉ, F મિલિય.

વેવાહી^૧ વેવાહિણિ રંગિ,^૨ પરિણિત કુમર^૩ સ કીધડ^૪ જંગ,^૫
નિવૃત્તિ લાણી હિવ^૬ મહરિષ^૭ ભાષિ,^૮

પસરણ^૯ જમાઈ જિમ સહ^{૧૦} સાધિ^{૧૧} ૭૬

કુલપતિ બોલઈ મધરિ સંદેહ,^{૧૨}

વિરૂઆ^{૧૩} સવિહુ^{૧૪} આબ્યુ^{૧૫} છેહ;^{૧૬}

ઇણિ નગરી છઈ અરિહંતરાઈ,^{૧૭}

વયરી^{૧૮} સિરિ દે^{૧૯} ડાવઉ પાય^{૨૦}. ૮૦

અઉસઠિ ઇદ^{૨૧} કરઈ તરસ^{૨૨} સેવ, કોડિ સંખ સચ^{૨૩} પણ મઈ દેવ;

ભુગતિ^{૨૪} મુગતિ તણુઉરેય દાતાર,^{૨૫}

ભુજખલ તામુર^{૨૭} ન લાભઈ પાર^{૨૮}. ૮૧

મણિમય^{૨૯} ત્રિગદ્ધ^{૩૦} તિહુ^{૩૧} નઉર વાસુ,^{૩૨}

ત્રિન્નિ^{૩૪} છત્રસિરિ^{૩૫} ધરિયઈ^{૩૬} તામુ;^{૩૭}

૧ E વેવાહિ વીવાહિ, F વેવાહી વેવાહણિ, IJ વેવાહણિ વેવાહી ૨ BCE-
FGH રંગ, DIJ રંગ ૩ BC કુમર ૪ BCEGIJ સુકીધડ, F સુકીધુ.
૫ BEFGH જંગ ૬ દિવઈ. ૭ BEFH મહરિષિ, C મહિરિષિ, D
હરિષિહિ, G મહિરિષિ, IJ મહરિષિ. ૮ E નથી. ૯ D પ્રસરિ ૧૦ DEFG
સપ ૧૧ FH સાધિ. ૧૨ BCH સંદેહ. ૧૩ CFH વિરૂઆ. ૧૪ B સવિ,
D સવિહં, E સવિહ, G સવિહઉ, IJ સવિહઉ ૧૫ BCDFGHIJ અવિહ
E આબ્યઉ ૧૬ BCEFH છેહ. ૧૭ E અરિહંતુ ગાઉ, IJ અરિહંતુ રાખ.
૧૮ BCDF વધરી. ૧૯ BE દીધ, CDFGHIJ દિધ. ૨૦ BCDEFGHE
ડાવઉ પાઉ, IJ ધ ડાવઉ પાય ૨૧ BCEFIJ ઈ. ૨૨ BCDEFGHIJ તમુ.
૨૩ BCDEGHIJ પય પ્રણમઈ. ૨૪ BCDGH ભુકિત મુકિત, E ભુગંતિ મુકિત,
F ભકિત ભકિત, IJ મુકિત ભુકિત. ૨૫ BCDEGIJ નઉતે, F નઉએ, H નુ
તે. ૨૬ BCG દાતાર ૨૭ DE તાસ. ૨૮ BCG પાર. ૨૯ BCDEFGHIJ
મણિમય ૩૦ D ત્રિગદ્ધ છઈ. ૩૧ BCEFGHIJ તેહ, D તિહિ ૩૨ BGH
નઈ, C નુ, D —. ૩૩ DEHIJ વાસ. ૩૪ D ત્રિણિ, E તિણિ, F તિન્નિ,
GHIJ ત્રણિ ૩૫ F છત્ર. ૩૬ CDGH ધરીઈ ૩૭ DE તાસ

અણવાયા વાજઈ નીસાણુ,
 ધન^૧ અલંબ પાણિ^૨ ગયણુઈ માણુ^૩. ૮૨
 ધર્મચક્ર^૪ મહિયલિ^૫ ઝલકલઈ,^૬
 ઇતિ^૭ તણુકિ^૮ તિણિ^૯ નામુ^{૧૦} ઝટલઈ,^{૧૧}
 કાંટા અધોમુખિ^{૧૨} થાઈ સવઈ,
 કનક^{૧૩} કમલ^{૧૪} તે પગલા^{૧૫} ઠવઈ. ૮૩
 પીડ પિયારી^{૧૬} જાણી^{૧૭} હરઈ જઈ
 વિવેકુ^{૧૮} તસુ^{૧૯} પથર^{૨૦} અણુસરઈ,^{૨૧}
 તિણિ તૂંઠઈ^{૨૨} ઇણિ^{૨૩} સરિસી^{૨૪} કાજ,^{૨૫}
 રિપુ ભાણુ ભોગવસી^{૨૬} રાણુ.^{૨૭} ૮૪
 કુલપતિ ગોલતિ^{૨૮} હીયડઈ^{૨૯} ધરી, નિવૃત્તિ બહૂ લેતક^{૩૦} સંચરી;
 પુહુલી^{૩૧} પ્રવચન પુરી મઝારિ,
 જાઈ^{૩૨} રહી સફયુર^{૩૩} આધારિ. ૮૫

૧ BCDEFGHIJ ધન ૨ BCDEFGHIJ પુણુ. ૩ BCDEFGHIJ પ્રમાણુ,
 F પ્રમાણુ ૪ BE ધર્મચક્ર, CH ધર્મચક્ર, DFGIJ ધર્મચક્ર ૫ BE
 નહિયલિ C નહયલિ, DE મહીયલિ F નહીય લિ, IJ મહયલિ. ૬ F
 લકલઈ. ૭ B તિ, DF ઇત. ૮ BF તણુ ૯ B તણિ, D તિહાં,
 G તિણુ ૧૦ DEFGHIJ નામ ૧૧ BCEGH જિટલઈ, D ઝટલઈ.
 ૧૨ BCDFGHIJ થાઈ અધોમુખ, E થાઈ અધોમુખ ૧૩ F કનકિ.
 ૧૪ BCDEFHIJ કમલિ. ૧૫ BCFH પગલા. ૧૬ DFGHIJ પીયારી.
 ૧૭ BCDEFGHIJ જાણઈ હરઈ, F જાણઈ ૧૮ DIJ વિવેક ૧૯ DIJ તસ,
 E તઈસુ. ૨૦ IJ પાથ ૨૧ FHIJ અણુસરઈ ૨૨ IJ તુંઠઈ ૨૩ BDE-
 HIJ ઝેહ, CF સવિ, G — ૨૪B CEFH સરિસિઈ, D સરિસઈ, GIJ
 સરિસિ ૨૫ BCFG કાજુ. ૨૬ BCH ભોગ વિસિઈ, D ભોગવસઈ, E
 ભોગવસઈ, F ભોગવસિઈ, GIJ ભોગવિસિ ૨૭ DEFGHIJ રાજ. ૨૮ FHIJ
 જોલઈ ૨૯ BDH હિયડઈ, G હેઅડઈ ૩૦ D લેઈ, G તેતુ, IJ લેઈ.
 ૩૧ BDGHIJ પુહલી, CE પહલી, F પુહલી ૩૨ BCDEFGHIJ જઈ.
 ૩૩ D સુયુર, H સુહયુર

તિથિ^૧ બેઠાવિહર તામુ^૨ ક્રમાર,^૪
 કિવપ તરિ^૩ તુમ^૫ રહ્ય^૬ આવિહર^૭ ભાર,^{૧૦}
 રાય^{૧૧} દિપાડિહર^{૧૨} આપણ^{૧૪} છેહ,^{૧૪}
 જે^{૧૫} છાંડ્ય^{૧૬} તિકાં કિચર^{૧૭} ચનેહ.^{૧૮}
 જયુ^{૧૯} બાહ્ય મનુ^{૨૦} આગય^{૨૧} લોકુ.^{૨૨}
 ઉપરિ પ્રવૃત્તિ^{૨૩} માંડિક રાણુ.^{૨૪}
 હરિ^{૨૫} કીધહ છપ કેહુ^{૨૬} કામુ.^{૨૭}
 હરિ વાધે^{૨૮} વિષ્ણુ^{૨૯} અમહ^{૩૦} નામુ.^{૩૧} ૮૭
 પ્રિય^{૩૨} વિષ્ણુ^{૩૩} નારી રાતિ અધારી,^{૩૪}
 મેદહી રૂપ^{૩૫} કાનિ નિવારી,^{૩૬}
 જય પુણ્ય મુગુ^{૩૭} હીવકુ^{૩૮} અવહલ્ય,
 તરિ^{૩૯} હીનાલી અમણિ^{૪૦} તુલ્ય.^{૪૧} ૮૮

૧ G તિથ. ૨ BE બેઠાવિહર, F આલાવહર. ૩ BCEFHJ તામ, D રાય.
 ૪ BG ક્રમાર. ૫ D દવહ. ૬ BCFH તોહ, DEGIJ લો. ૭ D તુમ. ૮
 DIJ નહે, G રોહ E આબુ. ૧૦ BFG ભાર. ૧૧ BCEGH રાજ. ૧૨
 BFGHIJ દિપાડિહર. ૧૩ B—, H આપણ. ૧૪ CEF છેહ. ૧૫ D જેહ.
 ૧૬ B—, CH તેહર્યુ સ્યુ, D તેહ કેહુ, EGIJ તેહ ચિરે ચિરે. F
 તેહ ચિરે. ૧૭ B—, DEGIJ જા. ૧૮ B—, DDHIJ રા. ૧૯ B—,
 DEGIJ લોક. ૨૦ FH પ્રવૃત્તિ, ૨૧ CEHI માંડિક રાણ, F માંડિક
 રાણ. ૨૨ CD હા, F દિહ. ૨૩ DEG કેહુ. ૨૪ CEFHJ કામ, D કામ.
 ૨૫ BCEFHJ વાધે, D વાધે, G વાધે, I વાધે. ૨૬ CG અમહ.
 ૨૭ D રામ, EFJ નામ. ૨૮ CF પ્રિય. ૨૯ DEFGHIJ વિષ્ણુ. ૩૦ D
 અધાર. ૩૧ BCFHIJ રૂપ, EG રૂપ. ૩૨ F નિવારિય. ૩૩ CDFGIJ
 મુગ. ૩૪ F હીવ. ૩૫ B તુલ્ય, F તુ. ૩૬ D તર, F તારિ. ૩૭ F
 તલ્ય. ૩૮ EFHIJ આ પ્રતોષાં કહી ૮૮ પછી એક વધારાની કહી છે.

“ઋ. બેટા વિષ્ણુ પંકડ ગ્રાહ, કીલ્કતી પુણ્ય કદક ન મુદાહ;

વરધણિઆણી ચાઈ દાસિ, જઈ બેટક હોઈ નાંવ પાસિ.”

આ કહીમાં જિત્ત-વિષ્ણુ, પંકડ-પગડ, કીલ્કતી-કીલ્કતી, પણિ-પુણ્ય, કદક-
 કદક, સમાહ-મુદાહ ઇત્યાદિ પાંદબેદ પણ એવા મળે છે.

રાજ^૧ દક્ષિણ^૨ સ્થિત^૩ ઉત્તર^૪

જયં તુ^૫ બેટ^૬ છયં^૭ જીવત^૮;

એક^૯ જ અણ વિમાસણા^{૧૦} ઠાઉ

રાખે^{૧૧} ફૂડસુ^{૧૨} માડય^{૧૩} રાઉ^{૧૪}. ૮૯

હિવ ફૂડા^{૧૫}

રાઉ^{૧૬} નિરંજનુ^{૧૭} ઇણિ^{૧૮} નયરિ તે તુ^{૧૯} ધરિ^{૨૦} આરાહિ;

મોહ મહાભડ^{૨૧} ભાંજિવા, ^{૨૨} અવર મ બેગસિ આહિ. ૯૦^{૨૩}

વાતવદી^{૨૪} તઈ જીવતઈ, સવિ આવેચિહિ^{૨૫} બાંધિ;

જયં પુણુ^{૨૬} તુજ^{૨૭} કાઈ હુવઉ^{૨૮}, તઉ^{૨૯} સહુ^{૩૦} ભાંગ^{૩૧} અસાંધિ ૯૧

લેટ ધાટ^{૩૨} જોવઈ^{૩૩} નહીં, ભવઈ^{૩૪} અવિહડ^{૩૫} ભાવ;

એક રાય^{૩૬} વસિ આણિવા, ^{૩૭} બીજઉ^{૩૮} નરિય^{૩૯} ઉપાય^{૪૦} ૯૨

૧ IJ રાજ ૨ BCEGH દક્ષિણઉ, D દક્ષિણઉ, FIJ દક્ષિણુ. ૩ B સ્થ, CDGIJ સિઉ, FH સ્થ, E સહિઅ ૪ B રતઉ, CDG ઉત્તરતઉ, F અરતુ, H ઉરતુ. ૫ BCEH તઉ, DFGIJ તુ. ૬ F બેડુ ૭ BF છ. ૮ FH જીવતુ. ૯ BCDEFGHIJ એક. ૧૦ B વિમાસણ, G વિણસવા ૧૧ CFG રાખે, E રાખ, D રાખિ ૧૨ D ફૂડસ, E ફૂડસુ. ૧૩ D સમારછ, E મંડછ ૧૪ E રાછ. ૧૫ D હવછ ફૂડા ૧૬ D રાખ ૧૭ DEGIJ નિરંજનુ, FH નિરંજન ૧૮ D ઇણુ. ૧૯ CEIJ તઉ, D તુ. ૨૦ BCGHIJ ચિર, DEF ચિર ૨૧ B મહા, IJ મહાભાડિ ૨૨ DE ભાંજિવા. ૨૩ BCDEFG HIJ કડી સખ્યાંક ૯૧ શખાયો છે (૯૧મી કડી આ પ્રતિઓમાં ૯૦મી કડી તરીકે આપી છે.) ૨૪ IJ વચ્ચવદી. ૨૫ BCDGH આવેસિઈ, E આવેસ્યઈ, F આવેસઈ, IJ આવેસિં. ૨૬ E પણિ ૨૭ D તુ ૨૮ હઉઉ, CEIJ ફૂઉ, D ફૂઉ, F હવઉ, G હોઉ ૨૯ BDEFG તુ ૩૦ C સહછ. ૩૧ BCH ભગ્નુ, D ભોગ, EIJ ભગ્ન, F ભગ્ન, G ભગ્ની ૩૨ D વાટ. ૩૩ BH જોવઈ, CDFIJ જોઈ, G જોઈઈ ૩૪ BH જોવઈ, CDF જોઈ, EIJ જોવઈ, G જોઈઈ, ૩૫ BCDFGHIJ અવિહડ ભાઉ, E અવિહ ભાઉ. ૩૬ G રાઉ ૩૭ ચાણિવા. ૩૮ B બીહુ, FH બીહુ, IJ ભાજઉ. ૩૯ GH ૪૦ BEHIJ ઉપાય, DF અપાઉ.

રાયહી^૧ અવસરિ વીનવે મોહતણી સવિ વાત,^૨
 જિમ આપણુ^૩ પે કાઢિયા.^૪ જિમપ તિણિ રાણિ મિ પત્ત.^૫ ૬૩
 પુણુ ઉલગનઈ^૭ આલસહ,^૮ બણે^૯ જાતિ વિરોધુ.^{૧૦}
 અવરવપર^{૧૧} સવિ^{૧૨} ટાલીયાં,^{૧૩} પુણુ તઈ^{૧૪} લગ્ન^{૧૫} ન મોધુ.^{૧૬} ૬૪
 આગઈ એહતા^{૧૭} ઉલગૂ,^{૧૮} લખ^{૧૯} સંખમઈ^{૨૦} ઢિંઠ.
 ઇણિ^{૨૧} આસલિ^{૨૨} મોહ ધરિ, લોચ^{૨૩} બણી^{૨૪} પરિધટ્ટ. ૬૫
 એક મનુ^{૨૫} એ ઉલગી,^{૨૬} ઉલ્લવિ^{૨૭} મનનઉ^{૨૮} હાહુ,^{૨૯}
 નેહિતરિ^{૩૦} તૂં^{૩૧} વેટા^{૩૨} તણુઉ,^{૩૩} અમ્હરઇ^{૩૪} કેહઉ^{૩૫} લાહુ^{૩૬}
 જેણિ^{૩૭} ગુફા કેસરિ વસ્યહ,^{૩૮} અરિકુલ^{૩૯} કેરહ કાહુ.^{૪૦}
 આલિ^{૪૧} સિયાલિ^{૪૨} તિહાં કરઇ, સીહ^{૪૩} નહી તેય ચ્યાહુ.^{૪૪} ૬૭

૧ IJ રાજ ૨ BCGH વતૂ, IJ વતુ, IJ વત્ત. ૩ BCDEFGHI
 આપણુ પે, J આપણુ પઇ ૪ DIJ કાઢિયા. ૫ D તિમ તિણિ,
 E જેમ તે, F જિમતિમ ૬ CDEFGH પતૂ, IJ પત્ત, ૭ IJ
 ઓલગનઇ ૮ BCFGHIJ આલસહ, D આલસહ ૯ D બણી ૧૦ CDE
 FGHIJ વિરોધ ૧૧ BEFG અવરવપર, H અવરવપર ૧૨ BCDEHIJ
 ઇણિ, G ઇણુ ૧૩ BDGHIJ ટાલિયા ૧૪ BCDEFGHIJ ઇહ ૧૫ BC
 H લગ્ન, D લગ ન, EGIJ લગ ન, F લખ ન ૧૬ CDEGHIJ મોધ
 ૧૭ D નહી ૧૮ IJ ઓલગૂ ૧૯ DF લહ, E લખ ૨૦ BCGHIJ સંખ-
 મઇ, DF સખમઇ ૨૧ BDE ઇણુ CE ઇણિઇ, GIJ ઇણઇ ૨૨
 BCDEFHIJ આલસિ ૨૩ BCEGIJ લેહ, DF લેઇ, H લિહ.
 ૨૪ DE ધણુ ૨૫ CDEG મનહ, F મનાહ, H મનુએ ૨૬ IJ ઓલગી.
 ૨૭ IJ ઓલ્લવિ. ૨૮ B માનહી, C માનનુ, F મનન, HIJ માનહી ૨૯
 DG હાહુ. ૩૦ BCDEFGHJ નહીતરિ ૩૧ DE તુ, IJ તહી ૩૨ F ટા.
 ૩૩ F તણુ ૩૪ BHIJ અમ્હ રહઇ, C અહમ રહઇ, D અમ્હએ, E અમ્હ-
 નઇ, G અહમ નઇ. ૩૫ BDFH કેહુ E કેહહી. ૩૬ B લાણુ, DG લાહ.
 ૩૭ BDEFGHIJ જણિ, C જણિઇ. ૩૮ BCFGH વસિહ, DIJ વસઇ.
 ૩૯ BCEFGHIJ કરિકુલ, D કરિવર ૪૦ DEGIJ કાવ. ૪૧ E આલ.
 ૪૨ BIJ સિયાલ, CG સીયાહુ, D સીઆલ, EFH સીયાલ. ૪૩ BCF સીહ.
 ૪૪ BCF તે આહુ, D તે સીઆલ, EIJ તે આલ, G તિસી આહુ, H તે
 સીઆહુ

જિભિ તુરુ^૧ હરિર વીસમયઉ,^૩ ગરુડ^૪ સુગરુડ^૫ સમોડિ,^૬
ચિડીય^૭ ચિરેં તે ચૂથિયઇ,^૮ એહ^{૧૦} રિવાહણ^{૧૧} ખોડિ.^{૧૨} ૯૮

આવાસહ જિભુ ઉરડઇ;^{૧૩} લહકઇ^{૧૪} લહકઇ હીપ;^{૧૫}
તે જઇ^{૧૬} તિમરઇ^{૧૭} ભેલીઇ^{૧૮} હીપ,^{૧૯} તણી કુણુ^{૨૦} ઠંપ.^{૨૧} ૯૯

માયડીયરર પ્રતિ બોલઇરર કુમર,^{૨૪} આણુદઇરપ આલુધ;^{૨૬}
અમીયર^{૨૭} ન મીહઉરે તૂ વયણુ, કુણુ સક્કર કુણુ હુદ.^{૨૯.૧૦૦૩૦}

હિવ વસ્તુ^{૩૧}

માયરર ગુરુઇય^{૩૩} (૨) માઇ^{૩૪} નમણિજજ;^{૩૫}

મા^{૩૬} તીરય^{૩૭} મૂવગઉ^{૩૮} માઇ^{૩૯} દેવિ^{૪૦} અરિહંત^{૪૧} મનિય,^{૪૨}

૧ BCDEFGHI તરુ ૨ BD હાણુ, C હાણિ, EFHIJ હાણઇ, G હાણિ.
૩ BCFGIJ વીસમયઉ, DE વીસમય, H વીસમય ૪ B ગરુડ, CG ગુરુડ,
EIJ ગુરુડ F ગરુડ, H ગરુડ. ૫ BC સુગરુડ, DF સગરુડ, EIJ સગુરુડ,
GH સગરુડ ૬ C સમોડે ૭ BCDEFGHIJ ચિડી ૮ D ચિડી, I —. ૯
CD ચૂથિયઇ, D ચુકીઇ, FGHIJ ચૂંચીઇ ૧૦ C તેહ. ૧૧ B વાહિણુ.
૧૨ BH ખોડિ ૧૩ IJ ઓરડઇ ૧૪ BCDEFGHIJ લહકઇ લહકઇ ૧૫
BCFG હીપુ ૧૬ F જિઇ. ૧૭ B તિમરે, CDEGH તિમરે, FIJ તિમરે
૧૮ BE ભેલીયઇ, FH ભેલીયઇ. ૧૯ IJ હીઇપ. ૨૦ B કુણુહ ૨૧ BCD-
EGHIJ હીપ, F હીપુ ૨૨ BCDEFGHIJ માડી ૨૩ BCEFH જુલ્લઇ ૨૪
BCEFGH કુમરુ. ૨૫ BGH આણુ દિહિં, CDF આણુદિઇ, E અનંદિહિં,
IJ અણુદિહિં ૨૬ BFCH આલધુ, D આલધ, E આલુધુ, GIJ આલુધ્ધ.
૨૭ BCFGHIJ અમી. ૨૮ D મીહઉ તુરુહ, G મીહુ તૂ, IJ મીહઉ તઓ.
૨૯ BH હુધુ, F હુધુ ૩૦ B૮૯, C૧૦૭, D૯૯, E ૧૦૬, G૯૮, H૯૬
I૧૦૨ ૩૧ D હવઇ વસ્તુ, FG વસ્તુ ૩૨ BCEFGHIJ માઇ ૩૩ BG-
HE ગરુઇ, CDFIJ ગુરુઇ. ૩૪ D માય ૩૫ IJ નમણિજ ૩૬ BCGH
માઇ ૩૭ B તીરયુ ૩૮ BH મૂલિખૂં, CD મૂલગૂં, F મૂલગ, E મૂલિગઉં.
૩૯ D માય ૪૦ B દેવ ૪૧ BCEHIJ અરિહંતિ, D અરિહંત ૪૧ મનિય,
GIJ મનિઅ.

માય^૧ ન ઘટઇ દ્વંડવીય^૨ રચતિ પુરાણિ^૩ આગમિ^૪ જનનીય^૫
 માહુઈ^૬ પ્રાણુ^૭ દીયઈ^૮ નિયુક્ત^૯ એકીકઈ^{૧૦} ઉપગારિ;
 માહરઈ^{૧૧} કહીઈ^{૧૨} સંકલ્પ^{૧૩} હવઈ, ૧૪

કેઈ^{૧૫} ન સૂકઈ^{૧૬} સંસારિ. ૧

તોમ^{૧૭} માયડીયઈ^{૧૮} (૨) જન^{૧૯} પયપાનુ; ૨૦
 જન પરંણીય^{૨૧} બાલિકા^{૨૨} તેહ^{૨૩} સરિસ^{૨૪} મન મેલિ^{૨૫} વિલ્લઈ; ૨૬
 જે^{૨૭} નવરઈ^{૨૮} તે કહઈ તેણિ^{૨૯} વયણિ માહિ^{૩૦} સામહુ^{૩૧} વુલ્લઈ; ૩૨
 માહ^{૩૩} કરઈ કમારડી^{૩૪} ઘર^{૩૫} ધણિયાણી^{૩૬} તેહ; ૩૭
 તેહી^{૩૮} તાતિ પિયારડી, ૩૯ કરઈ સલા બિસેવિ. ૪૦ ૨

૧ BCEFGHIJ મા ૨ BGHIJ દ્વંડવિય, CDEF દ્વંડવી. ૩ D પુરાણ. ૪ DH આગમ ૫ BIJ જનનીય, C જવનીય, D કિવંનિય, E જિવંનિય, F વનીય, G હવંનિય, H કુવંનિય ૬ B સાંપઈ રહઈ, C ચીય રહઈ, D માનઈ, E માયહુઈ, FIJ મા રહઈ, G માઈ કાજિ, H માઈ રહઈ. ૭ CDEIJ પ્રાણુ, H પ્રાણિઈ. ૮ BCHIJ દિઈ, G દીઈ ૯ D નિતપ્રયુષ, G—. ૧૦ BH ઇકેકઈ, CD એકેકઈ, EG ઇકેકઈ, FIJ ઇકિ કઈ. ૧૧ BCEH મા, C માય, FGIJ માઈ. ૧૨ BCEH કિડિંઈ, D કિહાંઈ, F કહઈ, G કહિઈ, IJ કહઈ. ૧૩ BCHF સંકલ્પ, DG ચીકલ્પ, EIJ સકલ્પ. ૧૪ BCDEFHIJ હુઈ, G યઈ. ૧૫ EFG કોન ૧૬ D કહઈ. ૧૭ BCDEFHIJ તામ ૧૮ BEHIJ માડિય, C માડીય, D માડી, F માડીય, G માડિય ૧૯ G જન્યુ. ૨૦ CDE પયપાન, G પયપાન્યુ. ૨૧ BEGH પરિણી, CDIJ પરણી. ૨૨ BEH બાલકઈ, C બાલક, D બાલકિહિ, F બાલકિઈ ૨૩ C તીણિ. ૨૪ B સરયુ, C સિરયુ, EGH સરિયુ ૨૫ D મિલિ. ૨૬ BCEFGHIJ બિલ્લઈ, D ખેલઈ. ૨૭ BCDEFHIJ જ. ૨૮ BCDEFH નિવરઈ, G નિરવઈ, IJ નિયરઈ ૨૯ BCDEFHG તીણિ. ૩૦ BCGHIJ મઈ, DEF મા. ૩૧ BCH સમુહ, D સાહમૂ. EGI સમુહ, F સમ્મ. ૩૨ BCH શુલ્લઈ, D ગોલઈ, EFGI ગોલઈ, J શુ શુલ્લઈ. ૩૩ D માય. ૩૪ BDEGH કમારડી, C કમારહ. ૩૫ IJ ઘરિ. ૩૬ CEFG ધણીયાણી, DHIJ ધણીઆણી. ૩૭ BCEHIJ તેય, DFG તેડિ ૩૮ CF દેડી, D જેહુ, E તે કહી, IJ તેહ. ૩૯ CFGIJ પીયારડી, D પ્રિયારડી. ૪૦ BDEGHIJ બિસેવિ, C બિસેય, F બિસેઈ.

ચઉપઇ^૧

ચાલિઉ મલપતિ^૨ વીર વિવેક,^૩ અરિ ઉચ્છેદન^૪ છાવિચ્છેકુ;^૫
મનની^૬ સાપિ^૭ સઉચ્ચુત^૮ પ્રાણ, ^૯ તિણિ પામિઉ^{૧૦} નરવઇ^{૧૧} અપાણ. ^{૧૨}

હિવ દ્રૂપદ

ધનુ^{૧૩} (૨) કુમર^{૧૪} વિવેકુ^{૧૫} વપાણિ,^{૧૬}

માઇ ચડામઉ^{૧૭} જેણિ^{૧૮} પ્રમાણિ,

આવઇ નરનારી ની કાડિ, સુરપતિ^{૧૯} સેવહિ^{૨૦} જે^{૨૧} કરલોહિ^{૨૨}. ૩
જે કરલોહીચ^{૨૩} કિધ જુહાર, જાણ રાય^{૨૪} જવ દિહ^{૨૫} કુમાર; ^{૨૬}
ગરુડ^{૨૭} જાણી દિધુ^{૨૮} પસાઉ, સવિહુ^{૨૯} ગુણ સિરિ અપિઉ^{૩૦} કાઉ. ૪

૧ BCEFGHIJ હિવ ચઉપઇ, D હવઇ ચઉપઇ ૨ BEIJ મલપતુ, DGH મલ-
પત. ૩ BCEFHGIJ વિવેકુ ૪ BE ઉચ્છેદણુ, C ઉચ્છેચણુ, D ઉચ્છેન, FGIJ ઉચ્છે-
દણુ, H અચ્છેદણુ. ૫ BCEGH ઠાવઉ છેક, D ઠાવઉ છેક, IJ ઠાવઉચ્છેકુ ૬ D
માનની, I મનગી. ૭ BEFHIJ સાપિ, C સાક્ષિ ૮ મુણુ નઉ, BH
સઉચ્ચુત, F સઉચ્ચુ નય, G મુણુ નં, IJ સઉચ્ચુ નઉ. ૯ BG પ્રાણ ૧૦
E પામ્યુ, F પામિ, G પ્રામિઉ ૧૧ F નિરવર ૧૨ BEFG અત્યાણુ,
C અજાણુ, D અહિઠાણુ, H અઠાણુ, IJ અત્યાણુ ૧૩ DGIJ ધન ધન.
૧૪ BEG કુમરુ, D કુંઅર ૧૫ CDEIJ વિવેક ૧૬ BEFGH વપાણિ. ૧૭
BCDEFGHIJ ચડાવી ૧૮ B જાણુ, CDEFIJ જાણિ, G જેણુ, H જાણુ.
૧૯ F સુરપતિ, EG— ૨૦ BCFHIJ સેવઇ, D સેવઇ, EG— ૨૧ BDFHIJ,
સવિ, C સિવ, EG— ૨૨ કડી નં ૧૦૩ પછી BCDHFHIJમાં નીચેની
એક પંક્તિ વધુ મળે છે “જોગી જપઇ નિરંતર નામ, તિણિ તેઉ રાઉ
રેઉ રહઇ કિંક પ્રણામ.” નિરંતર-નિરંતરુ, નામ-નામુ, તેઉ-તેહ, તે-તિહિ,
રાઉ-રાય, કિંક-કિધુ, પ્રણામ-પ્રણામુ, ઇત્યાદિ પાઠભેદ જોવા મળે છે ૨૩
BCDHI ‘સદાચાર સહિજિ સવિ ચાર’, આ પ્રમાણેનું પદ મળે છે તેમાં
સદાકાર-સદાચાર-સદાકાર, સહિજિ-સહજિઈ-સહિજઈ, સવિચાર-સવિચારુ
ઇત્યાદિ પાઠભેદ મળે છે. EFG કિધુ, EGI જુહારુ. ૨૪ BCDGH રાઇ.
૨૫ BDEFH દિહુ. ૨૬ BCEG કુમારુ ૨૭ B ગુરુચ, C ગુરૂઉ, D ગુરુઇ,
ગુરુઅઉ, F ગરૂઉ, G ગુરુઉ. ૨૮ DG દિધ, I કિંક. ૨૯ CG સવિહઉ, D
સવિહ, I સવિહઉ ૩૦ CEJ આપિઈ, D આવિઉ, F આપિઉ, I દિહઉ

સભુધં સહુ જો^૧ ત્રિભુવન સામિર,
 મધતઉ^૨ પરિષિ^૩ પ્રથમ પ્રભામિ,^૪
 વિભુ^૫ ઉપગાર^૬ ન જોહનધ કાજ^૭,
 ઇભુ વાધસ્યમ્^૮ અમ્હારઉ^૯ રાજ^{૧૦}. ૫
 પામિઉ^{૧૧} પરમેસરહ પમ્માઈ^{૧૨},
 માન્યઉ^{૧૩} સવિહૂ^{૧૪} નરસુર^{૧૫} રાય,^{૧૬}
 માન્યઉ^{૧૭} દોહકિહિ^{૧૮} લીલ વિલાસ^{૧૯},
 તિહિર^{૨૦} નગરી મારિઉ^{૨૧} ધિરવાસુ^{૨૨}. ૬
 અવસર^{૨૩} જાણી રાય^{૨૪} વીનવઈ,
 તઈ તઉ છતા વયરી^{૨૫} સવઈ^{૨૬},
 જોહુ^{૨૭} અજી પુમ્હ^{૨૮} ચીતમ્હ^{૨૯} દ્રોહ^{૩૦},
 અવિદ્યા^{૩૧} નગરી રાયત^{૩૨} મોહ^{૩૩}. ૭

૧ B સુહતા CEFHIJ સહતાં, D સહતા, G સુહતા ૨ BCEFGHIJ
 સ્વામિ ૩ BCLFGHIJ મધએ, D મઈ, I —. ૪ BH પરખિઉ, D પરિષિઉ,
 E પરિખિઉ, I —. ૫ G પ્રમાણિ, I —. ૬ CDEFGIJ વિભુ ૭ BCEGH-
 IJ ઉપકાર, D પોકારમ્હ ૮ BEFG કાજુ ૯ BCEG વાધિસિમ્હ, DF વાધિસિમ્હ,
 H વિધિસિમ્હ, IJ વાધિસિ ૧૦ BH અહમારુ, F અમ્હાર, C અહમાઉ ૧૧ BF-
 GH રાજુ. ૧૨ BCHIJ પામિમ્હ, B પામ્મમ્હ, FG પામિ ૧૩ DG પસાઉ.
 ૧૪ BCDEFGHIJ માનિઉ. ૧૫ BEFGHIJ સવિહુ, D સવિહ, C સવિહઉ.
 ૧૬ C સુર, D સુરનર, I નરસુમ્હર ૧૭ BCEHIJ રાઈ, D નાહ, G રાહુ.
 ૧૮ BCDEFGHIJ માનિઉ ૧૯ BCDEFGHIJ લોકે. ૨૦ BEG વિલાસુ.
 ૨૧ E તિમણિ, G તિભુ ૨૨ BG માહમ્હ, CEH માંડિઉ. ૨૩ C ધિરુવાસુ,
 DFIJ ધિરવાસ, H ધિરુવાસ ૨૪ BHIJ અવસર. ૨૫ BCDEFGHIJ રાઉ.
 ૨૬ BCEHIJ વયરી ૨૭ D સવિ, E સેવેમ્હ ૨૮ DEGHII એક. ૨૯
 BEGHIJ અજી પુમ્હ, C અજી પુહમ, D હજી તવ, F અજમનિ ૩૦
 BCEFGIJ ચિતમ્હ, D ચેતમ્હ ૩૧ BC દ્રોહ ૩૨ F અવવા ૩૩ BCDEFGHIJ
 રાઉ તે. ૩૪ BCF તે મોહુ

બેટે તુડે^૧ જિમતે^૨ વિસ્તરિઉ^૩,
 હય ગય^૪ સાહિય^૫ પુણિ^૬ પરિવરિઉ^૭;
 રણિ સૂંઉ પૂરઉ^૮ ભાંડારિ, સમરથ પણુઇ દમઇ^૯ નરનારિ. ૮
 તપી સવે તસુ બીહઇ^૯ નામિ, ભુજબલિ ભાગાભડ^{૧૦} સ આમિ;
 તિહ ઇદ્રાદિક^{૧૧} તે^{૧૨} ઉલખઇ^{૧૩},
 પરઇગયા^{૧૪} પુણિ^{૧૫} તેહનઇ પખઇ^{૧૬}. ૯
 જિહા^{૧૭} તુઝહારી^{૧૮} આણુ નહુ^{૧૯} ફિરઇ,
 વિરૂવઉ^{૨૦} કરતઉ^{૨૧} કોઇ નવિર^{૨૨} ડરઇ;
 ઊપલ^{૨૩} અંબિલ^{૨૪} ચૂલિની સાહતેઇ^{૨૫},
 તિહા^{૨૬} દેવની પૂરઇ^{૨૭} સાહ^{૨૮}. ૧૦
 ભાખ^{૨૯} સેખ^{૩૦} પરમેસર^{૩૧} સહુ^{૩૨}, તેહઇ^{૩૩} ગુરુ જેહનઇ^{૩૪} ઘરિખહુ^{૩૫};
 તેહઇ^{૩૬} ગુરુ જેહનઇ^{૩૭} ધન^{૩૮} હોર, તેઇ^{૩૯} વહિલા^{૪૦} વાતેઇ^{૪૧} ચોર. ૧૧

૧ BCDEFGHIJ તરુ. ૨ BH તિમ તે. ૩ F વિસ્તરુ. ૪ D મયો. ૫ E સાહિયુ, ૬ સાહિયુ. ૬ BCDEGHJ પુણુ, F—, I પણિ. ૭ I પરિઉ. ૮ B—, H પખઇ ૯ CD તસ બીહઇ, G તસુ બીહિઇ, ૧૦ બીહઇ તસુ. ૧૦ B ભડઇ ૧૧ BCDEFGHIJ ઇહાં ઇદ્રાદિક ૧૨ BCEF-GHIJ તઇ, D તુ. ૧૩ BCFGH ઉલખઇ, D ઉલખઇ, ૧૪ આલખઇ. ૧૪ D પણિઇ ગયા, F પર ગિયા. ૧૫ BCDGHIJ પુણુ, C તે, F પયુ. ૧૬ DIJ પખઇ.

૧૭ BCDEFGHIJ તિહાં. ૧૮ BCFH તઝહારી, G તુઝહારી ૧૯ BCDEF-GHIJ ન ૨૦ BCDGH વિરૂઉ, E વિરૂઅઉ, F વિરૂપં, ૧૧ વિરૂઉ. ૨૨ G કરતુ. ૨૨ BDEFGHIJ ન, C— ૨૩ BCEH ઉખલ. ૨૪ BCFGH- ૧૧ આંબિલિ, DE આંબિલ ૨૫ ૧૧ સાહિ. ૨૬ G તેહા. ૨૭ ૧૧ પૂજઇ દેવની. ૨૮ BFGH સાહ, CD સરાહ, E શાહ, ૧૧ સાહિ ૨૯ BEFG નાણુ, E નાણુ, ૧૧ નાણ. ૩૦ BE સેખુ, C સેખુ, F શેખુ, GH સેખ. ૩૧ BF પરમેસરુ. ૩૨ DG સહુ. ૩૩ D તેહુ. ૩૪ BGH જહાં નઇ. ૩૫ DG વહુ ૩૬ D તેહુ, G તેહુ. ૩૭ BC જહાં નઇ ૩૮ BCEHIJ ધણુ. ૩૯ BEGH તે, C તેય, DFIJ તેહ. ૪૦ ૧૧ ચહિલા. ૪૧ BCEHIJ તેહ જિ, D તેહુ, F તેહજ, G તેહિજ.

વારૂ માણસ^૧ કરઈ કુકમ્મ^૨, પસુ^૩ મારઈ પુકારઈ^૪ ધમ્મુ^૫;
 વિજનુ^૬ અનઈ શિવ^૭ સગલઈ^૮ ભણઈ, જીવિણાસઈ કક^૯ પણઈ. ૧૨
 માહુ^{૧૦} કહઈ^{૧૧} નઈ બાહરિ^{૧૨} નહાઈ^{૧૩}, નઈ નાલા^{૧૪} ભણી ધસમસ ધાઈ.
 જલ ભલાલિયઈ^{૧૫} લોક પ્રવાહિ, કિમ ધોવઈ^{૧૬} તે કસમસ^{૧૭} માહિ. ૧૩
 કમ્મ^{૧૮} વસિહિ^{૧૯} જીવ^{૨૦} અઉગતિ^{૨૧} ફિરઈ;

પિતર તણુઉરર તહિર^{૨૩} હપુ^{૨૪} કરઈ, ૨૪
 ગંગા તહિર^{૨૫} જહુર^{૨૬} ઉલાલિયઈ; ૨૭

ગુજરાતિર^{૨૮} તિહાર^{૨૯} અંબાપિય^{૩૦}. ૧૪
 લિયઈ^{૩૧} પાયર તિલ ગુલ ઘટ^{૩૨} ગાઈ,

શવકર^{૩૪} ભોજન^{૩૫} તહિર^{૩૬} કરાઈ; ૩૭
 એક^{૩૮} ભણઈ રે મારઉ^{૩૯} હરઉ^{૪૦},

પરભવ તણુઉ^{૪૧} ભય^{૪૨} મનિ કાઈ ધરઉ^{૪૩}. ૧૫

૧ BE માણસ, F માણસુ ૨ BE વિકમ્મ, CDEFGHIJ વિકમ્. ૩ CFH પસુ. D પસુ. IJ પશુ. ૪ BCDEFGHIJ પોકારઈ. ૫ BE ધમ્મુ, C ધમ્મી, FG-IJ ધમ્. ૬ BCDEFGHIJ વિજુ ૭ B સિવુ, C સિવુ, DEFGHIJ સિવ. ૮ BCEGH સગલઈ, D સગલી, F સગલી, IJ સગલે ૯ BCDEFGHIJ દાહિ ૧૦ DEFGHIJ માહિ ૧૧ FG કહિ. ૧૨ C બાહરિ, DEF બાહિરિ, GHIJ બાહરિ ૧૩ GH નાહિ ૧૪ B નાલી ૧૫ BCDEFGH ભણાણઈ, IJ ભણાઈ ૧૬ B ધોવઈ, CFGH ધોઈ, D ધોસિઈ, E ધોસખઈ, IJ ધોસિ. ૧૭ BG કમ્મલ, C કસમલ, DF કસલ ૧૮ CDEFGHIJ કમ્. ૧૯ B વિસઈ, CDEFGH વસિઈ, D વિસિઈ, IJ વસિ. ૨૦ B જિવ, G જીવિ, H જે ૨૧ FIJ ચિહ્નગત. ૨૨ BH તણુ, F તણુય ૨૩ BCDEFGHIJ તિહા. ૨૪ BCE તપણુ, DEFGHIJ તપણુ ૨૫ D તપિ ૨૬ BCDEFGHIJ જલ. ૨૭ EF ભરે વીયઈ, B ભરે વિયઈ, CDGHIJ ભરેવીઈ ૨૮ B ગૂજરતે, CDIJ ગુજરાત, FGH ગૂજરાત ૨૯ DG ના. ૩૦ B આંબા પિયઈ, CDGIJ આંબાપીઈ, EFH આંબા પાયઈ ૩૧ CDEFGHIJ લિઈ ૩૨ BH પાપલુ, CDEFGHIJ પાપલ ૩૩ BCDEFGHIJ ગુલ, F ગલ. ૩૪ BCGH શવકરિ, DE સિવ-કરિ, FIJ શવકર. ૩૫ B ભોજનુ. ૩૬ BCDEFGHIJ તિહા. ૩૭ H કરઈ. ૩૮ BCEFGHIJ એકિ. ૩૯ F મોરુહરુ ૪૦ BC તુ, DEFGHIJ નહિ. ૪૧ BDFGHIJ ભઈ, C ભયુ ૪૨ D કાં ગણુઈ, F કાંઈ કરઉ.

રવિ જેવડો^૧ નાયક^૨ આથમઇ^૩, તેય^૪ સહૂ^૫ તહિ^૬ જસક^૭ જિમઇ;
રવિકર પાપઇ^૮ અપવિત્ત^૯ જલૂ, ઉપરિ^{૧૦} લેસી^{૧૧} તે^{૧૨} કિમ ચલૂ ૧૬
કરસણિ જીવ^{૧૩} મ-ઇ તહિ^{૧૪} રુધરિ, ૧૫ ઉલિભરીવઇ^{૧૬} સંસઉ^{૧૭} મકરિ; ૧૮
કણમારીતા^{૧૯} ચિડુલા^{૨૦} ચુણઇ, ૨૧

તિણિરે તુમિરે^{૨૨} બૂટા^{૨૪} તિહા ઇમરે^{૨૫} ભણઇ. ૧૭

સૂકા તિણા^{૨૬} ચઃઇ વનવાસ, ૨૭

ન કરઇ^{૨૮} કુણહીર^{૨૯} કિસઉ^{૩૦} વિણાસુ; ૩૧

તિહ^{૩૨} મૂગ ઊપરી આયુધ વહઇ,

અમહ રહઇ^{૩૩} વિવજ્ઞ^{૩૪} એ ઇમ કહઇ. ૩૫ ૧૮

૧ BH જેવડુ C જેવડ ૨ B નાયકુ ૩ D અતિમઇ, GHIJ આથિમઇ.
૪ BCEFGH તોઇ, D તહિ, IJ ધરિધરિ ૫ D સહુઇ, IJ સહૂઇ ૬ BCD-
EFGH તિહાં, IJ —. ૭ C જોસક, G જસક H જસક. ૮ FGH પાપઇ.
૯ BCH અપવિત્ર, DEFGIJ અપવિત્ર ૧૦ D તે કિમ લેસિઇ ઊપરિ ચલૂ ૧૧
BCDFGH લેસિઇ, E કસ્યઇ IJ લેસિ ૧૨ B તેસઇ, CGH તેસિઇ, E
તેસ્યઇ, IJ કિમ તે ૧૩ BF —, IJ જી ૧૪ C તિણિ, D તેહ, E તીવ, GIJ
તે, H તીથ, BF — ૧૫ BF —, CDEGIJ રુધરિ ૧૬ BF —, CDEGH
ઉલિભરાઇ, IJ ઓઝિ ૧૭ DFG સાસઉ, BF —, H સંસુ, IJ સંસ્ય. ૧૮
CEHIJ મકરિ. ૧૯ CDHIJ મારીતાં, BF —, G કુણુ મારીતા. ૨૦ BF —,
DGHIJ ચિડલા, E ચડલા. ૨૧ BF —, C ચણિ ચુણઇ, DHIJ કણ ચિણઇ
G ચિણઇ ૨૨ BF —, C પાપવિ, G તિણ ૨૩ DIJ અમહે, BCF —, E
તમિહ, G અહમે ૨૪ BF —, D જુટા, G જૂટઉ, IJ જુટા ૨૫ D મૂરપ
ભણઇ, BF —, IJ મૂહા ભણઇ. ૨૬ BCDEFGHIJ તૂણાં. ૨૭ BCEHIJ વન-
વાસુ, DF વનવાસિ, G વનિવાસુ ૨૮ D કરઇ કહિ ન. ૨૯ BCEFH કુણ-
હઇ, D કહિ ન, G કુણહિ, I કહિ નહિ, J કુણહિ ૩૦ CBF કિસુ, DIJ
કિસિઉ, EG કિસુ, H કિસુ ૩૧ DEG વિણાસ. ૩૨ BCEFGH તીકુ, IJ
તે. ૩૩ BHF અમહરઇ, C અહમ રહઇ, D અમહનઇ, E અમહારઇ, G
અહમ નઇ. ૩૪ વિવજ્ઞ, CDEIJ ત્રિવજ્ઞિ, F વિવજુ, G વિવયુ, H વિવજ્યુ.
૩૫ B એ કહઇ, C ઇકિ ઇમ કદઇ, E તે ઇમ કહઇ, F એ ઇમ ભઇ, G
એ ઇમ કહિ, I મૂરપ ભણઇ.

શ્રી લગઈ^૧ બાધઈએ^૨ સંસાર^૩, શ્રી દાનઈ^૪ તહિ^૫ સુકૃત અપાર^૬;
સુદ્ધ^૭ અપવિત્ર^૮ નહી એ^૯ જાતિ,

તિણિ પામી પંચામૃત^{૧૦} પંનિ.^{૧૧} ૧૯

નહાતા^{૧૨} અણુગણ^{૧૩} નીર^{૧૪} નકાણિ^{૧૫};

નાગ નમઈ^{૧૬} નઈ મારઈ પ્રાણિ;

જીવજીણિ^{૧૭} સઘલી^{૧૮} દવ વલઈ^{૧૯},

દવર^{૨૦} ફીજઈ તિહા પુણ્યહ વરઈ. ૨૦

તિહ^{૨૧} પરાભવ ભાગા^{૨૨} ભણી; મઈ તુ^{૨૩} કીધઈ^{૨૪} આપણુ ધણી;

તામુર^{૨૫} રાજુર^{૨૬} ગાહુ^{૨૭} ગહગહિઉ;^{૨૮}

સુભધ્યાનર^{૨૯} ચરિ આવી કહિઉ.^{૩૦} ૨૧

જગપતિ^{૩૧} ભણઈ વીર^{૩૨} સુણિ વાત,

અમ્હનઈ^{૩૩} મોહ^{૩૪} નથી અન્યાત,^{૩૫}

આગઈ મૂકિઉ એ^{૩૬} નિરહલી^{૩૭}, પૂટી^{૩૮} દોવ^{૩૯} જિમ બાધઈ^{૪૦} વલી. ૨૨

૧ BFH લગ, E લગિ ૨ IJ વાધઈ ૩ BH સસાર ૪ BEFH દાનઈ, D દાનિહિ, GIJ દાનિ ૫ BCEFGH તિહા, DIJ— ૬ BF અપાર, ૭ BCD-EFGHIJ મધુ ૮ BFH અપવિત્ર ૯ E એ નહી ૧૦ C પંચા-મૃત ૧૧ D ખતિ ૧૨ B ફહાતા, CDGH નાહતા ૧૩ GIJ અણુગણિ ૧૪ BCDEH નીરિ ૧૫ D કાણિ ૧૬ E નમઈ, F નમ નઈ ૧૭ BCEFGHIJ જીવજીણિ D જીવજીણિ ૧૮ BCEGHIJ દવિ સઘલી, D સઘલી દવિ, F દવિ સઘલી ૧૯ BCDEFHGH IJ મરઈ ૨૦ BC દેવ. ૨૧ BCDEGHIJ એહ, F એ ૨૨ BCEFIJ ભાગઈ. ૨૩ CDE તહિ, FGH IJ તુ ૨૪ C કીધ, F કીધુ ૨૫ D તામુર ૨૬ CDFGIJ રાજુ ૨૭ BEFGHIJ ગાહુ D ગાહ ૨૮ E ગહગહયઈ, F ગહગહિય, G ગહિ ગહિઉ ૨૯ BJJ શુભધ્યાન, C શુભધ્યાનિ. DH શ્રુભ ધ્યાન, EFG શ્રુભધ્યાનિ ૩૦ E કહયઈ, F કહિય. ૩૧ I જતિ ૩૨ C ક્રમર. ૩૩ BCIJ અમ્હ રહઈ, D અમ્હારઈ, EH અમ્હરઈ, F અમ્હર G અહમનઈ ૩૪ BH મોહુ. ૩૫ BCEH અમ્યાત, DGIJ અમ્યાત, F અન્યાત ૩૬ C એઉ ૩૭ DEF નિર્હલી ૩૮ BEFIJ પૂટી, C પૂટી. ૩૯ BEFG-IJ દો CH દોય, D દોહ ૪૦ BCDFGH વાધઈ, EIJ વાધિઉ

સાતરાજ નઈ પદ્મધ^૧ ખારિ,
 સુક્રિ^૨ દુઝ^૩ તિહલોક^૪ મઝારિ;
 જથુ^૫ સગલ^૬ તસુ^૭ કારાણ તહઈ,
 મારજ^૮ ન્યાની^{૧૦} વિણુ^{૧૧} કુણુ^{૧૨} કહઈ.^{૧૩} ૨૩
 માહ^{૧૪} જિ બીહઈ^{૧૫} સુધિ^{૧૬} ભાવિ,
 તે તૂ^{૧૭} તિણુઈ^{૧૮} દુઝિ^{૧૯} વસાઈ;^{૨૦}
 વાટ રખોપઈ^{૨૧} તિહનઈ^{૨૨} સાથિ,
 રથેર^{૨૩} ચડઈ^{૨૪} વઈરીનઈ^{૨૫} હાથિ ૨૪
 તિણિ^{૨૬} દુઝિ^{૨૭} જે વસિસઈ^{૨૮} લોક,
 તીહ ભૂપ ભયર^{૨૯} ભીડ ન સોક;
 સ્વામી^{૩૦} વચન^{૩૧} વિવેકુ સુકરઈ^{૩૨},
 સુક્રિ^{૩૩} પંથ^{૩૪} ભવિચણુ^{૩૫} અણુસરઈ.^{૩૬} ૨૫

૧ G પદ્મિ, II પેદ્મ. ૨ DEG સુગતિ ૩ BCDHF દુગ, G પૂરી. II
 દુગ^૪ ૪ BCDEFGHIJ ૭૫ લોક ૫ CDEFGHIJ જા. ૬ BDEGHIJ
 સધલઈ, C સધલ, F સગલ ૭ CD તસ ૮ G તહિઈ ૯ BH મારજ. D
 સારગ ૧૦ BCDEFGHIJ જાની. ૧૧ DEGIJ વિણુ ૧૨ D કણુહઈ^{૧૩} ૧૩
 I હરતપ્રતિમા એક પ કિત વધુ મળે છે : 'સમકિત સંવર તેહનઈ માગ, વેહ
 લહઈ જેહ મનિ વધગા' ૧૪ H માહ ૧૫ D જ બીજ ૧૬ BGDH સુધઈ,
 CF શ્રુધઈ E શ્રુહ II સુહઈ ૧૭ CD તઈ ૧૮ BGH તીણુ, CDFIJ તીણુ,
 F તા. ૧૯ D દુગિ, F દુગ, II દુગિ. ૨૦ BCEGHIJ વસાવિ, DF વિસાવિ.
 ૨૧ B રખોપઈ, DEGHIJ રખોપઈ ૨૨ BCGH તૂ તીહ, D તૂ ને, E તિહ
 તૂ, F તૂ તેહ, II તું તીહ ૨૩ BCEFGHIJ રામે ૨૪ BCEH ચડઈ તિ,
 DG ચડઈ તે, F ચડયતિ, II વઈત ૨૫ BH વઈરી, CDEFGHIJ વઈરી.
 ૨૬ BH તીણુ, CE તીણુઈ, DGIJ તીણિ, F તીણિઈ, ૨૭ BFIJ દુગિ, D
 દુઝે. ૨૮ B વસિસઈ C જિ વસિસઈ, DIJ વસિસિ, EFGH જે વસિ-
 સિઈ. ૨૯ BCDFHIJ ન ભૂપ ભીડ ભય શોક, E નહી ભૂપ ભીડભય શોક, G
 ભીડ ન ભૂપ નઈ શોક. ૩૦ D સામી તણુઈ. ૩૧ B વચનુ વિવેક, CF વચનુ
 વિવેક, D વચન, EIJ વચન વિવેક, G વિવેકુ વચન ૩૨ D સોકરઈ ૩૩
 DE મુગતિ. ૩૪ BCEGH પથુ, DF પથિ ૩૫ EFG ભવિચણુ C ભવીચણુ,
 D ભવિકા, II ભવિચણુ. ૩૬ E અણુસરદુ, F અણુસરઈ, G અણુસરઈ

વીર^૧ ચરિતર તસુ^૩ તૂઠિ રાઉ,

સર્પહથિ^૪ હીધઉ ગુરૂઅ^૫ પસાઉ^૬;

ઉત્તમ જનમ^૭ ન દેસહિ^૮ કીયઉ^૯,

પુણ્યરંગિ^{૧૦} પાટણિ રાજિઉ.^{૧૧} ૨૬

હિવ બોલી^{૧૨}

તિવાર પૂઠિ^{૧૩} મોકલાવિઉ^{૧૪} સામી, ^{૧૫}

સ્વામી તણુ^{૧૬} અયસ^{૧૭} પામી,^{૧૮}

આહિઉ^{૧૯} વિવેકરાઉ,^{૨૦} વિસ્તરિઉ વિસ્વર^{૨૧} જડિવાઉ,^{૨૨}

તત્ત્વચિત્ત^{૨૪} ન પદ્મહસ્તિ હૂવઉ^{૨૫} આસણિ^{૨૬};

નિવૃત્તિ નધ^{૨૭} સુમતિ એઉ^{૨૮} આલ્યા ગુઅગુએ^{૨૯} સુખાસણિ.^{૩૦} ૨૭

પાયાણુ^{૩૧} (૧) વાધઈ પરિવાર^{૩૨}, જે જ કાંઈ^{૩૩} પ્રાથઈ^{૩૪} તેહ રહઈ,^{૩૫}

તિહ^{૩૬} વસ્તુ નહી^{૩૭} દાન^{૩૮} અનિવાર,^{૩૯} તત્ત્વકથા ત્રંબક^{૪૦} ત્રહ્નહઈ,^{૪૧}

૧ E ઈ ઈ વીર, IJ વીર. ૩ BCDHIJ ચરિત્રિ, E ચરિ, G ચરિત્ર. ૩ D તસ.
 ૪ B સપ તૂં હથિ, DH સપ હથિ, G સપહથિ ૫ BEFH ગરૂય, ગરૂહ,
 GIJ ગરૂય ૬ E પસાય ૭ B જનમ, CDE જનમન, FGHIJ જનમ. ૮
 BCEFGHIJ દેસિ, D દેસ ૯ BEH સુકિયઉ, C સોઈકીઉ, DG સુકિઉ, F
 સુકીયઉ, IJ સુકિયઉ ૧૦ BCDEH પુણ્યરંગ. ૧૧ B રાજિયઉ, CEFGEH
 રાજિઉ ૧૨ D હિવઇ બોલી. ૧૩ D પૂઠિઇ, E પૂઠઇ, IJ પૂઠિ ૧૪ B મોક-
 લાવ્યઉ. ૧૫ BCEFGHIJ સ્વામી ૧૬ GHB તણુ. ૧૭ B આયસ, CEF
 આયસ, D GHIJ આયસ ૧૮ D પ્રામી, J માગી, BCDFGHIJ ૧૯ આહિઉ, E
 આહ્યુ ૨૦ EHIJ વિવેકુ ૨૨ BGE વિથ, CEIJ વિથિ, D ભીમ ૨૩ CG-
 IJ જડિવાઉ ૨૪ B તત્ત્વચિત્તન, CDEFGHIJ તત્ત્વચિત્તન ૨૫ BHE હુઉ,
 CFIJ હૂઉ, E હૂઅઉ, G હોઉ. ૨૬ B આમનિ ૨૭ BCDEGHIJ નિવૃત્તિ.
 ૨૮ C એઉ, D એ, BEFGH —, IJ એઉ ૨૯ BCEFGHIJ ગૂગૂએ, D
 ગૂગૂઇ ૩૦ BCDFGHIJ સુખાસણિ. ૩૧ BDFGH પિયાણુઈ CEIJ પીયાણુઈ.
 ૩૨ BCGH પરિવાર, ૩૩ BCDEFGHIJ જે જિકાઈ ૩૪ E પ્રારથઈ, F
 માગઈ. ૩૫ B રઇ, DG નઇ, IJ રઇહઇ. ૩૬ BHIJ તે, CDEFG તેહ. ૩૭
 BHIJ તું, CF નં ૩૮ BHF દાનુ, G —, C દાન સુ, ૩૯ BCGH અનિવાર.
 F નુવાર. ૪૦ D તંબક, તંબકથા તંબ. ૪૧ BDFHI દ્રહ્નહઇ.

ધ્રુવ^૧ અલંબ લલલલ^૨, સાધુ તણા રદ્ધય^૩ ગહગહ^૪;
 દુ^૫ દોષી તણુ^૬ દાટણુ^૭,
 પામ્ય^૮ વીર વિવેક પુણ્યર^૯ પાટણુ.^{૧૦} ૨૮
 તિણી^{૧૧} પુરિ રાઉ^{૧૨} વિવેક^{૧૩} પચ^{૧૪},
 હરિપિત^{૧૫} વદન^{૧૬} મહાજનુ^{૧૭} દિહું^{૧૮}
 હિવ^{૧૯} વિવેક^{૨૦} નીવરતી^{૨૧} આણ, પાપ^{૨૨} ડીના^{૨૩} ધાડિયા પ્રાણ. ૨૯
 તિણી યોદ્ધાવ્ય^{૨૪} જ્ઞાનતણાડુ, ૨૪
 રાજિ^{૨૫} અમ્હાર^{૨૬} તુહ હું^{૨૭} તી^{૨૮} સાર;
 અણુજાણિયા^{૨૯} મનદેસ પ્રવેસ^{૩૦},
 પણિ તૂ^{૩૧} પાણે સુધુ આદેસુ.^{૩૨} ૩૦

૧ GHB —, ધ્રુવ, F ધ્રુવ ૨ BGH —, CDF પતાકા લલલલ. ૩ BDE-
 FGHIJ હલ્લ, C મન ૪ BC ગહલ ૫ D ૬૫^૧ ૬ BFH તણુ. ૭ BCH
 દાટણુ, D દાટમણુ, EFIJ દાટણુ ૮ BCDHIJ પામિહ, F અસિ. ૯
 BCDEF GHIJ પુણ્યર ૧૦ CDFIJ પાટણુ, G પાટણુહ, E પાટ. ૧૧
 G તિણી ૧૨ F રાય ૧૩ DEGIJ વિવેક ૧૪ BF પચ, CEH પચ, D
 બઈ, IJ પચક ૧૫ BHIJ હરિપિત ૧૬ BCDEF GHIJ વદન ૧૭
 EB મહાજન, CDEFGHIJ મહાજન, H મહાજન નિ ૧૮ DG દિહું ૧૯ D
 હવલ ૨૦ BCDEF GHIJ વિવેક ૨૧ BCH નીવરતી, E નીવારતી, IJ નીવતી.
 ૨૨ BE અડચા પાપ ડીનાં પ્રાણ, CDIJ અડચા પાપ ડીના પ્રાણ, F અડચા
 પાપ ડીની પ્રાણ. GH અડચા પાપ ડીના પ્રાણ ૨૩ BCDEF GHIJ યોદ્ધા-
 વિહિ ૨૪ F તામકુમાર, CDEFGHIJ જ્ઞાન તણાર. ૨૫ G રાજ ૨૬ CG
 અમ્હાર, D મ્હાર ૨૭ BE તોણ તૂં સાર, C તઈ તોણ સાર. D તૂં
 તો સાર, EIJ તોણ તુ સાર, F તો રહ તૂં સાર, G હહ તૂ સાર ૨૮ B
 અણપયા, CDEFGH અણુળપયા, E અણુળણપયા, I આણુ જાણિયા, J
 અણુળપયા ૨૯ BFH મન દેસિ પ્રવેસ, C મનાદેશસિ પ્રવેસ, D નઈ
 વાસમદેસ, E તન દેસિ પ્રવેસ, GIJ મન દેસિ પ્રવેસ. ૩૦ BCH એતહ, DE
 એતુ, FG એતુ, IJ એતુ. ૩૧ BCFH સિધા દેસ, DG સુધા દેસ, E સુદા
 દેસ, IJ સિદ્ધાદેસ.

તે પભણ્ય^૧ હઉં^૨ ન કરિસુ^૩ દંડિ,
 ત્રિન્નિવાર^૪ હઉં^૫ ફેરિસહીડિ^૬,
 જ્યે પય^૭ સેસ્ય^૮ પુર^૯ પાખંડિ^{૧૦},
 તેહુ^{૧૧} દંડિસુ^{૧૨} મોટય દંડિ. ૩૧

પાલય રાજુ^{૧૩} વિવેકુ^{૧૪} સુખંધ^{૧૫}, પાપતણાહ^{૧૬} ન સાસઈ^{૧૭} ગંધ,
 તર (૨) વાધઈ સુગતિહિ^{૧૮} વાસુ^{૧૯}.

મોહ તણુઈ જગિ રાષિઉર^{૨૦} વાસ. ૨૧ ૩૨
 તવ જોવઈ^{૨૨} નીચ^{૨૩} રાજછંદ, ૨૪

અવિદ્યા નગરી^{૨૫} મોહ નરિંદ, ૨૬

કવણુ^{૨૭} સાહસીકર^{૨૮} કવણુ^{૨૯} અમહદીણુ, ૩૦

કવણુ^{૩૧} મહાખલુ^{૩૨} કવણુ^{૩૩} અમહધીણુ. ૩૪ ૩૫

૧ C તેહ બણ્ય, D—, G તેહ બણ્ય ૨ CEG હ, D —, E હ ૩ BG-
 HEIJ કરઉ, C કર, D —, F કર. ૪ B ત્રિનિવાર, CIJ ત્રણિવાર, D —,
 E ત્રિન્નિવાર, G ત્રિણિવાર, H ત્રિનિવાર. ૫ BCEFGHI પુરિ, D—. ૬
 BGFH ફેરિસ હીંડિ C ફેરિસ હીંડિ, E ફેરિસ હિ હિંડિ, F ફેરિસ હિંડિ,
 D —, IJ પેરિસ હિ ડિ ૭ BCEFGHIJ જે પછ, D — ૮ BFH સસિઈ,
 C મેસિ, D —, E સિસ્યઈ, G સેસિઈ, IJ સસિ હ BFGHIJ પુરિ, C
 કંઈ, D —, E નગરિ ૧૦ BFG પાખંડિ, D —. ૧૧ CFH તેહ, D —,
 E તેહ. G તે, IJ તેહઉ ૧૨ C ડંડિસ મારઈ, D—. ૧૩ BCDFHIJ—,
 EG રાજ ૧૪ E વિવેક ૧૫ G સુખ ધિ. ૧૬ E તણુઈ, G તણી. ૧૭
 E સાસહઈ ન ગંધ, G સાંસહિઈ ન ગંધિ. ૧૮ E સુકિતઈ, G સુકિત ૧૯
 E વાસ ૨૦ E રાષિઉ ત્રાસ, G રાષિઉ ત્રાસુ. ૨૧ આ કડી ફક્ત E અને
 G પ્રતર્મા જ છે ૨૨ BHIJ જોયઈ, CDFG જોઈ, E જોયઈ ૨૩ BCDE-
 FGHJI નિજ. ૨૪ BF રાજહ ઇંદુ, CDEHIJ રાજહ ઇંદ, G રાજ ઇદ.
 ૨૫ F—, I નગ ૨૬ B નરિંદુ. F— ૨૭ BCDEGHIJ કુણુ F કુ
 ૨૮ BDEFIJ સાહસી ૨૯ BCFG કવણુ, D કઉણુ, H કુણુ ૩૦ B અહમ
 દીણુ, C—, F અદીણુ, G અહમદીણુ ૩૧ B કવણુ C—, D કઉણુ ૩૨
 C—, DEGIJ મહાખલ. ૩૩ BEFGIJ કુણુ, C—, D કઉણુ, H કુણુ
 ૩૪ BH બલહીણુ, C—, DEFGIJ બલ હીણુ.

કવણુ^૧ અછળ^૨ ખણુ^૩ કરણુ^૪ ઉદાસ^૫, કવણુ તણુ^૬ અરહમનિ^૭ વીસાસુ^૮;
તે તણ^૯ ભાઈ^{૧૦} વિવેકુ^{૧૧} સંભારિ^{૧૨},

બોલણ^{૧૩} ભીતરિ^{૧૪} દુખિહિ^{૧૫} ભરિ^{૧૬} ૩૪

મૂરિય^{૧૭} રાઉ અરહાર^{૧૮} બાપ^{૧૯}, બણી^{૨૦} છાંડ^{૨૧} ક્રીધ^{૨૨} સાપ^{૨૩}
જ^{૨૪} મૂકચ^{૨૫} જીવત^{૨૬} વિવેકુ, મુખમરિ^{૨૭} દોહિ^{૨૮} એહિ^{૨૯} એકિ. ૨૭૩૫

બાલપણા લગઈ^{૩૦} મુઝનઈ^{૩૧} તેહ, બિંદરિ^{૩૨} સાપ^{૩૩} સરીપ^{૩૪} નેહ. ૩૩
તે નિસ^{૩૫} દિવસ^{૩૬} કરત^{૩૭} રાડિ,

તાસુ^{૩૮} ન પ્રાણુ^{૩૯} અરહાર^{૪૦} પાડિ^{૪૧} ૩૬

૧ BEGIJ કુણ, C—, DF કુણ, H કુણ. ૨ BGH ઉજ^૧ખણ, C —, DEF ઉજ^૨ખણ, IJ ઉજ^૩ખણ ૩ DFGIJ કવણ, E કુણ. ૪ BCFH ઉજ^૪ખણ. ૫ BCEFGH તણ, IJ તણ ૬ BCFG મનિ અહમ, DEH મનિઅરહ IJ મનિ આરહબી ૭ CDE વીસાસ, F વી. IJ સો વીસાસ ૮ BCEFGH-
જા ભેતાં, D ભતા સપ, E ભેઅંતા ૯ BCEFGHIJ ભાઈ D — ૧૦ BFGH વિવેક ૧૧ BCDGHIJ સાભારિ, E સાભારય ૧૨ D બોલહિ^૧ ૧૩ BGDGHIJ બિ તરિ, E ભી તરિ ૧૪ BEFH દુઃખિ, GIJ દુખિ^૨. ૧૫ E ભરય ૧૬ BFH મૂરખુ CDEGIJ મૂરખ. ૧૭ CDG અહમાર, E અરહાર, F અરહાર ૧૮ BCEFGHIJ બાપ ૧૯ BFH તીણ^૩ CIJ તીણ, D તિણ, E જીણ, ૭ જીણ ૨૦ F જાંડ, BEIJ બાંડ ૨૧ F કીણ^૪ ૨૨ BFGIJ સાપ ૨૩ BCDGHIJ મૂકિ. ૨૪ BFH જીવત, IJ જીવંત ૨૫ BCDGHIJ મુખમરિ ૨૬ CDGIJ દોહિ, F દોહિહિ, H દોહિહ ૨૭ BEFGHIJ એક, CD એક. ૨૮ C લઈ, E લગિ, FH લગ ૨૯ DIJ મઝન ૩૦ BCDEFGHIJ બિંદરિ ૩૧ FG સાપ ૩૨ BEFG સરીપ. ૩૩ CH નેહ, I નિહ. ૩૪ BCEFGHIJ નિતુ D—. ૩૫ B મુઝ રહ, CH મુઝ રહ, FIJ મઝ રહ, DEG મઝન ૩૬ BCFGH દેતુ, DEIJ દેત. ૩૭ D તાસ ૩૮ E પ્રાણ, F પ્રાણ ૩૯ CG અહમા-
ગ. ૪૦ FIJ માં એક કડી વધુ મળે છે. ‘તે આગલિ હુ હુતુ તિસિહ, કેસરિ આગલિ જીજુક નિસિહ. તેહ મૂખ નિશિઈ હહ મસહ, સાયપ લોક હસપ તુ હસહ’ તેમાં હ—હ, હુતુ-જુતુ, તિસિહ-તિસ્યુ, કેસરિ-કેસર, જીજુક-જીજક, નિસિહ-નિસ્યુ હ—હહ, મસહ-મસિહ—આ પ્રમાણેનાં પાઠાંતરો મળે છે.

માન^૧ માન^૨ તે ઢઢસી,^૩ જે જીવઇ વયરી^૪ વીસસી^૫;

વલી^૬ કવણહ^૭ સરિ^૮ સીપહ^૯,

સ્થિ^{૧૦} ઠીકરી^{૧૧} ન ભાજઇ ધહ^{૧૨} ૩૭

ચાવી ચૂરી^{૧૩} મેદિહ^{૧૪} કાંઠ, સોણ^{૧૫} રવિહ^{૧૬} સધરિ^{૧૭} શ્રીકાંઠ;

નિતુ સિરિ વહઇ સુધાકર તોઇ,

વયરી^{૧૮} નહી^{૧૯} ભયર^{૨૦} એવડ^{૨૧} હેઇ ૩૮

હિવ રૂઢા

ખહુરહ^{૨૨} વયરી^{૨૩} વલહ^{૨૪}, હિયઇ^{૨૫} પટુહ^{૨૬} તિન્ન;

વીસારતા ન વીસરઇ, સમતાં^{૨૭} ઉવસિર^{૨૮} રન્ન. ૩૯

જેઇ^{૨૯} ઢેઢ^{૩૦} વયરી^{૩૧} કરી નર નિશ્ચઇ^{૩૨} સોવતિ^{૩૩};

તે સુતા^{૩૪} તર^{૩૫} સિહર^{૩૬} જિમ^{૩૭}, ધરિ^{૩૮} પરિયા^{૩૯} જગતિ^{૪૦}

૧ H માન ૨ B મનહ, C માનુ, F માનય. ૩ BCDEFGHIJ ઢઢસી ૪ BCDHIJ વધરી. ૫ E વેસસી. ૬ BF અબલ, CDEGH અબૂલ, IJ અબલહ. ૭ BFGH કુણહ, C કુણી, D કુણહિ, E કુણહિ, IJ કણહહ ૮ BCDEFGHIJ મરિપુ ૯ BCDHEH સાપહ F સાપહ, IJ પુહ ૧૦ BCDHIJ સિહ, EG સ્યુ, F સિ ૧૧ BDEGHIJ ઠીકરી, C ઠીકિરિ. ૧૨ BF ધક, D ધડો ૧૩ D ચૂરી. ૧૪ F મેદિહ, JJ મેદિહઓ ૧૫ BGHIJ વિસજી, CEF વિસજી, D વિસવિજી ૧૬ E ગબહ, DE ગવિ. ૧૭ CD સધર ૧૮ BCDEH વધરી ૧૯ F તુ ૨૦ BDH ભહ, C ભઇ. ૨૧ BH એવહ, CDEGIJ એવહહ ૨૨ BCHG વુહરહ, D વયરહ, EJ વહુહ, F વહર, I ચુહર ૨૩ BCDHIJ વધરી, I ઉચરી ૨૪ C વલહ, D વલહહ, F વલહહ. ૨૫ B હયઇ, C હીઇ, F હીયઇ, IJ હીઇ ૨૬ B ખુટકઇ, C ખટકઇ D ખટકઇ, E ખટકઇ, F ખુટકઇ, G ખટકઇ, H ખટકઇ, IJ ખટકઇ ૨૭ BCDEFGHIJ વસતા ૨૮ BDEFH ઉવસ ૨૯ B જેહ, CDEFGHIJ જે ૩૦ BCFGHIJ એક, D કયએ, E એકઇ ૩૧ BDH વધરી, C વરી. ૩૨ BHIJ નિચ ત, C નિચ તિ, DE નિચ ત, E નિચઇત, G નિચ ત ૩૩ BF સ્ય તિ, EDEFIJ સ્ય તિ, G સ્ય ત, H સ્ય તિ. ૩૪ DIJ સુતા. ૩૫ BCDEFGHIJ તર ૩૬ B સિરિ, CDH સિહરિ, E સિહરિ, G સીહરિ ૩૭ G યમ. ૩૮ BCEFHIJ ધર ૨૯ EF પડીયા. ૪૦ EHIJ જગતિ, D ગજગતિ, F જગતિ, G જગતિ

કેઈ^૧ કીકાર સાધુ છઈ, જિહ્વ^૨ મનિ^૩ હૂંતી યુધિ^૪;

તે તેહરઈ^૫ હોત્યઈ^૬ મિલ્યા^૭.

અરકુ^૮ મનિ ઘણકી^૯ પઈકી^{૧૦} ૪૧

કિહા^{૧૧} કહી કુણુ^{૧૨} પરિ અછઈ^{૧૩},

તે કુણુ જાણુછ લેઈ^{૧૪}

કઈ^{૧૫} મંડાણુઈ કઈ^{૧૬} રુચિયુ^{૧૭} અઈ,

જાણિયુ ચર પાસેઈ^{૧૮} ૪૨

તઈ^{૧૯} તિણિયર^{૨૦} પાઠ્યા^{૨૧} અનેક^{૨૨},

વસુહ^{૨૩} માહિ વાહિવા^{૨૪} વિવેક^{૨૫};

કંઠ કદાગ્ર^{૨૬} નિતુ^{૨૭} પાપંડ^{૨૮},

જૂતલિ^{૨૯} નિતુ તે ભમઈ પ્રયંડ^{૩૦} ૪૩

૧ BDFHIJ કે ૨ BCDEFGHIJ કિહાંઈ ૩ BCDGHIJ જીહં, F જેહ.
૪ B મુનિ ૫ B હૂત ઉધિહ, C હૂઈ, D કુબઈ, E કુઉધિધુ, F હૂન
બઈ, G હોઈ નિધિદિ, H કુઉ દિહ, I હાઈ ભિચ્છિહ ૬ C હરહઈ,
D તેહનઈ, F એહ રહઈ, I તેહ રહઈ. ૭ BCDH હોસિઈ, F હુસ્થિતિ,
G હોસિ, I હાસિ. ૮ BF મિલ્યા, I મિલિયા ૯ BCFG અહમ ૧૦
BEFH ધુણુઈ. ૧૧ BCEFH પઈકુ. ૧૨ BCEFGHIJ કિહાંઈ, D કયાંહી
૧૩ BDFGH કુણુહિ, CIJ કુણિહિ, E કુણુહી. ૧૪ B અચ્છ ૧૫ D
હોઈ, F જઈ. ૧૬ BH કિષ, CFIJ કિ ૧૭ B કિષ CFHIJ કિ ૧૮
BE રુલ્પઈ, EDFGHIJ રુલિઈ. ૧૯ BCEGHIJ પેસેઈ, D પછસેક, F
પયસેઈ ૨૦ C ત ૨૧ BCGHIJ ચર તિણિ ૨૨ D પાઠવી. ૨૩ C અનેકિ,
G અનેકુ ૨૪ D તસુહ, F વિસહ, G દેસુ ૨૫ C જોઈ, DE જોઈવા.
૨૬ GH વિવેક ૨૭ BCDFGHIJ કદાગ્રમ, E કદાગ્રહ ૨૮ BFHIJ અનુ,
C અનઈ, DEG નઈ. ૨૯ C પંડ FGII પાપંડ ૩૦ BFHIJ નામિ તિ
જૂતલિ, CDE નામ તિ જૂતલિ, G નામિ જૂતલિ.

જલ્પ^૧ (૨) પૂછઇ^૨ તે બહુ બુધિ^૩,
 કુલ્પ^૪ હીન કહી^૫ વવેકહ^૬ સુધિ^૭;
 પુણ્યરંગિ^૮ પાણિ તે ગયા, જ્ઞાન તલારઇ^૯ સવિ નિગ્રહા.^{૧૦} ૪૪
 નીકં તિ^{૧૧} નાસી પાછા વલ્યા^{૧૨}, મોહરાય નઇ^{૧૩} આવી મિલ્યા;
 રાઉ^{૧૪} લઇલુ રે રહઇ^{૧૫} અણુઅણા.^{૧૬}
 મઇ મુષ^{૧૭} છાયા તુમિહ^{૧૮} ઉલક્ષા^{૧૯} ૪૫
 અંગિ^{૨૦} અમ્હારઇ જે ઉલગઇ^{૨૧}.
 અમ્હરે^{૨૨} ઘરિ સૂતુ^{૨૩} અછઇ જેહર^{૨૪} લગઇ,
 જિહ નઉર^{૨૫} અમ્હારઇ^{૨૬} મોટઉ દંભુ,^{૨૭}
 કહરે^{૨૮} સુકાઇ^{૨૯} ન દીસઇ^{૩૦} દંભુ^{૩૧} ૪૬
 ચર બોલઇ સામી^{૩૨} સુણિ વાત, અમ્હરઇ^{૩૩} દંભ ટલિઉ^{૩૪} સંઘાત;
 જિમ ભાવઇ તિમ રાવલિ^{૩૫} કાજિ,
 તે પણિસિઇ^{૩૬} વિવેકહ^{૩૭} રાજિ. ૪૭

૧ DFGIJ જલ્પ. ૨ B પૂછઇ, D પૂજઇ ૩ EIJ બુધિ ૪ BEHIJ કુલ્પિહિ, CDG કુલ્પિહિ, F કુલ્પહ. ૫ E કહી ૬ BD વિવેક, CEGHIJ વિવેકહ, F વિવેકહ ૭ BDH શ્રુધિ EIJ સુધિ, F સિધિ. ૮ BCDEGHIJ પુણ્યરંગ ૯ C તલાર રહઇ, DGIJ તલારિ ૧૦ B નિગ્રયા, G ગ્રહા ૧૧ D ત, G તે. ૧૨ IJ ચલ્યા ૧૩ BH રહિ, CEFIJ રહઇ ૧૪ E રાય. ૧૫ BCGHIJ રહુ રે, F રહ રે ૧૬ અણુઅણા, CDEG જળા ૧૭ BCEFGHIJ મુષ, D મુહ ૧૮ BC તલિમ, F તિમિહ, HIJ તમિહ ૧૯ BEFH ઉલખ્યા, CDG ઉલખ્યા, IJ બોલખ્યા ૨૦ BCHIJ આગિ ૨૧ IJ બોલ ગઇ. ૨૨ CG અહમ. ૨૩ BCDEFGHIJ ધરસૂત ૨૪ D તેહ, FIJ જે. ૨૫ C નુ, D તુમ નિ ૨૬ BCG અહમ, DEFGHIJ અમ્હ ૨૭ B દંભુ, CDEFGIJ ઉદંભ, H ઉદંભુ, D દભ ૨૮ BCDEFGHIJ કહઉ. ૨૯ D કાઇ, F મ કાઇ, IJ મુકાઇ ૩૦ D તે દીસઇ, F દીસઇ ૩૧ DEIJ દંભ. ૩૨ BCEFGHIJ સ્વામી ૩૩ Bઅમ્હનઇ ડભ, C દભુ અમ્હારા, DLEIJ દંભ અમ્હારા, G દંભ અહમારા, H અમ્હ નઇ ૩૪ Eટાલ્યઉ ૩૫ BCDEGHIJ રાઉલ, F રાઉલ ૩૬ ECH પધસિસિઇ, D પધ સિસઇ, E પધ સિરયઇ, F પવિ સસિઇ, GIJ પધસસિ ૩૭ C વિવેક, IJ વિવેકહ

તં નિસુણીવિ^૧ રાઉ^૨ જંપઇ ત્રેમિ^૩, દંભ વલેજે^૪ વિહલુ^૫ જોમિ^૬;
તઇ તઉ^૭ સાહસુ^૮ પેલિઉ^૯ અછઇ,

ભાગુ^{૧૦} ભિડઇ^{૧૧} અમ્હારુ^{૧૨} પછઇ.^{૧૩} ૪૮

વાટ જોવંતાં^{૧૪} દંભપહૂત,^{૧૫} રાજસભા અવિગતુ^{૧૬} અવધૂત;^{૧૭}
નમતાં પૂઠિહિ^{૧૮} ફેરઇ^{૧૯} હાય, સકલ સુદ્ધિ^{૨૦} પૂછઇ નરનાથ ^{૨૧} ૪૯

હિવ વસ્તુ^{૨૨}

દંભ^{૨૩} પલણઇ (૨) નિસુણિ નરનાહ,^{૨૪} આદેસેઇ^{૨૫} તાહરઇ;^{૨૬}
અમ્હિ^{૨૭} દેસર નવનવેર^{૨૮} ભમડિય,^{૨૯} પુછંતા^{૩૦} જણજણિહિ;^{૩૧} ^{૩૨}

વયરવત્ત^{૩૩} ઇમ^{૩૪} સવણિ નિવડિય,^{૩૫} વીયરાય પય સેવતા;

સરિઉ^{૩૬} વલેકહ કાગુ,^{૩૭} પુણ્યરંગિ^{૩૮} પાટણિ જઇ,

પાલઇ પૂરઉ ^{૩૯} રાગુ.^{૪૦} ૫૦

૧ BCH નિસુણિવિ, DFGIJ નિસુણિવિ, E નિસુણી ૨ E રાય. ૩ E ત્રેમ
૪ E વલેજે, I આથજે ૫ BCDEFGHIJ વાહિયઉ, H વહિયુ. ૬ BCD-
FGIJ ખેમિ, EH ખેમિ ૭ BCDEFGHIJ તાં. ૮ CDEFGHIJ સાહસ ૯ E
ખેલ્યઉ અછઇ. F ખેલિં છઇ ૧૦ BH ભાગુ, CDEFGIJ ભાગ્ય ૧૧ BH ભિડઉ,
CDGF ભડઇ, E સહિડઇ ૧૨ BGC અહમારઉ, DEHIJ અમ્હારઉ, F અમ્હારં.
૧૩ BF પમ્હઇ. ૧૪ BFH જોયંતા, C જોઇતાં, DEGIJ જોઅ તા ૧૫ C દભુ
પહૂત, D દભ પહૂત ૧૬ BFHIJ અવિકત, CG અવિકત, D અવગત, E
અવિગત ૧૭ DEFGHIJ અવધૂત, F અવિધૂત ૧૮ BFGH પૂઠિઇ, CIJ પૂઠિ,
D પૂઠિ, E પૂઠઇ. ૧૯ BGF ફેરી હાય, C ફેરીઉ હાય, D ફેરઉ હાય,
EF ફેરી હાય, IJ ફેરિઉ હાય ૨૦ BFGH શુધિ, D સિધિ, IJ શુદ્ધિ ૨૧
B નરનાથ, H નરુનાથ ૨૨ D હવઇ વસ્તુ, EG —, IJ વસ્ત. ૨૩ C
દભુ. ૨૪ C નરનાહ. ૨૫ BCEFGH આદેસિઇ, D આદેસ, IJ આદેસિં.
૨૬ DE તુમ્હ તણઇ ૨૭ BCF આહિમ, G અહમે ૨૮ BCDEFGHIJ
દેસિ ૨૯ B નવિનુવે ૩૦ BCFH ભમડીય, G ભમડીઅ ૩૧ CDG પૂછતાં,
IJ પુચંતા. ૩૨ BFGHIJ જણિહિ જણ, C જણિહિ જણ, D જણિહિ
જણ, E જણહ જણ. ૩૩ BCEGHIJ વેરિવિત, D વેરવત, F વેઇવવત
૩૪ D અમ્હ ૩૫ CG નિવડીય, D નહિય ૩૬ F સરિય. ૩૭ CDEGIJ
રાજ. ૩૮ BCDGH પુણ્યરંગ ૩૯ F પૂરં ૪૦ CDEIJ રાજ.

માહે^૧ પયસી^૨ નવિ સકયા. અમ્હિ તોય^૩ દિહા વહેસિય^૪;
 સંઘાતીય^૫ તઉ^૬ સવે વેગિ^૭ કરી^૮, તુમ્હા^૯ ભણીય^{૧૦} પેસિય,^{૧૦}
 જાન તઢારઇ^{૧૧} લોહમઇ^{૧૨} લઢ^{૧૩} ન માહિ પ્રવેસુ^{૧૪};
 તઉ^{૧૫} મઇ તખણિ^{૧૬} આદરિય,^{૧૭} તીહાં સરીયઉ વેસુ.^{૧૮} ૫૧

હિવ ફહા^{૧૯}

મઇ ફિઠક^{૨૦} બહુવિધિ ફિરી,^{૨૧} નિરક્ષયઉ^{૨૨} નયર નિવેસુ;^{૨૩}
 વાફે^{૨૪} અધગતિ^{૨૫} તઉ^{૨૬} તિહાં,

જહિ^{૨૭} જણ કિસુ^{૨૮} કલેસુ^{૨૯}. ૫૨

વસઇં જિ નિહા^{૩૦} નિ છેહિલા,^{૩૧} તેહી લીલવિલાસુ;^{૩૨}
 ઇહા^{૩૩} જિ કીજઇ મૂલગા,^{૩૪} તે^{૩૫} તિહના^{૩૬} ઘરલાસ. ૫૩

૧ BCDFGH માહિ, ૨ CDEFGIJ પયસી ૩ BCDEFGHIJ તોય ૪ CEFIJ વિદેસીય ૫ BCFGHIJ સંઘાતી, D — ૬ BCEFHJ વેસુ, G વેગ D — ૭ BCGHIJ કરિય D —, F કરીય ૮ C તુમ્હા, BGH તહમ, D —, F તમ્હા ૯ BHIJ ભણિય, D —, G ભણિય ૧૦ B ચલીય, CEFIJ પેસીય, D —, G પેસિય ૧૧ GIJ તથારિ ૧૨ C લોમઇ ૧૩ HEB બહુ, C દિહુ, IJ લહ ૧૪ DEFIJ પ્રવેસ. ૧૫ E તેઉ ૧૬ BGH તતક્ષણ, C તતક્ષણિ, EFIJ તતક્ષણિ ૧૭ BCDEFGHIJ આદરિઉ. ૧૮ CDLIJ વેસ ૧૯ D હવઇ દુપદ ૨૦ BCDEFGHIJ કિધઇ વેસ તરિ ૨૧ CD ફિરિઉ ૨૨ BGHIJ નિરખિઉ, CF નિરખીઉ D નિરખઉ, E નિરખુ. ૨૩ BGH અસેસુ, C આસેસ, D નિવેસ, EFIJ અસેસ ૨૪ IJ ચાડુ. ૨૫ BCDGHIJ અધિપતિ ૨૬ F પુ ૨૭ BEHIJ કુણિહિં ન, CDFG કુણિહિ ન ૨૮ B કિસુ C કિખિઉ, D કિસિઉ, E કિસઉ, IJ કિસિઉ. ૨૯ BGH કિલેસુ, CDEF કિલેસ, IJ કલેસ ૩૦ B સિતિહા, C જિ ન તિહાં, D તિહાં જ Fઠ તિહાં. ૩૧ BIJ નિરછેહિલા, C નિ છેહલા, DGH ન છેહિલા, E નિ છેહિલા, F નિ છેહિલા ૩૨ BCDEFGHIJ વિલાસ. ૩૩ F અહા. ૩૪ CDEFGHIJ મૂલગા ૩૫ F તીહ. ૩૬ BCHEG તીહ, DFIJ તેહ

આહક^૧ સરિસુ^૨ બહુરતા.^૩ તિણિ પુરિલાસ અસંખ,
 આપહિ^૪ ઉડિદહ^૫ બાકુદે^૬ લાભઈ^૭ કંચલુ^૮ લખ.^૯ ૫૪
 દહિદઈ^{૧૦} વિમલે^{૧૧} બહુરતા,^{૧૨} ઈહા બહુરતા^{૧૩} ઉછાહ,^{૧૪}
 હાથે^{૧૫} હલાવઈ તે^{૧૬} કિસુ;^{૧૭} તિહાં અણતઉ^{૧૮} લાહુ.^{૧૯} ૫૫
 નારી નઉ^{૨૦} કર લિધ^{૨૧} પુરિય;^{૨૨} ઇણિ તમહાઈ^{૨૩} વાસિ;
 કોઈ^{૨૪} કાઈ માગઈ નહીં, સ્વામી^{૨૫} તિહાં સુખવાસુ.^{૨૬} ૫૬
 ઈહાં સાતઈ^{૨૭} ધનુ^{૨૮} ધરણિ તલિ,^{૨૯} તિહ^{૩૦} કુલ^{૩૧} કોઈ ન^{૩૨} ધાઈ;
 તિહા^{૩૩} ઉછાહિ ગિરિ સિરિ ઠવઈ, તોઈ તિહા^{૩૪} નવિ ભઈ^{૩૫} ૫૭
 પેટુ^{૩૬} જ વંચિય^{૩૭} પોસિયાં,^{૩૮} તે ઇહા^{૩૯} સામહિ^{૪૦} થાઈ,
 કવિ કર જે^{૪૧} આવી^{૪૨} મિથ્યા, તે હા^{૪૩} ભાડુ^{૪૪} આઈ ૫૮

૧ CD આહક. ૨ CDGHIJ સરિસઉ, F સરિસયં. ૩ B બહુરતાં, CDEFGHIJ બહુરતાં. ૪ BCFGHIJ આપે, D આપહ, E આપે. ૫ BCFGHIJ ઉડદ, DF અડદહ. ૬ D બાકુદે ૭ BIJ લાભઈ, C લોભઈ, DE લાભઈ. ૮ D કંચન. ૯ E લખ, IJ લખ. ૧૦ B કુદે, C નીમીદેહ D—, EGIJ દહિદે, FH ડહિદે ૧૧ BCFGHIJ બિમલે, D— ૧૨ BCFGHIJ બુદરતાં, H બુદરતાં. ૧૩ BCGHIJ બુદરાં, D—, EF વદુરાં ૧૪ BEFH ઉછાહુ, C હાહુ, D—, IJ ઉછાહુ. ૧૫ B વાયુ ૧૬ BEFGHIJ જે, C જઈ, D—, C જઈ ૧૭ BH કિસ, C કિચઈ, GIJ કિસિઉ, D— ૧૮ F અણુ, I અણતઉ. ૧૯ E લાહ, FG લાહ ૨૦ C નુ ૨૧ FC કરુણિઈ, E કરુણઈ ૨૨ BCDEFGHIJ પુરુષ ૨૩ BGN તકમારહ, DEIJ નુરદા-
 ંઈ ૨૪ D કો ૨૫ D સામી. ૨૬ BCFGHIJ સુખવાસિ, DE સુખવાસ. ૨૭ D સાંતિહ ૨૮ D ધણુ, IJ ધન. ૨૯ D— ૩૦ FCDEFGHIJ ને. ૩૧ ECGHIJ ધનુ કુનિ, DIJ ધનકુનિ, E ધનકુન. ૩૨ FCDHIJ કો આઈ, E કોઈ આઈ. EG કો પાઈ ૩૩ BCFGHIJ ઉછાહિ, D ઉછાહ, F ઉછાહ ૩૪ D કિદાઈ, G તિભાં, ૩૫ FGH ન ભા ૩૬ C પટુ, DEIJ પેટ ૩૭ B નિવંચિ, CEFHIJ ન વંચિ ૩૮ EFGH પોસિયા, G પોસીઆ. ૩૯ H તેહ. ૪૦ FCDEFGHIJ સામ્યા ૪૧ F હિ કુન, C ચિકુન, D ચિકુ, EFGHIJ ચિકુન. ૪૨ C આવીસ ૪૩ FGH-
 IJ ને તિહાં ૪૪ BCDEFH બાઈ, IJ થાઈ

ચચૂર^૧ ચઉ હુટઇ^૨ ચઉહટઇ^૩, ઇહાં કલિ દીસઇ નિતુ^૪;
 વિણુ^૫ વરસાલા કંદલહં, તિહાં કો^૬ કરઇ ન^૭ વત્ત^૮;
 વાસિહિ^૯ બહુ ઐ^{૧૦} તુમ્હ^{૧૧} નયરિ^{૧૨},
 તિહાં વાસ^{૧૩} સંખેવ^{૧૪};
 લીલા પુણ લોકહ તણી, તિહાં અપૂરવ^{૧૫} દેવ. ૫૬
 હિવ ચઉપહી^{૧૬}
 તિહાં જલ^{૧૭} રખઇ^{૧૮} સવિહુ^{૧૯} કલિ,
 બંભ સરોવર^{૨૦} નવસર^{૨૧} પાલિ;
 સંજમ^{૨૨} વન અતિ રલિયામણુ^{૨૩},
 પ્રાદ્રહ દેવ તિ જયણા ભણુ^{૨૪}. ૬૦
 સુકૃત મહાગદિ^{૨૫} પોલિ^{૨૬} ચિયારી, ૨૬
 દાન તપશીલ^{૨૭} ભાવ નિચારિ, ૨૮
 વિરતિ^{૨૯} નખાઇ^{૩૦} આવઇ^{૩૧} ખોડિ, ૩૨
 સદાચાર^{૩૩} કોસીસા^{૩૪} કોડિ. ૬૧

૧ BCDEFGHIJ ચાચરિ ૨ BCDE ચહુટઇ, FGIJ ચુહટઇ ૩ BGH ચુવટઇ, CDEIJ ચઉવઇ, F ચઉવઇ ૪ CHIG નિતુ, D નિત. ૫ CD વિણુ. ૬ BCEFGHIJ કોઇ ૭ BCDHIJ ન કરઇ, F કરન ૮ H વત્ત ૯ CD વાસિઇ, ૧૦ BHIJ બહુલું, CDE બહુલહિ, F બહુલ, G બહુલહિ ૧૧ B તહમ, CG તુહમ, FHIJ તમ્હ ૧૨ BCHIJ નયરુ, DE-FG નયર. ૧૩ BDEFGIJ વાસહ, H વાસહ ૧૪ BDEFGHIJ સંખેવ, C સંખેવુ ૧૫ D અપૂવં. ૧૬ D હવઇ ચઉપઇ ૧૭ BCEFGH જલુ. ૧૮ D રાખઇ. ૧૯ BGHIJ સરોવરિ ૨૦ H નવસરિ ૨૧ BHJ વિલાવનુ, સયમુ વન, EI સયમવન, G સયમવનૂ ૨૨ BH રલિયામણુ, CE રલીયામણુ, DG રુલીયામણુ, F રુલીયામણુ, IJ રુલિયામણુ ૨૩ BH ભણુ, F ભણુ ૨૪ DE ગટ ૨૫ E પહિલિ ૨૬ D વિચાલિ, F ચારિ, G ચિચારિ, IJ વિચારિ ૨૭ BC સીધતપ, CDEF શીધતપ, HIJ સીધતપ ૨૮ BCEGHIJ વિચારિ, D ન ચારિ, F વિચાર ૨૯ F વિરત, GJ વિરિતિ ૩૦ DGIJ ખાઇ. ૩૧ D નાવઇ, G આવિ. ૩૨ BCFGH ખોડિ. ૩૩ G સદાચારુ, IJ સદાચરણુ ૩૪ B કોસાં, H કોહીસા

મનિ^૧ પરિણામ સુર^૨ આવાસ, સાહુ^૩ વસઈ^૪ તિહાં લીલવિલાસ;^૫
નવમ^૬ રસ કુડી^૭ ઘર (૨) વારિ,^૮

સહસ^૯ અદાર સીવ જલહારિ ૧૨

આસણુ અઊરાસી ચહિહટા^{૧૦} સુગુણુ^{૧૧} ક્રિયાણુ^{૧૨} પશ્ચિ^{૧૩} સામટા;
અઊવિહ^{૧૪} સંઘ મહાજન જોડ, સમતા સેરી કા^{૧૫} ન વિખોડિ.^{૧૬} ૬૩

તિહાં^{૧૭} અમારિહ^{૧૮} ઉદ્દોષણુ,^{૧૯} સાહમી^{૨૦} વચ્ચલ નિઉંતણુ,^{૨૧}
કલહટ^{૨૨} કરઇ જિણુલઇ^{૨૩} સંધુ,^{૨૪}

રાસ ભાસલ કુટાર સરંશુ^{૨૫} ૬૪

ગુહિરઇ^{૨૬} સરિ શુરુ^{૨૭} કરઇ વખાણુ,^{૨૮}

આગમ વાયઇ સાધુ^{૨૯} સુખાણુ,^{૩૦}

ચોખણુ^{૩૧} પડિચોખણુ^{૩૨} નવિ ટલઇ,

ઇજિ પરિ તે^{૩૩} પુર નિત કલકલઇ. ૬૫

૧ BCDBFGHIJ મન. ૨ BCDFGH શ્રુતા, E સુતા, IJ શુભા. ૩ C સાહ, D સીસ, FG સાહ. ૪ G વસિં. ૫ G વિલાસ. ૬ BCEFGHIJ શ્રુતરસ, D શુભ શુધિ ૭ BH કુપડી, C ફઈ, D કુઈ, EFGIJ ફૂપડી. ૮ BCD-EFGHIJ ખારિ. ૯ BCEFGHIJ સહશુ વાણી પાણિહારિ, G સહશુર વાણી પાણી હારિ. ૧૦ DIJ ચુહટા, H— ૧૧ CG સગુણુ ૧૨ IJ ક્રયાણાં ૧૩ BEGIJ પ્રુણ, C પાટણ, D તિહાં, H— ૧૪ BCEFGIJ સઘ સમવાય, D સઘ સમુદાય, G સઘ સમવાઇ, H— ૧૫ CDEFGIJ કાંઇ, H— ૧૬ B અવિખોડ, C વિખોડ, D ન ખોડિ, F વખોડ, GIJ વિખોડ, H— ૧૭ E તિહ ૧૮ B હઉ, DCFIJ હુઇ, E ની, H હુઉ, G— ૧૯ H ઉદ્દોખણુ ૨૦ CDEFH સાહમી વચ્ચલ, BIJ સાહમી વચ્ચલ ૨૧ BH નિત નિઉંતણુ, CIJ નિતુ નિઉંતણુ, D નિત નિહુતણુ, E નિઉંતણુ, F નિતુ નિયતણુ, G— ૨૨ BFH કલહટ, G— ૨૩ CE જિણુલય, D જિણુલય, G— ૨૪ CDEIJ સઘ G— ૨૫ D સસગ, EFGIJ સરંગ, G— ૨૬ G ગુહિરિ. ૨૭ D સહશુર, G સ્વરિં શુરુ. ૨૮ BF વખાણુ, CDEGIJ વખાણુ ૨૯ IJ સાહુ. ૩૦ CDEFGHIJ સુખાણુ ૩૧ D ચોખણુ ૩૨ DIJ પડિચોખણુ ૩૩ B પુરુ નિતુ, CEGIJ પરિતે પુર નિતુ, F પરિ નિતુ તે પુર.

નયરિ^૧ નિહાલી^૨ નવિદ^૩ પરિ; રાય સમા સંપત્તિ^૪
 દિઠિ રાઉ વિવેકુ^૫ મધ, પરિવારિદિ^૬ સંજુત^૭. ૬૬

હિવ ચઉપહી^૮

રાણી સુમાતે પરઉ^૯ અનુરાગ^{૧૦} જેઠઉ જેટઉ તસુ^{૧૧} વયરાગ^{૧૨}
 શંવર^{૧૩} સમરસ લહૂઅ^{૧૪} કુમાર,

બાલમિત્ત^{૧૫} શુક્ષ્મ^{૧૬} વસ્તુ^{૧૭} વિચાર. ૬૭

મૈત્રી કરુણા^{૧૮} મુહિતઉ પેષિ,^{૧૯} બેટી બહૂઅ^{૨૦} રૂવની^{૨૧} રેષ,^{૨૨}
 મુહતઉ^{૨૩} મુહવડિ^{૨૪} સમકિતુ^{૨૫} લેખિ,^{૨૬}

પુરુષકાર તસુ^{૨૭} હલવઇ દેષિ,^{૨૮} ૬૮
 ઉપસમર^{૨૯} વિનઉ^{૩૦} સરલ^{૩૧} સંતોષુ,^{૩૨}

ચિહ્ન^{૩૩} મહાધર^{૩૪} સધર પ્રથોષુ,^{૩૫}

બારબેદ^{૩૬} પ્રતિમા બારહી, રસકેદિ^{૩૭} ત્રિવા સરસતિ રહી. ૬૯

૧ BCEGIJ નયરુ, DF નયર. ૨ E નિહાલીય, G નિહાલિય ૩ CDE નવીય. ૪ DIJ સંપત્ત. ૫ DEFG વિવેક ૬ IJ પરિવારિ' ૭ BFGH સંજુત ૭ BCEFGHIJ મા એક વધુ ચરણ મળે છે : "કિસિઉ તેહનઉ પરિવારુ" તેમા કિસઉ-કિસિઉ, નઉ-નુ, પરિવારુ-પરિવાર G પ્રતિમાં 'વખાણુઇ છઇ' એટલું વધારે મળે છે એ પ્રમાણેનાં પાઠાંતરે પણ મળે છે. ૮ CDB હિવ ચઉપઇ, IJ ચઉપઇ ૯ B ખરુ, CBGHIJ ખરઉ, F ખરયુ. ૧૦ CDEG અનુરાગ. ૧૧ D તસુ ૧૨ BCGH વયરાગ, DE વયરાગ ૧૩ BCDBFGHIJ સવર ૧૪ BEH લહૂઅ, CFIJ લહૂઅ, D લહૂઅ ૧૫ CDEG બાલમિત્ર ૧૬ C પુત્ર, BDFGHIJ પુણુ, E પણિ ૧૭ BG HI વસ્તુ વિચારુ I સુવિચાર ૧૮ D કરુણા મહિતા, F કરણા મહી ૧૯ BEFGHIJ પેષ, CD પેષ ૨૦ BH બહૂઅ, D બહૂઅ, G બહૂઅ ૨૧ BCDEFGHIJ રૂવની. ૨૨ BCFGH રેષ, E રેહ ૨૩ BCGHIJ મુહતા, D મહિતા, E મહતા, F મુહતા ૨૪ E મુવડિ, FH મહુવડિ ૨૫ DF સમકિત, GIJ સમકિતુ ૨૬ C લેખિ, D લેષિ, E લેખ, F લેખ. ૨૭ BCDFGHIJ તા ૨૮ BFGIJ દેખિ, D રેષિ. ૨૯ BH ઉપશયુ, CFGIJ ઉપશય, D —. ૩૦ BH વિનયુ, CDEFGHIJ વિનય ૩૧ BH સરલ. ૩૨ CDEFGIJ સંતોષ. ૩૩ B ચિહ્ન, G ચિહ્ન' ૩૪ B માધર, G મહાધરિ ૩૫ BCDEFGHIJ પ્રથોષ ૩૬ CD બારબેદ ૩૭ BCDEGH રસકેલ

પ્રાયશ્ચિત્ત^૧ પુણ્ય પાપી^૨ હરઈ, શુભધ્યાન^૩ ચરુ^૪ જાનઉ^૫ ફિરઈ;
જ્ઞાન^૬ તલારહ આવઈ રેસુ,^૭ જનુ^૮ ધરઈ સિરિ શુરુ ઉપદેસ.^૯ ૭૦
સિધિ બુધિ બે ચામરહારિ,

શીલ^{૧૦} સેલહત્ય^{૧૧} સલાં મગરિ;

ક્ષાયક^{૧૨} સમિકતુ સારથિ સાડુ,^{૧૩}

કર્મ^{૧૪} વિચારુ^{૧૫} નામિ^{૧૬} પડિહારુ.^{૧૭} ૭૧

આગમ^{૧૮} બહુત^{૧૯} અરથ ભંડાર,^{૨૦}

કયાકલાપ^{૨૧} સકલ^{૨૨} કૌહાર;^{૨૩}

સાત તત્વ^{૨૪} સંગતિહિરપ જગીસ,^{૨૬}

દંડાયધ^{૨૭} શુરુગણ^{૨૮} જગીસ. ૭૨

સુપુરિસ^{૨૯} સંગતિ પરિખર^{૩૦} ઠાઉ,

સત્ય સંહાસણિ^{૩૧} નિવસણ^{૩૨} રાઉ;

નાયઈ પાત્ર તિ ભાવન^{૩૩} બાર, અવિગત^{૩૪} શુભ ગાવઈ^{૩૫} ઉહાર. ૭૩

૧ D પ્રાયશ્ચિત, FIJ પ્રાયશ્ચિત. ૨ BCDFGHIJ પુણ્ય પાણી, H પણિ પાણી.
૩ BCDGH શુભધ્યાન, F શુભધ્યાન, IJ શુભધ્યાન ૪ DEFG ચર. ૫ CF
જાનુ. ૬ BCEHIJ જ્ઞાન તલાર ન, F જ્ઞાન તલારઈ, G જ્ઞાન તલારઉ. ૭
DF રેસ ૮ DEFGH જન. ૯ BCEHIJ ઉપદેસ. ૧૦ BCDFGHIJ શીલ.
૧૧ BFH સેલહત્યુ, C સેલહત્યુ, DIJ સેલહત્ય. ૧૨ BCFGHIJ સામાજિક
તસુ, D સામાજિક તસ, E સામાયિક તસુ. ૧૩ D હાર, FIJ સાર. ૧૪
EFGHIJ કર્મ. ૧૫ BCDHIJ વિવર, E વિચાર, F વિવર. ૧૬ BCDFGH
નામિઈ ૧૭ DIJ પડિહાર. ૧૮ IJ અગમ. ૧૯ BH અર્થ બહુલ, CDEFIJ
અર્થ બહુલ, G અર્થ બહુ ૨૦ BFGHIJ ભંડાર ૨૧ BCEF ક્રિયા
કલાપ, DFGIJ ક્રિયા કલાપ. ૨૨ BH સકલ. ૨૩ B કહોરુ, H કૌહારુ. ૨૪ BHIJ
સાત તત્વ, C સાતઈ તત્વ ૨૫ BDGHIJ સંગ, C સુપૂર, E સંગતાંગ,
F સંગિંગ. ૨૬ BCH નિગીસ. ૨૭ BCDEFGHIJ દંડાયધ ૨૮ B સગુણ,
CDEFGHIJ શુરુગણ. ૨૯ BFGHIJ સુપરિસ, C સુપુરુષ, E સપુરિસ. ૩૦
BCDEFGHIJ પરિખર. ૩૧ BCEHGIJ સિંહાસણિ, DF સિંહાસનિ. ૩૨
BCDEFHIJ બપસપ, G બપહઉ. ૩૩ E તિ ભાવના, G તે ભાવના ૩૪
BFGHIJ અવિકત, D અવગત ૩૫ BF ગાયઈ, CDGIJ ગાઈ, EH ગાયઈ.
મ. ૫

છહ^૧ દરસણુ^૨ સેવઈ તસુ^૩ બાર, તિહની^૪ હુંક^૫ ન લાભઈ પાર,^૬
 મુઝ^૭ બેવંતાં^૮ તિહ^૯ બોલઈ^{૧૦} રાય,^{૧૧}

મુહતા^{૧૨} એક^{૧૩} અણ મનિ રાઉ,^{૧૪} ૭૪
 બા^{૧૫} જીવઈ અમ્હ^{૧૬} વયરી મોહ

રાબ તણી તિહાં^{૧૭} કૈહી સોહ;
 માહરઈ^{૧૮} ભાઈ તે^{૧૯} સાવકઈ ધમ^{૨૦} ન માનઈ^{૨૧} તે શ્રાવકઈ,^{૨૨}
 એઉ^{૨૩} રાજ^{૨૪} એવડાં^{૨૫} અનીક,

કવણિ^{૨૬} ન મુહાઈ^{૨૭} તેહની^{૨૮} હીક. ૭૫
 મુહુતા^{૨૯} ચીતવિ^{૩૦} કિસઈ^{૩૧} પાઉં,^{૩૨}

કિમણ પિસઈ^{૩૩} મોટઈ રાઉ,^{૩૪}
 મહુતઈ^{૩૫} તેડિઈ શુરુ બેઈસી,^{૩૬}

વાત કહી તિણિ^{૩૭} બેઈ ઇસી.^{૩૮} ૭૬

૧ BCDEFGHIJ ૭૫ ૨ BEFGH દરિસણુ, DIJ દર^૧ ન ૩ C સેવઈ તસ, D તસ સેવઈ, FIJ તસુ સેવઈ ૪ BCDEFGHIJ તેહની ૫ BCEFGHIJ હોહ. ૬ BFGIJ પારુ ૭ DEIJ મઝ. ૮ BCDEFGHIJ બેતાં, F બેતે ૯ BCDEFGHIJ તિહાં ૧૦ BCGHIJ બોલિઈ, E બોલ્યઈ, F બોલિ ૧૧ BCEFGHIJ રાઇ. ૧૨ D મહિતા, F મહુતા. ૧૩ IJ ક ૧૪ BCEFGHIJ રાઇ, D થાય ૧૫ F ને. ૧૬ B અહમ વયરી, C વયરી અમ્હ, DEIJ અમ્હ વયરી, G તા વયરી, H અમ્હ વરી ૧૭ BCFGHIJ તા, DE તણી ૧૮ G મહારઇ ૧૯ D તે સાવકઈ, E ને સાવકઈ, F તે સાવશુ ૨૦ BH ધમુ, DEFGIJ ધમ^૧ ૨૧ B જાન માનઇ, F નઇ ૨૨ B શ્રાવકઈ F શ્રાવક ૨૩ ક એ, C એવડ, DF એહ ૨૪ BH રાજુ ૨૫ C એવડી, DE એવડઈ. ૨૬ BHIJ કુણિહિં, C કહિણિ, DEFG કુણિહિ ૨૭ BEH સહાઇ ન, CF સહાઇ, D ન સહિજ, IJ સહીઇ ન. ૨૮ D એહની, ૨૯ BE મહુતા, CGIJ મુહતા, D મહિતઈ^૧ ૩૦ BCHE ચીતવિ ૩૧ BH કિસઈ, CDIJ કિસઈ, E કસિઈ ૩૨ CIJ કિપાય, DFG અપાય, E ઉપાઉ ૩૩ C પિસિઇસુ, D પાઇ, E પીસિઇ, F પસિસિઇ, GIJ પીસિ, H પિસઇ. ૩૪ IJ રાય ૩૫ BCGHIJ મુહતઈ, D મહિતઈ, E મુહુતઇ ૩૬ FG બેઈસી. ૩૭ D તેણિ. ૩૮ DFG બેઈઅસી

અમ્હ^૧ મતિ મેલ્હઉ^૨ હીયડધ^૩ ધરી, તુમ્હિ^૪ જાં એવઉ^૫ પ્રવચન પુરી;
રાજુ^૬ કરધ છધ^૭ રાઉ અરિહંતુ^૮, સદ્ઉપદેશ^૯ તેહનુ^{૧૦} સામંતુ. ૭૭
શ્રદ્ધા^{૧૧} નામિ^{૧૨} તાસ^{૧૩} બરધરણિ, ૧૪

દીપધ^{૧૫} દેહિ^{૧૬} સગુણિ^{૧૭} આભરણિ;
તિણિ^{૧૮} જાધ છધ જે દીકરી, ૧૯

નામ^{૨૦} તામુ^{૨૧} પુણુ^{૨૨} સંજમસિરી. ૨૩ ૭૮
તેજધ^{૨૪} રાઉ^{૨૫} પરણુ^{૨૬} વાલહધ, વયરી^{૨૭} વસંતઉ^{૨૮} લીલધ^{૨૯} હંહધ;
તે પરણી^{૩૦} નુ એ^{૩૧} અહિનાણુ, ૩૨

ધુર લગધ^{૩૩} પ્રસિસધ^{૩૪} વયરી^{૩૫} પ્રાણુ ૩૬ ૭૯
ધમ બોલી ગુરુ^{૩૭} જોસી^{૩૮} ગયઉ, ૩૯ રાધ^{૪૦} ગુહતઉ^{૪૧} બોલાવિયઉ, ૪૨
હઉ^{૪૩} દ્વિમ પરણઉ^{૪૪} સંજમસિરી, ૪૫ એક^{૪૬} આગધ^{૪૭} છધ અતેઉરી. ૮૦

૧ CG અહમ, D અમિહ ૨ BEFGHIJ ચૂકઉ, D મેલ્હઉ. ૩ BDGHIJ હિયડધ ૪ CG તુહિમ. ૫ BCEGHIJ જાણઉતાં, DF જાણતાં ૬ DGIJ રાજ, E રાજકાજ ૭ D છધ તિહા, E છધ રાધ, F જ તિહા, G તિહાં રાઉ ૮ DEG અરિહંત, IJ અરિહંત ૯ BDG સદુપદેસ, C સદુપદેશ, F સદુઉપદેસ, H સદુપદેશ, IJ દુ(ઉ)પદેશ ૧૦ B તેહનઉ સામંતુ, C તેહનુ સામંત, D તેહનધ સામંત, EGHJ તેહનઉ સામંત. ૧૧ DFGH શ્રદ્ધા ૧૨ DF નામ, IJ નામિ ૧૩ BCEGHIJ તામુ. ૧૪ BCDEFH વર ધરણિ, G વર ધરણિ IJ વ ધરણિ. ૧૫ D દીસધ ૧૬ D તેસુ ગુરુ, FG દેહ ૧૭ BGH સગુણુ, CEFIJ સુગુણુ, D ગુણુહ ૧૮ G તિણુ ૧૯ BCEFGHIJ દીકરી, D દીકરી ૨૦ BCH-IJ નામુ ૨૧ DE તાસ, IJ — ૨૨ F પણિ ૨૩ BEGHIJ સંજમસિરી ૨૪ G જઉ ૨૫ E રામ ૨૬ B પરિણા, C પરિણિ, F પરિણે ૨૭ BCDEFH વધરી. ૨૮ BEFH વસંત, D વસંતુ, G વસંતુ, IJ વસંતિ ૨૯ CDFIJ લીલાં, E લીલાઇ. ૩૦ BCEFGHIJ પરિણી ૩૧ C નુ, DEFIJ નઉ, G તુ ૩૨ DEF-IJ અહિનાણુ. ૩૩ CH લગ, E લગિ. ૩૪ B પ્રસિસિધ, CD પ્રસકધ, E પ્રસિ-સ્યધ, G ધુસસિ, H ધુસિસિધ, F સસધ IJ પ્રાસસિં ૩૫ BDEH વધરી ૩૬ BFGH પ્રાણુ ૩૭ G ગુરુ ૩૮ F જોસી. ૩૯ D ગઉ ૪૦ B રાધ ૪૧ D મહિ-તઉ EH મહુ તઉ, F મહુ-તુ ૪૨ CDIJ બોલાવિઉ, F બોલાવી યુ, G બોલાવીઉ. ૪૩ BDEFH હુ, G હુ. ૪૪ F પરણુ ૪૫ BCEFGHIJ સંજમસિરી. ૪૬ B સંજમ, CEGHIJ ધક ૪૭ IJ છધ આગધ.

નીદ્ર^૧ ન સૂચય^૨ ભૂષ^૩ ન^૪ જિમઇ,

કલિ ભાગઉપ ધરિ^૫ બાહરિ^૬ ભમઇ;

જીણ^૮ નોર^૯ દુષ^{૧૦} પરિઝાહી યેઇ^{૧૧} ભવ વિણુઠા^{૧૨} તેહના^{૧૩} સહી. ૮૧

એ^{૧૪} ક્રીજઇ જઇ^{૧૫} દિઝઇ^{૧૬} કલત્ર, મનસા હોઇ^{૧૭} ત સહી^{૧૮} વિચત્ર; ^{૧૯}

ઇકર^{૨૦} આધી ઇકર^{૨૧} પાછી કરઇ, તીણી^{૨૨} પાપિ^{૨૩} નર^{૨૪} ગોડા^{૨૫} ભરઇ. ૮૨

એક ધરણિ તાં ધરની મેઢિ, બીજી દુષ તવિર^{૨૬} લાગી^{૨૭} વેઢિ;

વિહુ^{૨૮} નહર^{૨૯} મન^{૩૦} ધાચર^{૩૧} તહિર^{૩૨} રુણ, ^{૩૩}

પાછઇ^{૩૪} તહિ^{૩૫} પછિતા^{૩૬} વઇ યલઇ. ^{૩૭} ૮૩

અવર કુણ^{૩૮} નઇ વાહ^{૩૯} વિનાણિ, જણુ બણુઇ^{૪૦} ઠાકુર નઇ પ્રાણિ; ^{૪૧}

ધર^{૪૨} નીકલિ કુણ આગલિ કહઇ,

ચોર માઇ^{૪૩} જિમ ઇનઇ^{૪૪} રવઇ^{૪૫}. ૮૪

૧ BCFEH નીદ્ર, D નીદઇ. ૨ BH સૂચઇ, CDGHIJ સુઇ, E સૂચઇ F સૂચઇ.
૩ CDF ભૂષ ૪ DE નવિ ૫ FGH ભાગુ ૬ BCD^૫EHJ ધર. ૭ BCG બાહરિ.
૮ BFH જીણ, G જીણિ. ૯ D રાની. ૧૦ D દો, E એ, IJ દોઇ. ૧૧
BCGH દુષ, DE એ, F દુ, IJ દોઇ ૧૨ F વણુઠા ૧૩ BCDEFHIJ તેહના,
G તેહના. ૧૪ IJ બિ ૧૫ D જહ. ૧૬ C કિઝઇ ૧૭ C દુષ તહિ, D
હોઇ ધુ, E દૂઇ તહિ, F હોઇ ત, G હોઇ તહિ, IJ હોઇ. ૧૮ C સહીવ. ૧૯
BCDEFGHIJ વિચત્ર. ૨૦ E એક ૨૧ D એકિ ૨૨ H તીણ ૨૩ DF
પાપિઇ IJ પાપિ ૨૪ BH નરુ ૨૫ BDFGHIJ ગૂડા, C ગુડા ૨૬ BH ત,
CEFGIJ તહિ, D ધુ. ૨૭ BCDEFGHIJ વાધી ૨૮ BCDEFHIJ બિહુ,
G બિહુ ૨૯ BFGH નુ, C ના ૩૦ B મનુ ૩૧ B ધાચર, GEF^૫GH ધાચર
૩૨ BFHIJ ધુ. ૩૩ F રણઇ. ૩૪ B પાચઇ, CDG પજઇ, IJ પચઇ ૩૫
B પાચોતાવે, C પાજોતાવે, D પજાતાવિ, F પાજોતાવે, G ન પજતાવે, H
પાજોતાવે, IJ પચજાતાવે. ૩૬ E યલ. ૩૭ BCH કુણઇ, DG કુણહિ, E
કુણિઇ ૩૮ EFGIJ વાદિ ૩૯ BCEGH જિણી ભઇ, D જીપી ભઇ, F
જીણી ભયઇ, IJ જણુ ભયઇ. ૪૦ E ત્રાણ. ૪૧ BC ધરિ ૪૨ F માહિ
૪૩ BDI જાની, CFGHIJ જાનહિ, E જાનુ ૪૪ BCH રાયઇ, DGI રાઇ, F
ફિરઇ ૪૫ BCDEFGHIJમાં એક ઠડી વધુ મળે છે : ‘ એકઇ સ ખ્યાં ઊગિઉ સૂર,
બીજી તિલિઉ રુલિઉ ભૂર, એકઇ બીજઇ શશિ ઊગિઉ, બીજી બીજઇ ગિહિ
તેયઇ.’ તેમા ધણાં પાઠાંતર મળે છે.

હિવ દ્વંડા^૧

ધરટી^૨ પુડ^૩ જિમ વેય^૪ ધરણિ,^૫ કણ્ડ^૬ સરીપઉં^૭ કંતુ,^૮
કહિ^૯ આપઉં^{૧૦} કિમ ઉગરઇ, ભરિડીય^{૧૧} આણઇ અંતુ.^{૧૨} ૮૫

તં નિસુણીય^{૧૩} જોલઇ સુમતિ, પિયડા^{૧૪} મ કરિ સંતાપુ,^{૧૫}
વેદી^{૧૬} ગારી હુ^{૧૭} નહી^{૧૮} વિમલજોધ^{૧૯} મૂં જાપુ.^{૨૦} ૮૬

ન્ની સવિ સમી મ લેષવી,^{૨૧} એક^{૨૨} અછઇ^{૨૩} ગુણવંતિ,^{૨૪}
ઇક^{૨૫} અકુલીણી ફિઠમઇ. જેહ^{૨૬} નર^{૨૭} દીજઇ પંતિ.^{૨૮} ૮૭

એકલિ^{૨૯} જોલઇ^{૩૦} જોલિમુ;^{૩૧} આલઇમુ^{૩૨} ભરતાર;^{૩૩}
તે અગારણુહ^{૩૪} રાવસી,^{૩૫} કઇ^{૩૬} રાવસી ન નારિ. ૮૮

૧ D હવઇ દ્વંડા, G દ્વંડા ૨ F ધરણી ૩ E પૂ, FG પડ, H પુર. ૪
BCEFGHIJ બે, D બેય. ૫ C નારિ ૬ B સરીપઉં, E સરીપુ, IJ સરીપ
૭ DEFG કંત, H કંથ ૮ CDIJ કહિ, E કહઇ. ૯ BEGH આપઉં.
૧૦ BH આણઇ ભિરડી, C ભિરડી આણઉં, D ભિરડી આણઇ, EF
ભિરડી આણઇ, GIJ ભરડી આણઇ ૧૧ DEFGIJ અંત. ૧૨ BCDEFG
HIJ નિસુણી. ૧૩ C પ્રીયતુ, E પ્રયડા ૧૪ CDE સતાપ ૧૫ BCDEF
GHIJ ભેડી ૧૬ BFG હૂં, IJ હજીં. ૧૭ BDFH નથી, G નપી ૧૮ B
વિમલજોધ ૧૯ C —, DEFIJ બાપ ૨૦ BDHE લેખવે, C —, FGIJ
લેખવે. ૨૧ BGHIJ એકિ, F એક. ૨૨ B અછઇ, C — ૨૩ C —, D
ગુણવત ૨૪ BEGHIJ ઇકિ, C —, F ઇક. ૨૫ BDFGHIJ જહ, E
જિહ ૨૬ E નવિ. ૨૭ E તિ ૨૮ BDE એકં, C —, EFGHIJ એકઇ.
૨૯ BEGH જોલિઇ, C —, IJ જોલિ ૩૦ BDEFGIJ જોલસઇ, C —,
G જોલસુ ૩૧ BEG વાલઇસ્યું, C —, D જાલઇસિઉં, F વાલઇસિ, H
જોલઇસ્યુ, IJ જાલઇસિઉં. ૩૨ BEHIJ ભરતાર, C —. ૩૩ BEGH
આગરણુહ, F આગરહેણ, D આગરણ, C —, IJ આગરણીક. ૩૪ B
રાવસી, D રાવડી, C —. ૩૫ C —, E કરઇ રાવસી, F કિ રાવસી, G
કરઇ રાવસી, H કઇ રાવસી

ઘરિ તેડઈ^૧ પ્રીય^૨ પાહુણુ^૩, કરઈ જિ મુખ^૪ મસિ^૫ વન્ન^૬,
 ઘંઘલ જિમ તે પરિહરી; ઘરણી^૭ સેવઈ^૮ રન્ન. ૮૬

કરઈ જુ વાજૂવ^૯ ચાલવી,^{૧૦} માવીતહ^{૧૧} નઈ^{૧૨} કંતુ;^{૧૩}
 તીખી^{૧૪} આરતિ^{૧૫} નારિ^{૧૬} ગણિ,
 તે નર^{૧૭} બયલ્લ^{૧૮} ભમંતિ.^{૧૯} ૯૦

વડ લહુડા^{૨૦} સંતાપવઈ,^{૨૧} પ્રીયનુ^{૨૨} પામી^{૨૩} માનુ;^{૨૪}
 રિવર^{૨૫} કરતા તી ધૂલજિમ,^{૨૬} તિહિર^{૨૭} દીજઈ ઉપમાન.^{૨૮} ૯૧

નર (૨) સુર^{૨૯} બહુ બોલતી,^{૩૦} ઘરિ (૨) ગોઠિ ભમંતિ;^{૩૧}
 સહિયાં^{૩૨} મિસિ બાહરિ^{૩૩} વસઈ, તે સુસીલ કિમ^{૩૪} હુતિ ૯૨

૧ BFGH તેડઈ, D તેડઈ, C—. E તેડયઈ, IJ તેડિ ૨ BDHIJ પ્રિય,
 C—. ૩ BDEFGHIJ પ્રાહુણુ, C—. ૪ BH મુખ, C—, DEFGIJ
 મુહ ૫ BDFHIJ મિસિ. ૬ BFGH વન્ન ૭ F ઘરની ૮ BHF સેવે
 રન્ન, C—, EGIJ સેવે રન્ન ૯ BGH જૂયઈ જે, C—, D જૂઈ તે, E
 જૂઅઈ જે, F જૂયા જે, IJ જૂઈ જે ૧૦ J વાલી ૧૧ BDHIJ માવીતહ;
 C— ૧૨ BDEHIJ નિય, F નીય, C—, G નીહિ ૧૩ D કંત ૧૪
 D તીખી, F દેખી, C—, I તીખ ૧૫ C—, D આર ૧૬ C—, D
 જિસી ઘરણિ, EG નારિ ગિણિ, F નારિ ગુણ. ૧૭ BGH નરુ, C—,
 D નવ ૧૮ BFH બપલુ, C—, DIJ બપલ્લ, EG બપલ ૧૯ BEFGHIJ
 ભમંતુ, D ભમત. ૨૦ D લહુડઈ, C— ૨૧ C—, DE સંતાવઈ ૨૨
 C—, D પ્રેયનઈ, FH પ્રિયનુ, G પ્રીયનઈ, IJ પ્રિયનઈ. ૨૩ C—, IJ
 પ્રામી. ૨૪ C—, DIJ માન ૨૫ CD—, BEFGHIJ રિવ ૨૬ BFH
 ધૂલિ તું, E ધૂલિનું, GIJ ધૂલિનઈ ૨૭ BFGHIJ તીહ, CD—, E
 તસુ ૨૮ BEFH ઉપમાનુ. ૨૯ BH સ્યું, C—, DEIJ સિહિ, F સિ, G
 સ્યઈ ૩૦ B બલ્લણી, C—, DG બોલણી, EFHIJ બુલ્લણી ૩૧ C—
 D કરતિ ૩૨ C—, EF સહિયાં ૩૩ C—, BDEH બાહરિ ૩૪ C—
 G કિમુ હંતિ.

છા^૧ હીરં આપણી; પ્રિય^૨ કામણી બિ નારિ;
 નય^૩ કૂપિતે^૪ નિવડતી, ^૫ રહિસી^૬ કુણ^૭ આધારિ. ૯૩
 પુરુષ^૮ ઘણીયઇ^૯ પરણિસી, ^{૧૦} સી નવિ^{૧૧} કરી^{૧૨} વેઠિ; ^{૧૩}
 વરભણી^{૧૪} બહુ^{૧૫} બાલહઉ, ^{૧૬} કુલ સી પુરંધ કોડિ. ^{૧૭} ૯૪
 એક^{૧૮} કહિસુ પુણ^{૧૯} સાચી વાત, રાખે^{૨૦} માનઇ^{૨૧} મનિ તે ઘાત;
 પરણી^{૨૨} વિણ^{૨૩} જે^{૨૪} બીભુ^{૨૫} વ્યાપુ, ^{૨૬}

તે દક્ષણ^{૨૭} કર^{૨૮} લોખ્યાર^{૨૯} પાપ. ^{૩૦} ૯૫
 આવિસિ^{૩૧} જે તૂ^{૩૨} પરણી^{૩૩} નવી,

સહુ^{૩૪} કરિસુ^{૩૫} હું^{૩૬} તે^{૩૭} વીનવી; ^{૩૮}
 કલિ^{૩૯} નવિ મંડિસુ^{૪૦} કાર^{૪૧} રીતિ,
 તે^{૪૨} મુઝ^{૪૩} હોચયઇ^{૪૪} સહોદર પ્રીતિ. ૯૬

૧ BFGHIJ ધરખા ૨ B પ્રિય કામણી, C —, DIJ પ્રિય કામણી, C
 F પ્રીય કામણી ૩ C —, DEFGHIJ નય. ૪ C —, D કુપિ ૫ નિવડતી
 ૬ BFGH રહિસિઇ, C —, D રહિસિઇ, E રહિસિઇ, IJ રહેસિ ૭ IJ કુણિ.
 ૮ BDEGHIJ પુરુષ, C —, F પુરુષ. ૯ C —, DFGHIJ ઘણીય ૧૦
 BHIJ પરિણિસિઇ, C —, D પરિણિસિઇ, E પરિણિસિઇ, F પરિણિસિઇ, G
 પરણિસિઇ ૧૧ B ન, C — ૧૨ BEH કરિવી, C —, D કરિ, FGHI કરિવી.
 ૧૩ BDEFGHIJ વેઠિ ૧૪ BH વર. ૧૫ IJ બહુ ૧૬ BH વલહઉ, C —, D
 વતહ, EG વલહઉ, F વલહઉ, H વલહઉ, IJ શુલહઉ. ૧૭ BEFGHIJ કોડિ.
 ૧૮ F એક. ૧૯ E પુણ ૨૦ BDEFGHIJ રાખે ૨૧ B મનિ માન D મનિ
 માનિઉ, EGIJ મનિ માનિઉ, F મનિ માનઇ, H મનિ માનુ ૨૨ BEFGHIJ
 પરિણી. ૨૩ C —, D વણ, F વિણ. ૨૪ BH તે, CD — ૨૫ BDGHIJ
 બીભુ ૨૬ DHJ વ્યાપ. ૨૭ BGH દક્ષિણ, C —, DEF દક્ષિણ ૨૮ G
 કરિ ૨૯ D લોખ્ય. ૩૦ BEFGH પાપ. ૩૧ BDFHIJ આવિસિ, E આવિસુ.
 ૩૨ EIJ જે તું, G તુ જે ૩૩ BEGHIJ પરિણી ૩૪ D સહુ ૩૫ G કરિસં,
 IJ કરિસુ ૩૬ B હું તેહ, D તે હું, F તેહ, G હું તેહ, IJ હું તે ૩૭ B વીનવી.
 ૩૮ BFGH કલિ, DE કલહ, C કલિહિ, IJ કલહ. ૩૯ BDEFGHIJ મંડિસુ.
 ૪૦ DIJ કારુ ૪૧ BEFH તેહ ૪૨ DFIJ મઝ ૪૩ BH હુસિઇ, C —, D
 હોષ, E હુચય, F હોસિઇ, G હુસિ, IJ હોસે.

સુકિ^૧ સુભાવિહિ^૨ હોઇ^૩ ઉદંપ, ^૪ સઉકિ^૫ કહિયઇ^૬ નવિ દીસઇ સંપ, ^૭
સઉકિ ઇસી^૮ છઇ^૯ મુઝ^{૧૦} સારહી, ^{૧૧}

રાઉ^{૧૨} ભણુઇ હિવ^{૧૩} જીતઉ^{૧૪} સહી. ૬૭

સુહતા^{૧૫} વિસિખ^{૧૬} સુભાખ્યાવસાય^{૧૭},

વેગિ^{૧૮} ચલાવિ^{૧૯} ભણી જિનરાય;

તેહ^{૨૦} મુઝ^{૨૧} છઇ ઘણુ દીહઉ^{૨૨} હાલ, ^{૨૩}

તેણિ^{૨૪} હોસઇ^{૨૫} એ બેઇ સિયાલ. ^{૨૬} ૬૮

સુહુતઇ^{૨૭} વિસિખ^{૨૮} ચલાવિઉ^{૨૯} બાણ,

હઉ^{૩૦} ધ્યાયુ^{૩૧} તુમહ^{૩૨} કરિવા^{૩૩} બાણ,

કંભુ^{૩૪} ભણે ઇમ રહિસ^{૩૫} વીસસી, ^{૩૬} મોહ દિસા^{૩૭} તુમહ^{૩૮}

હિવ ફહા

દીસઇ પિસી ^{૩૯} ૬૯

આપણ પઇ સાથિ^{૪૦} હિવઇ; ^{૪૧} લોક તુમહારઉ^{૪૨} લેડ;

સુખની^{૪૩} વાતિ^{૪૪} લોલવિ, ^{૪૫} મુગતિ^{૪૬} વસાવઇ તેહ ^{૪૭} ૧૦૦

૧ BDEFGHIJ સઉકિ. ૨ BEFGH સ્વભાવિઇ, D સભા વિ, IJ સ્વભાવિ^૧ ૩ BDFHIJ હુઇ, EG —. ૪ G ઉદંપુ. ૫ G સુકિ ૬ BEGIJ કિહિ, D કિહાં, E કિહ, H કહિ ૭ G સપુ. ૮ D ભીસી ૯ BDEFGHIJ જઇ. ૧૦ DIJ મઝ. ૧૧ BEFGHIJ ભારહી. ૧૨ E રાય. ૧૩ E તઉ. ૧૪ BDH જીતુ, F જીતપં, G જીતુ. ૧૫ D મહિતા, E મહુતા, F મુહતા, IJ મુહત ૧૬ BEFGHIJ વિખ, D વિમ્ર. ૧૭ BDEFG શુભાખ્યાવસાય H સુભાખ્યાવસાય, IJ શુભાખ્યાવસાય ૧૮ IJ વેગે, ૧૯ IJ વલાવિ. ૨૦ DGJ તે. ૨૧ DFIJ મઝ. ૨૨ F દીહ ૨૩ BFH હાણ ૨૪ BEHIJ તીણિ, D તિણિ, FG તીય ૨૫ BFH હુસિઇ, D હોસિઇ E હુસ્યઇ G હોસિ, IJ હુસિ. ૨૬ B એ વેન્હો સાણ, DEG એ વેવીસાણ, F એ વેહવીસાણ, H એ વેન્હીસાણ, I પાવવીસાણ, J એ વેવીસાણ. ૨૭ BEGHIJ મુહતઇ, D મહિતઇ, C —, F મહુતઇ ૨૮ BEFGHIJ વિખ, C —, D વિમ્ર. ૨૯ BDGH ચલાવ્યા, E ચલાવ્યઉ, F ચલાવ્યા, IJ વલાવ્યા. ૩૦ BFH ફૂં DEGIJ હુ ૩૧ BDFGHIJ ખાણિ, E ખાણુ ૩૨ BFHIJ તમ્હ, G તુમ્હ ૩૩ D કરિવી ૩૪ DEFGIJ ફંભ, ૩૫ BEFGH મ રહિસિ D રહિસિ, IJ મ રહિસિ ૩૬ D વીસસી. ૩૭ BEGHIJ ફા ૩૮ BFGH વૂ, C —, D તુઝ, IJ વુ ૩૯ BEFGHIJ ખિસી. ૪૦ B સાવિઇ, EF સાથિઇ, H સાથિઇ, IJ સાથિ ૪૧ BFGHIJ હુઇ, D જઇ, E ચઇ ૪૨ BHIJ તમ્હારઉ, D તુમ્હાર, F તમ્હારુ, G તહમારઉ. ૪૩ C —, F સુખને ૪૪ B વાત, C —. D વાતઇ, EFGHIJ વાતે ૪૫ BDEFGHIJ લોલવી. ૪૬ BHIJ મુકિત ૪૭ BGH ૧૬૨, D ૧૬૭, E ૨૦૫, IJ ૨૦૩.

નરક^૧ તમ્હારા^૨ વર નયર, હૂંસી^૩ ઉવસ હેવ;
 તિરિયાગતિ^૪ ધણી ઉચલી, જ^૫ સકપ ત^૬ કર^૭ દેવ. ૧
 તવ^૮ શેષિયં રાજા લણ્ણ, કરતું^૯ વિરસ^{૧૦} વિલાપુ; ૧૧
 જીવેષિ^{૧૨} વયરી^{૧૩} અરે, ૧૪ કેવડું^{૧૫} મંડિતિ^{૧૬} વ્યાપુ. ૧૭ ૨
 મૂછપં^{૧૮} બહુ^{૧૯} ઘણી મયણ, ૨૦ દેવી^{૨૧} વયરી^{૨૨} ગરિંડુ;
 બેહુ બેહુ બેહુ કરિ, ૨૩ તહર^{૨૪} બોલપં^{૨૫} બલવંતુ. ૨૬ ૩
 મધં જીવંતહ બેહુ, ૨૭ મ ધરિસિ^{૨૮} અરણુ^{૨૯} બાપ; ૩૦
 હોજી^{૩૧} સુખિયો^{૩૨} સીખવિસુ, ૩૩
 વયરી^{૩૪} ઘરણિ^{૩૫} વિલાપુ ૩૬ ૪

૧ B નરકે ૨ DEIJ તુમ્હારાં. ૩ BDEFGH હોસિય, E હોસયઈ, IJ હોસિં.
 ૪ EF તિરીયા ગતિ, G તિરિયા ગતિ, HIJ તિરિયા ગતિ. ૫ D સકિ,
 GIJ સકપ ૬ BDEGHIJ કરિ, F કરે. ૭ BDEFGHIJ તહ. ૮ EF
 શેસિય, IJ શેષિ ૯ BCDEFGHIJ કરતહ ૧૦ BFHIJ વિસરિ, EG
 વિસર. ૧૧ B વિલાપે, DEGHIJ વિલાપ. ૧૨ BH જીવેષિય, D જીવેષીય,
 EF જીવેષિય, IJ જીવેષિં. ૧૩ BEH વયરી, D વયેરીય. ૧૪ D રે, G આ.
 ૧૫ DEFG કેવડ, IJ કવડ ૧૬ DG મંડિતિ, E મંડયહ. ૧૭ DE વ્યાપ
 ૧૮ B મૂછ, E મૂછિય, G મૂછે, H મૂછ, IJ મૂછપં. ૧૯ EHJ વણ, CD —,
 F વણિ, GI બલ. ૨૦ CD —, F મયણિ, IJ મયણ ૨૧ BGFH દેવી ૨૨
 B વ્યાપુ બલ તુ, CD —, E વ્યાપ લવંતુ, FG વ્યાપુ બલંત, H વ્યાપુ બલવંતુ,
 IJ વ્યાપબલંત. ૨૩ BEGHIJ કરે, CD —, ૨૮ BEFGHIJ તવ, CD —.
 ૨૫ BEHIJ બુલપ, CD — ૨૬ CD — IJ બલવ ત ૨૭ B બેહુહિય
 CD — ૨૮ BF મ ધરિસિ, CD —, G મ ધરિસુ ૨૯ CD —, BDEFGHIJ
 અરણુ. ૩૦ CD —, FG વ્યાપુ ૩૧ B હોજી, CD —, E હોજે F હ જે.
 ૩૨ BH સુખિયહ, CD —, E સુખીયઈ, F સુખિય, G સુખીહ, IJ સુખિહ
 ૩૩ BFG સીખવિસુ, CD — ૩૪ BGFH વયરી, CD —. ૩૫ B ધરિણિ,
 CD —. ૩૬ BEF વિલાપ, CD —, IJ વિલાપ

નાન્હઉએ^૧ કિમ ઝૂગસી^૨ એ મનિ માણસિ^૩ જાતિ;
 નાન્હધ^૪ સિંધ^૫ કિસોરહધ^૬ મયગલ ગધ^૭ લજજાતિ^૮ ૫
 જે હું^૯ સમરંગણિ લિડસુ^{૧૦} તિ^{૧૧} સહુ^{૧૨} તુઝ પસાઉ;
 પવણ^{૧૩} વિણ^{૧૪} વાલિ ધૂલિ કિમ, મહિયલિ^{૧૫} મંડપ^{૧૬} ઠાઉ. ૬-
 કવણુ^{૧૭} વિવેકુ^{૧૮} સુ^{૧૯} બાપડઉ, ^{૨૦} કવણુ^{૨૧} સુપદણુ^{૨૨} હુઝુ, ^{૨૩}
 મધ ઉઠંતધ^{૨૪} સમરભારિ, ^{૨૫} સુખિધ^{૨૬} મેલ્હધ^{૨૭} મઝુ ^{૨૮} ૭.
 હિવ જમાવસી દાલ^{૨૯}

બેટા ને બોલે દેધ^{૩૦} કનન,
 રાઉ ભણુ^{૩૧} વધ^{૩૨} તુહું^{૩૩} ધનુ ધનુ;^{૩૪}
 તધ^{૩૫} ટલિચધ^{૩૬} મોરઉ^{૩૭} મનહ^{૩૮} દાહું,^{૩૯}
 તૂ^{૪૦} તોધ^{૪૧} અમ્હારા^{૪૨} કુલ^{૪૩} સનાહું.^{૪૪} ૮

૧ B નાન્હુ એ, F નાન્હઉ એ. ૨ BH ઝૂગસિધ, E ઝૂગિસ્યધ, FG ઝૂગ-
 સિધ, IJ ઝૂસિ. ૩ F માણસિ ૪ BH લાન્હધ. ૫ BCDEFGHIJ સિંહ.
 ૬ G કિસોરહિ ૭ BCEGHIJ ધડ, F ભડ ૮ F લજજાતિ ૯ BEH હું.
 ૧૦ BC લિડિ, D —, EHIJ લિડિસુ, FG ભડિસુ ૧૧ BCEFGHIJ તે.
 ૧૨ BH સહુ, C હું, D — ૧૩ BCEFGHIJ પવણહ ૧૪ BCEIJ બલ-
 વિણ, D —, GH બલવિણ, F બલિ વિણ. ૧૫ BCHIJ નહયલિ, EG નહિ-
 યલિ, F મહીયલિ ૧૬ C માંડપ, D — ૧૭ D —, FGIJ કવણુ ૧૮ CEF-
 GIJ વિવેક, D —. ૧૯ G સુ, D —. ૨૦ BEGHIJ બાપડજી, F બાપડુ ૨૧ CE-
 FHIJ કવણુ ૨૨ BCEFIJ સુપદણુ. D —, GH સુપદણુ ૨૩ CF હુઝુ, D —,
 EGIJ હુઝુ ૨૪ EIJ ઉઠંતધ, F ઉઠંતાં ૨૫ IJ સમરિ ૨૬ BEHIJ સુરવધ,
 C સુરવર, D —, FG સુખધ. ૨૭ BDEFGHIJ મેલ્હધ, D — ૨૮ BG મઝુ,
 CE મઝ, H મઝુ, I ઝા, J મઝા. ૨૯ BEH હિવ નવી દાલ, C હિવ જમાલિષેક-
 દાહું, D —, G હિવ ચઉપધ બોલી, IJ દાલ જમાલિષેક. ૩૦ BCGHIJ દેઉ,
 D —, E દિયધ F લેઉ. ૩૧ C પલણુધ ૩૨ BC વત્સ, DFGIJ વત્ઝ ૩૩
 BFG તૂ, CIJ તઉ, D —, EH તુ. ૩૪ B ધનુ ધનુ, F ધન ધન, IJ ધન
 ધન. ૩૫ B નધ ૩૬ BCHIJ ટલિસિધ, D —, FG ટલસિધ ૩૭ BEFGHIJ
 મોગ C માહરા, D —. ૩૮ D —, F મનહ, G મન ૩૯ D —, E દહ ૪૦
 BCEFGHIJ તધ. ૪૧ E તોધ, G તો ૪૨ BEHIJ અમ્હારઉ, CG અહમારઉ,
 D —, F અમ્હાર ૪૩ BH કુલ, F કલ ૪૪ EGIJ સનાહ, F સુનાહું.

ઉગમ લગિ^૧ આકતિ^૨ તૂડ અપાર, તઈ ધોરી^૪ ઝલિઉ^૫ ઘરભાર;^૬
 તિમ આદે^૭ જિમ વિહસ તિ મિતુ,
 ન હસંતિ વસુહ માહિ જિમ અમિત ૯
 પુણ્ણ લેજે વેલા વહુ^{૧૦} પિયાણુ, ^{૧૧} તિણિયાહ્યા ^{૧૨} આધી ^{૧૩} હુઈ નહાણિ;
 ઇમ કહતાં^{૧૪} પુહતુ^{૧૫} રિતુ વસંતુ, ^{૧૬}
 તઉ^{૧૭} ઊઠિઉ મનમથ^{૧૮} ધસમસંતુ ^{૧૯} ૧૦
 સચર^{૨૦} હંથિ^{૨૧} વધારઈ^{૨૨} જલિહિ^{૨૩} સેસુ, ^{૨૪}
 આસીસર^{૨૫} દિત્તિ^{૨૬} બહિનર અસેસુ, ^{૨૭}
 પાપસુતર^{૨૮} કલિરવ^{૨૯} કરહિ^{૩૦} અટ્ટ,
 તૂડ^{૩૧} વરિજે^{૩૨} જયસિરિ અરિ^{૩૩} ઘરદ ૧૧
 મથ^{૩૪} અઠ ગુડિય^{૩૫} ગયવર^{૩૬} સુચંગ, ^{૩૭}
 પરકરિય^{૩૮} પંચ ઇન્દિય^{૩૯} તુરંગ;
 કુવિકહપ^{૪૦} મહાધર વેગિ ચંગ, સાતઇ^{૪૧} વિસન્ન પાચક અહાંગ. ૧૨

૧ BFH લગ, C લગુ, GIJ લગઇ, D —. ૨ BCEFGHIJ આકૃતિ. ૩ BD —, E.
 ઘું ૪ C ધોરીઇ, F ધોરીય ૫ BCEFGHIJ ઝલિઉ. ૬ BH રજભારુ, CEF-
 GIJ રજભાર, D — ૭ B કર ૮ BEG જિ, CDE —. ૯ D —, E પણિ
 લેજે. ૧૦ BH બહુ, CEFGIJ બલ. ૧૧ BGHIJ પિયાણિ CEF પીયાણિ, D—.
 ૧૨ B વાહ્યા, D —. ૧૩ D —, E આધીય હુઈ નહાણિ, F આધી ન હુઈ હાણિ,
 G આખી ન હઈ હાણિ, I આધી નહિ હાણિ ૧૪ D —, F કહિતા ૧૫ BGIJ
 પુહતઉ, D —, EF પહુતઉ, H પુહુતુ. ૧૬ D —, EGIJ વસંત. ૧૭ BCEFGH-
 તવ, D — ૧૮ BCFH મનમથુ, D — ૧૯ D —, E ધસમસંતિ, IJ ધસમસ ત
 ૨૦ BCEFGHIJ સઇ, D —. ૨૧ BF હાથિ, C હથિઇ, D —, H હથિ ૨૨ D—,
 IJ વધાઇ ૨૩ BCEFGHIJ જલિહિ. ૨૪ BCEFGHIJ સેસ C, સેસિ, D —, G
 સેસુ ૨૫ C અસીસ, D — ૨૬ BCEFGHIJ દિ તિ, D —. ૨૭ BCEHIJ
 અસેસ, D —, F ધણ અસેસ ૨૮ BC પાપસુત, EF પાપસુત, GH પાપસુત, IJ
 પાપસુત ૨૯ BEFHIJ કલિરવ, C કલિરવુ, D —. ૩૦ BCEFGHIJ કરઈ. ૩૧ C
 તઉ, EIJ ઘું ૩૨ E વરિજે ૩૩ C અરિયઘદ, F ઘરઘરદ, I અરિ ઘરદ ૩૪
 F મઈઘ્ય અઠ, IJ મથ અઠ ૩૫ CEF ગુડીય, G ગુડિય ૩૬ F ગયવ. ૩૭ BE-
 HIJ સુરંગ, CG સુરંગ, D —, F રંગ ૩૮ BEGH પખરિય, C પાખરીયા, D —,
 F પઠરિય ૩૯ C પંચ દિય, E પંચ ઇદીય, F પંચય ઇદીય, G પંચ ઇદિય.
 ૪૦ G કુવિકહપ, D —. ૪૧ BEFGHIJ તે સાત બ્યસન, C તે સાત વિસન, D —

વિકથા પયાણી^૧ હોરી નિનાદ,^૨ દલ મિલીયડ દિઠ^૪ જવ નરવરિંદ,^૫
તઉં ભણુ^૭ વીર નિશ્ચિત વિચારિ,

ધણિ^૯ કટકિ^{૧૦} બાધિ તુઝ^{૧૧} નથિ^{૧૨} હારિ. ૧૩

પુણિ^{૧૩} તોષ^{૧૪} દીલઈ^{૧૫} તૂંચ^{૧૬} મહોસિ, ભડભાગા^{૧૭} દીસઈ દેવદોસિ;^{૧૮}
તૂં^{૧૯} પહિલઈ^{૨૦} ફિરિ^{૨૧} જે સમલ દેસિ, ૨૨

જડ અનઇ જનોઇ^{૨૩} મનગણેસુ. ૨૪ ૧૪

મન મેદહેર^{૨૫} જેર^{૨૬} નવિસંતિ^{૨૭} જનિ,

ધણિપરિ^{૨૮} તુર^{૨૯} સાધે ભવણુ^{૩૦} તિન્નિ;^{૩૧}

રાબયસુ^{૩૨} રાડિતુ^{૩૩} લેઉ તેઉ, ૩૪ રોમ ચિય^{૩૫} ચલિલઈ^{૩૬} મકરકે. ૧૫

વિપય શ્રુત^{૩૭} આસણ તણઉ હતિય, ઉનમાદ^{૩૮} મિતુ^{૩૯} મૂકિઉ^{૪૦} ન હતિય;

મેદહી^{૪૧} સર ભલિલય^{૪૨} ભિદમાલ^{૪૩}, તિણિ કરયલિ^{૪૪} દિહી^{૪૫} કુસમમાલ. ૪૬

૧ BHIJ પિયાણી, C પીયાણી, D -, E પીયાણી, F પીયાણી, G પિયાણી.
૨ BH નિનાદ, CIJ નિનાદ, G, L નિનાદ, F નાદ, G નિનાદ ૩ BHIJ મિશિય.
૪ C દિઠ, DE -, G દિઠ, IJ દિઠ. ૫ BFGH નરવરિંદ દિઠ : BCDEFGHIJ તવ.
૭ IJ ભણાઇ C CIJ નિશ્ચિત. ૯ G ધણી, IJ ધણી ૧૦ BCEFGHIJ કટક.
૧૧ BFGH તૂં, C તૂંચ, D -, EIJ તૂં ૧૨ BEFGHIJ નથિ ૧૩ BCGHIJ
પુણ, D -, E પુણ. ૧૪ CE તોષ, D - ૧૫ BCEFGHIJ વેલકે, D -
૧૬ B તઉં, D -, E તૂં. ૧૭ BFH ભડભા, E ભડભા, GJ ભડભા, I
ભડભાગા ૧૮ BCEFGHIJ દેવ, D -. ૧૯ C તઉં, E તૂં, D - ૨૦ BE
પહિલું, D -, F પિહિલું, H પહિલું ૨૧ CIJ ફિર જે, D -, E ફિર જે,
F ફેર જે. ૨૨ D -, H સિ ૨૩ C જનોઇય, D - ૨૪ BFGHIJ મન
ગણેસિ, CE મન ગણેસિ, D - ૨૫ E મેદિહ સિ. ૨૬ F જિ. ૨૭ BC-
EFGHIJ નિવસંતિ ૨૮ GH ધણ પરિ, IJ ધણી પરિ. ૨૯ BFGHIJ તૂં,
CD - ૩૦ BGH ભૂયણ, CEIJ ભૂયણ, D -, F ભૂયણ. ૩૧ CG ચિન્નિ D -.
૩૨ BCEFGHIJ ધણ, D -. ૩૩ CEFGIJ રાઉત, H રીઉત. ૩૪ F લેઉ.
૩૫ BHIJ રોમચિહ, D -, F રોમચીય, G રોમચિય. ૩૬ B દિલકે, CF
ચાલિહ ૩૭ BH વિપયશ્રુત, EG વિપયશ્રુત. ૩૮ BCGH ઉનમાદ, CEFIJ ઉન-
માદ ૩૯ E મિત, F મિત. ૪૦ E મૂકયઉ, F મૂકીઉય ૪૧ BEFGHIJ
મિદિલય, C મેદિલય, D - ૪૨ BCGH સર ભલિલય E સભલિલય, F રભલિલય,
IJ સર ભલિલય સિ. ૪૩ BHIJ ભિદિમાલ, F ભિદુમાલ, G ભિદિમાલ ૪૪ GH
કરયલ ૪૫ BFH કિધી, C કીધી, E કીધી, G કિધિ, IJ કિરિય. ૪૬
BCEFGHIJ કુસમમાલ, F કુસમમાલ.

પરિહરીય^૧ પુરુષ તિષ્ઠિ વિકટ વીર,^૨ સંગહિય^૩ નારિ કોમલસરીરિ,^૪
તિહપ કેસપાસ^૫ સિરિ મુકટ^૭ ઠામિ,^૮ પટોલીય^૯ પહિરી^{૧૦} ઠવચ કામિ. ૧૭.
અક્રોધુધ કંકણ અલવંતિ,^{૧૧} અસિવર જિમ ળીડુ^{૧૨} કરિ ધરંતિ;
વંકુડીય^{૧૩} ભમુહસી^{૧૪} ગણિ^{૧૫} ભલ્લીય,^{૧૬} સંકડ કડખ વાણાવલીય.^{૧૭} ૧૮
નવહાવણાવ હતિયાર^{૧૮} કિદ્દ,^{૧૯} નેઉર મસિ^{૨૦} તોડર^{૨૧} પાય^{૨૨} વહ્દ;^{૨૩}
તે સુગતિ^{૨૪} રૂપરૂપ ભડસિઉ^{૨૫} સિડંતિ,^{૨૭}

અલિયારી^{૨૮} અમરહસુ^{૨૯} કરંતિ. ૧૯

નાગહ કુલ નાગિણિ કરધ હતિય,^{૩૦}

વિંતર^{૩૧} વિલગિ^{૩૨} વિંતરીય^{૩૩} સતિય,^{૩૪}

નારીરસ^{૩૫} નર પામંતિ^{૩૬} કુખ, વલ્લીય^{૩૭} પરિવેદિય^{૩૮} રહધ^{૩૯} રુદ્ધ. ૨૦

૧ CE પરિહરીય. ૨ BCEGHIJ વીર. ૩ BH સંગહિય, CEFG સમહીય, IJ સમહિઅ. ૪ CEG શરીરિ, E શરીર. ૫ BFGHIJ તીહ, C લઉઇ, D —. ૬ BH કેસપાસ, D —, G કેસપાસ. ૭ BCFGHIJ સિરક, D —, E સિરખ. ૮ C નામિ. ૯ BHIJ પટુલી, CE પટુલીય F પટુલી, G પટુલી ૧૦ B પિહ-રિધ, C પરિહરીય, D —, E પહિરણિ, FIJ પહરધ, GH પહિરધ ૧૧ વાલવ તિ. ૧૨ CEGIJ બીડઉ, D —, F બીડ ૧૩ BGH વ કુડી, D —, E વંકુધ, F અંકુડી, IJ વ કુડિય ૧૪ BCH ભમુહસી, D —, E ભમહિસી, G વીણિસી, IJ ભમહિસી ૧૫ BCDEFGHIJ ગિણિ, D — ૧૬ BCEFGHIJ ભલીય ૧૭ BCEFGIJ ત્રાણાવલીય ૧૮ BH હથિયાર, CEF હથિયાર, D —, IJ હથિ-આર ૧૯ BCEFGH કિધ, D —. ૨૦ BCEFGHIJ મિસિ, D — ૨૧ BEFGHIJ ટોડર, D — ૨૨ BCEGH પાઇ, D — ૨૩ BCEFG બધ, D —, H વધ, IJ બદ્ધ ૨૪ BEGHIJ શકિત C શકતિ, D —, F સકિત ૨૫ C રુપુ, E રુપિ ૨૬ BE ભડસ્યું, F ભડસિ, H ભડસ્યું. ૨૭ FGII ભડ તિ ૨૮ BH ઉણુયારી, CEF અણુયારી, G અણુયારી, IJ અણુઆરી ૨૯ B અમરહસ્યું, CIJ અમરહ સિઉ, EH અમરહસ્યું, F અમરસિં, D —, G અમરહસિઉ ૩૦ C હાથિ, D —. ૩૧ BEGHIJ વ્યંતર, D —. ૩૨ BF વિલગ, C વિલગે, EG-IJ વિલગ, D —, H વિલગ ૩૩ BIJ બ્ય તરી, EE બ્ય તરીય, D —, G બ્ય તરિય ૩૪ C સાથિ, D —, B સત્ય ૩૫ BCEGHIJ રસિ, D —. ૩૬ C પામંત, D — ૩૭ HIJB વલ્લી, G ચલ્લી. ૩૮ B પરિવેદિય, CEF પરિવેદીય. ૩૯ BGH-IJ રહિય, CF રહીય, DE —.

રણતર^૧ સદર^૨ જિહ શ્રવણ^૩ સુખ, આગમઇ^૪ ળિલિ જે દલઅપ સ'ખ;^૫
જિહાં^૬ સીસં પુરંદરિ^૭ ન^૮ નમાઇ^૯ તિ રુલઇ રંક જિસુ રમણિ પાય.^{૧૦}
જે પહઇ^{૧૧} વેદ આગમ પુરાણ, જે કલા બહુતરિ ધરઇ બણ;
જે સુદિ^{૧૨} વિદિ કરતાં સુધ^{૧૩} ગંગ, તેહ^{૧૪} ગોરી^{૧૫} કિહા^{૧૬} ગલંગ.^{૧૭}
હિવ વરતુ

મયણ^{૨૦} ધણિ^{૨૧} પરિ (૨) નારિ આધારિ, જગડર તઉર^{૨૩} તિન્નિ^{૨૪} જગ,
અન દિવસર^{૨૫} પુર એકર^{૨૬} પામિય, ૨૭

તેર^{૨૮} પૂછઇર^{૨૯} ઉલગૂ^{૩૦} એક^{૩૧} કવણ; ૩૨
પુરુ^{૩૩} કવણ^{૩૪} સામિય, ૩૫ તે જ'પઇ સંભલિ
કુમર એક^{૩૬} પ્રાણા^{૩૭} નહિ^{૩૮} ઠાસુ, ૩૯
પ્રાણલોક^{૪૦} જગિ બણયઇ^{૪૧} એહુ વદીતુ^{૪૨} નામ ૪૩ ૨૩

૧ D —, E રણતર, F રણ. ૨ BFGHIJ સદર, C સુદર, D —,
E સદિજિહ ૩ BCGHIJ શ્રવણ, D —, F સુવણ ૪ EG અગમઇ ૫ BCEFH-
IJI દલહ D —. ૬ BCEFGHIJ લખ ૭ BCEFGHIJ જીહ ૮ G સીસુ ૯
D —, EF પુરંદર ૧૦ CE નવિ, D — ૧૧ B નામઇ ૧૨ BEFHJI પાય,
C પામઇ, D — ૧૩ D — E જપઇ, F પુછઇ. ૧૪ BCEH સિદિ વિદિ, D
—, F સદિવદિ, GIJ સિદિવદિ. ૧૫ D —, EIJ સુદ, F સિધ, G શુધ
૧૬ B તિહ, CEGHIJ તીહ, D —, F તિહિ. ૧૭ EF ગોરીય ૧૮ BFEH
કિહા, CEGIJ કીધા, D — ૧૯ BCEGHIJ ગલંગ, D —, F ગલંગ. ૨૦
BH મયણ, D —, EGIJ મયણિ. ૨૧ D —, GIJ ધણ ૨૨ D —, IJ જગડ.
૨૩ BCEFGHIJ તઉર, D — ૨૪ CH તિન્નિ, D —. ૨૫ CFHIJ દિવસિ, D —.
૨૬ C એક, D —, FG એક ૨૭ BH પામઇ, CEF પામીય, D —. ૨૮ D —,
E તઉ ૨૯ BF પુછઇ, CEGH પુછઇ, D —. ૩૦ IJ ઓલગૂ ૩૧ CD —,
E અ ૩૨ CEFGIJ કવણ ૩૩ C નયરુ, E નયરે ૩૪ C કુણએ, H કવણ ૩૫
BGHIJ સામિય, C સાહમીય, D —, E સામીય, F સ્વામીય ૩૬ C એક
D —. ૩૭ BF પ્રાણ, CEGHIJ પ્રાણ, D — ૩૮ BCEFH તુ, D —. ૩૯
EFGIJ ઠાસુ D —. ૪૦ BH પ્રાણલોક, C પ્રાણલોક, D —, EIJ પ્રહમ
લોક, FG પ્રાણલોક ૪૧ CGIJ બણીય, EF બણીય. ૪૨ B વિદિતઉ, CIJ
વિદિતઉ, D —. EG વદિતઉ, F વદીતય, H વિદિતઉ ૪૩ BCFH નામુ

ધૃત્ય^૧ નિવસથ^૨ (૨) દેવ કરતાર^૩;

હંસાસણુ^૪ ચિહ્ન^૫ વચણિ ત્યારિ વેદ ભણુતઉ ન ભજજથ;

સરસતિ^૬ એહ જિ વેટડી^૭ જન્મુ,^૮

વિષ્ણુ નાભિહં ભણિજજથ;^૯

વિપ્રલોક^{૧૦} નિવસથ^{૧૧} ઇહા, ^{૧૨} નચંસુ^{૧૩} જેહ અસંખ;

એહ નગર લેવા તણી કુમર મમકરિ^{૧૪} જે ખંચ.^{૧૫} ૨૪

હિવ પાછિલી ઢાલ, જમાવસી^{૧૬} કી

ધૃતિ^{૧૭} ચરિહ ભણુઈ તઉ^{૧૮} મયણુ રાઉ,^{૧૯}

એ ન^{૨૦} જિણુ^{૨૧} જઇતઉ^{૨૨} એહમઉ,^{૨૩}

સંઢાયઇ^{૨૪} વિઠણુહ નારિ લખ,^{૨૫}

વરસંતિ વાણુ^{૨૬} તિખઇ કહખ^{૨૭} ૨૬ ૨૫

૧ E ઇછ ૨ C કિરતાર, D —, FJ કરતાર, G કિરતાર, I કરતાં ૩ CIJ હંસાસણુ D —, G હંસાસણિ. ૪ IJ ચહિ ૫ BH સરસતિ એહ, C એહ સરસતિ, D —, F જે સરસતિ એ, GIJ સરસતિ એહની ૬ BH ખેટલી, CEF GHIJ ખેટલી. ૭ BFH જન્મુ, C જન્મુ, D —, G જન્મ, IJ જન્મ. ૮ IJ ભણીજથ. ૯ B વિપ્રલોક, C વિષ્ણુ લોક, H વિપ્ર લોક. ૧૦ BCFGHIJ વિલસથ. ૧૧ C તિહાં ૧૨ BCFGHIJ વચંસુ, D —, E વચંસ. ૧૩ BCEGHIJ મકરિ, F મકર. ૧૪ BCHIJ જે હખ, E ચે હખ, F જે અંખ, G જે હખ ૧૫ BEFH IJ હિવ પાછિલી ઢાલ, C હિવ જન્માભિષેક ઢાલ, D —, G વલી પાછલી ઢાલ. ૧૬ BEFGHIJ ૨૬, C ૨૬ઈ, D —. ૧૭ DH —, FIJ તુ ૧૮ D —, E રાય, F રાઇ ૧૯ CE એઉ. ૨૦ BCEGHIJ ન જિણુઉ, D —, F જય ન જણુ. ૨૧ D —, F જયતુ, IJ તુ. ૨૨ D —, એહખ. ૨૩ CG સંઢાય, D —, EFIJ સંઢાય. ૨૪ IJ લખ ૨૫ BCFGHIJ બાણ. ૨૬ BFHIJ તિ કહખ લખ, C તે કહખ તિખ, D —, E કહખ તિખ, G તે કહખ તિખ.

સાવત્રી^૧ અ ગો અંગિ ભાગ, ૨ તિલ્હિ ડોકર^૩ કેરક^૪ પ્રાણ^૫ ભગ્ન^૬;

ખોલ^૭ તિ^૮ જિ અંભણ^૯ વલ^{૧૦} અપાર, ૧૦

અંભણીયતિ^{૧૧} અદ્ધા^{૧૨} વિણ^{૧૩} વિચારી, ૧૪ ૨૬
તહિ ચાલિહિ^{૧૫} મદન ભમ^{૧૬} ભમંતુ, ૧૭

જમના^{૧૮} તહિ પિખમ^{૧૯} કોઇ રમંતુ, ૨૦
એ કવણુ^{૨૧} મોહુ^{૨૨} મોટકર^{૨૩} મરદકુ, ૨૪

ઇમ પૂછઇ^{૨૫} જાણુ^{૨૬} ભણુ^{૨૭} ભદુ, ૨૭. ૨૭
વયકુંઠર^{૨૮} પુરી અતિસાર^{૨૯} ચારિ, ૩૦ તેહનુ^{૩૧} એ નાયકુ^{૩૨} દેવ^{૩૩} મુરારિ^{૩૪}
ઇહ^{૩૫} હવડા^{૩૬} છઇ કૃષ્ણ^{૩૭} અવતારિ,

કંસ કેસ^{૩૮} કાલિયહિ^{૩૯} એહચારિ, ૩૯ ૨૮

૧ C સાવત્રીય, G સાવત્રી. ૨ BEGIJ ભગ્ન, CFH ભમ, D — ૩ F ડોકરિ ૪ F કેર, H કેરુ. ૫ BF પ્રાણ ૬ B ભગ્ન, C ભમ, D —, EGIJ ભગ્ન, FH ભમ ૭ BCEFGHIJ ખોલ તા, D —. ૮ C અભણ જે, D —, F અભણ, IJ એ અભણ. ૯ BCEFGHIJ ખલ, D — ૧૦ BFH અપાર, D — ૧૧ BGHIJ અભણી, D — ૧૨ BEFGH અધા, C કિધા, D —. ૧૩ BCEFGH વિણ, D — ૧૪ BCEHIJ વિચાર, D —, F વિચારિ, G વિચારુ ૧૫ BEGHIJ અદિધહિ, D —, F અદિધય. ૧૬ D —, H ભમુ. ૧૭ DG ભમ ત ૧૮ BEFGHIJ યમુના, C જમણી, D જમુના. ૧૯ C પેખઇ, DEIJ પેખઇ, G પિખમઇ ૨૦ D રમંત ૨૧ C એક કમણ, DEG એ કવણ, IJ મ કવણ ૨૨ BEFGHIJ એહ, C એહિ, D નયર. ૨૩ F મોહુ ૨૪ D જિ અમર, EGHJ મરદ ૨૫ BEIJ પુઅઇ, CF પુઅઇ. ૨૬ BDHIJ જાણી, CEG જાણીય, F જાણીયઇ. ૨૭ BF ભદુ ૨૮ BD-EFGHIJ વૈકુંઠપુરી, C વૈકુંઠ પુરીય ૨૯ BDH અતિસાર, CEFGIJ અતિસારુ. ૩૦ C ચાર, D આરિ, G આર ૩૧ BCDEHIJ તેહ નહિએ, F તિહનહિ, G તેહનુ ૩૨ DEGIJ નાયક. ૩૩ CGHIJ દેહ ૩૪ BDEFGHIJ એ C એહ. ૩૫ BCDEFGHIJ હિવડાં ૩૬ BDEFGHIJ કૃષ્ણાવતારિ, E કૃષ્ણાવતારિ ૩૭ BDEH કેસનઇ, C કેસિ સ, FIJ કેસનઇ. ૩૮ BHIJ કાલિહિ, C કાલીય, DF કાલિ, E કાલી, G કાલીહિ. ૩૯ BC આરિ, DEGIJ વારિ, F આચારિ

એ કહિંઈ^૧ ચતુર્દશ^૨ ભુવન સ્વામિ, ^૩ જ્ઞાનવં કુલ કંપણ એહ નામિ;
પહોઈ^૪ ખીરસમુદ્ર^૫ તીરિ, ^૬ કુડલિત સેષ^૭ કોમલ સરીરિ^૮ ૧૦ ૨૯
ઇણિ^{૧૧} મથિઉ^{૧૨} મહોદધિ કુણ્ડ^{૧૩} કાલિ, ૧૪

ઇણિ વંધિય^{૧૫} બલિ ઘલ્લિય^{૧૬} પચાલિ,^{૧૭}

ચાલવઇ^{૧૮} ચક્ર^{૧૯} સારંગપાણિ,

ગડમડઇ^{૨૦} ગદાધર^{૨૧} ભુજહર^{૨૨} પ્રાણિ. ૩૦

મન ^{૨૩} આવિસિર^{૨૪} ઇહસુર^{૨૫} અડીયર^{૨૬} ઘાઇ,

ઇહર^{૨૭} આગઇ^{૨૮} જીપીર^{૨૯} કોઇ બાઇ,^{૩૦} ૩૧

હિવ દૂહા^{૩૧}

તીણિ^{૩૨} વચણિ^{૩૩} તંડિહિં^{૩૪} ચડિઉ,^{૩૫} મયણ^{૩૬} ભણઇ નિકરાણ;^{૩૭}
ગુણ ઊપિહો^{૩૮} મહમહણ,^{૩૯} આ ઊપિલય^{૪૦} કરવાણ.^{૪૧} ૩૨

૧ BH કહિયઇ, CDEFGH કહીઇ, E કહીયઇ ૨ DE ચતુર્દશ. ૩ D સામિ.
૪ F જ્ઞાન. ૫ D કંપણ. ૬ F પહોઇ, IJ પુહોઇ. ૭ BDEFGHIJ શીર સમુદ્ર,
C ખીર સમુદ્ર ૮ BCDEHIJ નીરિ ૯ BCDEFGHIJ રોષ ૧૦ BCDEF-
GHIJ શરીરિ ૧૧ C ઇણઇ, G ઇણ ૧૨ C—. ૧૩ CE કુણ્ડિહિં, DF
કુણ્ડિ ૧૪ D કાલિ, F કાલિઇ. ૧૫ BH બંધિય, C બાંધીય, D બાંધી,
EFG બંધીય, IJ બ ધિઅ ૧૬ BEFGHIJ ઘલ્લિઉ, CD ઘાલિઉ. ૧૭
BDH પાચાલિ, F પીચાલિ, G પપચાલિ. ૧૮ D વાલવઇ, F ચાલઇ.
૧૯ BCFGH ચક્ર, D ધતુષ, IJ ચક્ર ૨૦ C ગડમડ ૨૧ B ગદાધરુ ૨૨
C હણઇ. ૨૩ IJ ન ૨૪ C આંવ, FG આવિસ. ૨૫ BH એહસયઉ,
CDEIJ એહસિઉ, F એહસિં, G એહસ્યું. ૨૬ BDH અડી, E ચડયઇ,
G અડીઇ, IJ ધડિય. ૨૭ BCDEFGHIJ એહ. ૨૮ BCDEFGHIJ આગલિ.
૨૯ BH જીપિઉ, CF જીપીય. ૩૦ BCDEFGHIJ કોઇ ન બાઇ, F કો ન
બાઇ. ૩૧ D હવઇ દૂહા. ૩૨ G તીણ. ૩૩ D વચણિહિં. ૩૪ BCEFGHI
તઠી, D રંઠી, J તં ૨૯. ૩૫ D ચડિઉ, E ચડિ. ૩૬ CDEFGIJ મયણ.
૩૭ CDEGHIJ નિકરાણ. ૩૮ BCDGHIJ ઉપરિ, EF ઉપ્પરિ. ૩૯ BEH
મહ મહણ, C મહમણ, D મહ મયણ, IJ મુહ મહણ. ૪૦ BEGHIJ
ઉપિલઉ, CD ઉલિઉ. ૪૧ DEIJ કરવાણ.

મ. ૬

સોલ સહસ સાહસ^૧ કરી,^૨ ગોપી ગેલિ ગહિલ્લ;
પિતંબર^૩ પાપલિ^૪ ફિરી, છોહ^૫ છર્લલ્લ^૬ છર્લલ્લ.^૭ ૩૩
હિવ ફૂપહ^૮

થિરુ^૯ (૨) હો થાનક^{૧૦} સામલા,
અમ્હ^{૧૧} સરિસ^{૧૨} મ ગોલિસુ^{૧૩} આમલા;
તુમ્હિ^{૧૪} અછઉ^{૧૫} છન્નિહિ^{૧૬} આગલા,
પુલ્હિ^{૧૭} વીર અરિત્તિહ^{૧૮} હો વેગલા. ૩૪
અમ્હ^{૧૯} રૂઠી વિકરાલુ તૂઠી^{૨૦} પુલ્હિ^{૨૧} સુકમાલ;^{૨૨}
આવિ (૨) હો થનકિ^{૨૩} સામલા,

અમ્હ^{૨૪} સરિસમ ગોલિસુ આમલા. ૩૫

તું કિમ^{૨૫} ફીઠઉ ભર્પસિ યાહવા, તૂં^{૨૬} કાલી નાયલુહાર;^{૨૭}
ગોરીસુ^{૨૮} મવહસિ^{૨૯} પાર, ૩૦ અમ્હ^{૩૧} પૂર વહિ^{૩૨} ગોઠિ ગુવાલણી,^{૩૪}

૧ BHH સાહસુ C સાહસિ, IJ સાહલ્ય. ૨ J ધણી. ૩ BEDFGHIJ પીતંબર C પીતાંબર ૪ BFGH પપલિ, IJ પફપલિ. ૫ BH છોહહ C છોહિ, EFIJ છોહઈ. ૬ BCDEFGHIJ છલલ્ય ૭ C જપલ. DE જપલ્લ, I જપ, J જિહિલ્લ ૮ BHH હિવ દુપદસ્યું પદ, D હવપ દુપદસિઉ પદ, EF હિવ દુપદ, G હિવ પદ દુપદસ્યઉ, IJ હિવ પદ દુપદસિઉં ૯ CDEF ચિર ચિર ૧૦ BCDEFGHIJ થાનકિ ૧૧ CG અહમ, F અમ્હ. ૧૨ B સરિસ, CDGH સરિસઉ. ૧૩ BCFGHIJ ગોલિસિ, DE ગોલિસ ૧૪ BFHIJ તમ્હિ ૧૫ BIJ અન્નહ. ૧૬ C છૂપમહિ, DG જદગિહિ. ૧૭ BCGHIJ પુણ, D —, EF પણિ ૧૮ BCEFGHIJ અરિત્તહ, D —, ૧૯ BEFHIJ અમ્હિ, D —, G અહિમ. ૨૦ B ફૂઠી, DIJ તૂઠી ૨૧ BCDGHIJ પુણ, EF પણિ ૨૨ BCFGHIJ સુકુમાલ, D કુમાલ. ૨૩ BCDEFGHIJ કેસવા, G કેશવા ૨૪ ‘અમ્હ સરિસમ ગોલિસુ આમલા’ આ ચરણ અન્ય પ્રતિમાં નથી. ૨૫ BCDEFGHIJ કિમ ૨૬ CDEIJ તું. ૨૭ BF નાયલુહારુ ૨૮ BGH ગોરીસ્યું, CDIJ ગોરીસિઉ, E ગોરીસ્યઉ, F ગોરીસિં ૨૯ BHH મવહિસિ, CD ન વાહિ. ૩૦ BH ખારુ, CD પાર, E ખાર, F ખારએ ૩૧ G અહમે, C — ૩૨ C —, IJ હું. ૩૩ BDEFGHIJ બડિ. ૩૪ BFH ગોવાલણી, C —, D ગોઆલિણી, E ગોવાલિણી, G ગોઆલણી, IJ ગોવાલણી

કુલ ૧ કાંટક ૨ તણી પરબલણી, ૩

અગ્નિ ૪ ભોલક ૫ લાંડ ૬ નિમ આલણી. ૩૬

વારુ ૭ વીરુ કરિ ૮ (૨) ઉછાલણી, અગ્નિ ૯ ઠી વિકરાલ;

તૂટી પુણ્ય સુકમાલ, આગિ (૨) હો થાનકિ સામલા ૯ ૩૭

તુલ ૧૦ ઉરિ ૧૧ એ વનતા ૧૨ પડી, એ બાણે બાહર ૧૩ આપણી; ૧૪

વાણાવલિ ૧૫ મવહિસિ ૧૬ વાપુડી, ૧૭

તૂ ૧૮ જણિતાં ૧૯ એક નિર ૨૦ ચાપુડી. ૨૧ અમ્હે રૂડી. ૩૮

તૂ ૨૨ કાયઉર ૨૩ અમ્હર ૨૪ પુણ્ય આંકડી, ૨૫

તૂ ૨૬ પુણિ ૨૭ ભોલક અગ્નિ બાંકુડી; ૨૮

તૂ ૨૯ આલિઉ ૩૦ સઉકિ ૩૧ અમ્હારડી, ૩૨

તૂ ૩૩ મેલિઉ ૩૪ માહડી. ૩૫ અમ્હે રૂડી ૩૬

૧ C —, I કુલો. ૨ BDFGHIJ કાઠ, E કાઠ ૩ F પરબલણી ૪ G અહમે. ૫ BDGH ભેલક, CE —, FI ભેલ, J ભેલક ૬ BDFGHIJ ભાડ, I ઉડ. ૭ BGHIJ વરુ, CE —, D વરક, F વર. ૮ BFGHIJ વીર કરી, CE —, D વીર. ૯ BCDEF GHIJ અગ્નિ રૂડી (કડી વાળેલી છે) ૧૦ EG —, F તુલ ૧૧ BCDEF GHIJ ઉપરિ, E — ૧૨ BCDFH એ વનિતા, EG —, IJ વનિતા એ ૧૩ BCDFH વાહર, EG —, I વીહર. ૧૪ BCDEHIJ આ પડી ૧૫ BCDEF GHIJ બાણાવલિ. ૧૬ BCIJ મવહિસિ. ૧૭ BCDEF GHIJ બાપડી ૧૮ DIJ તૂ. ૧૯ BCDFHIJ નિશ્ચુતાં, EG —. ૨૦ D ન, EG —, H ૨૧ BCDFH ચાપડી, IJ વાપડી ૨૨ DE તુ ૨૩ IJ કાયઓ ૨૪ BDEFHIJ અગ્નિ, CG અહિમ. ૨૫ D આંકડી. ૨૬ C તઉ, DE તુ ૨૭ BDEHIJ ભોલક અગ્નિ પુણ્ય, C ભોલક અહિમ, F ભોલક અગ્નિ પણિ, G ભોલક અહમે પુણ્ય. ૨૮ BCEFHIJ વાંકુડી, D વાંકુલી, G વાકડી. ૨૯ C તઉ, DE તુ ૩૦ આલિસિઉ, E આબકિ ૩૧ BEFGHIJ મુદિ, D સવડિ ૩૨ F હમરડી ૩૩ C તઉ, DEIJ તુ ૩૪ BFGH મૂકિઉ, IJ મૂકિઉ ૩૫ BCDEF GHIJ માડી તારડી, E માડી તાહરડી

હિવ ફહા

ઇમ^૧ ગોપી વન્ધ્યઉ^૨ વચનિ,^૩ વલબધ^૪ બાધિઉ^૫ મયલુ,^૬
ચક્ર^૭ ચાપ મૂકી^૮ મિલ્યઉ,^૯ રાઉ^{૧૦} તૂ રણ રસિ^{૧૧} રીણ.^{૧૨} ૪૦.

વારુ લેઈ બાંસુલી,^{૧૩} ગોવ્યંદ^{૧૪} ગોપી^{૧૫} રંગિ,
ગાઈ^{૧૬} ગુવાલી^{૧૭} ગૂજરી, ગરુઆ^{૧૮} ગિરિવરિ^{૧૯} શંગિ^{૨૦}. ૪૧

જિમ^{૨૧} (૨) જમુના^{૨૨} તડિ^{૨૩} મિલી, ગોવાલણી^{૨૪} ગમારિ,
તિમ (૨) નાચઈ નવિ^{૨૫} ય પરિ,
નિસિ^{૨૬} નિર્મલી^{૨૭} મુરારિ. ૪૨

કમલહ^{૨૮} જઇ^{૨૯} કુસમહ^{૩૦} તણી, તિહમનિ^{૩૧} બાણી આલિ;
જમુના^{૩૨} જલિ^{૩૩} ડોહી ગયઈ,^{૩૪} વૃંદાવન^{૩૫} (૨) માલિ. ૪૩.

૧ BCDEFGHIJ ગોપીને ૨ BCDEGHIJ વ ચિહિ, F — ૩ F વચને.
૪ BCEHIJ બલબ ધ, DG બલિ બ ધ ૫ BE વુચિહિ, CDF વધિહિ, G
નચિહિ, IJ ચિહિ ૬ BH મીણ, CDEFGIJ મીણ ૭ C ચક્ર. ૮ IJ મુંડી.
૯ BCDFGHIJ મિલિહિ. ૧૦ B રાઉતુ, CDEFGHIJ રાઉત ૧૧ D રસ,
F રિસિ. ૧૨ BFN રીણ, C ખીણ, G રીણહિ. ૧૩ BCDEGH વાંસુલી,
FIJ વાંસલી ૧૪ B ગોવિંદુ, CDEFHIJ ગોવિંદ. ૧૫ E ગોપીય ૧૬ F
ગાયઈ ૧૭ BCHIJ ગુવાલી, DF ગૂવાલી, G ગુઆલી ૧૮ BH ગુરુયા,
CF ગુરુયા, DE ગરુયા. ૧૯ BCDEFGHIJ વર ૨૦ IJ શ ગિ. ૨૧ G
ચમ ૨૨ BCFGH યમુના, D યમુણા, E યમના, IJ યુમના ૨૩ F તડિ
૨૪ BEFN ગોવાલિણી, CD, ગોવાલિણી, G ગોઆલિણી, IJ ગૌયાલિણી.
૨૫ BCDEFGH નવીય. ૨૬ E નિસિ ૨૭ B ઉજલી, CDEFGHIJ
નિર્મલી. ૨૮ IJ કમલહંસ ૨૯ BHIJ નઈ, CDEFG —. ૩૦ B કુસમ,
CDEFG —, H કુસમહ. ૩૧ BHIJ તીહ, CDEFG — ૩૨ BH યમુના,
CDEFG —, IJ યુમના ૩૩ BHIJ જલ, CDEFG —. ૩૪ B ગયુ, CD-
EFG —. ૩૫ CDEFG —, IJ વૃંદાવનિ

હિવ ચઉપહી

ઇણિ^૧ પરિહરિ સુ^૨ પ્રગટી^૩ પ્રાણુ^૪,

કુમરિ રાયપ તઉ^૬ દિધ^૭ પયાણુ^૮,

આગલિ^૯ પેખી^{૧૦} પર્વત^{૧૧} એક^{૧૨}

પાસિતઉ^{૧૩} પૂછઉ^{૧૪} છેકુ^{૧૫} ૪૪

હીવ દુપહ^{૧૬}

વચરીડાં^{૧૭} રે કાંઇ તુમહે^{૧૮} પુલઉ^{૧૯}

મહનકુમર^{૨૦} કંઈ^{૨૧} આવી મિલઉ^{૨૨}

બદ્ધ^{૨૩} ભણુઈ^{૨૪} એ ગિરિ કવિલાસુ^{૨૫}

સાગી^{૨૬} સંકર^{૨૭} તણુ^{૨૮} નિવાસુ^{૨૯}

એહુંતુ^{૩૦} કોઇ ભણુઇ મૂલ^{૩૧}

ધનુષ^{૩૨} ન ધરઇ^{૩૩} કરિ^{૩૪} ધરઇ^{૩૫} ત્રિસૂલ^{૩૬} ૪૫

૧ DGH ધણુ ૨ BGFH રયુ, CDIJ સિહ, E સ્પહિં ૩ BFH પ્રકટી, C પ્રકટીય, DEG પ્રગટી, IJ પ્રકટિઅ. ૪ B પ્રાણુ, C માણુ ૫ BCEH રાઇ ૬ FIJ તવ. ૭ BC દિહું, EIJ દિહ. ૮ B પિયાણુ, C પીયાણુ, DH પિયાણુ, E પીયાણુ, F પી, G પિયાણુ, IJ પીઆણુ ૯ IJ અગલિ. ૧૦ C પેખીય, D પેખઇ, F પેખ, HIJ પેખી. ૧૧ BH પર્વતુ, C પર્વતુ. ૧૨ BFGHIJ એક બદ્ધ, GE એક બદ્ધ, D એક બદ્ધ ૧૩ F પાપઅત. ૧૪ B પૂછઇ. ૧૫ DE છેક ૧૬ B હિવ દુપહ, C દુપહ, D હવઇ દુપહ ૧૭ BH વચરીડાં રે, DG વચરીડાં રે, F વચરીડાં રે, IJ વચરીડાં રે. ૧૮ BDEFH તુમિહ, CG તુમિમ ૧૯ DFGIJ પલઉ, H પુલઉ રે પુલઉ. ૨૦ IJ મહનકુમાર ૨૧ BCEIJ કિન, D કિમ, F રઇ, G નઇ, H — ૨૨ DG મિલિઉ. ૨૩ BF બદ્ધ, H —. ૨૪ C ભુષએ, BEFIJ ભણુઇ એ, D ભણુઇ રે, G ભણુઇ, H —. ૨૫ BG કેલાસુ, C કિવિલાસ, DEF કેલાસ, H —, IJ કેલાસ. ૨૬ BDEFGIJ સ્વામી, H —. ૨૭ BCDEFGIJ શંકર, H —. ૨૮ BCDEFGIJ તણુ, H — ૨૯ DEFIJ નિવાસ ૩૦ BCH એહુંતુ, DEIJ એહનઉ, F એહનય, G એહનું. ૩૧ BFH મૂલ. ૩૨ BH ધનુષ ૩૩ G ધરિ. ૩૪ F કિર ૩૫ C કરઇ. ૩૬ BH ત્રિસૂલ, G ત્રસૂલ

એહ આભરણ^૧ ભુયંગ^૨ વહ્^૩ જિહની^૪ કૂકંઇ^૫ ફાટઈ સહ્^૬;

વસઈ મહાવિસ^૭ ઇહ^૮ ન ગલઇ,^૯

જેહની^{૧૦} ગંધિ^{૧૧} જગુ^{૧૨} પરજલઇ. ૪૬

ઇહનઇ^{૧૩} ત્રીજી^{૧૪} નયણી^{૧૫} નિલાડિ,^{૧૬}

જિહની^{૧૭} આગિ ન કુણહી^{૧૮} પાડિ;

ઇહનઇ^{૧૯} મસ્તિકિ^{૨૦} ગંગા વહઇ,

જિહનઉ^{૨૧} પૂર^{૨૨} ન સાહિઉ^{૨૩} રહઇ. ૪૭

ઇહનઇ^{૨૪} ભરડા નઉરપ પરિવાર,^{૨૫} અરિ દેખીર^{૨૬} ઉકાવઇ^{૨૮} છાર,^{૨૯}

કામ દહન^{૩૦} ઇહનઇ^{૩૧} છઇ ખંતિ,^{૩૨} ઇણિ ગિરિ વસિસિ^{૩૩}

ન એકઇ રતિ. ૩૪ ૪૮

૧ BCDEFGHIJ આભરણ, ૨ BEFGH ભુયંગમ, C ભુયંગસુ, D ભુયંગ,
IJ ભુયંગમ ૩ BH બહુય, C બહુય, D ન બહુ, EF બહુ, IJ બહુય ૪
BCDEFGHIJ જેહની, I જીની ૫ BGH ફૂંક ૬ BCIJ સહય, D સહ, G
સહય, H સહય. ૭ BEFGHIJ મહાવિસુ ૮ BCEFGHIJ એહનઇ, D
એહ ૯ D લગઇ ૧૦ D જેહનઉ, F એહની. ૧૧ BCFH ગંધિ, H
ગંધઇ ૧૨ DEIJ જગ ૧૩ BCEFGHIJ એહનઇ, DI એહનઉ. ૧૪ C
તજઉ, DEG ત્રીજી, F ત્રીજ, I — ૧૫ BF નયણ, EGH નયન, F
નયણ, I નેત્ર ૧૬ I નેલાડિ ૧૭ BH જેહનુ, CDF જેહની, EIJ જેહ-
નઉ, G જેહનુ ૧૮ BFH કુણહઇ, C કુણિહિ, D કુણહિ, E કુણિહ, G
કુહિનઇ, IJ કહિનઇ ૧૯ BCDEFGHIJ એહનઇ, F એહઇ ૨૦ BCDEF-
GHIJ મસ્તિકિ ૨૧ B જેહ નુ, C જેહનુ, DEGHJ જેહનઉ, F જેહનય.
૨૨ D પુર, B પૂર. ૨૩ F સાહિં સહઇ ૨૪ BCDEFGHIJ એહનઇ.
૨૫ CH નુ ૨૬ BCFG પરિવાર. ૨૭ BH દેખી. ૨૮ BCDEGHJ છા-
ડઇ. ૨૯ BCFGH છાર. ૩૦ BH દહનુ ૩૧ BH છઇ એહરઇ, C છઇ
એહરિહિં, DG છઇ એહનઇ, E છઇ એહની, F છ છઇ, IJ એહ રહઇ ૩૨
BCDEFGHIJ ખંતિ. ૩૩ BDH વસસિમ, C વસસિમ, H મ વસસિ, F
વસસિમ, G વસસિમ IJ વસિમ ૩૪ BCDEFGHIJ રતિ.

તઉ^૧ કૌપાનલિ ચડિઉ કુમાર, ૨ ગિરિ વીટી દેઇ^૩ મેલ્હય^૪ કાર,
મદન^૫ દહન^૬ તૂ^૭ બિરહ લાણીય, ૮ મધ આવે^૯ સામ્હઉ^{૧૦} મિલાઇ. ૪૯
હર^{૧૧} હાકય^{૧૨} ઉઠાડયઉ^{૧૩} પારાણિ, ૧૪ સડ(૨)સુડઇ વિસમે વાણી, ૧૫
વાળે^{૧૬} વાણિ^{૧૭} ઘુણુ^{૧૮} ઘૂધલયઉ, ૧૯

સંકર^{૨૦} સ્વામી હઉ^{૨૧} આવી મિલયઉ. ૨૨ ૫૦
કુમર^{૨૩} લાણીય તુ^{૨૪} મેલ્હઉ^{૨૫} માલ, નારિ તણઉ જઉ^{૨૬} પરિગહ^{૨૭} આલિ, ૨૮
હર^{૨૯} યોલઇ^{૩૦} જોવઉ^{૩૧} અમ્હ ધરિ^{૩૨} રિધિ^{૩૩}

પાછઇ^{૩૪} દેઢયો^{૩૫} જોવહી^{૩૬} યુધિ. ૩૭ ૫૧
છાર^{૩૮} ઉડઇ અમ્હ ઊગટિ^{૩૯} અંગિ, ૪૦ જડ(૨)કુસ^{૪૧} વલત^{૪૨} જુનગિ. ૪૩
જરગઉ^{૪૪} વાહણિ^{૪૫} રહણ મસાણિ, ૪૬ (૨) શિક્ષા^{૪૭} ભમત ન કાણિ ૪૮ ૫૨

૧ C તેઉ, F તવ ૨ BCFG કુમાર. ૩ BCDEFGHIJ દિઇ, E દીઇ ૪ BGDH
મેલ્હી કાર, CDEIJ મેલ્હી કાર, E મેલ્હીય કાર. ૫ E ન ૬ B હહય H હહય.
૭ B બિરુહ, C તઉ બિરહ, DG તૂ બિરુહ, FG તૂ બિરહ, E તૂ બિરહ, IJ તઓ
બિરુહ ૮ BCDEGHIJ લાણીય, F લાણીય. ૯ BCDFGH આવિઇ, E આબ્યઇ,
IJ આવિ^{૧૦} BCH સામ્હઉ નવિ આવ D સામ્હ નવિ આવ, E નવિ સામ્હઉ
આવ, F સામ્હ નવિ આવિ, G સામ્હઉ નવિ આવ, IJ તઉ સામ્હઉ ના. ૧૧
DEIJ હર ૧૨ BCDEFGHIJ હાકી. ૧૩ BCDEFGHIJ ઉઠાડિઉ ૧૪ BCDE-
FGHIJ પ્રાણિ ૧૫ BCDEFGHIJ આણિ. ૧૬ E વાળે ૧૭ BCDEFGHIJ
આણિ ૧૮ ધણુ, CGIJ ધણુઉ, D હઉ, EH ધણુ, F ધણુ. ૧૯ BFGHIJ ગુણ-
લિઉ, C ઘુધલિઉ, D ઘુધલિઉ. ૨૦ BCDEFGHIJ ય હર ૨૧ BCDEHIJ સામ્હઉ,
F સામ્હ, G સામ્હઉ ૨૨ BCDFGHIJ મિલિઉ. ૨૩ BCDEFGHIJ કુમર ૨૪
BCDG તઉ, E તુઝ, F - ૨૫ F મેલ્હ ૨૬ BCHIJ જપ, F જે. ૨૭ BCH પરિ-
મ્હ ૨૮ F અલિ, H આણ ૨૯ DEIJ હર, G હરિ. ૩૦ C લોભા ૩૧ BH જોવઉ,
C જયઉ, DGIJ જોઉ, F - ૩૨ BDEFGIJ અમ્હ, C અહમ નહી, H મહ.
૩૩ F -, IJ રિદ્ધિ ૩૪ B પામ્હઇ, D પછિઇ ૩૫ EF દેયો ૩૬ BDH ઇસી, G
આલી, F હલી, G અઇસી, IJ એસી ૩૭ IJ યુધિ. ૩૮ D ધરડઇ, E ધરડઉ, F
ધરડઇ, IJ ધરડઇ ૩૯ C અહમ ઊગટિ D, ઊગટિ અમ્હ ૪૦ G અંગ. ૪૧
BH કુતલ, C કઇસ ધિ, D કઉસલ, E કુડય, FGIJ કુસલ ૪૨ C વસઇ, F
વધતુ, I વહ ૪૩ C જુનંગ. ૪૪ F જરયુ. ૪૫ વાહિણિ. ૪૬ BCDEFGHIJ
ધરિધરિ, G ધર ધરિ. ૪૭ FIJ ભક્ષા ૪૮ E ન કાણ, F તુ કાણિ.

દિસિ પહરણિ? પનનગર શુંગર, ૩ રુ'ડમાલ^૪ અરહ^૫ હિયડા^૬ હારુ; ૭
હાલાહલ^૮ વિસુ^૯ અરહ^{૧૦} આહાર, ૧૧

કિહા^{૧૨} ઉદાર આલઈ નારિ, ૫૩

હિવ^{૧૩} આવટા હાલ

પાટૂ^{૧૪} સાડી કાપડા, ૧૫ અનઇ નવરંગ ઘાટ;

એ^{૧૬} અરહ^{૧૭} કન્હઇ^{૧૮} માગિસી, ૧૯ નિતુ^{૨૦} ખઇ(૨)રોલ. ૨૧ ૫૪

દીજઇ જઇહું વઇણ. આંચલી.

કણ્ય^{૨૨} ક'કણ્ય^{૨૩} ચુડિલા, ૨૪ અનઇ નિગોદર^{૨૫} હાર; ૨૬

એ અરહ^{૨૭} કન્હઇ^{૨૮} માગિસી, ૨૯ સી^{૩૦} લોલ અપાર^{૩૧}. ૫૬

૧ BH પિહરણ, DEGIJ પહિરણિ, F પહિરિણિ ૨ G પનનુ. ૩ DF સિયુગર,
BGJ શૃંગાર, I શંગાર ૪ BGH ૨ ડમાલ. ૫ CG અહમ. ૬ BHIJ હિયડઇ,
CDEF હીયડઇ, G હિયડ ૭ DEIJ હાર H હા. ૮ BFH હાલાહલ ૯
CDE વિસ. ૧૦ CG અહમ ૧૧ BCDEFGHIJ આહારિ ૧૨ BDEFGH
કેહા પૂરા, D કેહા પૂર, IJ કેહી પૂરી ૧૩ BJ હિવ ઝાંબડુ, D હવઇ ઝાંબડુ,
CE હિવ ઝાંબટઈ, F હિવ ઝાંબડૂ, I હિવ ઝાંબડ ૧૪ G પાટૂ ૧૫ D
કપડાં ૧૬ BH એહ ૧૭ C અહમ, G અ ૧૮ F કન્હી, G કન્હ ૧૯
BCFH માગિસિઇ, D માગિસિઇ, E માગિસમઇ, GIJ માગિસિ ૨૦ BEFH
એ મનિ ભીયાટ, CD એઈ મનિ ભીયાટ, G સી લોલ ન પાર, IJ એમ
નિતુ ભીયાટ. ૨૧ અન્ય BCDEFGHIJ પ્રતેમાં વધુ એક કડી મળે છે :

‘ દીજઇ જ પોતઇ કુચઇ પોતુ દેવહ હાચિ;

તઈ હિયડઈ હેહઈ કરી લાગા ભરડા સાચિ ” તેમાં આ પ્રમાણેના
પાઠાંતરો મળે છે : જ-જઇ-જઈ, પોતઇ-પોતઈ, કુચઇ-કુઇ-કુઅઈ, પોતુ-પોત-
પોતઈ-પોતુ, દેવહ-દેવહ, હિયડઈ-હીયડઈ-હીઅડઈ, હેહઈ-હેહ ૨૨ BH
કણ્યહ, D કણ્યા, E કણ્યસ, IJ કણ્યસ ૨૩ D કચણ ૨૪ BFGHIJ ચૂડલા,
D ચુડિલ ૨૫ BH નાગોદરુ, D અનઇ નાગોદર, EIJ નાગોદર, F અન નગોદર,
G નામ નગોદરુ ૨૬ BFGH હારુ, D —. ૨૭ CG અહમ. ૨૮ B કનઇ, G
કન્હ. ૨૯ BCDEFGH માગિસિઇ, E માગિસમઇ, IJ માગિસિ ૩૦ CE સીય ૩૧
BGH ન પારુ, DEIJ ન પાર, F અપારુ.

શાલિ^૧ દાલિસ્થુ^૨ સાલણા^૩ ધૃત પરવલ^૪ ઘોલ,
 એ અમ્હ^૫ કન્હઈ^૬ માગસી^૭ નિતુ ખલ(૨)^૮ રોલ. ૫૭
 જિણુ^૯ વાતિહિ^{૧૦} ઉણી^{૧૧} હૂઈ, ^{૧૨} તિણિ^{૧૩} મન્હઈ રાડિ;
 વર^{૧૪} વાધણિ^{૧૫} લાગી લલી, પુણ^{૧૬} એ ન^{૧૭} લગાડિ. ૫૮

હિવ ચઉપણી^{૧૭}

મયણુ^{૧૮} લણુઈ એવડ સી^{૧૯} પીડ, ઇસર તમ્હ^{૨૦} ઘરિ^{૨૧} એવડ ભીડ; ^{૨૨}
 ભિચઉરડ નીચઉર^{૨૩} ઘણઉર^{૨૪} મ ભેઈ,
 રાભા આઈસુર^{૨૫} અન્નધાર^{૨૬} ન હોઈ. ૫૯

પારવતી^{૨૭} છઈ અમ્હ^{૨૮} પરિવાર, ^{૨૯} પવન્તરી^{૩૦} બેટી નીસલ નારિ;
 તે જઈ આઠરઈ^{૩૧} તઉ^{૩૨} અન્ન નહી તરણિ^{૩૩} છન્ડાવિસુ રીવ. ૬૦

૧ BCDEFGHIJ સાલિ. ૨ BF દાલિસ્થુ, CEIJ દાલિસિથે, D દાલિ.
 ૩ BCFGHIJ સાલણે, D સાલણુ ૪ CEF પરિવલ, D લાપસી સાથિઈ ૫ CG
 અહમ. ૬ B કનઈ, E કન્હઈ, F કન્હી, G કન્હિહિ ૭ BCDFGH માગિસિઈ,
 H માગિસ્થઈ, IJ માગિસિ. ૮ BCGHIJ ખઈ ખઈ ગોલ, D ૫૫ (૨) ગોલ, E
 ઝીય લોલ ન પાર, F ૫૫(૨) ગોલ ૯ CDEFIJ જિણુ ૧૦ BGH વાત, CD-
 EFIJ વાતઈ ૧૧ BDEFHIJ હૂઈ, G હોઈ. ૧૨ C તીણઈ, G તિણ. ૧૩ BCD-
 EFGHIJ વરિ. ૧૪ EF વાધણિ ૧૫ E પણિ ૧૬ BCDEFGHIJ મ ૧૭
 ECEFGHIJ હિવ ચઉપઈ, D હવઈ ચઉપઈ. ૧૮ BCDEFGIJ મયણુ ૧૯ BC-
 DEFGHIJ અવરહ સી. ૨૦ BDEFHIJ તુમ્હ, C -, G તુહમ ૨૧ C ઘરિ જઉ.
 ૨૨ CIJ એવડી ભીડ, D એવડી ભીડિ. ૨૩ BCGHIJ ભિ ચઉ, DE ભન્નુ, F
 ભિ ચય ૨૪ BCEGHIJ નીચઉ, D નીચુ, F નીચમ. ૨૫ BE ઘણુ, CDGU
 ઘણુઈ, F ઘણુ, H ઘણુ ૨૬ BCDEFGHIJ ઈસુ. ૨૭ F અન્નથા ૨૮ D
 પારવતી ૨૯ CG અહમ ૩૦ B પરિ, CDEFGHIJ પરિવારિ ૩૧ BD
 પરવત, CFGHIJ પરવત ૩૨ BCDEFGHIJ આદર, E આદરિ. ૩૩
 HDG તઉ તૂ, CIJ તઉ તઉ, E સિત, FH તુ તૂ ૩૪ BEDEFGHIJ
 તારિ રણિ.

તઉ તિણિ^૧ ઝાલી તે^૨ વરમાલ,^૩ દોધ^૪ કર જોડી દીય સંભાલિ;
 એઉપ ફેડી ધકુ^૫ કીધઉ^૬ દેહ,^૮ કંદલ^૯ નઉ^{૧૦} તઉ^{૧૧} આવિઉ^{૧૨} છેહ.^{૧૩} ૬૧
 દેવતણા^{૧૪} સાંભલી^{૧૫} ચરિત્ર,^{૧૬} જોતમ^{૧૭} ગગ^{૧૮} પરાસર અત્ર,^{૧૯}
 ભૂગુ વિશિષ્ટ^{૨૦} રિષિ^{૨૧} વિશ્વામિત્ર, કરઈ એકિકી^{૨૨} પાસિ કલત્ર. ૬૨

ધમ ભાંજ^{૨૩} મોટઉ^{૨૪} અહિંકાણુ^{૨૫}, તાત તણી આરોપી આણુ;
 વિષમાયુધ ચાલિઉ^{૨૬} ધસમસી, પુણ્યરંગ પાટણુ^{૨૭} ભિંદસી.^{૨૮} ૬૩
 પાટણુ વાજી વાત અનેક,^{૨૯} મિત્ર વિચારહ કંહિઉ^{૩૦} વિવેક;^{૩૧}
 હિવડાં કરિસુ^{૩૨} તહઉ^{૩૩} સંઆમુ,^{૩૪} ભિડતાં^{૩૫} ભાળપ^{૩૬} ભડની મામ. ૬૪

પહિણુ^{૩૭} જાઈસુ પ્રવચનપુરી, પરિણિસુ^{૩૮} કન્યા સંજમસિરી;^{૩૯}
 તઉ^{૪૦} વયરીસુ^{૪૧} પ્રગટિસુ^{૪૨} પ્રાણુ,^{૪૩} તઉ જોસીતુ^{૪૪} વચન પ્રમાણુ.^{૪૫} ૬૫

૧ E તીણિ. ૨ Bઠ તે ઝાલી. ૩ BCDEGHIJ વરમાલ. ૪ BGH ફુહર મિહુ ડીલ
 સંભાલ, C ફુહર મિહઉ ડીલ સંભાલ, D ફુહર મિહુ ડીલ તણી સંભાલ, E
 ફુહર મિહુ દેહહ સંભાલ, F ફુહર મિહુ મિહુ ડીલ સંભાલ સંભાલ, IJ ફુહર
 મિહઉ ડીલઉ ડીલહ સંભાલ. ૫ BDEGHIJ ખે. ૬ D ધક, IJ એકુ ૭ F કીધુ.
 ૮ BCF દેહુ ૯ B કંદલ ૧૦ IJ તણુ. ૧૧ D તવ. ૧૨ E આભ્યઉ. ૧૩ BCF
 છેહ. ૧૪ BCDEFGHIJ તણુ. ૧૫ સાંભલિધ, E સાંભલ્યધ, G સાંભલિઉ, IJ
 સાંભલિ. ૧૬ BCDFGHIJ ચરિત્ર. ૧૭ BFHIJ જોતમ ૧૮ G ગગ. ૧૯ BCD-
 EGHJ અત્ર ૨૦ DF વિશિષ્ટ, E વસિષ્ટ, G વિસષ્ટ ૨૧ BF રૂપિ, HIJ ઋષિ.
 ૨૨ BCEH ધકેડી, CFIJ એકેડી, G એકેડી. ૨૩ BCDEFGH ભાંજ ૨૪ BCDE-
 FGHJ મોટા ૨૫ BCDEGHIJ અહિંકાણુ ૨૬ B વાણિઉ, E ચાલ્યઉ ૨૭ DG
 પાટણુ ૨૮ IG ભિંદસ. ૨૯ BCFGHIJ અનેક ૩૦ F કંહય ૩૧ ECFGHIJ
 વિવેક ૩૨ D કરિસુ ૩૩ નહી હૂં, C જઉ હઉ, D નહી, E નહુ, F GHIJ
 નહૂં ૩૪ DEFGHIJ સંઆમ. ૩૫ DF ભડતા ૩૬ BCEFH ભડની ભાળપ મામ,
 G ભિડની ભાળપ મામ. IJ જાઈ ભિડની મામ. ૩૭ BCDGIJ પહિણુ, F
 પહિણ્ય ૩૮ CDEG પરણિસુ ૩૯ BCEFGHIJ સંજમસિરી. ૪૦ D તણ ૪૧
 B વયરીસુ, CDH વધરીસિઉ, E વધરીસ્યઉ, F વયરીસુ, GIJ વયરીસિઉ.
 ૪૨ BCDFHIJ પ્રગટિસુ ૪૩ B પ્રાણુ ૪૪ GIJ નઉ. ૪૫ BF પ્રમાણુ. ૪૬ D
 મહિ મ ડલિ વિરતાવિસુ આણુ

ઇકિ ભણસિધ^૧ એ ડાહધ^૨ હુવઉ, ^૩ ઇકિ પુણિ^૪ કહિસધ^૫ નાસી ગયઉ; ^૬
 દોક વોલ^૭ ગણિસધ^૮ કેતલા. આપણ^૯ કાજિ ન^{૧૦} ભૂલધ^{૧૧} ભલા. ૬૬
 કાલી કંસ કેસિનુ^{૧૨} કાલ, ^{૧૩} ગોકુલ^{૧૪} ગેલિ ગહિલ્લુ^{૧૫} ગોવાલુ; ^{૧૬}
 અરિહલ દેવી^{૧૭} પછીમ^{૧૮} ગયઉ, ^{૧૯} પાછધ કુણુ તે^{૨૦} લાંમઉ કહિઉ ૬૭.
 વિણુ^{૨૧} અવસરિ^{૨૨} જે માંડહિ^{૨૩} મૂઝ, રાજતલઉ^{૨૪} તે તેડધ^{૨૫} અબૂઝ;
 માલ^{૨૬} પડચા^{૨૭} ઘાઉ ઊપણુ^{૨૮}, ધૂખડ નામ^{૨૯} સહૂ^{૩૦} કોઇ^{૩૧} ભણુધ ૬૮

અવસરિ વોલિઉ^{૩૨} માણુસ^{૩૩} ગમઇ,

પામિઇ^{૩૪} પુષ્ટિ જી^{૩૫} અવસરિ જિમઇ;

બાલકઉ અવસરિ^{૩૬} વૂઠઉ^{૩૭} મેહુ^{૩૮},

અવસરિ આવ્યઇ^{૩૯} સગઇ સનેહુ^{૪૦} ૬૯

૧ BDFH ભણિસિધ, ૨ કહિસ્યધ, ૩ ભણસિએ, ૪ ભણિસિધ એઉ, ૫ ભણિ-
 સિએ ૨ EFGH ડાહુ ૩ BD હુઉ, CFGI હૂઉ, ૬ હુઅઉ, ૭ હૂયઉ ૪ BCD-
 HIJ પુણુ, EF પણિ. ૫ BCDFH કહિસિધ, ૬ કહિસ્યધ, GIJ કહિસિ ૬ C ગયુ.
 ૭ BCDFGHIJ બોલ, ૮ વચન ૮ BFH ગણિયધ, ૯ કહીધ, D ભણીધ, ૫ ગિણી-
 યધ, ૬ ગિણીધ, ૭ ગણીધ ૯ ૬ આપુણુ. ૧૦ BCDEFH કાજિ ન ૧૧ B ભૂઇ.
 ૧૨ BEGHIJ કેસિ કંસનઉ, CF કેસ ક સનુ, D કંસ કેસિનઉ ૧૩ BCF કાણુ.
 ૧૪ BCFIJ ગોકુલિ D ગોકુલ, ૬ ગોપી, ૭ ગોકથિ, ૮ ગોકલ ૧૫ BC ગહિલુ,
 DG ગહિલ, ૬ ગાહિલુ, ૭ ગહિલ્લ, ૮ ગહિલઉ, ૯ ગહીલુ. ૧૬ BH ગોપાણુ,
 C ગોપાણુ, DE ગોવાણુ, FGIJ ગોપાણુ ૧૭ BH દેખી. ૧૮ BCDEFGHIJ
 પશ્ચિમ. ૧૯ CEF ગયુ. ૨૦ BCGHIJ ક્રણિ તે, ૬ કિણિ તે, ૭ કુણુ I તે. ૨૧ BCEH
 વિણુ. ૨૨ BCDEFGHIJ અવસર. ૨૩ BCDEFGHIJ માંડધ ૨૪ B તથુ, D
 તલ, F તલ ૨૫ BCEFH ત્રોડધ તિ, D ત્રોડંતિ, ૭ ત્રોડંતિ, ૮ ત્રોડ ૨૬
 F માણુ, ૭ માણુ. ૨૭ C પરિયાં ૨૮ BDEH રીપણુધ, CFG ઊડી પણુધ, ૭
 રીણુધ ૨૯ CD —, H નાણુ. ૩૦ D સહુ. ૩૧ CDEFGIJ કો ૩૨ BCDGHIJ
 બોલિઉ, ૬ બોલ્યુ, ૭ બોલિ ૩૩ BE માણુસ, ૭ માણુસ ૩૪ BCDEFGHIJ
 પામઇ. ૩૫ DF જ, ૬ જિ, ૭ જઉ. ૩૬ B વાણુ અવસરિ, CDEGH વાલ્લક
 અવસરિ, ૭ ચાલક અવસરિ, ૮ અવસરિ વાલ્લક ૩૭ F વૂં. ૩૮ DEGHIJ
 મેહુ ૩૯ BCDG આવિધ, FH આવઇ, ૮ આવિ. ૪૦ B સિણેહુ, DHJ
 સિણેહ, ૬ સનેહ.

દીનધં પર્વિ^૧ છાણુ^૨ ગૂંહલી, બે કર^૩ રાઉ^૪ ઉડાવધ^૫ સિદ્ધી;^૬
ગહિલ પણુઉ^૭ નધં આંતિજ^૮ વેસુ,^૯ અવસરિ ટાલઈ શ્રીપતિ કલેસુ.^{૧૦} ૭૦

જલધર^{૧૧} વરસઈ^{૧૨} જગુ^{૧૩} દે^{૧૪} ગાલિ,

મોદક^{૧૫} ભણુ^{૧૬} પરહા^{૧૭} લે^{૧૮} ખાલિ;

કામિણિ કંઠ^{૧૯} ઊતારઈ હાર,^{૨૦}

વિણુ^{૨૧} અવસર^{૨૨} તુ^{૨૩} જોયર^{૨૪} વિચાર.^{૨૫} ૭૧

સૂરકી દીવઈ^{૨૬} જલઈ^{૨૭} પતંગુ,^{૨૮} સૂરકીર^{૨૯} પાવકિ^{૩૦} પડઈ તુરંગ,^{૩૧}

સૂરકીર^{૩૨} ઘન ગર્જિત^{૩૩} સાલલી,^{૩૪}

મરઈ સિંઘ^{૩૫} બલિ^{૩૬}(૨) ઊછલી.^{૩૭} ૭૨

વલખેલી^{૩૮} બીસારિસુ^{૩૯} બુધિ,^{૪૦} તઉ પામિસિ^{૪૧} મનવંછિત સિદ્ધિ,^{૪૨}

ધણિ^{૪૩} અવસરિ વિસિ^{૪૪} પહૂત,^{૪૫}

તે વીનવધ^{૪૬} સ્વામિ^{૪૭} સુણિવત^{૪૮} ૭૩

-
- ૧ C પરવિ ૨ BCDEFGHIJ છાણુ ૩ C બેઉ. ૪ E રાખ ૫ H ઉડાવધ, II ઓડાવધ ૬ G શલી. ૭ BH પણુ, F પણુમં. ૮ BCFGHIJ અત્યજ ૯ DEF-GHIJ વેસ. ૧૦ CDIJ કલેસ, E કિલેસ, FGH કલેસ. ૧૧ BH જલધરુ ૧૨ CD-FGIJ વરિસઇ ૧૩ DGHII જગ ૧૪ BCDFGH દિઇ, E દીઇ, II દિ ૧૫ D મોદક. ૧૬ BCDFGGIJ ભણુઇ, E લેઇ. ૧૭ BFH પરા ૧૮ C લેઉ, DFGIJ લેઇ ૧૯ C ઉર, F ક હિ. ૨૦ CFG હારુ. ૨૧ DFGIJ વિણુ ૨૨ H અવર ૨૩ BFGH તુ, C તઉ. ૨૪ BCDFGHIJ જોઇ, E જોઇસિ. ૨૫ FG વિચારુ ૨૬ I ઇલીપ. ૨૭ CDE પડઇ. ૨૮ DEFGHIJ પતંગ ૨૯ F સૂરઇ ૩૦ E પાવક. ૩૧ BCF તુર ગુ ૩૨ F સૂરઇ ૩૩ BC ગર્જિતુ, D ગર્જિનંત, F ઘર્જિત, H ગર્જિજતુ. ૩૪ HIJ સંલલી ૩૫ B તિંડુ, C શરણુ, DEFGHIJ સિંહ ૩૬ BD વલિ ચલિ, CDEFGHIJ વલિ વલિ. ૩૭ E ઉછ. ૩૮ BEGH બલબેઘ, G બલ બેલઇ, D બપ બોલઇ, F બલ બેયર, II બલાબલઇ ૩૯ BCDGHIJ બપસારિસુ, E વપસારિસુ, F વપસારિસુ ૪૦ D બધિ, II બુદ્ધિ ૪૧ BCDGHIJ પામિસુ, E પાસિસુ ૪૨ CDEFGH સિધિ ૪૩ DG ઇયુ. ૪૪ BDEFGHIJ તે વિષ્ટ, D તે તિષ્ટિ, C જે વિષ્ટ. ૪૫ B પહૂત, DHIJ પહૂત, G પહૂતી. ૪૬ BF વીનઇ. ૪૭ CD સામિ ૪૮ F વતુ

પુરુષ^૧ સ્વામી^૨ છંદ અરિહંતુ^૩ રાહિ, ઓ^૪તીણું પઠાવ્યઉ^૫ પસાહિ,
તક તાકં^૬ આણ્યઉ^૭ છંદ કાજ,^૮

તુમ્હિ^૯ તહિ^{૧૦} પુહતા^{૧૧} જોયઉ^{૧૨} આજુ.^{૧૩} ૭૪
રાહિ^{૧૪} ભણ્ય^{૧૫} મુણિ મિત્ર વિચાર,^{૧૬}

તણ^{૧૭} હિવ^{૧૮} કરિવી^{૧૯} લોકહ સાર;
પરહલ દેવી^{૨૦} થાઇ^{૨૧} જે છેકુ,^{૨૨}

અરુર^{૨૩} પૂહિય^{૨૪} આવેર^{૨૫} લેઇ લોકુ^{૨૬} ૭૫
સીખામણ^{૨૭} દેર^{૨૮} આણ્યઉ^{૨૯} રાહિ, નગર^{૩૦} લોકિ^{૩૧} કીધઉ સમઠાહિ;^{૩૨}
જઇ સર્વ^{૩૩} સિ^{૩૪} કિહ^{૩૫} જુહાર, ^{૩૬} વડમાણસ ^{૩૭} વીનયઉ ^{૩૮} વિચાર. ^{૩૯} ૭૬
વસ્તુ^{૪૦}

સ્વામિ^{૪૦} સંભલિ^{૪૧} (૨) રાહિ જુ^{૪૨} વિવેકુ;^{૪૩}

૧ BEH તરહ, CG તહમ. ૨ BCGHI સકારહ, D કારઇ, EJ હકારઇ, F અસ-
કારહ ૩ CDEFG અરિહંત. ૪ B આ તીણું, CEHI આ તીણું, D આ તીણિ
F આ તીણિય, G આ તીણિ. ૫ BCDGHIJ પાહિવહિ, E પીહ્યહિ, F પાહિવિહિ.
૬ BH તાકં, B તાકિય, G તાકિ. ૭ BH આણ્ય, CDGIJ આણિહિ, F આણિ.
૮ BCG કાજુ. ૯ BHF તમ્હિ, C તુહમે. ૧૦ BCDEGHIJ તિહાં, F તાં ૧૧ DE
પહુતા, F પહુતો ૧૨ D જોઇ, E જોઇયહિ, G જોઇય, H જોયહિ. ૧૩ DEHIJ
આજ. ૧૪ E રાખ ૧૫ I જુઇ ૧૬ F વિચારિ, G વિચારુ ૧૭ C —, F તિ.
૧૮ D હવઇ. ૧૯ DEFGI કરવી. ૨૦ EF દેખી. ૨૧ BDFGI થાજે, E થાજે.
૨૨ BG હોકુ, CHIJ હોક, DE હેક ૨૩ CG અહમ, DF અમ્હિ. ૨૪ FGJI
પૂહિ ૨૫ BH લે આવે, C આવે, EFIJ લેઇ આવે, G લેઇ આવેહિ. ૨૬ DE-
HIJ લોક. ૨૭ CDEFGIJ સીખામણ. ૨૮ CIJ દેહિ, EFG દેઇ. ૨૯ BCFGHIJ
આલિહિ, D વાલિહિ ૩૦ C નયર. ૩૧ C લોકુ, EG લોક. ૩૨ BCDEFGHIJ
સમવાહિ. ૩૩ BFH સર્વસરિ, CIJ સર્વેસરિ, D સમોસરિ, E સર્વેસરિ, G
સમલેસરિ ૩૪ BEGH કરી, CD કિધ, E કરઇ, I કરિય. ૩૫ BF જુહારુ ૩૬
BCEHIJ માણસિ, D અવસરિ તે, F માનસિ, G માણસે. ૩૭ BDGHIJ
વીનવિહિ, C વીસવહિ ૩૮ BC વિચારુ ૩૯ BCFH હિવ વસ્તુ, D હવઇ
વસ્તુ GIJ હિવવસ્ત ૪૦ D સામિ. ૪૧ CD સાંભલિ. ૪૨ જે, DF —.
૪૩ DEGIJ વિવેક.

તે^૧ આદ્યઉ^૨ તુરિત^૩ ગતિ, કુણ્ડિ^૪ કાન્નિ^૫ તે કાણુ^૬ નરકધ^૭;
 તુમ્હિ^૮ રહતા^૯ નવિ ઘટઉ^{૧૦}, રાહ^{૧૧} રહઈ કિમ^{૧૨} તુમ્હ પાપઈ^{૧૩}
 જિમ(૨) સુણિયઈ^{૧૪} અરિતાણા^{૧૫} ઉડાવડા^{૧૬} અપાર^{૧૭}
 તિમ(૨) થાઈ હલોહલઉ, હિવ અહમ^{૧૮} કુણુ આધાર^{૧૯} ૭૭

હિવ તલહારઉ, ^{૨૦} ગૂજરી રાગુ

તે^{૨૧} ભણઈ એકિસઉ^{૨૨} ચિંત હો, ^{૨૩} આવઉ^{૨૪} સવિ મિલીએ; ^{૨૫}
 તેઉ લે ગયઉ^{૨૬} સો પ્રવચન નગરીય^{૨૭} મન^{૨૮} રહી એ^{૨૯};
 પુણ્યર^{૩૦}ગિ^{૩૧} પાટણુ^{૩૨} પાપલિએ, ^{૩૩} અરિહલ તરવરીએ; ^{૩૪}
 વિલગી^{૩૫} આલસિ^{૩૬} જે રહ્યા^{૩૭}, તે સવિ તહિ^{૩૮} ધરિયાએ. ^{૩૯} ૭૮

૧ B તેઉ, C ને, F તઉ. ૨ BCEHIJ અદિહઉ, DG આલિઉ, F ચિઉ. ૩ BFGHIJ ત્વરિત ૪ B કુણુ, C કુમણુ, D કવણુ, F કણુહ, IJ કુણુહ. ૫ BCFGHIJ કન્નિજ, E —. ૬ BCEH તે કવણુ, D જે કવણુ, FGIJ તે કવણુ ૭ BCEGH લખઇ, D લેખઇ, FIJ લેખઇ. ૮ CH તુહિમ, F તન્હિ ૯ D પહુતા, FIJ રહિતા ૧૦ D ધઉ ૧૧ B રાય. ૧૨ H કિ. ૧૩ BCEGH પખઇ, F પાખઇ. ૧૪ D સુણી, GIJ સુણીઇ. ૧૫ I અરિત, J અરિતણી. ૧૬ D ઉતાવલા, I —. ૧૭ F અપારુ, I — ૧૮ D અહમ ૧૯ BH આધાર ૨૦ B હિવ તલહારઉ રાગુ ગૂજરી, C હિવ તલહારઉ રાગુ ગૂજરી, E તલહારઉ હાલ રાગ-ગૂજરી, F હિવ તલહારુ રાગ ગૂજરી, GH હિવ તલહારુ રાગ ગૂજરી, IJ રાગ તલહારુ વા ગૂજરી ૨૧ C તેઉ, E તેય ૨૨ BCDEFH એકિસી, F એકસ, IJ એકાસી ૨૩ D —, E હો ૨૪ GD આવિઉ, E આવેઉ, HIJ આવઉ ૨૫ C મિલિયએ ૨૬ D તે લેઈ સો ગયઉ, G તેઉ લ ગઇ. ૨૭ D પુરી ૨૮ DFG મનિ ૨૯ CDG રુલીએ ૩૦ BCDEFHIJ પુણ્યરગ. ૩૧ BEF પાટણિ, IJ —. ૩૨ BCEFH પાખલિ ૩૩ BCFHIJ તરવરિયા, D તરવરયા એ, E તરવરિયાએ, I તરવરિયા ૩૪ BCIJ વિલગિય, EFIJ વિલગીય. ૩૫ E આલસ ૩૬ D જે રહ્યા એ, G જે રહિયા, IJ જે રહિયા. ૩૭ BF તે સવેહ ધરિયા એ ૩૮ E ધરયા, F ધરિય, G ધરિયા.

ધરિયા^૧ જે તહિ^૨ રહ્યા^૩ આલસિ, તેય ઘણુ પરિ^૪ ઘડયા;
ભડ ભણુઇ કાહુ^૫ ભડંગ^૬ કીજઈ,
સઘર^૭ તે સવિ નડયા;^૮

ફિરિ^૯(૨) ચ ફારક ફર^{૧૦} કુરકઈ,
રીસ રિલ્લહિ^{૧૧} છલ્લયા;^{૧૨}
ગઠ મઠ મહર વાવિ વાડિય,^{૧૩}
વેગિ^{૧૪} પાડિય^{૧૫} ચલ્લયા.^{૧૬} ૭૬
રાઉ જઈ ડીલિહિ^{૧૭} કાચઉ, કાચિય^{૧૮} બારહીએ;
તાડઇલુ^{૧૯} વેટીય^{૨૦} અધરુ^{૨૧} તઉ ધુરિર^{૨૨} ડિસિ^{૨૩} વારહીએ,^{૨૪}
નાસઇ^{૨૫} નીઠ ડીકાર^{૨૬} હુસઇ^{૨૭} વીહતેર^{૨૮} વારહીએ;^{૨૯}
એવડઇ વાસિ તે કોઇ ન દિયઇ^{૩૦} જુ અં બારહીએ.^{૩૧} ૮૦

-
- ૧ B તે ધરિયાએ, CDFHIJ તે ધરિયા જે, E તે ધરયા જે, G તે ધરિઆ જે. ૨ BCDEFGHIJ તિહાં, D તેહિં ૩ C રહિઆ, E રહીય, F રહિયા, G રહીઆ ૪ C પરિહયા, D પરિ ઘટયા, B પરિ ઘટયા. ૫ E કિસિહ, G કાહઉ, H કાહુ. ૬ BCEFGHIJ ભડંગિ, D ભણુગિ ૭ I રાધર. ૮ J નહયા ૯ D ફિર ફિરીય, E ફિરિ ફિરીય, G ફિરિ ફિરીઅ ૧૦ B પાર કુરકઈ C ફાર કુર કરઈ, D ફારકઈ, EFH ફાર કુરકઈ, G ફાર ફિરકઈ, IJ કપાર કુરકઈ ૧૧ BCFHIJ રેલિહિં, DE રેલઈ, G રેલિ. ૧૨ DG જલ્લયા, E છિલ્લયા. ૧૩ BCEFGHIJ વાડી ૧૪ F વેગ ૧૫ BCEFGHIJ પાડી ૧૬ DFG ચલ્લયા, H ચલ્લીયા. ૧૭ BEH ડીલિઇ, CDF ડીલઇ, GIJ ડીલિં. ૧૭ D કા, EF કાચીય, G કાચી ૧૮ E તાડઇ લઉ, G તાડલઇ. ૨૦ B વેટીય, CIJ બેડિય, DEFG બેડીય, G વેલ્લિઅ. ૨૧ D ધર, EFGHIJ અધર. ૨૨ BCH ધુર, FIJ ધર. ૨૩ B કસી ૨૪ BCDEFGHIJ બારહીએ. ૨૫ BC નાસ તે, DFGHIJ તાસ તે, E નીસ તે, F નાસતાં. ૨૬ G દીવી ૨૭ E હુંસયઈ, IJ હુ સિ. ૨૮ BCEFGH બીહતે, D —. ૨૯ BCDEFGHIJ બારહીએ. ૩૦ BCFH ન દિઇ, D —, E ન દીઇ, G નહી રીઇ, IJ ન દિં, ૩૧ BCGIJ જુ બારહીએ, D —, E જુ બારહીએ. F બિ બારહીએ, H અં બારહીએ.

રહી^૧ પગહિર^૨ જેહ^૩ મંડહ^૪ તેહ^૫ બોલહ^૬ નહીં દિહ^૭;
 સ ભલી^૮ અનિદલ કુનગાહી^૯ રાહ વિવેક^{૧૦} સુનહ^{૧૧};
 આપરિહ^{૧૨} અરિહ^{૧૩} પાય^{૧૪} હેલિ ધસુ^{૧૫} તેહ^{૧૬} નિમાણુ^{૧૭};
 સ્યહ^{૧૮} નાસતાં ની કેહિ^{૧૯} કીજઈ, લણુઈ મનમથુ^{૨૦} રાણુહ^{૨૧} ૮૧
 પ્રવચન ગરી^{૨૨} જાઈવા તતિ^{૨૩} ને આપસ્યહ^{૨૪}એ;
 અવર^{૨૫} છતહ^{૨૬} સહુ^{૨૭} હિવ નિજક^{૨૮} થાનકિ જાઈસ્યુ^{૨૯} એ;
 બિરહ^{૩૦} બોલાવતહ^{૩૧} બહુ^{૩૨} પરિ કુમરુ^{૩૩} પાછહ વદ્યહ^{૩૪} એ;
 ચહિપટ ચાલતા ચોર નહ^{૩૫} ચરહહ, લહ^{૩૬} દાલિહ એ;^{૩૭} ૮૨

૧ D આરહીય, EF નહીય, G રહીઅ ૨ B પગહરિ, CEFHIJ પગહરિ, D
 જાગ તરિ, G પગહર ૩ H જે. ૪ G મંહહ. ૫ B તેહ, D તેય, G તે
 ૬ BCDEFHIJ કોઇ ન, G કોઇ નવિ ૭ C દિહિ, F દિહ, IJ દિહો ૮
 DF સભલીય, E સાભલીય, IJ સંભલિ. ૯ BCDEGHIJ જીઅગાહી, F
 જીઅગાહીય. ૧૦ DEFG વિવેક ૧૧ F સુનિહિ, IJ સુનહો ૧૨ B વાપ-
 રિયહ, CGH વાપરિહ, D બાપડહ, E વાપસ્યહ, F વાપરીય ૧૩ BCD-
 EFGHIJ અરિહ ત. ૧૪ D લઈ ૧૫ B ઇસીહ, CF ઇસહ, D ઇસિ, E
 ઇસ્યહ, GHIJ ઇસિહ ૧૬ BCEFGIJ તોઈ, H તેઈ. ૧૭ B નિમાણુ
 ૧૮ BCDFGIJ સીનાસતાંની, E સીનીસતાંની ૧૯ DIJ કેડ ૨૦ B મનમથુ,
 CIJ મનમથ, DEFG મનમથ, H મનમથુ. ૨૧ C રાહિણુહ ૨૨ BCEFHIJ
 નગરીય, DG નગરી. ૨૩ BCEFGHIJ તાતિ ન, D ભાવ ન ૨૪ B
 આપસ્ય એ, C આપસ્ય, D આપરુએ, E આપસ્યહ એ, F આપસિ'એ,
 GIJ આપસિહ'એ, H આપસ્ય એ. ૨૫ BCH અવરુ ૨૬ BCFGH છત્.
 ૨૭ G સહી ૨૮ BCEFGHIJ નિજ, D આપણુઈ ૨૯ C જાપસ્ય એ,
 DGIJ જાહિ સિહિ'એ, E જાપસ્યહ એ, F જાપસિ'એ, H જાપસ્ય એ. ૩૦
 BDGHIJ બિરુદ ૩૧ CFG બોલાવતુ, D બોલીત, IJ બોલાવતહુ ૩૨ D
 વહુ, F બિહુ, IJ —. ૩૩ DFGHIJ કુમર. ૩૪ BCDEFGH વલિહએ,
 IJ ચલિહએ. ૩૫ CIJ ન, G —. ૩૬ DEG લય. ૩૭ BCDEFGH ટલિહએ,
 IJ લિહએ.

ભૃગુ^૧ દક્ષિણ ચતુષ્પદ ચોર^૨ ચરક^૩, સેતુ^૪ સમહરિ ચલ્લભો;
 દ્વય^૫ અકલ્પ દેવી^૬ જે અદેવી,^૭ તીર્થતુ મનુ^૮ સલ્લભો;^૯
 આલ્ય^{૧૦} અવિધા નયર^{૧૧} નિરુપમ^{૧૨} નિધુ^{૧૩} ઉચ્છવ^{૧૪} ડંબરે;
 ધરિ(૨)^{૧૫} હિ ઉપિય^{૧૬} નયરિ^{૧૭}

ગુડીય^{૧૮} પેહ^{૧૯} ઉડી^{૨૦} અંબરે^{૨૧} ૮૩
 માવીતરે પલ્લુ^{૨૨} માઇ દેર^{૨૩} હરિપર^{૨૪} હુલાવણાએ;^{૨૫}
 અખપર^{૨૬} હોઇ^{૨૭} જેર^{૨૮} વીર વર^{૨૯} કરિસુ^{૩૦} તં નિઉછણાએ;^{૩૧}
 તા^{૩૨} તિ ઉછંગિ^{૩૩} સો જિઠવિ^{૩૪} પૂછ^{૩૫} એ વાતડીએ;^{૩૬}
 કિમ^{૩૭} (૨) ફિરિય^{૩૮} દેસંતરે,^{૩૯} કિમ તઇ જગ નડીય^{૪૦}. ૮૪

૧ DEG ભય, F — ૨ DF — ૩ D રાહ, EFGIJ સેન ૪ DEGIJ
 દ્વ ૫ BCFH અકલ્પ. ૬ BCHIJ દેવીય, F દેવીય, G દેવિય. ૭ BC
 અદેવી, FG અદેવી, GIJ અદેવી. ૮ C તનુ, D તનમન, E તનુમન, G
 મનિ તે, I તનન મન. ૯ B સલ્લભ. ૧૦ BCH આલિય, DGIJ આલિય,
 EF આલિય. ૧૧ BCDEFGHIJ નયરિ ૧૨ F નિરુપમ. ૧૩ BCDFH
 નિધ, EIJ નિધ, G રિધિ ૧૪ BH ઉચ્છવ, CDG ઉચ્છવ, EF ઉચ્છવ ૧૫
 CF ધરધરહિં, G ધરિ(૨)હિં, D ધર (૨) રધ. ૧૬ BGH ઉખી,
 CEF ઉખીય, D ઉખીય. ૧૭ CF નયર. ૧૮ B ગુડી, D ગુડીય, E ગુડિય,
 F ગુડીય, GH ગુડી, IJ ગુડી. ૧૯ EFHIJ પેહ. ૨૦ CIJ ભીડી, DF
 ભીડીય, E ભીડીય. ૨૧ BDEGHIJ અંબરે, C ભંબરે, F ડંબરે ૨૨ BC-
 EFGHIJ માવીત, D મનમથ ૨૩ BCFH પ્રલુપ્ત, DEGIJ પ્રલુપ્ત ૨૪
 BCDFGH દિધ, E ધીધ, IJ દિ ૨૫ CFG હરિપિ, D હરિપિહિં. ૨૬ BC-
 EFGHIJ હુલાવણાં એ, D હુલાવણા એ. ૨૭ BCGHIJ અખપર, EF
 અખપર, D અખપ ૨૮ D હો ૨૯ E ચે. ૩૦ IJ —. ૩૧ C કરિસુ, H
 કરિસુ, IJ તં કરિસિઉં ૩૨ BHJ તં નુછણાએ, D તં નિઉછણાએ, E
 નિતુ નિઉછણાએ F હું નુછણાએ, G તં લુછણાએ, I હુછણાએ ૩૩ CH
 તાત. ૩૪ BFIJ ઉચ્છંગિ, D ઉચ્છંગિહિં. ૩૫ BH સોહવિય, C સોહવિય,
 D સોહવિય, EF સોહવીય, GIJ સોહવિય ૩૬ B પૂછ, CEF પૂછ, E
 GIJ પૂછ ૩૭ BCEFGHIJ વાતડીય, G વાતડીય. ૩૮ D કિમ (૨), ૩૯
 BCDFGHIJ ફિરિય, E ફિરીય ૪૦ BHJ દેસંતરિ. ૪૧ F ડીય, G નડીએ

જગૃ^૧ નહિઉ^૨ કુલુ^૩ પરિ ઇલુ^૪

અવસરિ^૫ મિતુ^૬ બુલલુ^૭ લગઉ^૮
તુવ^૯ કુમર^{૧૦} અવરક^{૧૧} સરિસુ^{૧૨}

સમકરિ કલકુ^{૧૩} કરતુ^{૧૪} ન ભગઉ^{૧૫}
નઠોર^{૧૬} નિહુર^{૧૭} ધસિય^{૧૮} ઘણપરિ,

સંતિ^{૧૯} સવિ વસિ વસિર^{૨૦} આણુએ;
એઉર^{૨૧} દેપિર^{૨૨} નઠઉર^{૨૩} વિવેકુર^{૨૪}

તિમ જિમ નામર^{૨૫} કેઈ ન ભણુએ. ૮૫
તિલ્હિર^{૨૬} અવસરિર^{૨૭} પાપમુતર^{૨૮} ભટ્ટર^{૨૯} મહન

બ્રમ^{૩૦} તણા^{૩૧} છક લણુઈ^{૩૨}
મોહરાય કુલ^{૩૩} કમલ દિલેસર, ૩૪ ઉગ્રમ^{૩૫} લગિ^{૩૬} અઢલિક^{૩૭} અલવેસર; ૩૮

૧ BCDEFGHIJ બગ. ૨ BCDEFH નડીઅ, G નડીઅ ૩ BCH કુલિ, D જિલિ. ૪ BCEFGHIJ ઇલિ ૫ B અવરિ, D અવસરે, F ઉવસરિ. ૬ B મતુ, DE મિત, GIJ મિત ૭ BCFGIJ બુલલુ, DE બોલલુ, H બોલલુ ૮ BG લગઉ, D લગઉ, E લગઉ, IJ લગગો. ૯ BCH તૂઅ, D —, E તૂઅ, FG તૂ II તૂ. ૧૦ BCH કુમરુ ૧૧ BCEFGHIJ અમરહ, C અમરહ, D —. ૧૨ D —, GIJ સરિસ ૧૩ CEFGIJ કલક, D — ૧૪ EFG કરત, D —, H કરતઉ. ૧૫ BEG ન ભગઉ, D —, F તુ ભગઉ, H ન ભગઉ, IJ ન ભગગો ૧૬ BCDEFHIJ નાઠોર, G નાઠોર ૧૭ DFGIJ નીહર. ૧૮ DEF ધસીઅ, G ધસિઅ ૧૯ BCEFGIJ સત, D શંભુ ૨૦ F સિ આણુ ૨૧ E એહ, F એય ૨૨ BCEFHJ દિમિ, E એહ, F એય ૨૩ BH નહુ, C ભટ્ટ, DEF નહ ૨૪ DG વિવેક. ૨૫ BCH નામુ ૨૬ BCEFHJ તીણિ, G તીઈ, D — ૨૭ BCFGHIJ પ્રતાવિ, D — ૨૮ BCEIJ પાપમુતિ, D —, F પાપમતિ, G પાપમત, H પાપમુતિ. ૨૯ BCEFGHIJ ભટ્ટિ, D —. ૩૦ F રાય ૩૧ IJ કુમર તણા. ૩૨ BCEFGH ભવયા, IJ બોલ્યા. ૩૩ B કુલ, CDEGHIJ કુલ કમલ ૩૪ BCH દિલેસર. ૩૫ DIJ ભિગમ FGH ભિગમ, F અમ. ૩૬ BCF લગ, DEG DEGHIJ લગઇ ૩૭ BC અઢલક, D અઢલિક, HIJ અઢલક ૩૮ BCH અલવેસરુ.

ભુજબલિ^૧ બેડિર લીડ^૩ તનુ ભજઈ,^૪

વીરનામુ^૫ તુવ^૬ મનમથ^૭ છજઈ. ૮૬

જયવંતુ^૮ જિણિવા^૯ જગ^{૧૦} સહુ^{૧૧} વલ્યઈ,^{૧૨}

ચઉપટ^{૧૩} મલ્લ^{૧૪} ચઉસાલ,^{૧૫}

ચલચંચલ ચતુર^{૧૬} તુરંગમિ^{૧૭} ચડિયઈ,^{૧૮}

કરિ કઢિય^{૧૯} કરવાણ,^{૨૦}

ઝા^{૨૧} આવઈ (૨) ચરિ આપ્કાલિય^{૨૨}

ભંજવિર^{૨૩} ભુજ^{૨૪} વિકરાલે,^{૨૫}

મહિ મંહલિર^{૨૬} મંહઈ મયલ મહાભાઠ

કુણ^{૨૭} તુરહસ્યઈ^{૨૮} તુડિતાલો.^{૨૯} ૯૭

૧ BEH ભુજબલિ, CFIJ ભુજ બલિ, DG ભુજબલિ ૨ DG બેડ ૩ BDEFGHIJ ભિડંત, C ભિડંતુ ૪ BE તુ ભજઈ, C ન ભજઈ, DE-GIJ ભજઈ, F ન ભજઈ ૫ DEFGIJ નામ ૬ BCFH તુવ, DGIJ તુ, E તુચ ૭ BCHIJ મનમથ ૮ BCDEGH જયવંતઈ, IJ જઈવ તઈ. ૯ D જિણિવા. ૧૦ BCF જગુ ૧૧ D સ, FIJ સહ. ૧૨ BCEFGHIJ ચલિયઈ, D લલ ૧૩ BE ચઉપટ ૧૪ BE મલ, C મુલ, DEGIJ મલ. ૧૫ BF ચઉસાલ, C —, IJ વઉસાલ. ૧૬ C ચ, DF ચપલ. ૧૭ E તુરંગમ, H તરંગમિ ૧૮ BCDHIJ ચડિઈ, G ચડિઈ, F ચડિયુ. ૧૯ B કઢિયુ C કઢિઈ, D કીધઈ, E કઠિય, F કઢિય, GHIJ કઢિઈ ૨૦ BEGHIJ કરવાલ ૨૧ BF — ૨૨ D ઉપ્કાલિય, G આપ્કાલિય ૨૩ BCEGHIJ ભંજઈ, D ભુજઈ, F ભુજઈ ૨૪ BCDFGHIJ ભુજિ. ૨૫ BCF વિકરાલ, DEGHIJ વિકરાલ. ૨૬ C મંહલ મંહન ૨૭ B કુણ. ૨૮ BG તુચસ્યુ, C તુચસુ, D તુચિઈ, F તુચ સિઈ, F તુચસિ, H વસ્યુ, IJ તુચસિઈ. ૨૯ BFH તુડિતાલુ, C તુમિતાલુ, D તુચિતાલ, EGIJ તુડિતાલ.

જે મુગર^૧ મારદ^૨, કૃપા^૩ કટારદ^૪ જે તક્ષદ^૫ તરવાર^૬
કમ્બુકર^૭ જિમ તે^૮ કામ^૯ કરતા મદ^{૧૦} દિહા તૂ વારે^{૧૧} ૮૯
જે ભોગી જડિયા^{૧૨} તપી^{૧૩} તપોધન બંધાણ બહુ બલ કામ;
સોગત^{૧૪} સંન્યાસી^{૧૫} જેમ સવાસી, ૧૪

તિહ^{૧૬} તદ^{૧૭} લગ્ના^{૧૮} નામ; ૧૭

જે ખિતિ^{૧૯} તલિ ખતિય^{૨૦} અર,

પુર^{૨૧} સાણી^{૨૨} સંવર^{૨૩} વવર^{૨૪} ચીણ; ૨૪

જે કાનવ^{૨૫} નવ કુલ નાગ પુરંદર તે તદ^{૨૬} કિહા^{૨૭} દીણ.

તદ^{૨૮} મહાણિ^{૨૯} મિલિહ, ૨૮

મુનિ પારાસરિ^{૩૦} ધૂ^{૩૧} ધુતારિહ^{૩૨} બંધ; ૩૨

તદ^{૩૩} તેનિ^{૩૪} તૂ તપ તહિ^{૩૫} રણિત છાયહિ^{૩૬} સંદુ^{૩૭} લણાવિહિ^{૩૮} સંધ; ૩૮

૧ BHF મુદ્ગુરિ, CGIJ મુદ્ગારિ, DE મુદ્ગારિ ૨ IJ માર ૩ BCFGHIJ
કૃપદ, D ક્ષપદ, F કૃપાદ ૪ BCDEFGHIJ કટારી ૫ BCDEFGHIJ
તરવારિ ૬ BDEFGHIJ કમ્બારા, C કમ્બારા ૭ D જેમ. ૮ BH કમ્બ, C
કમ, DG કામ, EFIJ કમ્બ. ૯ BCDFH તૂ આરિ, E તુચ્ચ આરિ, G તુહ-
આરિ IJ તહિ-આરિ ૧૦ CDFG જડિયા. ૧૧ EIJ તપીય ૧૨ EF
સોગત ૧૩ IJ સાન્યાસી ૧૪ CD સવાસી. ૧૫ ECEFGHIJ તિહ, D
તેહ. ૧૬ BEGIJ લગ્ના, CFG લગ્ના, બગ્ના. ૧૭ BCDEFGHIJ નામ. ૧૮
IJ ખિતિ ૧૯ C ખતિય, F ખિતિય, G ખતિય ૨૦ BCDEGHIJ ખુર,
F ખુર ૨૧ EF સાણીય, IJ સાણીય. ૨૨ BGHIJ સંવર, CDE સંવર.
૨૩ BC બવર, D વુરધ્વ, EFGHIJ બવ્વર. ૨૪ D દીણ. ૨૫ IJ
કાનવ. ૨૬ D કુલ, IJ કિહા. ૨૭ B મહાણિ, CDEGHIJ મહિણિ, D
માહિણિ, F મહાણિ ૨૮ BCEGH મેલિહ, D મિલિહ, F મેલીય, G
મેલી. ૨૯ BHJ પારાસર, C પારાસર, DEF પારાસર, G પારાસર, I પારી
સર ૩૦ F ધૂ. ૩૧ CDG ધુતારિહ, F ધતારિહ. ૩૨ DGHJI બંધ.
૩૩ BCDEFGHIJ તેનિ ૩૪ BCDEFGH તપંતહિત. ૩૫ B અણિહ, CDFG
HIJ જાવિહ, E જાવ્યુ. ૩૬ DG સંદ, EF સંદ ૩૭ B લણાવિ C લણાવિહ, E
લણાવ્યુ. ૩૮ BCEFGHIJ સંધ, D સંધ.

તઈ અંદુ^૧ કલંકયઉ^૨,

ઈદુ^૩ અહલ્યા^૪ મોલિય^૫ કિય^૬ મનમર^૭,

તઈ વેસા^૮ મંદિરિ^૯ વેમુ^{૧૦}

છંડાવિઉ^{૧૧} નંદિખેલુ^{૧૨} ઝૂઝાર^{૧૩} ૬૧

હિવ છપઉ^{૧૪}

નવિ હિઠઉ ઉઠંત^{૧૫} સમરિ છઠ્ઠાર^{૧૬} કરંતઉ^{૧૭}

નવિ મંડંતઉ^{૧૮} ઠાણુ^{૧૯} ન ગુણિસી^{૨૦} ગણિ^{૨૧} ત હંતઉ^{૨૨}

નવિ કઠંતઉ^{૨૩} બાણુ^{૨૪} નપુણુ^{૨૫} મિલ્હંતુ^{૨૬} પમાણુઉ^{૨૭}

જરદરં લોદિરં જનજરિઉ^{૨૮},

હૃદય લીતરિ^{૨૯} તઉ^{૩૦} જાણુઉ^{૩૧}

૧ CDEFGHIJ અંદ ૨ BDEFGHIJ કલંકિઉ, C કલંકીઉ, F કલંકીય.
૩ CD ઈદ, IJ ઈદી. ૪ BCDEFGHIJ અહિલ્યા ૫ BCGH મેલિઉ, D
મેલિય, EF મેલીય, IJ મેલીઅ. ૬ BCHIJ કિઉ, G કીઉ, DEF કીય ૭
H મનમર, CG મનાર, D મનારિ, EHF મનમર, IJ મંનર. ૮ DF
વેસ્યા. ૯ DG મદરિ, J હરિ. ૧૦ BCFGHIJ વેસ, E વસ ૧૧ E છડાબુ,
F છડાવીય ૧૨ BCGHIJ નંદિસેલુ, F નંદિખેલુ. ૧૩ H ઝૂઝાર, C ઝૂઝારૂ,
DEFG ઝૂઝાર, H ઝૂઝાર, IJ ઝૂઝાર ૧૪ E હિવ છપડુ, F હિવ છપડુ,
I હિવ છપયઉ, J છપાયઉ. ૧૫ BCEFH ઉઠંતુ, IJ ઉઠંતઉ ૧૬ BCF-
GHIJ છુઠ્ઠાર, D બઠ્ઠારી E છુઠ્ઠાર, I છઠ્ઠાર. ૧૭ EF કરંતુ. ૧૮ CF
મંડંતુ ૧૯ D ઠામ, GIJ ઠાણુ. ૨૦ B સિ, CHIJ ગુણિસિ, DE ગુણસી,
F ગણિસી, G ગુણસિ. ૨૧ BCDEFGHIJ ગિણિ. ૨૨ BCDEFGHIJ
તઠ્ઠતઉ, D હિંધરતઉ. ૨૩ C કઠંતુ, E કટંતઉ. ૨૪ DFFGHIJ બાણુ.
૨૫ D ન રિપુ. ૨૬ BH મિલ્હંત, DGIJ મિલ્હંતઉ, F મિલ્હંતુ ૨૭-
BCFGHIJ પ્રમાણિઉ, D બાણુહ, E પ્રમાણીય ૨૮ BEH જરદુ, D જર.
૨૯ D લિદિ. ૩૦ DF જનજરીય. ૩૧ BCFGIJ કિંતરિ, D અપિહ તર
૩૨ D —, G નઉ. ૩૩ BCDGHIJ બાણિઉ, EF બાણીય.

જૂઝાર^૧ મદલ જૂઝહર તાણીય^૩ પર^૪ અપૂરવ કિખિતુય^૫
ન સુવતિ^૬ સુખિ^૭ તિન્નિવિ^૮ ભવણ^૯ મયણ^{૧૦} મદલ સિરિ મોહસુય^{૧૧} ૯૨
હિવ ફહા

પુત્ર^{૧૨} પવાડા સંભલી^{૧૩}, આણુંદિઉ નરનાહુ^{૧૪}
કમિણિ^{૧૫} કરઈ વહામણા^{૧૬}, માડીય^{૧૭} મનિ^{૧૮} ઉછાહુ^{૧૯} ૯૩
રાઉ ભણઈ જં જગર^{૨૦} જાણીયર^{૨૧}, કુમરર^{૨૨} સુભર^{૨૩} કરિ વત્ત^{૨૪}
જં પુણર^{૨૫} અરિ ગયઉર^{૨૬} જીવતઉ તે કાપધર^{૨૭} કરવત્ત;
તિહાં વિવેકુર^{૨૮} સુપરણિ સીર^{૨૯}, સંજમસિરી^{૩૦} કુમારિ;
માહરઉર^{૩૧} વંસર^{૩૨} નિકંદિસીર^{૩૩}, ઉઉર^{૩૪} સરીર^{૩૫} કુમારિ ૯૫
રડતાં રાવતર^{૩૬} ટલટલઈર^{૩૭}, પુણર^{૩૮} હો મહનર^{૩૯} વિમાસિ;
કલિ^{૪૦} કલયઉર^{૪૧} કેવડર^{૪૨} હુઉ^{૪૩}, ૪૪ નારિ ગામ^{૪૫} નવ^{૪૬} મામિ^{૪૭} ૯૬

૧ BCHIJ ગુજાર, EFG ગુજગર ૨ CDEFGHIJ જૂઝહ ૩ BH તણિય, CDEIJ તણી, F તણુઉ ૪ BCDGHIJ પરિ, E પરિસુ. ૫ BH પિખિતુય, CFGIJ પિખિતુય, D પિખિત, E પિખિતુઅ ૬ BCDGH સુય તિ, E સુઅ તિ, FIJ સુય તિ ૭ BCDGHIJ સુખિહિં . BCDGHIJ તિન્નિવિ, E ત્રિન્નિવ ૮ BCGH જીયણ, DE જીવણ, FIJ જીયણ ૧૦ F રામ ૧૧ CDEFIJ સુય ૧૨ CDF પૂત, D પૂત. ૧૩ BH સ ભલિય, DFG સાંભલી ૧૪ CDGHIJ નરનાહ. ૧૫ B કામણિ. ૧૬ BEJ વધામણું, C વધામણુઉ, DEFG વધામણું, I ઉઆરણા. ૧૭ BCDEFGHIJ માડી ૧૮ E મન. ૧૯ DEGHIJ ઉઆહ. ૨૦ C જગિ. D — ૨૧ BCFGHIJ જીણિય, E જીણીય ૨૨ BCDEFGHIJ કુમરિ ૨૩ B સ જીભકર, CEF સુ સુ ભકર, GHIJ સુભકર ૨૪ F વત્ત. ૨૫ F પણિ ૨૬ BCEH- IJ અરિગયઉ, F અરિગિઉ, G અરિગ્યુ ૨૭ BCEFGHIJ કાપધ. ૨. CDG વિવેક. ૨૯ BCDGHIJ સુપરિણિસિ, E સુપરિણિસ્યઇ, F પરિણિસિઇ. ૩૦ BEIJ સ યમ- વિરી, E સંજમ સિરીય ૩૧ BCDEHJ મારઉ, FGI —. ૩૨ BCHJ વ મુ ૩૩ BC નિક દિસિઉ DEH નિક દિસિઇ, E નિક દિસ્યઇ. ૩૪ BEHJ ઓં ઓં, D જ્ય, FGI — ૩૫ BD સિરી, FI — ૩૬ BCDEFGHIJ રાઉત ૩૭ BCDEFGHIJ વટટલઇ ૩૮ D પણ, EF પણિ ૩૯ D મન, E મયણ ૪૦ BCDEGH કલહ, F કરલ, IJ કલહ. ૪૧ BDEGH થકઉ, CIJ થકુ, F થકયુ. ૪૨ BF કેવકુ, CG કેવ- ડઉ, D કિ, H કવકુ ૪૩ BDH હુઉ, CF હુઉ, E હુઇ, G —, IJ હુઉ ૪૪ BCGH ગાણ, F ગાભ ૪૫ BCGHIJ નવિ ૪૬ B માંસી.

અઉપહી^૧

રાય'ગણિ^૨ કલહટ^૩ જોવતઇ^૪, મિલ્યઉપ દોક^૫ કહિતિગુ^૬ જોવતઇ^૭,
રાજસભા^૮ પડિહાર,^૯ કરજોડી તહિ^{૧૦} કિંકુ^{૧૧} જુહાર.^{૧૨} ૯૭
પલણુઇ^{૧૩} દેવ (૨) અવધાનુ,^{૧૪}

પુરુષ^{૧૫} એક^{૧૬} ગુણુ તણુઉ^{૧૭} નિધાનુ,^{૧૮}

પુહતઉ^{૧૯} અછઇ^{૨૦} ગુમ્હ^{૨૧} બારણુઇ,

રાઉ^{૨૨} બેટાઉ^{૨૩} મઇ^{૨૪} ઇમ ભણુઇ. ૯૮

રાઉ^{૨૫} ભણુઇ તે વિહલઉ^{૨૬} આણુ,

તે આણુઉ^{૨૭} નરવર આત્યાણુ,^{૨૮}

તસુ^{૨૯} સિરિ બાવરિયાલા^{૩૦} કેસ,^{૩૧} દીસઇ ઉડભટ તિહનઉ વેસ.^{૩૨} ૯૯

૧ D હવઇ અઉપઇ, E અઉપઇ, BCFHIJ હિવચઉપઇ ૨ CFIJ રાય અંગણિ, ગયણુ ગણિ. ૩ B કલહટિ, CEH કલહાટિ, D કલહઉ, F કલટિ. ૪ BCFGHIJ હોયતઇ, E હોવતઇ. ૫ BCGHIJ મિલી, D મેલિય, E મિલ્યઇ, F મિલીય ૬ BCEHIJ દોકિ, F હોકિ ૭ DEGIJ કહિતિગ ૮ BCFGH જોવતઇ, IJ જોવતઇ ૯ BCDEFGIJ રાયસભા ૧૦ BCGH પુહતઉ પડિહારુ, DIJ પુહતઉ પડિહાર, E—, F એકુ ગુ પડિહારુ. ૧૧ BCDHIJ તિણિ, E—, F તણુ G તિણિ ૧૨ BFH કિંકુ, C કીધઉ, DG કિધ, E—, IJ કિહ. ૧૩ BCH જુહારુ. ૧૪ DF ભણુઇ, E— ૧૫ DIJ અવધાન, E—, F અવધ-ન ૧૬ E—, GIJ પુરુષ ૧૭ BH એક, E— ૧૮ BCH તણુ, E— ૧૯ D નિધાન, EI—, F નધનુ. ૨૦ B પુહતુ, DE પહુતઉ, F પુહુતઉ, I—. ૨૧ D ઇઉ, E ઇઇ, I— ૨૨ C ગુમ્હ, E ગુમ્હ ધર, F તમ્હ, I— ૨૩ E રાય ૨૪ BCDEFGI બેટાઉઉ, H બેટાઉઉ, I ડઉ ૨૫ D મૂ ૨૬ F રા ૨૭ BCDEGHIJ વહિલઉ, F વહિલુ ૨૮ E આણુઉ, F આણી ૨૯ E અછી ૩૦ D તસ. ૩૧ BCHIJ બાવરિયાલી, DE બાવરીયાલી, FG બાવરીયાલી ૩૨ BCEFGHIJ આંટિ, D આંટિ ૩૩ BCDEFGHIJ આ હસ્તપ્રતોમાં જુદુ ચરણુ જોવા મળે છે : “કુરલઉ જિસઉ દસિ કીધઉ ખાટિ ” આમાં આ પ્રમાણે પાઠાંતરો જોવા મળે છે : કુરલઉ-કુરલુ-દરલ-દરલુ-કુરલ, જિસિઉ-જિસુ-જિસઉ, દસિ-દિસિ, પાલિ-પાંટ

ભુઈ^૧ કંપાવઈ મેલ્હી પાયર, રાતે નયણિ બીહાવઈ રાય,
વિકટ વદન^૩ કર ચરણ અઘોર

નસા જાલ છઈ^૪ જાણે દોર. ૩૦૦૫

તિહનું^૬ રૂપ કાલ વિકરાલ^૬,

દેખી^{૧૦} ચમકચઈ^{૧૧} મનિ ભૂંવાલ;^{૧૨}

તિણિ નરવર^{૧૩} રઈ^{૧૪} કિહીય પ્રણામ^{૧૬},

નરપતિ^{૧૭} લણઈ કહિ કુણ તું નામ.^{૧૮} ૧

સામી^{૧૯} હું^{૨૦} કહિઉ રી કલિકાલુ,^{૨૨}

કલિ પ્રિઉ^{૨૩} મુપુષ^{૨૪} કેરઉરપ કાલુ;^{૨૬}

જઈ રહાઇર^{૨૭} સિતઉર^{૨૮} તાહરઈ રહિસુ,^{૨૯}

વયર વાહ^{૩૦} સવિ^{૩૧} હું^{૩૨} નર વહિસુ.^{૩૩} ૨

૧ F ભુંહિ. ૨ F પાખ ૩ BHI વદનુ, CDFI વચન ૪ BCDEFGHIJ
જાણે છઈ દોર, G જાણે છઈ દોરુ ૫ B ૨૮૩, C ૨૯૦, D ૨૯૧, E
૨૯૯, F ૨૮૭ + ૬ BCDEFHJI તેહનું, G તેહનઉ. ૭ BC રૂપ ૮ BF-
GHI કાલુ, D કરીલ. ૯ BCFG વિકરાલ ૧૦ CDFGIJ દેખી ૧૧ BCD-
GHI મનિ ચમકિઉ, F મનિ ચમિકિઉ, IJ ચમકિઉ મનિ. ૧૨ BCDEFG-
HIJ ભૂપાલ ૧૩ E નરપતિ. ૧૪ BGHIJ રઈ, CDE નઈ ૧૫ BFH કિંચુ,
CDG કિંચ ૧૬ BFG પ્રણામ. ૧૭ BEGHIJ નૃપતિ, C રાજા, D નિશ્ચિતિ
૧૮ B તુ કુણ નામ, C તુમ સિઉ નામ, DE તુ કુણ નામ, F તુ નામ,
G તું કલિ કુણ નામ, HIJ તું કુણ નામ. ૧ GH ૨૮૨, IJ ૨૯૫ ૧૯ BC-
EFGHIJ સવામી, D સામિણિ ૨૦ BFG હ, IJ દઉ. ૨૧ E કરીલ,
F કરીલ, GJ કરીલ ૨૨ CDEIJ કલિકાલ. ૨૩ C પ્રી, D — EFGIJ
પ્રિય. ૨૪ BCH મુપુષ, DE મુપુષિ, F મુપરિસ. GJ મુપરિસ. ૨૫ C
કેરુ. ૨૬ CDEHIJ કાલ ૨૭ BCDHIJ રાદવિસિ, E ગવિસિ, F રાદવિસિ,
G રાદવિસુ, I રાદવિ. ૨૮ CF સિતુ, G સુતઉ, I તઉ. ૨૯ C રાદસુ,
F રાદસિ, IJ રહેનુ. ૩૦ C વાહ. ૩૧ D સવલ, E સવલ ૩૨ CDE-
FG હ, IJ દઉ ૩૩ BCEHIJ નિરવલિસ, D અમિસ F નર રાદવિસ
નિરવલિસ, I નિરવલિસ.

તાહરઇ વયરી^૧ જે અરિહંતુ^૨,
 મુજ^૩ ભય^૪ લેસિય^૫ તેઉ^૬ દિગંતુ^૭
 મુગતિ^૮ તણી હુ^૯ લ જિમુ^{૧૦} વાટ;
 વીર વિવેકુ^{૧૧} વળડિમુ^{૧૨} સાટ. ૩

પ્રવચન નગરી^{૧૩} ધંધાલેસુ. ઉપસમ^{૧૪} સંખર બિનમૂલેસુ^{૧૫}
 મુરડી^{૧૬} મારિમુ^{૧૭} મુહતા^{૧૮} વલી^{૧૯}
 ન્યાનતલારહ^{૨૦} તોડિમુ^{૨૧} તલી^{૨૨}. ૪

તીણિ વયણિ રાજા ગહગહિઉ^{૨૩} ભલરાઉ^{૨૪} ભણી તે સંઘહિઉ;
 જ' બોદ્યુ^{૨૫} ત' તે^{૨૬} સાચવઇ,
 મોહસેન^{૨૭} સગલઉ^{૨૮} માચવઇ. ૫

વયરી^{૨૯} બપરિ મોટી ફાહ^{૩૦}, પંચ^{૩૧} સાત પાડિયા^{૩૨} જિગાહ;
 પ્રવચન^{૩૩} પુરી પાડી^{૩૪}ભેલ, બાંધ્યા^{૩૫} મુનિવર માહિ કુમેલુ.^{૩૬} ૬

૧ BCDEH વયરી ૨ DEGIJ અરિહંત ૩ D મહુ, FIJ મજ ૪ B ભયઇ, C નઇ. E ભયિ, FJ ભય, GI જુઇ. ૫ C લિસિય, E લેસયઇ, GIJ લેસિ ૬ D તેય, F તે. ૭ C દિગંતુ, DEIJ દિગંત ૮ BCFGHIJ મુકિત ૯ BCFGH હુ, IJ હઉં ૧૦ BCDEFGHIJ ભાજિમુ. ૧૧ BDEFGH વિવેક. ૧૨ BCDEFGHIJ વળવિમુ, I વળડિમુ. ૧૩ G પુરી ૧૪ BCFGHIJ ઉપસમ ૧૫ E ન મૂલેસુ, F બિનમૂલેસિ. ૧૬ C મુરડી, DIJ મરડી ૧૭ D ભાજિમુ. G મારિસ ૧૮ D મહિતા, EF મહતા ૧૯ BH વલુ, CDHGIJ વલઉં, F વલ. ૨૦ BCDEGH જ્ઞાનતલારહ, F જ્ઞાનતલારઇ, IJ જ્ઞાનતલર ૨૧ BCDEFGHIJ તોડમુ ૨૨ BH તલુ, CDHGIJ તલઉં, F તલ ૨૩ FIJ ગહિગહિઉ ૨૪ C ભલઉ રાઉત, D ભલઉ રાઉ, BH ભલ રાઉતુ, EGIJ ભલ રાઉત ૨૫ BCDGHIJ બોલિઉ, E બોલયઇ, F બોલિ. ૨૬ F તે ત ત ૨૭ BCH એતુ ૨૮ BC સધલુ, DGIJ સધલઉ, F સગલ, H સધલ. ૨૯ BCDHIJ વયરી ૩૦ IJ ફાહ ૩૧ BCDEFGHIJ પાંચ ૩૨ BE પડયા, BDFGH પાડયા. ૩૩ BCDEFGHIJ પ્રવચન નગરી ૩૪ D પાડિઉ ૩૫ BEFGH વાખ્યા CIJ વાધિયા. D વાધિઉ ૩૬ BCDEFGHIJ કુમેલ

અર્થ^૧ વહાવ્યા^૨ તીણુ^૩ જતી^૪, સત્તહ^૫ ટાલી દીસઇ તે સતી
 ગૃહા^૬ ઘણા છંડાવ્યા ઠાણુ^૭
 વણિ^૮ જ માહિ^૯ કેલવઇ^{૧૦} વિનાણુ^{૧૧}. ૭.
 કૃતિ^{૧૨} ન તિદ્રા ધૂત^{૧૩} વખાણિ^{૧૪}, દેવ નઇ ગુરુ સારિસી^{૧૫} તે કાણિ;
 ન લહઇ જીવ અજીવ વિચારુ^{૧૬}
 વહઇ^{૧૭} પરવિ^{૧૮} નવિ^{૧૯} મેલહઇ^{૨૦} ખાકુ^{૨૧} ૮
 સાહમી^{૨૨} વહઇ^{૨૩} મુખિ^{૨૪} ઈમ ભણુઇ^{૨૫}
 સગા ભગતિ^{૨૬} ધામી^{૨૭} અવગણુઇ,
 કીર્તિ^{૨૮} કાજિ વેચઇ^{૨૯} સય સહસ્સ^{૩૦}
 કૃત્યિત^{૩૧} દેવી^{૩૨} બોલઇ વિરસ ૯
 મહા^{૩૩} મંતનઈ નહિ^{૩૪} વીસાસુ^{૩૫} પુદ્ર મંત્ર^{૩૬} ઉપરિ અભ્યાસ^{૩૭}
 કુલ સી છાડી બાહિરિ^{૩૮} રમઇ^{૩૯}, આવશ્યકની^{૪૦} વાત ન ગમઇ. ૧૦

૧ BH અર્થ^૧ ૨ F વહાવ્યાં, G વહાવ્યા ૩ BFGH તીણુ ૪ BCEFGHIJ
 યતી, D મતી. ૫ BCDFGHIJ સત્તહ, G નામિઇ બોલાવઇ તે યતી ૬ BCD-
 EFGHIJ ગૃહી. ૭ DEHI ઠાણુ ૮ CDEFGI વિણુ ૯ BF જમાણિ, ૧૦ BC
 કેલવઇ, G કોલ વિ. ૧૧ DEHIJ વિનાણુ ૧૨ BCEFHIJ ધૂતિ, DG ધુત.
 ૧૩ BCDEFGHIJ નીંદ્ર ૧૪ BCEFG વખાણિ ૧૫ BCFIJ સારિસી, DEH
 સરસી, G સિરસી ૧૬ D વિર, EHIJ વિચાર ૧૭ DE ચડઇ ૧૮ BCDE-
 FGHJ પર્વિ, I પવિ. ૧૯ C નિવિ ૨૦ BCDFGH ચૂકઇ, IJ મુકઇ ૨૧ D
 કરણુવાર, EGIJ ખાર, G પારુ. ૨૨ BCDHIJ સાહમી, F સહમી ૨૩ B
 વચ્છણુ CEH વછલ DF વચ્છલ, G વત્સલ ૨૪ BCDEFGHIJ મુખિ ૨૫
 D નવિ કરઇ, BCE ભણુઇ. ૨૬ BCFGHIJ ભક્તિ ધામી ૨૭ G સાહમી
 ૨૮ B કિર્તિ, D કીર્તી. ૨૯ IJ વેવઇ. ૩૦ BCDEFGH સહસ, IJ સહસહસ.
 ૩૧ BCEFGHIJ કૃત્યિત, D કૃત્યિત. ૩૨ BH દેવી. ૩૩ BCDEFGHIJ મહા-
 મંતનઈ, FH મહામંતન ૩૪ BCDEFGHIJ નહી. ૩૫ CDHIJ વીસાસ, E.
 વેસાસ ૩૬ BCDEFGHIJ કુલ ૩૭ BG અભ્યાસ ૩૮ CDFHIJ બાહરિ.
 ૩૯ D ભમઇ. ૪૦ BCDFFGHIJ આવશ્યકની.

ભાષાસમતિ^૧ સુનાડી^૨ દુરિ^૩, તપ ઉપસમ^૪ બે વાહિયા^૫ પૂરિ;

ગમઈ શ્રંગાર^૬, ન ગુરુ^૭ ઉપદેસ,

ચોયણ^૮ દીધી^૯ આણઈ રીસ^{૧૦}. ૧૧

ઘણ પુરિખ^{૧૧} ઇમ^{૧૨} કવિયુગિ કલ્યા,

શ્રીનંદ^{૧૩} વલિ^{૧૪} થોડા^{૧૫} સા મિલ્યા^{૧૬};

તેણિ જિ^{૧૭} મુગતિ^{૧૮} જા-તા રહ્યા^{૧૯};

તે કે મોહે^{૨૦} તણઈ જઈ અહ્યા^{૨૧}. ૧૨

કે અવ્યા^{૨૨} પરમેસર^{૨૩} કનહુર^{૨૪} તે ઇમર^{૨૫} કર જોડી વીનવઈ^{૨૬};

આ અનહ^{૨૭} સામીસ્યહર^{૨૮} સંતાપુ^{૨૯};

તું ઠાકુર^{૩૦} તું^{૩૧} માઇ^{૩૨} નઇ^{૩૩} બાપ^{૩૪}. ૧૩

૧ BEHJ ભાષા સમતિ, D ભણઈ મુમતિ ૨ BCFGHIJ સ, D તઉ. ૩ D દુરિ. ૪ BCDEFH ઉપસમ. ૫ BCEFH વાહાં, DG વાહાં ૬ BCH શ્રંગારુ. ૭ D નઇ ગુરુ, E ગુરુ, G સદગુરુ નઉ ૮ BCH ઉપદેસુ ૯ DIJ ચોઅણ. ૧૦ C દીધાં, E દેતાં, IJ દીધઇ. ૧૧ BCH રેસુ, E રેસ. ૧૨ BCDEFH પુરખ, IJ પુરુખ. ૧૩ D મઈ, F ધણિ ૧૪ E શ્રી. ૧૫ BCDEFH બાહ, C બાહક. ૧૬ BCHJ થોડુસું, DEI થોડઉં સિઉં. ૧૭ BCDEFHJ ટલ્યા ૧૮ BCDEHIJ તિણિ, G તીણિ જે ૧૯ BCFH મુક્તિઇ, E મુગતિઇ, GIJ મુક્તિ. ૨૦ BE આહા, CDHIJ અહા, F અહિયા, G અહા. ૨૧ B કે મોહ E તે કેઇ મોહ, F કેકે મોહ. ૨૨ B CDEGHIJ જઈ રહ્યા, F જઈ રહિયા. ૨૩ BCDEFHJ આબ્યા. ૨૪ B પરમેસર ૨૫ G કહની ૨૬ BGDEFGHIJ તે જપઇ ૨૭ B વિનહઇ, CEGHIJ બિનહઇ, F બિહન, D નમઈ. ૨૮ CGH અહમ. ૨૯ BEGHJ સ્વામી સિઉં, C સામી કિસિઉ, DEI સામીસિઉ. ૩૦ DEIJ સ તાપ. ૩૧ EIJ તું ઠાકુર. ૩૨ DEIJ તું. ૩૩ G મા, IJ માં. ૩૪ BD ન. ૩૫ BGCH બાપુ

સાધુ લોક^૧ પુષ્કાન્ધર ખારિ^૨, તું અમ્હ^૩ ભવ કંતારહ^૪ તારિ^૬;
ત^૭ નાઇ^૮ કું કીધઇ^૯ મનિ નાહુ^{૧૦}, મુગતિ^{૧૧} જાઇવા^{૧૨} કાનવિ^{૧૩} લાહુ^{૧૪}. ૧૫
હિવ દોહા^{૧૫}

ચિત્તિ^{૧૬} ચમકયછ^{૧૭} તિષ્ઠિ^{૧૮} વચણિ, જ^{૧૯}પઇ જિજીવર^{૨૦} ચંદ;
જગુર^{૨૧} વિનવ્યછર^{૨૨} કલિ જુગર^{૨૩} બલિહિર^{૨૪},

કિમ રે મોહર^{૨૫} નરિંદર^{૨૬}. ૧૫

તઇર^{૨૭} ત્રિવેકુર^{૨૮} અમ્હાર^{૨૯} સાંભલીર^{૩૦}, પડિતી^{૩૧} પોલિહિ^{૩૨} ખૂવર^{૩૩};
મોહ રાય દલ નિદ્દલ^{૩૪}, કહિ^{૩૫}(૨) કાઈ વિલાંબ. ૧૬
તૂં^{૩૬} સંજમસિરિ^{૩૭} પરિણિવા^{૩૮}, મનિ^{૩૯} છઇ મોટી આસ;^{૪૦}
એહ^{૪૧} વાત^{૪૨} જઇ^{૪૩} વાકુડી^{૪૪}, તં સુણિ^{૪૫} લીલ વિલાસ. ૧૭

૧ BCFGHIJ સાહુલી, D સ્વામિ, E સાભાલિ. ૨ BD પોહારુ, DEIJ પોહારઉં, F પોહાર, G પોહારઉં, H પોહારિઉં ૩ D તું ધરઆરિ. ૪ CG તું અહમ, DEIJ તું અમ્હ. ૫ BCGHIJ કંતાર, D સસાર, E ચકભાર. ૬ BCDEFGHIJ ઉતારિ. ૭ BGH તઇ, CEF તું, D તું, IJ તઉ ૮ BC નાયક, DEFGHIJ નાયક. ૯ BCEFGHIJ મનિ કીધઉ, DG મનિ કીધઇ. ૧૦ B વહુ, DGH વહુ, D બહુ, EHI વહઉં, F વહમ ૧૧ BH મુક્તિઇ, CFGIJ મુક્તિ ૧૨ CD જાવા ૧૩ BCEFGHIJ કાઈ ન, D કાં નાવિ. ૧૪ BD લહુ, C લહ, EGIJ લહઉં, FH લહ ૧૫ BCEFGHIJ હિવ દૂહા, D હવઇ દૂહા. ૧૬ CDG ચિત. ૧૭ BEDHIJ ચમકિઉ, C ચમકિઉ, F ચમકીય, G ચમકિય. ૧૮ G તિથુ ૧૯ BCEF જિજીવર ચહુ, H જિજીવર ચંહુ. ૨૦ DEGIJ જગ ૨૧ BCDEFGHIJ જગડઇ ૨૨ BCF કલિયુગ, D કલિ જુગહ, EGHJI કલિ યુગહ ૨૩ BCDEFGHIJ બલિ ૨૪ C મોહુ. ૨૫ BCFG નરિંદુ. ૨૬ BCFGH તું, DE તઉ, IJ તું. ૨૭ BDEFGHIJ વિવેક ૨૮ BCDEFGHIJ ઈમ ૨૯ BCEFGHIJ સંભલી. ૩૦ BCDEFGHIJ પડતી ૩૧ BCF પોલિઇ, GIJ પોલિ. ૩૨ B બિબ, CEFHIJ ખૂબ, DG યુબ ૩૩ BCGH નિદ્દલણિ, E નિદ્દલ ૩૪ E કહિઇ (૨). ૩૫ D તું, E તુઝ, I તૂમ ૩૬ EGI સયમસિરિ, I સિરિ. ૩૭ BDEH પરિણિવા, I જીવા. ૩૮ C મનિચ્છ. ૩૯ G આંસુ. ૪૦ CF એ, D એહિ. ૪૧ D વાતઉ. ૪૨ BCDEFGHIJ જ. ૪૩ BCH વકુડું, D વકુડઉ, E વાકુડઉ, F વંકુડું, G વકડઉ, IJ વકઉ. ૪૪ E નિસુથુ.

સૂરહં કુલિપતિ^૧ ઉપની, આપણિ^૨ સૂરી કનન^૩
 સૂરાવર^૪ વિણુ^૫ નવિ વરહ^૬, એહ જિ તેહ^૭ પથનન^૮. ૧૮
 તે દેવહ^૯ કુલિ^{૧૦} હલ્લહી^{૧૧}, વારઇ વયર^{૧૨} વવાહ^{૧૩};
 અવર^{૧૪} કિસહી^{૧૫} તિહ^{૧૬} તે નહી, વીહઇ^{૧૭} ઇક્ક^{૧૮} પ્રમાહ. ૧૯
 તિણિ^{૧૯} પરણી^{૨૦} પગ મોકલા^{૨૧}, સુર સેવઇ મન સુદિ^{૨૨};
 ન્યાનકલા^{૨૩} નિરતી કુરઇ^{૨૪}, આવઇ^{૨૫} આ ઇઇ સુદિ^{૨૬}. ૨૦
 એહ^{૨૭} કન્યા પરણી^{૨૮} કવણુ^{૨૯} કરઇ ન કોઠિ^{૩૦} કિલેસુ^{૩૧};
 પુણ્યહીણુ^{૩૨} પામઇ નહી, સાલુ^{૩૩} ડી સુવેસુ^{૩૪}. ૨૧
 તિહ^{૩૫} આગલિ^{૩૬} તે અગલઉ^{૩૭}, પ્રગટિસુ^{૩૮} વીર ચરિતુ^{૩૯};
 તઇ^{૪૦} કન્યા પામિસુ^{૪૧} સહી, ખીણ પપલિ^{૪૨} વત. ૨૨

૧ BBDEFGH કુલિ તે, G કુલિ જે, IJ કુલ તે ૨ FG આપણુ. ૩ CF કનહ, E કન ય BCDEFGHIJ સૂરા. ૪ DFGHIJ વિણુ ૬ BCDEFGHIJ વરહ. ૭ C તે, G તેહ. ૮ BCDEFGHIJ પથનન ૯ BCDEFGHIJ દેવહં ૧૦ BH કિહિ, CE નહ, F કિહઇ, G કિમ, D હ, IJ તિહ ૧૧ BCH હલ્લહી, D ફલ્લહી, G ફુલ્લહી ૧૨ BCEFH વઇર ૧૩ BCDEFGHIJ વિવાદ ૧૪ BCG અવરુ. ૧૫ BCDGH કિસ, EIJ કિસિહ, F કિસુ. ૧૬ BFH તેહ બહિ, CGIJ તે બહિ, D તેહ બય, E તે બય ૧૭ BCDFGHIJ ખીહઇ, E ખીજહ. ૧૮ B ઇક, D એક. ૧૯ G તિણુ ૨૦ BCEH પરિણી. ૨૧ I પગલા, J જે મોકલા. ૨૨ BCDH સુધિ, E શુદિ, F સિધિ, G શુધિ. ૨૩ BCDEFGHIJ ગાન કલા ૨૪ D હરઇ ૨૫ E આણુઇ. ૨૬ BCEFGH સિધિ, IJ સિદ્ધિ ૨૭ DG એ ૨૮ BCDEFGHIJ કારણિ ૨૯ BCDH કવણુ, G કવણિ, IJ —. ૩૦ BIJ કોઈ ૩૧ DEG કલેસ, C કલેસુ, FHIJ કિલેસ ૩૨ CFHIJ પુણ્ય હીણુ ૩૩ D સોલુણુ ડી. ૩૪ D સેવ, EH સુવેસ, F સવેસુ, IJ સુવિસ ૩૫ BCDEGHIJ તેહ, F તે ૩૬ BGIJ અગલિ, CEFH અગિ ૩૭ BCE યગલઉ, D આગલઉ, GIJ અગલઉ BCEHIJ પ્રકટિયિ, DFG પ્રકટિસુ ૩૯ BCDEGH ચરિત, FIJ ચરિત. ૪૦ F તય રે ૪૧ BCEFGHIJ પામિસિ ૪૨ BCDEFGHIJ પપલ.

હિવ ચઉપહી^૧

કુમર^૨ ભણુધ સામી^૩ અવધારિ,

આપણુ સલાં આણિ^૪ તે નારિ;

નામમંતુ^૫ તરહ^૬ હિયડધ^૭ ધરી,

પ્રગટિસુ^૮ કાઈ વીરહ ચરી. ૨૩

હિવ દૂપદ^૯

વાનિયડા^{૧૦} તૂર^{૧૧} અનેક, નારિ કરઈ ઉવારણા^{૧૨}એ;

પરણસીયધ^{૧૩} વીર^{૧૪} વિવેક^{૧૫}

સજન^{૧૬} હુઆ^{૧૭} ઉતાવલા^{૧૮} એ. ૨૪

કહત^{૧૯} હુતુ^{૨૦} વાધ વિકરાણ,

કહધર^{૨૧} તુપિઉર^{૨૨} હુતાસન^{૨૩} આણ^{૨૪}

ગિરિ ઉપાડક^{૨૫} વિણુર^{૨૬} આધાર^{૨૭}

કહધર^{૨૮} આણુર^{૨૯} કરવત ધાર. ૨૫

૧ BCEFGH હિવ ચઉપધ, D હવધ ચઉપધ, IJ ચઉપધ. ૨ C કુમર.
૩ BCEFGHIJ સ્વામી. ૪ D અણુાવિ ૫ B નામઈ, DF નામમત,
E નામમત HIJ નામમંતુ. ૬ B તુ, CF તુહમ, DEIJ તુરહ, G તહમ.
૭ CHF હીયડધ ૮ BCDFGHIJ પ્રગટિસુ ૯ D હવધ દૂપદ, IJ દૂપદ.
૧૦ DEFF વાનિયડાં. ૧૧ D તૂર અનેક ૧૨ BCF ઉવારણા એ, DFGHIJ
ઉવારણાં એ ૧૩ BCF પરિણીસિધ, D પરિણીસિધ, E પરિણીસિધ,
GHIJ પરિણીસી ૧૪ B વીરુ ૧૫ DEIJ વિવેક ૧૬ BCEFGHIJ સાજણ, D
સાજણ, E સાજણ ૧૭ BD હુઆ, C હઉયા, EIJ હૂઆ, FH હૂયા, G
હોઆ. ૧૮ DEF ઉતાવલા. ૧૯ B કહઅતુ, CHF કહઅત, D કહૂતઈ,
E કહધ તઈ, G કહતઈ, IJ કહિં તઈ. ૨૦ BE દમું, C દસુ, DGIJ
દમઈ, F દમ, H દમું. ૨૧ BCFH કહઅ, D કહૂતઈ, F કહધ તઈ, G
કહતઈ, IJ કહિં તઈ. ૨૨ BCH તપિઉ, D પીઉ, EG પીયઉ, F તપીય,
IJ પિઉ. ૨૩ BCDFGHIJ હુતાસન ૨૪ BCDHIJ ગણ ૨૫ F ઉપાડુ,
IJ ઉપાઉ. ૨૬ DEFGHIJ વિણુ. ૨૭ F આધારુ ૨૮ BFH કહઅત,
CG કહતઈ, D કહૂતઈ, E કહધત, IJ કહિં તઈ ૨૯ BCDEGHIJ આણઉ,
F આધિ.

ડીલિધિ^૧ પરહલ^૨ કરઉ^૩ નિષેધ,^૪ કહધત^૫ સાધુ^૬ રાધાવેધુ,^૭
તઉ^૮ રાજ આણાવિય^૯ કુમારિ, સભા ભરી જિણુ^{૧૦} નેવણુકારિ.^{૧૧} ૨૬
રાગ દેખ^{૧૨} ડઅડતા^{૧૩} સીહ, બે આઘ્યા^{૧૪} તવ^{૧૫} અકલ અળીહ;
નખવર^{૧૬} જિસા^{૧૭} કુદાલા^{૧૮} પાય,^{૧૯}

ભય^{૨૦} કંપાવધ પુચ્છ^{૨૧} નિહાય,^{૨૨} ૨૬
ધૂબડ^{૨૩} ધૂણુઈ કેસરબાલ,^{૨૪} લોક ચડચાર^{૨૫} ભયમાલ^{૨૬} અટાલિ;
તે બેઉ^{૨૭} મીલઈ^{૨૮} અંગમ્યા,^{૨૯} સમતા શુણિ^{૩૦} સાહી^{૩૧} નધ ઘર્યા. ૨૭
અગિ^{૩૨} જગાલ^{૩૩} પીતા^{૩૪} સોહલ્લી, ^{૩૫} સવ^{૩૬} વિરતિ વાચા^{૩૭} દોહલ્લી;^{૩૮}
તે તિણિ લીધી મુખિ આપણુઈ,^{૩૯}

બાપુ^{૪૦} (૨) સહુ^{૪૦} અધ જણુ ભણુઈ ૨૮

૧ CCF ડીલધ, G ડીલિ, IJ ડીલિય. ૨ I પહલ ૩ BC કરુ, F કરં.
૪ BC નિષેધ, DEFGHIJ નિષેધ. ૫ BFH કહઅત, CG કહતઉ, DIJ
કહઉ તઉ ૬ C સાધુ, DEGIJ સાધઉ, F સધુ ૭ CDEFGHIJ રાધાવેધ.
૮ CF તુ. ૯ BDIJ અણાવધ, CEH આણુવધ, FG આણાવધ ૧૦ BCF
જણિ, D જણુ, E તિહા, FGIJ જણુ. ૧૧ BCFGH નેવણુ હારિ, DEIJ
નેવણુકારિ. ૧૨ BCDEFGHIJ દેખ. ૧૩ BEG ડરયરતા, CIJ ડરઅરતા, D
ડરયતા, F એ ડરતા, H ડર ડરતા ૧૪ BCDGH બેઉબ્યા, EF બિઉબ્યા, IJ
એ ઉઠ્યા. ૧૫ IJ તઉ ૧૬ BDGH નરવર, CF નરવ, E નરહર, IJ નખર. ૧૭
DFGH જિસ્યા, IJ જિસ્યા ૧૮ BCGH કુદાલા ૧૯ BCDEHI ભુઈ, F
ભુહિ, G ભુ. ૨૦ BCEHIJ પાઇ, G પાઉ ૨૧ CDEH પુચ્છ ૨૨ BCEFH
નિહાઈ, D નધવાય. ૨૩ E ધૂવડ ૨૪ BCEFH ઈસરવાલિ, D ઈસરઆલિ,
G ઈસર વાલિ. ૨૫ DIJ ચડિયા ૨૬ BCFH ભાઇ માલિ, D ભાય માલિ, E ભવિ
માલિ, G ભુએ માલિ, IJ ભુઈ માલિ ૨૭ BCFGHIJ બેવધ, D બેવધરી ૨૮
BCHIJ તોણુ, DG તોણિ, E અ ગિધ, F અ ગમી ૨૯ BHIJ આંગી ગમ્યા, CG
અંગી ગમ્યા, D ની ગમ્યા, E આગમ્યા, F અંગમી ગમ્યા. ૩૦ B શુણુ ૩૧ F સહી-
નધ ૩૨ D અગિ, E આગિ ૩૩ BEFH જલ, D જલિ, CGIJ જવાલ. ૩૪ F
પીયતા ૩૫ C સોહલ્લી, F સોહલી ૩૬ D વાચ્યા ૩૭ F દોહલ્લી ૩૮ C આપણિ.
૩૯ DIJ આપ બાપ. ૪૦ BH જણુ સહુઈ, CFGIJ જણુ સહુઈ, D સહુઈ ધમ, E
જણુ સહુઅઈ.

પાચ^૧ મહાવ્રત પાંચઈ^૨ મેડુ; એહ^૩ વાત નઈ^૪ મકરિસુ^૫ ફેડુ;^૬
 ભુજબલિ તીણિ^૭ ઉપાડયઈ^૮ ભારુ,^૯
 તપ કરિ^{૧૦} ધીર ચલાવ્યઈ^{૧૧} ધાડુ.^{૧૨} ૨૯

બાવીસ^{૧૩} પરીસહ ઉપસઅ^{૧૪} સોલ,
 મોટા^{૧૫} વચરી^{૧૬} કરઈ કલ્લોલ;^{૧૭}

સાહસ લગઈ^{૧૮} તે તીણઈ^{૧૯} હણ્યા,
 રાઉત પાઈકર^{૨૦} સવિર^{૨૧} અણહણ્યા.^{૨૨} ૩૦

જે સંસારિ^{૨૩} અજેઉર^{૨૪} ચિરદંભ^{૨૫},
 એહ^{૨૭} જિ મંડુપુર^{૨૭} એહ^{૨૮} જિ ધંભ^{૨૯};

આઠ અક તે શબ્દિ^{૩૦} સાહારિ,^{૩૧}
 તેઅર સુભાસુભ^{૩૩} કમં^{૩૪} વિચારિ. ૩૧

૧ C પાંચ મહાવ્રત. ૨ BDFHIJ પાંચઈ મેડુ, EG પાંચઈ મેર. ૩ C એ.
 ૪ CF તુ ૫ BEFHIJ મકરિસિ, CG મકરસિ, D મખરસિ ૬ DEH ફેર.
 ૭ BCDEFHIJ તીહ, G તિહિં. ૮ BCFEGHIJ ઉપાડિઉ, D ઉપાડય.
 ૯ DEHIJ ભાર ૧૦ BCDEFEGHIJ કરવતની ૧૧ BCDGHIJ ચાલિઉ,
 E ચાલ્યઉ, F ચાલિસુ ૧૨ CDEHIJ ધાર ૧૩ BCDEFEGHIJ બાવીસ
 ૧૪ D ઉપસઅ, F ઉપસઅ, IJ ઉપસઅ. ૧૫ D મહા. ૧૬ BCDEFH
 વઈરી. ૧૭ BDEGHIJ હલોલ ૧૮ BCFH લગ. ૧૯ BCH તીણ, D
 તિણિ, G તીણિ ૨૦ CDEFGIJ પાચક. ૨૧ D સવે, G એ ૨૨ D
 રણ્યણ્યા ૨૩ BCG સસારુ, DEFHIJ સસાર ૨૪ BCGHIJ જેઉ, DE
 જેવ, F જેઅ ૨૫ BF ચિરદંભ, CG ચિરુદંભ. ૨૬ BH એહ. ૨૭
 CDEFGHIJ મંડુ. ૨૮ B એહ. ૨૯ BG થંભ, CDEFHIJ થંભ ૩૦
 BEFGHIJ જે સુષ્ટિ, D સસિ રવિ, C સુષ્ટિ. ૩૧ BCFEGHIJ સંહારિ,
 D સચારિ, E સંહાર ૩૨ B તે તઉ, CFGHIJ તેઉ, D તેય, E તિય.
 ૩૩ CCDEFGH શુભાસુભ, IJ શુભાસુભ ૩૪ CDEFGHIJ કમં.

હેઠી દંડિ^૧ જીવનુ^૨ ધ્યાનુ,^૩ ઊરધ^૪ મુક્તિ^૫ લાણી સંધાનુ;^૬
તત્ત્વકલા વીધી^૭ મન વાણિ,^૮ ઇણિ^૯ પરિ રાધાવેધ^{૧૦} વધાણિ.^{૧૧} ૩૨
તં દેખી^{૧૨} ઉમાહી^{૧૩} બાલ,^{૧૪} તામુ^{૧૫} કંઠિ ઘાલણ^{૧૬} વરમાલ;

પીઠરિ^{૧૭} પુહતી^{૧૮} કન્યા વલી,^{૧૯}

ઝેવાહી^{૨૦} મનિ પૂગી રલી.^{૨૧} ૩૩

હિવ ધવલ^{૨૨} ઢાલ

પહિલહી^{૨૩} ચરિવન^{૨૪} ચિરિ હવએ,^{૨૫}

દીજઈ જણુ જણુ^{૨૬} વીડાં^{૨૭} જીવજીવાએ,^{૨૮}

લેધય^{૨૯} લગનુ^{૩૦} વધાવિહી^{૩૧} એ,

વિણુ^{૩૨} તેડા^{૩૩} સહુધ^{૩૪} આવિહી^{૩૫} એ ૩૪

૧ D દિસિઈ ૨ CF જીવનુ, DGJ જીવનહિ ૩ B બા, CDEGHIJ ખ્યાન
૪ D ઊપરધ. ૫ D મુક્તિ. ૬ D સંધાની, EHIJ સંધાન ૭ C મન
વીધી, G મનિ વિધિ. ૮ BCDEFGHIJ બાણિ ૯ GIJ ઇણુ ૧૦ B
રાધાવેધુ ૧૧ BEFG વધાણિ. ૧૨ CDFGHIJ દેખી, E દેવી ૧૩ BCD-
EFHIJ ઉમાહી. ૧૪ CE બાલ, F બાલુ ૧૫ CD તાલ ૧૬ BCGHIJ
ઘલ્લણ વરમાલ, F વર ઘલ્લણ માલ ૧૭ E પિયહરિ. ૧૮ DEF પહતી
૧૯ IJ ચલી. ૨૦ BCEFGHIJ વેવાહિ, D વિવાહી ૨૧ DGHJ રુલી
૨૨ B હિવ ધલિલુ, CDEFGHIJ હિવ ધલિલ, G હિવ ધુલ. ૨૩ CEHIJ
પહિલુ, F પહિલ. ૨૪ B ચિરવન, CFGH ચિરવન, D ચિરમન, E
અચિરવન, IJ ચિરુવન. ૨૫ BCFH ચિરહુઆએ, D ચિરહુઆએ, EIJ
ચિરહુઆએ, G ચિરહોઆએ. ૨૬ EIJ જણુ ૨૭ BCDEFFHIJ ખીડા, G
ખીજ ૨૮ BCDF જૂજૂઆએ, EGHJ જૂજૂઆએ ૨૯ BCDFGHIJ લેઈ
૩૦ B લગનુ, C લમ, DEFIJ લગન, GH લગન ૩૧ BCHIJ વધાવિહી એ,
D વધાવીઈએ, E વધાવીયહિ, F વધાવીયં એ, G વધાવિએહિ એ ૩૨ D
તેણિ, FGJ વિણુ. ૩૩ C તેડયા. ૩૪ B સહુધ, D સહુ, E સહઅધ,
G સહ, H સહઅધ ૩૫ E આવીયહિ એ, F આવીયં એ.

પ્રવચન પુરીય^૧ વધાવણાએ,^૨ સવિ લાજઈ જૂના રૂસણાંએ,
ગેલિહિ^૩ ગાવઈ ગેરડીએ; પકવાનઇ^૪ ભરીઇ^૫ ઉરડીએ.^૬ ૩૫
વચડી^૭ તેવડ તેવડીએ, દીજઇ^૮ પાપડ સાલેવડ^૯ વડીએ;
ધરિધ રિ^{૧૦} ફૂલ^{૧૧} કે ફેરિયએ,^{૧૨} વરવચણ^{૧૩} અમીય^{૧૪} રસુ નિતુ છુરએ.^{૧૫} ૩૬
કીજઇ મંડપ મોકલાએ, મેલ્હી^{૧૬} જઇ ચાઉરિ^{૧૭} ચાકલા^{૧૮} એ^{૧૯};
વર^{૨૦} સિંહુગારિઉર^{૨૧} રથિ ચડઇએ,^{૨૨}

વાહિતર^{૨૩} રવિ અંબર^{૨૪} ધડહડર^{૨૫} એ.^{૨૬} ૩૭

૧ BCDGH પુરી, IJ પુરિય. ૨ BCDEFGHIJ વધાવણાએ ૩ BCDEFGHIJ ગેલિહિ ગાઇ, I ગેલિહિ ૪ BC પકવાન, E પકવાનિહિ, F પકવાનઇ, GHIJ પકવાને ૫ BCFH ભરિયઇ, E ભરીયઇ, IJ ભરિઇ ૬ C ઉરડીએ, G ઉરડીઇએ, IJ ઓરડીએ ૭ BCDGHIJ બઇડી, E બઇડીય, F બઇડા ૮ BCDFGHI દીઇ, E દીઇ, IJ દિ. ૯ D વડ સાલે, F સાલ, G સાલવડ. ૧૦ CH ધરિ ધરિ ફૂલ ઈકે, D ધરિ (૨) ફિલિકે, B ધરિ (૨) ફૂલકે, G ધરિ ધરિ ફિલિકે, ૧ ફૂલ કે ૧૧ BCDEFGHIJ ફિરઇએ, G ફિરએ ૧૨ BFH વરુ વચણિ, CEIJ વર વચણિ, G વચરુ વચણિ. ૧૩ B અમીરસુ, CE અમીય રસ, D અમીઅ રસ, G અમીરસિ, HIJ અમીરસ ૧૪ B ઝૂરએ, CDEFGHIJ ઝંરઇએ ૧૫ BDFG મેલીઇ, CHJ મેલીયઇ, E મેલ્હાવીયઇ, I મલીઇ ૧૬ DI વાઉરિ ૧૭ BC વાકલાએ, D વાકલાએ, G ચાકલાએ, I વાકલા. ૧૮ BCDEFGHIJ આ પ્રતોમા એક લીટી વધુ મળે છે :

“ ગુરવિસજન નિમાડિઇએ, પુરિ સાદ અવા (મા)રી પાડિઇએ ” તેમાં આ પ્રમાણે પાઠાતરો મળે છે : ગુરવિ - ગઉરવિ, નિમાડિઇ - નિમાડીએ - નિમાડિયાએ, પુરિસાદ - પુરિસાદુ, અવારી - આવારી, પાડિઇએ - પાડીય-ઇએ - પડિયએ ૧૯ B ઠર, GH વરુ ૨૦ BCDFGHI શ ગારિઉ, D સિણસારી, E શ ગારીયઇ, I શ ગારિઉ ૨૧ B ચડએ, C ચડયએ, D ચડાવિઇએ, G ચડિઉ ૨૨ DEHI વાનિત્ર, F વાનિત્રૂ, G વાનિત્રિ, J વાનિત્રિઇ. ૨૩ B રવિ અબરુ, D અબર રવિ. ૨૪ CEHI ધડહડઇએ, FIJ ધડહડઇ, G ધડહડીએ. ૨૫ BCDEFGHIJ આ પ્રતોમાં એક લીટી મળે છે :

“ લાડણુ ભેત્રા જગ મિલઇએ, સિરિ રત્ર ચમર પાસઇએ ” આમાં આ પ્રમાણેના પાઠાતરો મળે છે : ભેત્રા - ભેઇવા - ભેવાવી, જગ - જગ્યુ, મિલઇએ - મિલિ એઉ, જત્ર - જત્રુ, પાસઇ - પાસિહિ, દલઇએ - દલિએ

સંજમસિરિ^૧ જગર દોહિલી^૩ એ,
 મિય^૪ પેખીય^૫ ગુણનિધિ ગહગહીએ;
 પહુતઉ^૬ મંડપ^૭ સાસરઈએ, ૮ વર બઈઉ પ્રવચન માહર^૯ એ. ૩૮
 ૪૨^{૧૦} મેલાવઉ બિહુ^{૧૧} ૪૨એ, ૧૨
 ગુરુ^{૧૩} જોઈસી^{૧૪} સમઉ સુ ભિચરડએ^{૧૫};
 પાવક^{૧૬} પ્રતિમા પાખલીએ,^{૧૭}
 દિધ^{૧૮} જોભી^{૧૯} પ્રદક્ષિણ^{૨૦} મનિર^{૨૧} રેલીએ. ૨૨ ૩૬-
 લાડણ^{૨૩} લાડીય લહુઆડાએ, ૨૪ જોઉરપ રૂપ નિરુપમર^{૨૬} રૂપડાએ; ૨૭
 દિવસ ઘણા ઉમાહિયાએ, ૨૮
 આણુ^{૨૯} દિયર^{૩૦} વિહસીય^{૩૧} બિહુ^{૩૨} હિયાએ. ૪૦

૧ EG સંયમસિરિ, IJ સંયમસિરી. ૨ E જગિ, F જગુ. ૩ BCG હૂલહીએ, D વલ્લહીએ, EF ફુલ્લહીએ, H ફૂલહીએ, IJ ફૂલહી(લહી) એ ૪ BGFH મિય, C મિયુ, EF ખીય. ૫ BIJ પેખી, C દેખી, D દેખી, E પખીય, H પેખ ૬ પહુતઉ, C પુહઉ, GHIJ પુહતઉ. ૭ BCDEFGHIJ મંડપિ. ૮ B સાસરએ, D સાસરઈએ, F સાસરઈ. ૯ BDHIJ માહરઈએ, C માહરએ, E માઇહરઇએ, F માહરઇ, G માહરિએ ૧૦ E હાથ ૧૧ CD-EFG બિહુ, B બહુ, H બિહુ, IJ બિહઉ ૧૨ BCDEFHIJ ૪૨ઇએ, G ૪રિઉએ. ૧૩ GIJ ગુર. ૧૪ BCDFGHIJ જોસી, E જોસીય ૧૫ B સુઉ-ચ્ચરએ, C સુચ્ચરઈએ, D સઉચ્ચરઈએ, E સુઉચ્ચરઈએ, F ઉચ્ચરઈએ, G સુઉચ્ચરિઉએ, H સુઉચ્ચરઈએ, IJ સઉચ્ચરઈએ ૧૬ I —. ૧૭ DI પાખલીએ. ૧૮ BCDEFUGH દિધ, I દિ. ૧૯ F જોય ૨૦ CHI પ્રદખિણ, F પ્રદક્ષણ ૨૧ BDEFIJ મન ૨૨ BDGHIJ રૂલીએ ૨૩ BCDFGHIJ લાડણ લાડી. E લાડીય લાડણ. ૨૪ BDE લહુઆડાએ, CFIJ લહુઆડાએ, GH લહુઆડાએ. ૨૫ BCFIJ જો, D બિ, F જો, H જોહ. ૨૬ BCH રૂપિઇ, D રૂપિહિં નિરુપમ, F નિરુપમ, IJ નિરુપમ રૂપિ ૨૭ BCFH રૂપડાએ, DE રૂપડાએ, G રૂપડાએ, IJ રૂપડાએ. ૨૮ DF ભિમાહીયાએ. ૨૯ BEIJ આણુ દિહિં, CDFG H આણુ દિઇ. ૩૦ B વિહસ્યાં, CDFGH વિહસ્યા, E વિહસ્યા, IJ વિહસ્યાં ૩૧ B બિહુ હિયાડાએ, D હિયાડાએ, E તેહ હીયાંએ, F બિહુ હીયાએ, IJ બિહઉ હિયાંએ.

માવત્રઈ^૧ ઉચ્છવરે લલઉ^૨ કીઉએ, જણુ જોઈ^૩ કઉતિગ^૪ ધરિ ગયાએ;
એહ^૫ રિચ્છોહુ^૬ મ દેખિસ્યો^૭ એ,

મનરંગિહિ^૮ જોલઈ સહુ^૯ ઇસઉએ. ^{૧૧} ૪૧

હિવ ચઉપહી^{૧૨}

ચરચ્યા^{૧૩} પૂઠિઈ^{૧૪} પ્રગટિસુ^{૧૫} પ્રાણુ, ^{૧૬}

વીર વિવેકિહિ^{૧૭} દિનન^{૧૮} પાયાણુ; ^{૧૯}

સુકૃત કથા તઉરે^{૨૦} વાણુ ભેરિ, ^{૨૧} પરદલ પાડિસુ^{૨૨} મોટઈ ફેરિ. ^{૨૩} ૪૨

અસિ વર જમકાવઈ^{૨૪} હહુરપ સમહાવઈ, ^{૨૫}

સમતિ^{૨૬} કંતઉરે^{૨૭} આવઈરે^{૨૮} આવઈ;

હિવ કુપક^{૨૯}

કીધઉ કટકખ’ધ’^{૩૦} અરિહ’તિ, ^{૩૧} સૂરા^{૩૨} મહુવડિ^{૩૩} માન^{૩૪} લહતિ ^{૩૫} ૪૩

૧ BCDEFGHIJ માવીત્રે, E માવીત્રિ. ૨ CDH ઉચ્છવ, G ઉત્સવ. ૩ BHIJ ક્રિયા એ, CDG ક્રીયાએ, E અતિ ક્રીયાએ, F ભલ ક્રીયાએ ૪ EF જોખ ૫ BH કઉતિગ ૬ BCDEHIJ ખહ, G ખહાં ૭ BH વિછોહુ, CDEFGIJ વિછોહ. ૮ BCGH દેખિસિઉ’, DEFIJ દેખિસિઉ’ ૯ BCFH મનર ગિઈ, GIJ મનર ગિ’. ૧૦ D સહુ. ૧૧ BC ઇચ્છ’એ, DGIJ ઇચ્છિ’એ, EH ઇચ્છ’એ, G ઇચ્છિ’એ ૧૨ BCEFH હિવ ચઉપખ, D હવખ ચઉપખ, G અથ ચઉપખ, IJ ચઉપખ. ૧૩ BCDH પરિચ્યા. ૧૪ CGIJ પૂઠિ’. ૧૫ BCHIJ પ્રગટિઉ, DF પ્રગટી, ૧૬ પ્રગટિઉ ૧૬ CDEFGIJ પ્રાણુ ૧૭ BCFH વિવેકિઈ, D વિવેકહ, ૧૮ GIJ વિવેકિ ૧૮ BCFHJ દિનન, E દિધ, I દિહ. ૧૯ BH પિયાણુ, CE પીયાણુ, DIJ પિયાણુ, F પીયાણુ, G પીઆણુ. ૨૦ BCDEFGHIJ તવ. ૨૧ DF પિહિરિ ૨૨ BH પડિસિઈ, CF પડિસિઈ, D ફિડસઈ, E પડિસ્વઈ, GIJ પડિસિ. ૨૩ D ફિરિ. ૨૪ BC DEFGHIJ જમકાવઈ ૨૫ BCDEFGHIJ દલ. ૨૬ D સામહાઆવઈ ૨૭ BCDEFGHIJ સુમતિ ૨૮ B કે વુ વુ, CH કંવુઉ, D ક વુ, G ક થઉ, ૨૯ GIJ આવઈ ૩૦ BCDEFGHIJ — ૩૧ BC કટક બંધુ, DF કટક બ ધ, E કટિક બંધુ, G કટિક બ ધિ, H કટક બંધુ, IJ કટક ટંધ ૩૨ DE અરિહ ત F સદ ૩૪ BDGHIJ મુહવડિ, B મુહવડિ. ૩૫ BCGH માનુ. ૩૬ BCDEFGHIJ લહતિ

ધોર^૧ અભિગ્રહ કારકરે ફિરઇ,^૨ જોગ^૩ અંગ ગયર^૪ ગુહિ ધરઇ;
 સુભાભાવ^૫ ઊઠહિ^૬ અસવાર, રથ સહસ્ત્ર^૭ સીલંગ^૮ અદાર. ૪૪

ચહુ^{૧૦} મહાધરિ ચાપી^{૧૧} ધરણિ,^{૧૨}

ક્ષમા નમણિ ચોપી^{૧૩} ધૃતિ ધરણિ;

ખોલાવી તુમ્હિ^{૧૪} રહિજ્યો^{૧૫} લલઇ,^{૧૬}

કટકિ જાઇ^{૧૭} આવઠિ^{૧૮} જે તલઇ, ૪૫

કેહઇ^{૧૯} મૂકઇ^{૨૦} મિતુર^{૨૧} વિચાર, ૨૨

સુશ્રુત^{૨૩} ભટ કરચર^{૨૪} કથવારુ; ૨૫

તે પભણુઇ હઉર^{૨૬} રાહીયર^{૨૭} નરહુ, ૨૮

તઉ ધૃતિ જઇર^{૨૯} તુમ્હ^{૩૦} સાથિઇ^{૩૧} વહુ; ૩૨

પગખંધણુ^{૩૩} તે બંધણુ તે બીલ નારિ,

અરહ^{૩૪} ખૂઝંત^{૩૫} ન હોચયઇ^{૩૬} હારિ. ૪૬

૧ G લોરુ. ૨ E પાયઠ, G ફારુક. ૩ F ફરઇ. ૪ BCEFGHIJ યોગ. ૫ BCEFHJ ગયવર, G ગયવરુ. ૬ B શુભ ભાવ, CEH શુભાભાવ, D શુભા ભાવઠિ, G શુભ ભાવઠિ, IJ શુભાભાવ. ૭ BCDEFGHIJ ઉઠઇ. ૮ BCDEFGHIJ સહસ્ર ૯ D સીલંગ, E શીલંગ. ૧૦ BCGIJ ચિહુ, DEF ચિહુ, H ચિહુઠિ ૧૧ BCDEFGHIJ ચાપી. ૧૨ BCDFGHIJ ચરાણ, E ચરણિ. ૧૩ BCDEFGIJ ચોખિમ ૧૪ BFHIJ તમિહ, C તહિમ, D નઇ, G તુહિમે. ૧૫ BC રહિજ્યો, EGH રહિજ્યો, F રહિઠિ, IJ રહિયા ૧૬ D ભલ્યઇ ૧૭ BCDEFGHIJ જઇ. ૧૮ F આવય^{૧૯} ૧૯ BCDFGHIJ ફેડિ ન. DE ફેડિ ન. ૨૦ DGIJ ચુ કઇ. ૨૧ CDEGIJ મિત્ર ૨૨ BDEGHIJ વિચાર, C વિચા. ૨૩ D શુશ્રુત ૨૪ B ભટ કરઇ, CEGIJ ભટ કરઇ, DE ભટ કરઇ, F ભાટ કરઇ ૨૫ CEF કઇવાર, DHIJ કયવાર, G કઇવારુ ૨૬ BE-FHIJ અમિહ, C અહિમ, D તુમિહ, G અહમે ૨૭ BCGHIJ રહિય, DF રહીય. E રહાય. ૨૮ DEGIJ નરહઉ, F ન રહ, H ન રહ ૨૯ DEG જઇ, H તિ જઇ. ૩૦ BHIJ તમ્હ, CG તહમ. ૩૧ GIJ સાથિ. ૩૨ DEIJ વહઉ, FG વહ ૩૩ BCH બંધણુ. ૩૪ CG અહમ ૩૫ BCDEFGHIJ ખૂઝંત ૩૬ BCHIJ હોખઇ. DF હોખ, E હોચિઇ, G આવઇ.

ઈમ બોલતી^૧ લીધી સાથિ,

તપર^૨ હથિયાર^૩ ધરણી^૪ તેય હાથિ,

જિમ એ તિમ સવિ આલ્યા^૫ વીર,

ધરણી^૬ તણી સવિ હૂંડ મનિ ધીર, ૪૭

સપદ^૭ હથિદેવિ^૮ વધારિઉ^૯ તિલકુ, ૧૨

વીરસુ^{૧૦} આલ્યાઉ^{૧૧} લેઇ કટકુ, ૧૫

ત્રહ^{૧૨} ત્રહ^{૧૩} તિ ત્રયંગકકે^{૧૪} અપાર,

હમ હમતિ હકુહા^{૧૫} અનિવાર. ૧૯ ૪૮

ઓં ઓ વજ્રજાલિ^{૨૦} મંગલ સંખ,

તિગિ^{૨૧} (૨) કાલહ^{૨૨} કરધ અસંખ, ૨૩

ભિરિ^{૨૪} (૨) ભરકુઈ^{૨૫} ગુહિરી^{૨૬} ભેરિ,

આલધ^{૨૭} દલ સવિ^{૨૮} પિહુલધ^{૨૯} ફેરિ. ૩૦ ૪૬

૧ BEEH બોલતી તિ, CFIJ બોલતી તિથિ, D બોલાવી તિ, G બોલતી તે.
૨ E તપુ ૩ BDEF હથિયાર. ૪ D ધરિયાં ૫ F તેહ. ૬ C ચલ્યા, D
આલધ, IJ આલિયા ૭ B ધરણી. ૮ BCDEFH હું, GIJ હઉં. ૯ સપ.
૧૦ F હથિ દેવ, IJ હથિ દેવી. ૧૧ B વિધારિઉ, E વધારયઉ, F વધારિ,
IJ વધારધ. ૧૨ DGJ તિલક, F તિલક ૧૩ BCH વીરસુ, D વીરસ.
૧૪ BCDGHIJ આલિઉ. ૧૫ CDGIJ કટક ૧૬ F ત્રહ ત્રહ ત્રહતિ ૧૭
BCDEFGHIJ ત્રંગક ૧૮ B દકા ૧૯ E નિવાર. ૨૦ BCEFGHIJ
વજ્રજાલ મંગલ સંખ, D વજ્રજાલ સંખ. ૨૧ G તિગ (૨) ૨૨ D કાલહ.
૨૩ G અસંખ. ૨૪ BCGHIJ ભરિરિ, D ભરિર, E ભરર ૨૫ BHIJ
ભિરકુઈ, C ભિરકુઈ, DE ભરકુઈ, G ભરુકુઈ. ૨૬ H ગુહરી, IJ ગહિરી.
૨૭ B વાલધ ૨૮ E સહ ૨૯ B પુહુલેસે, CH પિહુલે, DI પિહુલે, EF
પિહુલધ, G પુહલધ, I પહુલે ૩૦ BCDGHIJ ભેરિ.

ગામ^૧ ગામિ આવઇ લેટણા, માન દાન તિહર^૨ દીજઈ ઘણા;

પહિરઈ^૩ લોક^૪ સોનઇ^૫ ચીર,

લોઇ^૬ મ ડરિજો^૭ અમહારી ધીર.^૮ ૫૦

નાન્હા^૯ લોક ન કાઈ કહું.^{૧૦} મોહ ભિરિઆ ખાંડઈ^{૧૧} બહુ,^{૧૨}

ઇમ બોલતઈ^{૧૩} ગયઈ^{૧૪} સેતુજિ,^{૧૫}

મોહ નઈ નગરિ^{૧૬} વિખૂટી^{૧૭} ધૂજિ.^{૧૮} ૫૧

અર^{૧૯} મુખિજાણી અરિ^{૨૦} દલચાંપ, મોહ ફેકાર^{૨૧} કરઈ જિમ સાપ.^{૨૨}

આલિઈ^{૨૩} મોહરાય^{૨૪} સામહી,^{૨૫}

હયગય સાહણ^{૨૬} સંજ્ઞા^{૨૭} નહી. ૫૨

પહિલુ^{૨૮} સહણિસુ^{૨૯} વારિઈ^{૩૦} ઘણુઈ,^{૩૧}

ભણ્યઈ^{૩૨} ન માનઈ^{૩૩} મહંતા^{૩૪} તણુઈ,^{૩૫}

રાયની આકૃતિ^{૩૬} કુણહિ^{૩૭} ન માનિ,

કિમ ગયવર^{૩૮} સાહીજઇ^{૩૯} કાનિ. ૫૩

૧ BCFGHIJ ગામગામ, D ગામ ૨ BCDGHIJ તીહ, F —. ૩. EF પિહરઈ, CH પિહરઈ. ૪ BC લોક ૫ BCDFGHIJ સોનાં નઇ, H સુવન નઈ ૬ BCFGH-
HIJ કોઈ, D કુણુઈ ૭ BCFGHIJ ડરઈ, D ધરિસિઈ; F ડરસિઈ. ૮ G અહ-
મારી ધીર, D ધીર, F માહરી ધારિ. ૯ B લાન્હા ૧૦ BH કહું, GI કહઈ ૧૧
BCEH આ ખાંડ, D આ ખાંડઈ, F એખાડ, G આખાંડઈ, IJ આખાંડ ૧૨ BC-
EH વહુ, DGIJ વહઈ, F વહ ૧૩ CFG બોલતુ, H બોલઈ ૧૪ BCHIJ તે
અઈ, D તિગિ, EF તે ગિઈ, G તે ગિયઈ ૧૫BHIJ સેતુજિ, CG સેત્રજિ, DEF
સેતુજિ ૧૬ H મોહનઇ ગિરિ, IJ મોહ નગરિ. ૧૭ DFG વખૂટી, IJ ચિખૂટી ૧૮
F ધૂજ. ૧૯ D વર મુખિ, E અરમુખ, H — ૨૦ H —, IJ અરી ૨૧ C ફેકાર,
E પુકારઇ, F ફેકારઇ, G પોકાર, H — ૨૨ EG સાપુ ૨૩ B આપણુઈ, E
આણ્યુઈ, H —. BCFGIJ મોહરાઈ, D મોહરાહઈ, H — ૨૫BCDEF સામહી,
G સાહમહી, H —, IJ સાંમહા. ૨૬ F સાહણિ, H — ૨૭ BCDFGIJ સંજ્ઞા,
H —. ૨૮ DGIJ પહિલઈ, E પાહિલુ ૨૯ BG સુણિસુ, D અસુણિસ, F સહણુ,
C સહણિસુ, IJ સહણિ ૩૦ IJ નિવારિઈ ૩૧ BCH ઘણુ, F ઘણુઈ, F ઘણુ. ૩૨
C ભણ્યુ, DG ભણિઈ, F ભણિ ૩૩ D માનઈ ૩૪ BDGHIJ મહંતા E મહંતા,
'C મહંતા. ૩૫ BCH તણુ, F તણ્ય. ૩૬ C આકૃત ૩૭ H કુણ હીન, CDH કુણહિ
નઇ. ૩૮ BEGH ગયવરુ ૩૯ BH સાહીજઇ, CDFIJ સાહીજ, E સાહીજ

હલ^૧ ચાલઈ^૨ સાયર^૩ ઝલઝલઈ,^૪

મેયણિ^૫ ડોલઈ ગિરિ ટલટલઈ;

ત્રિન્નિ^૬ ભુવન^૭ તસુ લાય^૮ ખલલલઈ,

રાય રાણી સવિ આવી મિલઈ. ૫૪

ખેહ^૯ કટક ની અંપાઈ^{૧૦} સૂર,^{૧૧}

ચિણ્ણ^{૧૨} (૨) વાધઈ જિમ^{૧૩} નઈ પૂરિ;^{૧૪}

ચાલઈ^{૧૫} કટકિ^{૧૬} તલારહ^{૧૭} કહિઉ,^{૧૮}

હલ^{૧૯} હલ્લુ^{૨૦} દિસિ આવી^{૨૧} રહિઉ.^{૨૨} ૫૫

બિહ્ન^{૨૩} હલિ^{૨૪} દિહટ^{૨૫} મેલાવહર^{૨૬} હૂવહ,^{૨૭}

ભડ મૂઝેવા માગઈ^{૨૮} ફૂવહ;^{૨૯}

જિમ^{૩૦} (૨) પરહલ દેખઈ^{૩૧} ફાર,

તિમ (૨) ઝમકઈ^{૩૨} કરઈ મૂઝાર.^{૩૩} ૫૬

૧ BCFH દલિ. ૨ BCEGHIJ ચાલે, D ચાલે, F ચાલિઈ. ૩ D સાયર ૪ BHIJ ઝલઝલઈ, CF ઝલ ઝલઈ. ૫ BCDFGHIJ મેયણિ E મિયણિ ૬ D ત્રિણિ, FIJ તિન્નિ, G તેણિ. ૭ BCH ભુયણ તસુ, D ભુઅણ તસ, FIJ ભૂયણ તસુ, G ભૂઅણ તસુ. ૮ BEHIJ લાઇ, C છૂઈ, G ભુય. ૯ BCEH કટક તિ ખેહ, D કટકની ખેહ, F કટકિ તિ ખેહ, G કટક ખેહ તે, IJ કટક તિ ખેહઈ ૧૦ BCDEHIJ અંપાઇ, FG અંપિહ. ૧૧ Bસૂર, IJ સૂર ૧૨ BCDEFGHIJ કણિ કણિ. ૧૩ G યમ. ૧૪ B પૂર, G પૂરિ ૧૫ F ચાલિઈ. ૧૬ DFG કટક. ૧૭ D તલારઇ, F તલાર. ૧૮ E કલ્લુ, F કહિ ૧૯ B હલ્લુ. ૨૦ BH દખિણ, CDIJ દક્ષિણ, F દખિણિ F દક્ષિણિ ૨૧ G આવિહ ૨૨ દરહઈ, F રહિ. ૨૩ BCEFG બિહ્ન, D બેહ, IJ બિહઈ ૨૪ BCCEFGHIJ દલ. ૨૫ BCEFGHIJ દણિ ૨૬ F મેલાવ, G મેલાવ. ૨૭ B હૂવહ, CEFIJ હૂઈ, D હૂઈ, G હોઈ, H ફૂઈ. ૨૮ B માગઈ. ૨૯ BCH ફૂઈ, D ફૂઈ, EFIJ ફૂઈ, G ફૂઈ. ૩૦ D જેમ (૨). ૩૧ DEFGHIJ દેખઈ. ૩૨ BDEFGHIJ ઝમક, C ઝમ. ૩૩ F મૂઝાર, F મૂઝારુ

કટ^૧ કહ કહઈ વિવેકુ^૨ સુગ^૩,^૩ આપણપા^૪ તઉ^૫ આંબુ^૬ પ૨^૭,^૭

હિવ અપીચયઈ^૮ તુમહારઈ^૯ હાથિ,

ચરિ ભડ ભિરડઈ^{૧૦} સાહી બાધિ.^{૧૧} ૫૭

મોહ^{૧૨} મોટઈ મનિ^{૧૩} આણુઈ^{૧૪} ધસુ^{૧૫}, સાહસ વણી ન સીગઈ કિસુ^{૧૬};^{૧૬}

રાખે^{૧૭} જાજઈ^{૧૮} ધરૂગ^{૧૯} પ્રહારિ,^{૧૯}

સુખિ ભિદારઈ^{૨૦} સર્ગઈ^{૨૧} બારુ.^{૨૨} ૫૮

તુમિહ^{૨૩} જાણુઈ^{૨૪} નિજ^{૨૫} પ્રસિદ્ધિ^{૨૬} પ્રમાણ,^{૨૭}

એઉ^{૨૮} પવાડઈ મેર^{૨૯} સમાણ;

વીર ખેતુ^{૩૦} આવઈ^{૩૧} સેતુનિ,^{૩૨}

ભિંહુ^{૩૩} ભવિષ્ય ભલઈ^{૩૪} ઈહંતુ^{૩૫} જૂઝ.^{૩૬} ૫૯

૧ BDI કટક કહઈ, CGHJ કટકઈ કહઈ, E કટક કહવિ, F કટકહઈ. ૨ DEGIJ વિવેક. ૩ B સમથુ, CEH સગવુ, DIJ સગવ, F સુગવ, G સુગવી. ૪ B-આ આપણુ, E આપણુ તા, F આપણુ પાં એ, G આપણુ, CDHIJ આ આપણુ. ૫ B તીવા, CDEGHIJ તા, F —. ૬ BCDEGHIJ આવિઈ, F આવિ. ૭ BC પવુ, EF પવુ. ૮ BH અપિચિ, CF અપીચિ, D અપી, E અપીચ, G અપચિઈ, IJ અપીચિ. ૯ BCFH તમહારઈ, IJ તુમહાર. ૧૦ D ભિડિઈ, F ભિરડ, H ભરડઈ, IJ ભિડઈ ૧૧ BCDFGHIJ બાધિ ૧૨ B મોહ ૧૩ B મણિ, D ધમ મનિ ૧૪ BCH માણુ ધસુ, D માણુચિઈ. E માણુ ધસઈ, F માણુ અસિ, GIJ માણુ ધસિઈ. ૧૫ BGH કિસુ, DIJ કિસિઈ, F કિસિ. ૧૬ BCDEFGHIJ રાખે. ૧૭ B જાજવ, CE જાજ ૧૮ BCFGHIJ ખરૂગ ૧૯ BDEHIJ પ્રહાર, C પ્રહાર ૨૦ BCDEFGHIJ ઉધડઈ. ૨૧ DIJ સર્ગઈ, EF સ્વર્ગઈ, G સ્વર્ગ ૨૨ BCDFEGHIJ બાર. ૨૩ BFHIJ તમિહ, CG તહિમ, D તુમહ ૨૮ BCFH ભેચઈ, D ભેચ તા, EGIJ ભેઈ. ૨૫ G-નિનિ, D — ૨૬ BCFH પ્રસિધિ, DE પ્રસિધ, G સિધિ ૨૭ BCEGH પ્રમાણ ૨૮ C નેહના ચુણુ જઈ, E એ પવાડઈ, F એઉ પવાડુ ૨૯ CH મેરુ સમાણ, CE-FGIJ મેરુ સમાણ, D મેરુ સમાન ૩૦ B ક્ષેત્ર, DE ક્ષેત્ર, FGJ ખેત્ર, H પેત્ર, C ખેત્ર ૩૧ BH કહિયઈ, C કહિય, DEFIJ કહીઈ, G કહિઈ ૩૨ B સેત્રજ, C સેત્રજ, DEGIJ સેતુન, H સેત્રજ. ૩૩ ખેહુ, IJ ખિહંઈ ૩૪ D ભવ. ૩૫ B ભણુ, D તણુઈ, F ભવય ૩૬ BCE ઈહાંતુ, DHF ઈહાંતુ, GIJ ઈહાંતુ. ૩૭ BH જૂઝ.

પરદલ^૧ ભિડતાં^૨ જે ભાજસી,^૩

તિણ્ણ^૪ અરિહંતુ^૫ દેવ^૬ લાજસી;^૭

રિષભદેવ^૮ દિઠ^૯ મનિ ઉલ્લપ્પ^{૧૦} આપણાં^{૧૧} તે પૂરી રખઉ.^{૧૨} ૬૦

ઠહઉ^{૧૩} કુણ્ણ^{૧૪} કિસિ^{૧૫} પરિવાર,^{૧૬}

કુણ્ણ^{૧૭} નઇ હાથિ કિસુ^{૧૮} હથિયાર,^{૧૯}

તે બોલઇ કાઇ^{૨૦} નથી^{૨૧} મણા, સધરખ^{૨૨} વાછઇ જઇ આપણા. ૬૧

હિવ ધવલ^{૨૩} ઠાલ

ભણ્ણ^{૨૪} કુમર^{૨૫} અડઉ^{૨૬} તાત મુણિ વાત,

અરહ^{૨૭} છઇ^{૨૮} ઉલ્લગૂ^{૨૯} અતિવણાએ;

ભરત સગરાદિક ઘણુ અવહાત, ચક્રધર આકરી અહમ^{૩૦} કરઇએ. ૬૨

૧ BCDEGIJ પરદલિ. ૨ BCDEGIJ ભિડતઉ, F ભિડતઇ. ૩ BCH ભાજિ-
સિઇ, DF ભાજસિઇ, E ભાજસઇ, G ભાજસિ, IJ ભાજિસિ. ૪ BCDFGH
તીણ્ણ, EIJ તીણ્ણ ૫ DGIJ અરિહંત, F અરિહંતઉ. ૬ BCEGH દેઉ. ૭
BCDH લાજિસિઇ, E લાજસિઇ, F લાજિસઇ, G લાજસિ, IJ લાજિસિ.
૮ BH ઋષભુ દેવુ, CGFIJ ઋષભદેવ, D ઋષદેવ, E ઋષભદેઉ. ૯ BC-
EFHIJ દદમનિ, DG મનિ દદઉ. ૧૦ BCFG ઉલ્લપ્પ, D ઉલ્લપ્પ, E
ઉલ્લ, H ઉલ્લપ્પ, IJ બોલપ્પ. ૧૧ BE આપણનઇ. ૧૨ B રખતુ,
DEG રખઉ, FH રખુ. ૧૩ BCDFH ઠહ. ૧૪ BCDEH ઠહિણ્ણ નઇ ૧૫.
DEFIJ કિસિઉ ૧૬ BCEH પરિવાર. ૧૭ કુણ્ણિ. ૧૮ BCDHIJ કિસિઉ,
E કિસુ, F કિસિ. ૧૯ BGH હથિયારુ, IJ હથિયાર. ૨૦ BCDEFHIJ
ઠઇ, G ઠહિ. ૨૧ BCEGHIJ નથી ૨૨ BCFHIJ સધરખ, D સધરખ,
E સધરમ, G સધરખ. ૨૩ B હિવ ધવલ, D હવઇ ધવલ, CFHIJ હિવ
ધવલ, E હિવ ધવલ, H હિવ ચઉપઇ. ૨૪ BC કુમરુ, E —. ૨૫
BCDFGHIJ વડઉ, E —. ૨૬ CG અહમ, E —. ૨૭ B અરહઇ,
CFGHIJ અછઇ, E — ૨૮ IJ બોલગૂ ૨૯ CG અહમ.

અરહ^૧ ઠરઇ કેસવ^૨ બંધુ^૩ તે સવિ સેવદેન સુહાવયા^૪
 કરકુંડ^૫ દોમુહ^૬ નમિસુ ભુજબ^૭ નિવલ^૮ નેહ સમાગયા;
 ભણઇ ઉપસમ^૯ રાઉ દમદત્ત^{૧૦} ભડુ^{૧૧} ચીલાતી^{૧૨} પુત્ત^{૧૩}
 અરહ^{૧૪} કરઇ ઉલગ^{૧૫} ફૂરંગદૂ^{૧૬} દિદમહાર^{૧૭} નિરુત્ત^{૧૮} ૧૩

વિનઉ ભણઇ ભડ^{૧૯} મેઘ^{૨૦} કુમાર,

અરહ^{૨૧} દલ^{૨૨} ગોયમર^{૨૩} ચુણ^{૨૪} નિલઉએ^{૨૫} ૨૫૨
 આગલઉ^{૨૬} સરલ^{૨૭} સંતોય^{૨૮} બરવઇ^{૨૯}

આદ્ર^{૩૦} નરવઇ^{૩૧} નંદણો;

અયમુત્ત^{૩૨} રાયહ^{૩૩} પુત્ત^{૩૪} અરહ^{૩૫} દલિ રાહિઉ રાઉ દાયણો^{૩૬}

૧ અહમ. ૨ G કેશવ ૩ F બંધુ ૪ C સુલા ૫ BCHIJ કરકુંડ, D કરકુંડ, E —, FG કરકુંડ ૬ FH દોમુહ. ૭ BDGIJ નગાઇ, CG નમ્ર, F નિમ્ર. ૮ BCFGHIJ નવલ. ૯ B ઉપસમ, CDGHIJ ઉપસમ, E —. ૧૦ BH દમદત્ત, D મનદહ, CGFIJ દમદત્ત, E —. ૧૧ D ભડ, E —, F ભડ ૧૨ BCFGHIJ ચિલાઇ ૧૩ B પુત્ત, D પૂત પૂં. ૧૪ CG અહમ, F —. ૧૫ F ઉલગ, E —, IJ ઓલગ. ૧૬ E —, F ફૂરંગદૂ, IJ ફૂરંગ ફૂરંગદૂ. ૧૭ BDFGHIJ દદ પ્રહાર, C દદ પ્રહાર, E —. ૧૮ E —, IJ નિરુત્તો ૧૯ BCFH ભડ, E —. ૨૦ BH મેહ કુમાર, CF મેહ કુમાર, DIJ મેહ કુમાર, E —, G મોહ કુમાર. ૨૧ CG અહમ, E —. ૨૨ BCDGHIJ દલિ, E —, F દલ ૨૩ BH ગોયમ ૨૪ D ચુર, E —, F ચુણ. ૨૫ H નિલુએ ૨૬ BCFGHIJ આ પ્રતોમાં એક પંક્તિ મળે છે :

“તાત-વચનિ જિણિ ત્વિ, ઉ અહંકાર, બાહુબલિ બાહુબલિ આગ-લઉએ” તેમાં આ પ્રમાણેનાં પાદાંતરો મળે છે : તાતવચનિ - તાતવચન, ત્વિજિઉ - ત્વજિ, તિજિઉ - જીતુ અહંકાર - અહંકારુ, બાહુબલિ (૨) બાહુબલિ બલિ ૨૭ BH આગલિઉ, CFII આદરિઉ, E — ૨૮ BCFIJ સરલ. ૨૯ BCH સંતોય. ૩૦ D જુરવઇ. ૩૧ BCGH અદ નરવઇ, D અહ, EF —, IJ આદિ. ૩૨ F નિરવઇ, IJ નરવર. ૩૩ BH અષમુત્ત, CFGIJ અષમુત્ત, E —, D અષમત્. ૩૪ C રાય, ૩૫ CG પુત્ત, DFIJ પુત્ત ૩૬ CG અહમ ૩૭ BCFGHIJ ઉદાયણો, D અદાયણો, E —.

સમિકૃતું સારંગરપાણિ શ્રેણિકૃત રાઉ સપ્રતિ અખયે;
થિરં શૂલભદ્રુપ સુખતુઃ જંબૂ સેલહત્યં સુદિખયે. ૧૪
કરુણાસુંદરી ૧૦ કહધ ૧૧ કુમારિ, મોહનઈ કલિ ૧૨ ભુગિ જે ૧૩ ભિડધયે, ૧૪
તસુ ૧૫ દલિ પારધિ ૧૬ રચઉ ૧૭ ન અમારિ,

ધુરિ ૧૮ લગધ ૧૯ તે સુઅર ૨૦ નવિ ગમધયે; ૨૧
નવિ ગમધર ૨૨ તે સુઅર ૨૩ તીણિ કારણિ ૨૪ રણહરંગિ ભુરપ મદલયેર; ૨૫
પ્રિય ૨૭ સોગિર ૨૮ પૂરીય ૨૯ નારિ, ૩૦

નિરખીયે ૩૧ નિવડ ૩૨ સુઅર ૩૩ મિદલયે; ૩૪
અદલિકૃતપ દેસિ અમરિ ૩૬ કારધ, ૩૭ જીવરખ ૩૮ સલખયે; ૩૯
કલિકાલ ૪૦ કપણ ૪૧ કુમર ૪૨ નરવધ ૪૩ વીર ૪૪ ગહિઉ ૪૫ નિયખયે. ૪૬ ૬૫

૧ D સમિકૃત, E —, FG સમકિત, IJ સસિકૃત ૨ E —, F સાર પાણિ. ૩
BGH શ્રેણિકૃ ૪ BCGH થિરુ. ૫ BF શૂલભદ્ર, CD શૂલભદ્ર, E —, GIJ શૂલિ-
ભદ્ર, H શૂલભદ્ર. ૬ BDJ સુખત, C સુખતુ તુ, E —, F સુખભુ, G સુખતુ,
I સુ ૭ D જંબુ, E —. ૮ CH સેલહત્યુ, D સેલહત ૯ B સુદિખયુ, D સુદિ-
ખયે, E —, F સુદખયે. ૧૦ F કરુણાસુંદરી, G કરુણા સુંદરિ, IJ કરુણ સુંદરી.
૧૧ B કહધ, E —, F કરધ ૧૨ BC કલિજુગ, D કલિયુગ, F કલિજગિ, G
કાલિજગિ, H કલિજુગ, IJ કલિયુગિ. ૧૩ F ખે. ૧૪ B ભિડયે, C ભિડધ, DF
ભડધયે, IJ ભિધયે ૧૫ F દસ ૧૬ G પારિધિ. ૧૭ BCDGHIJ સૂના મારિ,
E —, F સોના મારિ. ૧૮ BCDGHIJ ધુર, EF ધુ ૧૯ BCFH લગતે ૨૦ BC-
FGH મૂ, DIJ મુ, E —, ૨૧ H ગમયે, E — ૨૨ B ગમ, E —. ૨૩ DIJ
મખ, E —. ૨૪ કારુણિ રહણ રંગિ, E —. ૨૫ DFG જ, E —. ૨૬ E —, F
મિદલયે ૨૭ E —, F પ્રીય. ૨૮ D સોગ, E — ૨૯ BCDEHIJ પૂરી ૩૦ IJ
નારી ૩૧ BIJ નિરખિય, CF નિરખીય, D નિરખી, E —, G નિરખધ, H નિર-
ખિય. ૩૨ BH નિવિકુ, CF નિવકુ, G નિવિક, E — ૩૩ BCH મોગકુ, DIJ
મોગર. E —, F મોહધક, G સોગક ૨૪ E —, F મિદલધ ૩૫ BH અદલકુ,
GG અદલિકુ, D અદલિક, E —, F અદલિક, IJ અદલક ૩૬ BCDFGHIJ
અદારિ, E — ૩૭ IJ કારિય ૩૮ D જીવસખ. ૩૯ BEDFGHIJ સલખયે
૪૦ G કલિકાલ ૪૧ CH કપણ ૪૨ BC કુમર ૪૩ F નિરવધ ૪૪ BC વીરુ.
૪૫ CGIJ ગહિય, D ગહિઅ, E —, F ગહીય ૪૬ H વિઉખયે.

ઇમ સંભાલીય^૧ નિજ પરિવાર,^૨ વીરસ^૩ વિસમ^૪ હરિ આરુહિયાએ;^૫
 પરલલ લગિ^૬ ફિરિ બલઇ અસવાર, પાખરે^૭ ધૂધરે^૮ રુણ્ણુએ;^૯
 રણ્ણુએ^{૧૦} ધૂધર ઘોર ઘણપરિ ઘુમ ઘમંતિ નિસાણ્યા;^{૧૧}
 અલકંતિ^{૧૨} સવલા^{૧૩} સેલ^{૧૪} પિખિય^{૧૫} પડય^{૧૬} કાચર પ્રાણ્યા;
 રોમંચિ રાઉત જોડ^{૧૭} જડકઇ જરહ બંધન^{૧૮} તુટ્યો;^{૧૯}
 હણ્ણુએ^{૨૦} હુંકર^{૨૧} હરપિરે^{૨૨} હયવર પૂર જેમર^{૨૩} પહંટ્યો.^{૨૪} ૬૬

હિવ ફૂંડા

તં જાણી જમરૂપરૂપ ધરિર^{૨૬}, જંપઇ મોહ નરેસુ;^{૨૭}
 ભડ ભડકે^{૨૮} તિણિર^{૨૯} પરિભાડકે^{૩૦}

જિમ તરહ^{૩૧} હોઇ મનરોસુ.^{૩૨} ૬૭

૧ BH સભાલિય, CFIJ સભાલી, E —, G સભલી. ૨ CG પરિવાર. ૩ B વિરસ, D વીરસમ, I —, J વીર. ૪ D વસમ. ૫ BCDHFH આરુહા એ, E —, G આરુહીએ. ૬ B ધ અસવાર, CDH લગ ફિરી વલઇ અસવાર, E —, F તમ ફિરી વલઇ અસવાર G લગઇ ફિરી વલઇ અસવાર, IJ લગઇ ફિરી અલઇ અસવાર. ૭ D પાખરિ, F પાખલે, G પાખર, HIJ પાખરે ૮ BCDFGHIJ ધૂધરી. ૯ B રુણ્ણુએ, DFIJ રુણ્ણુએ, E —, G રુણ્ણુ અણિએ, H રુણ્ણુએ ૧૦ B રુણ્ણુએ ધરધરિ C રુણ્ણુ ધરધરિ, D ધૂધરી રુણ્ણુ, E —, F રુણ્ણુ ધધરિ, G રુણ્ણુ ધૂધરી, H રુણ્ણુ ધુધરિ, E રુણ્ણુ ધુધરિ, J રુણ્ણુ ધુધરિ. ૧૧ C નીસાણ્યા ૧૨ BE —, CDFHIJ અલક તં. ૧૩ CG સવલ, D સબલલ, FHIJ સબલ ૧૪ G લોહ ૧૫ BE —, D પેલી, F પિખિય, G પેખિય, H પેખિય, IJ પિક્ખિય. ૧૬ BE —, CDGHIJ પડઇ, F પઇ. ૧૭ B જોડ જડકઇ, F જોડ જડકઇ ૧૮ D બંધન. ૧૯ BCHIJ તુટ્યો, E —, FG તુટ્યો. ૨૦ D હણ્ણુ, E —. ૨૧ BCFGH હુંકર, E — ૨૨ BCH હરિપ E —. ૨૩ C જેમહ, E —. ૨૪ D પહંટ્યો, E —, F હુંટ્યો ૨૫ B મરુપ, C યમરૂપ, D જમરૂપ, F યરૂપ, G અરૂપ, H યમરુપ, IJ જમરૂપ ૨૬ D રિ ૨૭ D મોહ નરેસ, G મેહ નરેસ. ૨૮ FG ભિડક ૨૯ G તિણ. ૩૦ G પરિભાડક, I પરિહ ૩૧ BFIJ તુરહ, D તુમ, E — ૩૨ BCFGHIJ નરેસ, D નરેસ, E —.

મયભૂ^૧ મિદ્યભૂ^૨ જુગ^૩ બાહસિદ્ધ^૪ ગદ્બિદ્ધ^૫ પ્રદ્યોત^૬;
શશિ^૭ સેદગ સોદાસિ^૮ સદિ^૯, દલવધ કીધી^{૧૦} પોતિ^{૧૧} ૧૮
કચ્છ^{૧૨} કપિલ^{૧૩} શિવભૂતિ^{૧૪} સદિ^{૧૫}, છત્રધાર^{૧૬} સંપત્તિ^{૧૭}
મહતદિ^{૧૮} પાલિકિ^{૧૯} સંગમિદિ, આપ^{૨૦} જમાલિદિ જતુ^{૨૧} ૨૯
કુચ્છી^{૨૨} કમઠિદિ^{૨૩} કઠિરવિદિ, તદિ^{૨૪} પરિવરિદિ^{૨૫} કોપ; ૨૪
પરસરામિ^{૨૬} રાવણિ^{૨૭} કીચ્છ, ૨૭ માનહર^{૨૮} ઘણ^{૨૯} આરોપ. ૩૦ ૭૦
પીઠ મહાપીઠહ^{૩૧} સખલિ, ૩૨ મહાખલિ^{૩૩} મંડિહ^{૩૪} દંભ, ૩૫
નંદિ સુભૂમિદિ^{૩૬} કોણિયહ^{૩૭} લોભ^{૩૮} સુગુરુ^{૩૯} આરંભ. ૭૧

૧ CFIJ મયભૂ, D મય, E — ૨ BCDFGHIJ મિદિહ. ૩ BDH મણિ, FGIJ
જગ, E — ૪ BH રહિ સરિસુ, CG બાહિસ્યુ, D રહસરિસ, E —, F બાહસિ,
IJ બાહસિદિ ૫ BCH ગદ્બિદ્ધ, E — ૬ BCFGHIJ પ્રદ્યોતિ, E — ૭
BCDFGHIJ સસિ સેદગ, H સસિ સેગ. ૮ BCH સોદાસિ સ્યુ, DG સોદાસિ સિદિ,
E —, F સોદામ્ય, IJ સોદાસસિદિ. ૯ CF કિધી, D કીધહ. ૧૦ D પોતિ ૧૧
BFGIJ કચ્છ, CH કચ્છ ૧૨ BCGIJ કપિલિ, H કપલિ ૧૩ B સિવભૂતિ સ્યુ,
CDIJ સિવભૂતિ સિદિ, E —, F સિવભૂતસિ, G સિવભૂતિ સિદિ, H સિવભૂતિ
સ્યુ. ૧૪ BCDFGHIJ છત્રધાર. ૧૫ DIJ સંપત્તિ ૧૬ BCGIJ મુહ તદિ, DF મુહ-
તદિ, H મુહત્ત ૧૭ BCDFHIJ પાલિકિ, G પાલમિ ૧૮ BCDFGHIJ અનર્થ ૧૯
BH જુતુ, CGIJ જુત, D જત, E જતુ, F જતુ ૨૦ BCDFGHIJ કુરડિ, E —.
૨૧ BIJ કમઠિદિ, E — ૨૨ BCDFGH તવ, E — ૨૩ BF પરિવરિયહ, G
પુરિ વરિયહ, D પરિહ, G પરિ વરિવરીહ E — ૨૪ CFH કોપ, E —. ૨૫
BEH પરસુરામિ, D પુરિસરામ, E —, G પુરસરામિ, I રેસુરામિ, J પરસુરામ
૨૬ E —, F રાવણ ૨૭ BCGH કીચ્છ, D કીહ, E —, F કીધહ, IJ કિહ.
૨૮ CFIJ માન, E —. ૨૯ CFIJ ઘણહ. E — ૩૦ BGFH આરોપ, E —.
૩૧ BCGHIJ મહા પીઠિદિ, D મહા પીઠહ, E —, F મહાપીઠહિ ૩૨ D
સખલિહ, E —, FG સખલ ૩૩ C મહાખલ, E —. ૩૪ E —, F મંડીય, G
મિડિહ. ૩૫ DFIJ દંભ ૩૬ BCH સુભૂમિહ, D સુભુમ, E —, F સુખંભુહિ.
૩૭ DG કોણિયહ, E —, F કૂણિયહ ૩૮ BCH લોભ, F લેભ. ૩૯ B ગુરુ-
ચારંભ, CD સુગુરુચારંભ, E —, F સુગરુચારંભ, G સુગુરુ આરંભ, H સુગુરુ-
ચારંભ, IJ સુગરુઆરંભ.

હિવ ચઉપહી^૧
 વસીઠ^૨ ફિરિયા વિહુ^૩ ઠરિવા^૪ સંધિ,
 વિસઠા^૫ લઉં પુણ^૬ નાવ્યઉ^૭ બંધિ;
 ખેત્ર^૮ નિપાચુ^૯ ખિપક^{૧૦} ઓણિ,
 મોહ વિવેક^{૧૧} તિહાં આરેણ^{૧૨}, ૭૨
 હિવ^{૧૩} ખેઉં હલ આલ્યા^{૧૪} ચડી,^{૧૫}
 હાક ન મેલહઈ^{૧૬} ફવઈ^{૧૭} ધડી;^{૧૮}
 કંસાક્ષા જિમલ્લ^{૧૯} આફલ્યા, ગયવર^{૨૦} (૨) સિરસી^{૨૧} મિલ્યા. ૨૨ ૭૩
 રથુ^{૨૩} રથિ પાયકુ^{૨૪} પાયકિ જુડઈ^{૨૫}
 ઘોડઉર^{૨૬} ઘોડાર^{૨૭} સરસી^{૨૮} બિડઈ,
 ઉડિઉર^{૨૯} લોહુ^{૩૦} ન પયસઈ^{૩૧} કોઈ, ૩૨
 મૂઝઈ^{૩૩} રાઉત પૂરઈ રોસિ. ૭૪

૧ BCFGHIJ હિવ ચઉપઇ, D હવઇ ચઉપઇ. ૨ BCDFHIJ વિહુ ફિરિયા, G વિહિટ ફિરિયા ૩ BCDH બિહુ, E —, F હિવ, G બહુ, IJ બિહઉં. ૪ G ઠવા ૫ BCH વિહાણ, DGJ વિહાલણ, E —, F વિહાલ. ૬ FGIJ પથિ ૭ CDGIJ નાવિઉ, E —, F નવિ આવઇ ૮ B ખેત્ર, CD-FGIJ ક્ષેત્ર, H ક્ષેત્ર. ૯ BCHIJ નીપાચુ, DG નીપાયઉ, E —, F નીપાચી ૧૦ BCFGHIJ ક્ષિપક ઓણિ, D ક્ષિપક ઓણિ, E — ૧૧ G વિવેક, E —. ૧૨ BCDFGHIJ આરેણિ, E —. ૧૩ BCDFGH તઉ ખેવઇ, IJ તઉ ખેહ, E —. ૧૪ IJ આલ્યા. ૧૫ D ચડી. ૧૬ D મૂહ, CDGH મૂકઇ, IJ મુકઇ, E —, F મહકઈ. ૧૭ BCDFGHIJ ફવઇ, E —. ૧૮ D ચડી, E —. ૧૯ G યમ, E —. ૨૦ BCHIJ ગયવર ગયવરિ, F ગયવરિ ગયવરિ, E —. ૨૧ BCDFGHIJ સરિસા, E — ૨૨ IJ મિલ્યા. ૨૩ D રથરથિ, G રથિ (૨), IJ રથિરથુ. ૨૪ DHIJ પાયક, G પાયકિ. ૨૫ B-જુડઇ, DGI જડઇ, FJ જુઝઇ ૨૬ F ઘોડુ. ૨૭ BCFGHIJ ઘોડઉ, E — ૨૮ BGHIJ સરિસઉ, C સરિસ, D સિઉ રસિ, E —, F સરિસિઉ ૨૯ BCH ઉડયુ, DGJ બિડિઉ, E —, F ઉડિ. ૩૦ DFGHIJ લોહ, E —. ૩૧ BDFGHIJ નપસઇ, C નપઇ, H પઇસઇ ૩૨ BCDFGHIJ કોસિ. ૩૩ IJ મુઝઈ.

બાધી વયણિ^૧ ગયણિ ઠાઠરી, ^૨ રિવકર^૩ મૂકયા^૪ તિણિ આવરી;
 પાડા^૫ ઝલકઈ વિજુલ^૬ જિસા,^૭ સહુડતણાં મન તીણઈ^૮ કસ્યા.^૯ ૭૫
 પાયક પઠિઈ^{૧૦} સરની સેજિ,^{૧૧} તિહ^{૧૨} ઉપરિ અપછરનાં^{૧૩} હેજ;
 રુધિર પૂરિ રથ તાણ્યા બાઈ. સિર^{૧૪} તૂંટઈ^{૧૫} ઘડઘસમસ ધાહિ.^{૧૬} ૭૬
 તેજી તુરંગમ^{૧૭} ન સાહ્યા^{૧૮} રહઈ; પરદલ માહિજ^{૧૯} ફૂટી^{૨૦} વહઈ;
 વિહુ^{૨૧} કુમરાહ^{૨૨} લાગુ^{૨૩} સંઆમુ, ^{૨૪}

તઉ^{૨૫} વયરાગિહિર^{૨૬} જીતઉ^{૨૭} કામુ.^{૨૮} ૭૭

પુરુષ^{૨૯} કારિ સંહરિઉ પ્રમાહુ,^{૩૦}

સીલિ^{૩૧} ટાલિઉ^{૩૨} મનનઉ^{૩૩} નાહુ,^{૩૪}

જીપશમ^{૩૫} કોધિહિ^{૩૬} કિયઉ^{૩૭} સંહારુ,^{૩૮}

વિનય^{૩૯} વીરિ વારિઉ અહંકારુ.^{૪૦} ૭૮

૧ BCDFGHIJ બાણિ, E — ૨ D ટાવરી, E — ૩ BCDFGHIJ રવિકર, E —
 ૪ IJ મુકયા. ૫ BCFGHIJ પાડાં. ૬ BDH વીજુલ, C વીજલી, E —, FIJ વીજલ,
 G વીજલિ ૭ BCDFH જિસ્યાં, G યસ્યાં, E —, IJ જિસિયાં ૮ BGH તીણુ,
 C તીણી. ૯ D વસ્યા, E —, IJ ઠસિયાં ૧૦ E —, IJ પુઠઈ ૧૧ BCDFGHIJ
 સેજ, E —. ૧૨ BCDFGHIJ તીહં, E —. ૧૩ BCDH અપસરનાં, F ઉપસર,
 G અપસર, IJ અપઅછર ૧૪ BFH સિરિ, E —, G શર ૧૫ BFGH તૂંટઈ,
 E —. ૧૬ BCDFGHIJ ધાઈ ૧૭ BCGH તુરંગ, E —. ૧૮ D સાહ્યા, F સાહિયા,
 G ન સાહ્યા, IJ ન સાહિયા. ૧૯ BCDGH માહિ, E —, F માહિઈ, IJ માહઈ. ૨૦
 B ફૂટી વહિ, D ફૂટી નહ વહઈ, E — ૨૧ BCDF બિહુ, E —, G બિહ, H
 બિહુ, IJ બિહઉ ૨૨ BDFGHIJ કુમર, C કુમરુ, E —. ૨૩ BCGIJ લાગઉ,
 D લોગઉ, E —, FH લાગુ. ૨૪ CDFHIJ સંઆમ, E —. ૨૫ BCDFGHIJ તાં.
 ૨૬ B વધરાગં, CFH વધ રાગિઈ, D વધરાગિહિ, GIJ વધરાગિ. ૨૭ B જીતુ,
 E — ૨૮ DFII કામ. ૨૯ D પુરુષાકારિ, F પુરખાકારિ, IJ પુરખાકારિ ૩૦ CD-
 GIJ પ્રમાહ ૩૧ BCFH સીલિષ, D સીલિહિ ૩૨ I ઉના. ૩૩ B મનનઉ, CFH
 મનુ, D મનહ, E —, I (ઉનમા)દ નહ ૩૪ C વાદ, DGHII નાદ. ૩૫ BCH
 ઉપશમિ, DIJ ઉપસમિ ૩૬ BCDHIJ કોધહ, E —, F કોધ, G કોધિ. ૩૭ BH-
 IJ કિઉ, C કિયુ, D કીધહ ૩૮ D સંહાર, F સિહાર, DIJ સંહાર ૩૯ C વિનય,
 E —. ૪૦ BH અહંકારુ, E —.

સરલિહિ^૧ હંભ^૨ છડાવ્યહ^૩ થોભુ^૪

સુખ^૫ સંતોખિહિ^૬ સાધ્યહ^૭ લોભુ^૮;

રાગદ્વેષ^૯ સામાયક^{૧૦} વરી,^{૧૧}

કરમ^{૧૨} મહાભડ તપી^{૧૩} સંહરી^{૧૪} ૭૬

નિરિતક^{૧૫} વારિહ વસ્તુ^{૧૬} વિચારિ,^{૧૭}

કરુણા^{૧૮} પારધિ નાસી મારિ,^{૧૯}

ખિણિ^{૨૦} (૨) તૂટી^{૨૧} મોહહર^{૨૨} ખેલ,^{૨૩}

સગલધર^{૨૪} કટકિ પડી તહર^{૨૫} ભેલિર^{૨૬} ૮૦

દલવધર^{૨૭} વિણુર^{૨૮} હહર^{૨૯} સૂનુ^{૩૦} હુવહ,^{૩૧}

નાહહર^{૩૨} ભધ હસધ^{૩૩} દિસિ જુજૂઅહ,^{૩૪}

તહ આપણુપધ^{૩૫} આવધ^{૩૬} મોહ^{૩૭}

તિણિ રણિ^{૩૮} માંડચહ^{૩૯} ભધ સાહોહ^{૪૦} ૮૧.

- ૧ BCFH સરલિહિ, D સરલઈ, G સુરલિં, E —, IJ સરલિં ૨ BCFGH હુ
૩ BCDGHIJ હંડાવિહિ. ૪ BCDGHIJ થોભ ૫ BC સુખિ, DFIJ સુખિ H
સુખ ૬ BG સંતોખિં, CDFH સંતોખિઈ, E —, IJ સંતોખિ ૭ BCDGHIJ
સાધિહિ, E —. ૮ BCDEFGIJ લોભ ૯ D રાગકુત વેષ ૧૦ BCH સામાયકિ, D
સામાયિક, E —, F સામાયક, GIJ સામાયકિ. ૧૧ BC વચ્ચા, DFHIJ વરિયા,
G વરિઆ. ૧૨ BCDGHIJ કરમ. ૧૩ BCDGHIJ તપિ ૧૪ CFHIJ સંહરિયા,
BDG સંહરયા. ૧૫ BCDGHIJ નારિતક. ૧૬ IJ વસ્તુ (સ્તુ) ૧૭ D
વિચાર ૧૮ F કરુણા. ૧૯ BCDGHIJ સૂના, F સોના ૨૦ B ક્ષિણિ (ર),
CDGHIJ ક્ષણિ ૨૧ BCDHIJ ખૂટી, G પૂટી. ૨૨ CFIJ મોહની. ૨૩ BDFIJ
ખેલ ૨૪ BH સધલી, CDFHIJ સધલધ. ૨૫ G તવ ૨૬ BCDGHIJ ભેલ ૨૭
C બલવધ ૨૮ CDF વિણુ ૨૯ CDFGIJ દલ ૩૦ CG સૂનહિ, D સૂનહિ, F
સૂન, IJ સૂનહિ. ૩૧ BD હુહિ, CHIJ હુહિ, E —, F હુય, G હોહિ. ૩૨ BH
નાહુ, D નાહહહિ ૩૩ BCDGHIJ દિસો દિસિ, E —, G નિસોદિસ ૩૪ BC
જુહિ, GHIJ જુહિ, E —, F જૂ જૂય. ૩૫ CF આપણુધ, E — ૩૬ BCDGHIJ
ભિહિહિ ૩૭ BCH મોહુ, E —. ૩૮ B રિણિ, E — ૩૯ BDGHIJ માંડિહિ,
E — ૪૦ BCH ડોહુ, E —.

કુમર સવે તિથિ દિગ્દિહિ^૧ કલ્યા, બર્ધર મહાધર પાલા પુલ્યા;^૨
સેલહત્ય^૪ સિરિ દિદ્ધપ પ્રહાર,^૬

સમકચ્છ^૭ સ્થલ^૮ લિયલ^૯ ફરિ તલાર.^{૧૦} ૮ર
તિથિ^{૧૧} દિગ્દિહિ^{૧૨} કો ન^{૧૩} સક્ષં ચડી,

તિહસ્યલ^{૧૪} કોઇ^{૧૫} ન સ^{૧૬} કડ^{૧૭} લિહી;^{૧૮}

ઇમ^{૧૯} દેખી^{૨૦} જિન મનિ^{૨૧} દ^{૨૨} કોલુ,^{૨૩}

વિવેકુર^{૨૪} રાઉ તઉર^{૨૫} કરઇ કલોલુ.^{૨૬} ૮૩

હિવર^{૨૭} બોલી બોલઇ

તઉ વિવેકુર^{૨૮} રાબર^{૨૯} સામહી, સ^{૩૦} આમાંગલિર^{૩૧} આવ્યલર^{૩૨};

આવતલ^{૩૩} મોહરાબ^{૩૪} બોલાવ્યલ^{૩૫};

અહો વિવેકુર^{૩૬} નહાસિ^{૩૭} નાસિ, મ રહસિ^{૩૮} ભાઇ તણુઇ^{૩૯} વિસાસિ;^{૪૦}

રિણુક્ષેત્રિ^{૪૧} ચડયા ક્ષત્રિય^{૪૨} ન ગણુઇ^{૪૩} આપુનઇ^{૪૪} ભાઇ. ૮૪

૧ BCFH દણિઇ, DGJ દણિ, E દણઇ ૨ E બધ. ૩ DF પલ્યા. ૪ CF સેલહત્ય, E સેલહત્ય ૫ BCFH દિધુ, DG દિધ, E દિનુ, IJ દિદ્ધ. ૬ BCGH પ્રહાર, E પ્રાર ૭ B સમિકિતુ, CHDJ સમિકિતિ, DFG સમકિત, E સમકિતુ. ૮ CEIJ રચુ, DG સિહિ, F સિં. ૯ BH અહિ, C અ્ય, DEGIJ ગિહિ, F ગિં. ૧૦ BH ફરિ તલાર, D ફરિ તલા ૨ ૧૧ BDEGH તેહ, CFIJ તે ૧૨ BD-HIJ દણિ, CEFG દણિઇ. ૧૩ BCEGHIJ કોઇ ન. ૧૪ BH તેહસ્યલ, C તેહસ્ય, DGJ તેહ સિહિ, E તેહસહિ, F તેહસિં. ૧૫ F કો ન ૧૬ BCDEGHIJ સક્ષં, F સક્ષં ૧૭ EF બડી ૧૮ E ઇચુ ૧૯ BFH દેખી, D દેપ. ૨૦ BGH નિજ દલિ, CFIJ નિજદલ, D નિજ, E નિજિ. ૨૧ DEFGIJ દલોલ ૨૨ BCDGHIJ વિવેક ૨૩ C તઇ, E તિહ. ૨૪ CDEF કલોલ, GIJ કલોલ ૨૫ BCFGHIJ હિવ બોલી, D હવઇ બોલ, E હિવ બોલ ૨૬ CDFGHIJ, વિવેક. ૨૭ D રાઉ. ૨૮ D તઉ સ^{૩૦} આમિ. ૨૯ BDFGH આવિહ, CIJ આન્ય ૩૦ BCH આવતુ જિ E આવિહ તઉ જિ, FG આવતઉ જિ, IJ આવતુ જિ ૩૧ D મોહ ૩૨ BCDEFGHIJ બોલાવિહ. ૩૩ BCDFGHIJ વિવેક. ૩૪ BC-DEFGHIJ નાસિ. ૩૫ EH રહસિ. ૩૬ C તીણુઇ, E તઉ ૩૭ BCFGHIJ વીસાસિ. ૩૮ BGHIJ રચુ ક્ષેત્રિ, C રચુ ક્ષત્રિ, D રચુક્ષેત્રિ, EF રચુક્ષેત્રિ ૩૯ C ક્ષત્રેય, D ક્ષત્રીનઇ, F ક્ષત્રીય ૪૦ E ન ગણુ, F ન ગણુઇ, G ન ગિણુઇ. ૪૧ CEG આપુ ન, D બાધિવ, FIJ આપનઇ.

એહ વાતની પ્રસિદ્ધિ આગઈ, રિષિદેવ^૧ તણુધર^૨ નાંદણિ^૩ નિપાઇ,^૪
ભાઈ^૫ તઇયઈ^૬ ઘાઠઉ^૭.

જઇયઇ^૮ કુસમસર^૯ ભય^{૧૦} જીવ લેઈ^{૧૧} નાઠીર,
પુ^{૧૩} તોઇ ડિલિ^{૧૪} કુવલઉ,^{૧૫}
તાહરઉ^{૧૬} પરિવાર^{૧૭} પણિ^{૧૮} સીયલઉ,^{૧૯}
મુતર^{૨૦} દિગવિજય^{૨૧} કરતાં ત્રિભુવર^{૨૨} ક્રીટી^{૨૩} યાઈ ત્રિન્નિ^{૨૪} પાડ,^{૨૫}
આપણા કેતાર^{૨૬} ઠહું^{૨૭} તુઝર^{૨૮} આગઈર^{૨૯} પવાડા. ૮૫
હિવ દ્રાટિકર^{૩૦}

આદીસરનઉ^{૩૦} પોત્રઉ^{૩૧} હુવઉર^{૩૨} મરીચિ^{૩૩}

વાહિઉ^{૩૪} સુમઇ^{૩૫} ગંજિય^{૩૬} ગોત્ર નીચિ,^{૩૭}

૧ BCDEFGHIJ શ્રી ઋષભદેવ. ૨ BCDEFGHIJ તણે. ૩ BCEGHIJ નદિન,
D નંદિન, F નદને ૪ B નેપાઇ ૫ BCDEG ભાઈયા F અહો ભાઇ, H ભાઇ
તાં, IJ ભાઇઆ. ૬ B પુ તઇય, CEH વૂ તઇય D વૂ તહિ, F વૂ નઇય, D
વૂ તહીય, IJ તઉ તહીય ૭ F ઘાઠુ, H ઘાઠિ. ૮ BH જઇય, C નઇય, D
જહિ હુઇ, F જઇય, G જહીય, IJ જહીય. ૯ BCFH કુસમસર, કુમરસર, E
કુસમસરિ, G કુસમસુ ૧૦ BDH ભઇ, C ભયે, E ભરઇ, G ભિ ૧૧ BCE
જીવ. ૧૨ CF નાઠુ, IJ નાઠો ૧૩ BC વૂ તોઇ, D વૂ, EH વૂતો, F તોઇ,
G વૂ ધતે, IJ તઉ તોઇ. ૧૪ BCFH ડીલઇ, D મૂઝિહિ, E ડીલઇ, G ડીલિ,
IJ ડાલિ ૧૫ BCF કુવલઉ DFG કુઅલઉ, H કુવલઉ, IJ કુઅલઉ. ૧૬ C
તાહરુ, D તાહરઇ ૧૭ BCH પરિવારુ. ૧૮ BEH પુણુ, D ઇઇ, CFIJ —, G
પણિ ૧૯ BCF સીયલુ, DH સીયલઉ, E સીઆલઉ, G કુઅલઉ, IJ સીયલઓ
૨૦ DIJ મઝ ૨૧ BCEGHIJ દિગ્વિજય ૨૨ BH ત્રિન્નિ જીવન, C તિન્ન
જીવન, D ત્રિણિ જીવન, GE ત્રિભુવન, FIJ તિન્નિ જીવન ૨૩ B ફેટી ૨૪ CFIJ
તિન્નિ, E જિણિ, G ત્રણિ ૨૫ BCDEFGHIJ પાડા ૨૬ C કેતા ઠહું, DG
કેતા ઠહઉ, E કેતલા ઠહઉ, F ઠહું કેતલા, IJ ઠહઉ ઠહઉ કેતલા ૨૭ F વુ,
F ઝ ૨૮ BCDEFGHIJ આગલિ. ૨૯ BCDFFGHIJ હિવ કાભય. ૩૦ BH
આદીશ નહિ, CFGIJ આદીયનુ, DE આદીસર નહિ. ૩૧ BCFH પૌત્રુ, DIJ
પૌત્ર, E પુત્ર, G પુત્રા ૩૨ BCH હુયઉ, D હુઉ, E FIJ ફૂઉ, G હોઉ ૩૩ F
મિરીચિ, G મુરીચિ ૩૪ BGH ધાત્પઉ, CD ધાતિઉ, E ધાલઉ, FIJ ધાતુ
૩૫ D સમઇ ૩૬ D ગંજી, E —, IJ ગંજીઉ. ૩૭ BEFGHIJ ગોત્રિ નીચિ,
D ગોત્ર નીચઇ.

શ્રીવીરનઉ^૧ જે કહિય^૨ જમાઇ^૩,
જમાલિ^૪ તે મેલ્લિઉ મઇ પબઇ.^૫ ૮૬

મઇ પાહચઉ^૬ પાપ^૭ તણુઉ અનીકે,^૮
ત^૯ મુક્ત ભાંબયઉ^{૧૦} ભડુ^{૧૧} કંડરીકે;^{૧૨}

રહિયો^{૧૩} સદા શ્રેણિક^{૧૪} તૂ^{૧૫} નીરોપી,^{૧૬}
ધાત્યઉ^{૧૭} મુમઇ^{૧૮} તાં^{૧૯} નરકાંધર^{૨૦} કૂપિ.^{૨૧} ૮૭

વવેકુ^{૨૨} બોલઇ મુણિ મોહ ભાઇ,
તઇ તઉર^{૨૩} દિવાડી^{૨૪} નિજ પડિતાઇ;

ખડુખવેર^{૨૫} છુહર^{૨૬} તણુર^{૨૭} પ્રમાણુ,^{૨૮}
તે આપણુ^{૨૯} કાંઇ^{૩૦} કરઇ વખાણુ.^{૩૧} ૮૮

૧ BCFH તુ ૨ CDEHIJ કહીઇ, G કહીયઇ, H કહિયઇ. ૩ E જમાઇ.
૪ E જમાઇલિ ૫ E મ પ બઇ ૬ BDEHIJ પાહવી, C પાહવિઉ, F
પાહવિ, G પાહવુ ૭ BH પાપતણુ, E પ તણુ, F પાપ તણુ, IJ પાપ
તણુઉ ૮ BCGGH અનીકે, DEIJ અનીકે ૯ BH તું ભકતુ, CEIJ તું
ભકત, D તું ભકત, F તું ભકિત, G તઇ ભુક્ત ૧૦ BCDEGHIJ ભાનિઉ,
F ભાંબ ૧૧ CDEFGIJ ભડ. ૧૨ BCH કંડરીકે, DEIJ કંડરીકે, E રીકે,
G પુડરીકે. ૧૩ BCDEFGHIJ રહિઉ ૧૪ BEH શ્રેણિક. ૧૫ E તું ૧૬
BCDEFGHIJ નિરોપિ. ૧૭ BG ધાત્યઉ, C ધાત્ય, D ધાલિઉ, E ધાલિ,
F ધાત્ય, H ધાત્યત, IJ ધાતિઉ ૧૮ DF સમઇ. ૧૯ C નિ, D વા, F-
૨૦ F ન કાધ, I ન(૨) કાંધ. ૨૧ D કુપિ ૨૨ EEHIJ વિવેક ૨૩
BCDEFGHIJ તા ૨૪ BCFH દિવાડી, D દેવાઇ, E દિવાડી. ૨૫ BC-
GHIJ ખડુખવે, D ખરઉ ખલે, D ખડુખવે, F ખરં ખવે. ૨૬ C નીહ, E
જેહ. ૨૭ E તણુ, G તણુ. ૨૮ CDIJ પ્રમાણુ, E પ્રમાણુ, F પ્રમાણુ.
૨૯ DEGIJ આપણુઉ, F આપણુ. ૩૦ E તું કાંધ. ૩૧ CFH વખાણુ,
DI વખાણુ, EG વખાણુ.

મૂંસીયલા^૧ નહિ^૨ મ કરે વિસાસો,^૩
 સીલી^૪ નદી પવંત હૂંધ^૫ વિણાસો;^૬
 વાધ્યા વિ-હંધ^૭ આપણિ એક કામિ,^૮
 એ એતલહિ^૯ બોલિસિ^{૧૦} કીણિ^{૧૧} કામિ. ૮૬
 પટ્ટ^{૧૨} પંડ જૂમંડલ^{૧૩} જેણિ^{૧૪} સાધી,
 ચપૂણ^{૧૫} લીલા ભરતેસિ^{૧૬} લાધી;
 જે તપ^{૧૭} કણ્ઠ^{૧૮} વંધણિ^{૧૯} વદ^{૨૦} હૂંતહિ,^{૨૧}
 મૂં ઉલગી^{૨૨} તે મુક્તિ^{૨૩} પહૂંતહિ.^{૨૪} ૯૦
 સુતાહરહિ^{૨૫} ભક્ત^{૨૬} દિઠ પ્રહાર,^{૨૭}
 મધ ઉલગી^{૨૮} ભવ^{૨૯} પૂરિ તારિ;
 જે તૂં^{૩૦} ગમ્યહિ^{૩૧} ચિત્તિ ચિલાઈ^{૩૨} પુત્તો,^{૩૩}
 મધ ઉલગી^{૩૪} તેહ ફિરિહિ^{૩૫} ચરિત્તો.^{૩૬} ૯૧

૧ DIJ મૂં. ૨ CFIJ તું. ૩ BEG વીસાસો, CDFHIJ વિસાસ. ૪ DF સીલી, E
 સીલા. ૫ B રધ, CHIJ રહધ, DE નધ, F રહં. ૬ BCFG વિણાસો, DFHIJ
 વિણાસ ૭ BCDEHIJ બિન્હધ, F બિહનધ, G જળહિ ૮ D નામિ ૯ B એ તપ,
 C એ તપ્, F એ તપં. ૧૦ E બોલિસિહં, F બોલિ. ૧૧ BEH કીણિ, C
 કીણિ, D કુણ, FG કૂણ, IJ કુણા ૧૨ B પટ્ટ પંડ, C પટ્ટ પંડ, D પટ્ટ પંડ, E
 પટ્ટ પંડ FGIJ ખટ્ટ પંડ, H પટ્ટ પંડ. ૧૩ BEH જૂમંડલ, D જૂમંડલ ૧૪
 BCFEFGHIJ જણિ. ૧૫ D ભરતેસિ, E ભરતેસિ, IJ ભરતેસિ. ૧૬ D જધ તપ,
 F જે તે, G જે તૂં. ૧૭ BCDFGHIJ કણ્ઠ ૧૮ BCFGHIJ બંધનિ, D બંધણિ, E
 વંધનિ. ૧૯ BC બધુ, DEGH બધ, F બહુધુ, IJ બધ. ૨૦ BDIJ હૂંતહિ. ૨૧
 BCEFGHIJ તે મૂલગધ, D તે મૂલગહિ ૨૨ BCDFEFGHIJ મુક્તિપૂરિ ૨૩ D
 પહૂંતહિ. ૨૪ BF સુતાહર, G જે તાહરહિ. ૨૫ BEFH ભક્ત, G ભુકત ૨૬ BD-
 EFGHIJ દઠ પ્રહારિ, C દઠ પ્રહાર ૨૭ IJ ઓલગી. ૨૮ BIJ જયહિ ભવપૂર પારિ,
 C ધિહિ ભવપૂર પારિ, D ગિહિ ભવપારિ પેલિ, E અહિ ભણિ કુણ, F ગ્ય ભવ
 પૂરિપારિ, G ગિહિ ભવપૂર પારિ, H અહિ ભવપૂરિ પારિ. ૨૯ D તૂં. ૩૦ C ગમ્ય,
 DFGIJ ગમિહિ, E — ૩૧ G ચિલાતિ, E —. ૩૨ BCFH પુત્ત, DG પુત્ર,
 E —, IJ પુત. ૩૩ BCFH ઉલખિધ, E —, GIJ ઉલખિ ૩૪ D ફિરિહં, E —,
 ફિરિયં, G ફિરિહિ. ૩૫ BCFH ચરિત્તુ, DG ચરિત્ર, E —, F બિ ચિત્તિ, IJ ચરિત.

ધાવ્યઉ^૧ ધણુઉ^૨ તઇ રહનેમિ^૩ આગઇ,
 તે આભુ^૪ ભગ્યઇ^૫ મુઝ^૬ પૂઠિ લાગઇ
 કેતા કહુ^૭ પાયક તેઠ પ્રસિદ્ધ,^૮
 મઇ બૂઝવી^{૧૦} નિવૃત્તિ^{૧૧} પંથિ લીધા. ૯૨
 હિવ ચઉપહી^{૧૨}
 જલધર વહઉ^{૧૩} જલણિ^{૧૪} નહુ હહઇ,^{૧૫}
 ગરુડ^{૧૬} વાઇ ગરમુ^{૧૭} કિમ રહઇ;^{૧૮}
 રવિ ઉગમિ^{૧૯} અંધારઉ ટલઇ, સાહસ ધણી^{૨૦} નડાઇણિ^{૨૧} ઇલઇ. ૯૩
 કેસરિ સાહિહિં^{૨૨} ગયંદર^{૨૩} પુલાઇ,^{૨૪}
 ઘટુરપ કિમ નંદઇ^{૨૬} ઘણુ ને ઘાઇ,
 હિમર^{૨૭} પડતઇ ધુરિર^{૨૮} દાઝઇ આકુ,^{૨૯}
 મુઝ^{૩૦} આગલિ તું^{૩૧} કવણુ^{૩૨} રે રાકુ^{૩૩} ૯૪

૧ BCFGHIJ ધારિઉ, D આપિઉ, E —. ૨ DH ધણુ, E —. ૩ D રહનેમી, E —. ૪ DGIJ આજ, E — ૫ BH ભગ્યઉ, CGIJ ભગિઉ, D ભગઇ, E —, F ભગ્યુ. ૬ DIJ મઝ, E — ૭ GIJ કહઉ ૮ BCFGHIJ તૂ, G તઉ. ૯ BC પ્રસિધ, DH પ્રસિધ, E —, FGIJ પ્રસીધા ૧૦ B બૂવી, D બુઝવી ૧૧ BCHIJ નિવૃત્તિ પંથિ, D નિવૃત્તિ પંથ ૧૨ BHIJ હિવ ચઉપઇ, C હિવ ચુપઇ, D હવઇ ચઉપઇ, EFG — ૧૩ BH વહઇ, CEF — D ચૂકઇ, IJ વુહઇ. ૧૪ BDHIJ જલણુ ૧. ૧૫ BH ડહઇ, CEF —, D હહહહ ૧૬ Bગહરુડ વાઇ, CEF —, D ગુરુડઇ, IJ ગુરુડ-વાઇ. ૧૭ B ગરમુ, D ગુરુડસ, CEF —, HIJ ગરડસ ૧૮ CEF —, D રહરઇ. ૧૯ BH ઉગમિ, CEF —, D કિરણે, IJ ઉગમિ. ૨૦ BH ધણીય, CEF — ૨૧ BDHIJ આઇણિ CEF —. ૨૨ BHIJ સહિ, D સાહિ, CEF — ૨૩ BH ગઈદુ, CEF —, IJ ગઈદ. ૨૪ BHIJ પશાઇ CEF —, D ફલીઇ. ૨૫ CEF —, DIJ ઘટ. ૨૬ BDHIJ નાંદઇ, CEF —. ૨૭ BH હિમિ, CEF — ૨૮ CEF —, D ધરિ, IJ ભિમ. ૨૯ CEF —, DIJ આક ૩૦ CEF —, D મૂં, IJ મઝ. ૩૧ CEF —, IJ તઉ ૩૨ CE-FG —, D કવણુ, IJ કણુ. ૩૩ BH વરાકુ, DIJ વરાક.

ધમ બોલી તે^૧ ઉઠયા વીર, હાકઈ તાકઈ^૨ તોમર તીર;^૩

બુઝઈ^૪ બિડઈ^૫ લેડવઈ^૬ અભંગ,^૭

ઘાસઈ^૮ હાસઈ તે^૯ ધૂણઈ^{૧૦} અંગ. ૬૫

લેડઈ^{૧૧} ફાડઈ^{૧૨} ત્રાડઈ^{૧૩} તેહ;^{૧૪} બડપઈ^{૧૫} બૂઝઈ^{૧૬} જૂબઈ^{૧૭} બેહ;

હસઈ^{૧૮} ઘસઈ^{૧૯} રોસિહિ^{૨૦} કિલકિલઈ,^{૨૧}

બોલઈ^{૨૨} વરવઈ^{૨૩} બેવલ^{૨૪} વલઈ. ૬૬

બે હતિયાર^{૨૫} મોહ^{૨૬} પાઠવઈ રાહ,

વિવેક^{૨૭} સુસવિ^{૨૮} આલવઈ,^{૨૯}

પ્રસર^{૩૦} જુહિ વલાહ^{૩૧} આહણ્યહ,^{૩૨}

મોહ^{૩૩} નરિંહ વિવેકિહિ^{૩૪} હણ્યહ.^{૩૫} ૬૭

- ૧ D બે, E —. ૨ IJ તીકઈ ૩ G તીરિ. ૪ FGIJ જડપ. ૫ G વડપ.
 ૬ B ભેટવપ, F ભેરવપ. ૭ B રોસિઈ, D અભંગિ ૮ B કિલિ કિસઈ,
 CDGHIJ ધાપ ઘસઈ E —, F ધાપ ઘસઈ. ૯ BDCFHIJ તિ. ૧૦ IJ
 ધુણઈ. ૧૧ BCDEGHIJ તેડપ. ૧૨ BDGHIJ તાડપ. CEF —. ૧૩
 EIJ —, F તોડપ. ૧૪ B હે ૧૫ D બુઝઈ, G બૂઝ, HIJ જૂબઈ ૧૬
 B ઘસઈ, E —. ૧૭ BDHIJ રોસિઈ, C રોમપ, F ભેરણિ, G રોસિ.
 ૧૮ BH કિલિ કિલપ, C કિલઈ, D કિલ ગિલઈ, E —, F કેલિ કિલપ.
 ૧૯ BCFGHIJ બરવપ, D બુરવપ, E — ૨૦ B બે અલલઈ, CFJ
 બે હલ હલપ, DG બે વલ લલઈ, H બે રવં બલઈ ૨૧ BFE હતિયાર,
 C હતીયારુ, D હતીયાર, E —, G હતિયારુ, IJ હતિયાર ૨૨ B મોહ.
 ૨૩ CDEFGIJ વિવેક, E —. ૨૪ D તેસવિ, E —, F સવિ ૨૫ BCFGHIJ
 બલવપ, E —. ૨૬ BDG અહાણ્ય, CF અહાણ્ય, E —, HIJ મહાણ્ય
 ૨૭ BF વલણ ૨૮ BCFGHIJ આહણ્ય ૨૯ B મોહ નરિંહ, C મોહ
 નરિંહ ૩૦ BDFH વિવેકિઈ, C વિવેક કિઈ, E —, GJ વિવેકિ. ૩૧
 BDFGHIJ હણ્યહ, C હણ્ય.

વાળી^૧ કુંદહિરે, ગયણિ ગલીર, પંચવણ^૨ જહ^૩ લહકઈ ચીર;
જપ^૪ (૨) નંદા સુર ભચરપ^૫, કુસમવૃષ્ટિ મિસિ^૬ ઉલગ કરપ.^૭ ૯૮
ઈણિ^૮ અવસરિ સુશ્રુતિ^૯ ભટ્ટિ^{૧૦} વિવેકુરાય^{૧૧} તેણા છંદ ભણ્યા;
અરિહંતુ^{૧૨} રાયભતો^{૧૩} મોહ જિણિણિણ^{૧૪} જયસિરી^{૧૫} પતો;
દયવંતો^{૧૬} ઉદયવંતો વિવેય અંદો નરિંદુ^{૧૭} જયવંતો. ૯૯
અંબર^{૧૮} નિમલ કિત્તીય,^{૧૯} ચરિએણ જરસ સોહએ ભવણ^{૨૦};
ભચિર^{૨૧} વિલાસણ^{૨૨} ગુણિયાલ,^{૨૩}
ગચ્છેર^{૨૪} હતો વિવેય જયવંતો.^{૨૫} ૪૦૦

૧ C વાળિય, FIJ વાળ્ય. ૨ BD કુંદુભિ, C કુંદુહિ, G કુંદહિ, HIJ કુંદુહિ ૩ BF લહુ લહુકઈ, CGH લહુ લહુકઈ, DIJ લહુલહુકઈ, E—. ૪ BDCFGHIJ જય જય ૫ BFHIJ ઉચ્ચરપ, E—, ઉચ્ચારપ. ૬ D તિણિ દેવજિ, E—, G મસ ઉલગ, IJ મિસિ ઓલગ ૭ BDCFGHIJ આ પ્રતોમાં અહીં એક ઠડી વધુ મળે છે :

“નિવૃત્તિ તણી હિવ પૂગી રૂલી તિણિ નેડી સવિ અબલા મિણિ;
સવિહુ ને મનિ વાધી આસ, રણુ ભુઈ માંડપ ૨ ગિ રાસ ”. તેમાં આ પ્રમાણે પાઠાતરો મળે છે : હિવ-હિવઇ, રૂલી-રૂલી, તિણિ-તિણ, સવિહુ-સવિહ-સવિહઉ, આસ-આસ, માંડપ-માંડી, ૨ ગિ-૨ ગિઇ, રાસ-રાસ ૮ GH ઇણ. ૯ BH સુશ્રુતિ, C શ્રુત, D શ્રુતિ, F શ્રુતિ, G સુશ્રુત, IJ શ્રુતિ ૧૦ D ભટ્ટિ. ૧૧ BCFHIJ રાય વિવેક, D વિવેક રાય, E—, G રાઉ વિવેક ૧૨ BCDEGH અરિહંત, IJ અરિહંતા ૧૩ BH પાપભતો, CDFGHIJ પાપભતો. ૧૪ E જણિ, IJ જ (જિ) ણિ. ૧૫ BCDEFGHIJ સિરિં. ૧૬ E ઉદયવંતુ, C દુયવંતુ, D જયવતઉ. EH દયવંતુ, FGHI દયવંત ૧૭ CDFGIJ નરિંદ, E નરિં ૧૮ BCDEFGHIJ આ પ્રતોમાં નં. ૪૦૦ ની ઠડી નથી ફક્ત એક ‘E’ પ્રતમાં જ છે. તેમાં આ પ્રમાણેનાં પાઠાતર મળે છે: E અંબપ ૧૯ E કિત્તા ૨૦ E ભુવણ. ૨૬ E લણિ ૨૨ E વિલાસ્યગુ સ. ૨૩ E ગુણિયાલ ૨૪ E ગછે દિતો વિવેય જયવંતો. ૨૫ E ૩૭૭, BDCFGHIJ જુઓ પ્રતિપરિચય

જયવંતુ^૧ ગુણદિ^૨ સુગદિમ^૩ ગજગદ્ય^૪ ગેલિલિ^૫ ગુદિર^૬ સરં;

ભુયદંડ^૭ પયંર^૮ ભડ ભંજજ^૯ અડિય^{૧૦} પવાડમ્ પંચસરં^{૧૧};

પર પિખિય^{૧૨} પરદલ^{૧૩} લખ

કડખય^{૧૪} પિણિ^{૧૫} (૨) દખય વીર રસં;

સિજજંતુ^{૧૬} ન પુદ્ધ^{૧૭} પસરિ^{૧૮}

પહદ્ધ^{૧૯} તિદ્ધયણ^{૨૦} વીર વિવેક^{૨૧} જસં ૧

જમુના^{૨૨} જલિ ખિલ્લ^{૨૩} તોઇ ન મિલ્લઇ, ૨૪

રાયહંસ^{૨૫} નિય^{૨૬} ધવલગુણ;

સાયર જલિ^{૨૭} કાલઇ વસઇ નિરાલઇ,

તોઇ^{૨૮} ન મુતાહલ^{૨૯} મલિણ;

૧ DGIJ જયવંત. ૨ B અણુ ત ગુણુ, C અણુ ત ગુણુ, D અણુ ત ગુણુ, E અણુ ત ગુણ, F ગુણિદિ, GIJ અણુ ત ગુણુ, H અણુ ત ગુણુ ૩ BC સુગદિમ, D ગુણુ ગદિમ, EFGHIJ સુગદિમ. ૪ E ગમગદ્ય. ૫ C ગેલિલિલિ, D ગેલિ, G ગેલિઇ. ૬ D ગુદિરઇ ગેલિ સરં, F રસર. ૭ CDEFGIJ ભૂયદંડ, H ભૂયદંડુ ૮ BCGH પયંકુ સુધડ, F પયંકુલ સુધડ, DEIJ પયડ સુધડ ૯ BCDGHIJ ભંજજ, F ભુંજજ, E ભંજજ ૧૦ DEFG અડિય ૧૧ E પવરં BH પગિપિખિય, CFGIJ પરિપિખિય, D પરિખય, F પરિ પખીય. ૧૨ B પરદલખ, F પરલ લખ ૧૪ BCDEFGHIJ કડખય ૧૫ B દખિણ, C દખઇ દખિણ, D દક્ષઇ દક્ષિણ, E દરકઇ દખણ, F દખણ દખિણ, G દખઇ દક્ષિણ, H દિખઇ દખિણ, IJ દદખઇ દક્ષણ ૧૬ B સિજજંતુ, DGIJ સિજજંત, E જતુ. ૧૭ BDEFGH પુદ્ધ, C ન ખદ્ધ, IJ જખદ્ધ. ૧૮ E પસરિ, H પસરિ ૧૯ DFG પહદ્ધ. ૨૦ BCF તિદ્ધયણિ, DEIJ તિદ્ધયણિ, G તિદ્ધયણ, H તિદ્ધયણિ. ૨૧ BCDFGHIJ વિવેક. ૨૨ BC-EFGHIJ જમુના D જિમ (૨) જમુણા, G જિમુના. ૨૩ BCDFGHIJ ખિલ્લ, E ખિલઇ. ૨૪ D —, E મિલ્લિલિ, F મલ્લઇ. ૨૫ BEGH ગયહંસ, D — ૨૬ F નિય ૨૭ BFGIJ જલ. ૨૮ I ન ૨૯ BCEH મુતાહલ, F મુતાહલિ

નહિ^૧ મંડલિ^૨ નિલ્લી^૩ વન્નુ નિલુક્ક^૪ ચંદનુ^૫ ચુક્ક^૬ ચોખિમય^૭;
મન મોહ^૮ વિહુ^૯ પડિપડિય^{૧૦}

ન લાગિય^{૧૧} લલિલ મત્ત^{૧૨} આબાલ વય^{૧૩}. ૨
સેનાસુ^{૧૪} નહિ^{૧૫} સમ (૨) રંગણિ^{૧૬} ચુહવડિ મોડિય^{૧૭} મતિબલ^{૧૮};
પંચિદિય^{૧૯} તલમૂલ^{૨૦} નિકંદિય^{૨૧}

છિંદિય^{૨૨} છદમહ^{૨૩} બાહુબલ^{૨૪};

રણિ રાગ^{૨૫} ન રોસર^{૨૬} ન રમઇ

સરંગા^{૨૭} નવિ ચલ્લઇ^{૨૮} કાલિકાલ છલ^{૨૯};

સેણા^{૩૦} સહ નહિ તુવ^{૩૧} તોમર^{૩૨}

પિખિયઇ^{૩૩} મઉ કૂંપિય^{૩૪} મોહવલ^{૩૫}. ૩

૧ BDGEH નહ, CIJ નહ. ૨ E મડલી. ૩ BCFHIJ નીલીવન્નિ, D નીલી વનહિ, E નિલી વન્નિ. ૪ BCFGHIJ નિલુક્ક, D નિલુક્ક, E તિલુક્ક ૫ B ચંદનુ, CDEGHIJ ચંદન ૬ D ચમકઇ, IJ —. ૭ BEHIJ ચુખિમય, C ચુખિમઇ, D ચખિમય, F ચુખિમઇય, G ચુક્કમય. ૮ IJ મોહિ ૯ BCFH બિહુ, D બેહુ, E વિહ, G બિહઉ, IJ વિહુ ૧૦ B પિડિ પડિય, C પિડિ (૨) ય, DF પડિય, E પિડિય, G પડિ પડિય ૧૧ BDGIJ ભગી, CH ભગી, E ભગમી, F ભગમી. ૧૨ DE મતુ, FH મત. ૧૩ BGH સેનાસુ, C સેનાસ, DEIJ સેનાસિઉ, F સેનાસિ. ૧૪ BCGH નહુ, F નહઉ ૧૫ BH સમરુ સમરંગણિ, C સમરુ સમરંગિણિ, F સમર સમર ગિણિ, G સમરસમરંગણિ I સરસ રંગણિ, J સમર ગણિ ૧૬ BHIJ મોડિઉ, C મોડીઉ, DFG મોડીય ૧૭ I પંચિદીય. ૧૮ GI તલુ. ૧૯ CD નિકંદિ, F નિકંદીય. ૨૦ BH છિંદિઉ, C છિદીઉ, D છડિય, F છદીય, G છેદિ. ૨૧ C છદમ, D છદમહ, E છદમદા, F છદમહુ. ૨૨ E મહાબાલ, G બાહુબલ, H માહુબલ ૨૩ BCH રાગુ ૨૪ BCEGH રોસુ ૨૫ D સુરગા ૨૬ IJ જલ્લઇ ૨૭ BCFHIJ સનહણુત, D સણહણુતઉ, E સણહણુતુ, G સહણહણુત ૨૮ BCEHIJ ત, D તુ, I તન, G તૂર ૨૯ D જસર ભસવરિ, E તોસર. ૩૦ D પિખિયઇ, G પિખઇ, I —. ૩૧ BCEF કપિઉ, D કપીય, G કંપિય. HI કકપિઉ, I —. ૩૨ BCDFG મોહલ્લ, EHIJ મોહબલ.

હંચિ^૧ (૨) લાચિ હંચિય^૨ મોહ

મહાભાડિ^૩ જે પડિયાં^૪ પંચિદિ પડે,^૫

જે કલિમલિ^૬ પુતા,^૭ વિવય^૮ વિગુતા,^૯

જે જિતા^{૧૦} કમઠ^{૧૧} લહે,^{૧૨}

હાસામિસિ^{૧૩} જંતુ અનંતુ^{૧૪} જિહિંસધં^{૧૫}

નરય^{૧૬} ગમણિ જે ઇક્ક^{૧૭} મણા;

તૂં^{૧૮} દંસણિ^{૧૯} દેવ^{૨૦} તિ દુખખયં

કરિવર^{૨૧} હોવઇ^{૨૨} શિવરમણિ^{૨૩} તણા. ૪

રમણી^{૨૪} રસ વિદ્ધઉ^{૨૫} વિસયાલુદ્ધઉ^{૨૬} નંદિસેણુ^{૨૭} તઇ ઉધરિયઉ,^{૨૮}

નરનારિ નિકંદલુ^{૨૯} તે આરંભયઉ^{૩૦}

તઇ^{૩૧} બલિ^{૩૨} કેવલસિરિ વગિ (૨) ચઉ, ^{૩૩}

૧ F હંચિ, G હંચિ (૨). ૨ H હંચિસ, F હંચિય. ૩ F મહાભાડ. ૪ BC-EGHIJ પાડિય, DF પાડીય ૫ BCDGHIJ પિડે, E પિડિ D કલિ મલ, G કલ મલિ. ૭ BCDEFHIJ પુતા. ૮ BC વિવય, E તેય, H વિવયિ. ૯ D વિગુતા. ૧૦ E જાજેતા ૧૧ C કમઠ, HI કમઠ, J કમઠ. ૧૨ FG ભિડે. ૧૩ D હાસામિ. ૧૪ BCDH અનંત, I અ, J અંત ૧૫ D જિહિસય, F જેસહિ, I —, J જહિસય ૧૬ G નરય. ૧૭ B એગએ મણા, C એગમણા, D જે ઇક મણા, E એગમણા, F એગમણા, GIJ એગગ મણા, H એગ ગમણા ૧૮ DEIJ તુ. ૧૯ G દેવંચિ ૨૦ B દુખ પરિખય, C સુખ પરિખ વિ, D દેવિ તિ દુખ ન દેવય, E દેવ તિ દુખ પરિખય, F દુખ પરિખય તે, GHIJ દુખ પરિખય તે. ૨૧ B સવિવાર, CGHIJ સવિવર, D વર, F વિવર, E તેવર તેવર ૨૨ BCGH હોયઇ, C હો, D હોસિય, F હોયસિ, IJ હોઇ. ૨૩ BCDEFGHIJ સિવરમણિ. ૨૪ D રમણિ રસિ, BCEGHIJ રમણી રસિ, F રમણી રિસિ ૨૫ BCDEFUGH વિધઉ. ૨૬ BCGH વિસયાલુધઉ, DF વિસયાલિધઉ, E વસાયાલધઉ ૨૭ BCH નંદિસેણુ, D નંદિસેણુ. ૨૮ BCDEFUGH ઉધરિઉ, IJ ઉધરિઉ ૨૯ BCEGH નિકંદલુ, F નિકંદલુ ૩૦ BCEFGIJ તે આરામી, D જે આરામી, H તે આમી. ૩૧ BCEGH વ, DFIJ તુ. ૩૨ E બેઝ. ૩૩ BCDGHIJ વરિઉ, E ચઉરિઉ

જે કઠોરવ^૧ કુલ ક્ષયર કારણ^૨

પંડવ^૩ બાહવ જિમ તે^૪ મુક્તિ ગયા;

તઈ વીર વિવેક^૫ એક^૬ ઉલગી^૭ સિરિદ્ધ^૮ પુરી તે સુખિ^{૧૦} ગયા. ૫

કલસા^{૧૧}

સૂરિ^{૧૨} રચણ તઈ^{૧૩} ક્યાઇ સધર^{૧૪} તૂ^{૧૫} ધમ્^{૧૬} કુરંધર^{૧૭}

તૂ^{૧૮} ત્રિભુવન આધાર^{૧૯} ધીર^{૨૦} જિમ મેર મહીધર^{૨૧}

સેવઈ સવિ નર અમર ભમર^{૨૨} જિમ તૂયપય^{૨૩} કંપય;

ગુહ નામ ક્ષિરબઈ^{૨૪} જમર^{૨૫} જર મરણ મહાભય^{૨૬}

તૂ^{૨૭} વિણુર^{૨૮} અસાર શ્રીર^{૨૯} ભારતીય^{૩૦}

ગુઝ^{૩૧} પસાઈ વચ્છઇ સહુઅ^{૩૨}

કરિ અમ્હ સામિ^{૩૩} સેવા સફલ સિરિ વિવેક^{૩૪} મનમંતિ સુખ. ૩૫ ૬

૧ BCFJ કોરવ, E કઠોરવ, GIJ કુરવ, H કોરવ ૨ BCEFGHIJ ખય, DF
ખય. ૩ G કારુણ ૪ BCDEFGHIJ પંડવવાહવ દવ, F પંડવવયવ ૫ BCDG-
HIJ જિમ મુક્તિ દયા, E જિમ મુક્તિ દયા, F જિ મુક્તિદયા. ૬ BCDEFGHIJ
વિવેક. ૭ E એ, F એક ૮ CFGH ઉલગી, DE ઉલગી, IJ એલગી. ૯
BCDEFGH સિધિપુરી ૧૦ BCEFGHIJ સુખિહિ. ૧૧ B ૫૮૫૬, CEGH —,
D ૭૨૫૬, F ૭૨૫૬, I ૬૬૬ ૭૨૫૬ ૧૨ D સૂરિ રાય, G સૂર રચણ
૧૩ DIJ તુ, E જઇ ૧૪ BCH સધર, E સધ ૧૫ BH —, IJ તુ. ૧૬
BCFGHIJ ધમ્, D ધર ૧૭ BCFH કુરંધર ૧૮ DEIJ તુ ૧૯ BEH
આધાર, ૨૦ BCGH ધીર. ૨૧ BEGH મહીધર ૨૨ B —, E ભમર. ૨૩
BCEFGHIJ તૂં પય પંકય, D પય પંકય ૨૪ BCDEFGHIJ ખરિ, E યરિ
૨૫ B જ મ જર, CFGHI જમ જર, E જંમુ જરિ, J જ-મ જર ૨૬ E
મહાભય, IJ મહાભયા ૨૭ DIJ તુ. ૨૮ BDEFGHIJ વિણુ. ૨૯ D સિરિ
૩૦ BCH ભારતીય. ૩૧ BCEFGHIJ તૂ, D તુ. ૩૨ BH સહુઅ, CEFIJ
સહુઅ, D- સહુ. ૩૩ BEFHJ અમ્હ સ્વામિ, CG અહમ સ્વામિ. ૩૪
BCDEFGHIJ વિવેક ૩૫ CDEFG સૂય.

હિવ ચઉપછી^૧

નિવૃત્તિ^૨ તણી હિવ પૂગી રલી, તિણિ તેડી સવિ અબલાં^૩ મિલી;
સવિહું^૪ નેમનિ બાધી^૫ આસ, રણુ લુચણુ^૬ રંગિ મંડાવઈ^૭ રાસ. ૭
મોહું^૮ પહૂતછી^૯ જવ પરલોકિ,^૮

પ્રવૃત્તિ^૯ પડીતછી^{૧૦} પૂરઈ^{૧૧} મોકિ,^{૧૨}

વંસુ^{૧૩} વિણાસુ^{૧૪} નહિયઈ^{૧૫} સમાઈ,

સૂકી^{૧૬} જિમ^{૧૭} ઉલ્હાઈ^{૧૮} બઈ. ૮

કુલ રયછી^{૧૯} દેખી^{૨૦} ઘણુ^{૨૧} વલવલઈ^{૨૨},

તિડકઈ^{૨૩} મંકુણુ^{૨૪} જિમ^{૨૫} ટલવલઈ^{૨૬},

મન^{૨૭} બલિ^{૨૮} વલિ મૂંકઈ^{૨૯} નીસાસુ,^{૩૦}

આજુ^{૩૧} અરહારી^{૩૨} તૂટી^{૩૩} આસ.^{૩૪} ૯

૧ BCFGHIJ હિવ ચઉપછ, D હિવછ ચઉપછ ૨ BCDFGHIJ આ
હસ્તપ્રતોમાં કડી ન ૪૦૭ નથી ફક્ત H હસ્તપ્રતમાં છે. તેમાથી આ
પ્રમાણેનાં પાઠાંતરો મળે છે : ૩ E અવલા. ૪ E વાધી ૫ E લુઈ ૨ગઈ
આઠ રાસ ૬ BCDFGHIJ મોહ. ૭ DE પહૂતછ. ૮ F પરલોક ૯ D
મન હિયજ, E પ્રવૃત્તિ પડીછ ૧૦ CDFIJ ઘું ૧૧ D પૂરિછ. ૧૨
BCDFGHIJ મોકિ. ૧૩ BCDFGHIJ વંસ ૧૪ D વિણાસણુ, EFIJ
વિણાસન, G વિણાસ ૧૫ C ન હીયછ, D હિયછ, E હિઅડછ, F હીયછ,
G ન હીય. ૧૬ D સૂકઈ ૧૭ E જિમ ૧૮ BCDFGHIJ ઉલ્હાઈ
૧૯ B કણુ, CDFGIJ કણ, E પિછ, H ખજ ૨૦ BCFGH દેખી, E
દેસિછ ૨૧ CFFGIJ ઘણુછ ૨૨ D વિલવછ, I ચલચલછ. ૨૩ D
તડતછ, E તિડકછ, GHIJ તડકછ. ૨૪ BEFGH મંકુણુ, CD મોકુણુ,
IJ મકણુ. ૨૫ G જમ. ૨૬ E ટલટલછ ૨૭ B —, IJ મનુ ૨૮
CDEGHIJ વિલવછ, B —, F વલવલ. ૨૯ BCDFGHIJ મૂંકી. ૩૦
BCDEFHIJ નીસાસ. ૩૧ BC આજુ. ૩૨ CG અરહારી. ૩૩ BBG તૂટી,
IJ તટી. ૩૪ G આસુ.

હિવ દ્વંદ્વા

ભોજન^૨ કુણ^૩ દ્વંદ્વા ભાવિસી,^૫ નયણ્ણિ^૬ નીદ^૭ વિષોહ,^૮
લહુંહિ^૯ લીલાપતિ ગચ્છ જે કુલ મંડલ મોહ. ૧૦

હિવ દ્વંદ્વા

મોહાહ^૯ પૂ^{૧૦} કહિ કિહાં^{૧૧} ગચ્છએ, ^{૧૨} પ્રવૃત્તિ લેઈ સંધાતિ;
મોહા^{૧૩} કુણ^{૧૪} કુણ કારણિ અમ્હિ^{૧૫} બાલિયા એ. ^{૧૬} ૧૧
બાપ^{૧૭} છતઈ એટલ મરઈએ, ^{૧૮} એ વિરઈ^{૧૯} જગિ વાત;
વડપણિ^{૨૦} તારૂ^{૨૧} પૂ^{૨૨} પખઈએ, ^{૨૩} હઉ^{૨૪} કિમ હોઈમુર^{૨૫} તાત. ૧૨
મોહાહ પૂ કિહાં ગચ્છએ

ગચ્છ^{૨૬} કેસરિર^{૨૭} મૃગુ^{૨૮} સંચરઈ,

ગચ્છ^{૨૯} રવિ તિમર^{૩૦} કુરંતિ, ^{૩૧}

અરિભડ ભંજણ પૂ^{૩૨} ગચ્છ, ^{૩૩} પરહલ હિવ^{૩૪} પસરંતિ. ૧૩

૧ C —, D કુહા, IJ દ્વંદ્વા. ૨ B ભોજન. ૩ E કહિ. ૪ BCFHIJ રહઈ, D હઈ, G હિ, E નધ ૫ BCDFH ભાવિસિષ, E ભાવસધ, G ભાવસિ, IJ ભાવિસિ ૬ BCDEFGHIJ નયણ્ણિ. ૭ BCDEFGHIJ નીદ. ૮ BCGH વિષોહ. ૯ BCDEFGHIJ મોહાઓ ૧૦ D તલ, IJ પૂ. ૧૧ H કિહ્યાં. ૧૨ BCHIJ ગચ્છએ ૧૩. BCDEFGHIJ મોહાઓ. ૧૪ BCDEFGHIJ કુણિ. ૧૫ CG અણિ, D અમ્હે ૧૬ BGHIJ ટાલિયાએ, CDEF ટાલીયાએ. ૧૭ BCDGH બાપિ. ૧૮ BCEFHIJ મરઈ. ૧૯ BCD વિરઈ, EFGHIJ વિરૂઈ. ૨૦ BCDEFGHIJ વડપણ. ૨૧ DE તારુ, F તાં, G મારુ, IJ તારુહિ. ૨૨ D પૂ. ૨૩ B પવેઈ, CFGH પખઈ, D પણિઈ, EIJ પખઈ ૨૪ BDEH હું, CFGIJ દ્વં. ૨૫ DE કિમ હોઈસિ. ૨૬ DEF ગિઈ, G ગચ્છ. ૨૭ B કેરિ. ૨૮ BCDEFGHIJ મૃગ. ૨૯ D ગિઈ, F ગિઈ, G ગચ્છ. ૩૦ BCFGHIJ તિમર, D કિરણ, E તિમ ૩૧ D કુરંતિ ૩૨ D પૂંહ. ૩૩ D ગજ, E યઈ. ૩૪ D હિવઈ.

કિહાં તિ એટા^૧ એટડી,^૨ કિહ^૩ તુરયહ^૪ કિહ^૫ હતિય,^૬
એ સહુ^૭ તુજ પૂઠિહિ^૮ મિલ્યહ,^૯

સહ^{૧૦} ગયહી^{૧૧} તુજ સતિય.^{૧૨} ૧૪ મોહાઓ.

જાણી જનકહ^{૧૩} દોહિહુ,^{૧૪} કિધુ^{૧૫} વિવેકુ^{૧૬} જુહાર,^{૧૭}
તાત કિત્તહ હિવ^{૧૮} મૂરિયઇ,^{૧૯} દેખી^{૨૦} કુલહ^{૨૧} સંહાર.^{૨૨} ૧૫

આપણ પાપહિર^{૨૩} પલ^{૨૪} સહયહ,^{૨૫} મોહ^{૨૬} જિ મહલહ^{૨૭} મૂલિ,
કેતી^{૨૮} કુસલ^{૨૯} વિમાસિયઇ,^{૩૦} વસતા નહી^{૩૧} નઇ ફૂલિ.^{૩૨} ૧૬

જે અન્યાઇ^{૩૩} મેલિયઇ^{૩૪} તે ધનુ^{૩૫} સુથિર^{૩૬} ન હોઇ;
ઘોર પાપ જિહ^{૩૭} વાપરઇ, તિણિ^{૩૮} કુલિ ઉદય^{૩૯} મ એઇ ૧૭

૧ B એટ, DFGJ તે એટા, E એટા, I તે. ૨ D એટી એ. ૩ BCDEGHJ
કિહાં, E કિહં ૪ BCDFGIJ તુરય, E તુરિય, H તુપ. ૫ BCDFGHJ
કિહાં, E કિહં. ૬ E એતિય ૭ BCEFGHIJ સહ. ૮ BDFGEJ પૂઠિહ, C પૂઠિ,
E પૂઠઇ, I કેહિ ૯ BHJ મિલ્યુ, CDG મિલિહ, E મિલ્યાહ, F મિલિ,
I ગયહ. ૧૦ D સહ ૧૧ BHJ ગયુ, C અં. E ગિહ, F ગય, G ગયુ,
I મિલિહ. ૧૨ BCDFGHJ તું સતિય, D તું સતિય, E મૂ સતિય. ૧૩ CF
જનક, D જનકહ ૧૪ DGIJ દોહિલહ. ૧૫ BFH કિધુ, CIJ કિહહ,
D કીધ, EG કિધ ૧૬ BGHIJ વિવેકિ, CDF વિવેક. ૧૭ BC જુહાર,
F જુહારૂ. ૧૮ BH કિત્તુ ધમ, CG કિંસુ ધમ, D ધમ કિંસુ, E કિસહ
ધમ, F —, IJ કિર્યુ ધમ ૧૯ CE મૂરીયઇ, DG મૂરીઇ, F —, IJ
મૂરીઇ ૨૦ CDEGIJ દેખી ૨૧ BCDEGHJ કુલ ૨૨ BCEH સહારુ,
DIJ સંહાર, F —, G સિહાર. ૨૩ BCDFH પાપિઇ, E પાઇ, GIJ પાપિ.
૨૪ D પડ, E પાલ ૨૫ BCDEFGHIJ સહિહ ૨૬ BCGH મોહુ, E મોહિ.
૨૭ BE જુ મહલહ, C જહ મહલુ, D મહલહ, FIJ જિ મહલહ, G જ
મહલહ. ૨૮ BGHIJ કેવુ, CEF કેવુ, D કેતહ ૨૯ BH કુસલ ૩૦ CDEGIJ
વીમાસીઇ, F વિમાસીયઇ ૩૧ BCDEFGHIJ નઇ ૩૨ D કુલિ. ૩૩ BH
અન્યાઇ. ૩૪ મેલિયહ, DGIJ મેલીઇ, E મેલીહ, F મેલીયઇ. ૩૫ DEIJ ધન.
૩૬ BH સુથિરુ, CG સથિરુ, E સાથિરુ, F સથિર ૩૭ BHJ જિણિ, CEFG
જિણુ, D જિહિ. ૩૮ G તિણુ ૩૯ BDGH ઉદય, F અદયઇ

મોહ^૧ તુમ્હારકર જેટકપ^૨ તે^૩ અમિહ^૪ કીધા^૫ ચોર,^૬
 છોડુ^૭ સમાન^૮ દેખહી,^૯ તેપ^{૧૦} માવીત્ર કઠોર^{૧૧} ૧૮
 જિણિ બાધ્યક^{૧૨} જિણિ ચેલવ્યક,^{૧૩} તિહ^{૧૪} ઉપરિ સંતોષુ;^{૧૫}
 અમિહ^{૧૬} તપં વિકર^{૧૭} સમા ગણ્યા,^{૧૮}
 એ કુણુ કીજઇ દોષુ.^{૨૦} ૧૯
 કુલહ^{૨૧} કલંકણુ^{૨૨} કલહપ્રિય,^{૨૩} જેટક ગયક^{૨૪} મ ચૂરિ;
 ઉકિર^{૨૫} જલજલિર^{૨૬} મોહર^{૨૭} દે
 આધર^{૨૮} તું પડિહર^{૨૯} અથોરિ. ૨૦

નિવૃત્તિ તુમ્હારી^{૩૦} એ ઘરણિ, એ મઇ જેટક^{૩૧} જાણિ;
 એર પોતા સવિ તાહરા,^{૩૨}
 દૂધ^{૩૩} કિસી^{૩૪} તુમ્હક^{૩૫} હાણિ. ૨૧

૧ BC મોહ ૨ BC તુહારક, EGHJ તુમ્હારક, F તુમ્હારુ. ૩ BCFGHIJ જેટક, DE જેટક ૪ BCDEF GHI તપં, IJ તમિહ. ૫ CG અમિહ, E અમ્હ. ૬ D કીધક ૭ C ચોરુ ૮ BG છોરુ, C છોરુ ૯ I સનાન. ૧૦ BCFH લેખવઇ, DEGI લેખવઇ ૧૧ BCDEF GHIJ તે ૧૨ BH કઠોરુ ૧૩ BCFH બાધક, DGI બાધક. ૧૪ BCDEF GHIJ ચેલવિક. ૧૫ BCDGH તેહ, IJ તે ૧૬ CDEHIJ સંતોષ ૧૭ C અહમે, E અમ્હ, G અમિહ ૧૮ D વિકરુ, E વિકટ ૧૯ D સમ ગણ્યા, E સમા ગણ્યા. ૨૦ CGIJ દોષ, DEG દોસ ૨૧ HIJ કલણુ ૨૨ CDEF GHIJ કલ કણુ. ૨૩ BH કલહ પ્રિય, C કલ્હલે પ્રયુ, D કિલિહિ પ્રિય, EG કલહ પ્રિય F કલિ પ્રીય ૨૪ E ગિહ. ૨૫ E ઉકિર, IJ ઉકિર ૨૬ D જલજ, E જલિ ૨૭ BDFHIJ મોહ દધ, CG મોહ દધ, E મોહદિધ ૨૮ BEFGH કાંધ તું, C કા તું, D કાં તું, IJ કાતક ૨૯ BH પડચક, E પડીક, F પડીઅ ૩૦ BH તુહારી એ, CEF તુહારી એ, DGI તુમ્હારી એ ૩૧ B જેટુ ૩૨ BG એ પૌત્રુ, C એ પોત્રા, D એ પતા, E તે પાત્રુ, F એ પુત્રુ, HIJ એ પોતક. ૩૩ G તાહરુ, H તાહર, IJ તાહરક. ૩૪ BCDEF GHIJ હુધ ૩૫ E કસી ૩૬ BCF GHI તું, DIJ તું.

મોહ^૧ પ્રયોજન^૨ મનુ^૩ કરી, થાપય^૪ રાજિ^૫ વિવેકુ^૬;
વિષ્ણુ^૭ પરચયઈ^૮ ગલઈ^૯ સંભરઈ^{૧૦} બહિ(૨)^{૧૧} મોહુ^{૧૨} જિ એકુ. ૨૨

હિવ વસ્તુ^{૧૩}

પાય^{૧૪} લાગી^{૧૫}(૨) વલી સુવિવેકુ^{૧૬};
સીખામણિ^{૧૭} દેઈ^{૧૮} ઇસી^{૧૯} તુરિહ, ૨૦ તાતએ કિસુ^{૨૧} માંડિઉ; ૨૨
પરમેસર^{૨૩} અણસરહો^{૨૪} મોહ^{૨૫} તણઉ અંદોહ^{૨૬} છંહઉ; ૨૭
સમતા સગલઈ^{૨૮} આદરઉ મમતા મૂકઈ^{૨૯} ફરિડ૦
ચારિ^{૩૦} હણી પંચઈ^{૩૧} જિણુઉ^{૩૨} ખેલઉ^{૩૩} સમરસિ^{૩૪} પૂરિ ૨૩
એકુ^{૩૫} અક્ષર^{૩૬}(૨) અછઇ ઝંકાર; ૩૮
બાવન્નહ^{૩૯} મૂલગઉ, ૪૦ વસઈ^{૪૧} તીણુ^{૪૨} પરમિહિ^{૪૩} સિદ્ધિય; ૪૪

૧ C મોહ ૨ DEGHJ પ્રયોજન

૩ CFGHIJ મન, D —. ૪ BCDEGHJ થાપય, F થાપય. ૫ E રાજિ.
૬ CDIJ વિવેક ૭ BCFGHIJ ચિર, F ચર ૮ BCFGHIJ પરચય,
F પરચય. ૯ BCFGH લગ, D —, E લગિ, IJ લગઇ ૧૦ D —, E
સંજળ. ૧૧ BCDEFGHIJ વલી વલી ૧૨ E મોહ જ, FIJ મોહ જિ
૧૩ CE વસ્તુ. ૧૪ CEFIJ પાઇ, D —. ૧૫ BFGH લાગીય, CIJ લાગિય,
D — ૧૬ CIJ વિવેક, D —. ૧૭ BCDEFGIJ સીખામણ, H સીખામણ.
૧૮ BCEHIJ દેઇ, D દઇ, F દીઇ, G દીજ ૧૯ E સી, F અસી. ૨૦
C તુરિમ, G તુરમે ૨૧ C કિસુ, DIJ કિસિ, E કિસય, F કિસિ,
G કિસુ ૨૨ BCGHIJ મહિ, D માંડિ, E મડી, F મંડી. ૨૩
BFGH પરમેસરુ. ૨૪ BEGHJ અણસરઉ, CF અણસરુ. D અણસરઉ
૨૫ C મોહ. ૨૬ B અંદોહ, C અંદેહ, F છંદોહ ૨૭ BGH છડિય, CIJ
છડિ, D છાડઉ, E છંડી ૨૮ BCDEFGHIJ સમલી ૨૯ D મૂકી, IJ
મુકઉ. ૩૦ D પૂરિ ૩૧ E ચારિ ૩૨ BCDEFGHIJ પંચઇ ૩૩ BDE-
FHIJ જિણી, C જિણિ, F જિણિય. ૩૪ B ખેલઉ D ખેલઉ ૩૫ BD-
FGHIJ સમરસ, C સમર ૩૬ CDHIJ એક ૩૭ DEFGHIJ અક્ષર. ૩૮ BG
ઝંકાર ૩૯ B બાવન્નહ, DHJ બાવન્નહ. ૪૦ BCGHIJ મૂલગઉ, D મૂલિ-
ગઉ, EJ પૂરિ મૂલગઉ, F મૂલય. ૪૧ F વસ ૪૨ C તીણુ, D તિણિ ૪૩
G પરમહિ. ૪૪ BCGHIJ પંચઇ, F પંચય, D પાંચઇ

જોગીસર^૧ તે જપઇ^૨, તેજ^૩ નામિ^૪ હોઇ^૫ સયલા^૬,
સિધલા^૭ લોકાલોક પ્રકાસ, હોઇ^૮ હંસ આણું^૯,
ત્રિન્નિ^{૧૦} અક્ષરિ^{૧૧} થિરુ^{૧૨} ચઇ^{૧૩} રહઇ^{૧૪} પામઉ પરમાનું^{૧૫}. ૨૪
હિવ ચઉપઇ^{૧૬}

તિથિ^{૧૭} સીધામણિ^{૧૮} મન^{૧૯} સંચરઇ^{૨૦}
મોહ^{૨૧} વલી^{૨૨} વલિ પુણ સંભરઇ,
વિવેક^{૨૩} કહીતઉ તેઇ^{૨૪} વાત, મોહ તણી^{૨૫} સાંસહઇ^{૨૬} ન વાત. ૨૫
મોહ ધ્યાન^{૨૭} હિવ તેઇ^{૨૮} જિટલઇ^{૨૯},
જપ^{૩૦} વઇસાનરિ^{૩૧} તનુ^{૩૨} પરજલઇ,
ધ્યાનાલિ તઉ અઇચ્યુ^{૩૩} કાં, ૩૪
સહચર કરમ^{૩૫} અછઇ અરહ^{૩૬} આં. ૨૬

૧ ગ જોગીસર.

૨ I જપઇ. ૩ BDEFGHIJ ત્રિહુ લીહિ, C ત્રિહઉ, G ત્રિહો લીહિ ૪ BCEGH
જગ ત્રિન્નિ, D તિન્નિ, FIJ જગતિન્નિ ૫ BCDGHIJ સંચઇ, E સેવઇ.
૬ BCDHIJ સીસિહલા, EG સીસહલા, F સીમહલા ૭ BGEH સિધિ સિલ, CDF
સિધિ સિલા, E સિધ, I સિદિલા, J સિહસિલા ૮ B સરીપુ, CDEIJ સરી-
પઉ, E સરીપઉ, G શરીપઉ, H સરીખઉ ૯ BCDEFJ બિંદુ, H બિંદ
૧૦ BCDEFGHIJ તિથિ, G તિથ ૧૧ B અરિ, CGH અખરિ, D અક્ષર, IJ
અક્ષરિ ૧૨ BDEFGIJ ચિર ૧૩ D હઇ, E થે, F થઇ ૧૪ BD રહ ૧૫
CIJ પરમાનંદ, DG પરમાણુ દ, E પરમાણુ દુ ૧૬ BGEH હિવ ચઉપઇ, EIJ
ચઉપઇ, D હવઇ ચઉપઇ, E હિવ દુપદ, C - ૧૭ D તેણિ E તીણુઇ, G તિણ
૧૮ BEH સીધામણુ, E સીધામણુ, FG સીધામણુ ૧૯ BFH મનુ, E તઉ. ૨૦
E સ ચિરઇ, F સ ચરસિ ૨૧ BC મોહ ૨૨ DEIJ વલી વલી, E વલીવિલિ.
૨૩ BCDGEH કહઇ વિવેકહ તઉ, E કહઇ વિવેકહ તઉ, F કહ વિવેક કુણ,
IJ કહઇ વિવેકહ તુ ૨૪ BCDEGHIJ તે, F - ૨૫ D ની, F તણ ૨૬
BCFH ન સહાઈ ધાત, DGIJ ન સહાઈ ધાત, E ન સહીઇ ધાત ૨૭ BCEFH
ધ્યાનુ, G ધ્યાન ૨૮ BCEFGHIJ તોઇ, D તઉહ ૨૯ D જિટલ, E જિટલેઇ.
૩૦ B જ, E જુ ૩૧ B વેસ્થાનલિ, CGHIJ વેસાનરિ, D વેસાનલિ, EF વેસાનર.
-૩૨ E ભવ ૩૩ BCH આધ્યુ, DIJ પાસિઉ, E પાઇસિઉ, G પાઇસુ F લેસિ.
૩૪ E કો ૩૫ C કરમં, DFGHIJ કરમં. ૩૬ BCG અહમ.

ખાધઉં^૧ પીધઉં હિં વધ્યા^૨ વડા, તુમ્હ^૩ હુજ્યો^૪ અમ્હાં^૫ જેવડાં,
ઇસુ^૬ સંભોગ^૭ ન મિલસઇ^૮ વઢી,

સાથિ થઇ^૯ અમ્હ^{૧૦} પૂરઉં^{૧૧} રહી. ૨૭
શુકલ^{૧૨} ધ્યાનિ તઉં^{૧૩} દીપી^{૧૪} આગિ,^{૧૫}

તિથિ^{૧૬} પઇસી મન^{૧૭} લાગુ^{૧૮} માગિ,^{૧૯}
ચેતન^{૨૦} રાણી અવસર^{૨૧} લહઇ, નિવરઇ વર રહઇ^{૨૨} આવી કહઇ. ૨૮
સામી^{૨૩} માયા જ' વીચવ્યઉ,^{૨૪}

તઇ તઉર^{૨૫} ડીલિહિં તે અનુભવ્યઉ,^{૨૬}
તે જઇ^{૨૭} કહિયઇ^{૨૮} તુમ્હનઇ^{૨૯} ઘણઉ^{૩૦}

વીતક^{૩૧} નઉરયુ' હિવ સંભભણઉ,^{૩૨} ૨૯

૧ B ખાધઉ પીધુ', CH ખાધુ પીધુ, DE પાધુ પીધુ, F ખાધ પીધ, G પાધ પીધુ'. ૨ BDEFHIJ ખ્યા અમ્હ, CG ખ્યા અહમ, D હિવડા ખા.
૩ BFGHIJ તુમ્હે, C તહમે, D તુમ્હ, E તમ્હ ૪ BCHIJ જી હોજ્યો,
D હો જ્યો આ, EFG હોયો ૫ BDEFHIJ અમ્હ, CG અહમ. ૬ BCH
ઇમ્યુ, DEFGIJ ઇસિહિ. ૭ BH સયોગુ, CDEFGIJ સયોગ. ૮ BHF ન
મિલિસિઇ C નવિ મિલિસિઇ, D ન મિલિસઇ, E ન મિલઇ, G ન મિલ-
સિઇ, IJ ન મિલિસિ ૯ D સાતિય થઇ, E સાથઇ થાઇ, F સાથિઇ થઇ.
૧૦ CG અહમ ૧૧ E પૂરી રહી, DG પૂરઉ રુહી. ૧૨ BCDFG શુકલ
ધ્યાન, E શુકલ ધ્યાનિ, HIJ શુકલ ધ્યાન. ૧૩ EF તુ' ૧૪ BCEFGHIJ.
દીપિઉ, D દીપઇ ૧૫ D અગિ, E આગી ૧૬ G તિથુ ૧૭ BCEGH મનુ
૧૮ BDEGHIJ લાગઉ, C લાગૂ, F લાગ. ૧૯ D મગિ ૨૦ G ચેતનુ ૨૧
BGH અવસરુ ૨૨ D વરનઇ, EF વરહઇ, G વરુનઇ. ૨૩ BCEFGHIJ સ્વામી
૨૪ BDEGHIJ વીચવિહિ, C વચેવિહિ', F વીચિવિય. ૨૫ BCDFH તાં ડીલિઇ,
E તા ડીલઇ, GIJ તા ડીલિં ૨૬ BCDGHIJ તે અનુભવિહિ, E તિ અનુભવિહિં
F તે અનુભવિં ૨૭ G જુ ૨૮ DF કહીઇ, E કહઇ, IJ કહિઇ. ૨૯ BCEFG-
HIJ તઉ ઇઇ, D તુ ઇઇ. ૩૦ BH ઘણુ, CF ઘણૂ, E થાપઉ. ૩૧ BCH
વીતકનુ રયુ, D વીતગ નહિં સિહિ, E વીતકનુ સિહિ, F વીતક નય સિં, G
વીતક વુ સિહિ, IJ વીતક નહિ સિહિ. ૩૨ BH સંભારણુ, C સંભારણૂ, DE-
GIJ સંભારણુહિ, F સંભારણુય

જે^૧ તઈ માંડી કાયા પુરી અસુચિ^૨ જ'નાલિ^૩ અછઈ^૪ ભરી;
અઠોતર^૫ સઈ^૬ ચોર વિણાસ,^૭
તીણઈ^૮ ન ઘટઈ^૯ તમ્હારઈ^{૧૦} વાસ.^{૧૧} ૩૦

સામી^{૧૨} આ^{૧૩} પિઈ આપુ^{૧૪} વિમાસિ,
ભિં સક્તિ^{૧૫} આપણી પ્રકાસિ;^{૧૬}
જઈ^{૧૭} સચેત^{૧૮} તુમ્હાર^{૧૯} હે ઇંચઈ^{૨૦}
આજ^{૨૧} વલી વહિલઈ^{૨૨} લલચઈ^{૨૩} રાજ.^{૨૪} ૩૧

હિંવ^{૨૫} માયાનઈ^{૨૬} લાગુ^{૨૭} જ ટલિઈ^{૨૮};
મન^{૨૯} મહુ'તઈ^{૩૦} વઈસાનરિ^{૩૧} જલિઈ^{૩૨};
રણભરિ^{૩૩} રહિઈ^{૩૪} મોહુ^{૩૫} સુ કુટુંબ,^{૩૬}
સામી^{૩૭} ઝલહલિ મ કરિ^{૩૮} વિલંબુ ૩૨

૧ E જઈ ૨ BCDEFG અશુચિ, HIJ અશુચિ. ૩ D જ'ના લિહિં, E જ'વાલિ.
૪ BCEGH અછઈ તે, DF ઇઈ તે, IJ અચ્છઈ ૫ IJ અઠોતર ૬ BCFGHIJ
સચ ૭ BEGH વિણાસ, C સવિણાસ, IJ સવિણાસ. ૮ BCDF તીણી, H
તીણી ૯ CIJ ઘટઈ ૧૦ DEGIJ તુમ્હારઈ. ૧૧ BFGH વાસ ૧૨ BCEFG-
HIJ સ્વામી ૧૩ BCFH આપિઈ, D અ પિહિં, E આપઈ, GIJ આપિં ૧૪
એપુ, DIJ આપ. ૧૫ BCEFGHIJ શક્તિ, D શક્તિ. ૧૬ F પ્રકાસિ. ૧૭ E
જઈ. ૧૮ B સચેતુ, E સીંચઈ, F સચેતન. ૧૯ BDEH તૂ, C તં F —, GIJ
તઈ ૨૦ BCDEFGHIJ હોપસિ. ૨૧ BC આજુ ૨૨ BH વહિલું, CF વહિલં,
DG વહિલઈ HIJ વહિલઈ ૨૩ BH લલસિ, CDEFGIJ લલસિ ૨૪ BCH
તં રાજુ, G તઈ રાજુ, EF તૂરાજ, IJ ત રાજ ૨૫ D હવઈ ૨૬ E નુ ૨૭
CDGIJ લાગ. ૨૮ BCGHIJ જિટલિઈ, E જિટલઈ ૨૯ BH મનુ ૩૦ CD-
EHIJ મુહતઈ, G મહતઈ. ૩૧ B વૈસાનર, CDEFGHIJ વૈસાનરિ, D વૈસાનલિ,
E વૈસાનર. ૩૨ B જલે. ૩૩ F રિણુભરિ ૩૪ F રહીય. ૩૫ DEFGIJ મોહ.
૩૬ BE સુકુટુંબુ, DIJ સ કુટુંબ, F કુટુંબ, G સકુટુંબ, H સકુટુંબ ૩૭ BC-
DEFGHIJ સ્વામી ૩૮ CDHIJ મ કરિ વિલંબુ, E મ કલઈ.

પરમહંસ^૧ તઉ^૨ હૂઉ^૩ સચેત,^૪

રાણી તઇ^૫ મનિ વસિહ^૬ સ'કેતુ;^૭

પરમ જ્યોતિ પાર્યઉ^૮ પ્રકાસ,^૯

તૂટા^{૧૦} આપહણી સવિ પાસ.^{૧૧} ૩૩.

સત્ય^{૧૨} વચ્ચનિ વાધ્યઉ^{૧૩} સોહિલઉ,^{૧૪}

કાયા મૂકી ચ્યઉ^{૧૫} નિરમલઉ,^{૧૬}

એકુ^{૧૭} વિવેકુ^{૧૮} ન વીસઇ^{૧૯} તોઇ,

મનની^{૨૦} સ તિ^{૨૧} ભલી ન હોઇ. ૩૪

પણિએ^{૨૨} આપિહ^{૨૩} મેલ્હયાર^{૨૪} કસી,

તઉ^{૨૫} કિમ સકઇ^{૨૬} ઇહ વીસસી;

તઉ^{૨૭} વિવેકુ^{૨૮} તિહિ^{૨૯} કીધઉ રાજિયઉ,^{૩૦}

આપણ^{૩૧} પય પ્રભ^{૩૨} ત્રિભુવન^{૩૩} હુવઉ ૩૪ ૩૫ ૩૫.

૧ B પરમહંસ ૨ C મુહતઉ, B તુ, F ભઉ ૩ B હુયઉ, C હૂયઉ, G હોઉ. ૪ B સચેતુ. ૫ BCDEFHIJ નઉ, G તુ ૬ CH વચ્ચઉ, D વિલઉ ૭ DFGHIJ સ કેત ૮ B પામિય, CH પામિયઉ D પાસિઉ, E પામો, FGIJ પામિઉ ૯ BEFH પ્રકાસ ૧૦ BFGH છૂટા DIJ તૂટા ૧૧ BCFHIJ તે પાસ, D તે તૂટા પાસ, EG તે પાસુ. ૧૨ BCDEFGHIJ સતી ૧૩ B વાચિઉ, CDEFGHIJ વાધિઉ, D આધિઉ. ૧૪ BCEFHIJ સોહલઉ ૧૫ CEFG મૂકી ચિઉ, D મૂકિઉ ગિઉ, IJ મુકી ચિઉ. ૧૬ BCDEGHIJ મોહલઉ, F મોહયુ ૧૭ BCDEFGHIJ એક. ૧૮ BCDFGHIJ વિવેક, E વિક ૧૯ BCDEFGH વીસસઇ ૨૦ E નમી ૨૧ BCDEGHIJ સંતતિ ભલી, F સ તતિ. ૨૨ BCDFGHIJ આ હરતપ્રતોમાં કહી જડપતી પ્રથમ પ કિત નથી, ફક્ત E પ્રતમાં એ મળે છે E ગુણએહ ૨૩ E વાપઇ. ૨૪ E મૈત્ર્યા ધસી ૨૫ E તુ. ૨૬ E સકાઇ એહ ૨૭ D તૂ. ૨૮ BCDGIJ વિવેક ૨૯ G તિય ૩૦ BC ભુયઉ, D જુઉ, E જૂવટઉ, F જોયઉ, GIJ જૂઉ, H જૂયઉ. ૩૧ BDEFGHIJ આપણપઇ C આપણિપઇ ૩૨ BCF-GHIJ પ્રભુ, D તઉ, E પલુ ભિલુ ૩૩ BCDFGHIJ ત્રિભુવનિ, E ભવન ૩૪ B હુયઉ, CH હૂયઉ, D હુઉ, E હૂચઉ F હોયઉ, G હોઉ, IJ હૂક ૩૫ D પ્રતમાં અહીં એક પ કિત વધુ મળે છે. “ સરિઉ પરમહ સ નઉ કાજ રિપુણ્યઃ જ્યાનિજ પામિઉ રાજ.”

ગઈ^૧ ક્રાશુભિ આંબઉ^૨ ગહગહઈ,^૩
 ગય^૪ ગ્રીષમિ^૫ નઈ પૂરિહિ^૬ વહઈ;^૭
 બહુલ પક્ષ^૮ પૂઠઈ^૯ સસિ^{૧૦} વૃદ્ધિ,
 આર^{૧૧} અનંતરે સાગર^{૧૨} રિદ્ધિ.^{૧૩} ૩૬

હાઠ^{૧૪} પડીય^{૧૫} બલિ^{૧૬} કુપડઈ^{૧૭} (૨)
 ઠામિ કપૂર કપૂર જિ પડઈ,^{૧૮}
 ભાવકિ લાગી પુન્ય^{૧૯} પસાઈ,
 પામિહિ^{૨૦} રાજવલી^{૨૧} તિલ્હિ રાય.^{૨૨} ૩૭

પરમહંસ^{૨૩} સહુ^{૨૪} વઈ કો જપઈ,
 પરમહંસ^{૨૫} દ્વિચુયર^{૨૬} જિમ તપઈ;
 પરમહંસ લગઈ^{૨૭} બાજઈ અંતિ.^{૨૮}
 પરમહંસ^{૨૯} તહિરે લાગી અંતિ ૩૦ ૩૮

૧ BCDEFGHIJ ગિષ, ૨ અખ, ૩ નિગિ ૪ D આવી, F આશુ. ૫ C ગહગહઈ, ૬ ગહઈ, ૭ ગહિ ગહિ. ૮ BE ગઈ, CDEFGHI ગિષ, ૯ ગિ. ૧૦ DIJ ગ્રીષમિ, ૧૧ ગ્રીષમિ, ૧૨ ગ્રીષમ ૧૩ BCDEFH પૂરિઈ, GIJ પૂરિ. ૧૪ D પક્ષિ, F પખિ ૧૫ BCFGH પૂરિઈ DIJ પૂરિ BCFGH શશિ વૃદ્ધિ, D સસ વૃદ્ધિ, ૧૬ શશિ વૃદ્ધિ, ૧૭ શશિ વૃદ્ધિ ૧૮ BH આર અનંતર, ૧૯ આર અનંતર, CD આર અનંત ૧૧ BH સાગરિ, F સારઈ ૧૨ BCDEGH રિદ્ધિ, F ઋદ્ધિ. ૧૩ BCDEFGHIJ હઠ ૧૪ BCFGHIJ પડીનઈ, D પડઈ નઈ ૧૫ BCDEFGH વલિ, ૧૬ વલી ૧૭ B જિપઈ, CDEFGHIJ જિપડઈ ૧૮ B જિપડઈ, ૧૯ જિષ અંતિ ૧૦ BCDEFGHIJ પુન્ય. ૧૧ F પામિ ૧૨ BEH રાજુ ૧૩ BCDEGHIJ રાઈ, F —. ૧૪ BF પરમહંસ ૧૫ BCDEF સહુ કોઈ, GHIJ સહુ કોઈ ૧૬ B પરમહંસ ૧૭ BGE દ્વિચુયરુ જિમ, D જિમ દ્વિચુયર. ૧૮ BCF લગ, ૧૯ લગિ ૨૦ અંતિ ૨૧ BCDHIJ પરમહંસિ. ૨૨ B તત લાગી, F તુ લાગી, D લાગી તહિ ૩૦ DE અંતિ

એહું^૧ જિ મંગલ^૨ ઉચ્છવ^૩ એહ, ૪

એહનઉ^૪ માઇબાપુ^૫ એ દેહ,^૬

ઇષિ^૭ તીરથ^૮ નહાતાં^૯ હુઇ સિધિ:^{૧૦}

એ સારસ્વત નિતુ પૂરઇ^{૧૨} બુદ્ધિ:^{૧૩} ૩૯
કલ્પદ્રુમ^{૧૪} કામધેનુ^{૧૫} એ હોઇ,^{૧૬}

ચિતામણિ^{૧૭} એ^{૧૮} અવર ન કોઇ;

એહ^{૧૯} જિ સિધિપુરી^{૨૦} નઉ પંથુ,^{૨૧}

જીવનુ^{૨૨} એહનિ સવિહુ^{૨૩} અથુ ૨૪ ૪૦
મૂલમંત્રુ^{૨૪} ઇહુએ^{૨૫} મનિમાનિ,^{૨૬}

તપજપનુ^{૨૮} ફલ^{૨૯} ઇહનઇ^{૩૦} આનિ;
ઇષિ સવિ^{૩૧} સંપદ આવઇ પૂરિ,

ઇમર^{૩૨} જોલઇ જયશેખરસૂરિ ૩૩ ૪૧

૧ DEGHII એહનિ F એહન. ૨ BCE મંગલ ૩ B ઉચ્છવ, CDEFGH ઉચ્છ. ૪ D એહ ૫ BCH એહનિ, DEFGII એહ નિ ૬ D માય બાપ, F માં બાપ G માય બાપુ, II માઇબાપ ૭ B દેહ, D ગુરુદેવ, G એ દેવ. ૮ BG ઇષુ ૯ BCDEFGHII તીરથ ૧૦ B નહાતાં, E નાહતાં ૧૧ BDFH સુધિ II સુદ્ધિ ૧૨ BCEFGHII પૂરઇ, D પુરઇ. ૧૩ BCDEFGHI બુધિ ૧૪ D કલ્પદ્રુમ, E કલ્પાદ્રુમ, F કલ્પદ્રુમ, H કલ્પદ્રુમ ૧૫ E કામધેનુ, G કામધેન ૧૬ D એ હોઇએ, E એહ નિ સવિ ૧૭ D ચિ મણિ. ૧૮ B એહ અવસર ન હોઇ, C એહ અવરુ ન કોઇ, D અવર ન કોઇ, E એહ અવરુ ન કોઇ, F એહ અવર ન કોઇ, H એહ અવર ન હોઇ ૧૯ BCF એહ ૨૦ BEII સિદ્ધિ પુરી નઉ, C સિધિ પુરીનુ. ૨૧ BDGIJ પંથ ૨૨ BE એહ નિ જીવનુ, C એહ નિ જીવન, D જીવન એહ નિ, F એહ નિ જીવહુ, GIJ એહ નિ જીવન ૨૩ F તણીય નિ, G સવિ હઉ, II સિવહઉ. ૨૪ BCDGHIJ અથ, EF અથ ૨૫ BCD-EFGHII મૂલમંત્ર. ૨૬ BCDFGH II મણિ, E મનિ ૨૭ C મન માનિ, D મનિ માણિ ૨૮ D તેજ પુજ નઉ, E તપજપંતુ, FGII તપ જપ નઉ. ૨૯ BE ફલ. ૩૦ BCFGHII એહ નઇ, D એહ નિ, E એહ નઇએ ૩૧ D સિવ, F પરિ ૩૨ D વિધન અલસ વિનાસઇ દૂરિ ૩૩ BCHII જયશેખરસૂરિ, F શ્રી જયશેખરસૂરિ, G શ્રી જયશેખરસૂરિ.

૧ ત્રિભુવન-૨ દીપક^૩ એહુ^૪ પ્રબંધુ, ૫

પાપ તણુઉ^૬ સાસહઈ^૭ ન ગંધુ; ૮

તા^૯ મેયણિ મંડલિ^{૧૦} થિરુ થાઉ,

ભાં મહિયલિ^{૧૧} શસિ^{૧૨} દિભયર રાઉ. ૧૩ ૪૨ ૧૪

કુલ ૪૪૨

૧ ત્રિભુવન દીપક એહુ.. આ પ ક્રિત BCFGHIJ પ્રતોમાં મૂળ હસ્તપ્રતિ-
ની કડી ૪૨૫ પછી આપેલી છે ૨ B —, G ત્રિભુવનિ. ૩ BCH દીપક,
E — ૪ BCHIJ એઉ, DG એહ, E —, F એય. ૫ DFGIJ પ્રબંધ, G
બધુ, E —. ૬ E —, H તણુ ૭ F સાંસહ, G સાંસ હિઇ, IJ સાં
સહઇ ૮ BDFIJ ગંધ. ૯ આ પ ક્રિત D પ્રતિમા જ છે D તા મહણિ.
૧૦ D મ ડિલિ થિર. ૧૧ D મહયલિ. ૧૨ D સસિ. ૧૩ D હઉ. ૧૪ D
હસ્તપ્રતિમાં કૃતિનો મહિમા અને ફલશ્રુતિરૂપે નીચેની વિશેષ કડી
લખેલી છે :

“જૂ દૂ હોપસિ નિશ્ચલ આઠાસિ, મેરુ ગિરિ જીં મહીયલિ પાસિ;

પહધ ગુણુજ ને સદા પવિત્ર, મુગતિ લખિજ તે વરધ અણુસ્તં.” ૧૪૨૮।

इति^१ त्रिभुवन दीपक प्रबंध संपूर्णः ॥ संवत् १५९१ वर्षे
आसाढमासे कृष्णपक्षे चतुर्थी अर्कवासरे । रणस्थंमदुग्र मध्ये । कृष्णर्षि
गच्छे । प. यशोवर्द्धन लिखितां ॥ शुभं भवतुः ॥

१

B-इति त्रिभुवनदीपक प्रबंधः ॥ समाप्तः ॥ शुभं भवतु ॥ छः ॥

C-इति श्री अंचलगळेकवि चक्रधर पूज्य श्री जयशंकरसूरिकृता त्रिभुवन दीपकः
प्रबंधः संपूर्ण समाप्तः ॥ छ ॥ श्रीः ॥ अंशग्रं श्लोकः ७०६ ॥ छ ॥ शुभं
भवतु । कल्याणमस्तु ॥ छ ॥ श्रीः ॥ छः ॥ श्रीः ॥

D-इति श्री त्रिभुवन दीपक प्रबंधः ॥ छ ॥ इति अंतरंग चउपह समाप्तः ॥

E-इति अंतरंग चउपह समाप्तः ॥ श्लोक संख्या ॥ ८०० ॥ संवत् १५६५
वर्षे ॥ मार्गशर सुदि ६ देपालनगरे. ल पं अमरालि. ॥

F-इति त्रिभुवनदीपक प्रबंध । संपूर्णः ॥ छ ॥ छ ॥ श्री ॥ छ ॥ शुभं भवतु ॥
॥ कल्याणमस्तु ॥ छ ॥

G-इति त्रिभुवनदीपक प्रबंध संपूर्णः । अंशग्रंथ ७२२ शुभ भूयात् ॥ लेख पाठक
योग्यं ॥ छ ॥

H-इति श्री त्रिभुवनदीपक प्रबंधः समाप्तः ॥ छ ॥ श्री गुरुभ्यो नमः ॥

I-इति त्रिभुवनदीपक प्रबंधः संपूर्णः ॥

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ : સમાલોચના

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિની ગુજરાતી ભાષામાં લખાયેલી કૃતિ-ઓમાંની એક અત્યંત સમર્થ કૃતિ તે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ છે. આપણા મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યની પણ તે એક માર્ગસૂચક સ્તંભ જેવી ગણનાપાત્ર કૃતિ છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ વિ.સં. ૧૪૬૨માં ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ નામના ગ્રંથની રચના કરી તે પછી આ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરી હશે એવું અનુમાન કરી શકાય છે. જો કે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં એની રચનાસાલનો નિર્દેશ જોવા નથી મળતો, એટલે ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ પછી આ ગ્રંથની રચના કેટલા સમયે કરી હશે તેની ખબર પડતી નથી. પણ કવિશ્રીના જીવનની ઉત્તરકાળની આ રચના છે, એ એમની ભાષાની પ્રૌઢિ જોતાં સ્પષ્ટ જણાય છે.

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની અંતિમ કડીમાં કવિએ પોતે પોતાના નામનો નિર્દેશ કર્યો છે, પરંતુ તેમાં કૃતિની રચનાસાલનો નિર્દેશ કર્યો નથી. જુઓ :

મૂલ મંત્ર મણિએ મનિ માનિ, તપ જપનઈ કૃલ એહનઈ ધ્યાનિ;
ઇષ્ટિ સવિ સંપદ આવઈ પૂરિ, ઇમ જોલઈ જયશેખરસૂરિ. ૪૩૨

કવિએ આ કૃતિનું નામ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ રાખ્યું છે. આ કૃતિની હસ્તપ્રતોમાં છેલ્લે ‘ઇતિ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધઃ સંપૂર્ણ’ એવા શબ્દો આવે છે, એ ઉપરથી પણ સ્પષ્ટ છે કે આ કૃતિનું ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ એવું નામ આરંભથી જ હતું. વળી કવિએ કાવ્યમાં પણ આ કૃતિને માટે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ એવું નામાભિધાન પ્રયોજ્યું છે. જુઓ :

ત્રિભુવનદીપક એઉ પ્રબંધ, પાપ તણઉ સાં સુહઈ ન ગંધ;

મોહ ધ્યાન હિવ તોઈ જિ દલઈ, જઈ વેસાનરિ તનુ પરજલઈ. ૪૧૮

પરંતુ આ કૃતિનું ‘અંતરંગ ચોપાઈ’ એવું અપરનામ કેટલીક હસ્તપ્રતોના અંતે યુગ્મિકામાં જોવા મળે છે. તે નામ કવિ જયશેખર-સૂરિએ આપ્યું છે કે પછીથી કોઈ લેખિયાએ કે હસ્તપ્રત તૈયાર કરનાર-કરાવનાર સાધુ મહાત્માએ આપ્યું છે તે વિશે કશો ખુલાસો સાંપડતો નથી. પરંતુ હસ્તપ્રતમાં આવું નામ અપાયું છે તે ઉપરથી એ નામ પણ કેટલીક સમય પ્રચલિત રહ્યું હશે એમ માની શકાય.

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ના આરંભમાં આઠમી કડીમાં કૃતિના કથાવસ્તુનો પરિચય આપતાં કવિ નીચે પ્રમાણે લખે છે :

પુણ્ય પાપ બે ભઈ ટલઈ, હીસઈ મુકૂળ ફયાડુ;

સાવધાન તે સંભલઈ હરિ હંસ વિચાર. ૮

આ ઉપરથી પં. લાલચંદ ભગવાનદાસ ગાંધી કહે છે કે ‘આ દ્વારા અંતરંગ અંથનું ‘હંસવિચાર’ એવું નામ પણ સૂચવ્યું છે.’* ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’નું મુખ્ય પાત્ર પરમહંસ છે અને કૃતિના સમગ્ર કથાનકનું અંતિમ લક્ષ્ય તે પરમહંસના પદની પ્રાપ્તિનું છે માટે કદાચ ‘હંસવિચાર’ એવું કૃતિનું નામ હશે, એમ અનુમાન કરી શકાય. વળી ‘હરિ હંસ વિચાર’ એમ જુદા જુદા શબ્દો લઈ તેનો સામાન્ય શબ્દાર્થ કરવામાં આવે તો ‘હંસથી આત્મા સંબંધી વિચાર ચિંતન કરો’ એવો અર્થ ઘટાવી શકાય. વળી વાચકને હંસ તરીકે સંબોધન કરીને તેને વિચાર કરવા માટે કવિએ ઉદ્બોધન કર્યું છે એમ પણ ઘટાવી શકાય. આમ, કૃતિના નામ તરીકે ‘હંસ-વિચાર’ એવું નામ માત્ર તક કરવા પૂરતું સંભવિત લેખાય.

‘હંસવિચાર’ નામ ઉપરથી જ પંડિત લાલચંદ ગાંધીએ તેમાં સુયોગ્ય સુધારો સૂચવીને કહ્યું છે કે ‘પરંતુ અરકને પરમહંસ પ્રબંધ — આવું નામ સમુચિત સમજાય છે.’ આમ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’, ‘અંતરંગ ચોપાઈ’, ‘હંસવિચાર’ અને ‘પરમહંસ પ્રબંધ’ એ ચાર

* જુઓ : ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’, સંપાદક પં. લાલચંદ ભગવાનદાસ ગાંધી, પૃષ્ઠ ૧૩.

નામમાંથી કવિએ પોતે જ કાવ્યમાં સ્પષ્ટપણે આપેલું ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’ એ નામ જ યોગ્ય છે અને તે જ પ્રચલિત રહ્યું છે.

‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’ની રચના કવિએ કયા સ્થળે કરી હશે અને તે માટે તેમને કેટલો સમય લાગ્યો હશે તેનો કશો નિર્દેશ આ કૃતિમાં નથી. કવિનું વિહારક્ષેત્ર ગુજરાતમાં મુખ્યત્વે પાટણ અને ખંભાતની આસપાસ રહ્યું હતું તે બેતાં ગુજરાતમાં કોઈ સ્થળે રહીને આ કૃતિની રચના કરી હશે એવું અનુમાન કરી શકાય છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ એક જ વિષયનું નિરૂપણ કરતી બે કૃતિની રચના કરી છે, સંસ્કૃત ભાષામાં ‘પ્રયોધચિંતામણિ’ અને ગુજરાતી ભાષામાં ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ.’ આ બે કૃતિઓમાંથી કઈ કૃતિની રચના તેમણે પહેલી કરી હશે તેનું કોઈ નિશ્ચિત પ્રમાણ મળતું નથી, પરંતુ અનુમાન કરી શકાય છે કે તેમણે પ્રથમ ‘પ્રયોધ-ચિંતામણિ’ની રચના કરી હશે અને ત્યાર પછી ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’ની રચના કરી હશે. ‘પ્રયોધચિંતામણિ’ની રચના વિ. સં. ૧૪૬૨માં ખંભાતનગરમાં કરેલી છે. એટલે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’ની રચના ત્યાર પછીના તરતના કાળમાં થઈ હશે એમ માનવામાં આવે છે. એમની આ બન્ને કૃતિઓને બાહ્ય દૃષ્ટિએ તપાસતાં એટલું તરત દેખાય છે કે ‘પ્રયોધચિંતામણિ’ સાત અધિકારની અંદર લખાયેલી સુદીર્ઘ કૃતિ છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’ ૪૩૨ જેટલી કડીમાં લખાયેલી, ‘પ્રયોધચિંતામણિ’ કરતાં નાની કૃતિ છે.

કવિને એક જ વિષયની બે કૃતિઓની રચના કરવાની શી જરૂર પડી? - એવો પ્રશ્ન થવો સ્વાભાવિક છે. એ વિશે પણ કોઈ સ્પષ્ટ નિર્દેશ એ બેમાંથી કોઈ પણ કૃતિમાં થયો નથી, પરંતુ એમ માનવામાં આવે છે કે સંસ્કૃત ભાષામાં લખેલી ‘પ્રયોધચિંતામણિ’ નામની કૃતિ વિદ્વજનોમાં અને સંસ્કૃતના બાણકાર લોકોમાં, એની સુંદર રૂપક-અંધિને કારણે એટલી લોકપ્રિય થઈ ગઈ હશે કે સામાન્ય જનોની ઇચ્છાને સંતોષવા માટે કવિએ ગુજરાતીમાં આ કૃતિની રચના કરી હશે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ની રચના પછી ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરી છે એમ અન્ય સંદર્ભો બેતાં સ્પષ્ટ જણાય છે. તેમ છતાં એ નોંધવું જોઈએ કે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં કયાંય ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ના નિર્દેશ જયશેખરસૂરિએ કર્યો નથી.

શ્રી જયશેખરસૂરિએ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરતી વખતે પોતાની ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ કૃતિને સતત નજર સામે રાખી હશે અથવા પોતાનું જ સર્જન હોવાને કારણે સહજ રીતે પોતાની નજર સામે તે રહી હશે એમ એ બન્ને કૃતિઓની અનેક પંક્તિઓ સરખાવતાં જણાય છે. નીચેની પંક્તિઓ સરખાવવાથી આ વાતની તરત પ્રતીતિ થશે.

સરખાવો : *

માનસે નિર્મલડસ્તાષે વિમુક્તવિષયાન્તરઃ ।

હંસશ્ચેત્ કુરુતે કેલિ તત્ કવ યાતુ સરસ્વતી ? ॥ ૧૧-૧ ॥

માનસ સરિભ નિર્મલઈ કરઈ કતુહલ હંસુ;

તાં સરસતિ રગિ રહઈ, બેગી બહુઈ ડંસુ. ૨

ચર્ચમાણા મૃજાં સર્વે રસા વૈરસ્યમાપ્નુયુઃ ।

શાન્તસ્તુ સેવિતોડત્યન્તં મોક્ષાવધિ સુસપ્રદઃ ॥ ૨૫-૧ ॥

સેવીતાં સવિરસ વિરસ ઇકકઇકિક બોઈ;

નવમઉ જિમ જિમ સેવીયઇ, તિમ તિમ મીઠઉ હોઇ. ૭

આત્મજ્ઞાનજુષાં જ્વરાબપગમો દૂરે જરા રાક્ષસી ।

પ્રત્યાસીદતિ લઙ્ઘિસિદ્ધિ-નિવહો જ્ઞાનં સમુન્મીલતિ ।

* ભુઓ : અહીં ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ની શ્લોકસંખ્યા આચરક્ષિત પુસ્તકોદ્ધાર સંસ્થા તરફથી છપાવેલા અંશને આધારે આપી છે. તથા ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની કડીસંખ્યા પંડિત લાલચંદ ગાંધીના સંપાદનને આધારે આપી છે.

આનન્દોડનુમવેડપિ વાગવિષયઃ સ્યાત્ પુણ્ય-પાપક્ષયો ।

મુક્તિર્મુષ્ટિગતેવ કેવલમિદં લઘું યતઘ્વં તતઃ ॥ ૫૧-૧ ॥

નાણુ નિરુપમ નાણુ નિરુપમ જગહ ઉવચારુ;
ધટ્ટુ ક્ષિત્તરિ નિર્મલઉ જાસુ નામિ સવિ શેગ નાસઘ;
જર-રૂખસિ વેગલી સયલ સિદ્ધિ નિવસંતિ પાસઘ;
પુણ્ય-પાપ જે ભવ ટલઘ દીસઘ મુકૂખ દ્વચારુ;
સાવધાન તે સંભલઉ હરપિઘ હંસ વિચારુ. ૮

° ° °

જંતુષાતે સૃષાવાચિ પરદ્રવ્યે પરસ્ત્રિયામ્ ।

મધ્યે માસે ચ પાપદ્વૌ પૈશુન્યે દ્રાહકર્મસુ ॥ ૧૬૮-૧ ॥

મહારંમેષુ ચ તથા તથા મર્તા પ્રવર્તિતઃ ।

યથા દશાપિ નાસ્પ્રાક્ષીન્નિવૃત્તિ દુર્મગામિવ ॥ યુગ્મસ્ ॥ ૧૬૯-૧ ॥

ઉક્ષેવ તિલયત્રસ્ય સોડન્વહં આમિતસ્તયા ।

તિષ્ઠિ વાહિઉં મન ત્રિભુવનિ, ભમઘ ક્ષણઉં સમાધિ નવી વીસમઘ;
જીવ ત્રિણાસઘ ભાસઘ આલ, પરધન વનિતાં લાગઉં ઢાલ. ૩૭
ખંત પિયંત ન કરઘ ખલખંચ, લહિ લગારઘ નિવૃત્તિ ન આચ;

° ° °

વિલ્લાપ ચ ગૌરાંગિ ગૌરવ્યે ગુણશાલિતિ ।

ગંગાજલોજ્જ્વલે મહ્યં સુવુદ્ધે દેહિ દર્શનમ્ ॥ ૧૯૪-૩ ॥

ઉણુંઉ અધિકઉં સહૂ ખમી કરિ અમ્હ લણી પસાઉ;
ગણિ સંપૂરિય ગોરલી દર્ધ હિવ દેષાઉ. ૪૭

° ° °

સર્વે જનઃ સ્વસ્ય સુખામિલાષી ન કોડપિ દુઃસ્વસ્ય દષાતિ તુળ્ણામ્ ।

અહં તુ હંત સ્વહિતં વિષાતું માયામનોભ્યાં વિવશો ન શક્તઃ ॥ ૨૦૬-૩ ॥

ઉપેક્ષતે હિ નાપન્નમિત્તરોડપિ સચેતનઃ ।

દ્વયદશં કૃશં કિં મા સકૃપે ત્વમુપેક્ષસે ॥ ૨૦૭-૩ ॥

સાલલિ ચેતના ! અમિહ થયા છઉં નિરધાર

મનિ માયાં બિહુ દૂહવિયા એહ સગાની વીરતી કરહં કહતે

લાજીઈ તું અહિજિંઈ સવિચાર, દીરઘ રોસ ન યુઝીઈ,

કરિ કરિ કંઈ અમહ સાર. ૪૮

°

°

°

નિવૃત્તૌ પ્રોષિતાયા સા નૃત્યપિ સ્મ નિરંતરમ્ ।

નિઃશ્વસ્યમધુના રાજ્યં જાતમિત્યુલ્લસન્મનાઃ ॥ ૨૪૧-૩ ॥

પ્રચંદપવનોદમૃત પતાકાંચલચંચલઃ

સ નિવૃત્તિં વિના નિત્યં તયાઽન્નામિ દિશો દિશિ ॥ ૨૪૨-૩ ॥

નિવૃત્તિ ગઈ તઉઉ હુંઈ નિવૃત્તિ, મન રહિ નિચરઈ કહઈ પ્રવૃત્તિ;

દિવસવઈ યેટાનઈ રાજ, દ્વિઉ મનોરથ મહારઉ આજ. ૫૫

°

°

°

તદત્ર પુરિ સેવસ્વ ક્ષમાધીશં ચિરંજનમ્ ॥ ૨૭૧-૪ ॥

રાઉ નિરંજણા (તુ) ઇણિ નચરિ તે તઉં (તુ) ચિરુ આરાહિ. ૬૩

°

°

°

નાગાન્ નમન્તિ નિર્જીવાન્ જીવતો ધ્વન્તિ નિર્દયાઃ ।

પુણ્યં દ્વાગ્નિદાનેડપિ મન્યન્તે તત્ર કેચન ॥ ૩૨૪-૪ ॥

નાગ નમઈ નઈ મારઈ આણિ;

જીવયોનિ દવિ સઘલી મરઈ, દવ દીજઈ તિહાં યુદ્ધયહ વરઈ. ૧૨૨

°

°

°

યેષા પરિગ્રહો દાર-વન-ગોષન-ગોચરઃ ।

યતન્તે તે ગુરુમૃય મૃયસાં મવતારણે ॥ ૩૨૯-૪ ॥

તેહધ શુરુ જેહનધ ઘરિ વહુ;
તેહધ શુરુ જેહનધ ધણુ ઠાર.... ૧૧૨

મારિશ્ચ મોહસૂત્રાસ્તીતિ: ॥ ૭૦-૪ ॥

મોહ તણુ ધૂય મારિ ઇહાં તે પગ પઈસારઈ. ૭૩

एवं अमं अमं मूरिश्रमा विश्रामकाक्षिणी ।

પુરં પ્રવચનં પ્રાપ દુષ્પ્રાપં સા દુરાત્મનામ્ ॥ ૧૨૧-૪ ॥

તઈ આલી અતિ ખીણુ;

ફિરઈત ફિરંતી પ્રવચન નગરી શુરુધ પામીય તેણિ. ૭૪

तत्पसीद स्फुट ब्रूहि सौम्यद्रक्ष्याम्यमु' कदा ।

કિમપિ પ્રામવં પ્રાપ્ય સુચિનં તનુજં નિજમ્ ॥ ૧૪૩-૪ ॥

નિવૃત્તિ લક્ષ્ય કરભેડિ, મહરિષિ ! નિરતઈ' જ્ઞાનિ નિહાલિ;

એ ખેટઈ હું સુખિ વિલસંતુ દેષિસુ કેતધ કાલિ ? ૭૫

अत्र प्रवचनामिरुये नगरेऽस्ति नरेश्वरः ।

અહેન્નવાર્યદોર્વીર્યં નિર્જિતાંતદ્વિષદ્વલઃ ॥ ૧૬૧-૪ ॥

ઇણિ નગરી છઇ અરિહંતુ રાય, વચરી સિરિ દિઇઇ ઠાવઈ પાય. ૮૧

आस्ता मुक्तिर्यत्पसादान्मुक्तरप्यद वीयसी ॥ १६२-४ ॥

મુક્તિ ભુક્તિ નઈ તે કાતાર. ૮૨

कष्ट ये पाळिताः पुत्रास्तेऽपि पित्रोरिह द्विषः ।

વિદેશ્યા અપિ સમ્પ્રાપ્તાસ્તન્ન સોદરતા ગતાઃ ॥ ૧૦૦-૫ ॥

પેટ જિ વંચી પોસિયા, તે ઇહાં સામ્હા થાઇ;

વિકરઇ જે આવી મિલયા, તે તિહાં ભાંડરુ થાઇ. ૧૫૬

અમારિઘોષણા ક્વાપિ ક્વાપિ સાધુનિમત્રણા ॥ ૮૦-૫ ॥
તિહાં અમારિ હુઈ ઉઘોષણા, સાહુભીવચ્છલ નિતુ નિઉંત્રણાં. ૧૬૬

કવચિતુર્યત્રયં ચૈત્યે કવચિદ્ગુરુગુણસ્તુતિઃ ॥ ૮૧-૫ ॥
ક્વાપિ શ્રુતાનુયોગશ્ચ ક્વાપિ સદ્ગુરુદેશના ।
કવચિત્સ્વાધ્યાયનિર્ઘોષઃ સ્મારણા વારણા કવચિત્ ॥ ૯૦-૫ ॥
एव देवपुरे तत्राखिले कोलाहलाकुले ।

કલહલટ કરઈ જિણાલઈ સંઘ, રાસ ભાસ લકુટા રસરંગ. ૧૬૬
શુહિરઈ સરિ શુરુ કરઈ વધાણ, આગમ વાચઈ સાહુ સુભણ;
થોયણ પહિથોયણ નવિ ટલઈ, ઇણિ પરિ તે પુર નિતુ કલકલઈ. ૧૬૭

ગ્રાહકેભ્યો મવન લામસ્તત્ર કેનોપમીય તામ્ ।
દત્તૈર્યન્માપકૈર્લેમ્યાશ્ચંત્ત્કાચન કોટયઃ ॥ ૧૦૩-૫ ॥
આહક સરિસઉં વુહરતાં તિણિ પુરિ લાસ અસંખ;
આપે ઉહહહ બાકુલે, લખલઈ કંચણ લક્ષ. ૧૫૫

પ્રાયશ્ચિત્તાસ્ત્રયયા નીરાધ્યક્ષઃ કલમવશુદ્ધિકૃત્ ॥ ૨૨૪-૫ ॥
પ્રાયશ્ચિત પુણ પાણી હરઈ. ૧૭૨

यस्य भार्याद्वय तस्यावश्यं अष्टं भवद्वयम् ॥ ૧૫૮-૫ ॥
અણઈ નારી દોઈ પરિઅહી, દોઈ ભવ વિણહા તેહના સહી. ૧૭૨

तवास्ति विदितं तावत् पुर प्रवचनाभिषम् ।
तत्पालयति सर्वज्ञो राजा दातोदयी दयी । ૪૧-૫ ॥
તમ્હિ જાણઉં તાં પ્રવચનપુરી. ૧૭૬
રાજ કરઈ છઈ રાઉ અરિહિંત. ૧૮૦

एकां प्राप्यापरां संध्यां व्रजन् अस्यति भास्करः ।

एकां मुक्त्वापरां प्राप्तो द्वितीया क्षीयते शशी ॥ ૬૧-૫ ॥

એકઠ સંધ્યાં ઊગિઉ સૂર, બીજી મિલિઉ રુલિઉ ભૂર;

એકઠ બીજી શશિ ઊગિઉ, બીજી બીજી ગિઉ તે ધયઉ. ૧૮૭

°

°

°

तन्मंत्रिन्मा विलंबिष्ठा विशिष्टान् हितकारिणः ।

शोभनाध्यवसायाख्यानं पेषयोपजिनेश्वरम् ॥ ૫-૭૧ ॥

‘મુહત ! વિષ્ટ શુભાધ્યવસાય, વેગે વલાવિ ભણી જિનરાય. ૨૦૧

°

°

°

‘मन्त्र्यथो सज्जयामास जिनं प्रति निजान्नरान् ।

अहं तु ज्ञातनिःशेषवृत्तातस्त्वामुपागमम् ॥ ૭૨-૫ ॥

‘મુહતઈ વિષ્ટ વલાન્થા બાણુ. હું ધાયઉ તમ્હ કરિવા બાણુ. ૨૦૨

°

°

°

प्रलम्भ्य सुखवार्त्तामिस्त्वत्पुरीवासिनं जनम् ।

‘निवासयिषतीदानीं विवेको मुक्तिपत्तनम् ॥ ૭૩-૫ ॥

આપણુ પદ સાથિં હુઈ, લોક તુમ્હારઉ લેઉ;

મુખની વાતે લે'ભવી, મુક્તિ વસાવઈ તેઉ. ૨૦૩

°

°

°

‘मयि जीवति मृत्याणौ क्रमेव तात । स्वियते ? ॥ ૧૮૩-૫ ॥

મઈ જીવતઈ મેટડઈ, મ ધરિસિ અરણઈ બાપ ! ૨૦૭

°

°

°

शिरोऽमिमानिनां वज्रधरेणापि न नामितम् ।

नमत् क्रमयुगे रुष्टस्त्रीभिर्निर्લોब्धितं हठात् ॥ ૨૪૮-૫ ॥

‘જીહં સીસ પુરંદરિ ન નમાઈ, તે રૂઝઈ રંક જિમ રમણિ પાઈ. ૨૧૩

°

°

°

લીલાલસપદન્યાસા દ્વિરદાઃ સમિદા મદાઃ ।

ઋર્ધ્વીકૃતમુજાદંડશુંભા ગર્જંત્યમી તવ ॥ ૨૧૪-૫ ॥

શુંદાના વિષયાન્ સર્વાન્ વ્યાપારા ઐદ્રિયાહયાઃ ॥ ૨૧૬-૫ ॥

મથ અહુ ગુહિય ગયવર સરંગ પરકરિય પંચ ઇદિય તુરંગ. ૨૧૫

અયં ચતુર્મુજશ્ચક્ર ગદાશાઢ્ઘાસિમીષણઃ ॥ ૨૭૩-૫ ॥

આલવધં ચક્રે સારંગપાણિ ગહમહં ગદાધર બ્રુજહ પ્રાણિ. ૨૩૬

અથ સંકેતિતાસ્તેન ગોપીયોષાઃ સહસ્રશઃ ।

પરિતઃ પરિવત્રસ્તં દ્વીપમન્ઘેરિવોર્મેયઃ ॥ ૨૭૮-૫ ॥

સોલ સહસ્ર સાહસ્ય કરી, ગોપી ગેલિ ગહિલ્લ;

પીતંબર પદ્મલિ ફિરી, ઊહઈ છલણ છઈ. ૨૩૫

ચક્રચાપવરોપ્યુચ્ચૈઃ સ સઘઃ સમગંસ્ત તૈઃ ॥ ૨૮૭-૫ ॥

ચક્ર આપ મુંદ્રી મિલિઉ, રાઉત રણ-રસિ રીણ. ૨૪૦

યામિન્યા યમૂનાકૂલે શારદાં શશિરુક્ શુચૌ ।

નૃત્યન્ ગોપીગણે ગાયત્ર્યયં ન વ્યત્ર્યયં વ્યઘાત્ ॥ ૨૯૦-૫ ॥

જિમ જિમ ચમુના તડિ મિલી, ગૌચાલિણ ગમારિ;

તિમ તિમ નાચઈ નવિય પરિ, નિસિ નિમંદી મુરારિ. ૨૪૨

ગિરિણા ગુરુણાનેન ન મૃત્યોરઘ રક્ષસે ।

રક્ષસે કિન્તુ મદત્ત મૃગનેત્રા પરિગ્રહાત્ ॥ ૩૧૫-૫ ॥

વ્યાજહાર હરઃ શ્રીમન્મોહમૂળાલ નંદન ।

પશ્ચાદઘા રૂમા બુદ્ધિ પૂર્વે શ્રુણુ મમ શ્રિયસ્ ॥ ૩૧૬-૫ ॥

કુમર કાણઈ તુ મેલ્લઉ માલ, નારિ-તણઉ જઈ પરિગ્રહ ઝાલ;

હરખોલઈ જોઉ અગ્રહ રિદ્ધિ, પાછઈ દેખ્યેા જોસી બુદ્ધિ. ૨૫૧

मम प्रेतवने वासः॥ ३१७-५ ॥

चक्रीवत इवाग्रे मे भसितेनावगुंठनम् ॥ ३१८-५ ॥

मूषा विषधरैर्लवमानैर्जीर्णत्तरोरिव ।

सैषवस्येव निः स्वस्य मम यानं जरद्गवः ॥ ३१९-५ ॥

अहमीदृगवस्थापि स्वीकुर्वे वनिताः कथम् ॥ ३२०-५ ॥

रुडमालावलंबिनः ॥ ३२१-५ ॥

छारुडं अरुडं छिगटि अंगि, नरु नरु कुसल वर लुनंगि;
नर गठि वाडुछि रुडुछि भसाछि, धरि धरि भिक्षा लभत न हाछि. २५२
छिसि पडिरछि पन्नगन्धगार, दुंडमाल अरुड छिथरुडं डार;
डाडारुड विसु अरुड आडारि, डेही पूरी आलठं नारि? २५३

आलिं सुपं घृतं चोलं वटकान् मण्डकानपि ।

याचमाना इमा भिक्षामोजिनं खेदयन्ति माम् ॥ २३३-५ ॥

वरं व्याघ्री विषधरी

साछि हादिमिठं (रुथुं) सालछे, घृत परधल बोड;
ओ अरुड कन्डं भागिसिधं, नितु नितु अरुधरुड गोड. २५७
वरि वाडिछि लागी लवी.

परिणेष्यामि कन्यकां संयमश्रियम् ॥ ३६४-५ ॥

परषिषु कन्या संयमसिरी....२६५

चक्षयन्ति केऽपि चतुरमित रे कातरं तु माम् ।

अवद्वमुल्लोकोक्तीः कियतीहृदये दधे? ॥ ३६७-५ ॥

ठंकि लक्षिसिं ओ डाडुठ डूठ, धंकि पुछु कडिसिं नासी गथठ;
लोड ओल गलीधं डेतला? आपम अजि न लूडधं लला. २६९

ત્વં મયિ પ્રસ્થિતે પૌરગણં તત્ર સમાનયેઃ ।

મા કોઽપિ કોપિનસ્તસ્યાસ્મદગૃહ્યઃ પ્રપતદ્ મહે ॥ ૩૭૦-૫ ॥

પર કલ દેખી થાજે છોક, અમ્હ પૂઠિં લેઇ આવે લોક. ૨૭૫

અત્રાંતરે વિશિષ્ટાસ્તે પ્રાપ્તાઃ પ્રાક્ પ્રહિતા નરાઃ ।

નત્વા જ્યજિજ્ઞપન્મૌલિકરવિત કરદ્વયાઃ ॥ ૩૭૧-૫ ॥

પ્રસીદતિત્તરામથ સ્વામિન્ સ મગવાંસ્ત્વયિ ।

ગોષ્ઠયાં ગુણાનામાધારમેકં સ્વામેવ શંસતિ ॥ ૩૭૨-૫ ॥

ધણિ અવસરિ તે વિષ્ટ પહુત, તે વીનવધં સ્વામિ સુણિ વત્ત. ૨૭૬

તુમ્હ સકારઉ અરિહંતુ રાઉ, આ તીણુધ પાઠવિઉ પસાઉ;

તક તાકધં આણિઉં છધ કાજ. તુમ્હિં તિહં પુહતા જોઇઉ આજ. ૨૭૪

ક્રોડીકૃત્ય કુમારેદ્રં નૃપો હંસમિવોત્પલઃ ॥ ૧૭-૬ ॥

કથં દિગ્વિજયં વત્સ જ્યવાસ્ત્વમિતિ સૂસુજા ॥ ૧૮ ૬ ॥

તાતિ ઉમ્હ'ગિ સો ઠવિઉ, પૂછધ વાતડીય,

કિમ કિમ ફિરિઉ દેસ'તરિ, કિમ તધ જગ નડીય ? ૨૮૧

યથાદિશસિ તત્ કુર્વે સ્થિતિમત્ર ત્વદંતિકે ।

અચ્છિન્નદમી ત્વારાતીન્ વર્ધયામિ ચ વૈમવસ્ ॥ ૫૯-૬ ॥

જઈ રાહવિ તઉ તાહરધ રહેસુ, વધર વાઠ સવિહઉં નિવ'હેસુ. ૨૬૭

વિવેકં વિધુરી કૃત્ય દુષ્ટાશ્ચ ઇવ સ્તદિનમ્ ।

કરિણ્યામ્યચિરાન્મુક્તિદુર્ગ માર્ગમસંચરમ્ ॥ ૬૨-૬ ॥

સુક્રિત તણી હઉં જાંજિસુ વાટ, વીર વિવેકુ વજહિસુ સાટ. ૨૭૯

एक श्री वीरमूलत्वात् सौहृदस्योचितैरपि ।

सापत्न्यं धारितं तेन पृथग्गच्छीय साधुभिः ॥ ८९-६ ॥

પ્રવચન નગરી પાડી લેલ, વાઘિયા મુનવર માહિ કુમેલ. ૩૦૦

व्ययमानाः कुपात्रेषु घनलक्षा यज्ञोऽर्थिनः ।

आपन्न धार्मिकायोक्ता आविः कुर्वन्ति निःस्वताम् ॥ ૧૦૩-૬ ॥

પરમેષ્ઠિ મહામન્ત્રસ્મૃત્યરોચકિનશ્ચિરમ્ ।

ક્ષુદ્રમન્ત્રાન્ પઠન્ત્યેકે...

કીર્તિ કાજિ વેવધ સયસહ સહસ, દુસ્થિત દેધી ખોલધ વિરસ. ૩૦૩

મહામન્ત્રનહી નહી વીસાસ, ક્ષુદ્રમન્ત્ર ઉપરિ અભ્યાસ;

उद्धां तरुर्जीं कुलया तृणीयन्तः सधर्मिणीम् ।

वितक्रोदिनिघृष्टायां रज्यन्ति पणयोषिति ॥ ૧૧૧-૬ ॥

કુલશ્રી છાંડી બાહરિ રમઇ. ૩૦૪

इयं वीरकुले जाता स्वयं वीरव्रताश्रया ।

वुवूर्षति वरं वीरमेव क्लीबेषु रोषिणी ॥ ૧૬૮-૬ ॥

સૂરહ કુલ તે બીપની, આપણિ સૂરી કન્ન;

સૂરા વિષ્ણુ વર નવિ વરઇ, એહ જિ તેહ પઇ(ય)ન. ૩૧૨

प्रिये युवां किं नु विधास्यध्वे यास्यामः समरे वयम् ॥ ૫૦-૬ ॥

તે પ્રોચતુઃ પ્રિય પશ્નપ્રયાસોઽયં વૃથા તવ ।

ત્વાં વિનાઽઽવા ક્વચિન્ન સ્વઃ સ્વો વા સદ્યો ઝિયાવહે ॥ ૫૧-૬ ॥

ખોલાવી તમ્હિ રહિયા લલઇ, કટકિ જઈ આવઈ બેતલઇ;

તે પલણઇ અમ્હિ હિય ન રહઈ, તઈ ઘૃતિ જ(ઈ)તમ્હ સાથિ વહઈ ૩૪૨

વિવેકઃ પશુનેવ દ્વં બ્રહ્માસ્ત્રોણ જધાન તમ્ ॥ ૧૪-૭ ॥

બ્રહ્માયુધિ વલતઉ આહચ્છિઉં, મોહ નરિંદ વિવેકિ હચ્છિઉ. ૩૯૧

મોહે મહારિપૌ મૃત્યુમાપિતે ત્રિદશેશ્વરાઃ ।

વિવેકસ્ય શિરસ્યુચ્ચૈઃ પુષ્પવૃષ્ટિં વિંતેનિરે ॥ ૧૫-૭ ॥

જય જય નંદા સુર ઉચ્ચરઇ, કુસુમવૃષ્ટિ મિસિ ઓલગ કરઇ. ૩૯૨

ધગયં દુર્નયઃ પુત્રપ્રેમ્ણા સંવર્ધિતસ્ત્વયા ।

વયં ચૌરા ઇવાપાસ્તા દૂરે ગૌરગુણા અપિ ॥ ૧૬-૭ ॥

મોહ તુરહારઇ યેટડઉ, તગિહ અગિહ કીધા ચેર. ૪૧૦

વિવેકે સપરીવારે જાતે સાક્ષિણિ સ ક્ષણાત્ ।

મનમંત્રી પ્રવિશ્યાત્ર નિર્ધાર્યો મસ્મતા યયૌ ॥ ૧૭-૭ ॥

અસ્મિન્નવસરે લઘવાવકાશ્ચ સા મહાસતી ।

ચેતના મુખ્યરૂપેણ પતિ હંસમુપાસરત્ ॥ ૧૮-૭ ॥

શુકલધ્યાન તઉ દ્વીપિઉ આગિ, તિહિ પઇસી મન લાગઉ માગિ;
ચેતાનરણી અવસર લહઇ, નિવરઇ વરરહઇ આવી કહઇ ૪૨૦

કરુણદ્રુમ સ્વર્મણિ-કામધેનુ સચ્છલસમુદ્રયા દદતે કદાપિ

ક્લિન્નિચત્ ક્વચિત્ કસ્યચિદિષ્ટવસ્તુ ન સર્વદોડસ્માદપરઃ પ્રતીતઃ

અયં મહામંગલમેષ મન્ત્રો મહોત્સવોડયં સુકૃત્તાંગમેષ ।

અયં હિ ચિન્તાપ્રણિરેષ રક્ષૌષવં નૃણા બન્ધુસ્વન્ધુરેષઃ ॥ ૧૮૫-૭ ॥

એહ જિ મંગલ ઉચ્છવ એઉ, એહ જિ માઇ આપ એ દેઉ;
ઇહિ તીરથિ ન્હાતાં હુઇ સુદિ, એ સારસ્વત પૂરઇ યુદિ. ૪૩૦
કલ્પદ્રુમ કામધેનુ એ હોઇ, ચિન્તામણિ એ અવર ન કોઇ.

આમ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ ૪૩૨ કડીમાં એટલે કે લગભગ ૬૦૦ પંક્તિમાં લખાયેલી કાવ્યકૃતિ છે. ઉપરનાં કેટલાંક મહત્ત્વનાં ઉદાહરણો પરથી જોઈ શકાય છે કે એકસોથી વધુ કાવ્યપંક્તિઓમાં કવિ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરતી વખતે ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’ની પંક્તિઓને અનુસરે છે. જે જુદી જુદી ભાષામાં એક જ વિષયની પોતાની જે કૃતિઓની રચના કરવાની હોય તો તેવા સર્જક માટે આમ થવું સ્વાભાવિક છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચનામાં કવિનો આશય જેમ ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’નો માત્ર અનુવાદ કરવાનો નથી, તેમ ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’ કરતાં તદ્દન નિરાળી કૃતિની રચના કરવાનો પણ નથી એટલે દેખીતી રીતે પ્રથમ કૃતિની છાયા ખીણ કૃતિમાં સ્થળે સ્થળે રહેલી હોય. આમ છતાં સમગ્રપણે બન્ને કૃતિઓની તુલના કરતાં એવું જણાય છે કે જેમ ઉપર આપેલા કેટલાંક ઉદાહરણોમાં કવિ જયશેખરસૂરિ મૂળ કૃતિને ચુસ્તપણે અનુસરે છે, તો ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’ કરતાં ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં કેટલાંક સુયોગ્ય ફેરફારો પણ કર્યા છે, અને કયાંક મૂળ કૃતિની શબ્દછાયા બીજામાં કેમ પણ બદલાયો છે.

‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’ સુદીર્ઘ કૃતિ હોવાને કારણે એમાં પાત્રો અને પ્રસંગોની વિપુલતા હોય એ દેખીતું છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં રૂપકકથા ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’ કરતાં સંક્ષેપમાં નિરૂપાયેલી છે એટલે આ બન્ને કૃતિઓને સરખાવતાં કેટલાંક ફેરફારો જણાય છે :

કોઈ કોઈક સ્થળે ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’માં સંવિસ્તર વર્ણન છે તે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં કાં તો નથી થયું અથવા સંક્ષેપમાં કરવામાં આવ્યું છે.

ઉદાહરણ તરીકે, ‘પ્રત્યોધચિંતામણિ’માં આરંભમાં વર્ણવ્યા પ્રમાણે આવતી ચોવીસીના પ્રથમ તીર્થ કર શ્રી પદ્મનાભપ્રભુતા ધર્મદુચિ નામના શિષ્યને કોઈક ગામમાં કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થશે ત્યારે તે ગામને શાળા એમના અતિથયો જોઈ ને એમને પ્રશ્ન કરશે કે ‘આપ કોણ

છો ? કયાથી આવો છો ?”—વગેરે. આ પ્રસંગ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ના બીજા અધિકારમાં વર્ણવવામાં આવ્યો છે, પરંતુ તેનો કોઈ નિર્દેશ ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં થયો નથી, તો બીજી બાજુ ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં છે તેવું ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં નથી. ઉદાહરણ તરીકે જુઓ :

નાન્દઉ એ કિમ જૂસિ ? એ મતિ માણ્ણસિ જાંતિ;

નાન્દઈ સિંહ કિસોરડઈ, મયગદ-ધડ-મજ્જાંતિ;

જે હૂં સમરંગણિ બિડિસુ તે સદ્દ તુલ્લ પસાઉ. ૨૦૮

આ ઉપરાંત ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ અને ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં બીજા જે સંખ્યાબંધ નાના નાના ફેરફારો જોવા મળે છે તે નીચે પ્રમાણે છે :

(૧) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં વિમલબોધની પુત્રીનું નામ ‘તત્ત્વ-રુચિ’ છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’ પ્રમાણે એ નામ ‘સુમતિ’ છે. નિવૃત્તિના પુત્ર વિવેકની બે પત્નીના નામ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ પ્રમાણે તત્ત્વરુચિ અને સંયમશ્રી છે, પરંતુ ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં વિવેકની બે પત્નીનાં નામ અનુક્રમે સુમતિ અને સંયમશ્રી છે. જુઓ :

રાણી સુમતિ ખરઉ અનુરાગ,

જેઠઉ બેટઉ તમુ વધરાગ. ૧૧૯

(૨) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં વિમલબોધની પત્નીનું નામ ‘સન્મા-ગંધા’ જણાવ્યું છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં વિમલબોધની પત્ની-ઓનો કોઈ નિર્દેશ જોવા મળતો નથી.

(૩) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહરામની પત્નીનું નામ ‘જડતા’ છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં તેનું નામ ‘દુર્મતિ’ આપવામાં આવ્યું છે. જુઓ :

મોહનઈ રાણી દુર્મતિ નામ, બેટઉ બલવંત, જેઠઉ કામ. ૧૩

રાગદ્વેષ બે બેટા લહુચ, નિદ્રા, અધૃતિ, મારિ એ ધૂઅ. ૧૪

(૪) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં જડતાના પુત્ર તરીકે ‘કામ’ને બતાવ્યો છે. અને મોહરાજની પ્રીતિ, અપ્રીતિ વગેરે અનેક સ્ત્રીઓના પુત્રોમાં રાગ, દ્વેષ, આરંભ વગેરે હજારો પુત્રો બતાવવામાં આવ્યા છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં કામ, રાગ અને દ્વેષ એ ત્રણે પુત્રો હર્મતિના બતાવ્યા છે અને મોહરાજની પ્રીતિ, અપ્રીતિ વગેરે રાણીઓ અને આરંભ વગેરે પુત્રોનો ઉલ્લેખ નથી.

(૫) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહરાજની પુત્રીઓ તરીકે અભિધા, મારિ અને ચિંતા વગેરે અનેક બતાવી છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં નિદ્રા, અધૃતિ અને મારિ એ ત્રણ પુત્રીઓ બતાવવામાં આવી છે.

(૬) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહના પ્રધાનલું નામ ‘મિથ્યા-દૃષ્ટિ’ આપવામાં આવ્યું છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં તે ‘મિથ્યાદૃશન’ આપવામાં આવ્યું છે, જો કે બંને શબ્દો એકબીજાના પર્યાય જેવા છે.

(૭) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહરાજ પોતાના રાજ્યની ધુરા પોતાના સુવરાજ - વિપર્યાય ને સોંપે છે, ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં આ ઘટનાનો નિર્દેશ નથી.

(૮) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહરાજના ભંડાર તરીકે ‘અકુ-શલ કમ’નો નિર્દેશ થયો છે, પરંતુ ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં ‘સકલ પરિગ્રહ’ એવું નામ ભંડાર માટે આપવામાં આવ્યું છે. જુઓ :

સકલ પ્રરિગ્રહ તિ ભંડારુ. ૬૯

(૯) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહરાજના છત્ર તરીકે ‘અસંયમ’-નો ઉલ્લેખ છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં છત્રધારક તરીકે ‘અમર્ષ’ (અમરિષુ)નો ઉલ્લેખ છે. જુઓ :

છત્ર ધરઇ અમરિષુ ચઉસાલ....

(૧૦) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં અવિધાનગરીની રખેવાળ પાદર-
દેવતા છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’માં પાદરની રખેવાળી તરીકે
મમતાનો ઉલ્લેખ છે. જુઓ :

મમતા પ્રાદ્રતાણી રખવાલિ....૫૬

(૧૧) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં અવિધાનગરીના વર્ણનમાં હિંસા-
શ્રંથરૂપી તળાવ અને હઠવાદરૂપી મહાપાળીનો નિદેશ છે, ‘ત્રિભુવન-
દ્વીપક પ્રબંધ’માં ક્રુમતિરૂપી સરોવર અને મિથ્યાત્વરૂપી પાળીનો
નિદેશ છે. જુઓ :

ક્રુમત સરોવર મિથ્યાપાલિ....૫૬

(૧૨) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં અવિધાનગરીના વર્ણનમાં વ્યાક્ષેપ
નામના નગરશેઠનો ઉલ્લેખ છે. ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’માં નગરશેઠનો
ઉલ્લેખ થયો નથી.

(૧૩) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહરાજના પરિવારમાં પાખંડી
સંસ્તવ નામના પુરોહિતનો ઉલ્લેખ મળે છે. ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’માં
છઠ્ઠા પુરોહિતનો ઉલ્લેખ છે. જુઓ :

છઠ્ઠપુરોહિત સઘલઈ રાજિ....૬૭

(૧૪) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં ઘડાનો સંબંધ કરનાર શ્રાપ
નામનો પાણીનો અધિકારી છે, પ્રેમાલાપરૂપી સ્થગિધર, સંચય નામનો
ભંડારી વગેરેનો ઉલ્લેખ મળે છે. ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’માં તેનો
ઉલ્લેખ મળતો નથી.

(૧૫) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં પુણ્યરંગ પાટલ નગરના વર્ણનમાં
નિયમ, બંધન, શૌચ, સંતોષ, તપ અને સ્વાધ્યાયરૂપી ઊંચો કિલ્લો
છે. ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’માં સુકૃતરૂપી મહાગઢ છે. જુઓ :

સુકૃત મહાગઢિ પોત્રિ વિચારિ....૧૬૩

(૧૬) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં પુણ્યરંગ પાટલના વર્ણનમાં
અતરૂપી કાંગરાનો ઉલ્લેખ મળે છે. ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’માં સદા-

ચરણરૂપી કાંગરાનો ઉલ્લેખ મળે છે. જુઓ :

સદાચરણ કૌસીસાં કૌઠિ....૧૬૩

(૧૭) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં બ્રહ્મચર્યના અઠારલેહરૂપી અઠાર વર્ણો મર્યાદાથી પુણ્યરંગ-પાટણ-નગરમાં વ્યવસ્થાપૂર્વક રહે છે એમ જણાવ્યું છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રખંધ’માં બ્રહ્મચર્યરૂપી સરોવરની નવ પાળો છે એમ નિર્દેશ કર્યો છે. જુઓ :

બંબ સરોવરિ નવ સર પાલિ....૧૬૨

(૧૮) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં પુણ્યરંગ-નગરની વિરતિ નામની પાદર દેવી છે એવો ઉલ્લેખ કર્યો છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રખંધ’માં જયણા નામની પાદ્રદેવીનો ઉલ્લેખ છે. જુઓ :

પાદ્રદેવ તિ જયણા ભણુઈ....૧૬૨

(૧૯) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં પુણ્યવાસનારૂપી ખાઈનો ઉલ્લેખ છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રખંધ’માં વિરતિરૂપી ખાઈનો ઉલ્લેખ છે. જુઓ :

વિરિતિ ન પાઈ આવઈ પોઠિ....૧૬૩

(૨૦) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં વિવેકરાજને લક્ષ્મી અને લજ્જા-રૂપી વારાંગનાઓ આમર વીંઝે છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રખંધ’માં સિદ્ધિ અને ભુદ્ધિ એ બે આમર વીંઝે છે. જુઓ :

સિદ્ધિ ભુદ્ધિ બે આમરહારિ....૧૭૩

(૨૧) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં વિવેક રાજને આચારરૂપી આમર વીંઝવામાં આવે છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રખંધ’માં આમરના નામનો ઉલ્લેખ નથી.

(૨૨) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં શુરુના આદેશરૂપી પ્રવેતછત્ર છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રખંધ’માં શુરુ-ઉપદેશરૂપી છત્રનો ઉલ્લેખ સાંપડે છે. જુઓ :

છત્રુ ધરઈ સિરિ શુરુ ઉપદેસુ....૧૭૨

(૨૩) ‘પ્રજોધચિંતામણિ’માં સત્ય નામના સિંહાસનનો નિર્દેશ થયો છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં સત્ય નામના સિંહાસનનો ઉલ્લેખ જોવા મળે છે. જુઓ :

સત્ય સિંહાસણિ ગઇસઈ રાઉ....૧૭૫

(૨૪) ‘પ્રજોધચિંતામણિ’માં સાધુઓના સત્સંગરૂપી સભાનો ઉલ્લેખ મળે છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં સુપુરુષોના સત્સંગરૂપી પર્ષદાનો ઉલ્લેખ જોવા મળે છે. જુઓ :

સુપરિષ-સંગતિ પરિષદ ઠાઉ....૧૭૫

(૨૫) ‘પ્રજોધચિંતામણિ’માં શુભ લેશ્યારૂપી નટીનો નિર્દેશ થયો છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં બાર ભાવનારૂપી પાત્રો નૃત્ય કરે છે એમ ઉલ્લેખ છે. જુઓ :

નાચઈ પાત્રતિ ભાવન બાર....૧૭૫

(૨૬) ‘પ્રજોધચિંતામણિ’માં છત્રીસ શુભની સ્મૃતિરૂપી છત્રીસ પ્રકારનાં આયુધનો ઉલ્લેખ છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં આચાર્યના છત્રીસ શુભરૂપી ઠંડાયુધનો નિર્દેશ થયો છે. જુઓ :

ઠંડાયુધ શુરુશુભ છત્રીસ. ૧૭૪

(૨૭) ‘પ્રજોધચિંતામણિ’માં પુણ્યરંગ-પાટણ રાજ્યનાં સાત અંગનો ઉલ્લેખ થયો નથી. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં પુણ્યરંગ-પાટણ રાજ્યના સાત તત્ત્વરૂપી સાત અંગનો કવિએ નિર્દેશ કર્યો છે. જુઓ :

‘સાતિ તત્ત્વ સપ્તંગ જગીસ’. ૧૭૪

(૨૮) ‘પ્રજોધચિંતામણિ’માં વિવેકના પરિવારના વર્ણનમાં ભવવિરાગ નામનો પુત્ર છે, જ્યારે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં ‘વિવેકના પુત્રનું’ નામ વૈરાગ્ય છે. જુઓ :

જેઠઉ જોટઉ તસુ વચરાશુ. ૧૬૬

(૨૯) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં સંવેગ અને નિવેદન એ નામના બીજા બે પુત્રો વિવેકને છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં સંવર અને સમરસ નામના બે નાના પુત્રોનો ઉલ્લેખ જોવા મળે છે. જુઓ :

સંવર સમરસ લઘુચ કુમાર. ૧૬૯

(૩૦) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં કૃપા, મૈત્રી, મુહિતા, ઉપેક્ષા નામની વિવેકની પુત્રીઓ છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં મૈત્રી, કરુણા, મુહિતા, ઉપેક્ષા નામની વિવેકની પુત્રીઓ છે. જુઓ :

મૈત્રી કરુણા મુહિતા ઉવેખ, ભેટી બહુચ રૂપની રેખ. ૧૭૦

(૩૧) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં સમ્યગ્દષ્ટિરૂપી વિવેકના પ્રધાનનો ઉલ્લેખ જોવા મળે છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં સમક્રિતરૂપી પ્રધાનનો નિર્દેશ છે. જુઓ :

મુહતા મુહવટિ સમક્રિતુ લેખિ. ૧૭૦

(૩૨) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં માહંવ, આજંવ, સંતોષ અને પ્રશમ એ ચાર માંડલિક રાજા છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં ઉપશમ, વિનય, સરલતા, સંતોષ એ ચાર માંડલિક રાજા છે. જુઓ :

ઉપશમ, વિનય, સરલ, સંતોષ, ચિહ્ન મહાધર સધર પ્રબોધ. ૧૭૧

(૩૩) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં સામાયિકાદિ છ પ્રકારના આવશ્યકરૂપી પુરોહિતનો ઉલ્લેખ છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં સામાયિકરૂપી સારથિ છે એમ કહ્યું છે. જુઓ :

સામાયિકુ તસુ સારથિ સાર. ૧૭૩

(૩૪) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં વિવેક રાજાના સદાગમરૂપી ભંડારનો અને શુભસંગ્રહરૂપી કોઠારનો ઉલ્લેખ જોવા મળે છે. ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં આગમઅર્થરૂપી ભંડારનો અને ક્રિયાકલાપરૂપી કોઠારનો નિર્દેશ થયો છે. જુઓ :

અગમ અર્થ બહુલ ભંડાર, ક્રિયાકલાપ સકલ કોઠાર. ૧૭૪

(૩૫) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં સર્વજ્ઞ રાજાની કેવલશ્રી નામની રાણી છે ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં તે વિશે કોઈ ઉલ્લેખ નથી.

(૩૬) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં સર્વજ્ઞ રાજાનો સવર નામનો સામંત છે અને તે સામંતની મુમુક્ષા નામે પત્ની છે. તેઓને સંયમશ્રી નામની પુત્રી છે. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં અરિહંત રાજાનો ઉપદેશ નામનો સામંત છે, અને એ સામંતની શ્રદ્ધા નામની પત્ની છે અને તેમને સંયમશ્રી નામની પુત્રી છે. જુઓ :

રાજ કરઈ છઈ રાઉ અરિહંત, હ(ઉ)પદેશ તેહનઉ સામંત;

શ્રદ્ધાનામિં તામુ વ ધરણિ, હીપઈ દેહિ સુગુણ-આભરણિ. ૧૮૦

તિણિ જાઈ છઈ જે હીકિરી, નામુ પુણ સંયમસિરી. ૧૮૧

(૩૭) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં વિવેકના રાજ્યપરિવારના ઉલ્લેખમાં સમાધિ ઉત્પન્ન કરનાર - શય્યાપાલક, ધર્મરાગની વૃદ્ધિ કરનાર-સ્થગિધર, શુભાધ્યવસાયરૂપી સુભટો, નવરસના જાણુ ધર્મોપદેશકો-રૂપી રસોયા, આગમ વ્યવહારાદિ પાંચ પ્રેકારના પંચાતીઆ, ન્યાય-સંવાદરૂપી નગરશેઠ, ક્ષાયોપશમિકભાવરૂપી દાણુ લેનાર અને ઉત્સાહરૂપી દંડનાયકનો નિદેશ છે. [જુઓ : અધિ. ૫, પ્રલોક ૨૨૦ થી ૨૨૫] ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં આ પાત્રોનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી.

(૩૮) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહને માયાનો પુત્ર કહ્યો છે. જુઓ :

માયાસુતમસૂતોય મોહં નામ મહાવલ્મૂ ।

યો યોષાન્ જાતમાત્રોઽપિ ગણયામાસ દાવસત્ ॥ ૩-૬૧ ॥

‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં મોહને પ્રવૃત્તિનો પુત્ર કહ્યો છે. જુઓ .

મનનઈ રાણી એક પ્રવૃત્તિ, બીજી બહુગુણ નારિ નિવૃત્તિ;

પ્રવૃત્તિ મોહ જિજ્ઞિઉ સુત એક, નિવૃત્તિ તણઈ પુત્ર વિવેક. ૩૫

(૩૯) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં હંસરાજની બે પત્નીઓ તે સદ્ગુણિ અને અસદ્ગુણિ છે. જુઓ :

તે ચ સદ્બુદ્ધયસદ્બુદ્ધી રાજોડમૂતામુમે પ્રિયે ।

તરણિત્વિદ્ તમસ્વિન્યાવિવાન્યોન્યમમર્ષણે ॥ ૩૬-૩ ॥

કવિએ ચેતનાના પદોય તરીકે ગુણિને બતાવી તેના સદ્ગુણિ અને અસદ્ગુણિ એવા બે ભેદ બતાવ્યા છે પરંતુ ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં એ પ્રમાણે નથી. ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં હંસરાજની ચેતના રાણી જ કહી છે. જુઓ :

રાણી તામ્ર ચતુર ચેતના, કેતા શુભ બોલઉં તેહના. ૧૪

(૪૦) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં પ્રવૃત્તિને દુર્ગુણિની પુત્રી કહી છે. જુઓ :

સદા સન્નિહિતા મતુર્દર્શનિજનંદિનીસ્ ।

લોલં લોલેન મનસા પ્રવૃત્તિ પર્યાયત્ ॥ ૩-૧૩૩ ॥

[ત્યારે નિરંતર ભતોરની નજીક રહેલી દુર્ગુણિએ અપદ્ધ સ્વ-ભાવવાળી પોતાની પુત્રી પ્રવૃત્તિને અપદ્ધ એવા મન સાથે પરણાવી.] ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં પ્રવૃત્તિ કોની પુત્રી છે તેનો ઉલ્લેખ નથી.

(૪૧) ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં નિવૃત્તિને સદ્ગુણિની પુત્રી કહી છે. જુઓ :

ધ્યાત્વેતિ નિતુરિષ્ટોડસિ ત્વમિત્યાલાપ્ય મંત્રિણસ્ ।

નિવૃત્ત્યા નિજનંદિન્યા સદ્બુદ્ધિરુવવાહયત્ ॥ ૩-૧૪૨ ॥

[આ પ્રમાણે વિચારીને ‘તુ’ મારે સ્વામીને વહાલો છે’ એમ પ્રધાનને કહીને સદ્ગુણિએ નિવૃત્તિ નામની પોતાની પુત્રી સાથે મન પ્રધાનનો વિવાહ કર્યો.] ‘ત્રિભુવનહીપક પ્રબંધ’માં નિવૃત્તિ કોની પુત્રી છે તેનો ઉલ્લેખ નથી.

આમ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ કરતાં ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં કેટલેક સ્થળે કવિએ કેટલાક નાના નાના પરંતુ ઘણા મહત્વના ફેરફારો કર્યા છે એમાંના કેટલાક મહત્વના ફેરફારો તો પાત્રોનાં નામો વિશેના છે. ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ જેવી સળંગ સુદીર્ઘ રૂપકકથાની રચના કરવામાં વિવિધ તત્વોને પ્રતીકરૂપે જીવંત કદાપી તેમનો પરસ્પર વ્યવહાર બતાવવામાં તથા વાસ્તવિક વ્યાવહારિક જગત સાથે તેનો સુમેળ કરવામાં કવિની ભારે કસોટી થાય છે. પ્રતીકરૂપ પાત્રોની કથા વ્યવહારદષ્ટિએ જો સુસંગત ન હોય તો તેટલી પ્રતીતિકર થાય નહીં. ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં એકસોથી વધુ જેટલાં પાત્રો આવે છે અને તે બધાંનો પરસ્પર સંબંધ, સગપણ વગેરે ગોઠવવા એ કદપના, યુદ્ધિ, આતુર્ય, વ્યવહારજ્ઞાન અને શબ્દપ્રભુત્વ માગી લે છે. નાનું રૂપક લખવું સહેલું છે, પરંતુ સળંગ રૂપકકથા લખવી તે ઘણી અઘરી વાત છે. અસાધારણ કવિત્વ અને પાંડિત્ય બંને હોય તો જ તે સંભવી શકે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ કરતાં ‘ત્રિભુવન-દીપક પ્રબંધ’માં કેટલાંક પાત્રોનાં નામો જે રીતે બદલાવ્યાં છે તેમાં પણ તેમની સૂક્ષ્મ કવિત્વદષ્ટિ અને ઔચિત્યયુદ્ધિનાં દર્શન થાય છે. કવિએ એમાં જે ફેરફારો કરેલા છે તે ઉપરથી પણ જોઈ શકાય છે કે એમણે પ્રથમ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ની રચના કરી હશે અને ત્યાર પછી ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરી હશે. એમણે કરેલા ફેરફારોમાંથી કેટલાક ફેરફારોના સૂક્ષ્મ ઔચિત્યનો વિચાર કરતાં આ વાતની પ્રતીતિ થશે ઉદાહરણ તરીકે ‘પ્રબોધચિંતામણિ’માં મોહના પ્રધાનનું નામ ‘મિથ્યાદષ્ટિ’ આપવામાં આવ્યું છે જ્યારે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં તેનું નામ ‘મિથ્યાદર્શન’ આપવામાં આવ્યું છે. ‘મિથ્યા-દષ્ટિ’ અને ‘મિથ્યાદર્શન’ બંને શબ્દો એક-બીજાના લગભગ પર્યાય જેવા છે. તેમ છતાં મોહના પ્રધાનના નામ તરીકે નારીભતિવાચક ‘મિથ્યાદષ્ટિ’ શબ્દ કરતાં ‘મિથ્યાદર્શન’ જેવો શબ્દ વધુ ઉચિત ગણાય.

કવિએ મૂળ શબ્દ ‘મિથ્યાદર્શન’ પ્રયોજ્યો હોય અને એના ઉપરથી ફેફફાર કરીને ‘મિથ્યાદષ્ટિ’ શબ્દ રાખ્યો હોય એવું સંભવી શકે નહીં. એટલે એના ઉપરથી પણ પ્રતીત થશે કે કવિએ ‘પ્રયોધ-ચિંતામણિ’ની પૂર્વે ‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’ની રચના નહીં જ કરી હોય.

‘ત્રિભુવનદ્વીપક પ્રબંધ’માં કવિ જયશેખરસૂરિએ માત્ર કથાકાર તરીકે જ કાર્ય કર્યું છે એમ નહીં કહી શકાય. મહાકવિની પ્રતિભા ધરાવનાર તેમણે પોતાની અસાધારણ કવિત્વશક્તિથી વિવિધ પ્રસંગો-નું કવિત્વમય નિરૂપણ કર્યું છે. એમાં એમની સચોટ વર્ણન કરવાની શક્તિનાં દર્શન થાય છે.

માયારૂપી રૂડી રમણીના રૂપથી હંસરાજ આકર્ષાય છે ત્યારે એતના રાણી તેમને જે સચોટ શિખામણ આપે છે તેનું કવિએ કરેલું લાઘવયુક્ત વર્ણન જુઓ :

રૂયડી રે રમણી મત્તગય ગમણી, દેખી ભૂલઈ ત્રિહુલવણ ધણી;
અમૃતકુંડિ કિમ વિષ ઉછલઈ ? સમુદ્ર થકી ખેડે ન નીકલઈ;
સરવર માહિ ન દવ પરજલઈ, ધરણિ ભારિ શેષ ન સલસલઈ;
રવિ કિમ વરિસઈ ઘેરંધાર ? ઝરઈ સુધાકર કિમ અંગાર ?
જઈ તૂંચૂકિસિ દેવ ! વિચાર, લોકતણી કુણુ કરિસિ સાર ? રૂઅડી રે. ૧૮

વર્ણાનુપ્રાસ જેવા શબ્દાલંકારો અને ઉપમાદિ અલંકારો સહિત કવિએ વસંતઋતુના આગમનનું કેવું સરસ નિરૂપણ કર્યું છે તે જુઓ :

ભિગમ લગઈ આકૃતિ તૂં અપાર. તઈ ધોરી બાલક રજજભાર;
તિમ ચાલે જિમ વિહસંતિ મિત્ત,

ન હસંતિ વસુહ માહિ જિમ અમિત ૨૧૨

પુણુ લેજે વેલા-બદ્ધ વિચાણિ, તિણિ ચાલ્યાં આવી નહિ હાણિ;
ધમ કહતાં પુહતઈ રિનુ વસંત. તવ ઉઠિઈ મનમથ ધસમસંત. ૨૧૩

એવી જ રીતે કામદેવ અને વિવેક વચ્ચે જે સુદ થાય છે તેનું ઓજસવંતું ચળકચિત્ર લુઓ :

ઓ આવઇ ઓ આવઇ અરિ

અપ્પાલિય લ'જઇ શુનિ....વિકરાલ;

મહિ મહિ મ'ડલિ મ'ડઇ મયલ,

મહાભડ કુલ્લુતું અસિહિ તુહિતાલ;

ક્ષણિ મેઇલિ મ'ડલિ ક્ષણિ ગયલુ'ગલિ,

ક્ષણિ શુનજઇ પાયાલિ;

જે ભૂઇખલિ ભુજખલિ છલિહિ,

અવગલ તીહ સરિસી તું આલિ. ૨૮૨

વિવેકક્રુમાર રાગદ્વેષરૂપો સિંહલું કેવી રીતે હમન કરે છે તે પ્રસંગનું વર્ણન પણ કવિએ કેવી સરસ છટાથી ચિત્રાત્મક શૈલીએ કર્યું છે તે લુઓ :

રાગદ્વેષ ડરઅરતા સીહ, જે ઉઠ્યા તહિ અકલ અપીહ;

નખર નિસિયા કુદાલા પાઇ, ભુઇ ક'પાવઇ પુરખ નિહાઇ. ૩૨૧

ધૂળડ ધૂલુઇ કેસરવાલિ, લોક ચઢિયા ભુઇ માલિ અટાલિ;

તે જોવઇ તિલિ આંગી ગમ્યા, ત્રમતા શુણિ આહી નઇ હમ્યા. ૩૨૨

અવિદ્યા નગરીના રાજા મોહરાયના પરલોકગમન પ્રસંગે એની માતા પ્રવૃત્તિ કેવી શોકમગ્ન બની બય છે તેનું વર્ણનપ્રાસ લથા ઉપમાદિ અલંકાર સાથે કવિએ હારેલું ચળકચિત્ર લુઓ :

મોહ પહૂતલ જવ પરલોકિ, પ્રવૃત્તિ પડી તુ પૂરઇ શોકિ;

વંસ'-વિણાસ ન હિયઇ સમાઇ, સૂઝી નિમ ભિન્હાંલઇ ભઇ. ૪૦૧

કુલ ક્ષય દેખી લલ્લ' અલચલઇ, તડકઇ મ'કલ્લ નિમ ટલવલઇ,

મનુ વિલવઇ મૂઝી નીસાસ, આજ અરહારી તટી આસ. ૪૦૨

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રળ'ધ’ પોતે રૂપકકથાના પ્રકારની કૃતિ હોવાથી એમાં રૂપકો તો રચળે રચળે બોવા મળશે. રૂપક અલંકાર કવિ

જયશેખરસૂરિનો એક પ્રિય અલંકાર છે તેવી જ રીતે ઉપમા અલંકાર પણ કવિનો પ્રિય અલંકાર છે. 'ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ'માંથી તેનાં નીચેનાં શોભાંક ઉદાહરણો જુઓ :

કાઠિ જલભુ જિમ ધરણિહિં ત્રેહુ, કુસમિહિં પરિમલ ગોરસિ નેહુ;
પતિહિં તેહુ જિમ તાદિક નીરિ,

તિમ તે નિવસઈ જગત શરીરિ. ૧૩

° ° °

બાલપણા લગઈ મજનઈ તેહ, ઉઠિર સાપ સરીપઈ નેહ;
તે નિતુ કેતઈ મજ રહઈ રાડિ, તાસુ ન પ્રાણ અમ્હારઈ પાડિ. ૧૩૬
તે આગલિ હું હૂતુ તિસિહ, કેસરિ આગલિ જંબુક જિસિહ;
તેહ ગૃધ નિશ્ચિઈ હઈ મસઈ, સાચઈ લોક હસઈ તુ હસઈ. ૧૩૭

° ° °

અવર કુણનઈ વાઠિ વિનાણિ, જણુ જાયઈ કાકુરનઈ પ્રાણિ;
ધરની કલિ કુણ આગલિ કહઈ ? ચોર-માઈ જિમ છાની રોઈ. ૧૮૬

° ° °

ધરડી પુડ જિમ જે ઘરણિ, કણુહ સરીપ કંતુ;
કહઈ આપઈ કિમ ઊગરઈ ? ભરડી આંણઈ અંત. ૧૮૮

° ° °

અનુપ્રાસની સાથે શ્લેષાલંકાર કવિ કેવી રીતે પ્રયોગે છે તેના ઉદાહરણ તરીકે નીચેની કડીઓ જુઓ :

નિવૃત્તિ ગઈ તઉઉ હુઈ નિવૃત્તિ, મનરહિ નિચરઈ કહઈ પ્રવૃત્તિ;
ફિવરાવઈ ખેટાનઈ રાજ, ફલિહ મનોરથ મહારહ આજ. ૫૫

° ° °

નાં જીવંત અમર વંશરી મોહ, રાજ-તણી તાં કેહી સોહ ?
માહરંધ લાઈ તે સાવકઈ, ધર્મ ન માનઈ તે શ્રાવકઈ. ૧૭૭

કવિ જયશેખરસૂરિની કવિપ્રતિભાતું સરસ દર્શન જેમ એમના ઉપમા-રૂપક અલંકારોમાં થાય છે તેવું જ સરસ દર્શન એમણે પ્રયોજેલા દૃષ્ટાન્તાદિ અલંકારોમાં થાય છે. કવિની નિરીક્ષણશક્તિ કેટલી સૂક્ષ્મ છે તેની પણ તે પ્રતીતિ કરાવે છે. ઉ. ત. નીચેની પંક્તિઓ જુઓ :

વાનરડઈ નઈ વીછી ખાધુ, દાહીજરઈ દાવાનલિ દાધુ;
ચડિઈ સૌઆણુઈ ચરહઠા હાથિ, જૂઠઈ મિલિઈ જૂઆરી. ૩૧
વેસાનર નઈ વાઈ વિકરાણુ, વિષતરુ સિંચિઈ વિસહર લાણુ;
મુહંતઈ માનિઈ રાણી અલઈ, ઘણઈ ચેણેરઈ તઈં અલક્ષઈ. ૩૨

શશિ વિણુ પુન્નિમ લાજઈ વાઈ,
પૂનમ વિણુ શશિ ખંડઈ થાઈ;
સકલ પુરુષ મુકુલીણી નારિ,
ખિહઈં જોડ થોડી સંસારિ. ૭૮

નિવૃત્તિ લાણઈ તુમિહ જોલિઈં કિચિઈં ?
પ્રિય ઉપધ નઈ શુરિ ઉપદિસિઈં;
દેવર માહે એ ઘૃત દલિઈં;
થા(પી)હર જોતાં સગપણુ મિલિઈ. ૭૯

એકઈં સંધ્યાં જિગિઈ સૂર, બીજી મિલિઈ રુલિઈ જૂર;
એકઈં બીજઈં શશિ જિગિઈ, બીજી બીજઈં ગિઈ તે પયઈ. ૧૮૭
ઘરટી-પુડ જિમ યે ઘરણિ, કણુહ સરીપ કંડુ;
કહઈ આપઈ કિમ જિગરઈ ? ભરડી આંણઈ અંત. ૧૮૮

નાન્હઉ એ કિમ શૂસિ? એ મનિ માણિસિ બ્રાંતિ;
નાન્હઈ સિંહ કિસોરડઈ, મયગલ ઘડ ભાજન’તિ. ૨૦૮

જલધર વુઠઈ જલણુ ન ઠહઈ, શુરુડ વાઈગર ડસ કિમ રહઈ
રવિ ઉગ્ગમિ અંધારઉ ટલઈ, સાહસધણી ન સાઈણિ છલઈ;
કેસરિ(સ)ફિ ગઈહ પલાઈ, ઘટ કિમ નાંદઈ ઘણુને ધાઈ;
હિમ પડતાઈ જિમ ફાઈઈ આક, મઝ આગલિ તઉ કણુ’ વરાક. ૩૮૭

ચમુના જલિ ખિલ્લઈ તોઈ ન મિલ્લઈ રાયહંસ નિચ ધવલશુણુ’,
સાયર જલ કાલઈ વસઈ, નિરાલઈ ન સુતાહલ મલિણુ’;
નહુ મંડલિ નીલીવન્નિ નિહુઝઉ ચંદન ચુકિખમય’;
મન મોહિ વિહુ’ પડિપડિય ન ભગ્ગી કિલ્લિમ તૂ આ બાલવય’. ૩૮૬

ગ્યઉ કેસરિ મૃગ સંચરઈ, ગ્યઉ રવિ તિમિર કુર’તિ;
અરિભડ ભાંજણુ તૂં ગયઉ, પરહલ હિવ પસર’તિ. ૪૦૫

કવિ જ્યથેખરસૂરિની એક લાક્ષણિકતા એ છે કે તેઓ પોતાની
અનુભૂતિને ઓછા પણ સચોટ અને માર્મિક શબ્દોમાં અભિવ્યક્ત
કરે છે. એથી એમની કેટલીક પંક્તિઓ સુભાષિતાર્મક બની જાય છે.
ઉ. ત. નીચેની કેટલીક પંક્તિઓ જુઓ :

આંલે છાંહ ભીતિ બાજરી, બેટી ધન લોજનિ બાજરી;
ઠાર ત્રેહ અસતીતુ નેહુ, દૈવ દેવાડઈ ચહિલઉ છેહ. ૨૧

સહિકિ સમણ સરૂપિં સાયુ, વલગી સમિં કરઈ સંતાયુ;
વંજલ છાયા સાયુ ન ફિરઈ, મૂલ મંત્ર સહિકિહં નવિ કુરઈ. ૪૨

અહોત્તર સય અધિકી વ્યાધિ, સઉકિ કહઉં તઉ હોઈ સમાધિ;
કાઢઈ રોગ ન નિચડઉ થાઈ, કાઢઉ કહતાં સઉકિ ન જાઈ. ૪૩
સઉકિ-આગિ ભટકે પ્રજવલઈ, વિષ્ણુસઈ વંસ ન ધુ' નીકલઈ;
આગિ ઓલ્હાલઈ એક' વારિ, સઉકિ સંતાપઈ સાતે વારિ. ૪૪

પ્રિય વિષ્ણુ નારી રાતિ અંધારી, મેલ્હી રૂઠે કાજિ નિવારી;
જઈ પુણુ સુત કીવઉ જલહલઈ, તઉ કીવાલી સમ તુડિ તુલઈ. ૮૬
ઝી બેટા વિષ્ણુ પંકડ ગાઈ, કીલઈતી પુણુ કહઈ ન સુહાઈ;
ધરધણિઆણી થાઈ ઢાસિ, જઈ બેટઉ હોઈ નવિ પાસિ ૯૦
રાજા ટલ્યાતુ સિઉ કરતઉ, જઈ તું બેટઉ છઈ જીવતઉં;
એક અજીવિ માગસે કાઉ, રાગે ફૂડસુ માંડઈ રાઉ. ૯૧

જીણિ શુકાં કેસરિ વસઈ, કરિકુલ કેરઉ કાલ;
આલિ સિયાલ તિહાં કરઈ, સીહ નહી તે આલ. ૯૮
જિણિ તરુ કાલઈ વીસમિઉ, શુરુડ સુશુરુડ સમોડિ;
ચિહી તે ચૂંચીઈ એ હરિવાહણુ પોડિ. ૧૦૦
આવાસહ જિણિ ઓરડઈ, લલકઈ લલકઈ કીપ;
તે જઈ તિમ રે લોલીઈ, કીઈપ તણી કુણુ કીપ? ૧૦૧

જે એક વયરી કરી, નર નિચ્ચંત સૂચંતિ;
તે સૂતા તરૂસિહર જિમ, ધર પડિયા જગાંતિ. ૧૪૧

વિષ્ણુ અવસર જે માંડઈ ચૂઝ, રાજ-તલઉં ત્રોડઈ અબૂઝ;
માલા પડયા ઘાણી ટીણુઈ, પૂંખડ નામ સદૂ કો ભણુઈ. ૨૬૮

અવસરિ બોલિઉં માણસ ગમઇ, પામઇ પુષ્ટિ જુ અવસરિ જિમઇ,
અવસરિ વાલ્હઉ વૂઠઉ મેહ, અવસરિ આવિં સગઇ સિણ્હ. ૨૬૯

ગિઇ ફાગુણિ આંબઉ ગહગહઇ, ગિ(ઇ) ગ્રીષ્મિ નઇ પૂરિં વહઇ;
ખહુલ પક્ષ પૂઠિં યશિ-વૃદ્ધિ, આર અનંતર સાગર રિન્દિ. ૪૨૭

જૈન સાધુકવિઓ કેવળ મનોરંજનાથે કૃતિનું સર્જન કરે
એવું ન બને. કોઇક વિશિષ્ટ ઉદ્દેશથી જ તેમનું સાહિત્ય રચાતું
રહ્યું છે. શ્રી જયશેખરસૂરિએ આ રૂપકકથામાં સ્થળે સ્થળે ત્યાગ,
વૈરાગ્ય, સંયમ, ઉપશમ, સમતા વગેરેનો મહિમા દર્શાવતી પંક્તિઓ
જાણી છે. ઉદાહરણ તરીકે નીચેની કેટલીક પંક્તિઓ જુઓ :

સેવીતા સવિરસ વિરસ, ઇક્ષાઇક્ષિં ભેઇ;

નવમઉ જિમ જિમ સેવીઇ, તિમ તિમ મીઠઉ હોઇ. ૭

મ કરિ અજાણી સી વોસાસ, સો કહીઇ ઢોરી વિણ પાસ;
હિવડાં દિસઇ એ સીચલી, પુણ તાપ વિસિઇ જિમ સીચલી. ૨૩
સઠિકિ ભણિ હું ન કહઉં સ્વામિ, બીયાબારઉં તુમ્હારઇ નામિ;
જો સીવામણ તીણઇ કહી, ભરિયા ઘડા ઉપરિ તે વહી. ૨૪

પરમેસર અણસરઉ મોહ તણઉ અંદોહ છંડિઉ;

સમતા સઘલી આદરઉ, મમતા સુંકઉ ફરિ;

ચારિ હણી પાંચઇ જિણ, ખેલઉ સમરસ પૂરિ. ૪૧૫

કલ્પદ્રુમ કામધેનુ એ હોઇ, ચિંતામણિ એ અવર ન કોઇ;
એહ જિ સિદ્ધિપુરી નઉ પંથ, એહ જિ જીવન સિવહઉ અંથ. ૪૩૧

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ શુજરાતી સાહિત્યનું ઉત્તમ રૂપકાવ્ય છે. કવિએ એને પ્રબંધ તરીકે ઓળખાવ્યું છે. સામાન્ય રીતે ‘પ્રબંધ’ શબ્દ ‘કિંવદંતિ સહિત’ ઐતિહાસિક કથાના પ્રસંગોનું નિરૂપણ કરતા કાવ્યપ્રકાર માટે વપરાય છે. આ કાવ્યકૃતિમાં કોઈ ઐતિહાસિક કથાવસ્તુ લેવાયું નથી, એટલે એ દૃષ્ટિએ ‘પ્રબંધ’ શબ્દ આ કાવ્યકૃતિ માટે કેટલો ઉચિત છે તેવો પ્રશ્ન થાય, પરંતુ આ કાવ્યમાં રાજા, રાણી, રાજકુમાર, મંત્રી, હુશમન રાજા, યુદ્ધ વગેરેના પ્રકારની (ભલે કાલ્પનિક) ઐતિહાસિક ઘટના જેવી ઘટનાઓનું નિરૂપણ થયું હોવાથી આ કાવ્યકૃતિને પ્રબંધ તરીકે ઓળખાવવામાં અનુચિતતા નથી એમ કહી શકાય. વળી, ‘પ્રબંધ’ શબ્દ પોતે જ વિવિધ અર્થસંઘર્ષમાં પ્રાચીન સાહિત્યમાં વપરાયો છે એટલે તથા કવિના પોતાના સમયમાં તે કોઈ એક નિશ્ચિત કાવ્યપ્રકાર માટે રૂઢ નહીં થયો હોય એટલે કવિએ ‘પ્રબંધ’ શબ્દ પોતાની આ કાવ્ય-કૃતિ માટે વિચારપૂર્વક જ પ્રયોજ્યો હશે એમ કહી શકાય.

આ કાવ્યની રચના કવિએ વસ્તુ, દૃહા, ચોપાઈ, ધઉલ, છાપઈ વગેરે છંદમાં કરી છે અને તેમાં કથાનું નિરૂપણ થયું છે તે બેતાં તેને રાસ કે ચોપાઈના પ્રકારની કૃતિ તરીકે પણ કોઈ ઓળખાવે તો તે સ્વાભાવિક છે. એટલે આ કૃતિને કેટલીક હસ્તપ્રતોમાં ‘અંતરંગ ચોપાઈ’ તરીકે ઓળખાવવામાં આવી છે તે પણ ચોગ્ય ગણી શકાય. જેમ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ ઉપરાંત આ કૃતિના ‘હંસવિચાર પ્રબંધ’, ‘પરમહંસ પ્રબંધ’ જેવાં નામે પ્રચલિત થયેલાં છે, તેવી રીતે આ કૃતિને માટે ‘પ્રબોધચિંતામણિ ચોપાઈ’* જેવું નામ પણ સાંપડે છે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ને અનુસરીને કરી છે અને ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ની રચના તેમણે કૃષ્ણમિશ્રકૃત ‘પ્રબોધ ચંદ્રોદય’ના પ્રતિકારરૂપે

* જુઓ : ‘જેન સાહિત્યનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ,’ મોહનલાલ દલિયંદ દેસાઈ, પૃ. ૪૮૭

લખેલી હોય તેવું પંડિત લાલચંદ ગાંધી વગેરે વિદ્વાનોને જણાયું છે. ‘પ્રબોધ ચંદ્રોદય’ની સામે પછીના સમયમાં કવિ પદ્મસુંદરે ‘જ્ઞાનચંદ્રોદય’ અને વાલ્મીકી ‘જ્ઞાનસૂર્યોદય’ નામનું નાટક લખ્યું છે, તેવી રીતે કવિ જયશેખરસૂરિએ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ અને ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરી છે. સં. ૧૬૮૫ માં પં. ધર્મમંદિરે ‘મોહ અને વિવેક રાસ’ની રચના કરી છે. તથા દિગમ્બર કવિ બ્રહ્મચારી જિનદાસે ‘પરમહંસ કથા’ની રચના કરી છે અને તેના ઉપરથી મરાઠીમાં પંડિત સૂરિજને પણ ‘પરમહંસ કથા’ની રચના કરી છે. * આમ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ અને ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ના આધારે અન્ય કૃતિઓની જે રચના થઈ છે તે ઉપરથી આ રૂપકાત્મક કથાએ તત્ત્વજ્ઞ પંડિત કવિઓનું ધ્યાન કેટલું આકર્ષ્યું છે તે જોઈ શકાય છે.

ગુજરાતી ભાષામાં આ કૃતિને પ્રકાશમાં લાવનાર ‘પંદરમા શતકનાં પ્રાચીન ગૂર્જર કાવ્યો’ના સંપાદક સ્વ. કેશવલાલ કુવલખે છે : ‘કવિની પ્રતિભા વસ્તુની ગૂંથણીમાં, પાત્રની ચોજનામાં અને રૂપકની ખિલવણીમાં એકસરખી વિજયશાળી નીવડે છે. કાર્યનો વેગ તથા સંવિધાનનું ચાતુર્ય વાંચનારનું કૌતુક છેવટ સુધી ટકાવી રાખે છે.’

આ કૃતિનું ત્યારપછી પાઠાંતરો સહિત સંપાદન કરનાર પં. લાલચંદલાઈ ગાંધીએ તેના ઉપર વિશિષ્ટ પ્રકાશ પાડ્યો છે. અને તેમણે ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ને મધ્યકાળની એક ગણનાપાત્ર કૃતિ ઓળખાવીને લખ્યું છે કે ‘કવીશ્વર જયશેખરસૂરિએ પરપ્રવાહિયોના મિથ્યાવાદ પ્રહારોના પ્રતિકારરૂપ, લોકપ્રચલિત પાખંડ અને લોકો-તર ધર્મના સત્ય સ્વરૂપને પ્રકાશિત કરનાર સંસ્કૃત ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ની અને ગુજરાતી આ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ની રચના કરી

* જુઓ : મરાઠી દૈનિક ‘સત્યવાદી’નો અંગ્રલેખ, તા ૧૪-૧૨-૧૯૮૦

હોય એમ એ અન્થોતુ' તુલનાત્મક દષ્ટિએ નિરીક્ષણ કરતાં જણાઈ આવે છે.*

મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યમાં રૂપકના પ્રકારની ગુદી ગુદી કૃતિઓની રચના થઈ છે તેમાં 'ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ'ની પૂર્વે ખાસ કેઈ રચના જોવા મળતી નથી, પરંતુ 'ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ' પછી 'આત્મરાજ રાસ' (કવિ સહજસુંદરકૃત), 'મોહ વિવેકનો રાસ' (સુભતિરંગકૃત), 'વિવેક વણુઓરો' (ત્રેમાનંદકૃત), 'વ્યાપારી-રાસ' (જિનદાસકૃત), જીવરામ શેઠની સુસાફરી (જીવરામ ભટ્ટકૃત) વગેરે સળંગ રૂપકના પ્રકારની રચનાઓ થયેલી છે. ડૉ. લોગીલાલ સાહેસરા કહે છે તેમ 'ગુજરાતીમાં પણ ત્યાર પછી વાણિજ્યમૂલક અને વાણિજ્યમૂલક અનેક નાનાંમોટાં રૂપકો લખાયાં છે, પણ તેમાંતુ' કેઈ જયશેખરસૂરિના ઉક્ત કાવ્યની બરાબરી કરી શકે તેમ નથી.'^x

સ્વ. કેશવલાલ કુવર આ રૂપકકાવ્યથી એટલા પ્રભાવિત થયા હતા કે એમણે લખ્યું છે કે 'સંસ્કૃત કવિ તરીકે જયશેખરસૂરિ'નું જો સ્થાન હોય તે હો, પણ ગુજરાતી કવિ તરીકે તો તેમનો હરજો ઊંચો છે. આ એક જ ગુજર કાવ્યથી જૈન કવિ પ્રથમ પંક્તિના સાહિત્યકાર બને છે. જૈનેતર સાહિત્યની જેમ જૈન સાહિત્ય ચકલે-ચૌટે ગવાયું હોત તો જયશેખરસૂરિએ પણ લાલણ અને ત્રેમાનંદના જેવી પ્રસિદ્ધ લોકમાં મેળવી હોત.'⁺

લોગીલાલ સાહેસરાએ આ રૂપકકાવ્યની મહત્તા ઠરાવતાં લખ્યું છે કે 'રૂપકઅન્યની મર્યાદામાં રહીને ત્યાવી સુદીર્ઘ રચના કરવા છતાં કાવ્યરસ અસખલિત વહ્યો જાય છે. એમાં કતોની સંવિધાનશક્તિને,

* જુઓ : 'ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ', સંપાદક પં. લાલચંદલાઈ ભગવાનદાસ ગાંધી, પૃ ૬

x 'પ્રતિહાસની કેડી', પૃ ૨૦૭,

+ 'પંદરમા શતકનાં પ્રાચીન ગૂજર કાવ્યો'

ભાષાપ્રભુત્વનો તથા એની કવિપ્રતિભાનો વિજય છે. કાવ્યનો છંદો-
બંધ હ્રંડા, ચોપાઈ, વસ્તુ, છપ્પય આદિ માત્રામેળ છંદોમાં તથા
ગીતોમાં થયેલો છે. કાવ્ય નામે યોગબાતા અશુદ્ધ ભુજંગીનો પણ
કેઈ ઠેકાણે પ્રયોગ છે. અક્ષરના, રૂપના, માત્રાના અને લયના બંધનથી
સુક્ત, છતાં એમાં લેવાતી છૂટ લોગવતું પ્રાસયુક્ત ગદ્ય - જે ‘ખોલી’
નામે યોગબાય છે તે પણ એમાં પ્રસંગોપાત આવે છે.*

આમ, ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ એ ‘પ્રબોધચિંતામણિ’નું અનુ-
સર્જન છે એ તો સ્પષ્ટ જ છે તેમ છતાં મહાકવિની પ્રતિભા ધરા-
વનાર કવિ જયશેખરસૂરિનું ગુજરાતી ભાષા ઉપરનું પ્રભુત્વ પણ
એટલું જ અસાધારણ છે એ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ વાંચતા આપણુ-
ને પ્રતીત થાય છે. કદાચ કેઈને ભે ‘પ્રબોધચિંતામણિ’ની વાત
કરવામાં આવી ન હોય અને તેવી અધિકારી વ્યક્તિ ‘ત્રિભુવનદીપક
પ્રબંધ’ વાંચે તો આ કૃતિ એક સ્વતંત્ર સમર્થ સર્જનકૃતિ છે એવું
તેને જણાયા વગર ન રહે. એટલે કે કવિની મૌલિક સર્જકપ્રતિભા
સહજ રીતે જ આ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’માં ખીલી ઊઠી છે.

આમ, ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ આપણા મધ્યકાલીન ગુજરાતી
સાહિત્યની એક મહત્વની, માર્ગસૂચક સ્તંભ જેવી ઉત્તમ કાવ્યકૃતિ
છે અને સુદીર્ઘ, સવિસ્તર રૂપકકથા કાવ્યમાં એની તોલે આવે એવી
ખીણ કેઈ કૃતિ હજી ભેવા મળી નથી.

* ‘ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, - ભાગ ૧,

પૃ ૨૭૮, સ પા. ભેશી, રાવળ, શુક્લ

‘ત્રિભુવનદીપક પ્રગંધ’નું કથાવસ્તુ

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ ૪૩૨ જેટલી કડીમાં આ રૂપક-કાવ્યની રચના કરી છે. કવિ ગૌતમસ્વામીને નમસ્કાર કરીને પછી પોતાના કાવ્યનો આરંભ કરે છે. રાગ ધન્યાસીમાં લખેલી હુકાની પ્રથમ ત્રણ કડીમાં પહેલા પરમેશ્વરને, અરિહંત પ્રભુને પ્રણામ કરે છે અને ત્યાર પછી માનસ-સરોવરમાં હંસ પર બિરાજતી સરસ્વતી માતાનું નતમસ્તકે ધ્યાન ધરે છે. અને તેની સહાય લઈ પોતે આ સોહામણી કાવ્યની રચના કરે છે, એમ જણાવે છે. ત્યાર પછીની કડીઓમાં કવિ આત્મશુદ્ધિની આવશ્યકતા, નવમા શાંતરસનો વિશિષ્ટ મહિમા અને અનુપમ આત્મજ્ઞાનનો પ્રભાવ સમજાવી શ્રોતા(વાચક)ને સાવધાન થઈ હંસવિચાર શુદ્ધાત્મા વિશેની કથા સાંભળવા કહે છે.

આમ, આરંભની આઠ કડીમાં પ્રાસ્તાવિક વાત કરી, નવમી કડીથી કવિ ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રગંધ’ની કથાનો - પરમહંસ રાજાની કથાનો આરંભ કરે છે.

અત્યંત તેજસ્વી પરમહંસ નામના રાજા ત્રણ ભુવનમાં રાજ્ય કરે છે. તેમને ચેતના નામે રાણી છે. પરમહંસ રાજા અને ચેતના રાણી આનંદથી દિવસો પસાર કરે છે. કવિ લખે છે :

‘તેજવંત ત્રિહુભુવન મઝારિ, પરમહંસ નરવર અવધારિ;
જેહ જપતાં નવિ લાગઈ પાપ, દિનિ દિનિ વાધઈ અધિક પ્રતાપ;
બુદ્ધિ મહોદધિ બહુ બલવંત, અકલ અજેઉં અનાદિ અનત;
ક્ષણિ અમરગણિ ક્ષણિ પાયાલિ, ઇન્છાં વિલસઈ તે ત્રિહુકાલિ. ૯

૦

૦

૦

‘રાણી તાસુ અતુર ચેતના, કેતા શુભ બોલઈ તેહના ?
રાઉરાણી બે મનનઈ મેલિ, ફિરિ ફિરિ કરઈ કપૂલલ કેલિ. ૧૪

કોઈક વખતે માયા નામની રમણી પરમહંસ રાજાને મળે છે. ‘પરમહંસ રાજા તેનું રૂપ જોઈ તેના તરફ આકર્ષાય છે. તે વાત ચેતના રાણી જાણી જાય છે અને પરમહંસ રાજાને માયાના મોહમાં પડવાની ના પાડે છે અને કહે છે કે જો માયાના મોહમાં પડશે તો રાજ્યનો ત્યાગ કરવો પડશે અને સંસારમાં ભ્રમણ કરવું પડશે. આ પ્રમાણે ચેતના શિખામણુ આપે છે પરંતુ તે શિખામણુ ભરેલા ઘડા પરથી પાણી જેમ વહી જાય તેમ પરમહંસ રાજાને અસર કરતી નથી તે દર્શાવતાં કવિ લખે છે :

‘જે સીખામણુ તીલ્લુઈ કહી, ભરિયા ઘડા ઉપરિ તે વહી.’ રપ

પરમહંસ રાજા ચેતના રાણીનો પણ ત્યાગ કરી દે છે તેથી ત્રણે ભુવનનું રાજ્ય નાશ પામે છે અને રાજા કાયાનગરી વસાવી તેમાં સંતોષ માને છે.

પરમહંસ રાજા આ કાયાનગરીની ધુરા પોતાના મન નામના પ્રધાનને આપે છે. મલ્લિન વૃત્તિવાળો મન-પ્રધાન રાજાને બંધનમાં નાંખી રાજ્યને ધૂળધાણી કરે છે. પાપરૂપી પાશથી પરમહંસ રાજાને બાંધી દે છે. ત્યારે દુઃખી થયેલો પરમહંસ રાજા ચેતનાની શિખામણુને યાદ કરી પશ્ચાત્તાપ કરે છે પરંતુ પરમહંસ રાજાને કોઈ છોડાવનાર નથી.

મન-પ્રધાનને બે પત્નીઓ છે : પ્રવૃત્તિ અને નિવૃત્તિ. પ્રવૃત્તિને મોહ નામનો પુત્ર જન્મે છે અને નિવૃત્તિને વિવેક નામનો પુત્ર જન્મે છે. પ્રવૃત્તિ સ્વભાવથી જ ઉછાંછળી છે. પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે રાજકાર્ય કરાવે છે અને મનને ગ્રેમથી પોતાને વશ કરી લે છે. તે મનને ત્રણ ભુવનમાં ભભાવે છે તેથી મનને ક્ષણવાર પણ સમાધિ કે વિશ્રામ મળતો નથી.

હવે કોઈ વખત જ્યોત્ત બોધને મન-પ્રધાનને પ્રવૃત્તિ કહે છે કે ‘નિવૃત્તિ નામની આપની પત્ની અમને મારવાના ઉપાયો કરી

રહી છે. આપણા મોહ નામના પુત્રનો પણ નાશ કરવા પ્રયત્ન કરે છે. તેથી મારા મનમાં દિવસરાત જો જ ચિંતા થાય છે કે આ મોહ કેવી રીતે મોટો થશે ?' આ પ્રમાણે મનને ચડાવી નિવૃત્તિ અને તેના પુત્ર વિવેકને દેશવટો અપાવે છે. પછી મન, પ્રવૃત્તિ અને માયા ત્રણે નિવૃત્તિના જવાથી આનંદિત થાય છે અને પરમહંસ રાજાને બાંધી પોતાની ઇચ્છાઓ પૂરી કરે છે. પ્રવૃત્તિ મોહકુમારને રાજ્ય અપાવે છે અને પોતાનો મનોરથ પૂર્ણ કરે છે.

મોહકુમાર રાજા બને છે. તેની આજુ જગતમાં વતી રહી છે. ત્યાર પછી મોહકુમાર અવિદ્યા નામની નગરી સ્થાપે છે. આ અવિદ્યા નગરીનું વર્ણન કરતાં કવિ લખે છે .

‘ અવિદ્યા નગરી ગઢ અજ્ઞાન, તૃષ્ણા વાધ મોહું માન. ૫૬
કલાચારુ કાસીસાંઉલિ, ચ્યારિયં દુર્ગતિ વહિતી પોલિ;
વિષયબ્યાપ વારુ આરામ, મંદિર અશુભાં મન પરિણામ. ૫૭
કામાસન જે કહિયાં પુરાણિ, ચઠરાસી ચહુટાં તે બાણી;
ભૂરિ ભવંતર સેરી હુધં, કૂડબુદ્ધિ તે ઘરિ ઘરિ કુધ. ૫૮
મમતા પાદ્રતણી રખવાલિ, કુમત સરોવર મિથ્યાપાલિ;
નિર્વિંથારુ નિવસઈ તિહાં લોક, થોડઈ ઉચ્છવ થોડઈ શોક.’ ૫૯

મોહરાજાનો પરિવાર .-

દુર્મતિ નામની મોહરાજાની રાણી છે. તેના મોટા પુત્રનું નામ કામ છે. રાગ, દ્રેષ જો બે એના નાના પુત્ર છે. નિદ્રા, અધૃતિ અને મારિ (હિંસા) જો મોહ રાજાની પુત્રીઓ છે. મિથ્યાદર્શન પ્રધાન છે. આઠ કર્મ તે તેના રાણા છે. સાત વ્યસન તે રાજ્યના સાત અંગ છે. ચાર્વાક નામનો બાલમિત્ર છે. અમર્ષ નામનું છત્ર છે. રતિ અને અરતિ ચામર ઢાળે છે. સર્વ પરિગ્રહ નામનો લંકાર છે. આવા પ્રકારની મોહરાજાની ઋદ્ધિ છે.

નિવૃત્તિ અને વિવેક પોતાને રહેવા અનુકૂળ સ્થળ શોધે છે. ફરતાં ફરતાં તેઓ પ્રવચન નામની નગરીમાં આવે છે. રળિયામણા નગરને જોઈને વિવેક માતાને કહે છે કે આપણે અહીં વિસામો લઈએ. માતા-પુત્ર બન્ને શમ-હમ નામના વૃક્ષની છાયામાં બેસે છે. ત્યાંના કુલપતિ વિમલજોધને જોઈને નમસ્કાર કરે છે. નિવૃત્તિ હાથ જોડીને વિમલજોધને પૂછે છે કે ‘હું’ મારા પુત્રને સુખી ક્યારે જોઈ શકીશ?’

કુલપતિ વિમલજોધે વિવેકકુમારને જોયો અને ખોળામાં બેસાડ્યો. કુમારનાં લક્ષણો જોઈ કુલપતિ આનંદિત થયો. પછી નિવૃત્તિને કહે છે કે ‘આ કુમારની તોલે અન્ય કોઈ નર નથી. પરંતુ મારું એક વચન માનો.’ કવિ લખે છે :

‘એ બેટકે હું’ સુખિ વિલસંતુ દેખિસુ કેતઈ કાલિ ?
કુલપતિ કુમર આલોકિઉં એ, આપણુઈ દરિ ઉચ્છગિ;
લક્ષ્મ કરી લક્ષણુ ઝોલખિયાં એ, બિલટ માઈ ન અંગિ.
હરખિ મહારિખિ ઇમ જોલઈ....

ઉદયવંતુ એ કુમર અવરુ નરે એહ ન તોલઈ જઈ.’ ૭૬

વિમલજોધ કહે છે કે ‘દેવીઓ, અપ્સરાઓ પણ જેને નમે છે એવી મારે સુમતિ નામની પુત્રી છે. તેને જો વિવેક પરણે તો તે સુખી થઈ શકે.’ નિવૃત્તિ તો રાજી થાય છે કે ‘હું’ તો રહેવા સ્થળ શોધતી હતી, પણ આ તો મને વહુ પણ મળી ગઈ.’ કવિ લખે છે :

‘ઘેવરમાહે એ ધૃત હલિઉં, થાહર જોતાં સગપણુ મિલિઉં.’ ૭૮

બળી વિમલજોધ કહે છે કે ‘આ પ્રવચનનગરીના અરિહંત રાજા છે. ચોસઠ ઈંદ્રો તેમની સેવા કરે છે. કરોડો દેવો તેમને નમસ્કાર કરે છે. સુક્રિત અને ભુક્રિતના દાતાર છે. મણિમય ત્રણુ ગઢ ઉપર તેમનો વાસ છે. વગાડયા વગર જ વાજિંત્રો વાગે છે. ગગન-પ્રમાણુ કવજ ફરકી રહ્યો છે. ધર્મચક્ર પૃથ્વી પર ઝળહળે છે. કાંટાઓ

જિંધા થઈ જાય છે. સુવર્ણકમલો પર ચરણો સ્થાપે છે. એવા અરિહંત રાજાની આજ્ઞાને જો વિવેક અનુસરે તો કાર્યસિદ્ધિ કરી શકશે.’

નિવૃત્તિ અને વિવેક અરિહંત રાજાની આજ્ઞાને પાળી તેમને પ્રસન્ન કરે છે. પોતાનો પુત્ર આવો મહાન છે એ વિચારી નિવૃત્તિ હર્ષિત થાય છે તે વિચારે છે કે જેના પાસે પુત્ર નથી તે પતિ અને પત્ની બન્ને દાસ-દાસી સમાન છે. ત્રિય વિના ક્ષી અધારી રાત્રિ જેવી છે પરંતુ જેનો પુત્રરૂપી દીવો ઝળહળે છે તેનું જીવન દિવાળી સમાન પ્રકાશિત બને છે.

નિવૃત્તિ પોતાના પુત્રને હિતશિક્ષા આપતાં કહે છે, ‘હે વત્સ ! આ નગરીના નિરંજન રાજાને સ્થિર થઈને આરાધ જેથી મોહરૂપી મહાન સુલટનો નાથ કરી શકાય.’ કુમાર પણ માતાને કહે છે, ‘હે માતા ! હું આપના રૂઢ અને સાકર જેવા વચ્ચેના સાંભળી ઘણો આનંદિત થયો છું. તેનો ક્યારે પણ લોપ કરીશ નહીં.’

હવે વિવેક અરિનો ઉચ્છેદ કરવા તૈયાર થાય છે. અરિહંત રાજા વિવેકને પુણ્યરંગ પાટણ નામની નગરીનો રાજા બનાવે છે. તત્પરચિંતન પટ્ટહસ્તિ ઉપર આરૂઢ થઈ વિવેક નિવૃત્તિ અને સુમતિને સાથે હર્ષ આહંબરપૂર્વક નગરીમાં પ્રવેશ કરે છે. પુણ્યરંગ પાટણમાં વિવેકની આજ્ઞા વર્તે છે. તેથી પાખંડીઓ પ્રાણનો ત્યાગ કરે છે. જ્ઞાન-તલાર રાજ્યનું રક્ષણ કરે છે.

આ બાળુ મોહરાજા વિચારે છે કે ‘મારા પિતા મૂર્ખ હો કે જેમણે વિવેકને જીવતો રાખ્યો છે. ઉંદર અને સાપ સમાન અમારા બન્ને ભાઈઓનો સ્નેહ છે. તેથી મારે વિવેકને મારી નાખવો જોઈએ.’ વિવેકને શોધવા પોતાના ચર પુરુષોને મોહરાજા મોકલે છે. હંલાદિ સેવકો પૃથ્વી પર વિવેકને શોધવા ભાગે છે. વિવેક પુણ્યરંગ પાટણમાં છે તે જણાતાં તેઓ પુણ્યરંગ પાટણ-નગર તરફ જાય છે પરંતુ જ્ઞાન-તલાર તેમને શેકે છે, જેથી હંલા ત્યાં રોકાય છે અને

મોહના બીજા સેવકો પાછા જાય છે અને મોહને સમાચાર આપે છે. દંભને ન જોતાં મોહરાજા સેવકોને પૂછે છે કે દંભ કયાં છે? ત્યારે ત્યાં બનેલી હકીકત સેવકો મોહને કહે છે. દંભની રાહ જોતાં જ દંભ સલામાં પહોંચે છે ત્યારે મોહરાજા પ્રેમથી પીઠ ઉપર હાથ ફેરવીને સર્વ સમાચાર પૂછે છે.

દંભ વિવિધ શુભ વેષ પહેરીને પુણ્યરંગ-પાટણ નગરમાં ગયો હતો. તે ત્યાંનું વૃત્તાંત મોહને જણાવે છે. દંભ પુણ્યરંગ પાટણનું વર્ણન કરે છે. કવિ લખે છે :

‘કિંદૃષ્ટં વેસંતરિ ફિરી, નિરપિઠ નયર અસેસ;
ચારુ અધિપતિ તઠિ તિહાં, કુણ્ણિહિ ન કિસિહિ કલેસ.’ ૧૫૩

૦

૦

૦

ગ્રાહક સરિસઠિ વુહરતાં, તિણ્ણિ પુરિ લાભ અસંખ;
આપે ઉડહહ બાકુલે, લખલખ કંચણ લક્ખ. ૧૫૫
નારીનઠિ કરલિંઈ પુરુષ, ઇણ્ણિ તુમહારં વાસિ;
કોઈ કાંઈ માગંઈ નહીં, સ્વામી તિહાં સુખવાસિ.’ ૧૫૭

‘પુણ્યરંગ નગરમાં બ્રહ્મચર્યરૂપી સરોવર છે અને તેની નવ-વાડ રૂપી નવ પાલિ છે. સંયમરૂપી વન અતિ રળિયામણું છે. જયણા નામની પાદર દેવતા છે. સુકૃત નામનો મહાગઠ છે. ઘરે ઘરે શ્રુત-રસના ફૂવા છે સમતારૂપી શેરી છે. ત્યાં અમારિની ઉદ્ધોષણા થાય છે સ્વામીભક્તિ થાય છે સફળરુઝો આગમ વાંચે છે. જિનાલયોમા મહોત્સવ થાય છે. વળી વિવેકના પરિવારનું વર્ણન કરતાં દંભ કહે છે :

‘રાણી સુમતિ ખરઠિ અનુરાગુ, જેઠઠિ જેટઠિ તસુ વયરાગુ;
સંવર સમરસ લહૂય કુમાર, બાલમિત્રુ પુણ્ણ સુવિચાર. ૧૬૬
મૈત્રી કરુણા સુદિત ઉપેખ, જેટ્ટી બહૂય રૂપની રેષ,
સુહૃતા સુહૃવડિ સમકિતુ લેખિ, પરુષકાર તાં દલવંઈ દેખિ.’ ૧૭૦

સુમતિ નામની વિવેકની રાણી છે. મોટો પુત્ર વેરાગ્ય છે. સંવર અને શમરસ બે નાના પુત્રો છે. સુવિચાર નામનો બાલમિત્ર છે. અત્યંત રૂપવાન મૈત્રી, કરુણા, મુહિતા નામની પુત્રીઓ છે. સમકિત નામનો મહેતાજી છે. ઉપશમ, વિનય, સરલ અને સંતોષ એ ચાર મહાધર છે. નગરીમાં શુભધ્યાનરૂપી ગુપ્તચર ફરે છે. વિવેક રાજાએ શુરુના ઉપદેશરૂપી છત્ર ધારણ કર્યું છે. રાજ્યમાં શીલરૂપી હાથી ખૂલે છે. સામાયિક નામનો સારથિ છે. કર્મવિવર નામનો પ્રતિહાર છે. આગમોના અર્થરૂપી ભંડાર છે. ક્રિયાકલાપરૂપી કોઠાર છે. સાત તત્ત્વરૂપી રાજ્યનાં સાત અંગ છે. આચાર્યના છત્રીસ શુભરૂપી ઇંડા-શુદ્ધ છે. સારા પુરુષોની સંગતિ નામની પર્વત છે. સત્યરૂપી સિંહાસન છે. બાર ભાવનાઓરૂપી નૃત્ય કરનારનાં પાત્રો છે. આ પ્રમાણે વિવેકરાજાની રાજ્યઋદ્ધિ છે.

વિવેકરાજ સભામાં બેઠેલા છે ત્યાં તેમણે ઈંકને ભેયો. તેથી મંત્રીને બોલાવી તેની સાથે મોહરાજાને છૂતવા માટે ચર્ચા કરે છે. મંત્રીએ કહ્યું, ‘એ માટે કોઈ ઉપાય શોધવો બેઠેલો. એ માટે શુરુ-ભેશીને તેડાવીએ.’ શુરુભેશી વિવેક રાજા પાસે આવે છે અને આ પ્રમાણે કહે છે :

‘સુહૃતઈ તેડિઉ શુરુ ભેઈસી, વાત કહી તિણિ ભેઈ ઇસી;
અમ્હ મતિ મૂઠઈ હિયઈ ધરી, તમ્હિ બાણુઈ તાં પ્રવચનપુરી. ૧૭૬
રાજ કરઈ છઈ રાઉ અરિહંત, હ(ઉ)પદેશ તેહનઉ સામંત,
શ્રદ્ધા નામિં તામુ વ ઘરણિ, હીપઈ દેહિ મુશુણ આભરણિ. ૧૮૦
તિણિ બઈ છઈ બે હીકિંરી, નામુ પુણ સંયમસિરી;
તે જઈ રાઉ પરણે વાલહઈ, વચરી વંસતિ લીલાં હહઈ.’ ૧૮૧

અરિહંત રાજાનો સહુપદેશ નામનો સામંત છે. તેની શ્રદ્ધા નામની પત્ની છે. તેને સંયમશ્રી નામની પુત્રી છે. ‘તેની સાથે બે વિવેકકુમાર પરણે તો ગૈરીના વંશનો નાશ થઈ શકે.’ એમ કહીને

શુરુભેરી ગયા પરંતુ વિવેક ‘જે પત્નીના ભત્તાર થવાની પોતાની ઈચ્છા નથી’ એમ મત્રીને જણાવે છે. જે પત્નીના પતિને કેવું દુઃખ હોય છે તે બતાવતા કવિ લખે છે :

‘હઉં કિમ પરણઉં સંયમસિરી ? ઇંક છઈ આગઈ અંતેઉરી;
નીદ્ર ન સૂઈ ભૂષ ન જિમઈ, કલિ ભાગઉ ઘર બાહરિ ભમઈ;
જીણઈ નારી દોઈ પરિગ્રહી, દોઈ ભવ વિણ્ઠા તેહના સહી. ૧૮૩
બિ કીજઈ જઈ કિમઈ કલત્ર, મનસા હોઈ સહી વિચિત્ર;
ઈંક આઘી ઇંક પાછી કરઈ, તિણિ પાથિં નર ચૂડા ભરઈ. ૧૮૪
એક ઘરણિ તાં ઘરની મેઢિ, બીજી હુઇ તઉ વાધી વેઢિ;
બિહું નઉં મન છાયરતુ રુણઈ, પચ્છઈ પચ્છાતાવે બલઈ.’ ૧૮૬

આ વિચાર વિવેકરાયની પ્રથમ સુમતિ રાણી સાંભળે છે ત્યારે તે કહે છે કે ‘સર્વ’ સ્ત્રીઓ સમાન નથી હોતી. કુલીન અને અકુલીન સ્ત્રીઓમાં ભેદ હોય છે વળી મારી જે શોકચ આવશે તેની સાથે હું પ્રેમથી રહીશ. જેમ આપની આજ્ઞા હશે તે પ્રમાણે અમે બન્ને કાર્યો કરીશું. માટે આપ આનંદથી સંયમસ્ત્રીને પરણો.’ આ પ્રમાણે સુમતિ વિવેકરાજને ફરી પરણવાની પ્રેરણા આપે છે.

પત્નીની પ્રેરણાથી પ્રેરાયેલો વિવેકરાજ પરણવા તૈયાર થાય છે. તે માટે શુભાધ્યવસાય નામના સુલટને અરિહંત રાજ પાસે સંયમ-સ્ત્રીનું માગું કરવા મોકલે છે.

આ બધા સમાચાર આપી ઠંભ મોહરાજને સાવધાન કરે છે. દિવસે દિવસે વિવેકના રાજ્યનો વિસ્તાર વધતો જાય છે તે સાંભળી મોહરાજ ક્ષોભ અનુભવે છે અને વિવેકને જીતવા વિચાર કરે છે. મોહરાજને ચિંતાતુર બેઈ તેનો મોટો પુત્ર કામ પોતાનું શૌર્ય દર્શાવી ચુક માટે આજ્ઞા માળે છે. તે કહે છે કે ‘પિતાજી, હું નાનો છું એમ ન વિચારતા, કારણ કે સિંહનું બચ્ચું નાનું હોય છે એમ છતાં હાથીને હણે છે’

મોહરાજા પોતાના આવા વીર પુત્રને આશીર્વાદ આપી યુદ્ધ કરવાની અનુજ્ઞા આપે છે. કામકુમાર પોતાના વિશાળ પરિવાર સાથે પ્રયાણ કરે છે. આઠ મહર્ષી હાથીઓ, પાંચ ઇન્દ્રિયર્ષી ઘોડાઓ, કુવિકલ્પર્ષી મહાન રથ, સાત વ્યસનર્ષી સૈન્ય તેની સાથે છે. તે સમયે વિકથાર્ષી પ્રયાણની ભેરીના અવાજ થાય છે.

કામ જ્યાં જ્યાં જાય છે ત્યાં ફરેકમાં કામવાન્નના અથત કરી બધાને વશ કરે છે. બ્રહ્મલોકમાં બ્રહ્માને વશ કરે છે સાવિત્રીના સ્વીકાર કરાવીને, કૈલાસપતિ શંકરને પાવંતી સાથે ભેડી ઈર્ષને, ગૌતમ વગેરે ઋષિઓને પણ એક એક સ્ત્રી અંગીકાર કરાવીને તે મોહરાજાની આજ્ઞા સ્થાપે છે. કામકુમાર ત્યાંથી પુણ્યરંગ પાટણ તરફ પ્રયાણ કરે છે. પુણ્યરંગ પાટણમાં વિવેકને આ સમાચાર મળતાં તરત જ પોતાના મિત્ર વિચારને કહે છે કે ‘હમણાં મારે મોહના પુત્ર કામકુમાર સાથે યુદ્ધ કરવું’ તે યોગ્ય નથી, ‘પરંતુ સંયમશ્રી સાથે પરણ્યા પછી અવસરોચિત યુદ્ધ કરીશ.’ આમ પોતાની ઇચ્છા વિચાર મિત્રને જણાવે છે ત્યાં જ અરિહંત રાજા પાસે મોકલેલ શુભાધ્યવસાય આવી પહોંચે છે અને વિવેકને કહે છે કે ‘આપ પ્રવચનપુરીમાં પહોંચી જાઓ.’ તે સાંભળી વિવેકરાય મિત્ર વિચારને લોકોની સંભાળ કરવાનું સોંપી તથા પોતાની પાછળ લઈ આવવાની શિખામણ આપી પ્રવચનનગરીમાં જાય છે. પાછળ નગરલોકોને સાથે લઈ વિચાર પણ પ્રવચનનગરીમાં જાય છે.

કામદેવના શત્રુઓ પુણ્યરંગ પાટણમાં ફરી વળે છે. પ્રમાદી લોકો જે ત્યાં રહ્યા હતા તે બધા કામવશ બની જાય છે. આમ, કામકુમાર ત્રિલોકમાં વિજય મેળવે છે પરંતુ વિવેક ઉપર વિજય નથી મેળવી શકતો. વિવેક નાસી ગયો છે તે વાત કામકુમારે જાણી. ‘નાસી ગયેલાની કેડ શી કરવી ?’ વળી પ્રવચનનગરીમાં જવાને પિતાનો આદેશ નથી. જેથી હવે નિજ સ્થાનકે જઈ એમ કહી બિરુદાવલી બોલાવતો કામકુમાર પાછો ફરે છે. અવિદ્યા નગરીએ

પહોંચે છે. ત્યાં મહોત્સવ થાય છે. કામકુમાર માતાપિતાને પ્રણામ કરે છે ત્યારે માતા હર્ષિત થઈ શુભાશિષ આપે છે. મોહરાજ કામકુમારને ઝોળામાં ઝેસાડે છે અને ત્રિલોક જીતવાનું વૃત્તાંત પૂછે છે. ત્યારે તે અવસરે કામકુમારનો મિત્ર કામકુમારે કરેલા વિજયનું વૃત્તાંત વણુંવે છે. એ સમયે પાપમૃત નામનો ભટ્ટ મહનકુમારના છંદ ભણે છે. પુત્રનું આવું પરાક્રમ સાંભળી નરનાથ આનંદિત થાય છે. પરંતુ ‘વિવેક જીવતો ગયો તે ત્યાં સંયમશ્રીને પરણી પોતાના વંશનું નિકંદન કરશે’ એમ વિચારથી કોષિત થાય છે. એ સમયે કોઈ એક પ્રતિહાર રાજસભામાં આવી કર જોડી મોહરાજને નમસ્કાર કરે છે અને કહે છે કે કોઈ શુણ્વણ પુરુષ આપને મળવા ચાહે છે. મોહરાજ આજ્ઞા કરે છે કે તેને જલ્દીથી રાજસભામાં લઈ આવે. રાજની આજ્ઞા થતાં તે પુરુષ રાજસભામાં આવે છે તેનું વિકરાળ રૂપ જોઈને મોહરાજ હરી જાય છે.

તેના રૂપનું વણુંન કરતાં કવિ લખે છે :

‘તસ્ય સિરિ ઝાળરિયાલિ ઝાંટિ, ફરલઉ જિસિઉ દિસિ કીધઉ ખાંટિ;
ભુઈ કંપાવઈ મેલ્હી પાય, રાતે નયણિ ખીડાવઈ રાય,
વિકટ વચન કર ચરણ અચોર, નસાનાલ ભણે છંઈ દોર. રહ્ય
તેહનું રૂપ કાલ વિકરાલ, દેખી ચમકિઉ મનિ ભૂપાલ;’

પછી તે પુરુષ મોહરાજને પ્રણામ કરે છે ત્યારે રાજા તેનું નામ પૂછે છે. તે કહે છે, ‘હે સ્વામી ! મારું કલિકાલ નામ છે. અને આપ જો આજ્ઞા આપો તો આપની પાસે રહેવા ઇચ્છું છું. વળી આપના જે અરિહંત રાજા શત્રુ છે તે મારા પણુ શત્રુ છે. તેથી તેનો હું નાશ કરવામાં આપને સહાય કરીશ. સુદિતમાર્ગને ભાંગી નાંખીશ અને વીરવિવેકને પણુ હરાવી દઈશ. પ્રવચનનગરીનો નાશ કરીશ, જ્ઞાનતલાર-રક્ષકને હણી નાંખીશ. ઉપશમ, સંવરાદિ શત્રુઓનો પણુ નાશ કરીશ.’ આ પ્રમાણે મોહરાજને કલિકાલ કહે છે. કલિકાલનાં આવાં વચનો સાંભળીને મોહરાજ પોતાના રાજ્યમાં તેને

રાખે છે. કળિકાળને પોતાનાં વચનો પ્રમાણે વર્તન કરતો જોઈ મોહતું સૈન્ય મસ્ત બને છે. કળિકાળ પ્રવચનનગરીમાં ફેર વર્તીવે છે. મુનિ-વરોમાં કુમેળ વધે છે. તેઓ જીવાજીવનો વિચાર કરતા નથી. નમસ્કાર મહામંત્રમાં તેમને વિશ્વાસ રહ્યો નથી. તેઓ ક્ષુદ્રમંત્રોનો અભ્યાસ કરે છે. ભાષાસમિતિ તો દૂર નાસી ગઈ છે અને તપ, ઉપશમ તો જાણે પૂરમાં તણાઈ ગયાં છે. કુલવાન સ્ત્રી ઘર છોડી બહાર રમે છે. આવશ્યકની વાતો ગમતી નથી. શૃંગાર ગમે છે. પરતુ શુરુને ઉપદેશ ગમતો નથી. આમ ઘણા પુરુષોને કલિયુગે વશ કર્યાં. વળી સુક્રિતપુરીમાં જે જતા હતા તેને પણ કલિકાલે શ્રહણ કર્યાં, તેથી તેઓ મોહ પાસે જઈને રહ્યાં. વળી કેટલાક પરમેશ્વર પાસે આવી કર જોડી પોકાર કરવા લાગ્યા, ‘આપ અમારાં માતાપિતા છે’. આ સંતાપથી અમને ટાળો, અને ભવરૂપી જંગલથી પાર ઉતારો.’

આ પ્રમાણેનાં વચનો સાંભળીને જિનેશ્વર પ્રભુ વિવેકને મોહ-રાજનાં ઢગતું નિર્હાન કરવા વિલંબ ન કરવાનું જણાવે છે. અને સંયમશ્રી સાથે પરણવાનું જણાવે છે. આ સંયમશ્રી મહાન વીરકુળમાં પેદા થયેલી છે અને પોતે પણ શૂરવીર કન્યા છે. વીર પુરુષોને જ વરવાની ઇચ્છાવાળી છે. તેની સાથે પરણવાથી જ્ઞાનકળાઓ વૃદ્ધિ પામે છે. ઇંદ્રો-દેવો પણ મનની શુદ્ધિપૂર્વક સેવા કરે છે. આઠે પ્રકારની સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે. આમ સંયમશ્રીની શ્રેષ્ઠતા અને હુબ્રામ્યતા અરિહંત પ્રભુ વિવેકને સમજાવે છે અને વીરચરિત્ર પ્રગટાવવાથી સંયમશ્રીની પ્રાપ્તિ જણાવે છે. કુમાર પણ સ્વામીને કહે છે કે ‘આપણી સભામાં તે નારીને લાવો. આપનું નામમંત્ર હૈથે ધરીને વીરતાને પ્રગટ કરીશ.’

ત્યારપછી વિવિધ વાંજિત્રો વાગે છે, નારીઓ ઓવારણાં લે છે. વીર વિવેક પરણશે તેથી સાજનો ઉતાવળા થયા છે. લોકો કહે છે કે આ વીર વિવેક કેવી રીતે વિકરાલ વાઘનું હમન કરશે ? કેવી રીતે અગ્નિની જ્વાળાને પીશે ? કેવી રીતે આધાર વગર ગિરિને

ઉપાડશે ? કેવી રીતે કરવતની ધાર ઉપર ચાલશે ? કેવી રીતે રાધા-વેધ સાધશે ?

સભાની મધ્યમાં અરિહંત રાજા સંયમશ્રીને લાવે છે. ત્યારે રાગ અને દ્રેષ નામના જે સિંહ ભેડે છે. તેના નખ ઠેકાણા સરખા છે અને પૂંછડીથી જૂમિને કંપાવે છે. કેશવાળી ધૂણાવે છે તે ભેઈ લોકો મહેલ પર ચઢી જાય છે. પરંતુ વિવેકકુમાર તો સમતા ગુણથી તેતું કમન કરી નાખે છે. અગ્નિની જ્વાળા પીવી સહેલી છે પરંતુ સર્વવિરતિની વાચા ઢોલેલી છે તે વિવેકકુમાર મુખમાં લે છે. પાંચ મહાન્નત પાંચ મેરુ સમાન છે. વિવેકકુમાર તપસ્વી કરવતની ધાર ઉપર ચાલે છે. બાવીસ પરિષદો ને સોળ ઉપસર્ગો સાહસથી સહન કરે છે હવે વિવેક રાધાવેધ સાધે છે અહીં કવિ રાધાવેધનું વર્ણન કરતાં લખે છે :

‘જે સંસાર જેઉ થિર કંભ, એહ જિ મંડપ એહ જિ થંભ;
આઠ ચક્ર જે સ્પટિ સંહારિ, તેઉ શુભાશુભ કર્મ વિચારિ. ૩૨૬
હેઠી દષ્ટિ જીવનઉં ધ્યાન, ઊરધ સુકિત ભણી સંધાન;
તત્ત્વકલા વિધી મન બાણિ, ધંભુ પરિ રાધાવેધ વધાણિ.’ ૩૨૭

આ પ્રમાણે કુમાર રાધાવેધ સાધે છે એટલે સંયમશ્રીકન્યા વિવેકકુમારના કંઠમાં વરમાળ પહેરાવે છે. વિવેકકુમારનાં સંયમશ્રી સાથે મહોત્સવપૂર્વક લગ્ન થાય છે કવિ વર્ણવે છે :

‘પહિલું થિરુ વન થિર હૂઆંએ, જણ દીજઈ બીડાં જૂજૂઆં એ;
લેઈ લગન વધાવિઉં એ, વિણ તેડા સહૂઈ આવિઉં એ. ૩૨૮

બઈઠી તેવડ તેવડીએ, દિં પાપડ સાલેવડ વડીએ. ૩૩૦
ગેલિહિં ગોરડીએ, પકવાને ભરિઈં ગોરડીએ;
કૂલકે દિરઈંએ, વર વચણિ અમીરસ નિતુ ઝરઈંએ.’ ૩૩૧

‘વર શુભારિઠ રથિ ચડઇએ, વાજિત કવિ અંબર ઘડઇઇ;
લાડણી જોવા જગ મિલઇએ, સિરિ છત્ર ચામર પાસઇ દલઇએ;
સંયમસિરી જગદ્દલી(લહી)એ, પ્રિય પેલી શુભનિધિ મહગહીએ
પુહતઈ મંડપિ સાસરઇએ, વર બઈઠઈ પ્રવચન માહરઇએ.’ ૩૩૫

સંયમશ્રી સાથે પરણીને વીર વિવેક મોહરાજ સાથે યુદ્ધ કરવા પ્રયાણ કરે છે સુકૃત કથારૂપી ભેરી વાગે છે. તપ નામનાં હથિયારો સાથે મોટું સૈન્ય સજ્જ કરીને વિવેક મોહરાજ પર આક્રમણ કરે છે. શુભ લાવરૂપી અસવાર ભેઠે છે. અઢાર હજાર શીલાંગના ભેદરૂપી રથ છે. વિચાર નામનો મિત્ર વિવેકને છોડતો નથી. સુશ્રુત નામનો સુભદ્ર જય જયારવ કરે છે ચાર મહાધર ચરણો ફળાવે છે. ક્રમા, નમ્રતા, પ્રસન્નતા, ધૃતિ નામની સ્ત્રીઓને બોલાવીને વિવેકે કહ્યું કે ‘તમે અહીં જ રહો. અમે યુદ્ધ કરીને આવીએ છીએ.’ તેઓએ કહ્યું કે ‘અમે તમારા વિના ન રહીશું’. અમે પણ તમારી સાથે આવીશું’. પગબંધન થાય તેવો નારી અમે નથી. અમે તો લડાઈ કરતાં પણ નહીં હારીએ’ એમ બોલતી તે સર્વને પણ સાથે લીધી. શુરુના ઉપદેશરૂપી વાજિત્રો ભીંચે પ્રકારે વાગવા લાગ્યાં. અન્ય લોકોને આશ્વાસન આપતો વિવેક શત્રુજય પહોંચે છે શુભચરના મુખથી હકીકત જાણી મોહરાય પણ અપશુકન થવા છતાં અને મંત્રી વગેરેએ નિષેધ કરવા છતાં મોટા સૈન્યને સાથે લઈ સામે આવે છે. મોહ-સેનાયું વર્ણન કરતાં કવિ લખે છે .

‘દલ ચાલે સાચર બલહલઈ, મેઇણિ ડોલઇ ગિરિ ટલટલઈ;
તિન્નિ ભૂચણ તસુ ભઈ ખલલલઈ, રાચ રાણા સવિ આવી મિલઈ;
કટકતિ ખેહઈ ઝાંપઇ સુર, ક્ષણિ ક્ષણિ વાધઇ જિમ નઈ પૂર.’ ૩૫૧

આ બાજુ વિવેક પણ પોતાના સૈન્યને પ્રોત્સાહન આપી પોતાનાં પરાક્રમ અને હથિયારની સંભાળ લે છે. પછી યુદ્ધ માટે સર્વ સૈન્ય સજ્જ થાય છે. તે જાણી મોહરાય પણ પોતાના સૈન્યને પ્રોત્સાહન

આપે છે. સંધિ કરાવવા સંધિપાલકો ફરે છે, પરંતુ સંધિ થતી નથી. ક્ષપક શ્રેણિ ક્ષેત્રમાં મોહ અને વિવેકનું ચુદ્ધ મંડાય છે તે વર્ણવતાં કવિ લખે છે :

‘કંસાલાં જિમ દલ આકૃષ્ટ્યાં, ગયવર ગયવરિ સરિસા મિલિયા;
રથિ રથુ પાયક પાયકિ જડઈ ઘોડઈ સરિસઈ ભિડઈ;
ભિડઈ લોહ ન પઇસઈ કોસિ, જુઝઈ રાઉત પુરઈ રોસિ.’ ૩૬૬

આમ, બન્ને કુમારો સંગ્રામ કરે છે. તેમાં વૈરાગ્ય કામને છોડે છે તેવી રીતે પુરુષાર્થ પ્રમાદને, ઉપશ્રમ ક્રોધને, વિનય અહંકારને, સરલતા દંભને, સુખ અને સંતોષ લોભને, સામાયિક શગદ્વેષને, તપ કર્મરૂપી મહાસુભટને, કરુણા હિંસાને, વસ્તુવિચાર નાસ્તિકને છોડે છે ક્ષણે ક્ષણે મોહનું સૈન્ય ઘટવા લાગે છે. સૈન્ય સુભટો વિના સૂતું થઈ જાય છે. મોહના સુભટો હંમેશામાં નાસવા લાગે છે. તે જોઈ મોહ પોતે ભીડી રણમાં પરાક્રમ માંડે છે. મોહરાજાથી પોતાના સૈન્યને ઝોંકું થતું જોઈ વિવેકરાજ તેની સામે આવે છે મોહરાજા તેને પોતાનું પરાક્રમ વર્ણવી નાસી જવા કહે છે. કવિ લખે છે :

‘અહો વિવેક ! નાસે નાસિ, મ રહસિ ભાઈ તણું વીસાસિ;
રણુક્ષેત્રિ ચડયા ક્ષત્રિય ન ગણું બાપ નઈ ભાઈ,

તઈં તોઈ ડાલિં કુંઅલઈ, તાહરઈ પરિવાર સીયલઓ;
મજ દિગ્વિજય કરતાં તિન્નિ ભુવન કીટી થાઈ તિન્નિ
પાડા, આપણા કહઈ કેહઈ કેતલા તુઝ આગલિ પવાડા ?’

વળી મોહ કહે છે કે ‘આદિનાથ પ્રભુનો પૌત્ર મરીચિ, મદ કરવાથી નીચ ગોત્ર પામ્યો. વીરપ્રભુના જમાઈ જમાલિ મારા પંજમાં મૂકાયો. શ્રેણિક રાજાને એની સુમતિનો ઘાત કરીને મેં નરકરૂપી કૂવામાં નાંખ્યો છે.’ આ સાંભળી વિવેક કહે છે કે ‘હે મોહભાઈ !

સાંભળ. તેં તારી પંડિતાર્થ સારી દેખાડી પરંતુ પોતાનાં વખાણ કાંઈ કરાય ? છ ખંડ જેણે જીત્યા તે હારતે મારા દ્વારા સંપૂર્ણ લીલા મેળવી. તેં ઘણાને બંધને બાંધ્યા, પરંતુ તેઓ તો મારી પાસે આવી સુક્રિાપુરીએ પહોંચ્યા છે. તારો ભક્ત જે દંઢમહારી હતો તે પણ મને ઝોળખી ભવથી પાર પામ્યો. ચિલાતિપુત્રને ચિત્તમાં તું ગમતો હતો, પણ મને ઝોળખીને ચારિત્ર લીધું. તેં રહનેમિ પાસે ઘણી ઈચ્છા રાખી હતી, પણ તે આજે જગીને મારી પાછળ લાગ્યો છે. આવા તો કેટલાં પ્રસિદ્ધ હોતાં કહી શકું કે જેઓએ મને સ્વીકારી નિવૃત્તિ પાંથને મેળવ્યો છે.’

આમ મોહના મિથ્યાભિમાનને તુચ્છ ગણી યુદ્ધ કરવા વિવેક આમંત્રણ આપે છે. યુદ્ધમાં વિવેક બ્રહ્માયુદ્ધથી મોહને હણે છે તે વખતે આકાશમાં દેવદુહ્લિ વાગે છે. પંચવર્ણ ચીર લહલહકે છે. દેવો જય જય નંદા બોલે છે અને પુષ્પવૃષ્ટિ કરે છે. આ પ્રસંગ વર્ણવતાં કવિ લખે છે :

‘વ્રહ્માયુધિ વલતઉ આહંભિઉ’, મોહ નરિંદ વિવેકિં હણિઉ,
વાજીય હંદુહિ ગયણિ ગંભીર, પંચ વર્ણ લહલહકઈ ચીર,
જય જય નંદા સુર ઉચ્ચરઈ, કુસુમવૃષ્ટિ મિસિ ઓલગ કરઈ. ૩૬૨

એ સમયે નિવૃત્તિને તેડીને અબલાઓ રણભૂમિમાં રાસ રમે છે. એ અવસરે સુશ્રુત ભટ્ટ વિવેક રાજાના છંદ લખે છે :

‘હે વીરરત્ન, હે ધર્મધુરંધર, ત્રિભુવનના આધાર, મૈત્રુપર્વત સમાન ધીર ! ભરમ જેમ કમળની સેવા કરે તેમ દેવો અને મનુષ્યો તારા ચરણકમળની સેવા કરે છે. તારા નામ માત્રથી જ જન્મ, જરા અને મરણરૂપી મહાભય દૂર થાય છે. તારી કૃપાથી જ વાંછિત મળે છે. હે મનમંત્રીના પુત્ર ! હે સ્વામી ! શ્રી વિવેક અમારી સેવાને સફલ કરજો.’

મોહ જ્યારે પરલોકમાં જાય છે ત્યારે પ્રવૃત્તિ પૂરા શોકમાં પડે છે. ચોતાના વંશનો વિનાશ થયો તેનું દુઃખ તેના હૈયામાં સમાતું નથી. જેમ તડકામાં માકડ ટળવળે છે તેમ કુળનો ક્ષય જોઈ જીવ ટળવળે છે. મન દુઃખી થઈ નિઃસાસો મૂકે છે કે ‘અજે અમારી આશા તૂટી ગઈ, કુલનો મંડન એવો મોહ જવાથી ભોજન ભાવતું નથી અને નયનોમાં નિદ્રા પણ આવતી નથી.’ આમ મન પ્રધાન વિલાપ કરે છે. કવિ લખે છે :

‘મોહા યો ! તું કહિ કિહાં ગયુએ, પ્રવૃત્તિ લેઈ સંઘાતિ,
મોહા યો ! કુણિ કારણિ અમ્હિ ટાલિયાએ ?
બાપ છતઈ ઘેટઈ મરઈ, વિરુધએ જગિ વાત
વડપણ તાડુઈ તું પથઈ, હૂં કિમ હોઈસુ તાત ? ૪૦૪
ગયઈ કેસરિ મૃગ સંચરઈ, ગયઈ રવિ તિમિર કૂરંતિ;
અરિભાડ ભંજણ તું ગયઈ, પર દલ હિવ પસરતિ.’ ૪૦૫

વિવેક મન પ્રધાનને સમજાવી શાંત કરે છે. પિતાને કહે છે કે ‘પિતાજી ! કુલનો સંહાર જોઈને આ પ્રમાણે કેમ ઝુરો છો ? મોહરૂપી મૂળિયું ચોતાના જ પાપરૂપી કાઢવથી સડી ગયું છે. જે કુલમાં ઘોર પાપ થાય છે તે કુલમાં ઉદય દેખાતો નથી. મોહને તમારો ઘેટો માન્યો અને અમને ચોર સમાન ગણ્યા. છોકરાઓને સમાન ન ગણે તે માવતર કઠોર કહેવાય છે. જેણે તમને બાંધ્યા, જેણે તમને હેરાન કર્યા તેના ઉપર આપને સંતોષ હતો અને અમને પારકા ગણ્યા. હવે દોષ કેને દેવો ? કલહપ્રિય પુત્રના મૃત્યુથી તમે ખેદ ન કરો. હવે નિવૃત્તિ તમારી પત્ની છે અને મને તમારો પુત્ર જણો. અને આ પૌત્રો પણ તમારા જ છે. તેથી તમારી કાંઈ હાનિ નહીં થાય.’ એ સાક્ષી મન પિતા વિવેકને રાજ્ય ઉપર સ્થાયે છે તો પણ ચિર પરિચયને લીધે ફરી ફરી મોહને જ

ચાહ કરે છે પરંતુ વિવેક મનને યોગ્ય શિખામણુ આપે છે. કવિ લખે છે :

‘પાઈ લાગિય પાઈ લાગિય વલી સુવિવેક;
સીધામણુ દિ ઈસી તુમ્હિ તાત ! એ કિસિઉં મ’હિઉં ?
પરમેસર અણુસરઉ મોહ તણુઉ અ’દોહ છ’દિઉ;
સમતા સઘળી આ(આહ)રઉ, મમતા મુકિઉ ફરિ;
ચ્યારિ હણી પાંચઈ જિણી, ખેલઉ સમરસ પૂરિ. ૪૧૫

એક અક્ષર એક અક્ષર, અછઈ હૈંકાર;
બાવન્નહ મૂલગઉ વસઈ તીણુ પરમિઈ પંચઈ;
તિણુ અક્ષરિ ચિર થઈ રહઉ, પામઉ પરમાનંદ.’ ૪૧૬

[મોહનો અ’દોહ છોડી પરમેશ્વરને અનુસરો, સર્વ ઠેકાણે સમતા આહરો, મમતાને દૂર મૂકો, ચાર કપાયોને હણી પાંચ ઈન્દ્રિયોને છૂટી, સમરસના પૂરમાં ખેલો, એક ઝંકાર અક્ષરમાં સ્થિર થઈ રહો અને પરમાનંદ પામો.]

વિવેકની શિખામણુ પ્રમાણે મન સંચરે છે, વળી વળી મોહ ચાહ આવી જાય છે. એથી વિવેકને કહી ધ્યાનાનલમાં મન સહચર આઠ કર્મની સાથે પ્રજ્વલિત થાય છે. એ અવસરે ચેતના રાણી રાજા (પરમહંસ) પાસે આવીને કહે છે કે ‘હે સ્વામી ! માયાએ જે તમને વિટંબણા કરી તે બધું જ તમે અનુભવ્યું’ એ કહીએ તો ઘણું છે પરંતુ વીતકતું શું સંભારણું ? તમે જે કાચાપુરી માંડી છે તે અશુચિ કિન્ચિડથી ભરેલી છે. એકસો આઠ ચોરેના વાસવાળી તે નગરીમાં તમારો વાસ ઘટતો નથી. હે સ્વામી ! તમે જ વિચાર કરો અને જીઠીને આત્મશક્તિને પ્રકાશો. જો આજ તમે (સચેત) જાગૃત થશો તો જલ્દીથી રાજ્યને મેળવશો. હવે માયાનો મોકો ટળી ગયો છે. મનમંત્રી અગ્નિમાં પ્રજ્વલિત થઈ ગયો છે. મોહ પોતાના કુટુંબ

સાથે રણમાં જ રહ્યો છે. માટે હે સ્વામી ! ઝળહળો, વિલંબ કરો નહીં.’

રાણીના સૂચનથી પરમહંસ સચેત (જાગૃત) થાય છે અને તેથી પરમજ્યોતિ પ્રકાશ પામે છે, પાપરૂપી પાશ ચોતાની મેળે જ તૂટી જાય છે. પરમહંસ રાજ સતી એવી ચેતના રાણીના વચન પ્રમાણે કાયાનો ત્યાગ કરી મુક્ત થાય છે.

દ્વાગણ ઝટુ ગયા પછી આંખો ગહગહે છે, શ્રીમન્નટુ ગયા પછી નદીમાં પૂર આવે છે. કૃષ્ણ પક્ષ પછી ચંદ્રની વૃદ્ધિ થાય છે. સાગરમાં ઝોટ પછી ભરતી આવે છે. ઠડો પછીને પાછો ભીંચે આવે છે, કપૂર તે કપૂરના કામમાં જ પડે છે તેમ પુણ્ય પસાયે ભાવકને ભાગી પરમહંસ રાજ પુનઃ રાજ્યને પ્રાપ્ત કરે છે. કવિ પરમહંસની મહત્તા સમજાવતાં લખે છે :

પરમહંસ સહુ કોઈ જપઈ, પરમહંસ દ્વિભુવર જિમ તપઈ;
પરમહંસ લગઈ ભાજઈ અંતિ, પરમહંસિ તઉ ભાગી ખંતિ;
એહ જિ મંગલ ઉચ્છવ એહ, એહ જિ માઈ બાપ એ દેઉ;
ઈણુ તીરથિ ન્હાતા હુઈ સુદિ, એ સારસ્વત પૂરઈ ભુદિ. ૪૩૦

કદપદ્મ કામધેનુ એ હોઈ, ચિંતામણિ એ અવર ન કોઈ,
એહ જિ સિદ્ધિ પુરી નઉ પંથ, એહ જિ ભવન સિવહઉં અંથ. ૪૩૧

મૂલ મંત્ર મણિ એ મનિ માનિ, તપ જપ નઉ ફલ એહનઈ ધ્યાનિ
ઇણિ સવિ સંપદ આવઈ પૂરિ, ઇમ ભોલઈ જયશેખરસૂરિ. ૪૩૨

[પરમહંસ(પરમાત્મા)ને સહુ કોઈ જપે છે, પરમહંસ સૂર્ય જેમ તપે છે. પરમહંસને આરાધવાથી અન્તિ સાંગે છે, તેથી પરમહંસને ખતે આરાધો. એ જ મંગળ, એ જ ઓચ્છવ, એ જ માતા-

પિતા! અને ઓ જ દેવ જાણો, ઓ તીર્થમાં ન્હાતાં શુદ્ધ થાય છે,
 ઓ સિવાય ખીલે કોઈ ચિંતામણિ નથી, મૂળ મંત્ર અને મણિ ઓ
 જ છે, એમ મનમાં માનો. એહના ધ્યાને તપ જપતું ફળ છે.
 એનાથી સર્વ સંપૂર્ણ સંપદા આવે છે. ઓ પ્રભાણે શ્રી જયશેખર-
 સૂરિ કહે છે.]

• • •

પ્રથમ અને દ્વિતીય 'નેમિનાથ કાશુકાવ્ય'

કવિ જયશેખરસૂરિએ શુજરાતી ભાષામાં વિનતી, સ્તવન, પ્રબંધ વગેરે પ્રકારની રચનાઓ જેમ કરી છે તેમ કાશુના પ્રકારની રચના પણ કરી છે.

જયશેખરસૂરિએ રચેલાં બે કાશુકાવ્યો આપણને સાંપડે છે અને તે બંને બાવીસમા તીર્થંકર શ્રી નેમિનાથ ભગવાન વિશેનાં છે.

કવિએ પોતાની બે કાશુકૃતિઓ માટે બે જુદા જુદા વિષયો દેવાને બદલે નેમિનાથ ભગવાનનો એક જ વિષય કેમ લીધો હશે ?- તે પ્રશ્નનો કોઈ સ્પષ્ટ પ્રતીતિકર ખુલાસો કવિ પાસેથી એમની કૃતિ દ્વારા આપણને મળતો નથી. વળી બીજા બાજુ એક જ વિષય ઉપર બે કાશુકાવ્યની રચના કરવી એ કસોટીરૂપ છે અને સામાન્ય કવિનું એ કામ નથી. જયશેખરસૂરિએ નેમિનાથ ભગવાન વિશે આપણને બે કાશુકાવ્યો આપ્યાં છે અને તે બંને પરસ્પર ભિન્ન, સ્વતંત્ર અને સ્વમર્થ કૃતિઓ છે. એમાં કયાંયે પંક્તિઓનું પુનરુચ્ચારણ આપણને જોવા મળતું નથી.

નેમિનાથ વિશેની આ બંને કાશુકૃતિઓમાંથી કવિએ કઈ કાશુકૃતિની પ્રથમ રચના કરી અને કઈ કાશુકૃતિની રચના પછી કરી અને તે બે વચ્ચે સમયનો કેટલો ગાળો પસાર થયો તેની પણ સ્પષ્ટ પ્રમાણભૂત માહિતી આપણી પાસે નથી. એ વિષયમાં માત્ર કંઈ અનુમાન કરવું હોય તો તેમ કરી શકાય કે ચાણુરમાની હસ્તપ્રતમાં બંને કાશુકાવ્યો સળંગ આવેલાં છે અને તેમાં પ્રથમ કાશુકાવ્ય પછી તરત દ્વિતીય કાશુકાવ્ય લખેલું છે. જો કે હસ્તપ્રતમાં 'પ્રથમ' કે 'દ્વિતીય' એવો શબ્દનિર્દેશ નથી. એટલે જયશેખરસૂરિનાં આ બે કાશુકાવ્યોમાંથી એકને 'પ્રથમ કાશુકાવ્ય' તરીકે ઓળખાવવામાં

આવે છે અને બીજાને ‘દ્વિતીય કાશુકાવ્ય’ તરીકે ઓળખાવવામાં આવે છે. પરંતુ તે તો વ્યવહારની દૃષ્ટિએ જ છે, કારણ કે એક કાશુકાવ્યના પ્રકાશન પછી કેટલેક સમયે બીજું એક કાશુકાવ્ય મળી આવ્યું એટલે તે પ્રકાશિત કરતી વખતે તેને દ્વિતીય કાશુકાવ્ય તરીકે ઓળખાવવામાં આવ્યું. એટલે પ્રથમ નેમિનાથ કાશુકાવ્ય તે જયશેખરસૂરિએ પહેલી રચેલી કાશુકૃતિ છે એમ નિર્વિવાદપણે કહી શકાય નહીં. આ વિષયમાં ભવિષ્યમાં વધુ સંશોધનો થતાં અને વધુ માહિતી સાંપડતાં આ બંને કાશુકાવ્યોના પૌર્વાપર્યનો નિષ્ણય થઈ શકે.

જયશેખરસૂરિનું પાઠ કહીનું પ્રથમ નેમિનાથ કાશુકાવ્ય ‘ગાયક-વાડ ઓરિએન્ટલ સીરીઝ’માં ઈ. સ. ૧૯૫૬માં પ્રગટ થયું હતું અને બીજું કાશુકાવ્ય ‘પ્રાચીન કાશુસંગ્રહ’માં (સંપાદક ડૉ. ભોળીલાલ સાંહેસરા અને ડૉ. સોમાભાઈ પારેખ) ઈ. સ. ૧૯૬૦માં પ્રગટ થયું હતું. એટલે પ્રથમ ‘નેમિનાથ કાશુ’ અને ‘દ્વિતીય નેમિનાથ કાશુ’ એ બંને સંજ્ઞાઓ, બીજા અન્યથા પ્રમાણે ન મળે ત્યાં સુધી, એ જ સ્વરૂપે વાપરવી રહી.

કવિ જયશેખરસૂરિનો કવનકાળ વિ. સં. ૧૪૩૬થી વિ. સં. ૧૪૬૨ સુધીનો નિશ્ચિત છે, કારણ કે એ રચનાસાહની કૃતિઓ આપણને સાંપડે છે. પરંતુ વિ. સં. ૧૪૩૬ની પૂર્વે અને વિ. સં. ૧૪૬૨ની પછી કેટલાંક વર્ષો સુધી કવિએ અવશ્ય કંઈક રચનાઓ કરી હશે. એટલે એકંદરે ૩૫-૪૦ વર્ષનો એમનો જે કવનકાળ આપણને જોવા મળે છે તેમાં કેઈક સમયે આ બંને કાશુકૃતિની રચના કવિ જયશેખરસૂરિએ કરી હશે. આ કાશુકાવ્યોની નિશ્ચિત રચનાસાહ જેમ આપણને સાંપડતી નથી તેમ એ બંનેનાં રચના-સ્થળ વિશે પણ કશી નિશ્ચિત માહિતી સાંપડતી નથી, એટલે આ બંને કાશુકાવ્યોને પંદરમા શતકનાં કાશુકાવ્ય તરીકે આપણે ઓળખાવીએ છીએ.

પ્રથમ નેમિનાથ કાશુ

આ કાશુકાવ્યો વાંચતાં, એના આંતરયમકની રચના અને ભાષાની પ્રૌઢિ એતાં પ્રથમ દ્રષ્ટિએ જ એવી છાપ પડે છે કે કવિ જયશેખરસૂરિની આ કૃતિ ઉપર સુપ્રસિદ્ધ કાશુકાવ્ય 'વસંતવિલાસ'નો નો ઘણો પ્રભાવ પડ્યો હશે. (અથવા 'વસંતવિલાસ' અને આ કાશુકાવ્યો બન્નેનો નિશ્ચિત રચનાકાળ નક્કી થાય તો કયા કાશુકાવ્યની અસર કેના ઉપર પડી છે તે જણાય) 'વસંતવિલાસ'નો પ્રભાવ પડ્યો હોય તો પણ જયશેખરસૂરિકૃત આ નેમિનાથ કાશુકાવ્ય એક સ્વતંત્ર, સમર્થ અને આસ્વાદ્ય એવું ઉત્તમ કાશુકાવ્ય છે એમ આપણને સ્પષ્ટપણે પ્રતીત થાય છે.

૫૭ કહીતા આ કાશુકાવ્યમાં કવિએ અંતિમ કહીમાં પોતાના નામનો ઉલ્લેખ ગૂંથી લીધો છે. જુઓ :

નિજ યથા દિસિ દિસિ વ્યાપએ થાપએ ચઢવિહ સંધ;
સૂરઠ તેહ જ સામિય ધામિય કામિય રંગ,
કવિ તુ ત્રિનોદિહિ સિરિ જય સિરિ જયસેહરસૂરિ;
જે ખેલઈ તે અહં પદ સંપદ પામઈ પૂરિ. ૫૭

પ્રથમ કહીમાં કવિ સુગુરુની આશિષ સાથે વિષયની માંડણી કરે છે અને દ્વારિકા નગરીનું વર્ણન શરૂ કરે છે. શ્રીકૃષ્ણ અને નેમિનાથનાં બળ અને પરાક્રમનું વર્ણન કરવા સાથે કવિ નેમિનાથનો પરિચય કરાવે છે. જુઓ :

તસુ બંધવ ભવલંબન અંબન પુંજ સમાન
નામિયઈ નાથ સચેતનિ કેતનિ સંખ પ્રધાન
સસુદ્રવિજય શિવાનંદન ચંદનવચન વિલાસુ
નેમિ જિજ્ઞેસર નિતુ નિતુ ઉન્મત મહિમ નિવાસુ. ૪
સંખ સુખિઈં જિહ્વિ પૂરિય ભૂરિય હરિ મનિ જંપુ;
ટોલ ટલકઈ રૈવત દૈવત મનિ આકંપુ;

સારંગ ચાપ ચઠાવિય ઠાવિય ખાહું નહં પ્રાણિ;
હરિ હેલા હીડોલિય તોલિયો તસુ બહુ પ્રાણિ. ૫

દ્વાશુકાવ્યોમાં વસંતઋતુનું વર્ણન એ એનું મહત્વનું લક્ષણ છે. એટલે કવિ વસંતઋતુના આગમનનું વર્ણન કરે છે. વસંતના આગમન સમયે પ્રિયમિલન માટે તલસાટ અને વિરહની વેદના સાથે સાથે આલેખાયા છે. કવિએ કેવી સરસ, મધુર, પ્રાસાદિક, યમકસાકળી સહિત અનુપ્રાસયુક્ત મનોહર પંક્તિઓ પ્રયોજી છે તે જુઓ :

રમઈ રમાપતિ રાણિય, આણિય આપણુઈ પાસિ;
તીણિ છલઈ નવિ છીપઈએ છીપઈએ તાનપ્રકાસિ;
તઉ અવતરિઉ રિતુપતિ તપતિસુ મન્મથપૂરિ;
જિમ નારીય નિરીક્ષિણુ ઠક્ષિણુ મેલહઈ સૂરિ. ૮

ક્રીજઈ અવસરિ અવસરિ નવરસિ રાશુ વસંત;
તરુણીઠલ દોહારસ સારસ ભમઈ હસંત;
લિપઈ તાવનિકંઠનિ ચંઠનિ ચંઠનિ દેહુ
નિજ નિજ નાય સંભારિય નારીય નવલઉ નેહુ. ૯

વસંતઋતુમાં દૂરબક, અશોક, હમનક, જાસક, કેતકી, ચંપક, પાટલ વગેરે પુષ્પો, ચંદ્રની ચાંદની, મલયાનિલ, કોયલનો ટહુંકો, ભમરાનો શુંભરવ વગેરે ઉદીપનસામગ્રી વિરહિણીના હૃદયને કેવી અશાંત બનાવી દે છે તેનું મામિક શબ્દચિત્ર કવિએ ખડું કહ્યું છે. જુઓ :

ચંદ રે તું ગમ મૂકિ મમૂં કિમ કિરણુ ઉંખાહું;
કોઈલ યોલિ મ માનસિઉ માંનસિઉ તાહરઉ પાહું;
મનકરિ મધુકરિ રુણુણિ નીળણુ રહણુ સુહાઈ
મલયાનિલ ક્ષણ માહરી ચાહરી ક્ષણ હંકુવાઈ. ૧૦

એકલી કરબકની કલી નીકલી ગિઉ અભિમાંનુ;
માંનિ અશોક અનોહક શોકહ તણુઉં નિધાનુ;

દવ જિમ દીઠઈ કરુણ્યો કરણ્ય ઓ હિયુ' નિકામુ;
મરુઉ વરુઉ દમનિકિ મન કિહિ' નહી' ય વિશ્રામુ. ૧૧

અ'અલ અ'પક કેરક ચોર કહઈ' જિ ન ચી'તિ;
તઈ' પરિહરિયઈ પટપદિ સપદિ સજાતીમીતિ;
પાડલ પરિમલ પૂજતી ધૂજતી પવન સ'ચારિ;
નવ રંગિઈ વનિ વિકસતી અસતી જિમ ન વિચારિ. ૧૪

વસ'તાગમનના વર્ણન પછી કવિ વનમાં કૃષ્ણ, નેમિનાથ અને
ગોપીઓ પધારે છે તેનું તથા યુવતીઓની વિવિધ ક્રીડાઓનું અને
હોળી રમવાનું નિરૂપણ કરતાં લખે છે. જુઓ :

એક કરઈ રથ વાડિય વાડિય માહિ વિવેકિ,
કુસુમ વિવાદઈ ચૂંટઈ ચૂંટઈ પલ્લવિ એકિ,
ફલ પુણુ તરતર ત્રોડયો મોડયો તરુવર ઠાલિ;
ઉજ્જવલ નિર્મલ સરસીઅ સરસીય લેયઈ બાલ... ૧૮

ગતિ રસ હંસ હરાવિય આવિય મનઈ' મેલિ;
પઈઠી જલિ હરિ રમણીય વિમણી કરિવા કેલિ;
હરિ સીંગા ભરી પાણીય રાંપીય છાંટઈ પ્રેમિ;
તે હિય વરણિ સનેઉર દેઉર નાત્રઈ નેમિ. ૨૦

આ પ્રસંગે સત્યભામા અને રુક્મિણી વગેરે નેમિનાથને ઘેરી
વળે છે અને લગ્ન કરવા માટે મહેલું મારતાં કહે છે કે તમારા
ભાઈ કૃષ્ણને પરણવા માટે ડર હબર તરુણી મળી તો તમને શું
એક તરુણી નહીં સાંપડે ? કવિ લખે છે :

તાહરઈ બંધવઇ પરિણિય તરુણીય સહસ બત્રીસ;
તુજા એકઈ નવિ સાંપડી કાપડી જિમ નિસિદ્ધિસ. ૨૬

એવટે નેમિનાથ શનિમતી સ.થે પરણવા સંમત થાય છે.
લગ્ન લેવાય છે. લગ્નની તૈયારીઓ થાય છે. નેમિનાથની બાન નીકળે

છે. એ પ્રસંગે કવિએ સરસ શબ્દચિત્ર દોર્યું છે. જુઓ :

સોહાગ ઉપરિ મંજરિ કુંજરિ ચઢઈ જિણિંદ;
જય જયકાર સુસેવક દેવ કરઈ આણુંદ;
સિખરિ મેઘાડંબર તુળર ગાઇ ગીતિ;
નાચઈ રંભ જૂતાચીય રાચીય આપઈ ચીંતિ. ૩૭
દિસિ દિસિ સીકિરિ ઠામર ચામર ઢલઈ સલાવિં;
વાજઈ તૂર અનાહત નાહ તણુઈ અતુલાવિ;
આણુઈ એક અનેકપ એક પલાંણુઈ વાહુ;
એક ચઢી આલ્યા રથિ સારથિ મંડર વાહુ. ૩૮

આ પ્રસંગે કવિ નેમિનાથ અને રાજિમતી - નાચક અને નાચિકાનું, તેનાં આભરણો, વસ્ત્રો અને શણગાર સહિત સુરેખ પાત્રાલેખન કરે છે. ઉ. ત. જુઓ :

નવભવનેહિ ઉમાહિય નાહિય કુર્માર સકાલિ;
સિરવરિ સોવન વાલિય જાલિય તિલક નિલાહિ;
કિરિ દિનકર શશિમંડલ કુંડલકાન નઈ મૂલિ;
પત્રલતા કસ્તૂરિય પૂરિય વિપૂલ કપોલિ. ૩૯
કંઠિનિ ગોહર અવસર નવસર ઉખરિ હાર;
કંચણ કંકણ ચૂઠિય રુઠિય ખારુ ચંગાર;
કઠિ લાણિ મહેલ નૂંપર રુપ રહાવઈ પાય;
પહરણિ સેત્ર પટહલીય ફૂલીય પાન ન માઈ... ૪૦

લગ્નની વિવિધ તૈયારીઓ થયેલી છે એ પ્રસંગે લોજન માટે મોહક ખાખા વગેરે જે જાતજાતની વાનગીઓ બનાવવામાં આવી છે તેની ચાહી પણ કવિ આપે છે. પરંતુ નેમિનાથ જાન લઈને આવે છે ત્યારે વાડામાં પૂરેલા પશુઓ પોતાના લગ્ન નિમિત્તે સૌના લોજન માટે છે એવી ખબર પડતાં એમનું મન અસ્વસ્થ થઈ જાય છે. એમનું હૃદય પશુઓ પ્રત્યેની અલુકપાથી દ્રવે છે. તેઓ વિરક્ત

અનુભવે છે, અને પરણવાનું માંડી વાળી સંયમ ધારણ કરવાનો પોતાનો સંકલ્પ બદલેર કરે છે. એ સંકલ્પ વિશે સાંભળતાં જ રાજિમતી બેશુદ્ધ થઈ જમીન પર ઢળી પડે છે અને ભાનમાં આવતાં વિલાપ કરવા લાગે છે અને નેમિનાથને ઉપાલંભ આપે છે. કવિ આ પ્રસંગે રાજિમતીની હૃદયવ્યથાને અત્યંત ભાવપૂર્વક સરસ શબ્દદ્વેષ આપે છે.

હઉં તુજા પૂજઉં વરઠલિ પરઠલિ મિલઉં ન રોષિ;
હઉં તુજા વચનિ ન ચૂકિય મૂકિય કહિ કુણુધં રોષિ;
જઈ હૂં દેવ અલૂણિય ભિણિય શુભિહિં અસાર;
તઉં પસિલઉ કાઈ માનિય જ્ઞાનિય કહિ નિ વિચાર. ૪૯
ઠવઠંતિ વિરહાનલિં હા નલિ નહિય અપાર;
પ્રિયમેલઉ કે તે વાસરે આસ રે વડિય સંસારિ;
હૂં નવિ દેખી આઠરી ચાઠવરાઈં
થાકીય દષ્ટિ પસારિય હારિય કાજલવાઈ. ૫૦

કેાઇય ત્રૂટઉં સાંધઇં બાંધઇં કૂટી પાલિ;
વાલઇં નેમિ જૂ વલિયઉ બલિયઉ તે ઇણિ કાલિ;
ઇમ કરિ કંકણુ ફેાડએ ત્રેાડએ નવસર હાર;
અંગિ નિરંતર સરવતી કરવતી જિમ જલધાર. ૫૨

ત્યારપછી રાજિમતીના મનનું સમાધાન થાય છે. નેમિનાથના ઇોધથી તે પણ સંયમ ધારણ કરીને એમની પાછળ આવી નીકળે છે, ગિરનાર પર્વત પર ભય છે, તપ કરે છે. નેમિનાથને કેવળ-જ્ઞાન થાય છે. તેઓ તીર્થંકર બને છે. તેમના ઉપદેશથી રાજિમતી પણ પ્રતિભોધ પામે છે અને તે પણ કેવલજ્ઞાન પામી સુક્ષિતના પંથે સંચરે છે. જુઓ :

મનરસિ દિવસિ પંચાવનિ પાવનિ બલિ આલોકુ;
જિનપતિ હુઉ સ કેવલિ/ તે વલી આવઇ લોક;

વાજઈ હુંહુભિ અંબરિ તુંબરિ સુર અવતાર,
 શ્રીપતિ અતિ આણુંદિઉ વંદિઉ નેમિકુમાર. ૫૫
 હરિખીય ઉઅસેન બેટીય લેટીયઉ વર અવરોધ;
 જગશુરુ અમીય સમાલિય વાણીય જન પ્રતિગોધ,
 ઉપશમ તરુવર રોપઈ' લોપઈ' મનસંદેહ;
 સુકિત તણુઉ પંથ દાખિય રાખિય ત્રિભુવન રેહ. ૫૬
 આમ, આ કાશુકાચ્યનું સમાપન કવિ ઉપશમના નિરૂપણ દ્વારા
 શાંતરસથી કરે છે.

કવિ જયશેખરસૂરિની આ કાશુકૃતિ એક સમર્થ કાવ્યકૃતિ
 છે. શ્રીકૃષ્ણ, નેમિનાથ અને રાજિમતીના પાત્રાલેખન દ્વારા તથા
 વસંતાગમન, વનવિહાર, જલક્રીડા વગેરેના વર્ણન દ્વારા, યુવતીઓની
 ક્રીડાઓના વર્ણનમાં શૃંગારરસના નિરૂપણ દ્વારા, રાજિમતીના આ-
 કે'કમાં કરુણરસના નિરૂપણ દ્વારા અને નેમિનાથના ઉપદેશમાં શાંત-
 રસ દ્વારા કવિ જયશેખરસૂરિએ શબ્દાનુપ્રાસયુક્ત એક મનોહર,
 આસ્વાદ્ય કલાકૃતિની રચના કરી છે. સુપ્રસિદ્ધ કાશુકૃતિ 'વસંત-
 વિલાસ'ની યાદ અપાવે એવી આ કૃતિ છે.

દ્વિતીય નેમિનાથ કાશુ

કવિ જયશેખરસૂરિનું નેમિનાથ વિશેનું બીજું એક કાશુકાવ્ય
 પદ્ય મળે છે. આ કાશુકાવ્ય 'પ્રાચીન કાશુસંગ્રહ'માં છપાયેલું છે.*

પ્રથમ કાશુકાવ્યની જેમ આ દ્વિતીય કાશુકાવ્યનાં રચનાકાળ
 કે રચનાસ્થળનો કયાંય નિર્દેશ મળતો નથી, પરંતુ શુભરાત-
 સૌરાષ્ટ્રના વિહારકાળ દરમિયાન, પ્રાયઃ ગિરનારની તીર્થયાત્રા પ્રસંગે

* જુઓ : 'પ્રાચીન કાશુસંગ્રહ' સંપાદક ડૉ. સંડેસરા અને ડૉ. પારેખ, ૫.
 ૨૩૩. સંપાદકો નોંધે છે : 'આણુઆના જ્ઞાનભાસરમાંથી જયશેખરસૂરિકૃત
 વિવિધ શુભરાતી રચનાઓની ૨૧ પત્રની એક હસ્તાલિખિત પોથી પૂ. ૫ શ્રી
 રમણીકવિબચળના સૌજન્યથી મળી છે એનાં 'પત્ર ૧૬-૧૮ ઉપર જયશેખર-
 સૂરિનો આ બીજો 'નેમિનાથ કાશુ' લખાયેલો છે'

કવિએ એની રચના કરી હોય એવો સંભવ છે. આ કાશુકાવ્યમાં કવિએ અંતે પોતાના ગુરુનો અને પોતાના નામનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. જુઓ :

સિરિ મહિંદમપહસૂરસીસિ, 'જયસેહરિ' કીજઈ;
કાશુ એઉ ભવિયણિ, વસંતઋતુ રસિહિં રમીજઈ. ૪૬ *

આ કાશુકાવ્યને અંતે પુષ્પિકાની પંક્તિમાં લખ્યું છે : 'ઈતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી નેમિનાથસ્ય કાશુખંધેન સ્તુતિઃ ॥છા' એના પરથી જણાય છે કે સ્તુતિને નિમિત્તે કવિએ આ કૃતિની રચના કરી છે અને તે માટે કાવ્યખંધ કાશુનો પસંદ કર્યો છે. એક રીતે જોઈએ તો કવિએ આરંભમાં 'વસંતવિલાસ' કાશુકાવ્યની જેમ સળંગ હુહાની કહીએ જેવી થોડી રચના કરી છે અને ત્યારપછી 'જિનપદ્મસૂરિકૃત 'સ્થલિભદ્ર કાશુ' ની જેમ કેટલીક કહીએની રચના બાસના પ્રકારે કરી છે. એ રીતે આ દ્વિતીય નેમિનાથ કાશુકાવ્યમાં આરંભની એકથી ચોવીસ જેટલી કહી આંતર્યમકવાળા હુહાઓમાં કવિએ લખેલી છે અને ત્યારપછી એક હુહો અને ત્રણ કે ચાર રોળા છંદની કહીએ મળીને એક ભાસ એવા ભાસમાં છે અને છ ભાસે તે પૂર્ણ થાય છે. આમ આ કાશુકાવ્ય કુલ ૪૬ કહીમાં લખાયેલું છે. *

આ કાશુકાવ્યનો આરંભ કવિએ અરિહંત પરમાત્માને નમસ્કાર સાથે કર્યો છે. બીજી કહીમાં વિષયનિર્દેશ કરતાં નેમિકુમાર વિશે

* આ અને હવે પછીની કહીએના ક્રમાંક શ્રી ચારેસરા અને ડૉ. પારેખ-સંપાદિત 'પ્રાચીન કાશુસત્ર' માં પ્રગટ થયેલ પ્રસ્તુત કાશુને આધારે છે.

* હસ્તપ્રતમાં કહી ૩૪ થી ૩૭ની વચ્ચેની કેટલીક પંક્તિઓ પડી ગયેલી છે (જુઓ : 'પ્રાચીન કાશુસત્ર', પૃ ૨૩૬) આ કાશુકાવ્યની એક માત્ર આ જ હસ્તપ્રત મળતી હોવાથી હજી સુધી આ કહીએના પાઠ અધૂરા રહ્યો છે ભવિષ્યમાં અન્ય કોઈ અખંડિત હસ્તપ્રત મળે તો આ પડી ગયેલો પાઠ પૂરો થઈ શકે.

કાશુની રચનાનો પોતાનો આશય તેઓ સ્પષ્ટ જણાવે છે. જુઓ :

પણ્નિય શિવગતિગામીય, સામીય સવિ અરિહંત;
સુર નરનાહ નમંસિય, હંસિય સયલ હુહંત. ૧

ગાઇસુ મહ્ અણુરાગિહિં, કાગિહિં નેમિકુમાર;
જિહ્વિ જગિ સયલ વિદ્ધિતહિ, જીતહિ ભુજખલિ મારુ. ૨

પ્રથમ નેમિનાથ કાશુની જેમ આ દ્વિતીય નેમિનાથ કાશુનો વૃથા વિષય એનો એ જ રહ્યો છે, તેમ છતાં આંતરયમકની વિશિષ્ટ રચના, ઉપમાદિ અલંકારો, વસંતવિહારનું વર્ણન વગેરેની બાબતમાં કવિની વિશિષ્ટ નિરૂપણશક્તિની પ્રતીતિ થાય છે. કવિએ બે કાશુ-માઓ લખ્યાં હોવા છતાં એ એકબીજાનાં અનુકરણાત્મક બન્યાં નથી, એ આનંદની વાત છે અને કવિને યશ અપાવે છે.

કવિ આરંભની કડીઓમાં નેમિનાથનો પરિચય કરાવે છે. અને ત્યારપછી વસંતઋતુની પદ્યરામણી થતાં યાદવ સુવક-સુવતીઓની વસંતકીડાનું વર્ણન કરે છે. જુઓ :

વિહસિય રતિપતિ ઋતુપતિ, તહિ અવતરિહિ વસંત;
ભુવણ પરાજય સંસુહુ, વરમહુ ચલિહિ હસંતુ. ૬
રાગ વસંતહ અવસરુ, નવસરુ જાણિય ગાઇ;
ફલિ દલિ કુસુમિહિં ચોહઇ, ચોહઇ મતુ વનરાઇ. ૧૦

મલયસમીર, સહકારની મંજરી, કૌયલનો પંચમસૂર, ભમરા, ચંદ્રકિરણો, ચંપક, દાહમ વગેરેના નિર્દેશ સાથે કવિ વસંતના પરિવેશનું એક પછી એક કડીઓમાં શબ્દચિત્ર આલેખે છે. આવા આલેખનમાં કવિ 'વસંતવિલાસ'ની યાદ અપાવે એવી સરસ મધુર, સહજ, પ્રાસાદિક, આંતરયમકયુક્ત શબ્દની સંકલના કરે છે. કવિની આંતરયમકની રચના તથા વર્ણનપ્રાસ કેવાં સુરેખ અને આસ્વાદ્ય બને છે તેનાં ઉદાહરણ તરીકે નીચેની કડીઓ જુઓ :

કેલિજલિ કમલિણિ લહકંઠ, બહકંઠ મલયસમીરુ;
વાણિ મૂ મધુરિમ કાબળ, લાવળ કામલ કીરુ. ૧૧
કાંઠલ કેલિ નિહાલિય, બાલિય મેલ્લં માનુ;
ભમંધુ ભમરઉ રુણિગણિ સુણિગુણિ ગુણિહિ સગાનુ. ૧૨

ગોરિય સંગિહિં હરિસિય, વિહસિય હસિય અશોક;
પેખિય જિમ પરિપથિય, પથિય પથિ સશોક. ૧૫

દમણઉ મરુયઉ તરુણિય, કરુણિય ગંધનિવેસ;
બા વિહસંઠ વર સાલંઠ, માલંઠ વંચિય એસ. ૨૦

નિય નિય કંતિહિં સરસિય, સરસિય ખેલંઠ નારિ;
ગાંઠ મધુર નિનાઠિહિં, વાઠિહિં છાંડંઠ વારિ. ૨૨

આમ આરંભની ચોવીસ કડીમાં વસંતઋતુ અને વસંતકીડાનું નિરૂપણ કર્યા પછી લાસની કડીઓમાં કવિ નેમિનાથ અને રાજિ-મતીનો પ્રસંગ નિરૂપે છે. એમાં પણ રાજિમતીના ફેલસૌંદર્યનું લાલિત્યપૂર્ણ શબ્દચિત્ર કવિએ નીચેની કડીઓમાં સરસ ઢોળું છે તે જુઓ :

બહલિય છાંડંઠ કામિ કામિ, વર વંદનમાલા,
ધરિ ધરિ ખેલંઠ રાસ લાસ, લલવલતી બાલા. ૨૭
કેસવિ માગિય ઉગ્રસેન ધ્રુય, રાજલ નામિહિં;
સહજિંઠ સારુ સરીરુ બાસુ, સંપૂરિઉ કામિહિં;
સિરુ વરિ વિહલ વિસાલ, વેણિ સુલલિય સુક્રમાલ;
લાડિય લુહુડિય અદ્યંદ, સમ લડલ નિહાલ. ૨૭
સોહંઠ કાંનિ કપોલ કંતિ, લોચણિ અણિયાલે;
સરલઉ નાસાવંસુ હોઠ, વિહિ વિહિય પ્રવાલે;
વલ્લંઠ વીણા વેણુ વંસુ, સસુ કંઠિ નિનાદો;
પીણ પઓહરજુયલુ, કરંઠ કરિકુંલ વિવાદો. ૨૮

[ભાસ] રાજલહેવિય ભુયજુયલો, નલિણનાણુ સુકુમાલુ;
 અરુણ સુરેહધ પાણિતલો, નાધ અશોક પ્રવાલુ. ૨૯
 તિવલિય સુલલિઉ ઉપરદેસુ, પુણુ નાહિ સદ્ભુયિય;
 દેખિય વિઉલુ નિય'બબિ'બુ, શિરુકવણિ મ ધૂણિઉ.
 કરિવર શુ'ઠાઠ'ઠ સરિસ, ભિરુય સમ્પ્રાયા;
 કમલ સુકૌમલ સરસ તરલ, અંશુલિ જસુ પાયા. ૩૦

નેમિનાથ પરણવા બાય છે તે પ્રસંગે એમના વરદોહાનું
 'ચિત્ર પણુ કવિએ ઉચિત દોયું' છે. એ પ્રસંગે કવિએ લખ્યું છે :

[ભાસ] ભિતારઈ વર બહિનહિય સાવ સદ્ભુયિય લૂણુ;
 ગેલિહિ' ગાયઈ ગોરહિય, મંગલ દોસવિહૂણુ. ૩૩

આમ, લગ્નપ્રસંગે બહેન વરરાજાની લૂણુ ઉતારે એ ભતતું
 'નિરૂપણુ નેમિનાથના સમયનું' હોવા કરતાં કવિના સમયની તત્કાલીન
 લગ્નવિધિમાંથી લેવાયું હોય એવું વિશેષ જણાય છે.

નેમિનાથ પોતાના લગ્નના નિમિત્તે માંસાહારી લોબન માટે
 વાડામાં પૂરવામાં આવેલાં પશુઓને ભેઈનં લગ્ન કર્યા વગર જ
 પાછા ફરી બાય છે. શૃંગારરસિક કાવ્યનું, શાંતરસમાં પર્યાવસાન
 કરવા માટે આ ઘટના ઉપકારક બને છે, જે કવિને પણુ અલીખટ
 છે. આ પ્રસંગે કવિ ધર્મોપદેશના તત્ત્વને માટે તક ઝડપી લે છે.
 જીવહયા અને અહિંસા મોક્ષમાર્ગ પર આડું થવા માટે કેવાં
 ઉપકારક છે તે થોડીક પંક્તિઓમાં સચોટ રીતે કવિ દર્શાવે
 છે. જુઓ :

હા ! હા ! નિય જિય કાજિ જીવ, જિય સાહસ વિણાસઈ;
 સુરતરુ સરસુ વિસુદ્ધ ધમ્મ, વિસય'ધ ન પાસઈ;
 સુવતી નૌવન દેહુ ગેહુ, પરિવાર અસારો;
 કીજઈ તિમ તીહ' કાજિ, અવર જીવહ' સંહારો. ૪૩

ધિગ્ ધિગ્ વિષયવિકાર વાસિ, કિમ જથુ ધૂતારિઃ;
ભૂરિ ભવંતરિ ફેરિ ફિરઘં, ઇમ હિયઘં વિચારિઃ;
ગજ રથ રંગ તુરંગ રમણિ, રસ વિસય વિસ્તઃ;
મયગલુ પિલ્લિય ચલિઉ, નેમિ શિવરમણીસ્તઃ. ૪૪

નેમિનાથના પાછા આવ્યા જવાથી વિહ્વળ બનેલી રાજિમતી બેશુદ્ધ બની જાય છે. જ્ઞાનમાં આવે છે ત્યારે નેમિનાથને ઉપાસનું આવે છે. પરંતુ પછીથી નેમિનાથની પાછળ તે ચાલી નીકળે છે અને સ્વયંમત સ્વીકારે છે. આમ નેમિનાથ અને રાજિમતી બન્ને ભરથૌવનમાં સ્વયંમના માર્ગે વિચરે છે અને કેવળજ્ઞાન પામી અનુક્રમે શિવગતિ પામે છે.

આમ, કવિ જયશેખરસૂરિએ નેમિનાથ વિશે જે કાશુકાવ્યોની રચના કરી છે. આ બન્ને કાશુકાવ્યની એમણે એવી સરસ રીતે રચના કરી છે કે જેથી એ બન્ને કાશુકાવ્યો સ્વતંત્ર, મૌલિક અને આસ્વાદ્ય બન્યાં છે. એ ઠરેકની ચોતપોતાની વિશિષ્ટતા છે. ભૂમિકા તરીકે વસંતાગમન અને વસંતવિહાર સમાન છે, પરંતુ એકમાં ખાલ વાનગીઓનું વર્ણન વિસ્તૃત છે, તે અન્યમાં રાજિમતીના હેહલાવણ્યનું વર્ણન સુરેખ છે. બન્ને કાશુકાવ્યોનું પર્યાવસાન ઉપશમ દ્વારા શાંતરસમાં થાય છે, તેમ છતાં કવિની વાણી પ્રગટ યોધાત્મક સ્વરૂપ ધારણ કરતી નથી. બન્ને કાવ્યોમાં કવિનું શબ્દ-પ્રભુત્વ અને અલંકારસામગ્ર્ય ઉત્તમ કોટિનું છે. આપણાં મધ્યકાલીન કાશુકાવ્યોમાં પ્રથમ પંક્તિમાં બિરાજી શકે એવાં કવિ જયશેખરસૂરિકૃત આ બન્ને કાશુકાવ્યો છે.

પ્રકરણ ૧૦

વિનતીસંગ્રહ

(અપ્રકાશિત કૃતિઓ)

કવિ જયશેખરસૂરિએ તત્કાલીન ગુજરાતી ભાષામાં જે કેટલીક લઘુ રચનાઓ કરી છે તેમાંની ઘણીખરી અદ્વાપિ અપ્રકાશિત રહી છે. આવી રચનાઓમાં ‘વિનતી’ના પ્રકારની કાવ્યકૃતિઓ ઠીક ઠીક સંખ્યામાં સાંપડે છે.

હાલ, આવી વિનતીઓના સંગ્રહની બે હસ્તપ્રતો સાંપડે છે. એક - એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટની હસ્તપ્રત, બીજી - આણંદમાના ભંડારની હસ્તપ્રત.

આ બંને હસ્તપ્રતોમાં વિનતીના ક્રમાંકમાં ફરક છે. તેમજ આણંદમાના ભંડારની હસ્તપ્રતમાં કેટલીક વધુ વિનતી જોવા મળે છે. તદુપરાંત આણંદમાના ભંડારની હસ્તપ્રતમાં કવિ શ્રી જય-શેખરસૂરિએ નેમિનાથ વિશે રચેલાં બે કાશુકાબ્ધે પદ્ય સાંપડે છે. વળી બંને હસ્તપ્રતોમાં કોઈ કોઈ કૃતિઓમાં કર્તા તરીકે કવિ જયશેખરસૂરિનું નામ કૃતિને અંતે અપાયું નથી અને કેટલીક કૃતિઓ કવિ જયશેખરસૂરિએ પોતે નહીં, પરંતુ એમના વિશે એમના શિષ્યોએ લખેલી છે. અહીં બંને હસ્તપ્રતોને આધારે, એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટના ક્રમાંક અનુસાર, વિનતીઓ આપવામાં આવી છે અને જયશેખરસૂરિ વિશે અન્ય કવિઓની રચનાઓ પરિશિષ્ટમાં આપવામાં આવી છે.

કવિ જયશેખરસૂરિની આ રચનાઓ માટે હસ્તપ્રતમાં ‘વિનતી’ શબ્દ વારંવાર વપરાયેલો છે. ફક્ત પરમાત્માને વિનતી કરે એ પ્રકારની વિનતીનો, પ્રાર્થનાનો ભાવ આ કૃતિઓમાં રહેલો છે. એથી આ કૃતિઓને સ્તુતિ કે સ્તવનના પ્રકારની કૃતિ તરીકે પણ ઓળખાવી શકાય. મધ્યકાલીન જૈન કવિઓની, ગુજરાતી ભાષામાં લખાયેલી

સ્તવનના પ્રકારની રચનાઓ કરતાં આ રચનાઓ સ્વરૂપની દૃષ્ટિએ જુદી જણાતી નથી.

કવિ જ્યોત્સ્નરસૂરિએ પોતાની આ વિનતીઓમાં આદિનાથ, સંભવનાથ, શાંતિનાથ, મલ્લિનાથ, મુનિસુવ્રતસ્વામી, નેમિનાથ, પાર્શ્વનાથ અને મહાવીરસ્વામીની સ્તુતિ કરેલી છે. તેમાં પણ પાર્શ્વનાથ અને આદિનાથ ભગવાનની વિનતી સહુથી વધુ પ્રમાણમાં જોવા મળે છે, કારણ કે કવિએ આમાંની ઘણીખરી વિનતીઓ તીર્થયાત્રા નિમિત્તે લખેલી છે. પાર્શ્વનાથ ભગવાન અને આદિનાથ ભગવાનનાં તીર્થો પ્રમાણમાં વધુ હોવાથી તેવી વિનતીઓ કવિના હાથે લખાય તે વધુ સ્વાભાવિક છે. કવિએ શત્રુજય, અણ્ઠકાચલ, જિરાપલિલ, તારંગા, સ્તંભનતીર્થ (ખંભાત), ગિરનાર, પંચાસરા (પાટણ), શંખેશ્વર વગેરે તીર્થોની યાત્રા અવશ્ય કરી હશે અને એ પ્રસંગે આમાંની ઘણીખરી વિનતીઓ લખાઈ હશે એમ અંદરના સંદર્ભો જોતાં જણાય છે.

કવિએ આ વિનતીઓની રચના ભુજંગી, ત્રોટક, કૃતવિલંબિત વગેરે માત્રામેળ છંદમાં અથવા વિવિધ દેશી કે રાગરાગિણીમાં કરેલી છે. ઘણીખરી વિનતીઓ સાત કે નવ કડીની છે, પરંતુ કેટલીક વિનતી ચાર કે પાંચ કડીની છે, તો કેટલીક વિનતીઓ સોળ, ચોવીસ, પાંત્રીસ કડીની પણ છે. આ વિનતીઓમાં કવિ તીર્થમાં ભિરાજમાન પ્રભુનો મહિમા ગાય છે. કોઈકમાં તીર્થંકર ભગવાનનાં માતાપિતા, લાંછન, હીક્ષા, કેવળજ્ઞાન, આયુષ્ય વગેરેનો નિર્દેશ કરે છે; કોઈકમાં એમના જીવનના મહત્ત્વના પ્રસંગોનો ઉલ્લેખ કરે છે; કોઈકમાં પ્રભુનાં અંગાંગોતું સામર્થ્ય દર્શાવે છે. કોઈકમાં પ્રભુના દર્શનથી કે તીર્થની યાત્રાથી પોતે અતુલવેલી કૃતાર્થતા અને પ્રસન્નતા વ્યક્ત કરે છે; કોઈકમાં પોતાનાં હુઃખ દૂર કરવા પ્રભુને આજીજી કરે છે; કોઈકમાં પોતાના નિરર્થક વેડફાઈ ગયેલા પૂર્વેના ભવ માટે પશ્ચાત્તાપ કરે છે; તો કોઈકમાં આત્મ-નિવેદન કરી ભોક્ષગતિની પ્રાપ્તિ માટેની પોતાની તાલાવેલી દર્શાવે છે.

કવિની આ વિનતીઓ વાંચતાં એની સચોટતાની છાપ આપણા ચિત્તમાં તરત અંકિત થાય છે. કવિ પાસે શબ્દ ઉપરનું પ્રભુત્વ છે. પ્રાસ-રચના તો કવિ રમતાં રમતાં સરસ અને સાહજિક રીતે કરે છે. કેટલીક રચનામાં તો ચમકસાંકળી પણ ગૂંથી લેવામાં આવી છે. આવી અનુપ્રાસયુક્ત શબ્દસંકલના, અર્થચમત્કૃતિ પણ આણે છે. ક્યારેક કવિ ઉપમાદિ અલંકારો ઉપરાંત વિશેષ, વિશેષાભાસ, પ્રલેખ વગેરે અલંકારો પણ સાહજિકતાથી પ્રયોજે છે. કવિની પાસે અભિનવ કલ્પના છે અને એને લીધે અસ્ખલિતપણે વહેતી એમની વાણીમાં તાજગીનો અનુભવ થાય છે. કોઈ કોઈ સ્થળે જૂના શબ્દો ઘસાઈ ગયા હોવાના લીધે કે કાળગ્રસ્ત થયા હોવાને લીધે અર્થગ્રાહ તરત થતો નથી. કયાંક દુર્બોધતા જણાય છે. તેમ છતાં આ બધી રચનાઓ રસિક અને આસ્વાદ્ય બની છે. એકના એક વિષય ઉપર એક કરતાં વધુ રચનાઓ કરવામાં કવિની કસોટી થાય છે. કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિની આ વિનતીઓમાં, કેટલાક વિષય ઉપર એક કરતાં વધુ વિનતી લખાઈ હોવા છતાં એમાં પુનરુક્તિનો દોષ ભેવા નથી મળતો એ જ કવિની વિશિષ્ટ શક્તિની પ્રતીતિ કરાવવા માટે પર્ચાઈત છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિની આ વિનતીઓ પ્રકાશિત થશે ત્યારે આપણા મધ્યકાલીન ગુજરાતી સ્તવન સાહિત્યમાં તે જરૂર મહત્વનું સ્થાન પ્રાપ્ત કરશે. *

વિનતીનો અક્રમ :

- ૧ શ્રી નેમિનાથ વિનતી
- ૨ શ્રી થાંભણા વિનતી
- ૩ શ્રી આદિનાથ વિનતી
- ૪ શ્રી પાશ્વનાથ વિનતી

* અહીં આ વિનતીઓ આશુરમાની હસ્તપ્રતિને આધારે મૂળ પાઠ અનુસાર આપવામાં આવી છે અને તે સાથે તેનું અર્થવિવરણ પણ આપવામાં આવ્યું છે.

[illegible]

‘વિનતીસંગ્રહ’ની હસ્તપ્રતિનું અંતિમ પૃષ્ઠ
[જો. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ - અમદાવાદની હસ્તપ્રત]

- ૬૬ શ્રી જિરાવલ્લીય પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૭ શ્રી હિલાવસહી મંડન પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૮ શ્રી તારણગિરિશંખ મંડન શ્રી અજિતનાથ વિનતી
- ૯ શ્રી જિરાવલ્લી પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૧૦ શ્રી ચોરુઆઠ મંડન શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૧૧ શ્રી નવપલ્લવ પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૧૨ શ્રી સ્તંભતીર્થ વિનતી
- ૧૩ શ્રી શાંતિનાથ વિનતી
- ૧૪ શ્રી વીસવિહરમાન વિનતી
- ૧૫ શ્રી આદિનાથ વિનતી
- ૧૬ શ્રી પંચ તીર્થકર સ્તુતિ
- ૧૭ શ્રી મલ્લિનાથ વિનતી
- ૧૮ શ્રી મુનિમુદ્રતસ્વામી વિનતી
- ૧૯ શ્રી વર્ધમાન વિનતી
- ૨૦ શ્રી સંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૨૧ શ્રી આદિનાથ વિનતી
- ૨૨ વાચક શ્રી મુનિ મુદ્રત વિનતી
- ૨૩ શ્રી પંચાક્ષરા પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૨૪ શ્રી શાંતિનાથ વિનતી
- ૨૫ શ્રી ઋષભદેવ વિનતી
- ૨૬ શ્રી શાંતિનાથદેવ વિનતી
- ૨૭ શ્રી મથુરાનગર શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી
- ૨૮ શ્રી શાંતિનાથ વિનતી
- ૨૯ શ્રી અરિફ નેમિનાથ વિનતી
- ૩૦ શ્રી આદિનાથ વિનતી

❖ અહીં વિનતીનો ક્રમ હસ્તપ્રત પ્રમાણે આપેલો છે તેમાં ૫ નંબરની વિનતી જયશૈખરસંવિકૃત નહીં પણ મહિમશ્રીકૃત હોવાથી અહીં આપી નથી

- ૩૧ શ્રી આદિનાથ વિનતી
 ૩૨ શ્રી સંભવનાથ વિનતી
 ૩૩ શ્રી જિરાઉલ્લા વિનતી
 ૩૪ શ્રી નેમિનાથ વિનતી
 ૩૫ શ્રી આદિનાથ વિનતી
 ૩૬ શ્રી ચુવીસ જિણુવર ચઉપઈ
 ૩૭ શ્રી નેમિનાથ કીડા ચઉપઈ
 ૩૮ શ્રી ઋષભદેવ ચઉપઈ
 ૩૯ ત્રોટક બંધેન શ્રી નેમિ રતુતિ
 ૪૦ શ્રી જિરાવલ્લા વિનતી
 ૪૧ શ્રી શત્રુજયમંડન આદિનાથ વિનતી
 ૪૨ શ્રી આદિદેવ વિનતી
 ૪૩ શ્રી પાત્રવનાથ વિનતી
 ૪૪ શ્રી શત્રુજયમંડન આદિદેવ વિનતી
 ૪૫ શ્રી સાહિલામંડન આદિનાથ વિનતી
 ૪૬ શ્રી નેમિનાથ ધઉલ.

શ્રી જયશેખરસૂરિકૃત વિનતી-સંગ્રહ

(૧) શ્રી નેમિનાથ વિનતી

સલી ભાવના લેટિવા નેમિ પાયા,
હીલે' ઊલટલે માનવીએ ન માયા,
જમૂં જાગતી જાલવ જોધ વાની,
વસંધ વાસના તામુ હીસંધ ન વાની. ૧

અચ્છંદ એલેત્રી માહડલે એકુ આગંધ;
મન માહરલે સોરઠ માગિહિ લાગંધ;
ગિરનાર નહ' શુ'ગ તે ર'ગિ પામી;
કિંવારંદ હુસિંધ વ'દિવલે નેમિ સામી. ૨

ધસિલે લોકુ આખાલ ગોપાલુ ગોલંધ,
અનેરલે નથી દેવતા નેમિ તોલંધ,
ત્યજી રાજિસિલે' રાધંમંદ લુષ્ટિ રાણી,
કૃપા વેદિના લવની ચિત્તિ આણી. ૩

કિમંધ સામીય સામલા લેટ લાધી,
તિમંધ હરિજની વેલડી વેગિ વાધી;
કરલે' જેતીય દેવ નેલુધ જેતી,
વિષ્ણુ લોભ લીલાં લહુ' લાધિ તેતી. ૪

મણિ માનિવલે એલે સંસારુ ફૂડલે,
સદા સેવિવલે રાજલકંતુ રુડલે;
ધસી આસની આસએ તામુ પૂજંધ, (પૂગંધ)
જુડે ભાવસુદિ જગનાથુ પૂજંધ. ૫

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી નેમિનાથ વિનતી

વિવરણ

ઉત્તમ ભાવના વડે નેમિનાથ ભગવંતના ચરણોનાં દર્શન કરવા માટેનો ભવ્યજનોનો આનંદ હૃદયમાં સમાતો નથી. કવિ કહે છે કે બદવકુમાર નેમિનાથનાં દર્શન કરવાની હૃદયમાં બગૃત ભાવના વસે છે ત્યાં સુધી અન્ય કોઈ પણ વસ્તુ દેખાતી નથી. મારા મનમાં એક જ વાત વસી છે. મારું મન સોરઠ દેશમાં એવું લાગ્યું છે. કે 'ક્યારે હું ગિરનાર પર્વત પર પહોંચી શ્રી નેમિનાથ પ્રભુનાં દર્શન કરું !'

શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ સમાન અન્ય કોઈ દેવતા નથી એમ આબાલ-ગોપાલ બોલે છે. એમણે પશુઓના જીવો પ્રત્યે ચિત્તમાં કૃપા લાવીને રાજ્ય અને રાજમતી ખન્નેને ત્યજી કીધાં હતાં

હે શામળા સ્વામી ! તમારી ભેટ મળવાથી મારી હરખની વેલડી જલકીથી વધવા લાગી છે. હે દેવ ! સાંસારિક વસ્તુનાં બોલને દૂર કરીને આપના પર જેટલો સ્નેહ કરાય તેટલું સુખ પ્રાપ્ત કરીએ છીએ.

કવિ દર્શાવે છે કે આ સંસાર કૂડો છે એવી પોતાના મનમાં ભાવના ધારણ કરીને રાજુલના કંતને - ભગવાન નેમિનાથને રૂડી રીતે સેવવા બેઠાં. એવા પ્રકારની આશા રાખીને જગન્નાથ એવા નેમિનાથને ભાવશુદ્ધિ-પૂર્વક જેઓ પૂજે છે તેમની આશા પૂરી થાય છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ પાંચ કડીની આ લઘુ કૃતિમાં જ્યાં નેમિનાથ ભગવાન નિર્વાણ પામ્યા હતા એ કલ્યાણક તીર્થભૂમિ ગિરનાર પર્વત ઉપર જઈ નેમિનાથ ભગવાનનાં દર્શન કરવાની પોતાની ઉત્કંઠ તાલાવેલી વ્યક્ત કરી છે અને સાથે સાથે નેમિનાથ ભગવાનની ભક્તિનો મહિમા દર્શાવ્યો છે. કવિની ભાષા પ્રાસાદિક અને લયબદ્ધ છે અને 'લલી ભાવના ભેટિવા', 'જમઉ' બગતી બદવા બેઠ', 'વેલડી વેગિ વાધી', 'લોલ લીલાં લહૂં લાગિછ' ઇત્યાદિ પદ્ધાવલિ વર્ણાનુપ્રાસથી મંડિત થયેલી છે.

(૨) શ્રી થાંભણા વિનતી

થાંભણપુરી સિરિ પાસ જિલ્લિ'દો,
આસસેણુ કુલકમલ દિલ્લિ'દો; ઉમ્મૂલિય ભવ કંદો...
મોહરાયસિરિ પાડિય દંડો,
તિહૂયણિ બસૂ પ્રતાપ અખંડો, ભવિયણુ મન આણુ'દો;
ભવભય લીડ ભલી પરિચૂરિય,
મનવંછિત સવિ સંપદ પૂરીય, પ્રભુ કરીય મોરીય સાર.
વરુણજિ કહીધં પચ્છિમ સામી,
તિણિ આરાહિઉ તઉ સિરુ નામી, વચ્છર લક્ષ અગ્યાર. (૧)

અસી સહસ સંવચ્છર જૂતલિ,
સેવિઉ સામી હિયડધં નિમ્મલિ, વાસુકિ વિસહર સામિ,
પચ્છેધં પૂજિઉ તઉ પરમેશ્વરુ,
સાતમાસ નવ દિવસ નિરંતરુ, ઠયરય નંદનિં રામિ,
કેતૂ કાલ પ્રથમ હરિ ક્યાધઉ,
કારિકા નગરી પાછધં આધક, પૂજિઉ દેવ સુરારિ,
કારિકા ઠાહ જલંજલિ રહીઉ,
સાગરદત્ત સેકિ તઉ અહીઉ, કાંતિ નયરિ મહારિ. (૨)

નાગજનુણિ જોગી તઉ લીધઉ,
સેડી તલિ તેહનઉ રસ સીધઉ, તઉ વિણુ અવરુ ન વીરુ;
ઉવટ વહધં નદીવર સાલધં,
તઉ ઉપરિ ધણુવેલૂ વાલધં, ગાધં ઝરધં સિરિ ખીરુ;
અભયદેવ સૂરિહિં તઉ બણિઉં,
ભુહિં ભિંતર થિઉ ઉપરિ આણિઉં, તઉ તસુ દિન્નઉ દેહ;
થાંભણપુરિ પ્રાસાહિ બધઠઉ,
નયણુનંદણુ જગિ સહિ દિહુઉ, નીલવન્ન જિમ મેહ. (૩)

ચુનજર ધર જવ જવણિ ધસક્કિય,
ખંભ નયર તઈ તધય અલંકીય, પુહવિહિં પ્રકટ પ્રમાણુ;

આદિ તુમહારિ જગિ કુણ જાણુઈ,
 મતિ વિણુ માણુસ કિસઈ વખાણુઈ, હઈ પણિ સહજિ અજાણુ.
 કામધેનુ તીહં પત્ત ધરંગણિ,
 કરચલિ વડિઉ કરિ ચિંતામણિ, દ્વિયઈ અમરહંસાણુ;
 દેવ દયાલુ ભાવઈ ભંજણુ,
 જીહું તુહંઈ થંભણુપુર મંડણુ, પાસનાહુ ચઉસાણુ. (૪)
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી થંભણુ વિનતી.

૦ ૦ ૦

વિવરણુ

થંભણુપુરી[સ્તંભનપુર - હાલ ખંભાત]ના મંડનરૂપ તીર્થંકર
 ભગવાન શ્રી પાર્શ્વ જિનેશ્વર વિશેની આ રચના છે.

અશ્વમેન રાજાના કુલરૂપી કમળ માટે સૂર્યસમાન, ભવરૂપી
 બીજને ઉખેડનારા, મોહરાજાની લક્ષ્મી ઉપર ઠંડપ્રહાર કરનારા
 એવા હે સ્વામી ! ત્રિભુવનમાં આપનો પ્રતાપ અખંડ વર્તે છે.
 ભાવિજનોના મનને આનંદ આપનારા, ભવભયરૂપી ભીડને સારી
 રીતે ચૂરનારા, મનવાંછિત સર્વ સંપદને પૂરનારા, હે પ્રભુ ! માડું
 કલ્યાણુ કરો !

શ્રી પાર્શ્વપ્રભુને વંદન કરી કવિ સ્તંભનપુરની નીલવર્ણી પ્રતિ-
 માનો ગૌરવવંતો ઇતિહાસ વણુંવે છે. જૈન માન્યતા અનુસાર આ
 પ્રતિમા ઉત્સર્પિણી દરમિયાન ગર્ધ યોવીશીમાં ભરાઈ હતી. પશ્ચિમ
 દિશાના સ્વામી વરુણદેવે થંભનપુરીનાં આ પ્રતિમાની અગિયાર લાખ
 વર્ષ સુધી આરાધના કરીને આપના ચરણોમાં મસ્તક નમાવ્યું છે.

હૈયાના નિર્મલ ભાવથી નાગલોકના સ્વામી વાસુકીએ પૃથ્વી
 ઉપર આવીને, હે સ્વામી ! આપની ૮૦ હજાર વર્ષ સુધી સેવા
 કરી છે. પછી તે પ્રતિમાની નિરંતર સાત માસ નવ દિવસ સુધી
 કશરથનંદન રાત્રે પૂજા કરી હતી.

ત્યારપછી કેટલોક કાળ વિષ્ણુએ આ પ્રતિમાનું ધ્યાન ધર્યું હતું. ત્યારબાદ આ પ્રતિમા દ્વારિકાનગરીમાં પાછી આવી. ત્યાં કૃષ્ણદેવે એની પૂજા કરી. જ્યારે દ્વારિકાનગરી અગ્નિથી બળી રહી હતી ત્યારે સાગરકત્ત શ્રેષ્ઠિ પ્રતિમાને ગ્રહણ કરીને કાંતિપુરીમાં લાવ્યા હતા. ત્યારપછી નાગાર્જુન જોગીએ તે પ્રતિમાને લીધી. પ્રતિમાના પ્રભાવથી સેઢી નદીના કિનારે તેમને સુવર્ણરસ સિદ્ધ થયો હતો. હે પ્રભુ ! આપના વિના બીજા કોઈને એવો પ્રભાવ નથી.

વરસાદના કારણે સેઢી નદીમાં જ્યારે પૂર આવ્યું ત્યારે આપની પ્રતિમા ઉપર ઘણી વેલુ (રેતી) વળી ગઈ હતી. પરંતુ એક ગાય સ્વયં તેના પર દૂધ ઝારીને 'સ્નાત્ર' કરતી હતી.

શ્રી અભયદેવસૂરિએ પોતાના જ્ઞાનથી આ વાત જાણી અને ભૂમિમાં રહેલી આપની આ પ્રતિમાને તેઓ બહાર લાવ્યા હતા. તેથી શ્રી પાશ્વ'પ્રભુ ! આપની કૃપાથી એમનું કૌટુબ્યક શરીર નીરોગી થયું હતું.

એમણે સ્થંભનપુરમાં જિનમંદિરની અંદર આપની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરાવી હતી. મેઘ સમાન નીલવર્ણ અને નયનોને આનંદ આપનારા એવા આપના જગતના સર્વલોકોએ દર્શન કર્યો હતાં. શુજરાતની ધરાને મ્લેચ્છ લોકોએ જ્યારે આક્રાંત કરી હતી ત્યારે તે સમયમાં આપશ્રી પાશ્વ'પ્રભુએ ખંભાતનગરને અલંકૃત કર્યું હતું અને આપની પ્રતિષ્ઠાથી સમગ્ર પૃથ્વી પ્રકાશિત થઈ હતી.

આપની પ્રતિમાની ઉત્પત્તિ વિશે સમગ્રપણે આ જગતમાં કોણ જાણે છે ? મારા જેવો બુદ્ધિહીન માણસ કેવી રીતે એનાં વખાણ કરી શકે ? હું સ્વભાવતઃ અજ્ઞાન છું.

પ્રતિમાનો મહિમા વર્ણવતાં કવિ કહે છે કે આ પ્રતિમાની જે સાચા ભાવથી પૂજા કરે છે તેના ઘરઆંગણે કામધેનુ ગાય ચરે છે; તેના હાથમાં ચિંતામણિરત્ન સ્વયં મળે છે અને જાણે કલ્પવૃક્ષ ફળે છે.

હે દયાળુ દેવ ! સ્થંભનપુરના મંડન એવા હે શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ ! આપ જેના પર પ્રસન્ન થાઓ છો તેના લવલયને લાગો છો. આપની શ્રેલા સર્વત્ર છે.

ચાર ચોટી કડીની આ કૃતિમાં કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ ખંભાતના શ્રી સ્તંભન પાર્શ્વનાથ ભગવાનની ગર્ભ ચોવીસીમાં ભરાવાયેલી નીલવર્ણી પ્રતિમાને મહિમા ઉલ્લાસથી ગાયો છે. પ્રાસાનુપ્રાસ અને રૂપકાદિથી અલંકૃત એવી આ સુગેય અને લયબદ્ધ કૃતિમાં કવિનું ભાષાપ્રભુત્વ ધ્યાન ખેંચે એવું પ્રશસ્ય છે.

જેનોના વર્તમાન ચોવીસીના ત્રેવીસમા તીર્થંકર શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન 'પુરુષાદાણીય' તરીકે ઓળખાય છે અને પ્રગટ પ્રભાવીતરીકે પૂજાય છે. પાર્શ્વનાથ ભગવાનનાં તીર્થો પશ્ચિમ ધણાં છે, જેમાં શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ, લોઢણ પાર્શ્વનાથ, છરાવલા પાર્શ્વનાથ, લોદ્રવા પાર્શ્વનાથ, આરૂપ મંડન શામળિયા પાર્શ્વનાથ, પંચાસરા પાર્શ્વનાથ, ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ ઇત્યાદિ પ્રાચીન તીર્થો સુપ્રસિદ્ધ છે અને પ્રાચીન સમયથી તીર્થને અનુલક્ષીને પઠો, સ્તવનો, વિનતી, સ્તોત્ર ઇત્યાદિની રચના થયેલી છે. વર્તમાન સમયમાં પાર્શ્વનાથનાં ૧૦૮થી વધુ તીર્થો છે, જે પાર્શ્વનાથ ભગવાનના મહિમાની પ્રતીતિ કરાવે છે. કવિ જયશેખરસૂરિએ પોતે શંખેશ્વર, છરાવલા, પંચાસરા, મથુરા, ચોરવાડ, ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ વિશે ઓકાધિક સ્તવનોની રચના કરી છે. એમણે સ્તંભન પાર્શ્વનાથ વિશે કરેલી બે રચનાઓ હાલ ઉપલબ્ધ છે. કવિએ સ્વયં દર્શન કરી, ભાવવિભોરબનીને કરેલી એ બે રચનાઓમાં આ રચના વિશેષ માહિતીસભર અને કાવ્યશુભની દૃષ્ટિએ વિશેષ મહત્વની છે.

(૩) શ્રી આદિનાથ વિનતી

કુલિ લલઇ અવતારુ સુખે લીધી,
નવ લખઇ ઇલિ હીવિ નિતુ રહી;
રિસહું અદ્દમુદ દેવ નિહાલિયઇ,
સુખિહિં પાતક પંક પખાલિયઇ. ૧

અલગ ઉલગ નાથ નથી કહી,
 તઉ રતિઉ મન સિંતરિ તઈ અહીં;
 ઘડીય એક ન મૂંકિયુ તઈ જૂઠી,
 સુકૃત વાહિણિ મઈ કરિ ના પૂઠી. ૨
 અમર હીસઈ કૌપીય કેતલા,
 વિષઈ જે વિનમ્યા કિમ તે લલા;
 મહન મચ્છર માહિ ન જે રમઈ,
 હિયડલઈ સુજિ દેવ ધણુઈ ગમઈ. ૩
 લહીય જે તુઝ ધમ્મ નિકાસલઈ,
 કરઈ કૌઈ કિસઈ મનિ આમલઈ;
 અમૃત ફરિ કરી વિસ તે પિયઈ,
 ત્યલ્ય હારુ ભુજંગ હિયઈ ધરઈ. ૪
 કુશુરુને વચને કિર ભૂલવ્યા,
 લવ મહારનિ લવ સવે લમ્યા,
 કિમ લહઈ પગથી સિવ વાસની,
 જઈ ન તૂ પગઉલગ આસની. ૫
 સહજિ બાલકરા મતિ આગલઈ,
 વિહુ કષાઈ સુયોવનિ વાઉલઈ;
 વડપણુઈ પણુ દુઃખહીઈ ધખઈ,
 કિમ કુમાણુસુ તઈ પ્રભુ ઉલવઈ. ૬
 સિર મનોહર તઈ પગ દોયતાં,
 સફલ દોચન તૂં સુખ જોયતાં;
 રિસહ દેવ મયા કરિ જે તિસી,
 જિમ રહઈ તુઝ પાસિ સદા વહી. ૭
 ઇતિ શ્રી આદિનાથ વિનતી.

વિવરણ

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ આદિનાથ પ્રભુની વિનતીનો પ્રારંભ કરતાં કહે છે કે શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુ અદ્ભુત અને અવનવા શોભે છે. એમનાં દર્શનથી અનાયાસે જ પાતકરૂપી પંક ધોવાય છે.

હે પ્રભુ ! મને બીજી કરી ખબર નથી તો પણ મનની અંદર આપને અહંભુ કરીને જ રહું છું. હવે એક ઘડી પણ આપને મૂંઝીશ નહીં. સુકૃતરૂપી વેલડીને હાથમાં મેળવીને હવે હું યોઈશ નહીં.

મમતા છોડીને કેટલાક દેવતાઓ કોધિત દેખાય છે. તેઓ શું સારા દેખાય છે ? મદન મત્સરમાં જેઓ રમતા નથી, પરંતુ જેઓ હૈયામાં જ રમે છે તેવા દેવતાઓ જ મને ગમે છે.

નિર્મલ એવા આપના ધર્મને પ્રાપ્ત કર્યા પછી જે કોઈ મનુષ્ય મનમાં વિપરીત ભાવ લાવે છે તે અમૃતને છોડીને વિષનું પાન કરે છે, અથવા હારને ત્યજીને સર્પને ગળામાં ધારણ કરે છે.

ખરેખર ! કુશુરુનાં વચનથી જેઓ ભૂલેલા છે તેઓ સર્વે ભવરૂપી મહા જંગલમાં ભ્રમ્યા છે. જ્યાં સુધી આપની ચરણસેવાને અહંભુ ન કરે ત્યાંસુધી શિવવાસ પ્રાપ્ત કેમ થાય ?

જેમના જીવનમાં પહેલાં સ્વભાવથી બાળકપુદ્ધિ હતી, ત્યારપછી મુંઝર યાવનમાં ચાર કષાયોની વ્યાકુળતા હતી અને હવે વૃદ્ધાવસ્થા પણ દુઃખને જ પ્રાપ્ત કરાવે છે, આવા દુર્બુદ્ધિ મનુષ્યો હે પ્રભુ ! આપને કેવી રીતે ઝોળખી શકે ?

આપના ચરણોમાં મસ્તક નમાવવાથી મસ્તક પણ શોભાને ધારણ કરે છે. આપનું મુખ જોવાથી નયનો સફલ થાય છે. હે ઋષભદેવ પ્રભુ ! આપ એવી કૃપા વરસાવો કે જેથી સદા હું આપની પાસે જ વસું.

શ્રી ઋષભદેવ ભગવાન એટલે કે શ્રી આદિનાથ પ્રભુને સંજો-ધીને લખાયેલી આ વિનતીમાં કવિ દર્શાવે છે કે કામ, ક્રોધ, મદ, મત્સરને કારણે દેવતાઓ પણ પ્રભુ-લક્ષિત કરવાને અપાત્ર બને છે. વળી જેઓ જન્મથી ધર્મ મળવા છતાં બાળપણમાં, યૌવનમાં કે

વૃદ્ધાવસ્થામાં મનમાં વિપરીત લાવો, અધાર્મિક વિચારો સેવે છે, તથા કુશુરુનાં વચ્ચનોમાં ફસાય છે તેઓ અમૃત ત્યજીને વિષપાન કરે છે. પોતાની ઓવી દશા ન થાય અને પોતાને શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનનાં ચરણકમળની સેવા નિરંતર સાંપડી રહે ઓવી પ્રાર્થના કવિ કાવ્યના અંતે કરે છે.

(૪) શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી

બલધં જિ બલવંતુ દેઉ, પ્રભુમી જઈ સિરિપાસ જિણુ;
કલિજુગિ અકલુ અજેઉ, સોરઠ ઢેસિ સુહામણુઉ. ૧
અરહમણિ પૂગી આસુ, આસસેણુ નરવઈ તણુઉ;
જઈ પરમેસરુ પાસુ, લેટિઉ ભાવઠિ ભંજણુઉ. ૨
તૂં મહિમા મહિમાહિ નિતુ કેતકિ જિમ મહમહઈં;
તઉ સમરણિ સવિ વાહિ, વિસ વયરી ઘંઘાલ ટલઈં. ૩
કોઈ પૂજઈ ઘનલાખિ, કોઈ ચડાવઈ પાંખુડિયએ,
ભાવુ ભરઈ જઈ ઝાખિ, ફલિ વિહરઉ તઈં નવિ કિઉએ. ૪
લોગવિ ચિવપુર રાજુ, તૂં કેવલકામિણિ કલિયા;
પ્રભુમૂં સેવક કાજુ સુખ, ભરિ રાજે વીસરઈએ. ૫
ભમડી ભવની કોડિ, તુડિવસિ તૂ શાસનુ ચડિઉં;
એ તો ઈન ભાજઈ જોડિ આલૂ મણિ આલસ તણિયા. ૬
ખંધી માયા પાસિ મોહ ચરકુ જઈ મધંલિયએ;
મણિ આપણઈ વિમાસિ ઇણિ વાતં કુણુ લાજિસિએ. ૭
સુજ મણુ ભમર વિલાસુ ચંચલ ચિહુ દિસિ સંચરઈએ;
તુહ પય-કમલિ નિવાસુ પામીજે પુણુ થિરુ થિયએ. ૮
સુરતરુ ઘર અંગણિ કરિ ચિંતામણી કામધેનુ તીહ,
ઘરિ ચરઈએ, વંદિઉ દેવિંદિહિં મણુ આણુંદિહિં જે,
પૂજઈ સિરિ પાસુ જિણુ ૯-

ઇતિ શ્રી જયજોખરસૂરિકૃતા શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની આ વિનતીમાં કવિ સોરઠ દેશના પાર્શ્વપ્રભુના તીર્થસ્થળનો મહિમા ગાય છે. કવિ કહે છે કે કલિયુગમાં જે અલખ નિરંજન છે, સૌરાષ્ટ્ર દેશમાં જે સોહામણ છે, બળમાં જે બલવંત છે એવા શ્રી પાર્શ્વનાથને અમે પ્રભુમીએ છીએ.

હે અશ્વસેન રાજાના પુત્ર ! અમારા મનની આશાઓ પૂર્ણ કરો, કારણ કે પરમેશ્વર પાર્શ્વપ્રભુને લોટવાથી ભવની ભાવઠ ભાંગે છે.

જેમ કેતકીનાં પુષ્પ નિત્ય મધમધે છે તેમ આપનો મહિમા પૃથ્વી પર મધમધે છે. આપના સ્મરણ માત્રથી પણ સર્વ વ્યાધિ, વિષ, વૈરી, આપત્તિ વગેરે ટળે છે.

કોઈ ભાગ્યશાળી આપની પૂજા લાખો રૂપિયાથી કરે છે, જ્યારે કોઈ માત્ર પાંખડી ચઠાવીને કરે છે. પૂજા જો ભાવથી પૂર્ણ હોય તો તેનું ફળ કેમ ન મળે ? ભાવથી પ્રભુને ભજનારા સુક્તિસુખને મેળવે છે. કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિની આ પંક્તિઓ સાથે બે સૈકાઓ પહેલાં થયેલા શ્રી વીરવિજયજીના સ્તવનની પંક્તિઓ સરખાવી જુઓ. વીરવિજયજી લખે છે :

“ઠાઠા આદેશ્વરજી દૂરથી આવ્યો ઠાઠા હરિશન ઠા....

કોઈ મૂકે હીરામોતી, કોઈ મૂકે સોનું;

કોઈ મૂકેચપટી ચોખા, ઠાઠાને હરખાર... હા હા ઠાઠાને હરખાર.

રાજા લાવે હીરામોતી, શેઠ મૂકે સોનું;

હું મૂકું ચપટી ચોખા, ઠાઠાને હરખાર...હા હા ઠાઠાને હરખાર.

હે પાર્શ્વપ્રભુ ! આપ શિવપુરનું રાજ્ય લોગવો છો. કેવલરૂપી જીથી જોલો છો. હે પ્રભુ ! આ સેવક સુખને માટે આપને પ્રણામ કરે છે તે ન વિસરશો...

મારામાં પ્રમાદાદિ ઘણા દોષો હતા. તેથી હું કરોડો ભવોમાં જાગ્યો છું. આજે હું આપના શાસનને પામ્યો છું તેથી મારી આજસ-

રૂપી ત્રુટિ આ ભવમાં ભાંગી ગઈ છે.

માયાને પાશમાં લેવામાં અને મોહરૂપી ચોરને પકડીને કેદમાં પૂરવાની વાતમાં આપણે લજ્જાવાળા યવાની શી જરૂર છે ?

કવિ આત્મનિવેદન કરતાં કહે છે કે વિદ્યાસી અને ચંચલ એવો મારો મનરૂપી ભમરો ચારે દિશામાં સંચરતો હતો. આપના ચરણકમલમાં નિવાસ પામી ફરી મારું મન સ્થિર થયું છે.

દેવેન્દ્રો વડે વંદનીય એવા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને જે મનમાં આનંદ લાવીને પૂજે છે તેના આંગણમાં કલ્પવૃક્ષ, હાથમાં ચિંતામણિ-રત્ન અને ઘરમાં કામધેનુ ચરે છે. કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિની આ કડીઓ સાથે મહોપાધ્યાય યશોવિજયજીકૃત શ્રી અભિનંદન સ્વામીનાં સ્તવનની નીચેની કડીઓ સરખાવવા જેવી છે :

“જાણું હો પ્રભુ ! જાણું જન્મ કયત્ય,
જો હું હો પ્રભુ ! જો હું તુમ સાથે મિલ્યોલ,
સુરમણિ હો પ્રભુ ! સુરમણિ પાર્યો હત્ય,
આંગણે હો પ્રભુ ! આંગણે મુજ સુરતરુ ફળ્યોલ. કીઠી હો.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ જીવને ભાગાડનારાં તત્ત્વો માયા, મોહ, મનની ચંચલતા ઇત્યાદિ જો ચાલ્યાં બય અને પ્રભુના ચરણોની સેવા જો પ્રાપ્ત થઈ બય તો જીવ કેટલી ઝડપથી સુખિગામી બની શકે છે તેનો મહિમા આ પદમાં દર્શાવ્યો છે.

(૬) શ્રી જીરાવલ્લીય પાર્શ્વનાથ વિનતી

જગન્નાથ જીરાવલ્લહ હું જુહારઈ,
પ્રભો પાસુ પૂજા સવે કાજ સારઈ,
જુ ચારુપિ પંચાસરઈ આસ પૂરઈ,
સવે રોગ સંખીસરે સામી ચૂરઈ. ૧

થિરુ થાંભણઈ અંતરીએ અવંતી,
મહાસિદ્ધિ સેરીસએ સંભવંતી;

પ્રભાલીવિ અબહરે કઉણુ ગંજઇ,
નવખંડ નવ પદસવુ સઉદ્ર કંકઇ. ૨

કલિકુંડિ કોરંટ એ દેવુ કીપઇ,
ધમેરે અનેરે અણુએ ન છપઇ;
અહિછત્રી વાણુરસી તૂં ઠહોઇ,
મણિરંશુ નાગદ્રહે નાથુ ભેઇ. ૩

ફલઉધી પાલિતાણુએ પંથ વાઇ;
વડઉ પામુ ખંભાઇ તે શ્રી દિખાઇ;
સમી સામિણી ગામિ તૂં ઉપહોટઇ,
હિયઉ ઉંખરવાડિયા પાપધ હોટઇ. ૪

કલા કેતલે ગમિ તૂં દેવ બોલઉં,
વિણુ બાણિવા બોલતઉ ચિત્તિ ડોલઉ;
કુદેવાતન વાતડી ફરી વારઇ,
તપઇ તાહરઉ તીથું એતી નિવારઇ. ૫

જિકે દેવ છરાઉલા નામિ લાગઇ,
જઇ બીબ તણુઇ તે ન માગઇ;
સવે દોહિલ્યા તીહ તઉ ફરિ નાસઇ,
વસઇ સંપઠ સંપસિઉં પાપ પાસઇ. ૬

ઘણાઉ ભાઉ છરાઉલિઇ બંધવાનઉં,
જિહા થાહરી ઉતાહરઉ દેવ વાનઉ;
કરી એગલા વેગલા પાપ પાસ;
ઇસી માહરી પૂરિ તૂં આસપાસ. ૭

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિચરણ

આ સ્તવનમાં કવિ જયશેખરસૂરિ પાર્શ્વનાથ ભગવાનનાં વિવિધ મોટાં તીર્થોના નિર્દેશ સાથે ભરાવલા પાર્શ્વનાથ તીર્થનો વિશિષ્ટ મહિમા દર્શાવે છે.

કવિ કહે છે કે જગતનાથ શ્રી ભરાવલાપ્રભુને હું જુહારું છું. પ્રભુ પાર્શ્વને પૂજીને સર્વ કાર્ય સિદ્ધ કરું છું.

આરૂપ મંડન અને પંચાસરા મંડન શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ અને શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ પ્રભુ પછુ આશા પૂરે છે અને સર્વ રોગને દૂર કરે છે. સ્થંભન પાર્શ્વનાથ, અંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથ, અવંતી પાર્શ્વનાથ તથા સેરીસા પાર્શ્વનાથ મહાસિદ્ધિદાયક તરીકે સુપ્રસિદ્ધ છે. પ્રભાસ-મંડન, દીવમંડન, અભહરા, કંબોઈમંડન અને મનમોહન પાર્શ્વનાથનાં તીર્થો જગતમાં જાણીતાં છે. નવખંડા પાર્શ્વનાથ અને નવ-પલ્લવા પાર્શ્વનાથ સસુદ્રકિનારે છે. કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ અને કોરંટમંડન પાર્શ્વનાથ પણ દીપે છે. અહિંછત્રા પાર્શ્વનાથ, વાણારસી પાર્શ્વનાથ, ડલોઈમાં લોઢણ પાર્શ્વનાથ મણિરંગ તથા નાગદ્રુહમાં પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં મેં દર્શન કર્યાં છે. કલોધિ અને પાલીતાણા- (અથવા પાલી-રાજસ્થાન)ના પાર્શ્વપ્રભુ પણ શોભે છે.

ખંભાતમંડન શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુજીના પ્રતિમાજીનો મહિમા ઘણો મોટો છે. સમી અને સામિણી ગામમાં શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ શોભાય-માન છે. ઉંબરવાડિયા પાર્શ્વનાથ હૃદયને આનંદ આપે છે.

હે પ્રભુ ! હું આપની કેટલી કલાઓનું વર્ણન કરું ? જાણ્યા વિના બોલવાથી તો ચિત્ત કંપિત થાય છે. જેઓનું ભરાવલા પાર્શ્વનાથનાં નામમાં એક વખત મન લાગી જાય છે તેઓ તેમાં જ મગ્ન બની જાય છે. ભરાવલા પાર્શ્વપ્રભુની ભક્તિથી સર્વ દુઃખો દૂર થાય છે અને સર્વ સંપત્તિઓ પ્રસન્ન થઈને પોતાની મેળે ચરણોમાં આવીને વસે છે.

હે પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ! ભરાવલા જઈને આપના દર્શન કરવાના

મને ઘણા પ્રશસ્ય ભાવો ઉત્પન્ન થાય છે. આવા પ્રકારની મારી આશા છે પાર્શ્વપ્રભુ ! શીઘ્રતાએ પૂર્ણ કરો.

(૭) શ્રી ઉદાવસહી મંડન પાર્શ્વનાથ વિનતી

જઇ જુહારીય મૂરતિ પાસની, તઉ ટલી ખુણસઇ ભવ પાસની;
 દ્વિય વેલિ હીઇ હિવ આસની, સિવપુરી પણ પામીય આસની. ૧
 સુધણ સામલ વણ્ણુ સુહામણા, તુઝ પસાઇ' નહી' વસુહામણા,
 વચ્ચતુ ઐક સુનાયકુ વીનવઉ', કિસિઉ' જાણઇ ખાલુક વીનવઉ'. ૨
 અપરકોઠિ અચ્છઇ' જનિ દેવતા, તુઝ સમઠ પણિ કોઇ ન દેવતા;
 સુમઇ' સામીય પામીય કે(વ)લી, કરિ મયા સુઝ ઊપરિ કેવલી. ૩
 રચિસુ' કુ'ડલુ' કાનિ સુવણ્ણુમઇ, ઝલહલઇ પ્રભુ સામલ વણ્ણુમઇ;
 સુકુટુ મરતકિ હારુ હીઇ લસઇ, કરીય આંગીય મૂ' મતુ ઉલ્લસઇ. ૪
 સુરભિ સૂક(ખ)ડી દેહુ વિઢેપિસિઉ', મતુ ઇહાં વુહટઇ' હિવ લેપિસિઉ';
 ખકુલ-ચ'પક-કેતકિ પૂજિસિઉ', સધર મોહ તણઇ' રણિ પૂજિસિઉ'. ૫
 ભુવનનાથુ પગે સિરુ નામિસિઉ', અનુદિનૂ રહિસિઉ' પ્રભુ નામિસિઉ',
 ભવતણી મતિ રાજ સભાંજિસિઉ', ગહગહિઉ' મનુરાજ સભાંજિસિઉ'. ૬
 તુઝ કૃપાવનિ ચિતુ રહાવસિઉ', સિવરમા વરિસિઉ થિરહાવિસિઉ;
 અમૃતમઇ સુખપ'કજ જોઇસિઉ', નભ વનઉ ફલુ લોકિઅ જોઇસિઉ'. ૭
 પામઇ' સદા સ'પદ ચિત્તરંગિઇ, ચાલઇ ચહચા ચ'ચલિ તેતુરંગિઇ;
 જે પાસ ઉદાવસહી નિવાસ, તૂ પાય પૂજઇ' શુણ સ'નિવાસ. ૮
 એકાંત સધર વિકારુ સમગ્ગુ ભાજઇ,

જે આદરઇ અચલ ચિત્તિ તુઝ પ્રભાજઇ,

એ સામલા સકલ પાસતણી પ્રસિદ્ધિ,

દિઇ ભાવિયાં મન સમીહિત દી પ્રસિદ્ધિ. ૯

ઇતિ ભટ્ટારક શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા ઉદાવસહીમંડન

શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

આ સ્તવનમાં કવિ ઉદાવસહીમંડન એવા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને વિનતી કરતાં કહે છે કે શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની મૂર્તિનાં દર્શન કરવાથી ભવકૃપા ધર્મનો ટળી જાય છે. હમણાં મારા હૃદયમાં આશાની વેલડી ફળી છે અને પાર્શ્વપ્રભુની કૃપાથી શિવપુરી-મોક્ષપુરી પણ હું શીઘ્રતાથી પામીશ.

વાદળ જેવા રયામ વણવાળા સોહામણા એવા હે પાર્શ્વનાથ સ્વામી ! આપની કૃપાથી મારું મન જગતની જાંબળમાં હવે રહેતું નથી. હે સુનાયક ! હું આપની પાસે એક વચન માટે વિનતી કરું છું. જો તેમાં કંઈ અનુગતું લાગે તો કોઈ બાળકની તે વિનતી છે એમ ભણજો.

આ જગતમાં બીજા કરોડો દેવતાઓ છે, પરંતુ હે નાથ, આપના જેવા કોઈ દેવ નથી. હે દેવલજ્ઞાનચુક્ત સ્વામી ! હું દેવલજ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરી શકું એવી મારા ઉપર કૃપા કરો. એટલું વચન આપની પાસે યાચું છું.

આપના રયામલવણ દેહમાં આપના કર્ણમાં રહેલા સુવર્ણમય કુંડલો ઝળહળે છે; આપના મસ્તક ઉપર સુગંધ શોભે છે; હૃદય ઉપર હાર શોભે છે. આવી રીતે આપની આંખોની રચના કરતાં મારું મન ઉલ્લસિત બને છે.

સુગંધિત સુખદથી આપના દેહનું વિલેપન કરવાથી મનની વાસનાઓ નાશ પામે છે અને હૃદય નિર્માળ બને છે. બકુલ, ચંપક, કેતકી વગેરે સુગંધિત પુષ્પોથી આપની પૂજા કરી મોહને અમે દૂર કરીશું. હું ત્રિભુવનનાથના ચરણે નિતનિત મસ્તક નમાવીશ અને પ્રતિદિન પ્રભુનાં નામનું રટણ કરીશ. હું ભવ(સંસાર)સંબંધી મતિને ભાંગી નાખીશ અને આત્મામાં જ રમણતા કરીશ.

હે સ્વામી ! આપ નિત્ય કૃપા વરસાવજો કે જેથી હું શિવ-
મ-૧૬

રમણીને વરી શકું અને સિદ્ધશિલા ઉપર સ્થિરવાસ કરી શકું. આપના અમૃતમય સુખને જોઈને મનુષ્યસવના કળને અર્થાત્ મોક્ષગતિને હું પ્રાપ્ત કરીશ.

હે ઉદાવસહીમાં રહેનારા પાર્શ્વપ્રભુ! શુભોના નિવાસરૂપ એવા આપના ચરણોને પૂજીને આપની ચિત્તરૂપી રંગશાળામાં સંપત્તિ પ્રાપ્ત કરીશ. જગતમાં જે એકાગ્રચિત્તથી આપની પ્રભાને આઢરે છે તેના અત્યંત બળવાન વિકારો પણ જાય છે. આ સામળા પાર્શ્વનાથની સકળ પ્રસિદ્ધિ ઇચ્છિત સિદ્ધિને આપે છે.

ઉદાવસહી પાર્શ્વનાથ ભગવાન વિશેના આ શ્લોકનમાં કવિ ભગવાન પાસે એક જ વચનની માગણી કરે છે અને તે કેવળજ્ઞાન માટેની ચાર પ્રકારની ગતિમાં મનુષ્યજન્મ શ્રેષ્ઠ છે અને મનુષ્ય-જન્મનું અંતિમ અને સર્વોત્તમ કળ તે કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી મોક્ષ મેળવવાનું છે. કવિ પાર્શ્વપ્રભુની મનોહારી મૂર્તિની પૂજન-અર્ચન દ્વારા થતી ભક્તિનો ઉદ્દેશ્ય કરી એના પ્રતાપે પોતાની મતિમાં રહેલી સાંસારિક વાસનાઓનો નાશ થાય અને શુદ્ધ આત્મરમણતા રહે એવી આશા અને ભાવના સેવે છે.

પ્રાસાનુપ્રાસયુક્ત, લયબદ્ધ અને પ્રભુભક્તિનો મહિમા વર્ણવતી આત્મનિવેદનરૂપ આ કૃતિમાં કવિએ પ્રત્યેક ચરણમાં ચમકની રચના ઘણુંખરું એનો એ શબ્દ કે એના એ અક્ષરો પ્રયોજી કરી છે. પાસની-પાસની, ચિત્તરંગિષ્-તે તુરંગિષ્, નિવાસ-સંનિવાસ, ભાજ-પ્રભાજ, લસ-શ્રલલસ-વગેરે પ્રાસસંકલનામાં કયાંક કયાંક શ્લોક-લંકારની રચના પણ કવિએ સરસ કરી છે.

(૮) શ્રી તારણગિરિરાજમંડન શ્રી અજિતનાથ વિનતી

મનિ મનોરથ જોહું સદા વસઈ,
ધંસુ ભાવુ હિયઈ નિતુ તુમ્હસઈ;
કિમઈ તારણિ દૂંગરિ બઈઈ,
અજિતદેવ પગે સિરુ લાયઈ. ૧

સકલ વાંછિત સંપદ કામિયઇ,
મનુજા જન્મ તણુઈં ફલ પામિયઇ;
ભલઇ ભાવિ જિનેશ્વરુ ગાઇયઇ,
સુધિઈં સિદ્ધ પુરિપથિ જાઇયઇ. ૨

વિષય વિશ્વમ તઉ મનુ વાલીયઇ,
અજિતુ દેવુ સદૈવ નિહાલિયઇ;
નવધરંગિ નિતુ પ્રભુ લેટિયઇ,
ધન નિબદ્ધ કુઠમં વિશ્વટિયઇ. ૩

વર કપૂરિ જિનેશ્વરુ પૂજિયઇ,
સખલ મોહ તણુઇં બલિ પૂજિયઇ;
અજિતુ ઉલગસઇં હથિ સારીયઇ,
ભવ તણુઈં ભય ફરિ નિવારિયઇ. ૪

વિષય વેગિહિં જે અપમાનિયઇ,
કુમતિદેવ ભણી મનિ માનીયઇ,
અજિતુ એઉ અગંજિતુ અર્ચિયઇ,
સુકૃત સંતતિ લીલઇ સંવિયઇ. ૫

ધણુ કાલુ મુધામઇ નીગમિઉ,
નરકિ દેવ અનેકિ પરિભમિઉ;
ઇમ અણુત ભવાંતર હૂં ફિરિઉ,
હિયઇ જઇ તુઝ ધરમં ન આદરિઉ. ૬

પ્રચુર પુણ્ય તણુઇં ફલિ આક્રમઇ,
સુપહુ પામિઉ જાસુ સુરમઇ;
હિવ વિચ્છોડિ વિચ્છોડિ કૃપા ઘણી,
કહિઉ વેષ જિ-નેક કિસિયા ભણી. ૭

હિવક્યાય તણુઈં મુઝ ભુઉ ટલિઉ;
મદનદેવ તણુઈં મદ આલિઉ;

મલિન મચ્છર વેગિ નિરાકરિ,
ગહલ્લુએ ભવસાયરુ મધં તરિઉ. ૮

વિપદ વેગિ પલાય આક્રુદી,
હિવ જિનેન્દ્ર વલી સહસાવલી;
મન રમિઈ જયસાસનિ તાહરધ,
સકલ સિદ્ધિ હુઈ વસિ માહરધ. ૯

વિભવ કારણિ સૂર્ય ધરા ફિરધં,
કિસધં કાજિ સમુદ્ર નિજ તરધં;
અજિત એક મને જધં ધાધયધં,
ધનદ તુલ્ય ધનિં તઉ ધાધયધં. ૧૦

ભવ ભવ ભય ભાગઉ ભાવિ ભૂય પાય લાગઉ,
સુરસુખ ન સમીહઉ રાજ્ય તઉ દેવ બીહઉ,
રમણિ રસિ નરાયણં એતણુ એકુ યાચઉ,
ભવિ ભવિ ભૂય સમી હોઇ જિઉ સેવ કામી. ૧૧

હતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી તારણગિરિ વિનતી.

વિવરણ

શુજરાતમાં તારંગા તીર્થ સુપ્રસિદ્ધ છે. કલિકાલસર્વજ્ઞ હેમ-
ચંદ્રાચાર્યની ત્રેરણાથી કુમારપાળ મહારાજાએ પવિત્ર ઉપર અજિતનાથ
ભગવાનનું ભવ્ય અને ઉત્તુંગ મંદિર બંધાવ્યું હતું. કવિ જયશેખર-
સૂરિએ એ તીર્થ વિશે આ રચના કરી છે. કવિ કહે છે કે હંમેશાં
મારા મનમાં એવા જ મનોરથ રહેતા હતા અને આવા ભાવો
હૈયામાં નિત્ય વિકસિત થતા હતા કે ક્યારે હું તારંગા ગિરિરાજ
ઉપર જઈને શ્રી અજિતનાથ પ્રભુનાં ચરણોમાં મસ્તક નમાવું.
જિનેશ્વર ભગવાનની ભાવપૂર્વક ભક્તિ કરવાથી મનુષ્યજન્મ મળે છે,
સર્વ પ્રકારની અનુકૂળતા સાંપડે છે અને સરળતાથી સિદ્ધિપુરીના

પથ ઉપર આવી જવાય છે.

પ્રભુભક્તિ દ્વારા વિષય-વિબ્રમ તરફથી મન દૂર થાય છે. શ્રી અજિતનાથ પ્રભુને નિત્ય નિહાળાય છે. નવા નવા આનંદથી નિત્ય પ્રભુને લેટીએ છીએ અને તેથી પૂર્વે બાંધેલાં ગાઢ એવાં અશુભ કર્મોનો ક્ષય કરાય છે.

એક એવા કપૂર વડે શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની પ્રતિમા પૂજાય છે. શ્રી જિનેશ્વરને પૂજવાથી બળવાન એવા મોહને દૂર કરાય છે. શ્રી અજિતનાથ પ્રભુ આપણો હાથ ગ્રહણ કરીને આપણા ભવ સંબંધી ભયને દૂર કરે છે. જેઓ શ્રી અજિતનાથ પ્રભુનાં અંગને પૂજે છે તેમની વિષય-વાસના વેગથી ગળી જાય છે. તેનું કુશુરુ તરફ મન આકર્ષાતું નથી અને સુકૃત સંબંધી સંપત્તિ સહેલાઈથી એકત્ર કરાય છે.

હે પ્રભુ ! આપના ધર્મનો હૃદયમાં મેં પહેલાં આહર કર્યો નહોતો તેથી મારો ઘણો કાલ વ્યર્થ પસાર થયો. નરકગતિ અને દેવગતિમાં અનેક વાર પરિભ્રમણ કરાચું અને એ રીતે હું અનંતા ભવોમાં ફર્યો.

હે પ્રભુ ! મારા પ્રચુર પુણ્યને કારણે દેવગતિ મળી, પરંતુ મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે તો તે પણુ ઉપયોગી નહિ; માટે હે સ્વામી ! આ બંધનોમાંથી મને છોડાવો કે જેથી મારી ભવપરંપરા ટળે.

હે શ્રી અજિતનાથ સ્વામી ! આપના દર્શનથી પ્રચુર પુણ્ય એકત્ર થવાથી મારો ભવ હવે સફળ થયો છે. કામદેવનો મઠ પણુ જિતરી ગયો છે. મલિન માત્સર્યને મેં જલહીથી દૂર કર્યો છે. તેથી ગહન એવા ભવસાગરને જાણે મેં પાર કર્યો છે.

હે જિનેન્દ્ર ! આપના પ્રભાવથી વિપત્તિઓ આકુળ થઈને જલહીથી પલાયન થઈ ગઈ છે. વળી આપના જયવંતા જિનશાસનમાં મારું મન રમી રહ્યું છે. તેથી સર્વ સિદ્ધિઓ મને વશ થઈ ગઈ છે.

વૈભવને ઇચ્છતા લોકો આકાશ અને પૃથ્વીમાં ફરે છે અને કોઈક કાર્યને માટે સસુદ્રમાં પણ તરે છે. પરંતુ જો એક વખત મનમાં અજિતનાથ પ્રભુનું ધ્યાન કરીએ તો કુળેરના જેવા ધનવાન થઈ શકીએ.

હે પ્રભુ ! ભવના ભયથી હું ભાગ્યું છું. ભાવથી આપના ચરણોની સેવા ઇચ્છું છું. દેવતાનાં સુખોને હું હવે ઇચ્છતો નથી. હે પ્રભુ ! રાજ્યથી ભય પામું છું અને રમણીઓના રસમાં રાગતો પણ નથી. ફક્ત એટલું જ યાચું છું કે ભવોભવ આપ મારા સ્વામી થાઓ અને હું આપનો સેવક બનું અને આપની સેવા કરીને હું ભવપાર બિતરું.

કવિ જયશેખરસૂરિએ તારંગા તીર્થના મૂળનાયક શ્રી અજિતનાથ ભગવાનને સંજોધીને લખેલા અગિયાર કડીના આ પ્રાસાનુપ્રાસયુક્ત કાવ્યમાં તીર્થનો મહિમા દર્શાવવા સાથે પોતાની ભવપરંપરા દૂર કરી શોભણતિ તરફ દોરવા માટે પ્રાર્થના કરી છે.

(૯) શ્રી ભ્રાવલ્લા પાર્થનાથ વિનતી

કરઉં સેવના દેવના પાય પામી,
ટલઇ વારલામી નમઉં સીસુ નામી;
કહઉં સત્યહું જન્મ લાખઉં માહરઉં,
જગન્નાથ ભ્રાવલ્લુ જઇ જુહારઉં. ૧

સદા દોહિલ્યા દુઃખ હારિક્ક કારઇ,
મહા સસુદ્ર સંસાર લઉં વેગિ તારઇ,
કિસિઉ નીગમઉં આલમાટિઇ જમારઉં,
જગન્નાથ ભ્રાવલ્લુ જઇ જુહારઉં. ૨

ત્યજ કામના કામના બાણુજતાઃ
વિદ્વિતા ઘણઉં માન શોહાદિજતા;
ચિદાનંદિસિઉ નંદ રુપિઇ વિચારઉં;
જગન્નાથ ભ્રાવલ્લુ જઇ જુહારઉં. ૩

કલિષ્ઠ્યા સવે દેવ દેવત્ય છાંડી,
રહિઉં રંગિએ તીથંતુ રાઉ માંડી;
ખપઉસિઉં જેપઉ એક નવકાર સારઉ;
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉ. ૪

કિસિઉં કૂંડ કૌટિલ્ય હીયઇ વિમાસઉ,
સમાસઉ સહુ પાપતું નામ નાસઉ,
સહુ રે સહુ રે સહુ ગોલ સાચઉ ગમારઉ,
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉ. ૫

હયા ભવની જિનનઇ ધર્મિ પાલઉ
શુરિઇ જે કહિઉ માગછઇ તે નિહાલઉ,
ત્યભ શૌનઇ લોક પધલુ સમારઉ,
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉ. ૬

કરઉ વંદના વાઇતું નામ ફેડઉ,
મજેડઉ ધણુ ધર્મ મુકડ મ કેડઉ;
પરદ્રોહ નિંદા પિરાઇ નિવારઉ,
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉ. ૭

નિરાકાર નીરાગ નિર્મોહ થાઇ,
પર પ્રહિસિઉં ભેર હિયુ ચિત્તાલાઇ;
ગરુઉ ગણાધીશ સેવુ સકારઉ;
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉ. ૮

હયા જ્ઞાન કિઇ દીન દેખી કયાલુ,
ભજઇ ભક્તિ મઇ ભાવિ ભોલઉ મયાલુ;
ધણુ સિઉ ભણુઉ પિંડ પાપિઇ મ ભારઉ;
જગન્નાથ ભરાઉલુ જઇ જુહારઉ. ૯

શ્રમા આઠરઉ એક મનિ કેપઉ;
હીઉ ધીખી ધીખી ધ્યાનિ રોપઉ;

મયા મોહ મૂકી અહંકાર વારઉ;
જગન્નાથ ભરાઉછુ જઈ જુહારઉ. ૧૦

ઈસિઈ છંદિ આણુ'દિસિઈ દીહ રતિઈ',
પદઉ એક લાવિઈ' ભુજંગ પ્રયાતિઈ',
મયા મોહ સંસારના પાસ છુટઉ;
કહઈ સત્ય જાણી ઈસિઈ જ્યોતિ ખૂટઉ. ૧૧

ઇતિ શ્રી નિરાહલા પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

ભરાવલા પાર્શ્વનાથ વિશે કવિ જયશેખરસૂરિએ જુદાં જુદાં પદોની જે રચના કરી છે તેમાંનું આ પદ્ય એક મહત્વનું પદ છે. કવિ કહે છે કે દેવાધિદેવ પ્રભુનાં ચરણો પામીને હું સેવા કરું છું, મસ્તક નમાવીને નમસ્કાર કરું છું. હે ભવ્યજનો ! હું સત્ય કહું છું કે જગતના નાથ ભરાવલા પ્રભુને નમસ્કાર કરવાથી ભવ કૃતાર્થ થાય છે.

હૃદય એવા, દુઃખ અને કારિદ્રને હંમેશાં દૂર કરનારા, સંસારરૂપી સમુદ્રથી પાર ઉતારનારા એવા શ્રી ભરાવલા જગતનાથને જઈને નમસ્કાર કરો. નકામી વાતોમાં મનુષ્યજન્મ શા માટે શુભાવશે ?

વિષયવાસનાને છોડીને કામદેવનાં જાણીને ભૂત્યા છે. દોકમાં વિખ્યાત એવા માનમોહાદિને પણ ભૂત્યા છે. હવે ચિદાનંદ-સ્વરૂપ મોક્ષગતિનો વિચાર કરો.

સર્વ દેવતાઓ પોતાનું દેવત્વ છોડીને ભરાવલા તીર્થમાં આનંદથી પ્રેમ ધારીને રહે છે. કૃત એક નવકારમંત્રનો જાપ જાપીને કમને ખપાવો. કૂંડ-કપટનો તમે શા માટે વિચાર કરો છો ? પાપના નામનો જ નાશ કરો. અદ્ય પણ સત્ય જાણો.

સર્વ જીવો પ્રત્યે કયા ચિંતવો. જિનધર્મનું પાલન કરો.

સુશુરુએ જે કહ્યું તે જ નિહાળો. જીવવધ કરનારા ચાંડાલ લોકનો સંગ ત્યજીને પ્રથમ મૃતનો—પ્રાણાતિપાત વિરમણનો સ્વીકાર કરો.

શ્રી જીરાવલા જગન્નાથને જુહાર કરીને વંદના કરો. વાદ-વિવાદનો ત્યાગ કરો. ઘણી તકલીફ પડે તો પણ ધર્મને અનુસરવાનું ન ચૂકો. પરદ્રોહ અને પારકાની નિંદાનું નિવારણ કરો.

નિરંજન નિરાકાર બનવા માટે રાગરહિત થાઓ. નિર્મોહી બનો. હૃદયમાં મોક્ષનો ઉત્સાહ લાવીને શુરુ અને ગણાધીશોની—પૂજ્યોની સેવા કરો, અને સત્કાર કરો.

શ્રી જગતનાથ જીરાવલા પ્રભુને જુહાર કરીને હીન જનોને જોઈ દયાળુ બનો. અનુકંપા દાન આપી સરલ અને માયાળુ બનો. પ્રભુ-ભક્તિ અને શ્રુતજ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરો. પિંડેષણના પાપથી ભારવાળા ન બનો.

હે ભવ્યજનો ! ક્રોધ આવવા છતાં પણ મનમાં એક ક્ષમાને આહરો. વળી હૃદયને ધીમે ધીમે પ્રભુધ્યાનમાં સ્થાપન કરો. માયા, મોહને મૂકીને અહંકારનું નિવારણ કરો.

‘ભુજંગ પ્રયાતિ’ છંદના લય અને તાનની જેમ કિંવસ અને રાત આનંદમાં રહો. મોહમાયારૂપી સંસારના પાશથી છૂટો. સત્ય જાણીને કહ્યું છું કે આવા પ્રકારની જ્યોત જીવનમાં પ્રગટાવો.

‘ભુજંગ પ્રયાતિ’ છંદમાં લખાયેલા આ કાવ્યની ધ્રુવપંક્તિ છે ‘જગન્નાથ જીરાવલુ જઈ જુહારઉ’. આ પ્રકારના ઉદ્દ્યોધન સાથે કવિએ પોતાને અને અન્ય જીવોને માટે સાચી ભક્તિના પ્રાથમિક ઉપાય તરીકે કરવા જેવાં કર્તવ્યો દાન, દયા, ક્ષમા, નવકારમંત્રનો જાપ, ધ્યાન ઇત્યાદિ દર્શાવ્યાં છે અને માયા, મોહ, અહંકાર, પરનિંદા, પરદ્રોહ વગેરેનો ત્યાગ કરવાનું જણાવ્યું છે.

(૧૦) શ્રી ચૌરૂઆડમંડન શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી

સોરઠ દેસ મઝારિ ચૌરૂઆડ નયર વધાણીધંએ;
 તિહાં પ્રભુ પાસુ જુહારિ હરિવિ હિધં હીયડઈં કિલટધંએ. ૧
 ક્ષિ મણિ મંડિતચ્યામિ પેષંતાં રુદીયામણુઈ,
 હુરિય પણાસધં નામિ સહજિહિં સુલલિત પાસજિણુ. ૨
 દીઠઈ પાસ જિણિંદા પૂનિમચંદ સોહામણુઈ,
 લવિયણુ મનિ આણુંદ સાયરુ લહરે જાઈ જિમ. ૩
 આસસેણુ મલ્હારુ વામાનંદણુ જાણિયધં,
 ત્રિભુવન તારણુહારુ તૂંઅ જિ સ્વામી પાસજિણુ. ૪
 સેવ કરધં ધરણિંદ, પય પૂજધં પદમાવતીય;
 તિહુયણિ લવિયણુવૃંદ ચિંતિય પૂરધં પાસજિણુ. ૫
 ચિંતામણિ અવતારુ, સાચઈ સુરતરુ જાણીયધં;
 કામધેતુ જગિસાર જગનાયક તું પાસજિણુ. ૬
 ચૌરૂઆડિ મંડન સ્વામિ વીનતડી અવધારીયધં,
 નિતુ અમ્હ હીયડા કામિ વસિ જે વંચિત રિંધિકર. ૭.

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા ચૌરૂઆડ મંડન શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી-

વિવરણુ

કવિશ્રી જયશેખરસૂરિએ સૌરાષ્ટ્રના ચોરવાડ નગરના શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં દર્શન કરીને પોતાનો ભાવોદ્ભાસ આ વિનતીમાં ગાયો છે. કવિ કહે છે કે સોરઠદેશમાં ચૌરૂઆડ (ચોરવાડ) નગર પ્રખ્યાત છે. ત્યાં શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને વંદન કરવાથી હૈયડામાં હરખ સમાતો નથી.

ક્ષિ અને મણિથી યુક્ત એવા રણિયામણુ સ્વામી દેખાય છે. તેમના નામસ્મરણુથી પણ પાપ નાશ પામે છે. પૂર્ણિમાના ચંદ્ર

જેવા સોહામણા શ્રી પાર્શ્વજિજ્ઞાંઠ દેખાય છે. લવ્યજનોનાં મનમાં સાગરની લહેરીઓની જેમ આનંદની લહેરીઓ ભીંકે છે.

અશ્વસેન રાજા અને વામારાણીના પુત્ર હે પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ! આપ ત્રિભુવનના તારણહાર છો. દેવ ધરણેન્દ્ર આપની સેવા કરે છે. દેવી પદ્માવતી આપના પગ પૂજે છે.

હે પાર્શ્વપ્રભુ ! આપ ત્રિભુવનમાં લવ્યજનોનાં મનોવાંછિત પૂર્ણ કરો છો એટલે જાણે સાચે જ ચિંતામણિરત્ન જેવા અથવા કદંબ-વૃક્ષ અથવા કામધેનુ જેવા જણાઓ છો !!

હે જગતના નાયક શ્રી પાર્શ્વજિન ! ચોરુઆઠમંડન સ્વામી ! અમારી એક વિનતી અવધારો. હમેશાં અમારાં હૈયામાં વાસ કરીને અમને વાંછિત રિક્તિ-સમૃદ્ધિ આપજો.

કવિની અન્ય પ્રકારની વિનતીઓની જેમ આ વિનતીમાં પણ કવિએ તીર્થનાં દર્શનનો ઉદ્દેશ શુભ ભાવનાઓ સહિત વ્યક્ત કર્યો છે.

(૧૧) શ્રી નવપદ્મવ શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી

સુરક મંડલ મંડલ એકલઉં, નગર મંગલ પત્તન એલલઉં;
જિહાં છઇં નવપદ્મવ દેવતા, નિધિ નવઇં લહીઇં પગ સેવતાં. ૧
જળ ટલી તુઝ કુંડલિ અંશુલી, તવ ફલી કલિકાલ તણી રુલી;
તિમઇં તુઠ મહિમા સ નવી હુઇં, ગયઉ તે કલિકાલ સુહુ થઇ. ૨
પશુ તુલાં અહિલઉ ભવ નીગમી, દિવસ એક તુઝ કન્હઇં પીસમી;
અવગમી હિવ તત્વકલા હીયઇં, વિષય વિજ્ઞમિ તુ નવિ વાહીઇં. ૩
રજ તણી પરિ રાહુ નિરાકરી, તૃષ્ણ સમી રમણી હિયડઇં ધરી;
સુગતિ નીતઇં વાહી વાટડી, મદન તુ ન સકઇં તુઝ સું લિડી. ૪
નિત નિત નવ પદ્મવ જે નમઇં, વલી વલી ભવરાનિ ન તે ભમઇં;
કિમઇં શાસનિ તે ઘડી ઠરમઇં, સિવવધૂ કન્હઇં તે વહિલા ગમઇં. ૫

તુઝ ઘણું મહિમા જગિ જાણીયું, નિજ સલાં નરનાથિ વખાણીયું;
તઈં નમી મનુ માનઈં એતલઈં, અવતરિયા લવમાહિ અમહે લલઈં. ૬
સંસાર લાવઠિ વિહંડણુ વિશ્વનાથ,

વિખ્યાત નામ નવપદલવ પાર્શ્વનાથ;

ઠંઈં હીસરાતિ નિજ સું તુઝ પાય સેવ,

મઈં માગિવઈ તુઝ વસી પણિ કાન દેવ. ૭

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા નવપદલવ શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

• • •

વિવરણ

શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં અમત્કારિક તીર્થોનો મહિમા સવિશેષ છે. કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ આ વિનતીમાં નવપદલવ પાર્શ્વનાથનો મહિમા ગાયો છે.

સોરઠકેશના અલંકારરૂપ, મંગલપત્તન નામનું સુંદર નગર છે. ત્યાં નવપદલવ પાર્શ્વનાથ પ્રભુ બિરાજમાન છે. એમનાં ચરણકમળની સેવા કરનાર લાચ્યલો નવનિધાન મેળવે છે.

હે સ્વામી ! જ્યારે આપે કાનથી કુંડલ અને હાથેથી વીંટી ઉતાર્યાં અર્થાત્ જ્યારે આપ સ્વયં હીક્ષિત થયા ત્યારે તે કુંડલ અને વીંટી પ્રાપ્ત કરવા કળિકાળ રાણ રાણ થઈ ગયો, પરંતુ આપનો સાચો મહિમા એને જ્યારે સમજાયો ત્યારે કલિકાલ શરમાઈને સુખ ફેરવી, વ્યથાં બનીને ચાલી ગયો.

હે પ્રભુ ! અત્યાર સુધી પશુની જેમ મારો લવ નિર્દયક પસાર થઈ ગયો, પરંતુ એક દિવસ આપના આશ્રયે વિશ્રામ કયો છે કે જેથી હવે હૈયામાં તરવની કલા અને અલિરુચિ પ્રગટી છે, તેથી હવે વિષયવિશ્રમ બાધા પમાડતો નથી.

આપે રાજ્યસંભાળી શોભાનો ત્યાગ કર્યો છે અને હૃદયમાં રમણીને તૃણ સમાન માની છે. હે પ્રભુ ! આપે સુકિતનો માર્ગ

ધારણ કર્યો છે કે જેથી કામદેવ પણ હવે આપની સાથે લડી શકતો નથી.

જે શ્રી નવપદ્મવ પાર્શ્વપ્રભુને નિત્ય નમે છે તે ભવરૂપી અરણ્યમાં ફરી ભમતો નથી. જે કોઈ ઘડીભર આપના શાસનમાં રમે છે તે શિવવધૂની પાસે ઝોટલે કે મોક્ષગતિની પાસે વહેલો પહોંચી જાય છે.

પોતાની સલામાં જેમ રાજ વખણાય છે તેમ જગતમાં આપનો ઘણો મહિમા છે. આપને નમસ્કાર કરીને મારું મન તો ઝોટલું જ જાણે છે કે આ ભવમાં અમે અવતર્યા અને આપનાં દર્શન કર્યાં એ સારું થયું.

હે વિશ્વનાથ ! સંસારરૂપી ભાવકને વિચ્છેદન કરનારા શ્રી નવપદ્મવ પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ! આપનું નામ પ્રખ્યાત છે. અહોનિશ આપનાં ચરણોની સેવા મને મળજો. હે પ્રભુ ! આપનામાં મારું મન વસે એવું ધ્યાન હું મારું છું.

આ વિનતીમાં કવિ શ્રી નવપદ્મવ પાર્શ્વનાથનાં દર્શનથી પોતે અનુભવેલી ધન્યતા અને મળેલા મનુષ્યભવની કૃતાર્થતા વ્યક્ત કરી પ્રભુની કૃપાથી પોતાને વહેલી વહેલી સુખિત મળે એવી શુભ અભિલાષા વ્યક્ત કરે છે.

કવિ આ કાવ્યમાં પ્રમાણિકપણે સ્વીકાર કરે છે કે ‘હે પ્રભુ ! મનુષ્યજન્મ મળવા છતાં અત્યાર સુધીનો મારો સમય એક પશુની જેમ પસાર થઈ ગયો, પરંતુ એક દિવસના આપના દર્શનમાત્રથી મારા હૃદયમાં તત્ત્વની કલા વિકસવા લાગી છે અને સાંસારિક વિષયો હવે બાધા કરતા નથી. માટે જ કવિ ઉલ્લાસથી ગાય છે :

“પશુતુલાં અહિલઉ ભવનીગમી, દિવસ એક તુલ કન્દર્પ વીસમી;
અવગમી હિવ તત્ત્વકલા હીયઇ”, વિષય વિભ્રમિ તુ નવિ વાહીઇ.”

કવિએ આ કાવ્યમાં કલિકાલ માટે કરેલી કદપના પણ મનોહર

છે. પાર્શ્વપ્રભુ જ્યારે દીક્ષિત થાય છે ત્યારે તેમણે ઉતારેલાં કુંડલ અને વીંટી મળવાની આશાએ કલિકાલ રાજી થાય છે, પરંતુ પ્રભુનો જ્યારે મહિમા જુએ છે ત્યારે તે લીધા વિના સુખ ફેરવી આપ્યો જાય છે. કવિ લખે છે :

“જળ ટલી તુઝ કુંડલિ અંશુલી, તવ ફલી કલિકાલ તણી રુલી;
તિમઈ તુઉ મહિમા સ નવી હુઈ, ગયઈ તે કલિકાલ સુહુ થઈ.”

(૧૨) શ્રી સ્તંભતીર્થ વિનતી

જુ પરમેશ્વરુ પૂજિઉ વાસવે, શુભ જિહાં ઉદયાવસિ વાસવે,
સુગતિ વાટ જુ ધર્મકથા ભણુઈ, કઇય ઢેખિસુ પાસુ સુધાંભણુઈ. ૧
અલહલિઉ કમઠાસુર આમલઈ, જુ કિરકામ તણાં સર આમલઈ;
ઇંકુ સુદેવુ સદૈવ સિલાહીયઈ, નવુહટઈ જિમ પાપ સિલાયઈ. ૨
તઈં મહઈં જઈં જઈં તણી કલી, દુરિત સંતતિ જઈં તિનીકલી;
રમઈં રંગિ જિ આગમિ તાહરઈં, મનુ ન તીહ તણું મમતા હરઈં. ૩
અવગણી સુખ જે ભવવાસનાં, અવગમઈં તુઝ શાસનુ વાસનાં,
સકલ જીવ ભણીતિ કૃપા ધરઈં, શિવપુરી પુહયઈં પથિ પાથરઈં ૪
પ્રકટ સંકટ કોઠિ નિરાકરી, સુચિર રોગિય વેગિ નિરાકરી;
સિવ લગઈં સવિ સંપદ ઠાપવી, તઈં કુનાયકુ કીર્તિ સદાખવી. ૫
નરકિ જીવ અનેકિ રમાડીઈં, જિણિ ન સાર કરઈં કિરિ માડિયઈં,
મલિન મોહઈંસિઉ પરિવારિસિઉં, પ્રભુ પસાઈં ભલી પરિવારિસિઉં. ૬
પૂહવિ માડિસિ મતિ માનતા, સ્મર ચુડઈં શુભુએ મતિ માનતા,
અછવ વાત પરીસહ સાઠરી, લઈંન લોભલુ કીસહ સાઠરી. ૭
અરિરિ આપહણી મહુમૂંકિસિઉ, તિમ્હ વરાંક તણુઉ ભઉમૂંકિસિક;
હિંવ સુમઈં નિતુ નાયકુ પૂજિયઈં, જસુ કઠાપિ તુમ્હે નવિ પૂજિઈં. ૮
કુમતિ ગઈં સવિ સામિય આકલી, જનિ જરા નીય પામિય આકલી;
દિપદવેલિ વસી વિસમી હિંયઈં, તકિ તમ્હારીય સેવ સામી હિંયઈં. ૯

અનુભવી ભમતે જિન વિનવી, મહન વેદન તે જિન વિનવી;
તુઝ કયા જન ચિત્તિ નિતુ વસી, કરિ મયા હિવ વાહર તૂ વસી.૧૦

વિભવિ વેભવિ જીવ ભવે ભમધ',
સુવતિ રંગ તુરંગ ન મૂ ગમધ;
તુઝ કૃપા વનિ પાવનિ હું રહું,
રહ રહધ' મનિ જોતલહું' સ્પૃહું'..૧૧

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી સ્તંભતીર્થ વીનતી..

વિવરણ

ખંભાતના સ્થંભન પાર્શ્વનાથનો મહિમા પ્રાચીન સમયથી અપાર ગણાયો છે. કવિ જયશેખરસૂરિએ પણ એક કરતાં વધુ પદો એ વિશે લખ્યાં છે. આ વિનતીમાં કવિ કહે છે કે 'જે પરમેશ્વરને ઇન્દ્રે પૂજ્યા છે, જેમાં સર્વ શુભો વસેલા છે અને જેમણે મોક્ષ-માર્ગની ધર્મકથા કહી છે એવા શ્રી સ્થંભનપુર પાર્શ્વપ્રભુનાં અમે ક્યારે ઠશન કરીશું ?'

દૃઢીપ્યમાન એવો કમઠાસુર આપને આવીને મળે છે અને આપે કામદેવનાં બાણને તોડી નાખ્યાં છે. ઇક્ષુ સમાન મધુર શ્રી પાર્શ્વનાથની હ્રમેશાં પ્રશંસા થાય છે. હૃદયમાંથી જ્યારે પાપશિલા હટે છે ત્યારે નવું માધુર્ય ઉત્પન્ન થાય છે.

હે પ્રભુ ! જાઈનાં પુખ્તની સુવાસ જેમ મધમધે છે તેવી રીતે કલિયુગમાં પાપનો સમૂહ વિસ્તાર પામે છે. પરંતુ જે જીવો આપની આજ્ઞામાં આનંદથી રમે છે તે લવ્યજીવોની આપ મોહમાયારૂપી મમતાના પાપને હરે છે.

હે સ્વામી ! જે જીવો ભવવાસ સંગ્રામી સુખની અવહેલના કરીને આપના શાસનમાં વસે છે એટલે કે આપના શાસનના રસને બોલે છે તે સર્વ જીવો આપની કૃપાને ધારણ કરીને શિવપુરમાં સરજ-

તાથી પહોંચવા સમર્થ બને છે.

હે નાથ ! આપની કૃપા કરોડો દેખીતાં સંકટોને દૂર કરે છે, વળી ચિરકાલના રોગીને જલદીથી નીરોગી કરે છે. હે પ્રભુ ! શોધ-સંબંધી સર્વ સંપત્તિને આપે દેખાડી છે અને કુનાયકની કીર્તિને હંમેશાં નબટ કરી છે

હે પ્રભુ ! આપના કલ્યાણક સમયે નારકીના અનેક છુવેલા આનંદ પામે છે તે સમયે આપના કૃપાપ્રસાદથી મલિન શોહ પણ કામકોધાદિ પરિવાર સાથે સૂઈ જાય છે અર્થાત્ શાંત થઈ જાય છે.

આ જગતમાં કામ, પરીવહ, લોભ ઇત્યાદિ આત્માને નીચે પાડનારાં છે, પરંતુ શુભવાન વ્યક્તિએ તેને વશ ન થવું જોઈએ.

અહો ! ! હું જેમ જેમ મારા મહને છોડી દઈશ તેમ તેમ એ મહનો ભય નહિ રહે. હવેથી હું સુમતિપૂર્વક પ્રભુની નિત્યપૂજા કરીશ.

હે સ્વામી ! આ ક્ષણે મારી બધી કુમતિ ચાલી ગઈ. હૃદયમાં વિપત્તિરૂપી વેલડી નિત્ય વસે છે, તો પણ આપની જ સેવા હૃદયને શાંત કરે છે.

જે નવી નવી કામવેદનાઓનો અનુભવ કરીને ભવભ્રમણ કરે છે તે માણસ જિનને વિનવે છે, જિનની ઉપાસના કરે છે. આપની કૃપા બધાના ચિત્તમાં નિત્ય વસે છે. હે સ્વામી ! હવે મને વચન આપો કે આપ મારા હૃદયમાં પણ વાસ કરશે.

અભવિ છવ ભવના વૈભવમાં ભમે છે, પરંતુ મને શુવતીઓના રંગતરંગ ગમતા નથી આપની કૃપાથી હું પવિત્ર બનીને રહેવા ઇચ્છું છું. હે સ્વામી ! વારંવાર હું મનમાં એ જ સ્પૃહા રાખું છું.

આ કાવ્યમાં કવિએ સ્તંભન પાશ્વનાથ પ્રભુનો મહિમા વર્ણવ્યો છે. પ્રલેખાલંકાર સહિત, યમકસાંકળીયુક્ત, વર્ણાતુપ્રાસાદિ શબ્દાલંકારની પણ મનોહર સંકલના કરી છે.

(૧૩) શ્રી શાંતિનાથ વીનતી

સોલસમઉ જિજ્ઞાસા સંતીકરુ, સિરિ સંતિ જલ્લુ હિયઇ ધરે;
વિજ્ઞુ ભાઉ પજુમઉ, ભવિય હરિસભરે. ૧

કરુણોદય જે સંતિ જિજ્ઞુ તુહં જોયઇં મુહં-કમલો;
તે સિવમુખ લહંતિ ભવસાયરુ હંતરુ તરિઉ. ૨

ભમિઉ સયલુ સંસારુ હુંઝા લૂખા ચઢિગઇ સહિય;
સેવિયદેવ અસાર હરિહર, ખંભતિ કંભ હુય. ૩

મોહિય મણુ મિત્તછત્તિ આણુ વિશહિય તુહં તણીય;
તિજિ પદિપત્તિ વિપત્તિ છેયણુ ભેયણુ પમુહ બહુ. ૪

ગિરિ સિરિ પૂરિ વહંતુ, નાવ તુલાં તૂં પામિયઈં,
તઉ હુઉ હરિમુ મહંતુ કિરિ ચિંતામણિ કરિ ચઢિઉ ૫

જિમ મરુ મંઠલિ નીરુ તીર મહન્નવિ ટોહિલઉ;
ધરમધુરંધર ધીર તિમ તુહં કંસણુ પુન્નવસે. ૬

આસ કરી તુહંબારિ આવિઉ, સામિઉ સંતિ જિજ્ઞુ;
ભવસાયરુ મહં તારિ તે ભાવારિ નિવારી પહુ. ૭

વજ્રસિવ સિવપુર રાઉ, વિશ્વસેણુ નિવકુલય તિલય;
સુરનર વંદિય પાય, ધન્નતિ જે તઈં ઓલગઇં. ૮

નવિ વંછઉ તુહં પાસિ, રાજરમણિ વર લોગ ભર;
નિય પય મૂલિ નિવાસિ, જિમ ભવિ ભવિ સેવા કરુ. ૯

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી શાંતિનાથ વિનતી.

વિવરણ

વર્તમાન યોવીસીના સોળમા તીર્થંકર તે શાંતિનાથ ભગવાન વિશે સ્તુતિ લખતાં કવિ જયશેખરસૂરિં કહે છે કે શાંતિને કરનારા હે શાંતિનાથ ભગવાન !! હૃદયમાં હવે ભરેલો એવો હું હૃદયમાં ભાવને ધારણ કરીને આપને પ્રણામ કરું છું.

હે કરુણાસાગર શાંતિનાથ ભગવાન ! આપણું સુખકમળ જેઓ જુઓ છે તેઓ શિવસુખને લહે છે અને દુસ્તર એવા ભવ-સાગરને તરે છે.

હરિ, હર, બ્રહ્મા એ ત્રણ અસારદેવને સેવીને, સકલ સંસારમાં આરે ગતિમાં ભમીને લાગેા દુઃખો મેં સહન કર્યાં છે.

મિથ્યાત્વી જીવો, મોહનીય કર્મથી આક્રાન્ત સુગ્ધ થયેલા મનવાળા અને આપની આજ્ઞાની વિરાધના કરનારાઓ છેદન, લેહન ઇત્યાદિ ઘણી વિપત્તિઓ ભોગવે છે.

ગિરિના શિખર ઉપરથી નીકળી પૂરથી વહેતી નદીમાં પાર ઉતારનાર નૌકાતુલ્ય આપને જો પ્રાપ્ત કરું તો બધું ચિંતામણિરત હાથમાં આવી ન ચડ્યું હોય ! આપનાં દર્શનથી મારા હૈયામાં મહાન હર્ષ થાય છે.

મરુભૂમિમાં જેમ પાણી દુર્લભ હોય, મહાસાગરનો જેમ કિનારો દુર્લભ હોય, તેમ હે ધર્મની ધુરાને ધારણ કરનારા પ્રભુ ! આપનાં દર્શન દુર્લભ અને બહુ પુષ્પથી પ્રાપ્ત થાય એવાં છે.

હે શાંતિનાથ પ્રભુ ! આશા સાથે હું તમારા દ્વારે આવેલો છું. ભાવરૂપી શત્રુને નિવારીને હે પ્રભુ ! મને ભવસાગરથી પાર કરો.

સુંદર વજ્રવાળા હે શિવપુરના રાજા ! વિશ્વસેન રાજાના કુલના હે તિલક ! જેનાં ચરણકમળો સુરનરથી વંદિત છે એવા હે શાંતિનાથ પ્રભુ ! આપને જે ઝોળજો છે તે ધન્ય છે.

રાજ્ય, રમણી આદિ શ્રેષ્ઠ ભોગાતિથયને હું આપની પાસેથી ઇચ્છતો નથી. હું તો એટલું ઇચ્છું છું કે આપના ચરણમાં મને વસાવો કે જેથી ભવોભવ હું આપની સેવા કરું.

શાંતિનાથ ભગવાન પરમ કરુણાની મૂર્તિ સમા છે. કવિ એમની પાસે પ્રાર્થે છે કે પોતાને કોઈ ભૌતિક સુખની અભિલાષા નથી, પરંતુ ભવસાગરથી પાર ભીતરવાની એક માત્ર અભિલાષા છે. એ માટે કવિએ ઉપમા, રૂપક, ઉત્પ્રેક્ષા ઇત્યાદિ અલંકારથી સભર

એવી નીચેની સરસ પંક્તિઓ પ્રયોજી છે :

“ગિરિ સિરિ પૂરિ વહંતુ, નાવ તુલાં તૂં પામિયઈ;
તઈ હુઈ હરિસુ મહંતુ કિરિ ચિંતામણિ કરિ ચઢિઈ.”

“જિમ મરુ મંડલિ નીરુ, તીર મહંનવિ દોહિલઈ;
ધરમ ધુરંધર ધીર તિમ તુહ દંસણુ પુન વસે.”

(૧૪) શ્રી વિસવિહરમાન વિનતી

જય જણિય સુકંખ, જય કપ્પહ રુકંખ, ઉવલહ સુકંખ, ભવભય પદુકંખ;
વન્નેમિ સુશસુર વિહિય સેવ, વિહંરંત વીસ અરિહંત દેવ. ૧

સીમંધર જિનવર પય નમામિ, મણુ રહિઈ જુગંધર સામિ નામિ;
સિરિબાહુ સુહ સંસારહાહુ, સિવસત્યવાહુ એક જિસુ બાહુ. ૨

શુભુગણહં ઠાઉ સમરઈ સુભઈ, જિભુરાઈ સયંપહુ સુદભાઈ;
રિસહાણુ આણુ જણિય ચંદે, વંદે અણંતવીરિય જિણંદ. ૩

સૂરપ્પહ કપ્પહ તિમિરસૂર, જિણવરુ વિસાહુ હય પાવપૂર;
વિજ્ઞહર શુહિર વરકાણુ વાણિ, ચંદાયણુ આણુ યિત્ત ઠાણિ. ૪

પુરપરિહ બાહુ સિરિચંદ બાહુ, બહુશુભ ભયંગ ભુવણેગ નાહુ;
વીસરંધ નંધસિર એક પાલ, નેરિમપ્પહ નિરમલ શુભવિસાલ. ૫

ધ્યાયંતિ ધીર સિરિ વીરસેણુ, મહલદ્દેવુ હય મોહસેણુ;
વંદામિ દેવુ જસિ જગહસાર, અરિહંત અજિયંવીરિય ઉદાર. ૬

કપ્પદુમ ચિંતામણિ સમાણુ, નિરમહિય મોહમહ સુહમહાણુ;
નામીય નરિંદ અમરિંદ સીસ, એ જિણુ નમામિ નિસિ દિસ વીસ.. ૭

આઇલલ ચઠિરજિણુ જંબુદીવિ, તઈ અકૂય ધાઇયસંહિ દીવિ,
તત્તોય અટક પુકંખરવરદિ, સન્વોવિ દેવ મહંતિંતુ સિદ્ધિ. ૮

વિહરંતા સંપદ દંતા સંપદ વીસદ જિણુવર મદં શુભીય;
તો કેવલ નાણિય જગગુરુ જાણિય ઉલ્લગ માનઈ મહ તણીય. ૯

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા વીસવિહરમાન વિનતી.

વિવરણ

આ કાવ્યમાં સીમંધર, જુગમંધર વગેરે વીસ વિહરમાન તીર્થ કરની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે. કવિ કહે છે કે ઉપાર્જન કરેલું છે શાશ્વત સુખને જેમણે એવા આપ વિહરમાન જિનેશ્વરો જય પામો ! મોક્ષને મેળવ્યું છે એવા આપ જય પામો !

ભવરૂપી ભયને પારખ્યો છે એવા તથા સુરાસુરથી સેવા કરાયેલા એવા વીસ વિહરમાન અરિહંત દેવનું હું વર્ણન કરું છું.

શ્રી સીમંધર જિનવરનાં ચરણોને હું નમું છું. માનથી રહિત એવા જુગમંધર સ્વામીને નમું છું, સંસાર-ઠાવાનલથી યુક્ત એવા શ્રી બાહુજિન તથા મોક્ષમાર્ગના એક સાથેવાહ શ્રી સુબાહુ જિનના ચરણકમળોને નમસ્કાર કરું છું.

શુણોના સમૂહના સ્થાન સમાન શ્રી સુભત જિનને હું સ્મરું છું. શુદ્ધ ભાવવાળા સ્વયંપ્રભ જિનરાજને તથા જેમનું સુખ ચંદ્ર સમાન છે એવા ઋષભાનનને તથા અનંતવીર્ય જિનને હું વંદન કરું છું.

અજ્ઞાનરૂપી અંધકારને કાપનારા સૂરપ્રભ પ્રભુને, પાપસમૂહ જેનો નષ્ટ થઈ ગયો છે એવા વિશાલ જિનવરને, ઐઠ જ્ઞાનયુક્ત ગંભીર વાણીવાળા શ્રી વજ્રધર સ્વામીને અને ચંદ્રાનન જિનનું હું ચિત્તમાં ધ્યાન ધરું છું.

નગરદ્વારની અર્જલા જેવા વિશાળ છે બાહુ જેના એવા શ્રી ચંદ્રબાહુ સ્વામીને, બહુ શુણોથી યુક્ત શ્રી ભુજંગ સ્વામીને, એક પળ પછુ જે વિસરાતા નથી એવા ઇશ્વરજિનને અને વિશાળ નિર્મલ શુણથી યુક્ત શ્રી નેમિપ્રભુને હું વંદન કરું છું.

ધીર એવા શ્રી વીરસેન પ્રભુનું હું ધ્યાન કરું છું. મોહરૂપી સેનાને હણનારા મહાભદ્ર સ્વામીને, જખતના સારરૂપ દેવજસા સ્વામીને અને ઉઠાર એવા શ્રી અનિતવીર્ય અરિહંતને હું વંદન કરું છું.

કલ્પવૃક્ષ અને ચિંતામણિરત્ન સમાન, નિર્મોહિત, મોહ-મદગ્રસ્ત સુખાદને હણનારા, દેવો અને દેવેન્દ્રો જેમના ચરણમાં મસ્તક ઝુકાવે છે એવા એ વીસ તીર્થંકરોને રાતદિવસ હું નમન કરું છું.

આ વીસ જિનેશ્વરમાંથી પ્રથમનાં ચાર જિનેશ્વરો જંબૂદ્વીપમાં છે. ત્યારપછીનાં આઠ જિનેશ્વરો દ્વાતક્રીપમાં છે અને પછીનાં આઠ જિનેશ્વરો પુષ્કરવર દ્વીપમાં એ વીસ અરિહંત દેવો મને સિદ્ધિ-ગતિને આપો.

વર્તમાનમાં વિચરતા એવા આ વીસ જિનેશ્વરોની મેં સ્તુતિ કરી છે કેવલજ્ઞાની એવા તેઓ આપણા જગદ્ગુરુ છે એ વાતનો ખહું આનંદ માનો !

કવિ જયશેખરસૂરિએ નવ કડીની આ લઘુ કાવ્યકૃતિમાં વીસ વિહરમાન જિનેશ્વરોની સ્તુતિ કરી છે. તે પ્રત્યેકના નામોદ્ઘોષ સાથે અને તેઓના એકાદ વિશિષ્ટ મોટા ગુણલક્ષણ સાથે કૃતિની રચના કરી હોવાથી પ્રત્યેક વિહરમાન જિનેશ્વર માટે કાવ્યનું અડધું ચરણ લખાય તે સ્વાભાવિક છે એટલે આ કાવ્યકૃતિ વીસ જિનેશ્વરના નામસ્મરણરૂપે ખહું ઉપયોગી છે.

(૧૫) શ્રી આદિનાથ વિનતી

સિરિ રિસહેસરુ નાભિરાય મરુદેવી સંભવુ;
ધનુસય પંચ પમાણુ, વસહિ સોહિહિ અપુણુભવુ. ૧
જિણુ વિજયા જિયસડું પુતુ સિરિ અનિય અંગજિહિ;
ચહિસય સદ્ધ ધણુચ વન્નુ ધોરિય કરિ વંજિહિ. ૨
અંકિહિ આસિ જિયારિ નિવસેણા સુહિ ગયમાણુ;
સંભવ ભવભય હરણુ ચહિસય ધણુ પરિમાણુ. ૩
વાનર હુહિ સંવર નરિંહ સિદ્ધત્યા નંદણુ;
સદ્ધતિસય ધણુમાણુ નાણિ નિમ્મણુ અભિનંદણુ. ૪

તિસય ધણસિય દેહુ મેહમંગલ મણુ રંજણુ;
 હું વિકલિઉ સિરિ સુમધ સામિ નિતૂ સ્તુતિ રંજણુ. ૫
 પઉમપ્પહુ ધર ધરણિ ધવદેવિ સુસીમા પુત્તુ;
 કમલં કિઉ કમલા નિઠઉ સદ્દેહસય ધણુમાણુ. ૬
 વહરહુ પુહધં પધંરૂક પુત્તું લંછણિ વંસતિયઉ;
 સો સુપાસુ સિવવાસુ હસય ધણુ તણુ સિવ સતિયઉ. ૭
 ધનુસય સદ્ સરીરુ મહસેણુ મહીપહુ;
 લક્ષ્મણુ રાણી જણિઉ અંદિ જણિઉ અદ્ધપહુ. ૮
 સયધણુ તણુ સુગીવ નિવ રામાકુલિ આઠલંકુ.
 સુવિહિય જણુ આણુ'દણુઉ સિરિ સુવિહી મયરંકુ. ૯
 ઠઠરહં નંદાદેવિ વચ્છસિરિ વચ્છ સમન્નિઉ;
 સિરિ સીયલુ નઉધં ધણુ નરસુરવર વણિયઉ. ૧૦
 અસિધં ધણુતણુ વિહુ રાયવિણુ અંગખલવુ;
 ગદ્દકેઉ સેયંસ દેઉ નિરુવહિ જગખંધવુ. ૧૧
 જયાદેવી વસૂપૂજ્ય નિવ સુઉ સતરિ ધણુ ઠીહુ;
 મહિહંકિઉ જિણુ નમઉ વાસુપૂજ્ય નિસિ ઠીહુ. ૧૨
 સદિઠધણુહુ કયવમ્મરાય સામાસુત સૂવહુ;
 સૂયરા લંછિઉ કેવલિઉતિ કલિઉ સિરિવિમહુ. ૧૩
 જિણેસરુ સિંહાસણુ સુજસા સુપુત્તુ પણ્ણાસ ધણુસિઉ;
 સેણુવલિક્કિખઉ જિણુ અણુ'ત ગુણપતિ વિભૂસિઉ. ૧૪
 વળ્લંકિઉ પણ્યાલ ધણુતણુ ઉન્નૂલિય કમ્મુ;
 તિજયલાણુ સિરિ લાણુ નિવ સુવ્વય સંલવધમ્મુ. ૧૫
 ધણુ ઉચ્ચઉ ચ્યાલીસ, વીસસેણુહં કુલ મંહણુ;
 અધરાસુઉ સિરિ અંતિ, હરિણુ લંછઉ હુહં ખંડણુ. ૧૬
 કુંથુનાહુ પણ્ણીસ ધણુહં છગેણુ પયાસિઉ;
 સૂરરાય સિરિદેવી જાઉ, લવવાસિ ન વાસિઉ. ૧૭

અરુ જિજ્ઞાસીસ ધણુસિયઉ દેવિ સુહંસણુ જાઉં;
 નંદાવત્તંકિય ચલણે। સિવપુરિ પામિય ઠાઉ. ૧૮

કુરુભાંકિઉ ક્રિયકરમ અંતુ, પ્રભાવઇ કુંભિ અવસિઉ શુણાયરુ;
 પંચવીસ ધણુ માણુ મદિલલહીઉ ભવસાયરુ. ૧૯

ધણુવીસઇ પરિમિઉ સુમિત્ત નિવ પઉમા મણુહરુ,
 કુરુમંકિઉ ક્રિયકરમ અંતુ, સુણિસુવવય જિજ્ઞાસરુ. ૨૦

નમિ નીલુપ્પવિ કલિઉ ધણુ પનરસહી હર દેહુ;
 વિજયરાજ વિપ્રા તણુઉ નર પાયવ નવ મેહુ. ૨૧

સંખલિંશુ દસધણુહ તુંગ નેમિ જિજ્ઞાસુંગવુ;
 સમિ હમિ સામ સસુદ્રવિજય સિવદેવિ સસુખલવુ. ૨૨

નવકર પરિમિઉ આસસેણુ વામાસુઉ નિરમસુ;
 સમહિસુ અહિ અહિનાણુ, પાસ જિજ્ઞાસુ કથાદસુ. ૨૩

સત્તકરુ મિઉ વીર જિજ્ઞાસિંહ સહિઉ સરિદેઉ;
 સિદ્ધત્થહ તસલાઇ સુઉ સયલ સંધ સુહુ હેઉ. ૨૪

યે ચઉવીસઇ જિદ્ધાવરિંહુ અદ્ધાવય સંધિય;
 ભરહેસરિ કારિય સમજ, સયમેવ પઇદિઠય;
 સિવપુરિ પત્તા સામિસાલ ભવ પંજર મોહિય;
 જોઇ વિન્નત્તા મણુહરંગિ કર દુન્નિવિ જોહિય. ૨૫

માગઉ રાણિમ રમણિ નવિ અલજઉ ઓહુ જિ દેવ;
 પરમેસર પામઉ કિમઉ ભવિ ભવિ તુમ્હ પય સેવ. ૨૬

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી આદિનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી નાભિરાજ અને મરુદેવી માતાના પુત્ર, પાંચસો ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, અપુનર્લવ્યુક્ત, વૃષભ લાંછનથી શોભિત ઓવા શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુ છે.

જિતશત્રુ રાજા અને વિજયા રાણીના પુત્ર, અંગદેશના રાજા, ચારસો પચાસ ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, ગૌરવર્ણુવાળા અને હાથી લાંછનની પ્રગટિત શ્રી અજિતનાથ પ્રભુ છે.

જિતારી રાજા અને સેનાદેવીના પુત્ર, આલ્યો ગયો છે માન જેમનો, ઘોડો જેમનું લાંછન છે, ચારસો ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, લવ-રૂપી લયને હરણ કરેલ છે જેમણે, એવા શ્રી સંલવનાથ પ્રભુ છે.

સંવર રાજા અને સિદ્ધત્યા દેવીના નંદન, વાનરલાંછનવાળા ૩૫૦ ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, જ્ઞાનમાં નિર્મલ એવા અભિનંદનપ્રભુ છે.

મેઘરથ રાજા અને મંગલા રાણીના મનને આનંદ પમાડનારા, કૌંચ પક્ષીથી યુક્ત, ત્રણસો ધનુષ્ય હેહ પ્રમાણુવાળા, શ્રી સુમતિનાથ સ્વામીની સ્તુતિ નિત્ય આનંદ આનંદ આપનારી છે.

ધર રાજા અને સુસીમા રાણીના પુત્ર, કમલ લાંછનવાળા, રાતા વર્ણુવાળા, અઢીસો ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા શ્રી પદ્મપ્રભ ભગવાન લક્ષ્મીનાં સ્થાનરૂપ છે.

સુપ્રતિષ્ઠિત રાજા અને પૃથ્વી માતાના પુત્ર સ્વસ્તિકના લાંછનવાળા, બસો ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, મોક્ષમાં વસનારા, એવા મોક્ષ પંથના સાર્થવાહ શ્રી સુપાર્થનાથ પ્રભુ છે.

મહાસેન રાજા અને લક્ષ્મણા રાણીના પુત્ર હોહસો ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, ચંદ્રથી જે ઓળખાય છે (ચંદ્રના લાંબનવાળા) એવા શ્રી ચંદ્રપ્રભુ છે.

સુગ્રીવ રાજા અને રામા રાણીના કુળમાં વિશુદ્ધ (રત્ન), એકસો ધનુષ્યના પ્રમાણુવાળા, મગરમચ્છ લાંછનવાળા, સુવિહિત લોકોને આનંદ આપનારા શ્રી સુવિધિનાથ પ્રભુ છે.

દહરથ રાજા અને નંદાદેવીના પુત્ર, શ્રી વત્સના લાંછનવાળા નેવું ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, નરેન્દ્રો અને દેવેન્દ્રોથી વર્ણિત શ્રી શીતલનાથ પ્રભુ છે.

વિષ્ણુ રાજા અને વિષ્ણુમાતાના પુત્ર, ગે'ડાના લાંછનવાળા, એ'સી ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, વિશુદ્ધ, જગતના બાંધવ શ્રી શ્રેયાંસનાથ ભગવાન છે.

વસુપૂજ્ય રાજા અને જયાદેવીના પુત્ર, સિત્તેર ધનુષ્યના દેહ પ્રમાણવાળા, પાડાના લાંછનથી અંકિત, એવા શ્રી વાસુપૂજ્ય જિનને હું અહોનિશ નમું છું.

કૃતવર્મા રાજા અને શ્યામા રાણીના પુત્ર, સાઠ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, વરાહના લાંછનવાળા, કેવલ રિદ્ધિથી સુકૃત શ્રી વિમલનાથ પ્રભુ છે.

સિંહાસન રાજા અને સુચશા રાણીના પુત્ર, પચાસ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, સિંચાણા(બાજપક્ષી)ના લાંછનવાળા, એવા શ્રેષ્ઠ ગુણોથી વિભૂષિત શ્રી અનંતનાથ પ્રભુ છે.

ભાણુ રાજા અને સુવતા રાણીના પુત્ર, વજ્રના લાંછનવાળા, પિસ્તાલીસ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, કર્મને જેમણે ઉખેડી નાખ્યાં છે એવા, ત્રણ જગતના સૂર્ય સમાન શ્રી ધર્મનાથ પ્રભુ છે.

વિશ્વસેન રાજાના કુલમંડન, અચિરા રાણીના પુત્ર, આલીસ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, હરણના લાંછનવાળા, દુઃખતું ખંડન કરનારા એવા શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુ છે.

સૂરરાજા અને સિરિદેવીના પુત્ર, બોકડાના લાંછનથી પ્રકાશિત, પાંત્રીસ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, ભવવાસમાં વાસ નથી કર્યો જેમણે એવા કુંથુનાથ પ્રભુ છે.

સુકર્થન રાજા અને દેવી રાણીના પુત્ર, ત્રીસ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, જેમના ચરણમાં નંદાવર્ત અંકિત છે એવા, શિવપુરના સ્થાનને મેળવનારા શ્રી અરનાથ પ્રભુ છે.

કુંભના લાંછનથી અંકિત, કર્મનો અંત કરનારા, કુંભરાજા અને પ્રભાવતી માતાના પુત્ર, પચીસ ધનુષ્ય પ્રમાણવાળા, ભવસાગરને

ઝોળ'ગનારા, શુણોના ખાણુ ઝોવા શ્રી મલ્લિકનાથપ્રભુ છે.

સુમિત્ર રાજા અને પદ્મારાણીના મનોહર પુત્ર, કુર્મના લાંછનવાળા, કર્મોનો અંત કરનારા, વીસ ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા શ્રી મુનિ-સુન્દર પ્રભુ છે.

વિજય રાજા અને વિપ્રા રાણીના પુત્ર, પંદર ધનુષ્ય પ્રમાણુ હેહવાળા, નીલકમળના લાંછનવાળા, નરરૂપી વૃક્ષને માટે નવા મેઘ સમાન શ્રી નમિનાથ પ્રભુ છે.

શાન્ત, ક્ષાન્ત અને સાંતવનાશુકલ, સમુદ્રવિજય અને શિવા-દેવીના પુત્ર, શંખના લાંછનવાળા, હસ ધનુષ્ય પ્રમાણુવાળા, જિનોમાં શ્રેષ્ઠ ઝોવા નેમિનાથ ભગવાન છે.

અશ્વસેન રાજા અને વામા રાણીના પુત્ર, નવ હાથ પ્રમાણુ હેહવાળા, અવધિજ્ઞાનથી સર્પને બચાવનારા, સર્પના લાંછનવાળા શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ છે.

સિદ્ધાર્થ રાજા અને ત્રિશલા રાણીના પુત્ર, સિંહના લાંછનવાળા, સાત હાથ હેહવાળા, સકલ સંધને સુખ આપનારા શ્રી વીરપ્રભુ છે.

આ ચોવીસ જિનેશ્વરોની તેઓના હેહના માપના પ્રમાણુવાળી પ્રતિમાઓ ભરતેશ્વર રાજાએ અષ્ટાપદ પર્વત ઉપર પ્રતિષ્ઠિત કરાવી છે.

હે શાલવૃક્ષ સમાન પૂજ્ય ! આપે ભવરૂપી પિંજરાને તોડીને શિવપુરમાં વાસ કર્યો છે. મનમાં આનંદ હાવીને જે હાથ જોડીને એ બધાની વિનવી મારા વડે કરાઈ છે.

હે પ્રભુ ! હું રાજ કે રમણીઓને મંગતો નથી, પરંતુ હે પરમેશ્વર ! ભવોભવ સુધી આપનાં ચરણોની સેવાને પ્રાપ્ત કરું એટલું મને આપજો.

આ કાવ્યરચના અત્યંત સરળ અને ભાવવાહી છે. કવિએ

આ વિનતીમાં પ્રત્યેક કડીમાં એક એક તીર્થંકરને વંદન કરવા સાથે તેમનાં માતાપિતા, લાંછન, દેહપ્રમાણ, ઇત્યાદિની માહિતી પ્રાસાનુપ્રાસયુક્ત, લયબદ્ધ, સરસ પદ્યવલિમાં ગૂંથી લીધી છે. આમ આ કાવ્યકૃતિ માહિતીસભર છે, પરંતુ સાથે સાથે કવિની શબ્દવિન્યાસની શક્તિ જોતાં તે એટલી જ લાલિત્યસભર અને મધુર બની છે.

આ વિનતીનું નામ ત્રણ ગુહી ગુહી હસ્તપ્રતોમાં જુદું જુદું મળે છે : (૧) શ્રી આદિનાથ વિનતી, (૨) શ્રી અષ્ટાપદ સ્તુતિ અને (૩) શ્રી ચોવીશ જિન વિનતી. આ ત્રણમાં શ્રી અષ્ટાપદ સ્તુતિ વિશેષ સાર્થક લાગે છે, કારણ કે તેમાં અષ્ટાપદ તીર્થંનો અને તેની રચના કરાવનાર ભરતેશ્વર ચક્રવર્તીનો ઉલ્લેખ છે. અષ્ટાપદ તીર્થં ઉપર ચોવીસે તીર્થંકરોની પ્રતિમા હોવાથી ચોવીસ જિન વિનતી તરીકે આ કૃતિને ઓળખાવવામાં આવે તે પણ ચોગ્ય જ છે. આ સ્તુતિમાં પ્રથમ કડી શ્રી આદિનાથ ભગવાનની સ્તુતિથી શરૂ થાય છે માટે એને ‘શ્રી આદિનાથ વિનતી’ તરીકે કોઈ લેખિયાએ ઓળખાવી હોવાનો સંભવ છે.

(૧૬) શ્રી પંચ તીર્થંકર સ્તુતિ

તું એક કદપદ્મ આદિનાથ, તઈ એકલઈ લોક સવે સનાથ,
સદા સદાચાર વિવેકસાર, તૂ પાય પૂજઈ સુકૃતાવતાર. ૧.
જે માન માયા મહ માચઈ, તે દેવ સેવઈ ચિત્તિ સાચઈ;
જનઈ જગન્નાથ યુગાદિદેવ, સંસારિ સારી તુજ એક સેવ. ૨
જે ભવ્યજીવા ભવભીડ ભાગા, શ્રી દેવ પદ્મપ્રભ નામિ ભાગા,
વિચ્છેદિ તે છેદિય મોહપાસ, લહઈ સદા સિદ્ધિપુરી નિવાસ. ૩.
જે દેવ પદ્મપ્રભ તૂં ન કીકઈ, તાં એઉ હૂતક ભવથાસુ મીઠઈ;
જઈ દેવ તૂ શાસનિ ચિત્તુ જગઈ, તઉ જીવડુ નિવૃત્તિ સૌખ્ય માગઈ. ૪.

વાસુપૂજ્ય વસુધા તુમહારકષ્ઠ, વિશ્વપૂજ્ય શુભરૂપ હારકષ્ઠ;
 જે મહાકવિ અહો અલંકરિયા, સિદ્ધિ સુદંરિય વેગિ તે વરિયા. ૫
 તૂં ચઠાવઇ જિ કૂલ પાંચુડી, તીહ પાપ ઝટકઇ પડિયાંચુડી;
 જે વિચારઇ ચરિતુ તાહરઉ, ધન્ય માહિ ધુરિ તે ઉદાહરઉ. ૬
 વિષય કસાયતઇ મન માહિલી, શમ સુધારસિ ધોઇ માહિલી,
 ઇચ્છઇ પ્રભુ શાન્તિ જુહારિયઇ, વિકલ્પ માણસુ જમ્મુ ન હારિયઇ. ૭
 સહસ અઉસઠિ નારી નિરાકરી, ત્રત વિષઇ મનસા પ્રભુ તઇ ધરી,
 નગર લક્ષ સમક્ષ સવે ત્યજી, શિવપુરી પરમેશ્વર નઇ ભજી. ૮
 પાશ્વનાથ તુ જે પાદ પૂજઇ, તીહનઇ સુકલ સંપદ પૂગઇ;
 તઇ જિ લેટઇ અનાહત રગિઇ, તે ન વાહિયઇ મોહ તરગિઇ. ૯
 વ્યાધિ વાહિન વિષ વૈરિ નિવારઇ, ચોર ચારહટ માંડ વિહારઇ;
 શોક સંકટ ભલિ પરિ ભાંજઇ, તૂ પ્રભાવુ ભુવન ત્રયિ ગાજઇ. ૧૦
 એ પાંચ તીર્થંકર હાથ જોડી, મઇ વીનવ્યા મચ્છર માન મોડી;
 નહીં સ્મૃહા રાજિ ન લોગિ ભાઉ, સ્વ સેવતાં નિં કરિવુ પસાઉ. ૧૧

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા પંચ તીર્થંકર સ્તુતિ.

વિવરણ

આ કાવ્યમાં ઋષભદેવ, પદ્મપ્રભુ, વાસુપૂજ્ય સ્વામી, શાંતિનાથ અને પાશ્વનાથ પ્રભુ એ પાંચ તીર્થંકરની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે.

કવિ કહે છે કે હે આદિનાથ પ્રભુ ! આપ જ એક કલ્પવૃક્ષ સમાન છો. આપનાથી લોકો સર્વે સનાથ બને છે. હે સુકૃતાવતાર ! આપનાં ચરણોની અમે સદાચાર અને વિવેકયુક્ત હંમેશાં પૂજા કરીએ છીએ.

જે દેવ માન, માયા અને મહથી સુકૃત છે તે દેવની સાચા ચિત્તની હું સેવા કરું છું. હે જગતનાથ સુગાદિદેવ ! હું આ સંસારમાં એક તમારી સેવાને જ શ્રેષ્ઠ માનું છું.

હે ભવ્યજીવો ! ભવરૂપી ભીડને ભાંગવી હોય તો શ્રી પદ્મપ્રભુને નમસ્કાર કરો કે જેમણે મોહરૂપી પાશને છેદીને શિવપુરીમાં હંમેશાને માટે નિવાસ કર્યો છે.

હે પદ્મપ્રભુજીન ! જ્યાં સુધી આપનાં દર્શન થતાં નથી ત્યાં સુધી આ ભવ મીઠો લાગે છે. હે દેવાધિદેવ ! જે જીવોનું ચિત્તમાં આપનું શાસન વસે છે તે જીવોની પાસે સુક્રિતસુખ આવે છે.

હે વાસુપૂજ્ય સ્વામી ! આ પૃથ્વી આપની છે. હે વિશ્વપૂજ્ય ! આપ શુભરૂપી હાર સમાન છો. જે મહાકવિ આપને સુંદર (ધર્મરૂપી) અલંકારોથી અલંકૃત કરે છે તે સિદ્ધિવધૂને જલદી વરે છે.

જે આપને કૂલો ચડાવે છે તેઓ પાપના પહિયાને ઝાંટકી નાંખે છે. જે આપના આરિત્રને વણુવે છે તેઓ ધન્ય જનોમાં અગ્રગણ્ય સ્થાન મેળવે છે.

મનમાં રહેલા વિષયકષાયોને શાંત સુધારસથી ઘોઈ નાંખ્યા છે જેમણે એવા પ્રભુ શ્રી શાંતિનાથને નમસ્કાર કરીએ જેથી મનુષ્ય-જન્મને નિષ્ફળ બનાવી હારી ન જઈએ.

ચોસઠ હજાર રમણીઓનો ત્યાગ કરીને આપે યતોનો મનથી સ્વીકાર કર્યો. હાખો નગરજનો સમક્ષ સર્વનો ત્યાગ કરીને હે શાંતિનાથ પ્રભુ ! આપે શિવપુરમાં વાસ કર્યો છે.

હે પાર્શ્વપ્રભુ ! આપનાં ચરણોની જે પૂજા કરે છે તેને સર્વ સંપત્તિ પ્રાપ્ત થાય છે આપને જે નિર્મળ આનંદથી ભેટે છે તે મોહના તરંગોમાં તણાઈ જતા નથી.

હે પાર્શ્વપ્રભુ ! આપનો પ્રભાવ ત્રિભુવનમાં ગાળે છે તેથી વ્યાધિ, બંધ, વિષ, વૈરનું નિવારણ થાય છે. ચોર-ચરહનું વિદારણ થાય છે. શોક અને સ કટનો સારી રીતે નાશ થાય છે.

માત્સર્ય અને માનને મોડીને, અને કર બોડીને આ પાંચ

તીર્થ'કરોની મેં વિનતી કરી છે. મને ભોગપભોગોમાં રસ નથી અને રાજ્યની સ્પૃહા નથી માટે આપ પોતાના આ સેવક ઉપર કૃપા કરો.

સામાન્ય રીતે પાંચ મુખ્ય 'તીર્થ'કરોમાં ઋષભદેવ, શાંતિનાથ, નેમિનાથ, પાર્થનાથ અને મહાવીર સ્વામીની ગણના થાય છે. 'કલ્યાણકંઠમ' સ્તોત્રમાં પણ આ પાંચ તીર્થ'કરોનો ઉલ્લેખ છે. કવિ જયશેખરસૂરિએ એ પાંચને બદલે ઋષભદેવ, પદ્મપ્રભુ, વાસુપૂજ્ય, શાંતિનાથ અને પાર્શ્વનાથ એ પાંચ તીર્થ'કરોની સ્તુતિ કરી છે. આ પાંચની પસંદગી કરવામાં કોઈ વિશેષ કારણ જણાતું નથી. પરંતુ સંભવ છે કે કોઈ તીર્થ'માં આ પાંચ તીર્થ'કરોની પ્રતિમા હોય અને તે સમયે તેમણે એ પાંચની સ્તુતિની રચના કરી હોય.

(૧૭) શ્રી મલ્લિનાથ વિનતી

મલ્લિનાથ મનિ દેહ સંચિયઈ, મલ્લિકા કુસુમ લેહ અંચિયઈ;
કામના સકલ તીણિ પામિયઈ, કામના સર વિચ્છેદિઈ નામિયઈ. ૧

દૃષ્ટિ દીવિય તમિશ્ર વારતી, સિદ્ધિ બુદ્ધિ બહુ દેઈ વારતી;
કલ્પવલ્લિ લય લીડે નીગમઈ, મારિ નામિ તિમ મલ્લિસૂંગમઈ. ૨

દેવતઈ બહુ અનન્તુ આહરી, સ્ત્રી તણી અબલતા નિશકરી;
'સિદ્ધિ સોધિ ચિરવાસ માંડતઈ', હણિઓ અધિર ભાવુ માંડતઈ. ૩

વધરિ મોટઈ ન નારિ મારિયઈ, એય વાત મનિ તઈ વિચારિયઈ;
દૃષ્ટિ મોહદલ્લુ રોસિ આવતઈ', તઈ હૂઈ રમણિ રૂપ હેવ તૂં. ૪

પંક સંકટિ નિતં નિતં બિની પડી કાઢતાં નર ન લાહૂ વાપડી;
મોહ પંકિયણ રાઉ તે કલિયા, તાહરા પગ પસાઈ નીકલિયા. ૫

કુંભ નારીય વહઈ સિરિ લીધઈ, તઈ સુકુંભ પગ હેકલિ કીધઈ;
એતલઈ અવરનારિ સરિખઈ', તૂં ચરિતુ મનમાહિ ન લેખઈ. ૬

નારિપંથિ પગબંધન પૂરઈ, સ તરું કરઈ ધ્યાન અધૂરઈ;
તીણિ રૂપિ ઋષિમંડલિ ધ્યાઈ', તઈ ગયા સિવપુરી સવિ ધાઈ. ૭

તઈં સ્રી તણી સ્રાતિ પવિત્ર કીધી, તઈં ભાવિયા રહઈં સિવ સિદ્ધિ કીધી;
હું ભક્તિ ભોલઈં મતિ તઈં બુહારઈં મૂં દેવ દેવે કૃલ સર્વ સારઈં. ૮

ઈતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી મદ્વિનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી મદ્વિનાથ પ્રભુ યોગણીસમા તીર્થંકર છે. એમની સ્તુતિ કરતાં કવિ લખે છે કે જેમણે કામદેવનાં બાણોને તોડી નાંખ્યાં છે અને મોક્ષરૂપી એકમાત્ર કામનાને પ્રાપ્ત કરી છે એવા શ્રી મદ્વિનાથ પ્રભુને મનમાં ભાવથી ધારણ કરીને, મદ્વિકા પુષ્પોથી અમે પૂજા કરીએ છીએ.

દૃષ્ટિથી અધકારને નિવારતી, સિદ્ધિ, બુદ્ધિ, બળ અને રતિ-
(સુખ)ને આપનારી કલ્પવેલીરૂપ એવા શ્રી મદ્વિનાથ પ્રભુનાં દર્શનથી ભયથી ભીડ ચાલી જાય છે અને એમના નામસ્મરણથી મારિ રોગ પણ ચાલ્યો જાય છે.

હે મદ્વિકપ્રભુ ! દેવતાઓના અનંત બળને આહરીને, સ્રી સંગ્રામી અબળાતું બિરુદ ફર કરીને, અને ઉત્પન્ન થયેલા અસ્થિર ભાવોને હણીને સિદ્ધિરૂપી મહેલમાં સ્થિર વાસને આપે મેળવ્યો છે.

હે દેવ ! મોટા વૈરીઓ પણ સ્રીઓને મારતા નથી. આ વાત આપે મનમાં વિચારી લઈને મોહના સુલટોને રોષથી આવતા એઈને આપે રમણીતું રૂપ કરી લીધું હતું.

સતત તારુણ્યમાં રહેનારી એવી તે મદ્વિકપ્રમારી જ્યારે પંક-
રૂપી સંકટમાં પડી હતી ત્યારે તે બિચારીને મનુષ્યો ત્યાંથી ન કાઢી શક્યા. તે રાજાઓ પણ મોહરૂપી પંકમાં પડ્યા પણ છેવટે તેઓ પણ આપનાં ચરણોની કૃપાથી નીકળી શક્યા.

નારીઓ મસ્તક ઉપર કુંભને ધારણ કરે છે પરંતુ સુંદર કુંભને તમે પગની નીચે અંગલક્ષણ તરીકે ધારણ કરો છો. (મદ્વિ-
નાથ પ્રભુનું લાંછન કુંભ છે.) એટલું જ બીજી નારીઓ સાથે આપનું

સરખાપણું છે. પરંતુ આપના ચારિત્રની તોલે તો તેઓ કાઈ આવી શકે તેમ નથી.

મોક્ષમાર્ગમાં નારી પગબંધનરૂપ બને છે અને સંતો પણ નારીના આકર્ષણથી પોતાનું ધ્યાન અધૂરું છોડી દે છે. આપના રૂપનું છ રાજ્યો (ઋષિમંડલો) ધ્યાન કરવા લાગ્યા. આપ શિવપુરમાં ગયા ત્યારે બધા આપની પાછળ શિવપુરી તરફ ઢોડવા લાગ્યા.

હે મલ્લિનાથ પ્રભુ ! આપે સ્ત્રીની જ્ઞાતિને પવિત્ર અને કૃતાર્થ કરી. આપની ભાવના ભાવતાં ભવ્યભવોએ શિવરિદ્ધિને મેળવી છે. અદ્ય ભુદ્ધિવાન એવો હું આપને નમસ્કાર કરું છું. હે દેવ ! આપ મને સર્વસારરૂપ રૂંધ એવી મોક્ષગતિ આપજો.

જૈન ઋવેતાગ્નર માન્યતા પ્રમાણે યોગણીસમા તીર્થંકર શ્રી મલ્લિનાથ ભગવાન સ્ત્રી હતા. (કિંગબરો માને છે કે મલ્લિનાથ પુરુષ હતા.) સ્ત્રી તરીકે માયાદિ કષાયોને છૂટી કર્મક્ષય કરી તીર્થંકરપણું પામવું લગભગ અશક્ય છે. મલ્લિકુંવરીએ એ સિદ્ધ કરી બતાવ્યું. એ ઘટના પણ આશ્ચર્યકારક (અચ્છેરા) જેવી ગણાય છે. આ કાવ્યમાં કવિએ મલ્લિનાથ ભગવાનની સ્તુતિ કરતાં સરસ મૌલિક કદવના કરી છે કે મોહના સુલટોને આવતા જોઈને આપે સ્ત્રીનું રૂપ ધારણ કરી લીધું કે જેથી સ્ત્રીને હણવાનું પાપ તેઓ ન કરે. કવિ બીજી સરસ કદવના કરતાં કહે છે કે અન્ય સ્ત્રીઓ તો માથે કુંભ ધારણ કરે છે જ્યારે આપે તો પગમાં કુંભ ધારણ કર્યો હતો. (અર્થાત્ પગમાં કુંભનું લક્ષણ-લાંછન હતું.) વળી કવિએ મલ્લિનાથને બિરહાવતાં કહ્યું છે કે આપે તો સ્ત્રીઓની સમગ્ર જ્ઞાતિને પવિત્ર અને કૃતાર્થ કરી છે. આ રીતે આપે મોક્ષમાર્ગ ઉપર સ્ત્રીને પણ સમાન અધિકાર અપાવ્યો છે.

મૌલિક કદવનાઓથી સભર અને મલ્લિનાથનો મહિમા ગાતી આ કૃતિ મલ્લિનાથ વિશેના પદસાહિત્યમાં વિશિષ્ટ સ્થાન ધરાવે છે.

(૧૮) શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામી વિનતી

નગર જાંબુ તાં જગિ જાણીયછં, લલપણુછં જૂ પીઠિ વખાણીયછં;
 પ્રભુ તિહાં મુનિ સુવ્રત લેટિછં, દુરિત બંધન વેગિ વિછૂટીયછં. ૧
 પ્રકટ સામિય તૂ શુભ જેતલા, જલનિધિં જલબિંદુ ન તેટલા;
 તિલ તણુછં તુભિમૂં મતિ છં મવી, કિમ સકઈં શુભ તૂં સવી વણુવી. ૨
 કમલ લોચન તૂં મુખ ચન્દ્રમા, અમૃત વાણિય ચંદનની સમા.
 દયન પંકિત દાડિમની કલી, તુજ કન્હઈં તુ તાપ ગયા ટલી. ૩
 કુમતિની પુરિ વાત સુહામણી, પુણુ સવે પરિણામિહ સામણી;
 કહિઉં ધસુ જિઠેા તઈં કેવલી, વિઘટતઉં નવિ હીસછં તે વલી. ૪
 લવસુદ્ર ચલૂં જિમતઈં ગણિઉં, સમરિ મોહ મહાલડુ તઈં હણિઉં;
 વિમલ કેવલ સંપદ તઈં કલી, ઇતરુ કાઇ સકઈં કિમ તૂં મિલી. ૫
 તુરગ કાજિ મહાપશુ આગમી, રચણિ ચોજન સાઠિ અતિકમી;
 નગરિ તૂં કારુઅતિ સમોસરિઉં, જુગતિ યોલિ યાશુ નિરાકરિઉં. ૬
 તઈં જિ કીધીય વાજિ વિષય જિસી, મુગ લણી કરુણા કરિમૂં તિસી;
 અરહ અનેરુ કોઈં નથી ધણી, કઈંન તૂ પઠવી હિવ આપણી. ૭
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામી વિનતી.

વિવરણ

મુનિ સુવ્રતસ્વામીને સંબોધીને લખાયેલી આ વિનતીમાં કવિ જયશેખરસૂરિ કહે છે કે જગવિખ્યાત જાંબુ નામના નગરની સુંદરતા પૃથ્વીપીઠ ઉપર વખણાય છે. ત્યાં મુનિ સુવ્રતપ્રભુને લેટીને હુકર ઝોવાં બંધનોથી જલદીથી છૂટી જઈએ.

હે નાથ ! સસુદ્રનાં જલબિંદુઓથી પણ અધિક આપનામાં પ્રગટ શુભો રહેલા છે. તલ જેવી તુચ્છ (અદ્ય) અમારી મતિ છે, જેથી આપના સકલ શુભોને હું કેવી રીતે વણુવી શકું ?

હે પ્રભુ ! આપનાં નેત્રો કમલ સમાન છે અને મુખ ચંદ્રમા સમાન છે. આપની વાણી ચંદન સમાન શીતલ અને અમૃતમય છે. આપની દાંતની પંક્તિઓ જાણે દાડમની કળી છે. આપના શુભોત્તુ વર્ણન કરતાં મારા સર્વ તાપ ટળી જાય છે.

કુમતિની વાતો તો સોહામણી લાગે, પરંતુ તેનાં સર્વ પરિણામો હાસ્યાસ્પદ હોય છે. કેવલી ભગવંતે જે કાંઈ ધર્મ કહ્યો છે તેથી સર્વ તાપ નાશ પામે છે અને ફરીથી ઉત્પન્ન થતા નથી.

હે મુનિ સુન્નતસ્વામી ! આપ ભવસમુદ્રને ખાગોચિયા સમાન માનીને તરી ગયા અને મોહરૂપી મહાસુષ્ટને શુદ્ધમાં હણી નાંખ્યો. તેથી આપને વિમલ એવી કેવલલક્ષ્મી પ્રાપ્ત થઈ. એનાથી વિશેષ શું મળી શકે ? શું મેળવવાનું હોય ?

હે સ્વામી ! ઘોડાને પ્રતિગોધવા માટે આપ એક રાતમાં સાઠ ચોજનનો વિહાર કરીને આવ્યા અને જુગુકચ્છ નગરમાં સમોસર્યાં તર્કશુક્તિપૂર્વક વચનો બોલીને આપે યજ્ઞનું નિરાકરણ કર્યું હતું. (અર્થાત્ યજ્ઞને અટકાવ્યો હતો.)

હે સ્વામી ! આપે જેમ ઘોડાને વૈરાગ્ય પમાડ્યો તેમ મારી ઉપર કરુણા કરો. આપના સિવાય અમારા કોઈ નાથ નથી. હે સ્વામી ! હવે અમને આપનું પદ - મોક્ષપદ અપાવજો.

સાત કડીની પ્રાસાનુપ્રાસશુક્ત આ રચનામાં કવિ મુનિસુન્નત સ્વામીએ ઘોડાને વૈરાગ્ય પમાડવા માટે એક રાતમાં સાઠ ચોજનનો જે વિહાર કર્યો હતો તે ઘટનાનો નિર્દેશ કર્યો છે અને એવી કરુણા પોતાના ઉપર વરસાવવા માટે પ્રાર્થના કરી છે.

(૧૯) શ્રી વર્ધમાન ચિનતી

નગરુ તા વદવાણુ વિશેષિષ્ઠ, વલીય વીરુ જિણેસરુ દેખિષ્ઠ;
અમીયએકિ રહેમ કચોલડઈ, મિલિઈ માણિકુ કાંચણુ સુંદ્રડઈ. ૧

નગર નહિં ચુરુએ પુરુતઇ કરી, મનુ રહિઉં ચિરુ પાખલિ તૂં ફિરી;
 નિરખતા તુજ રુપ નિતુ નવહિ, કિસઈ મૂરખ માણસુ હઉં કવઈ. ૨
 ફરસ જે પુણુ લેઉ કપૂરની, કિરણિ અંદ્રતણે કિરિ નીપની;
 ઇસીય મૂરતિ દેખીય નિમ્મંદી, મન તણી હિવ પૂરિમુ હઉં રુલી. ૩
 પગ ન પૂજઇ પુખ તણી કલી, જિ ન જિનેશ નિહાલઇ તઇ વલી;
 અપર પામર લોક જઇ મિલિયા, સવિ સહી લવસાયરુ તે રુલિયા. ૪
 ઝગમગઇ સુખ પૂનિમ ચન્દ્રમા, કમલ કૌમલ તૂ નયનોપમા;
 વિપુલ ખેઉ કપોલ નિકાસલા, હૃદય દેખીઉં થાઉં નવેસલા. ૫
 જુજ વિમ્બઇ ભોગલસિઉં લિડી, નખશિખા કિર વેઉલ પાંખુડી;
 ચરણ અંગિમ તૂ નિતુ બેઠસિઉં, અવર આસણુ નતિય બેઠસિઉં. ૬
 સકલ વિભ્રમ ટાલીય વેગલા, હઇતિ સીકઇ તત્વતણી કલા;
 જિમ કષાય ન આવઇ આસના, મણિ વસઇ તુજ આસ ન વાસના. ૭
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી વર્ધમાન વિનતી.

વિવરણ

વઢવાણુ શબ્દ 'વર્ધમાન' પરથી આવ્યો છે. વર્ધમાન એટલે
 હાલવાન મહાવીર સ્વામી. સૌરાષ્ટ્રના વઢવાણુ શહેરમાં મહાવીરસ્વામી-
 નું મંદિર છે એનાં દર્શન કરતાં કવિ લખે છે કે વઢવાણુ નગરમાં
 અમે શ્રી વીરપ્રભુનાં દર્શન જ્યારે કર્યાં ત્યારે સુવર્ણના કટોરામાં
 જેમ અમૃત હોય અથવા સોનાની વીંટીમાં જેમ માણેક જડેલા
 હોય તેવો ઉત્તમ અનુભવ થયો.

આપના વઢે આ વઢવાણુ નગર ગુરુ કરાયું છે. (અર્થાત્ આપના
 થકી વઢવાણુ શહેરનો મહિમા વધ્યો છે.) આપના દર્શનથી અસ્થિર
 એવું અમારું મન ફરી સ્થિર બની ગયું છે. આપના નિત્ય નવાં
 નવાં રૂપો બેતાં મને લાગે છે કે હું મૂર્ખ માણસ આપનું કેટલું
 વર્ણન કરી શકીશ ?

આપના સ્વરૂપમાં કપૂરતું ચૂર્ણ, ચંદ્રનાં કિરણો અને કદંબના સૌરભનો સમન્વય થયો છે. આવી આપની નિર્મળ મૂર્તિ જોઈને હું મારા મનના મનોરથને પૂર્ણ કરું છું.

હે જિનેશ્વર દેવ ! જેઓ આપનાં ચરણોની પૂજા પુષ્પોથી કરતા નથી કે આપનાં દર્શન પણ કરતા નથી તેઓ ભવસાગરમાં ડૂબી રહ્યા છે.

આપનું સુખ પૂનમના ચંદ્ર સમાન ઝગમગે છે. આપનાં નયનોને કોમલ કમલની ઉપમા આપવામાં આવી છે. આપના બન્ને કપોલ ચમકે છે તે જોઈ હૃદયથી આનંદિત બનું છું.

આપની સુંદર બે ભુજાઓ ભીડેલી લોગળ જેવી લાગે છે. આપની નખશિખા બહુલ પુષ્પની પાંખડી જેવી શોભે છે. આપનાં ચરણોની સુંદરતા હું નિત્ય જોયા કરું છું એટલે અન્યનું કશું જોવાની મને કોઈ સ્પૃહા થતી નથી.

હે સ્વામી ! સકલ વિશ્વમને જલકીથી ટાળી શકીએ એવી કોઈ તત્ત્વની કળા મને શિખવાડો કે જેથી મનમાં તમારો જ વાસ રહે અને ભૌતિક વાસનાઓ ન રહે.

આ કાવ્યમાં કવિ વઢવાણ નગરમાં બિરાજમાન શ્રી વર્ધમાન સ્વામીનાં દર્શન કરી ભાવોલ્લાસપૂર્વક પ્રભુનાં સુખ, નયન, ભુજા, ચરણ ઇત્યાદિનાં ગૌરવ અને મહિમા વર્ણવી, કથાયરહિત થવા માટે તથા તત્ત્વની કળા આપવા માટે પ્રભુને પ્રાર્થના કરે છે. પ્રાસાનુપ્રાસ-સુકૃત આ રચના સરળ અને આસ્વાદ્ય છે.

. . .

(૨૦) શ્રી સંખીશ્વર પાર્શ્વનાથ વિનતી

સયલ સુર અસુર નરનાહ વંદિય કમો,
ઇદ્રક સુદંખાણુ દાણુમિ કપ્પદુમો;
હૃદ્રક દુર્ય્યાર ભાવારિ ભયખંડણો;
જયઉ સિરિપાસ પહુ સંખપુર મંડણો. ૧

અજજ મહ કપ્પતરુ ક્ષિય જેહંગણે;
 અજજ સુર સુરહિ મધ દુધ મુહિ આપણે;
 અજજ ચિંતામણિ કરચલે પામિઓ; ૧
 હિંદુ સિરિપાસ જઇ સંખપુર સામિઓ. ૨
 જવ જરાસંઘ વિજાઈ હરિ સિન્નયં;
 સમરભરિ કિંધુ પરિગિલીય ચેયન્નયં;
 નામ કણ્ઠેણ ઉવવાસિ નિયવ્વયં;
 બિંબ તુહ ભૂમિ સિત્તણ પયઠિકયં. ૩
 તસ્સ -હાણોદયં હલિય ઉવસગગયં,
 જાણુ દેહરિમિ અમયં વ કિર લગગયં;
 સુહઠ ગય તુરય તે હાહજર જ જ જરા,
 જિત્તિ સંજાઇ બલવંત ગતરિડે જરા. ૪
 વચણ નિયચંદ અરવિંદ સમલોચણા;
 મતગઇ મગેન નિય રમણ મણ મોહણા;
 કમલ સમચરણ વર કરણ જણ રંજણા;
 દેવતુહ ભૂયણિ નિચ્ચંતિ અમરગણા. ૫
 પોસ વહિ દસમિ જિણુ જન્મ કલ્લાણુયં,
 સુલ્લિય કારંતિ સસુદાય તુહ નહવણુયં;
 મેરુ સિહરમિ અમરતવ ઉચ્છવભરે,
 જે ય ન પડંતિ તે ભીમભય સાચરે. ૬
 મનુષ્ય ભવ લધુ જઇ સુદ સાવયકુલં,
 સુલ્લિય ગુરુ વચણ જઇ અત્થિ પાયહબલં;
 બિંબ લંબેસિતા પિડિબઈ જીવ રે,
 સંખપુર પાસ પહુ પાયઇ દીવ રે. ૭
 ખાસ ખસ સાસ જર સૂદ દુદેઠવણા,
 હરસ સિર કુચિ સુહ અચ્છિ બહુ વેચણા;

તુજા નામેણુ નાસંતિ તહ દૂરઓ,
જેમ તિમિરાઇં દિનનાહ કર પૂરઓ. ૮

કુદેઠે દવ દહણુ પરિદેહ સંવંગયા,
ગલિય કર ચરણુ ગય રમણિ મણુ રંગયા;
લોઇ લજ્જાઇ પરિચત્ત નિય ગેહિયા,
તુહ પસાએણુ પુણુ હુંતિ નવ દેહિયા. ૯
વારિ - વેયાલ - વિસ - વાહિ વેસાનરા,
ચોર હરિ હતિ ગહ ભૂયવણુ-વાનરા;
હુદેઠે અન્નોવિ તા કોવિ નહુ લગ્ગએ,
જામ તુહ નામ વરમંત મણિજગ્ગએ. ૧૦

સહસ પણુસદિઠે સયપંચ છતીસએ,
ધંગ મુહતેણુ પૂરંતુ ભવધંતિએ;
હા, નિગોયેસુ કાલં અનંત લુઓ,
ભમિય ભુવનમિ તુહ ધમ્મ પરિવન્નિજઓ. ૧૧

પુઠવિ જલ-જલણુ માઇસુ તુહ સાસણુ,
મુત્ત પત્તેય લુવેસુ ધુમ્મઇં લણુ;
ઠાણુ ઠાણુમિ છિજજંતુ લિજજંતઓ,
કાલ ચક્કાઇં અસંખ અઇ પૂરંતઓ. ૧૨

વિગલ જોણીસુ જિણિ નાહ કિમિ કીઢિયા,
તિમિ તિમાઇસુ જિય પાવ ભારિ પીઢિયા;
મચ્છ મિય, મોર, અહિમાઇં જં મેયણુ;
નમઇં પઇં સુવુ પંચિંદિયત્તણુ. ૧૩

નરયવાસેસુ બહુ છેયણા છેયણા,
તિરિય જાઇસુ ખુહ તિન્હ ભય વેયણા;
હીણુ સુરુમણુય ભાવમિ પરિભવસએ,
લહઇં સો જરસ તુહ પાસિ મણુ નવસએ. ૧૪

ભૂરિ ભવ ભમિય કહ કહવિ તું સામીઓ,
દસહિ દિદંતું જોએહિં મમં પામીઓ;
તમં વિસુત્તુ કૈ અવરૂ સેવિજ્જએ;
સાર કરિ સાર કરિ હેવમં મહુજ્જએ. ૧૫

એહ મહમંગલ એતથ મહ ઉસવો;
એહ નિવ્વાણુ સુક્ખાણુ મહ અણ્ણુ;
એહ મહયાણુ એયં વ પરમામયં,
પવ્વુત્તહ તાતુ જં દેવ અભિરામયં. ૧૬

પવર ધરણ્ણિદિ ધણુ લહિં ખહુ ભુદ્ધિઓ,
અણ્ણિમ મહિમામં માહિ સુજ્જલા સિદ્ધિઓ,
લોગ સંયોગ અવિયોગ સો પાવએ,
તુમ્હં શુણુ ઇક્કં ભાવેણુ જો ભાવએ. ૧૭

અધણુ ધણુવંત અધવચ્ચ સુયવંતયા,
પંશુ ચલહંત જરચંધ નિરૂપતયા,
હુંતિ મમં મૂઠ સુય નીર નિહિ પારયા,
નાહ નિર પાય તુહ પાય સેવારયા. ૧૮

તરણ્ણિ પાસમ્મિ ખજ્જેય કિં દિપ્પએ,
સુત્તુ વેરુદ્ધિય કૈકાયમમિં ધિપ્પએ,
કપ્પતરુ પાસિ કિકથરુ મણુ મોહએ,
દંસણે તુમ્હં કૈ અવરુ સુર સોહએ. ૧૯

અવર દેવાણુ સેવાઈ જં રજ્જયં,
તેણુ પરિણામ વિરસેણુ નો કલ્લયં;
તુજ્જ સેવાઈ જં કિંપિ સત્તજ્જએ.
દેવ તેણેવ અમ્હાણુ મણુ રંજએ. ૨૦

સંખીસર સંકિય અયઉક્કંઠિય,
સિરિ જયથેખરસૂરિ કય ખહુભત્તિ,

પહોતિય એ વિજિતિય,
પાસ જિજ્ઞેસર કરિ સફલ. ૨૧

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી સંખીશ્વર પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ ભગવાનનો મહિમા અપરંપાર છે. જૈનોમાં એવી માન્યતા છે કે શંખેશ્વરમાં આવેલા તીર્થમાં પાર્શ્વનાથ ભગવાનની જે પ્રતિમા છે તે ગર્ધ ચોવીસીમાં દામોદર તીર્થ કરના સમયમાં ભરાવેલી છે. એથી આજે પણ આ તીર્થ અત્યંત ચમત્કારિક મનાય છે અને પ્રતિદિન અનેક જૈનો એની યાત્રાએ આવે છે. આ તીર્થ વિશે કેટલાયે કવિઓએ પોતાની રચના કરી છે. કવિ જય-શેખરસૂરિએ પણ એ વિશે ત્રણ વિનતીની રચના કરી છે.

આ વિનતીમાં કવિ કહે છે કે સફલ સુર, અસુર, નરનાથથી વંદિત છે ચરણકમળ જેમનાં તથા ઇષ્ટસુખોને આપવામાં જે કલ્પવૃક્ષ સમાન છે તથા દુષ્ટ દુરાચારી ભવરૂપી શત્રુના ભયનો જે નાશ કરનારા છે એવા શંખપુરમંડન શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન વિજયવંતા હો ॥

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં કર્શન કરવાથી આજે મારા ઘરઆંગણે કલ્પવૃક્ષ ફળ્યું છે; આજે કામધેનુનું દૂધ મારા મુખમાં પડ્યું છે; હાથમાં બાણ મેં ચિંતામણિરત્ન મેળવ્યું છે.

જ્યારે જરાસંઘે પોતાની વિદ્વાના બળથી ભયોં સંશ્રામમાં હરિની સેનાના ચૈતન્યનો નાશ કર્યો ત્યારે કૃષ્ણે અક્રમ વ્રતની આરાધના કરીને, ભૂમિને લેહીને (પાતાળમાંથી) આપના બિંબને પ્રકાશિત કર્યું હતું.

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વપ્રભુના નમણ જલથી (નહવણ જલથી) જરાસંઘનો આ ઉપસર્ગ દૂર થઈ ગયો. એ નમણથી બાણે દેહ પર અમૃત લગાડ્યું હોય તેવો દેહ થઈ જતો. દાહજવરથી પીડાતા મુલટો, હાથીઓ, ઘોડાઓ વગેરે જલદ્વીથી બળવાન થઈ ગયા અને જરારૂપી શત્રુ ચાલી ગયો.

હે પ્રભુ ! આપનું મુખ ચંદ્ર સમાન છે. આપનાં લોચનો કમળ સમાન છે. આપનો હૃદય બર્ષનાં પુષ્પ સમાન અત્યંત સુગંધથી મધમધ છે. આપ રમણીઓના મનને મોહ પમાડનારા, કમળ સમાન ચરણોવાળા, શ્રેષ્ઠ સુવર્ણવર્ણ હૃદયવાળા અને ભવિષ્યનોનાં હૈયાને આનંદ આપનારા છો. હે દેવ ! દેવતાઓનો સમૂહ પણ પૃથ્વીતલ ઉપર આવીને આપને નમો છે.

પોષ વહ હસમનો દિવસ એ પાર્શ્વપ્રભુ જિનેશ્વરનું જન્મકલ્યાણક છે. તે દિવસે ભવિષ્યનો શ્રી પ્રભુને સ્નાન કરાવે છે. દેવતાઓ પણ મેરુશિખર ઉપર જન્મમહોત્સવ કરે છે. અને પુણ્યોપાજ્ઞ કરી ભયંકર ભવસાગરમાં દૂબતા બચી જાય છે.

હમણાં પ્રચુર પુણ્યથી મનુષ્યભવને પ્રાપ્ત કર્યો અને શુદ્ધ આવકલ્પન મળ્યું. વળી પાપરૂપી બળનો નાશ કરનારા સદ્ગુણનાં વચનો મળ્યાં અને જિનબિંબોનાં દર્શન કરવા મળ્યાં છે. હે જીવ ! શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વપ્રભુનાં ચરણોને પાત્રીને જીવનને પ્રકાશિત કર.

હે પ્રભુ ! જેમ અંધકાર સૂર્યનાં કિરણોથી નાશ પામે છે તેમ ઉધરસ, ખસતું ઠઠું, સ્વાસ (હમ), જરા, સૂદ તથા હાથ, મસ્તક, પેટ, મુખ, આંખમાં થતી બહુ વેદનાઓ વગેરે આપના નામમાત્રથી જ નાશ પામે છે.

કુબ્જરોગરૂપી દાવાનલથી જેઓનાં સર્વ અંગો બળી ગયાં છે, જેઓના હૃદયપગ્ન ગળી ગયા છે, રમણી વિષેનો આનંદ જેમનો ચાલ્યો ગયો છે અને એ રોગને કારણે લોકલજ્જથી પોતાના ઘરનો જેમને ત્યાગ કરવો પડ્યો છે તેઓ પણ આપની કૃપાથી ફરીથી નવા હૃદયવાળા થઈ જાય છે.

હે પ્રભુ ! જ્યાં સુધી આપના નામરૂપી શ્રેષ્ઠ મંત્રમણિ જાત છે ત્યાં સુધી પૂર, વેતાલ, વિષ, વ્યાધિ, વૈશ્યાનર, ચોર, સિંહ, હાથી, ઝાડ, વાણવ્યંતર, વાનરો તથા અન્ય દુષ્ટો લાગતા નથી.

આપના ધર્મથી રહિત જીવો, અનંત કાલ સુધી જીવનમાં ભગીને નિગોઠમાં એક સુહૃત્માં ૬૫૫૩૬ ભવોને પૂરા કરે છે.

આપના શાસનથી રહિત એવા પૃથ્વી, જલ, અગ્નિ આદિમાં રહેતા પ્રત્યેક જીવો ઘણું ઘણું ભમે છે અને સ્થાને સ્થાને છેઠાતાં-લેઠાતાં અસંખ્ય કાલચક્રો પૂરાં કર્યા કરે છે.

હે નાથ ! હું વિકલેન્દ્રિયમાં કૃમિ, કીડી તરીકે અવતર્યો, મત્સ્ય, માખી, મચ્છર, મોર, સાપ આદિ ભવોમાં પાપથી પૂર્ણ એવો હું પીડા પારથો, પરંતુ હવે પંચેન્દ્રિયપણું પ્રાપ્ત કરીને આપને નમસ્કાર કરું છું.

હે સ્વામી ! નરકાવાસમાં મેં બહુ છેલ્લ અને લેલ્લોને સહન કર્યો. તિર્યંચ યોનિમાં ક્ષુધા અને તૃષ્ણા તથા લયની વેદનાને સહન કરી; હીન દેવોના ભવમાં પરાભવનું દુઃખ સહન કર્યું. હવે હે પ્રભુ ! આપની પાસે આ મનુષ્યપણું પારથો છું.

હે સ્વામી ! ઘણા ભવોમાં ભગીને કોઈક પુણ્યોદયે ઠસ ઠટાંતથી દુર્લભ એવા મનુષ્યભવમાં મેં આપને આજે પ્રાપ્ત કર્યા છે. તેથી હે વિભુ ! આપને છોડીને બીજા કોને સેવીએ ? જેથી આપ મારા ઉપર સાર કરો, કૃપા કરો.

‘આ મહામંગલ છે, અહીં મહા ઉત્સવ છે અને નિર્વાણસુખનો અનુભવ છે. આ અત્યંત ઉત્કૃષ્ટ અને પરમ છે.’ આ રીતે હે દેવ ! મને આપના તરફ પ્રવૃત્તિ કરાવો.

હે સ્વામી ! જે આપના શુભોની સ્તવના એકાગ્રભાવથી કરે છે તે શ્રેષ્ઠ લઙ્કિઓ, ઋષિ, બ્રહ્મ બુદ્ધિ, અભિમા અને મહિમાદિ ઉજ્જવળ સિદ્ધિઓ, લોગ, સ યોગ, અવિયોગ ઇત્યાદિ પ્રાપ્ત કરે છે.

હે પ્રભુ ! જે આપનાં ચરણોની સેવા કરવામાં શુદ્ધ હૃદયથી રક્ત રહે છે તે નિર્ધન હોય તો ધનવંત બને છે, અપુત્રવાન હોય તો પુત્રવાન બને છે, પાંગળો હોય તો ચાલતો ચર્ધ બને છે, આંધળો હોય તો દેખતો થાય છે અને મતિથી મૂઢ હોય તો શ્રુતસાગરને પારગામી બને છે.

શું સૂર્યની પાસે ખલોત ફીપે છે ? વૈદ્યમંદિરને છોડીને કાચની
સ્પૃહા કોણ કરે છે ? કદપવૃક્ષ પાસે હોય તો કોણ અન્ય વૃક્ષથી
માહે ? તેમ આપનાં હર્શન થયા પછી બીજા કયા દેવો કોઈને ગમે ?

અવર દેવોની સેવાથી જો રાજ્ય મળે એમ હોય તો પણ
પરિણામવિરસ એવા તે રાજ્યથી મને કોઈ પ્રયોજન નથી. આપની
સેવામાં જો કંઈ ત્યાગ કરવો પડે તો પણ હે દેવ ! તે ત્યાગથી જ
અમારું મન આનંદિત થાય છે.

શંખેશ્વર નગરમાં રહીને અત્યંત ઉત્કંઠિત એવા મેં શ્રી
જયશેખરસૂરિએ બહુ ભક્તિથી કરેલી આ વિનંતી હે પાશ્વ જિનેશ્વર !
સફળ કરો.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ શંખેશ્વર તીર્થમાં રહીને રચેલી
જૂની ગુજરાતી ભાષાની આ વિનતીમાં અપભ્રંશ ભાષાની છાંટ
સવિશેષ જણાય છે. શંખેશ્વર તીર્થનો મહિમા કેવો છે તે તાવ,
ઉધરસ વગેરે રોગો દૂર કરવા ઉપરાંત લગ્નિધિસિદ્ધિઓ કેવી કેવી
પ્રાપ્ત થાય છે તે દર્શાવવા સાથે પોતાને મળેલા દુર્લભ એવા મનુષ્ય-
ભવને સાર્થક કરવા કવિ પાશ્વપ્રભુને વિનંતી કરે છે. પ્રાસાનુપ્રાસ-
યુક્ત આ રચનામાં કવિના શબ્દપ્રભુત્વની વિશેષ પ્રતીતિ થાય છે.
ઉ. ત. ‘વારિ, વેચાલ, વિસ, વાહિ, વેસાનરા; ભૂરિ ભવ ભમિય;
અધણ-ધણવંત; બહુભત્તિ પઉત્તિય, એ વિન્નત્તિય’ ઇત્યાદિ ચરણ-
ખંડોમાં કવિનું શબ્દપ્રભુત્વ જોઈ શકાય છે.

૦ ૦ ૦

(૨૧) શ્રી આદિનાથ વિનતી

યુગાદીશુ સેતુજનક શંગિ બધઢઢ,
કરિ કાઢિયા તેર તે દૂરિ ફીઢઢ;
મહારંગિ સંધિહિ જગન્નાથુ જો તધં,
ફલિયા સામટા જે અછઈ પુણ્યવધં ચોગઈ. ૧

સખે સૂકતઇ ખેત્રિએ મેહુ વૃહત્;
 દલિદ્રી કિંહિંએ મહાદેવુ વૃહત્;
 અડિઉં રાંકનઇ હાથિ એરવન્તુ સારત્;
 વસિઉં નામુ મોરઇ હિયઇ જ' તમહારત્. ૨

પડિઉં પાપનઇ પૂરિહત્ પુણ્ય પાખઇ;
 ભમિઉં જન્મના લાખ સંસારિ આખઇ;
 ઘણી વંદના મોહનઇ સેન સાધી;
 કુણુઇ કાલિમઇ માણુસી યોનિ લાધી. ૩

કુપા-તાહરી શ્રાવકુ ધર્મ પામી,
 ખરઉ ઉલખિઉ તુ' ત્રિહુ' લોક સ્વામી;
 હિયત' હેવ તઉ' લેટિવા એહમાહિઉ',
 રહઇ હેલ હેતઉ' ને વારિત' ન સાહિઉ'. ૪

કરી પાંખ પામઉ કિમઇ સ્વામિ લેટ,
 ઇસિઉ' ઉલટિઇ' ચાલતઉ તીથવાટ;
 ન વીજઉ' ન ખીજઉ' ન ભાજઉ' પીયાણે,
 અમીકુ'ડિ માડી અછઇ કેલિ બાણે. ૫

ચડી પાજડી પાથરે રુપ મૂલે,
 મિલી લોકિ પૂજિઉ મણુ કારિ કૂલે;
 શુભાલી તુમહ જોલતા જોધિ લીપઇ,
 મુખ જોજતાં લોચને ત્રિસ ન છીપઇ. ૬

નરનારિ નાચઇ' હિયાર'ગિ સાચઇ;
 ઇહા વિશુ ન વેચતાં હાય ખાચઇ;
 ઇસિઉ' બાણિયઇ જે પુણુ ઇણિ થાણઇ,
 કલિકાલ નઉ' કોઇ નામૂં ન બાણઇ. ૭

ફલ પુણ્યવાડી તણુઉં મુઝિ નામઇ,
 અવજઇ મૂકિમઇ તે અમહ આપિ સામી;

ત્રિહું લોકના તાત તૂં પાઇ લાગી,
અન્હે એતલી સૂખડી આબુ માગી. ૮

અતિ અલજજઇ પામીઇ તિહૂઅણુ સામી,
સેવ કરઇ તે તુઝ તણીય,
મનવ'છીય સિદ્ધી નિમ્મલ યુધી,
તીહ' દેજે સેતુજ ધણીય. ૯

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી આદિનાથ વિનતી.

વિવરણુ

શ્રી યુગાદિદેવ આદિનાથ શત્રુ'જય નદીની પાસેના ગિરિરાજ
શ્રી શત્રુ'જય ઉપર બિરાજમાન છે. તેર પ્રકારના કઠિયારાને ફર કરીને
જગતનાથ બિનરાજની સાથે અત્યંત આનંદ અને ઉત્સાહથી જે
મન ભેડે છે તેઓની સર્વ ઇચ્છાઓ એમની કૃપાપ્રસાદથી ફળે છે.

સૂકા ખેતરમાં મેઘની વૃષ્ટિ થાય, દરિદ્ર માણસ ઉપર મહાદેવ
પ્રસન્ન થાય કે રંક મનુષ્યને ઉત્તમ રત્ન મળે તો તેને જેવો
આનંદ થય તેવો આનંદ મારા હૈયામાં આપતું પવિત્ર નામ ધારણ
કરવાથી અનુભવું છું.

પુણ્યના અભાવે પાપનદીના પૂરમાં હું પડ્યો છું. સમગ્ર
સંસારમાં લાખો વાર જન્મ લઇને લાચરો છું. આપની ઘણી કૃપાથી
મોહરાજાની સેનાને વશ કરી છે અને કેટલાયે કાળ પછી હે પ્રભુ!
મે' મનુષ્યોએનિ મેળવી છે.

હે આદિનાથ પ્રભુ! આપની કૃપાથી શ્રાવકધર્મ મળ્યો છે.
મે' જાણું છું કે આપ ત્રણ લોકના સ્વામી છો. મને હૈયામાં આપને
લેટવા માટે ઘણો જ ઉત્સાહ છે. આપ હવે સહાય કરો કે જેથી
માથેથી પાણીની હેલ જેવો જન્મમરણનો ભાર હું ઉતારી શકું.

હે ઋષભદેવ સ્વામી! હું પાંખને મેળવું તો હંમણાં જ આપને
લેટવા આવું. આપની પાસે આવવા હું ઉમંગથી તીર્થનો રસ્તો

લઈ' છું. આપ તો કોઈના પર રીઝતા કે ખીજતા નથી. પરંતુ આપના દર્શનથી જાણે અમૃતકુંડમાં રમતા હોઈએ એવો આનંદ થાય છે.

આ લઘુ રચનામાં કવિએ સિદ્ધાચલ પર બિરાજમાન આદિનાથ પ્રભુને જન્મમરણનો ભાર ઉતારી આપવા એટલે કે મુક્તિ અપાવવા વિનંતી કરી છે. ખીજી કડીમાં પોતાના આનંદને વ્યક્ત કરવા આપેલી સૂઝા ખેતરમાં વૃષ્ટિ વગેરેની ઉપમાઓ મનોહર છે.

° ° °

(૨૨) વાયડ શ્રી મુનિસુવ્રત વિનતી

પામિય લલુ અણુરાઉ, વાયડિ વાંઠઉ વીસમઓ,
 સુણિ સુવય જિણુરાઉ ભવ ભાગા તુમિહ વીસમઓ. ૧
 નાસઈ' જેહનઈ' નામિ કલિમલ પાણિય પંક જિમ,
 ભેતા જીવતસામિ નયણે ત્રિસત્થી પઈ નહિય. ૨
 વચ્છર લક્ષ અગ્યાર ખ્યાસી સહસા અગલય,
 ઇણિ થાનકિ અવતારુ નિહયણુ બંધવ તુઝ હુઈ. ૩
 આગલિ આદિ જિણેસુ કેસર કુમુમિહિ' પૂજિય,
 એ મન માનિસિ મનરેસુએ સિરિ પૂરઈ પૂજતિય. ૪
 તું ચંદ્રપહનાહુ ચંદ્રકિરણુ જિમ ભિજલઉ,
 ફેડઈ ભવહુહ ઠાહુ ભાવિહિ'ઈ ભવિયણિ ભેટિયઉ. ૫
 પાસઈ પાસજિણિંહુ ઇંદ નરિંદિહિં વંદિયએ,
 દીકઈ મણિ આણુંહુ ભરિયસર જિમ ઉલટઈએ. ૬
 પાછઈ પણમિસુ નેમિરાય મઈ પરિહરણુ પહુ,
 પંશુલઈ' એમિ આલિસુ સિવપુરિ વાટડિય. ૭
 હિવ જિણુહર મઝારિ, નાઈ ભેઉ વીરપહુ,
 સદ્દહુ હુયઉ સંસારિ, મનુય જમારુ આહુ મહ. ૮

કરિહર ઇંદુ દિલ્લિંદુ દેવયવાયડિ અવયરિય,
તીહમાહિ વીર જિલ્લિંદ, તૂ તારાયલ્લિ અંદુ જિમ. ૯
જિમ જિમ રંગિહિં વીર દીસઇ લોયલ્લિ લેપમઓ,
તિમ તિમ ત્રિસીઓ નિરુ જિમઓ બાઇ ન મેદહલ્લઓ. ૧૦
તિહ ઘરિ નવઇ નિધાન, તિહ કરિ ચિંતામલ્લિ રયલ્લ,
જે મૂંકી અલિમાનુ નિસિ દિનુ, સેવઇ વીર જિલ્લ. ૧૧
ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા વાયડ શ્રી મુનિસુવત વિનતી.

વિવરણ

વાયડમાં આવેલા વીસમા તીર્થંકર ભગવાન શ્રી મુનિસુવત-સ્વામીના મંદિરની યાત્રા કરતાં કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ કહે છે કે....

“ઘણો અનુરાગ પામીને વાયડમાં પ્રતિષ્ઠિત વીસમા શ્રી મુનિસુવત જિનને વંદન કરીને વિષમ એવા ભવને લાંશુ છું.”

જળથી જેમ પંક નાશ પામે છે તેમ એમના નામમાત્રથી જ કલિરૂપી મદલ નાશ પામે છે. ઇંદ્ર દ્વારા પૂજિત એવા શ્રી જીવંત-સ્વામીને નયણે નીરખીએ !

અગિયાર લાખ છયાસી હજાર વર્ષ પૂર્વે હે ત્રિભુવનખ ધવ ! આપનો અવતાર આ સ્થાનમાં થયો છે.

શ્રી આદિનાથ પ્રભુ આગળ બિરાજિત છે તેમની કેસર-પુષ્પો વડે પૂજા કરીએ. પ્રભુને જે મનમાં આણું છે ને તેમની પૂજા કરે છે તેને રાજ્યલક્ષ્મી પ્રાપ્ત થાય છે.

હે અંદ્રપ્રભુસ્વામી ! આપ અંદ્રકિરણ જેવા ઉજ્જવળ છો અને ભવરૂપી દાવાનલનો નાશ કરનારા છો. હે ભવિજનો ! ભાવ-પૂર્વક એમને ભેટો.

ઇંદ્રો અને નરેન્દ્રો વડે વંદિત એવા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ અંદ્ર-પ્રભુ ભગવાનની પાસે રહેલા છે. જેમ ભરતીના દિવસે સાગરમાં

મોખ'ઓ ભ્રષ્ટ્ર છે તેમ શ્રી પાશુ'પ્રભુને જોતાં મનમાં આનંદ ઉભરાય છે.

એ પછી શ્રી નેમિનાથપ્રભુને પ્રણમીશું. તેઓ પાપને હરનારા છે. શિવપુરના માર્ગે ચાલવામાં પાંગળા એવા આપણે એમની કૃપાથી હવે કુશળતાથી ચાલીશું.

આ બધા જિનેશ્વરોની મધ્યમાં રહેલા એવા શ્રી વીરપ્રભુનાં હવે હું દર્શન કરું છું, કે જેથી આ સંસારમાં મારો મતુષ્યજન્મ સફળ થાય.

વાયડ નગરમાં હરિ, હર, ચંદ્ર અને સૂર્યાદિ બધા દેવતાઓ અવતર્યા છે. હે વીર જિનેન્દ્ર ! તે બધામાં આપ તારાગણમાં ચંદ્રમાં સમાન છો.

હે વીર પ્રભુ ! જેમ જેમ આનંદથી આપનાં દર્શન કરું છું તેમ તેમ આપ બધું નેત્રોમાં જ લેપાઈ બેસે છો. [હૈયામાં આલેખાઈ ગયા છો.] આપનાં દર્શનની તૃષા છીપતી નથી.

જે અભિમાનનો ત્યાગ કરીને દિવસ-રાત શ્રી વીરપ્રભુની સેવા કરે છે તેના ઘરે નવે નિધાનો પ્રગટે છે અને હાથમાં ચિંતામણિ-રત્ન મળે છે.”

કવિએ જે તીર્થ વિશે આ રચના કરી છે તે તીર્થ વાયડ તરીકે પ્રસિદ્ધ હતું. આ તીર્થ તે ભૃશુકચ્છ અથવા ભરૂચ છે. પ્રાચીન સમયમાં આ તીર્થનાં અનેક જીર્ણોદ્ધાર થયા હતા છેલ્લે કુમારપાળ જૂપાલના મંત્રી ઉદયનના પુત્ર અંબડમંત્રીએ પિતાના શ્રેયાર્થે જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો હતો. અંબડમંત્રીના મોટાભાઈ કવિ વાગ્ભટ્ટે શત્રુજય તીર્થનો ઉદ્ધાર, ગિરનારના માર્ગની સુગમતા, એવાં અનેક ઉત્તમ કાર્યો કર્યાં હતાં.

કવિ શ્રી વાગ્ભટ્ટના નામ ઉપરથી કદાચ ‘વાયડ’ શબ્દ આવ્યો હશે.

* આ વાયઠ તીર્થ વિશે ‘અઘોતરી તીર્થભાલા’ માં શ્રી મહેન્દ્રસૂરિ લખે છે :

વાયઠનયરે સુષિસુન્વયસ્સ, જીવ ત સામિ પડિમમહં ।

વંદે તહ વીરજિણ્ણં, સત્તર સંવચ્છર સયા જસ્સ ॥૧૦૧॥

[હું વાયઠનગરને વિષે જીવતાં છતાં સ્થાપન કરેલી એવી સુનિ સુવ્રતસ્વામીની પ્રતિમાને વંદન કરું છું તથા તે જ વાયઠ નગરને વિષે વીરજિનને હું વંદન કરું છું, જેને સ્થાપન કર્યાંને સત્તરસો વર્ષ થયાં છે.]

આ વિનતીમાં જે તીર્થનું વર્ણન છે તેમાં મૂળ નાયક તરીકે શ્રી સુનિ સુવ્રતસ્વામી છે. કવિએ વર્ણન કર્યું છે તે પ્રમાણે મૂળ-નાયકની આસપાસ શ્રી આદિનાથ, શ્રી ચંદ્રપ્રભુ, શ્રી પાર્શ્વનાથ અને શ્રી નેમિનાથ ભગવાનનાં પ્રતિમાજી છે.

આ તીર્થમાં કવિએ વર્ણવ્યા પ્રમાણે અન્ય ગણારામાં મૂળનાયક તરીકે શ્રી મહાવીરપ્રભુની પ્રતિમા છે. કવિએ આ પદમાં શ્રી સુનિ સુવ્રતસ્વામી માટે આરંભની ત્રણ કડી લખી છે અને શ્રી મહાવીર-સ્વામી માટે અંતિમ ચાર કડી લખી છે. એ ઉપરથી પણ આ તીર્થમાં શ્રી સુનિ સુવ્રતસ્વામી ઉપરાંત શ્રી મહાવીર સ્વામીનો મહિમા પણ ઓટો હતો એમ જણાય છે. વળી શ્રી અચલગચ્છેશ્વર શ્રી-મન્મહેન્દ્રસૂરિની રચના ઉપરથી પણ જણાય છે.

એકંઠરે, કાવ્યશુભુની દૃષ્ટિએ આ રચના સાધારણ કલાની છે.

૦ . ૦ . ૦

* જુઓ શ્રી વિધિપક્ષ(અચલ)ગચ્છીય આવક પત્રપ્રતિક્રમણ સુત્ર [વિધિસહિત]
સંશોધક: પ પૂ આ. લ શ્રી ગુણસાગરસરીશ્વરજી મ. સા, વિક્રમ
સં. ૨૦૪૦, અઘોતરી તીર્થભાલા, પાના ન. ૬૧, ગાથા ન. ૧૦૧

(૨૩) શ્રી પંચાસરા શ્રી પાર્થનાથ વિનતી

સખે પાસુ પંચાસરા ધીસ પેખઈ,
હુયઈ હર્ષકેતુ ન જાણઈ સુલેખું;
ક્રિયા પાછિલઈ જન્મિ જે પુણ્યકાજ,
ફલ્યાં સામટાં દેવ કીઠઈ તુ આજ. ૧

ભમઈ ભૂતલે કાંઈ તે ભૂરિ ભામઈ,
ક્રિમઈ કુગતિ ગઈ તું કિહિ કોટ નામઈ.
હસીઉલ્લસઈ તુ તિમ્હઈ રિદ્ધિ સારી,
કરાલંઝિની સંપજઈ સિદ્ધિનારી. ૨

નિહાલિઉ નિત્તુ ભાવિએ ભાગ્ય પૂરઈ,
પ્રભો પાસ પંચાસરઈ આસ પૂરઈ,
મહાન્યાધિની વેદના વેગિ વારઈ,
પડિયા પ્રાણીયા પાપનઈ પૂરિ તારઈ. ૩

જિસી નીપની હોઈ કાચઈ કપૂરિ,
વધારી જિસી સાર પીયૂષ પૂરઈ,
ઇસી મૂત્તિ તૂ દેખતા જે ન ભાવિયા,
કૃપાખાણિ પાષણિ તે નિપજાવ્યા. ૪

સદા ઇંદ્ર ચઉસદ્દિઠ પાસુ ન છાંડઈ,
અનઈ દેવની કોડિ તું સેવ માંડઈ,
ઇચ્યું જોયતાં છૂડ તું ચિત્તુ ડોલઈ,
મતિમૂઢ તે માનિ તિયંચ તોલઈ. ૫

અદેખા પસઈ આપણઈ એકિ બાધા,
કરઈ તાહરા ઓલગૂ ચિત્તિ બાધા,
અજી ભારજી ભારતે કર્મકેરા,
વહી માંડિસિઈ માંડ સંસાર ફેરા. ૬

કિહાં લીલવાડા કિહાં રાજધાની,
કિહાં ધાતુરી રી કિહાં હેમવાની,

કિહાં દેવ બીબા તણી મોહનિકા,
કિહાં તાહરી જાગતી યોગમુદ્રા. ૭

જગન્નાથ જોતાં યશોરાશિ હીપધ,
જગન્નાથ જોતાં મહામહી મોહુ છપધ,
ઇસધ સોહિલધ જેહુ આ દેવ પાછા,
ભવાંબોધિ તે માણસધ રૂપિ માચ્છા. ૮

ભવે દેવને લોગવધ લોગપૂરિ,
રચધ રાજ પામી ધણી મારિ ચૂરિ,
ભિક્ષધ ભૂપિસિદ્ધિ જે અહંકાર આખધ,
પડધ તે ભવાવત્ત તું નાથ પાખધ. ૯

દયાવંતિ તધં દાગતઉ સર્પ કીકઉ,
કઠાવી પઢાવી મહામંત્ર મીકઉ,
અઠાવિઉ ભવધ જન્મિ મોટધ પ્રમાણિ,
મયા તું ભણી તે તિસી ચિત્તિ આણિ. ૧૦

નથી કીજતી એતલધ કાજિ માયા,
કિમધ પૂજિવા પામીધ પાસ પાયા,
હિવધ ઉલટધ તીણિ આનંદ તે તુ નરા,
મામ રિદ્ધિધ નવા રાજિ તે તુ નિતુ. ૧૧

નવ નવ ભગિધ જે હિયા રંજિ સારધ,
જિન દિન મુખિ ઉઠી તાહરી સેવ સારધ,
હુરિત પટલ લેહી પુણ્ય પોતધતિ આણધ;
નરસુરસુખ પામી મોક્ષનાં સૌખ્ય માણધ. ૧૨

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા પંચાસરા શ્રી પાશ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનનાં કેટલાંક તીર્થો સુપ્રસિદ્ધ અને મહિમાવાંત મનાય છે. એ તીર્થોમાં પાટણનું પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું મંદિર પણ સુવિખ્યાત છે. એ વિશે લખતાં કવિ કહે છે :

“હે સજે ! શ્રી પાર્શ્વનાથ પંચાસરાના નાથને જોઈને હૈયામાં હર્ષ કેટલો બધો થયો તે હું બહુી શકતો નથી. કે તેની ગણતરી પણ કરી શકતો નથી. પૂર્વજન્મમાં પુણ્યકાર્ય કર્યાં હશે તે આજે હે દેવ ! આપને જોઈને સામટાં કર્યાં છે.

આપના નામ-સ્મરણથી ભૂતલમાં ભવબ્રમણા અટકી જાય છે; દુર્ગતિનો નાશ થાય છે; પ્રસન્નતા અને ઉલ્લાસ સહિત સહેલાઈથી સર્વ રિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે અને સિદ્ધિરમણી તેના હાથનું આલંબન લેનારી બને છે.

હે પ્રભુ ! ભાવથી નિત્ય ઈર્શન કરનારાઓનાં ભાગ્યને તમે પૂરો છો. હે, પંચાસરા પાર્શ્વપ્રભુ ! વળી આપ ભક્તોની આશાને પણ પૂર્ણ કરો છો. મહા વ્યાધિની વેદનાને આપ જલહીથી નિવારો છો અને પાપરૂપી નદીના પૂરમાં પડેલાં જીવોને પાર કરો છો.

કાચ અને કપૂરથી બનેલી મૂર્તિમાં શ્રેષ્ઠ અમૃતરસ પૂરેલું છે. આવી મૂર્તિના જે ભાવિકો ઈર્શન કરતા નથી તેઓ એ કૃપારૂપી ખાણમાંથી માત્ર પાષાણને મેળવે છે.

હંમેશાં ચોસક ઇંદ્રો આપની પાસેથી દૂર જતા નથી તથા અન્ય કરોડો દેવોએ પણ આપની સેવાને આરંભી છે. આવું દશ્ય જોવા મળે છતાં પણ જેનું ચિત્ત પ્રભુમાંથી ચલાયમાન થાય છે તેવા મૂઢમતિ જીવો તિર્થચોની તોલે છે.

જેઓ મનથી આપનાં ઈર્શન કરવાને ઈચ્છતા નથી તેવા જીવો કર્મસંબંધી ભારે ભારને વહન કરીને ફરીથી સંસારના ફેરાને માંડશે.

કયાં લીલવાડા અને કયાં રાજધાની ? કયાં અન્ય ધાતુઓ.

અને કયાં સુવર્ણ ધાતુ ? કયાં બીજા દેવોની મોહનિકા અને કયાં આપની જીવંત યોગશુદ્ધિ ?

હે જગન્નાથ ! આપના દર્શનથી યશની રાશિ પ્રકાશિત થાય છે. વળી આપનાં દર્શનથી બળવાન મોહ પણ જિતાય છે. જેઓનાં મનમાં આપ બિરાજમાન નથી તેવાં મનુષ્યો ભવરૂપી સમુદ્રમાં મનુષ્યરૂપે હોવા છતાં મત્સ્ય સમાન છે.

દેવના ભવમાં ભોગોને ભોગવીને તથા આ લોકમાં ઘણાને મારી-ચૂરીને જે રાજ્યમાં રાજ્યોમાર્યો રહે છે અને અભિમાનથી રાજા સાથે પણ યુદ્ધ કરે છે એવા જીવો ભવરૂપી આવર્તમાં પડે છે. હે પ્રભુ ! આવા જીવોને પણ આપ પાર કરો છો.

કથાવંત એવા આપે બળતા સર્પને ભેયો અને તેમાંથી બહાર કઢાવીને મધુર એવો નવકાર મહામંત્ર સંભળાવ્યો અને એને ઉચ્ચ-ગતિ અપાવી. હે નાથ ! મારા પ્રત્યે પણ એવી કૃપા ચિત્તમાં લાવજો.

હવે હું કોઈ ઉપર પણ માયા કે પ્રેમ જો નથી કરી શકતો તો હે પ્રાર્થનાથ પ્રભુ ! આપનાં ચરણોને મેળવી બીજાની પૂજા કેવી રીતે કરી શકું ? આપના દર્શનથી મને હૈયામાં ઘણો જ આનંદ ઉત્પન્ન થાય છે. મને નથી જોઈતી રિદ્ધિ કે રાજ્ય, બસ એક જ આપની ચરણસેવા જોઈએ છે.

હે પ્રભુ ! સવારના જ જીઠીને જે નવા નવા પ્રકારે હૃદયમાં આનંદ ધારણ કરીને આપની સેવાને કરે છે તે દુરિતરૂપી કર્મપટલને સેદીને પુણ્યરૂપી વહાણને લાવે છે. મનુષ્યના સુખને પામીને મોક્ષના સુખને તે માણે છે.”

આ વિનતીમાં કવિએ પંચાસરા પાર્થનાથનાં દર્શનભક્તિનો પોતાનો ઉલ્લાસ પ્રગટ કર્યો છે અને મનુષ્યભવમાં સાંપડેલી આ ભક્તિની તક માટે ધન્યતા વ્યક્ત કરી છે. જેઓ તે પામી નથી શકતા તેના મનુષ્યભવની નિરર્થકતા પણ કવિએ દર્શાવી છે. પ્રાસાતુ-પ્રાસયુક્ત આ રચનામાં કવિની વાણી અસ્ખલિત વેગથી વહે છે.

(૨૬) શ્રી શાંતિનાથ વિનતી

તિહૂયણ મણવંછિય દાયગ, સતક્રુરુ મંડલ મંગલ કારણ;
 ઓલ્લવિય દુક્ખ ઠંઠોલ ઠાહ, પાએ નમામિ તુહ સંતિનાહ. ૧
 પણવીસ વીર સમૂહ સે કુમાર, પણવીસ સહસ્ત્ર તુહ રજતાર,
 અરકવધ કાલ તિત્તિય પમાણ, તિણિ માણિ ચારુ ચારિત કાણ. ૨
 તા ભમઈં ભૂમિ બહુલોગ કનિજ કેઊલતાં પર રમણરનિજ;
 તાં પુજઈં નહુ મણ મનજ, સરણિ તઈં સામિસાહ. ૩
 અહિસઈ સહસ્ત્ર રમણી વિલાસ ગય તુરય રંગ નવનિવાસ;
 જસ સ કારણિ સુદ્ધકા ઇક્કવાર, તે સિદ્ધિ દિખાડિન સંવસાર. ૪
 વિહરઈ ગિરિવર ગરુય વનજ, કિરિ કુંજર કેસરિ નાહર સનજ;
 જિમ બહુલ પત્ત તરુ પંથએઉ, તિમ ફેડઈ દુહ સય સંતિ ટેઉ. ૫
 જિમ સરવરુ સોહઈ રાયહંસિ, નરનાહ સીસરયણા વયંસિ;
 જિમ નયણિ વયણુ જિમ ગયણુ ચંદિ,

સોહઈ તિમ તિહૂયણ તઈં જિણિંદિ. ૬

સંભારઈ જલહરુ જેમ મોરુ, રવિ ઉગગમુ જિમ હિમ રયણિ રોરુ;
 જિમ ભમરુ બઈ, જિમમાઈપુત્તુ, તુહ ઠંસણ તહમહનાહ ચિત્તુ. ૭
 ઇંથ પણય સારસર સંતિ જિણેસર, મહ વિબત્તીય સાંભલીય;
 તિમ કરિજે સામીય, તુહ પય પામિય, જિમ હું પામઈ સુદ્ધભસર. ૮

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી શાંતિનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે :

“ત્રિભુવનના લોકોને મનવાંછિત ફળ આપનારા, સો કુરુદેશેવું
 મંગલ કરનારા હે શાંતિનાથ પ્રભુ ! દુઃખસમૂહથી ઉત્પન્ન થયેલા
 દાહનો નાશ કરનાર એવાં આપનાં ચરણોને હું નમું છું.”

૫ થીસ હજાર વર્ષ કુમારપણામાં, ૫૦ થીસ હજાર વર્ષ રાજ્યકાલમાં,

તેટલો જ કાળ ચક્રવર્તીપણામાં અને તેટલો જ કાળ આપના સુંદર ચારિત્રપણામાં પસાર થયો.

ખાદ્યાવસ્થામાં આપે ઘણી ભૂમિ ઉપર લમીને લોગોને લોગવ્યા; રાજ્યકાલમાં કૌતુકથી રમણ ક્યું; ચક્રવર્તી કાલમાં ત્રિભુવનમાં પૂજિત થયા અને હે સ્વામી ! પચીસ હજાર વર્ષ સુધી આપ મોક્ષમાર્ગમાં રહ્યા.

એસકે હજાર રમણીઓનો વિલાસ, આનંદ પમાડે તેવા હાથી, ઘોડાનાં નવાં નવાં નિવાસો ઇત્યાદિનો આપે એક જ કારણ માટે, એક જ વખતમાં ત્યાગ કરી દીધો. સર્વ વસ્તુઓમાં સારભૂત એક માત્ર સિદ્ધિ ગતિ જ છે એ આપને સ્પષ્ટ સમજાઈ ગયું.

જેમ ઘણાં પાંદડાંઓથી યુક્ત ઘટાદાર વૃક્ષ પથિકોનો થાક દૂર કરે છે તેમ હે શાંતિનાથ પ્રભુ ! ભૂંડ, હાથી, કેસરીસિંહ અને વાઘથી યુક્ત પર્વત ઉપર વિચરનારા આપ સેંકડો દુઃખોનો નાશ કરે છે.

જેમ સરોવર રાજહંસોથી શોભે છે, જેમ રાજ રતનના સુગટથી શોભે છે, જેમ સુખ નયનોથી શોભે છે, જેમ આકાશ ચંદ્રથી શોભે છે, તેમ હે જિનેન્દ્ર ! આપના વડે ત્રિભુવન શોભે છે.

શ્રીર જેમ જલધરને યાદ કરે છે, હેમન્તની રાત્રિમાં ઠંડીથી થરથરતા ઢોડો સૂર્યોદયને યાદ કરે છે, જેમ લમણાઓ માલતી પુષ્પને યાદ કરે છે, જેમ માતા પુત્રને યાદ કરે છે, તેમ હે નાથ ! મારું ચિત્ત આપનાં કર્શનને સંસારે છે.

પ્રભુત ભક્તજનરૂપી સારસપક્ષી માટે સરોવરરૂપ એવા હે શાંતિનાથ પ્રભુ ! મહારી આ વિનંતીને સાંભળો હે સ્વામી ! હું આપનાં ચરણોની સેવા પ્રાપ્ત કરીને અત્યંત સુખને પ્રાપ્ત કરું છું.”

શ્રી શાંતિનાથ વીર્યંકર માટેની આ લઘુ રચનામાં કવિએ એમના જીવનની સ્થૂલ માહિતી વણી હેવા સાથે એમનો મહિમા

રૂપકાદિ અલંકારો વડે વર્ણવ્યો છે અને એમનાં ચરણોની સેવા પોતાને પ્રાપ્ત થાય એ માટે પ્રાર્થના કરી છે.

(૨૫) શ્રી ઋષભદેવ વિનતી

સિરિ યુગાદિ જિજ્ઞેસુ જોઈયઈ, સકલ ધન્ય તણુઈ ધુરિ હોઈયઈ;
નિતુ નવી પરિજો પ્રભુ પૂજિયઈ, ન ભવસંભવ સંકટ ધૂણ્યઈ. ૧
બહુય દેવ સવે મહિમા ઘણી, ધરઈ ધીરઈ મોટિય આપણી;
પુણ્ય કૃપાકર તૂં પગ સેવતાં, ગમઈ કોઈ ન દેવ ન દેવતા. ૨
ઈક્ષીય વાત મ માનિસિ બાડિમી, લક્ષ્ય સુચરલઈ જઈ ઠાડિમી;
તઈ ન દેવતિ વાર લગઈ કિમઈ, અવર રૂંખડલઈ મન વીસમઈ. ૩
નરકની ગતિ મઈ પરિભોગવી, પમ્પુ તણી પણિ ઢોહલિ ભેગવી;
અમરનઈ ભવિ વાર ઘણી ભર્યુ, મનુયજન્મ પુનિ નિષ્ફલુ નિગમિઈ. ૪
ચહુગતિ મઈ હંકૂખ સદ્દા બહૂ, કહીય તે ન સકઈ હવડાં સહૂ;
તિમ કરે કરુણા કર કેવલી, જિમ ન આવઈ આવઈ તે વલી. ૫
ઘડી પૂરઈ પુણિસ પામીઈ, દિવસ તેહ સકે ફિર કામીયઈ;
સફલ પાખ સમા સવિ સેખીઈ, રિસહનાહ નિતૂ જિણિ કેખીઈ. ૬
તૂ ભવ તારણુ સિવસુહ કારણુ, દુરિય નિવારણુ રિસહ જિણુ;
તુહ શુણુ ગાયંતાં સેવ કરંતાં સહ સંપન્નજઈ સયલ સુહ. ૭
ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી ઋષભદેવ વિનતી.

વિવરણુ

આદિ તીર્થંકર શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે કે :

“જે શ્રી યુગાદિ જિનેશ્વરનાં દર્શન કરે છે તે સકલ પુણ્ય-વાનોમાં અગ્રેસર થાય છે. જે નિત્ય નવી નવી રીતે પૂજા કરે છે તે ભવસંકટોમાં મૂળતો નથી.

બીજા દેવો ઘણા છે અને તેમનો મહિમા પણ ઘણો છે, છતાં પણ હું ધીરતાને ધારણ કરું છું. હે પ્રભુ ! આપ પણ કૃપા કરો. આપના ચરણોની સેવામાં લીન બનેલા અમને અન્ય દેવદેવીઓ ગમતાં નથી.

શુક બીજાં વૃક્ષો ત્યજીને દાહમના વૃક્ષ ઉપર બેસી તરત ફળ પ્રાપ્ત કરે છે એ વાત ઘણી મહત્વની છે. હે પ્રભુ ! બીજાં વૃક્ષો સમાન અન્ય દેવોમાં મારું મન વિમાસણ પામે છે. મેં નરકગતિને લોગવી છે; તિર્યચ્ચરિત્ર પણ કોહિલી રીતે લોગવી છે. દેવલવમાં પણ હું ઘણું ઘણું ભર્યો છું. અને વળી મેં મનુષ્યજન્મ પણ નિષ્કળ બનાવ્યો છે. આપના સિવાય અન્ય દેવતાઓની સેવા કરવાથી મારા બધા જ જન્મો નિષ્કળ ગયા છે.

હે પ્રભુ ! ચારે ગતિમાં મેં ઘણાં ઘણાં દુઃખોને સહન કર્યાં છે. તે બધાંને કહેવા માટે હું શક્તિમાન નથી. હે કરુણાસાગર ! આપ એવી કૃપા વરસાવો કે જેથી ફરી આવી આપત્તિઓ આવે નહીં.

ફરી ફરી તે જ ઘડી સફલ માનીએ, તે જ દિવસને ઇચ્છીએ અને તે જ પક્ષને સફલ માનીએ, તે જ મહિનો સફલ માનીએ કે જેમાં નિત્ય ઋષભદેવનાં ઠંથરું કરીએ.

હે ઋષભદેવ પ્રભુ ! આપ જ ભવસમુદ્રથી તરાવનારા છો; આપ જ શિવસુખનાં કારણ છો; આપ જ પાપનું નિવારણ કરનારા છો. હે પ્રભુ ! આપના શુભોને ગાતાં અને આપની સેવા કરતાં સફલ સુખ પ્રાપ્ત થાય છે.”

શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનને સંબોધીને લખાયેલી આ વિનતીમાં કવિ પોતાના અત્યાર સુધી નિરર્થક ગયેલા ચાર ગતિના ફેરાનો નિર્દેશ કરી, હવે પ્રાપ્ત થયેલ પ્રભુભક્તિના શુભ અવસર માટે પ્રસન્નતા વ્યક્ત કરે છે. અને ભવસાગરમાંથી તારવા માટે અને શિવ-સુખ આપવા માટે પ્રભુને પ્રાર્થના કરે છે.

(૨૬) શ્રી શાંતિનાથ દેવ વિનતી

જય જય મણુ વંછિય કપરુકખ, જય જય લવતારણુ લલ્લ લકખ;
 જય જય જગ પહાણુ, જય સંતિ જિથેસર ભુવનભાણુ. ૧
 મધ ઇણિ અણાદિ નિગોદિ તિકખ, ખહુ સહીય જન્મમરણુ હુકખ;
 પુઠવી જલ તેઉ વાઉ રુકખ, લવિ પામીય વેયણુ ભેગ લકખ. ૨
 ખિતિ ચઉ પંચિદિય ભવમઝારિ, તિરિયત્તણિ ભમડીઉ ખહુ પયાસિ,
 નારય ભવિ વીનડીઉ લકખ પાર, તિમ કરિ જિમ પામઉ હુકખ પારુ. ૩
 હૂં હીણુ હીણુ હૂં પાવિખીણુ, ઇણિ કારણિ તુહ પય પઠિમ લીણુ;
 હિવ કરિ પસાઉ દધ સોમ દિદિઠ, મહ અંગિ હોઇ જિમ અમિય વુદિઠ. ૪
 તાં રોગ-સોગ તાં હરક ઝેગ, તાં હુંતિ હાણિ તાં પિય વિઓગ;
 જાં સયલ મનોરહ સિદ્ધિ હેઉ, પામિજજઇ નાહુ ન સંતિ રેઉ. ૫
 મન વંછિય દાયગ તિહુયણુ નાયગ, રિદ્ધિ વૃદ્ધિ મંગલ કરણ;
 સિરિ સંતિ જિથેસર ભુવણુ દિથેસર, ભવિ ભવિ મહ પય સરણુ. ૬
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી શાંતિનાથ દેવ વિનતી.

વિવરણુ

સોળમા શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે :

“મનોવાહિત કૃણને આપવામાં કલ્પવૃક્ષરૂપ, શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુ જય પામે ! જય પામે ! ભવને તરી જવાથી લક્ષ્યને મેળવનારા આપ જય પામે ! જગતપ્રધાન આપ જય પામે ! ત્રિભુવનમાં સૂર્ય સમાન આપ જય પામે !

અનાદિ નિગોદમાં જન્મમરણનાં ઘણાં ભયંકર દુઃખોને મારા વડે સહન કરાયાં, પૃથ્વીકાય, અપકાય, તેઉકાય, વાઉકાય, વનસ્પતિ-કાયમાં લાખો વેદનાને મેં અનુભવી છે.

ઝેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચઉરિન્દ્રિય, પંચેન્દ્રિયના ભવોમાં અને તિય અપણામાં પણ ઘણા પ્રકારે હું ભર્યો છું. નરકભવમાં પણ

પારાવાર વિડંબના હું પામ્યો છું. તેથી હે પ્રભુ! હવે એવું કરો કે હું અપાર દુઃખનો પાર પામું.

હે સ્વામી! હું હીનહીન છું; હું પાપી છું; હું ક્ષીણ છું; એ કારણથી જ આપનાં ચરણોમાં હીન છું. હમણાં કૃપા કરીને મને સૌમ્ય દૃષ્ટિ આપો જેથી મારા અંગમાં અમૃતની વૃદ્ધિ થાય.

જ્યાં સુધી સકલ મનોરથની સિદ્ધિના હેતુરૂપ શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુ પ્રાપ્ત થતા નથી ત્યાં સુધી રોગ, શોક, દુઃખ યોગ, હાનિ અને પ્રિયનો વિયોગ થાય છે.

મનોવાંછિત ક્ષણે આપનારા, ત્રણ ભુવનના નાયક, રિદ્ધિ-સિદ્ધિ અને મંગલના કારણરૂપ, ત્રણ ભુવનમાં સૂર્ય સમાન હે શ્રી શાંતિ જિનેશ્વર! આપના ચરણનું આ ભવમાં મને શરણુ પ્રાપ્ત થાઓ.”

શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુને વિનતી કરતાં કવિ પોતાના અનંતકાળના ભવબ્રમણ માટે, નિગોહ તથા એકેન્દ્રિયથી માંડીને પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ અને નરકગતિનાં દુઃખોના અનુભવ માટે સંતાપ અને પશ્ચાત્તાપ વ્યક્ત કરે છે અને પ્રભુના શરણુ માટે પ્રાર્થના કરે છે.

(૨૭) શ્રી મથુરાનગર શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી

મહુરુંડં કથ અવયારુ સારુ સિરિપાસ જિણેસરુ;
સમરઉ સયલ તિહોય લોય પડિગોહ દિણેસરુ;
તુહં હંસણિ મેહ હેહ ગેહિ આણુંદું ન માઈઉ;
આહિ વાહિ હેવાહિ હેવ સવિ દ્વરિ પલાઈય. ૧

જે તુહં પણુમઈ પાય પહું અહરિય સુરતરુ સાર,
તે મહિ મંઠલિ મંઠણા અવર કરઈ પુણુસાર ૨

અમિય વાણિ વડ્ખાણિ દાણિ સુરસાલ સમાણુઉ;
ગમણિ ગઈં હહ લીલ સીલિ નિરુપસુ પુણુ જાણુઉ;

સસિ સરિસઈ સીયલઈ કંતિ ઝલકંતુ દિવાયરુ;
 ગિરિવર ગુરુયઈર હિઈ ગન્વિ ગુહિરિ મ ગુણિ સાયરુ. ૩
 એરિસુ સામિઈ પામિયઈ હિવઈ હુયઈ ખહુ ભાઈ;
 વાગઈ સિવપુર વાટડિયા ભાગઈ ભવ ભઠવાઈ. ૪
 ભમિઈ સયલુ સંસારુ સારુ પુણુ કિંપિ ન ચાહિઈ,
 જંહિ પત્તઈ તહિં દેવ જન્મ જર મરણુણિહિં વાહિઈ;
 સેવિય દેવહં કોઠિ સવિહું લહિઈં હું વાહિઈં;
 દીણુ અવિઈ નિલ્લનિજ કળગુ પુણુ કિંપિ ન સાહિઈ. ૫
 હિવ આયઈ તુહ પાસપહુ મનિ છં મોટી આસ;
 જં તુહ જીતઈ કારુણિય તં કરિ સામી પાસ. ૬
 આજુ માઈ પિય ભાઈ સામિ ગુરુદેવહં સંગસુ;
 તૂં ચિંતામણિ કામધેનુ સુરપાયવુ જંગસુ;
 કેવલ કમલા કેલિ કલિઈ કરુણારસિ રતઈ;
 પહુ તિહુયણુ ઉવયાર ભરિ ધોરિય જિમ જીતઈ. ૭
 નવિ ઇછઈ સાસય સુહવિ તુહ સેવા આસત્ત;
 અવર નરામર સુહ તનિય કવણુ કરેસિઈ વત્ત. ૮
 અસરણુ અહિગઈ માહિ નાહ હઈ કર્મિ ભમાહિઈ;
 જે બાણુઈ જિણુરાઈ સયલ જે હુકખ પમાહિઈ;
 દિવ્વ-ભેગિ હિવ લધુ સુધુમાણુ સઈ જમારઈ;
 સાવય કુલિઈ જમ્મુ ધમ્મુ સંભલિઈ તુહારઈ. ૯
 પાએ પસાઈ દેવ તુહ મહ હુય એવઠ રિદ્ધિ;
 આધિય ચિંતા તુય જિ પહુ માહરઈ પાઠિન સિદ્ધિ. ૧૦
 સિદ્ધિ ગમણુ સંસારિ લોક સવિ સામિય ઇહઈં;
 સવે નિરંતરુ અંતરંગ વર્ધરિય ભઈ બીહઈં;
 ભવભાગા સવિ અવર દેવ સેવારસિ લાગઈં,
 તાહં પાસિ સંસાર ઠામિ સાસય સુહ ભાગઈં. ૧૧

નવિ બાણુઈ' તે બાપુડા જિમ પામિજનઈ મુત્તિ,
 ભત્તિકરં તા પાસ પહુ હુઈ વંછિય સંપત્તિ. ૧૨
 દેવુ એઉ જે રાગ-રોસ દોસિંહિં નવિ ગંજિઉ,
 દેવુ એઉ મહિલા વિલાસી જસુ ચિત્તુ ન રંજિઉ;
 દેવુ એઉ જિણિ મોહરાઉ હેલાઈ વિણાસિઉ;
 દેવુ એઉ કેવલપાયાસિ જિણિ-ધમ્મુ પયાસિઉ. ૧૩
 લોકમિલી સવિ સંભલઉ, હું બોલઉં ચઉસાહુ;
 વીતરાણ મેદહી સવે અવર દેવ જંભલ. ૧૪
 જઇતિઉ વીનવઉ એક ઉત્તરુ તસુ ફીજઈ,
 સારી તેજે લીડ પીડ સેવકની લીજઈ;
 એક વચનિ તાહરઈ' તચઈ ભવસાયરુ માણસુ.
 વચન તનઉ કહિ કાંઈ નાહ ! તુહ એવડુ આલસુ. ૧૫
 ધણુઈ' કિસઉ હઉં સામી સામલવ-ન,
 મઈ સિવકારણિ દેવ તુહ ચરણ સરણિ પડિ પન્ન. ૧૬
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી મથુરાનગર શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

મથુરા હાલ મુખ્યત્વે વૈષ્ણવોનાં તીર્થ તરીકે પ્રસિદ્ધ છે, પરંતુ પ્રાચીન સમયમાં મથુરા જૈનોનું મહિમાવંત તીર્થ રહ્યું હતું. ત્યાંના શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે :

“મથુરામાં જેમણે વિહાર કર્યો હતો અને જેમની પ્રતિભાળની પ્રતિષ્ઠા થઈ છે એવા, સકલ ત્રિભુવનના જનોને પ્રતિજોષ આપનારા એવા, શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનું હું સારી રીતે સ્મરણ કરું છું. હે દેવાધિદેવ ! આપનાં દર્શનથી મારા દેહરૂપી ઘરમાં આનંદ સમાતો નથી. મારાં આધિ, વ્યાધિ, સર્વ દૂર નાસી જાય છે.

હે પ્રભુ ! કદપવૃક્ષના પ્રભાવને તિરસ્કૃત કરનારા એવા આપના

ચરણોને જે પ્રણામ કરે છે તે પૃથ્વીમંડલની શોભારૂપ પુણ્યના સમૂહને પ્રાપ્ત કરે છે.

શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ અમૃત સમાન મધુર વાણીથી દેશના આપનારા, દાન આપવામાં કલ્પવૃક્ષ સમાન, ગજેન્દ્રની લીલા સમાન ગતિવાળા, શ્રીદામાં અનુપમ, ચંદ્રમાં સમાન શીતલ અને સૂર્ય સમાન ઝળહળતી કાંતિવાળા, પર્વત સમાન ગુરુતર વક્ષસ્થળવાળા, જેમની હૃદયરૂપી વિશાલ શુક્રામાં શુભવાનો વસે છે એવા.

આવા પ્રકારના સ્વામીને પ્રાપ્ત કરીને હૃદયમાં જે ઘણા ઉત્તમ ભાવો ધારણ કરીને શિવપુરના માર્ગ ઉપર આવી જઈએ તો ભવરૂપી ચોદાઓ ભાગી જાય છે.

સમગ્ર સંસારમાં ભમીને પણ મેં સારભૂત કંઈ જોયું નહિ. જ્યાં પહોંચ્યા ત્યાં હે દેવ ! જન્મ, જરા, મરણથી હું પીડાયો. કરોડો દેવોને સેવ્યા અને સર્વ વ્યાધિઓ સામે લડ્યો. ક્ષીનતાને છોડી હું નિર્લજ્જ બન્યો છતાં કોઈ પણ કાર્યની સિદ્ધિ ન પામ્યો.

હે પ્રભુ ! મનમાં મોટી આશા લઈને હમણાં આપની પાસે આવ્યો છું. હે કરુણાસાગર પાર્શ્વપ્રભુ ! જેમ આપને યોગ્ય લાગે તેમ કરો.

આર્ચા (દાદી), માતા, પિતા, ભાઈ, સ્વામી, ગુરુદેવ એ બધાંનો સંગમ હે પ્રભુ ! આપ જ છો. આપ ચિંતામણિ છો, કામધેનુ છો, કલ્પવૃક્ષ છો, કેવલજ્ઞાનરૂપી લક્ષ્મીની ક્રીડાથી શુક્રા છો અને કરુણારસથી સભર છો. હે પ્રભુ ! ત્રિભુવનમાં ઉપકારના જારને વહન કરવામાં આપ ઋણ સમાન છો.

શાશ્વત સુખ માટે આપની સેવામાં આસક્ત રહેનારાઓ અન્ય દેવો દ્વારા કે મળતા ભૌતિક સુખની ઇચ્છા પણ કેમ કરે ?

હે નાથ ! ચાર ગતિમાં હું અચરણ રહ્યો છું અને કર્મ વડે લમાડેલો છું. હું જે સકલ દુઃખ પામ્યો છું તે હે જિનરાજ ! આપ પોતે જાણો છો. દેવયોગે હમણાં મનુષ્યજન્મ મળ્યો છે. શ્રવક

કુળમાં જન્મ થયો છે અને આપનો ધર્મ પશ્ચ સાંભળવા મળ્યો છે.

હે દેવાધિદેવ ! આપના ચરણોની કૃપાથી મને આટલી રિદ્ધિ પ્રાપ્ત થઈ છે. હવે મને સિદ્ધિ આપજો. એ ચિંતા હે પ્રભુ ! આપ જ કરજો. હે સ્વમી ! બધા સંસારી છવો આપની પાસેથી સિદ્ધિ-રૂપી શાશ્વત સુખને ઇચ્છે છે.

સર્વ લોકો નિરંતર અંતરંગ શત્રુઓના હાથથી ઠરે છે અને હાથથી ભાગેલા તેઓ બીજા દેવોની સેવામાં રસ લે છે અને સંસારથી તપેલા તેઓ તેમની પાસે શાશ્વત સુખને માંગે છે. પરંતુ બિચારા તેઓ બાંધુતા નથી કે સુક્તિ કેમ મેળવાય ? શ્રી પાર્શ્વ-પ્રભુની ભક્તિ કરતાં સર્વ વાંછિત સંપત્તિ મળે છે.

શગદ્દેષાદિ દોષોથી જેઓ જિતાયેલા નથી તેઓ જ દેવાધિદેવ છે. વળી દેવાધિદેવ એ જ છે કે સ્ત્રીઓનો વિલાસ જેમના ચિત્તને આનંદ પમાડતો નથી, જેમણે મોહરાબનો સહેલાઈથી વિનાશ કર્યો છે અને કેવલજ્ઞાનના પ્રકાશમાં જેમણે ધર્મને પ્રકાશ્યો છે.

હું ચોક્કમાં ભાસો રહીને બાહુ છું તે સર્વ લોકો ભેગા થઈને સાંભળો. શ્રી વીતરાગદેવે અવર દેવની સર્વ જાળને મૂકી દીધી છે.

હે નાથ ! આપને તે પ્રકારે વીનહુ છું તેનો એક જ ઉત્તર આપો. હે સ્વામી ! સેવકની તે બીડ અને પીડ લઈ લો. આપના એક જ વચનથી મનુષ્યો હવસાગર તરી બંધ છે. તો હે નાથ ! મારા માટે એક વચન બોલવામાં આપને આટલી આગસ કેમ ?

હે રયામ વર્ણવાળા સ્વામી ! હું અત્યંત દુઃખી છું તેથી મોક્ષ માટે સહાયરૂપ એવા આપના ચરણનું શરણ સ્વીકારું છું.

મથુરાના શ્રી પાર્શ્વપ્રભુને વિનતીરૂપ લખાયેલા આ કાવ્યમાં કવિએ એક બાબુ શ્રી પાર્શ્વપ્રભુનો શુભસંકીર્તન સહિત મહિમા ગાયો છે, તો બીજી બાબુ હવશ્રમણના પોતાના દુઃખને વ્યક્ત કર્યું છે. વળી કવિએ મિથ્યાત્વને કારણે અન્ય બિચારા લોકો ભૌતિક

સુખ માટે અન્ય દેવદેવીઓની આરાધના કરે છે તે માટે પણ પોતાનો સંતાપ વ્યક્ત કર્યો છે અને સાચા સુકૃતિસુખ માટે દેવાધિદેવ તીર્થંકર પરમાત્માની આરાધના માટે આગ્રહ સેવ્યો છે. કવિનો સંતાપ એટલો બધો છે કે તેઓ પોતે ચોક્કમાં ભ્રષ્ટા રહીને બહેરમાં કહે છે એવો નિર્દેશ કાવ્યમાં કર્યો છે. જુઓ :

“લોક મિલી સવિ સંભલઉ, હું જોલઉં ચઉસાહુ;
વીતરાગુ મેહી સવે અવરદેવ જંબલ.”

(૨૮) શ્રી શાંતિનાથ વિનતી

પામી અછઈ યોધિ ભમી ભમી જઈ,

શ્રી શાંતિ નામિઈ જિનતઉ નમીજઈ;

જે સેવતા મી સવિ આસ પૂરઈ, ભવારિ ભાવ વિવેગિ ચૂરઈ. ૧

જેતા હૂયા તૂ ઘરિ સામયોનિ, તેતી ભમિઉ હઉં ભવમાહિ યોનિ;

તઈ તે સવે મૂકિચ સુકૃતિ પાસી, મઈ યોનિના બલ વિછોડિ સામી. ૨

માયા મયા મગ્ધરિયે વધારી, જીજી અડાવી નિતુ નાહિ નારી;

તે મૂલ સંસાર તણઉં વિચારી, તઈ ઉગતી મોહજી વેલિ વારી. ૩

જે ભોગનઈ લોભિ ન તઈ જુહારઈ, કહીડી તણુ ઇ કાજિ તિરી જુહારઈ;

સૂંપઈ સવે સંપડુ તૂ પ્રણામૂ, લીલા લલાડઈ વર સિદ્ધિ હામુ. ૪

ગાઠા જિ વધરીમઈ તે વધારિયા, સાચા સગા તે સવિ દૂરિ વારિયા;

ભંડારિયા ખઈ હૂં ભીડ ભાગઉ, પ્રભુત્વ છાંડી પર પૂઠિ ભાગઉ. ૫

એ આપણા મમં કહઉં ત લાજઈ, કરઉં તિસાં કામ અજી ન ભાજઈ;

હાહઈ દયાલૂ તઈ સ્વામિ તૂવઈ, લાગઉ હિવહઉ ઘરસૂત્ર પૂઠિઈ. ૬

સૂયં સ્મરઈ જઈ કિચ્છીક મૂઠી, તાર જીજીઈ જઈ નઈ પૂરિ વૂઠી;

તાહિયા સહી પાવક વાટ જોઈ, પંકિઈ ભરિયા પાણી દેહ ધોઈ. ૭

રોગે રહિયા રંગિ રસાંજી માગઈ, સંસાર ભાગા તુજ પાય ભાગઈ;

તઈ જઈ ન ભાજઈ ભવરાન ફેરડી, તઉ સેવિવઉ કોઈ નથી અનેરડી. ૮

હું તઉરહિં છઉ તુઝ પાય સાહી, મ મેદિહ મઇ સ્વામીય વાતિ વાહી;
તું માહરી સાર સદા કરે જે, ભવાંતરી શાસનિ યોધિ દેજે. ૯

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી શાંતિનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનને વિનંતી કરતાં કવિ કહે છે :

“ભવબ્રમણ કયાં પછી શ્રી શાંતિનાથ જિનને નમસ્કાર કરવાથી નિમંળ સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત થાય છે. એવા શ્રી જિનને નમસ્કાર કરીએ છીએ કે જે એમને એવે તેની બધી આશાઓ પૂર્ણ થાય છે. શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનની ભાવના ભાવવાથી ભાવ-શત્રુના ચૂરેચૂરા થાય છે.

હે નાથ ! આપે જેટલી યોનિઓ દેખાડી તેટલી યોનિઓમાં હું ભર્યો છું. અનંતા જીવોને આપે સુક્ષિતની પાસે મૂકી દીધા છે. તો હે પ્રભુ ! મને જીવાયોનિની ભવભળમાંથી હવે છોડાવો.

માયા, મદ, ઇર્ષ્યાથી હું નારીના સંગે ચઢ્યો હતો એવી મોહવેલડીયુક્ત સંસારનું મૂળ બતાવીને આપે મારી તે મોહરૂપી વેલને નિવારી દીધી છે.

જેઓ લોગોના લોભથી જ આપને નમસ્કાર કરે છે તેઓ કોડીને માટે તિર્યંચોને પણ જુહારે છે. પરંતુ આપને પ્રભુમ કરવાથી તો સર્વ સંપત્તિ પ્રાપ્ત થાય છે અને સિદ્ધિસ્થાનમાં શ્રેષ્ઠ સુખનો અનુભવ પણ કરાવે છે.

કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહાદિ જે આભ્યંતર શત્રુઓ હતા તેમને મેં વધાર્યો છે. સાચાં સગાં તે સર્વને દૂર કર્યો. વાસ્તવિક સંબંધોને દૂર કર્યો. લીડને ભાંગવા માટે ભંડારેલા પુણ્યને પણ હું ખાવા લાગ્યો અને પ્રભુત્વને છોડી અન્યની પાછળ લાગ્યો.

એવા મારા મર્મને કહેતાં હું લજ્જા પામું છું આજે પણ આ કાર્યોથી વિરક્ત થયો નથી. આપ ક્યાણુ દેવ છો. હમણાં સુધી હું સંસારની જન્મભ્રમમાં રહ્યો છું એ વાત મને ખટકે છે.

અધિકારથી હું ખીજી જીવ સૂર્યનું સ્મરણ કરે છે; નદીનાં પૂરમાં ડૂબતો જીવ હોડીનો સહારો લે છે; અસહ્ય કંડીમાં અગ્નિનો સહારો લે છે. પંકથી મલિન દેહને જળથી ધોવે છે. રાગી રાસાયણનું ચિંતન કરે છે, તેમ સંસારરૂપી દાવાનલથી તપત થયેલો જીવ આપના શરણે આવે છે. તે ભવિકના ભવસંબંધી ફેરાને આપ ભાંગી નાંખો છો. આપનો આવો મહિમા જોઈ હવે હું કોઈ બીજાને સેવવાને ઇચ્છતો નથી.

આપના ચરણોને સાધીને હું લાભમાં જ રહું છું. હે સ્વામી ! મને રસ્તામાં (સંસારમાં ભટકતો) મૂકી ન દેતા. આપ સદા મારી સાર કરજો અને ભવાંતરમાં પણ આપનું શાસન અને પ્રાધિપતિ આપજો.”

કવિએ આ અને અન્ય કેટલીક વિનંતીઓમાં જીવ સંસારમાં કેવી કેવી જીવણોનીઓમાં ભટકે છે તે સચોટતાથી દર્શાવ્યું છે. એમાં જૈન ધર્મ અને સિદ્ધાંતની પાયાની માન્યતા વર્ણવાઈ છે. ‘વૈરાગ્યશતક’ નામની કૃતિમાં લખ્યું છે :

ન સા જાઈ ન સા જોણી, ન તં ઠાણં ન તં કુલં;

ન જાયા ન મુજા જતથ, સન્ને જીવા અણંતસો. ૨૩

એવી કોઈ જાતિ નથી, એવી કોઈ યોનિ નથી, એવું કોઈ સ્થાન નથી અને એવું કોઈ કુળ નથી કે જ્યાં સર્વ જીવો અનંતી વાર જન્મમરણને પામ્યા ન હોય.

આ વિનંતીમાં વિવિધ ગતિનાં ભવબ્રમણનાં હુંખોનો નિર્દેશ કરી, તીર્થંકર પરમાત્માનું શરણ મળતાં તે હુંખો કેવી રીતે દૂર થાય છે તેનું વર્ણન કવિએ કર્યું છે. પ્રભુનું શરણ કેવું અને કેટલું

બધું ઉપકારી બને છે તે કવિએ વિવિધ ઉપમાઓ દ્વારા સચોટ રીતે દર્શાવ્યું છે.

(૨૯) શ્રી અરિકુનેમિનાથ વિનતી

અરિકુનેમિ પ્રભુ પદ્મજી ભિંતરિ, ભવિયજી પૂજાઈ ભાવિ નિરંતરિ;
મ કર કોઈ વિલંબ નમિ નિરવાણિ, ગયા બિહુ સહસ્ત્રે બાવીસાઈ;
બિહુ સય વરિસેએ નીપનું બિંબ, વિક્રમ સમય વરિસ સય સત્તય;
અચ્ચાસી સમઈ જઈય પુહત્તય, તઈન પદ્મજી નામ. ૧

કાલં ભારખીય વનિ વહતી, સરસતિ નામિ નદી ગહગહતી;
તડિવનુ લાખારાસુ ચક્ષુ નામિ વિનબરુ આવિહ,
બાલ દિઅજી દેખી દોહિલાવિહ, હૂંઈ અંગિકિ આદેસો તક્ષણિ હરિખહ;
નયણિ નિહાલીય નાયકુ વસહસંવે સંભાલિય કાનનિ કરઈ પ્રવેસો. ૨
બિન્બા તરુ તલિ ગાઈ ઝિરંતી ઈણિ, અહિ નાણિઈ કબજલ કંતી દિટહઈ;
નેમિ જિણિંદો પાસઈ પાસનાહ, સુપઈદ્રિય સાસજી સામિણિ;
અંગિકિ દિદ્રિય પામીય પરમાનંદો. ૩

વનભિંતરિ તિણિ કારીય જિણહર, બાવત્તરિ દેહરી મનોહર;
આપીહ દેવ અરાશુ હેમકલસ જિણહર સિરિ અંકઈ પુષ્પકિરણ;
ભણેહ મલકઈ પ્રકટઈ સિવપુર માર્ગ. ૪

પ્રભુ પૂજીય નાયક નવ અંગઈ, કર ભેડી જંપઈ નવ રંગઈ;
સુનિ વિન્નતી દેવ, વરિસ સરિસ એ માસ વખાણ;
દિવસ અવસુ તે ઉત્તમ બાણઈ, જિણિ તુહ પામીય સેવ. ૫
તઈ જે છતા અંતર વયરી, તેહિ વમડસિઈ માંડઈ ખયરી,
બાણી અબલ અસારુ તું પણિ, કેવલસિરિ પરિવરિયઈ;
સુખ ભોગવિ નિવરઈ જઈ, રહીહ મૂં કુણ કરિસિઈ સાર. ૬
તઈ જિમ બંધ ન છોડીય હરિણા, તે મૂં કારણિ કરિ પ્રભુ કરુણા;
જગબંધવ જગનાહ અમહ અનેરઈ કોઈ ન સ્વામી,
તૂંઈ જિ માઈ બાપ ગો સામી, ઓદહવિ સવિ ભવદાહ. ૭

માગસિરી પૂનમ તું થપ્પિઉ, જિણુ તે હુતા દિવસ એકપીઠ;
 તિણિ દિણિ ચઢવિહુ સંધ, તૂ મંદિરિ મંડાવઇ રંગ;
 ધન વેચંતા લહરિ તરંગ, નિર્મલ ભાવિ અલગ. ૮
 ભવ ભાવકિ કિમ લાગટ લણીઇ, નિતૂ વિનવતાં પ્રભુ મનુચ્છણીઇ;
 સંભાલિ સુખ નિવાસ, તું કરુણાનિધિ કેવલનાણી,
 પર પરિભવ આપ હણી જણી, પૂરિ અમહારી આસ. ૯
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી અરિષ્ટનેમિનાથ વિનતી.

વિવરણ

પાટણુ તીર્થમાં ઘણાં બધાં જિનમંદિરો આજે પણ વિદ્યમાન છે. કવિશ્રી પાટણના અરિષ્ટનેમિ ભગવાનના મંદિરની યાત્રા કરતી વખતે કહે છે કે :

“પાટણુની અંદર બિરાજેલા શ્રી અરિષ્ટનેમિ પ્રભુને હે ભવ્યજનો! ભાવપૂર્વક નિરંતર પૂજો. તેમાં જરા પણ વિલંબ કરશો નહીં”.

શ્રી નેમિનાથ પ્રભુના નિર્વાણ પછી ૨૨,૨૦૦ વર્ષે તથા વિક્રમ સંવત ૭૮૨ વર્ષનો સમય ગયો ત્યારે પાટણુ નામના ગામમાં આ બિંબ પ્રગટ થયું હતું.

કાલ સમાન ભય કર વનમાં સરસ્વતી નદી કહલોલ કરતી વહે છે. એ નદીના તટ ઉપર લાખારામ નામનો એક વણુઝારો આવ્યો અને ચક્ષુને નમ્યો. એણે બાલ દિનકર જેવા ચક્ષુનાં દુર્લભ દર્શન કર્યો અને ત્યાં જ અંબિકાદેવીએ આદેશ કર્યો. તે જ ક્ષણે હર્ષિત થઈને નજરે જોવાને માટે વણુઝારના નાચકે સર્વ વાત સાંભળીને એ પ્રમાણે જંગલમાં પ્રવેશ કર્યો.

ત્યાં એક વૃક્ષની નીચે, જ્યાં ગાય પોતાની મેળે જ દૂધ ઝરતી હતી ત્યાં અવધિજ્ઞાન વડે શ્યામ વણુવાળા નેમિજિન તે વણુઝારને દેખાયા. સાથે સુપ્રતિષ્ઠિત પાર્શ્વનાથ ભગવાન તથા શાસનસ્વામિની

અ'ખિકાદેવી દેખાયાં. તે જોઈને તેને પરમાનંદ થયો.

એણે વનમાં મનોહર એવું ૭૨ દહેરીવાણું જિનાલય કરાવ્યું અને તેમાં વીતરાગદેવને પ્રતિષ્ઠિત કર્યાં. પુણ્યનાં કિરણો જાણે ઝળહળતાં ન હોય અને શિવપુરના માર્ગને જાણે ઝતાવતા ન હોય ! તેમ દેરાસરની ઉપર સોનાનો કળશ ઝળહળતો હતો.

મૂળનાયક પ્રભુને વિવિધ પ્રકારે ભાવથી નવ અંગે પૂજા કરીને હાથ જોડીને કહ્યું છું કે હે દેવ ! મારી આ ચિનતી સાંભળો. જે સમયે આપની સેવાને પ્રાપ્ત કરી તે સેવાને હે દેવ ! વરસ પશુ મહિના સમાન લાગે છે, એ દિવસ પશુ અવશ્ય ઉત્તમ જાણવો કે જે દિવસે આપની મને સેવા મળી.

હે પ્રભુ ! આપે આંતરશત્રુને શત્રી લીધા છે. તેને નિર્બળ અને અસાર જાણીને તેનો નાશ કર્યો છે. આપ કેવલલક્ષ્મીને વર્ધા છો, આપ મોક્ષમાં રહીને નિરવધ સુખને લોગવો છો તો હે પ્રભુ ! મારી સાર કાણુ કરશે ?

હે જગતખંધવ ! હે જગતનાથ ! આપે જેમ હરણોનાં ખંધનને છોડાવ્યાં છે તેમ મને પશુ ભવરૂપી ખંધનથી મુક્ત કરો. અમારા અન્ય કોઈ સ્વામી નથી. આપ જ માતાપિતા છો. હે ધંધ્રિયોને શતનાશ ! ! મારા ભવરૂપી સર્વ દાવાનલને જોલવી નાંખો.

માગસર શુદ્ધિ પૂનમના દિવસે આપની સ્થાપના કરાઈ તે દિવસ મને પ્રિય છે. તે દિવસે અતુર્વિધ સંધ આપના જિનમંદિરમાં ઉત્સવ કરે છે. નિર્મળ ભાવથી નિરંતર તરંગોની જેમ ભક્તો ધનને ઉછાળે છે.

હે સુખનિવાસ પ્રભુ ! આપ મને સંભાળો. હે કરુણાનિધિ પ્રભુ ! આપ કેવલજ્ઞાની છો. બીજાના પરાભવને આપ પોતાનો પરાભવ જાણો છો. તેથી અમારી આશાને પૂર્ણ કરો.

આ ચિનતીમાં કવિએ પાટણના અરિષ્ટનેમિતા મંદિરની યાત્રા કરતી વખતે તેની અમત્કારિક ઐતિહાસિક ઘટનાનું નિરૂપણ કર્યું

છે. પ્રાચીન જૈન પ્રતિમાઓ વારંવાર જમીનમાંથી નીકળી આવે છે, કારણ કે ધરતીકંપ, ચુક્ર કે અન્ય વિપત્તિ વખતે જિનપ્રતિમાને વિધિપૂર્વક જમીનમાં ભંડારી દેવાની પરંપરા પ્રાચીન સમયથી ચાલી આવે છે. અહીં નેમિનાથ ભગવાનની પ્રતિમા, શાસનદેવી અંબિકાની પ્રતિમા સહિત કેવી રીતે મળી આવી છે તે અને તેની ફરીથી પાટણમાં સુવર્ણકળશયુક્ત ભવ્ય જિનમંદિરના નિર્માણ પછી કયા દિવસે પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી તેનું પણ વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે.

અન્ય વિનતીની જેમ આ વિનતીમાં પણ કવિએ ઐતિહાસિક માહિતી વર્ણવવા સાથે પ્રભુ પાસે મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે પ્રાર્થના કરી છે.

(૩૦) શ્રી આદિનાથ વિનતિ

સેત્રુંજિ મંડણ સામિ, સુષ્ટિ અમ્હારીય વિનતીય,
નાભિરાયકુલ કેઉ, મરુદેવિ - નંદણ આદિ જિણ. ૧
તૂં માયા, તૂં તાત, તૂં બાધવ, તૂં સુઝ શુરો,
તૂં જિણ તિહુયણિ નાહું, તૂ સુવિમત્ર પયાસિ કરો. ૨
ધણિ કારણિ જગનાહ કરું, વિનતીય જિણપવર,
તુમ્હ આગલિ અબાહ બિણીય નયરિ અવયંસુ વર. ૩
નરય તણા મઈ હૂંખ પામ્યા પાપ પસાઈ,
ઘણા તોહં કુ બણઇ સંખ બણઇ જે હૂંખ નાણધરો. ૪
તિરિય તણી મઈ જોનિ લાધધી, લામીય અતિ ધણીય,
ભૂખ તિણહ નહિં તાપુ છેયણુ ભેયણુ સવિ સુણિય. ૫
અહમ જમ્મ મણ્યાલ વલિવલિય પામીય વિવિહ પરે,
કરીઉ પાવઈ ચંડુ, પુણ પુણ પુહતઉ નરયપુરે. ૬
સહિયાં હૂંખ અણંત પુણુરવિ આવીઉ મણુયસવે,
કુણહઈ કુધમ્મ પભાવિ, દેવરિદિ ભોગવિય ભવે. ૭

ચઠરાસી જીવજોનિ, લક્ષ્મીમાહિ ધમ હિંડિયઉ,
 ભમિઉ ભમિઉ સંસારિ સુકલ જમ્મુ મધં પામીયઉ. ૮
 ગંગઉવલ નાએણુ હિવ તું સામીય રિસહ જિણુ,
 દીઠઉ ઇણુ ભવિ દેવ, વારિ વારિ ચઉગધ ગમણુ. ૯
 ઠંચણુવન સરીર રિસહેસર તુહ પય-કમલ;
 વહિસુ પૂજિસુ ભાવિ, ધમ્મ ધુરંધર ધૂરિ ધવલ. ૧૦
 ધણુસર્ધ પંચપમાણુ વસહધં લંછીય મયમહણુ;
 ચઠરાસી પુનઃ લક્ષ્મ આઉપૂં સિરિ રિસહ જિણુ. ૧૧
 ઉસભસેણુ પાસુકંખ, સહસ ચઠરાસી સુણિ કલીય;
 અજ્ઞ તિન્નિય લક્ષ્મ, મયણુ દહણુ ખંભી સહીય. ૧૨
 સાવય સેયંસ આદિ, લક્ષ્મ તિન્નિ પણુસહૂય;
 લક્ષ્મ પંચ ચઉપન્ન સહસા સાવિય સુભદ્રણુય. ૧૩
 કુશુરિ કુદેવિહિં દેવ ! ભવસાયરિ હું ફરિયઉ;
 તિહુયણુ તારણહારુ તરિસમાણુ હું પામીયઉ. ૧૪
 જગમંહણુ જગનાહ, વલિવલિ ભાગઉ ભવજમણુ;
 જમ્મણુ મરણુ નિવારિ કરુણા સાયર સિવકરણુ. ૧૫
 સુણિ રચણાયર અંઠ મોહ મહણુ મહ વિન્નતીય;
 સામીય સફલ કરે જિનવર સુરવર હરિ મહીય. ૧૬

ઈતિ શ્રી આદિનાથ વિનતી.

વિવરણુ

શ્રી આદિનાથ પ્રણુને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે :

“નાભિરાજના કુલમાં અંકુસમાન, મરુદેવી માતાના નંદન,
 શત્રુજયમંડન હે આદિ જિન ! હે સ્વામી ! અમારી વિનતીને સાંભળો.

આપ માતા છો, પિતા છો, ખંધુ છો, મારા ગુરુ છો, જિનેશ્વર
 છો. ત્રિભુવનના હે નાથ ! આપ મોક્ષમાર્ગ પ્રાપ્ત કરવામાં મારા

ઉપર કૃપા કરો.

હે જગતનાથ ! અબાધ વિનીતા નગરીના શ્રેષ્ઠ અલંકાર !
આપની પાસે એ કારણથી હું વિનંતી કરું છું.

પાપના ફળસ્વરૂપે હું નરકનાં ઘણાં દુઃખોને પામ્યો. પંચમ-
જ્ઞાનને ધારણ કરનારા આપ તે સર્વ ભણો છો.

હે સ્વામી ! મેં તિય અગતિમાં ભૂખ અને તરસને સહન
કરીને છેદનભેદનને પણ સહન કર્યાં.

વિવિધ પ્રકારે ભગીભગીને અમે મનુષ્યજન્મને પામ્યા. તેમાં
પણ અત્યંત ઉચ્ચ પાપ કરીને ફરી ફરી નરકાવાસમાં પહોંચી ગયા હતા.

ક્યારેક ધર્મના પ્રભાવે દેવની રિદ્ધિસિદ્ધિ પણ ભોગવી હશે.
આમ અનંત દુઃખોને સહન કરીને ફરીથી મનુષ્યભવને પામ્યા છીએ.
ચોયાંસી લાખ જીવાયોગિમાં આમ અનેક વાર ભગીભગીને સર્વ
જન્મોને હું પામ્યો.

વારંવાર ચતુર્ગતિમાં ગમન કરીને હમણાં ગંગોપલ (ગંગામાં
પશ્ચર) ના દર્શાંતથી હે સ્વામી એવા ઋષભજિન ! આપને આ
ભવમાં પ્રાપ્ત કર્યાં છે. તેથી હવે હે ધર્મધુરંધર, ધવલધુરાને
ધારણ કરનારા સુવર્ણવર્ણ દેહવાળા ! આપનાં ચરણકમળને ભાવથી
વંદન કરીશું અને પૂજીશું.

હે મહંમથન શ્રી ઋષભજિન ! આપનો દેહ ૫૦૦ ધનુષ્યપ્રમાણ
હતો. આપનું લંછન વૃષભ હતું અને આયુષ્ય ચોયાંસી લાખ
પૂર્વનું હતું.

મહનને બાળનારા અને બ્રહ્મચર્યવ્રત સહિત ઉસલાદિ પ્રયુષ્ઠ
૮૪ હજાર સુનિઓ અને ત્રણ લાખ સાધ્વીજીઓ આપના સંઘમાં હતાં.
આપના સંઘમાં શ્રેયાંસકુમાર આદિ ત્રણ લાખ પાંચસો શ્રાવકો
અને સુભદ્રા સહિત પાંચ લાખ ચોપન હજાર શ્રાવિકાઓ હતાં.

હે દેવાધિદેવ ! કુશુરુ અને કુકેવ વડે હું ભવસાગરમાં રખડ્યો.

હે ત્રિભુવનના તારણહાર ! હવે તરીને આપની તુલ્યતાને પામવાની મારી અભિલાષા છે.

હે જગતમંડન ! હે જગતનાથ ! ફરી ફરી મારી ભવબ્રમણાને લાગો. હે કરુણાના સાગર, હે મોક્ષમાર્ગને આપનારા ! મારા જન્મમરણનું નિવારણ કરી મને મુક્તિ અપાવો.

અંદ્રને જોઈને સાગર આનંદ પામે તેમ મુનિરૂપ રતનાકરને માટે અંદ્રરૂપ એવા, તથા મોહનું મથન કરનારા, સુરેન્દ્રાદિથી પૂજિત એવા શ્રી આદિનાથ જિનવર ! મારી વિનતીને સફલ કરો."

શત્રુજય તીર્થના મંડનરૂપ શ્રી આદિનાથ ભગવાનને વિનતી કરતાં કવિએ આ રચનામાં આદિનાથ ભગવાનના જીવનની કેટલીક મહત્ત્વની વિગતો (દેહપ્રમાણ, લાંછન, આયુષ્ય, સાધુ, સાધ્વી, આવક, આવિકા ઇત્યાદિ) પણ વણી લીધી છે. કવિને ચારગતિના નિરર્થક અને દુઃખમય પરિભ્રમણ માટેનો સંતાપ ઉત્કટ વાણીમાં વ્યક્ત થયો છે, અને પ્રભુના શરણ માટે તથા મોક્ષગતિની પ્રાપ્તિ માટે તાલાવેલી પણ વ્યક્ત થઈ છે.

• • •

(૩૧) શ્રી આદિનાથ વિનતી

-અહર્થ વેગિ વિણા લાણી ભવ્ય આલઈ, યુગાલીશુ દેખી કરી પાઈ પાલઈ;
હિયઈ ભીપજઈ હર્ષના રંગ જોતા,

નથી વારિધિઈ વારિના બિંદુ તેતા. ૧

સુજે જીભ એકઈ જિમ્નું દૈવિ લીધી, અનઈ છુદ્ધિ પાયાણુ તઈ કુંઠ કીધી;
કિસી આહિ તક નાહ તૂ વણુવે થામઈ,

ઇણિ માડી અચ્છઈ સામિ સેવા. ૨

સજે સાર સેડી નહી પાર પાગી, સદાચાર સાચઈ ધરી ધ્યાનુ ધામી;
શુભી ભાવનાં જે પ્રલો પાય પેખઈ, વહી આવહી દુઃખની તે ન દેખઈ. ૩

મયા તાહરી પાહરી લોકિ દીસઇ,

ઘણઈ દુઃખિય ઉઠૂ અછઈ રાતિ દીસઇ;
વસી ચિત્તિ મૂં વાનુ તૂઈ પાય સેવ, હુયઈ હેતુ કેહા ઉદાસીન દેવ. ૪
પડઇં પ્રાણ પાખઇ મહામોહ ખાગઇ, સહી વેદના જે જગન્નાથ આગઇ;
સહૂં મોહતાં તે ઘણીવાર લાગઇ, હિવં કેવલઈં છવં એ મોક્ષ માગઇ. ૫
ન કો દોરિ સંસારિ તૂ દેવ પાખઇ,

અણુ ભાવતી આવતી ભીડ રાખઇ;
ઇસઈં જાણતા જાણ તૂ આણ મણઇં,
લહી સિદ્ધિનઇ સિદ્ધિને ઇણિ વાણઇં. ૬

ઘણાકાલ પામી અવજઇ પુણ્યવેલા, ન કીજઇ દેવ અહો સેવા વહેલા;
ઇસઈં સીખવી મઇં હીયઈં ઠાણિ આણિઈં,

પમાડી પ્રભો પાસિ પાછઇ વખાણિઈં. ૭
ઘડી ઘડી પુન્યનઇં સારિસાવઇં, સલૂણિ કલા તે કલાવંત વાચઇં;
ત્યજી પાપ આરંભ નઇં કંઠુ છાંડી, નિહાં શ્રી યુગાદીશની સેવ માંડી. ૮
ન હેલા મહેલા તણ ચિત્ત કીજઇ, નિતૂ નાથના પાય પાસઇં વસીજઇ;
ઇસી રુચકા રંજુ પૂજઇં સઠ્ઠારી, કરઇં જઇં મયા એ જગન્નાથ સીરી. ૯
ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી આદિનાથ વિનંતી

વિવરણ

શ્રી શત્રુજય મહાતીર્થની યાત્રા પ્રસંગે શ્રી આદિનાથ પ્રભુનાં
દર્શન કરી કવિ ભાવોદલાસપૂર્વક ગાય છે કે :

“સસુક્રની અંદર પાણીનાં એટલાં ઝિંદુઓ નથી જેટલાં મારા
હૃદયમાં હર્ષના તરંગો ઉત્પન્ન થાય છે. ભવ્યજીવો જલદીથી ગિરિ-
રાજ શ્રી શત્રુજય ઉપર ચઢીને, યુગાદિદેવ શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનનાં
દર્શન કરીને પાપને બાળે છે.

અરે દેવે મારા સુખમાં એક જ જીલ આપી અને મારી
બુદ્ધિને પાવાણીથી પણ કઠોર કરી છે. તો હે નાથ ! આપનું વર્ણન

કેવી રીતે કરી શકું ? તેથી હે સ્વામી ! મેં આપની સેવા કરવાની ભાવના કરી છે.

હે મિત્ર ! પવિત્ર શેત્રુંજી નદીને પાર પામીને, ઉજ્જવલ ધ્યાન ધરીને, સદાચારને સાચવું છું. જે ભવ્યભવો શુભ ભાવનાથી પ્રભુનાં ચરણોને જુએ છે તેઓ દુઃખની પંક્તિને ભેતા નથી.

હે પ્રભુ ! આપની અત્યંત કૃપા લોકમાં દેખાય છે. અહીં હું અત્યંત દુઃખી છું તેથી રાત્રી જ દેખાય છે; પ્રકાશ દેખાતો નથી. હે પ્રભુ ! આપ મારા ચિત્તમાં વસવા કૃપા કરો. હું આપના ચરણોની સેવા ઇચ્છું છું. હે દેવ ! મારા પ્રત્યે કેમ ઉદાસીન થઈ ગયા છો ?

પ્રાણો જાય છતાં આ જીવ મહામોહમાં રૂઝે છે. ભવોભવ જે અનેક વેદનાઓ મેં સહન કરી છે તે બધીનું વર્ણન કરતાં ઘણી વાર લાગે એમ છે. હે પ્રભુ ! હવે જીવ માત્ર મોક્ષની માંગણી કરે છે.

આ ઘોર સંસારમાં હે દેવાધિદેવ ! આપના સિવાય અન્ય કોઈ અભુગમતાં દુઃખોમાંથી બચાવી શકે એમ નથી એમ જાણ્યા પછી જીવ આપની આજ્ઞાને માને છે.

ઘણા કાળ પછી પુણ્યની વેળાને હું પામ્યો છું. હે દેવ ! પૂર્વભવોમાં મેં આપની સેવા કરી નથી. હે પ્રભુ ! મને આપના હૃદયમાં સ્થાન આપી એવું શીખવો કે જેથી પછી પ્રશંસાને પાત્ર થાઉં એવું હું આપની પાસેથી પામી શકું.

ઘડી ઘડી આવું પુણ્ય પ્રાપ્ત થતું નથી. આપની રમ્ય કલાઓને કલાવંત જ જાણી શકે છે. પાપારંભ અને દંભને છોડીને હવે શ્રી યુગાદીશની સેવાનો મેં આરંભ કર્યો છે.

અન્ય વસ્તુઓમાં હવે ચિત્ત ન પરોવતાં, હંમેશાં નાથનાં ચરણોની પાસે વસીએ. શ્રી જગન્નાથ મારા ઉપર કૃપા કરો કે જેથી સવાર થતાં જ આપની રૂડી પ્રતિમાની ઉલ્લાસથી હું પૂજા કરું.”

શ્રી શત્રુજય તીર્થ વિશેના આ કાવ્યમાં કવિએ અરબક્ષિત પ્રવાહમાં વહેતી પંક્તિઓમાં શ્રી આદિનાથ પ્રભુનાં દર્શન પામવાના પોતાના ઉદ્દાસને હર્ષવિહોર થઈ ગાથો છે. અન્ય મતિનાં અનેક દુઃખો સહન કર્યા પછી આ મનુષ્યસવ પ્રાપ્ત થયો છે તેને કૃતાર્થ કરવા કવિ પ્રભુને વિનંતી કરે છે. આ શત્રુજય તીર્થનો અને સુગાદિદેવ શ્રી આદિનાથનો મહિમા લોકોમાં કેટલો બધો છે તે પણ કવિએ કાવ્યમાં વર્ણવ્યો છે.

(૩૨) શ્રી સંભવનાથ વિનંતી

પુણિ અહ્મારી હિયઈ ધરીજઈ,
ત્રીજઈ તીર્થંકરુ સમરીજઈ, પ્રતિ ઉગમતઈ સૂરે;
સંભવ જિણુવર ચલણુ જિ પૂજઈ,
તીહં મનવાંછિત સંપદ પૂજઈ, સંકટ નાસઈ દૂરે. ૧
સત્તમ ઐવેયક સુવિમાણિંહિં,
ઇશુણુ ત્રીસ સાગર પ્રમાણિહિં, પૂરી આહ પવિત્ત,
સાવત્થી નયરી અવતરીહિં,
રાય જિતારિ વંસુ અલંકરીહિં, સેના રાણી પુત્ત. ૨
સંભવ નામિહિં વાધઈ દિલુદિલુ,
પનર લક્ષ પૂરવ કુમરપણિ રમલિ કરઈ નવરંશુ;
ચઉચાલીસ લાખ પ્રભુ પાલઈ,
રાજુ ભુજખલિ અરિહલઈ, બાણે રુપિ અનંશુ. ૩
છાંડી રાજુ હલુઈ અરિ અંતર;
ચઉક વરસ તપ તપઈ નિરંતર, પાછઈ કેવલનાણુ;
નિસુણુઈ નરસુર અસુર સુરંગા,
નિસુણુઈ હય-ગય-કરહ-કુરંગા, જિણુવર કરઈ વખાણુ. ૪
તિણિ અવસરિ જઈ પાસઈ હોયત,
પાપપંક તઉ સઘલાં ધોયત, ભમત ન હુઈ સંસારે;

એ અવરત્તએા હિવ મનિ વહિયઈ,
 કર જોડી તઈ આગલિ કહિયઈ, પ્રભુ વીનવી અવધારો. ૫
 વારિ હયાલુ ચઈગતિ ફેરા,
 તું વિષ્ણુ આહિ ન કુણુ હઈ અનેરા, હઈ ભાગઈ ભવવાસુ;
 પીઠર્ચા પ્રતિ પીઠર ગોસામી,
 પુણ્ય વસઈ પરમેસર પામી, પૂરિ અઝહારી આસા. ૬
 સાઠિ લક્ષ પૂરવ જેહુ ભવીય;
 કણ્યકંતિ ઝલકઈ જિમ હીવીય, લંછણિ તુરગિ વિસાલ;
 ત્રિમુખ દેવ દેવી દુરિતારી,
 શાસણિ સાર કરઈજ સંસારી, કરઈ મંગલમાલ. ૭
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી સંભવનાથ વિનતી.

વિવરણુ

ત્રીજા તીર્થંકર શ્રી સંભવનાથ વિશેની આ વિનતીમાં કવિ કહે છે : અમારી યુદ્ધિને હૃદયમાં ધારણુ કરી પ્રત્યેક દિવસે ઊગતા સૂર્યે ત્રીજા તીર્થંકર પ્રભુનું સ્મરણુ કરીએ. જે સંભવનાથ જિનેશ્વરને પૂજે છે તેને મનવાંછિત સંપત્તિ પ્રાપ્ત થાય છે અને તેનાં સંકટ પણ દૂર નાસી જાય છે.

સાતમા ઐવયકનાં ઉત્તમ વિમાનમાં ઓગણત્રીસ પ્રમાણુ સાગરોપમનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી પવિત્ર એવી શ્રાવસ્તી નગરીમાં અવતરીને રાજા જિતશત્રુ અને સેના રાણીના પુત્ર તરીકે શ્રી સંભવનાથ પ્રભુએ તેમના વંશને અલંકૃત કર્યો.

સંભવનાથ દિવસે દિવસે વૃદ્ધિ પામે છે. અનુક્રમે પંદર લાખ પૂર્વ કુમારપણામાં વિવિધ કીડાઓ કરતાં કરતાં પસાર કર્યો. ચુરમાલીસ લાખ પૂર્વ વર્ષ સુધી પ્રભુએ રાજ્યનું પાલન કર્યું. સૌંદર્યથી જાણુ કામદેવ ન હોય એવા પ્રભુ બાહુબળથી શત્રુઓનો નાશ કરે છે.

ત્યારપછી સત્તાનો ત્યાગ કરીને તેઓ આંતરશત્રુને હણુ છે.

ચૌદ વર્ષ સુધી નિરંતર તપ તપે છે અને કેવળજ્ઞાન મેળવે છે. શ્રી જિનેશ્વર પ્રભુ દેશના આપે છે. નર, સુર, અસુર ઉપરાંત ઘોડા, હાથી, ઊંટ, હરણો વગેરે પણ તેઓની દેશના સાંભળે છે.

તે અવસરે જો પ્રભુની પાસે હું હોત તો મેં સઘળાં પાપ-પંકને ધોઈ નાખ્યાં હોત, અને આ સંસારમાં ન ભમત. આ પશ્ચાત્તાપને તો મનમાં જ વહન કરું છું. કર જોડીને વિનયપૂર્વક કહું છું કે હે પ્રભુ ! મારી આ વિનતીનો સ્વીકાર કરો.

હે કયાળુ પ્રભુ ! આપના વિના આ કાર્ય યીજા કોઈ કરી શકતા નથી. મારા ચાર ગતિના ફેરાને હવે નિવારો કે જેથી હું ભવવાસને ભાંચું. હે સ્વામી ! આપ પીઠિતોની પીઠાને હરનારા છો. પુણ્યવશથી અમને પ્રાપ્ત થયેલા હે પરમેશ્વર ! અમારી આશાને પૂર્ણ કરો.

સાઠ લાખ પૂર્વ વર્ષનું એમનું આયુષ્ય હતું. હીપક સમાન એમની સુવર્ણમય કાન્તિ ઝળહળે છે. એમનું લાંછન વિશાળ ઘોડો છે. એમના યક્ષ ત્રિસુખ અને યક્ષિણી દુરિતારિ છે. જિનશાસનની સારસંભાળ કરો. અને સંસારી જીવોનું આનંદમંગળ કરો.”

શ્રી સંભવનાથ ભગવાન વિશેની આ લઘુ રચનામાં કવિએ એમના જીવનની માહિતી—પૂર્વનો દેવનો ભવ, માતાપિતા, આયુષ્ય, કુમારાવસ્થા, રાજ્યકાળ, દીક્ષા, સાધનાકાળ, એમનાં યક્ષ-યક્ષિણી, લાંછન ઇત્યાદિ વિશેની માહિતી સંક્ષેપમાં વણી લીધી છે અને પોતાનો ઉદ્ધાર કરવા માટે પ્રાર્થના કરી છે.

(૩૩) શ્રી જીરાઉદલા વિનતી

જુહારિ જીરાઉલિ પાર્થનાથ, તથં દેવ સંખીસર ચ્છઈ સનાથ,
સેરીસકેતૂ મહિમા અપાર, ચારુપ તૂં રૂપ લહું ન પાર. ૧
તઉં થાંભણઈ થાવર સિદ્ધિ ઠાણું, જાલઉરિ જોગીસર તથં વખાણઉં;
અજાહુરે શ્રીપુરિ અંતરિક્ષ, મહેંદ્રની સા ત્રય દેવ રક્ષ. ૨

શ્રી પર્વતે શ્રી કલિકૃંડ વંદ્ય, તદેધં વિજેતે ચિરકાલુ નાંદ્ય;
વાલુરસી તઈ મથુરાહિ છત્ર, કરહેટકે પાસ નમયં પવિત્ર. ૩
નાગદ્રહે સામિય નામિ ગામિ, ઉજ્જેણુ લીંબોડયં પાસ સામિ;
તઈ ઉપલોટયં જિણુહા વિહારિ, તઈ સામલક પાલહ વિહારતારિ. ૪
તઈ સિંધુ દેસે વલહીપુરગ્મિ, પંચાસરે પંથા વાહિગમિ;
આરાસણે લોડણુ તઈ ડભોઈ, તંબાહરી વાલવણુગ્મિ નેઈ. ૫
સમી ફલઉધી હથિણાઉરગ્મિ, ટીમાણુકે પાલિયતાણુ ગમ્મિ;
ત્રંબાવતી તે જલમંગલાહિ પુરે, પ્રભાવાકર પાસચંદ્ર. ૬
તે તઈ જગન્નાથ જગિ પ્રભાવ, તું માહિતે તઈ સગલસલાવુ;
જં તુજા દેવાતન એકુ જાગઈ, તું પાસિ તઈ લોકુ સમૃદ્ધિ માગઈ. ૭
લલડં સહૂ ભૂતલમાહિ હીઠઈ, મેલહી ન ભરાહિલિ કંપિ મીઠઈ;
જિહાં અચ્છઈ પાસુ જિણિંદ સામી, પીઠચા તણુઈ પીઠર સિદ્ધિગામી. ૮
તાં હુખ ઠૌભોંચ્ય કરિદ્ર રોશુ, તાં સોગ-સંતાપુ જરા વિભેશુ;
તાં લીડ પીઠકુ જન પાપ રાસિ, ન જાઉ ભરાહિલિ પાપ પાસિ. ૯
ભમીભમી જઈ ભવ માહિ ભાગઈ, આવી તુમ્હારઈ હિવ પાય ભાગઈ;
જયા કરી શાંતિ સમૃદ્ધિ ઠાખઈ, વલી વલી તયં સુખ ફેરુ રાખઈ. ૧૦

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી જિરાઉલ્લા વિનતી.

વિવરણુ

ભગવાનનું તીર્થ આણુ-સિરોહી પાસે રાજસ્થાનમાં આવેલું છે. તેનો મહિમા આજે પણ ઘણો મોટો છે. એની યાત્રા પ્રસંગે કવિ લખે છે :

“હું” શ્રી જિરાવલા પાર્શ્વનાથનાં દર્શન-વંદન કરું છું. હે પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ! તમારા વડે શંખેશ્વર તીર્થ સનાય છે; સેરિસા ગામમાં આપનો મહિમા અપાર છે. અને ચારુપમાં આપના સૌંદર્યનો કોઈ પાર નથી.

સ્થિર સિદ્ધિને આપનારા એવા આપ સ્થાન લીધું(ખંભાત)-
માં બિરાજે છે. હે જોગીશ્વર ! જલોરમાં બિરાજેલા એવા આપની
હું સ્તુતિ કરું છું. ઇન્દ્ર વડે પ્રતિષ્ઠિત અબ્બહરા, શ્રીપુર અને
અંતરિક્ષમાં બિરાજેલા આપ અમારી રક્ષા કરો.

શ્રીપર્વત ઉપર શ્રી કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ પ્રભુને વંદન કરું છું.
અને વિજેતમાં રહેલા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને પણ હું ચિરકાળ વંદન
કરું છું. પવિત્ર એવી વારાણસી નગરીમાં, મથુરામાં, અહિછત્રામાં
તથા કર્ણાટક ગામમાં રહેલા પાર્શ્વનાથ પ્રભુને હું નમું છું.

સમી, ક્ષેત્રી, હસ્તિનાપુર, ત્રિમાલ્યક, પાલિતાણા, ત્રંબાવતી,
તેજલપુર, મંગલપુર વગેરે તીર્થોમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનનો પ્રભાવ
અનેરો છે.

નાગદ્રહ ગામમાં, ઉલ્લૈનીમાં, લીંગોડીમાં, તથા ઉપલોટામાં,
પાર્શ્વનાથ સ્વામી જિનગૈત્યોમાં બિરાજે છે. હે શ્યામળા પાર્શ્વનાથ
પ્રભુ ! ત્યાં વિચરનારાઓનું તમે રક્ષણ કરો છો.

સિંધુદેશ, વલ્લભીપુર, પંચાસરા, વાડિંગ, આશસણ, લોહણ,
હલોઈ, ત્રંબાવતી, બાલવણ આદિ ગામોમાં આપનાં મેં દર્શન કર્યો
છે. હે જગતનાથ ! જગતમાં જેટલો પ્રભાવ છે તેટલો પ્રભાવ તમારા
એકમાં જ છે. આપ હાજરાહજૂર છો. જેથી લોકો આપની પાસેથી
સમૃદ્ધિની યાચના કરે છે.

પૃથ્વીતલ પર લલે બધા પ્રભુને જોયા છતાં પણ જીરાવલાને
છોડીને બીજે ક્યાંય પણ મીઠાશ નથી. પીડિતોની પીડાને હરનારા
જ્યાં આપ પાર્શ્વજિન છો ત્યાં લોકો સિદ્ધિગામી બને છે.

ત્યાંસુધી જ દુઃખ, કૌર્ભાગ્ય, ઠરિદ્રતા, રોગ, શોક, સંતાપ,
જરા, વિશેષ, વિપત્તિ, પીડા આવે છે અને લોકોમાં પાપરાશિ રહે
છે કે જ્યાંસુધી જીરાવલા પાર્શ્વપ્રભુનાં દર્શન કર્યો નથી.

ભમીભમીને મારી લવજમણા હજુ લાંગી નથી, જેથી હવે
આપની પાસે આવીને પગે લાગું છું. દયા કરીને હે પ્રભુ ! આપ

શાંતિ અને સમૃદ્ધિનો માર્ગ દેખાડો અને મને આપનાથી અલિન બનાવો.”

આ વિનતીમાં કવિએ આરંભમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનનાં સુપ્રસિદ્ધ અને મહિમાવંત ગણાતાં તીર્થોનો નિર્દેશ કર્યો છે અને ત્યારપછી શ્રાવણ ભગવાનનો મહિમા ગાયો છે. કવિની પ્રાસાનુ-પ્રાસયુક્ત વાણી દૃતગતિથી લયબદ્ધ વહે છે અને એના પ્રવાહમાં આંખેને આકર્ષી જાય છે.

૦ ૦ ૦

(૩૪) શ્રી નેમિનાથ વિનતી

હંધુ માઇ ન હીયડઇ કિમઇ, સુજ મનઉ ગિરિનરિ ઘણુઉ રમઇ;
લડહુ લોચનુ નેમિ નમસ્કારઉ, જિમ ન ચઉગઇ માહિ વળી ફિરઉ. ૧
સહજિ સોહગસુન્દર સામલઉ, કુસુમખાણુ તણુઇ કુલિ આમલઉ;
સુમંજ લીઠઇ ઠાકુર આમલઉ, નહીય કેા સુઝ તુહવ પાપનઉ. ૨
કરીઉ કુંડિ સનાનુ ગયંદમઇ, ભરીય ભાવિ ભૂંગાર સુવણ્ણમઇ;
નહવણુ નેમિ જિનેશ્વર રહઇ કરી, શિવવધૂહ વસઇ વરમઇ વરી. ૩
સઘણુ સૂકડિ કુંકુમ કેવડી, બકુલ અંપક વઉલિ નિમાલડી;
કુસુમખાલ વિસાલ રમાઉલી, કરીય પૂજ હુઇ મનસું રલી. ૪
દઇ ન લીલવિલાસ સકઇ કલા, કરઉ સેવ જિસઇ તુઝ સામલા;
અલજયઉ ભવભંજણુ ભામણા, કરસિ તૂ નિત નેત્ર સોહામણા. ૫
તુઝ સમઉ જગિ ચોર ન કોહઉ, ભવિકના મન ચોરીનઇ રહિઉ;
કહિ કિસિઉ કરિસિઇ કુડી બાપુડી, મઝ મનુ ગિરનારિ રહિઉ અડી. ૬
એક સુડુંગરડઉ રલીયા મનઉ, અનઇ તું જગલીસ સુહામનઉ;
અમૃતમઇ તુઝ નેત્ર નિહાલીયઇ, ભવતણાં સવિ સંકટ ટાલીયઇ. ૭
ગહગહિઇ ગિરિ કિન્નર-કિન્નરી, રિસહ રાસ રમઇ સુરસુંદરી;
સુર કરઇ નિતુ નાટક ભાવના, શુણુ શુણુઇ પરમેસરુ નેમિના. ૮

નમનિ ચંદનિ નંદનિ રંધ કરંધ", મન મનોહર સૌખ્ય ન સંભરંધ;
 ધંમ કિમંધ સુખતંધ મનુ મોહીઉં, જિમ તુગંધ જિ કન્હંધ સવિ હીરહિઉં. ૯
 વિષય વધરી નઉં મહુ મિહિગલી, જિસઉ આવંધં પાસિ નમૂ વલી,
 મયણુમદલ તણુઉં સુખ ભઉ કિસિઉ, નિતુ જિનેસરને પગિહુ વસિઉ. ૧૦
 દેવી સિવાનંદણુ નેમિનાથ, રાણમતી વદલલ વિશ્વનાથ;
 માંગઉ નહી આસુ ન સિદ્ધિવાસ, સું દેવ દેવે નિય પાય વાસુ. ૧૧
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી નેમિનાથ વિનતી.

વિવરણુ

ગિરનાર પર્વત ઉપર બાવીસમા તીર્થંકર શ્રી નેમિનાથ ભગવાન નિર્વાણ પામ્યા હતા. એથી એ તીર્થં ઉપર નેમિનાથ ભગવાનનું ભવ્ય જિનાલય છે. એ તીર્થંની યાત્રાના પ્રસંગે કવિશ્રી નેમિનાથ પ્રભુને વિનંતી કરતાં કહે છે :

“કેમે કરીને મારા હૈયામાં હૃષં સમાતો નથી. મારું મનહું શ્રી ગિરનાર પર્વત ઉપર રમી રહ્યું ને આર ગતિમાં ફરી ન ભસું તે માટે મારાં નયનો શ્રી નેમિનાથ પ્રભુને નમસ્કાર કરવા તલસી રહ્યાં છે.

હે સ્વામી ! આપ સ્વભાવથી જ રયામલ, સુભગ અને સુંદર છો. તેથી બાણે આપના સૌંદર્યથી આકર્ષાઈને કામદેવ આપના કુળમાં આવ્યો. સુમતિ અને નિર્મલ એવા હે પ્રભુ ! આપનાં મને હર્ષન થયાં. મારાં પાપને દૂર કરનારા આપના જેવા બીજા કોઈ નથી.

ભવ્યજીવો ગળે-દ્રમદ નામના કુંડમાં સ્નાન કરીને, સુવર્ણમય ઝારી ભરીને નેમિજિનને સ્નાન કરાવીને કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શિવ-વધૂ પાસે વસે છે.

ધસેહું સુખડ, કુંકુમ, કેવડો, બકુલ, ચંપક, વેલહ, માલતી આદિની સુંદર મોટી પુષ્પમાળા બનાવીને પ્રભુની પૂજા કરીને મનમાં આનંદ થયો.

લીલાવિલાસ કે કલા કાંઈ હું કરી શકતો નથી, કારણ કે મારી પાસે તે કાંઈ નથી. હે ભવસંજન ! આપ મારા પ્રત્યે કૃપા-દષ્ટિ રાખો જેથી હું ભવબ્રમણાને જીતી શકું.

હે પ્રભુ ! તમે ભવિકજનોના ચિત્તને ચોરી રહ્યા છો, જેથી જગતમાં તમારા સમાન અન્ય કોઈ ચોર નથી. પણ એ બિચારા મારા ચિત્તને તમે કેવી રીતે ચોરશો ? કારણ કે મારું ચિત્ત તો અત્યારે ગિરનાર ચઢવામાં જ લાગેલું છે.

એક તો રણિયામણા સુંદર પર્વત છે અને બીજી બાજુ આપ સોહામણા છો, અમૃતમય આપનાં નેત્રને જોઈને ભવસંઘ'ધી બધા સંકટોને દૂર કરી દઈએ.

એ ગિરિ ઉપર કિન્નર અને કિન્નરીઓ આનંદમગ્ન થાય છે. રિસહ (ઋષભ) સ્વરમાં સુરસુંદરીઓ રાસ રમે છે. દેવતાઓ નિત્ય ભાવના અને નાટક કરે છે અને પરમેશ્વર નેમિનાથના ગુણોને સ્તવે છે.

નંદનવનનાં ચંદ્રનોદ્યાનમાં પણ મારું મન આનંદ પામતું નથી. મનોહર સુખને પણ મારું મન સંભારતું નથી. તમે આ રીતે મારા મનને કેમ મોહિત કર્યું છે ? કે જેથી મારું મન હંમેશાં આપની પાસે જ રહેવા લાગ્યું છે. બીજે તે જતું નથી.

નિત્ય જિનેન્દ્રવરનાં ચરણોમાં વસવાથી મદનરૂપી મદલનો પણ મને ભય ક્યાંથી ? વળી વિષયરૂપી વૈરીઓ પણ પાસે આવતાં કોમળ બની બળે છે અને નમે છે.

હે શિવાદેવીના નંદન ! નેમિનાથ પ્રભુ ! રાજિમતીના સ્વામી વિશ્વનાથ ! આપની પાસે હું ખાવાનું પણ કાંઈ માંગતો નથી અને અત્યારે સિદ્ધિવાસને પણ માંગતો નથી. હે દેવ ! મને નિત્ય આપનાં ચરણોની પાસે વાસ આપજો એટલું અત્યારે માંગું છું.”

આ વિનતી દિવિ એજાએ ગિરનાર પર્વત પર ચડતાં ચડતાં

લખી હોય એવું જણાય છે, કારણ કે કવિ લખે છે કે “સુગ મહુ ગિરનાર રહિઉ ચડી”....કવિ સરસ કલ્પના કરીને નેમિનાથ પ્રભુને કહે છે કે તમે બધાના ચિત્તને ચોરનારા છો, પરંતુ મારા ચિત્તને ચોરી નહિ થકો, કારણકે એ બિચારું ગિરનાર ચઢવામાં મગ્ન છે.’ પરંતુ એમ કહીને કવિએ આડકતરી રીતે સૂચિત કરી દીધું છે કે મારું ચિત્ત ગિરનારના આરોહણ દ્વારા નેમિનાથ ભગવાનમાં જ મગ્ન છે.

કવિએ આ રચનામાં ગિરનારના વણન સાથે ત્યાંના પવિત્ર વાતાવરણને પણ સચોટ શબ્દો દ્વારા ઉપસાવ્યું છે.

(૩૫) શ્રી આદિનાથ વિનતી

કંઈય આબુય ફૂંગરિ બાઈસિઉં, રિસહ-નેમિ તંણા શુણ ગાઈસિઉં;
નમિય સામિય નિમ્મલિ લાવિસિઉં,

પુણ તણી સુણિનાં અમ્હિ આવિસિઉં. ૧

વઠેલ વેઠેલ અંપક માલતી, મહમહધં ફલ ફૂલિ વનસ્પતી;
અમરસાલ તણી તુલના લહી, જિન બિન્હધં તીહં માહિ રદ્યા સહી. ૨
કનક કાંતિ કલધં રિસહેસરો, તિણિ શુણિ પ્રભુ સોહજ સુંદરો;
જલક બમલિયદેવ સામલઉ, ભવિક કેકિય આસલહુ વઠ. ૩
રિસહ લંઝનિ ઘોરિય ઉલ્લસધં, સુલવપંકિ કલ્યા જણુ તારિસિધં;
અવરસંબધરધં રુલિયામણુઉ, ધ્વનિ કરી સિવપંથિ સુહામણુઉ. ૪
રિસહિ રાન્યકલા ધુરિ આદરી, અવરિમૂલ લગધં સનિરાકરી,
બિહુ બિમ્હધં તિમ વાહિય વાટડી, તિહાં પઠધં જિમ કોધં ન આપુડી. ૫
રિસહુ થપ્પિઉ જેણુ સુનિમંલો, વિમલનાસુ બહધં શુણિ ઉજ્જલો,
કવિઉ નેમિ જિણિધં જગ વલ્લહઉ, પરમ તેજિહિં તેજહુ તે કહઉ. ૬
ધનિઉ સેત્રુજિ શ્રી રિસહેસરો, ધનિઉ રેવતિ નેમિ જિણેસરો,
બિન્હધં તીરથનાથ ઇહાં મિલિયા, અમ્હ મનોરથ આજુ સવે ફલિયા. ૭

સુશુરુ સાધિય વિણુ ઘણું ભમિયા, વિષમ વાટ કિહાંઈ' ન વિસમિયા,
વસઈ' જે જિનમંદિરિ સ્ત્રીયલઈ, ગિહુ પરે તીહ તાપુ સહી ટલઈ. ૮
સકલ જાણઈ તૂ ગુણકેવલી, કિમે અમ્હાસિવ જોલઈ' તે વલી,
ઈણિ પરિઈ' જગદીશ્વરુ ધ્યાઈયઈ, સ્તવન નઈ' મસિ ઉલગ લાઈઈ. ૯

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી આદિનાથ વિનતી.

વિવરણ

આખુ પર્વત ઉપર વિમલમંત્રીએ અને વસ્તુપાલ-તેજપાલે
ખંધાવેલાં સુપ્રસિદ્ધ દેલવાડાનાં દહેરાં છે. એ તીર્થયાત્રાના પ્રસંગે
તીર્થનો મહિમા વર્ણવતાં અને પોતાની અનુભૂતિ વ્યક્ત કરતાં
કવિ કહે છે :

“ક્યારે આખુ પર્વત ઉપર જઈશું અને ઋષભદેવ તથા
નેમિનાથ ભગવાનના ગુણોને ગાઈશું ? નિર્મલ ભાવોની સાથે સ્વામીને
નમસ્કાર કરીશું. પુણ્યનો વિસ્તાર કરવા અમે ત્યાં આવીશું. અર્થાત્
શુભવાનો જે પુણ્ય મેળવે છે તે મેળવવા અમે આવીશું.

બ્રહ્મણી વેલડીઓ, ચંપક અને માલતી વગેરે વનસ્પતિ
મધ્યમથે છે અને કદંબવૃક્ષની તુલનાને ધારણ કરે છે. બન્ને જિનેશ્વર
બંને સાક્ષાત્ ગિરાજમાન છે.

સુવર્ણ કાંતિવાળા શ્રી ઋષભજિન શોભી રહ્યા છે. ત્રણ શુભથી
પ્રભુ મનોહર શોભાયુક્ત હતા. વાહળાં સમાન જામલી રંગના નેમનાથ
પ્રભુ શોભે છે. તેઓ ભવિકજનરૂપી મોરની આશાને પૂર્ણ કરનારા
છે. શ્રી ઋષભદેવ બળદના લાંછનથી શોભે છે, બંને ભવરૂપી દંભમાં
ફસાયેલા જીવોને તારશે. બીજા શ્રી શામળાપ્રભુ શ્રી નેમિનાથ
રજિયામણા શંખના લાંછનને ધારણ કરે છે, બંને સોહામણા શિવ-
આગે જવા માટે ધ્વનિ કરે છે.

શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુએ રાજ્યકળાની ધુરા સ્વીકારી હતી. જ્યારે
શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ તો પ્રથમથી જ રાજ્યનો ત્યાગ કરી, સંયમ-

માર્ગે જોડાયા હતા. આ બન્ને જિનેશ્વર સંયમરૂપી વાટ અહણુ કરીને ત્યાં પહોંચે છે કે જ્યાંથી કોઈને પણ પાછા ફરવાનું નથી.

ઘણા શુભોથી ઉજ્જવળ એવા વિમલશ્યા નામના મંત્રીએ સુનિર્મલ એવા શ્રી ઋષભદેવની સ્થાપના કરી હતી. જગવલ્લભ. એવા શ્રી નેમિજિનને પરમ તેજ વડે જેમણે સ્થાપ્યા તે તેજપાલ. હતો. શ્રી શત્રુંજયના ધણી શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુ અને દેવંતગિરિના ધણી શ્રી નેમિ જિનેશ્વર એમ બન્ને તીર્થના નાથ આબુ પર્વત ઉપર એકસાથે અહીં મળ્યા છે, તેથી અમારા મનોરથો આજે સર્વ રીતે ફળ્યા છે.

સદ્ગુરુને પામ્યા વિના (સાથી કે લોભિયા વિના) કુંઠરમાં અમે ઘણું ઘણું લામ્યા. વિષમ વાટમાં કયાંય પણ વિસામો ન ન મળ્યો. શીતલ એવા જિનમંદિરમાં જો વસે છે તેના તનના અને મનના બન્ને પ્રકારના તાપ ટળી જાય છે.

હે નાથ ! સકલ શુભને બાણનારા શુભકેવલી છે, છતાં પણ આપ પૂજ્ય અમારી સાથે કેમ યોદ્ધતા નથી ? વળી આપની સ્તુતિના નિમિત્તે હું ઉદ્ધાસ લાવીને આપનું ધ્યાન ધરું છું.”

આ રચના કવિએ આબુની તીર્થયાત્રાના સ્વાતુલવ પછી કરી છે. એટલે જ કવિ જિનમંદિરમાં પહોંચતાં પર્વતની વિષમ વાટ ચડવાનો થાક ભિતર્યોનો આનંદ વ્યક્ત કરે છે.

કવિએ આ કાવ્યમાં આબુતીર્થનો ઐતિહાસિક મહિમા પણ વર્ણવ્યો છે.

(૩૬) શ્રી ચુત્રીસ જિણ્ણવર અઉપર્ધ

નાભિનરેસડુ નન્દનુ નાહું, ફેડર્ધ સામી ભવ દાહું;
રિસહ જિણ્ણસર પહિલઈ નમઈ, મોહ મહાભડુ દીલધં દમઈ ૧.
બીજઈ અબિય જિણ્ણસડુ દેઈ, જિણ્ણિ મય રંગિ સંજમુ લેઈ;
મોહી મદ-નુમહીપતિમાણુ, પામિઈ સ્વામી કેવલનાણુ. ૨

ત્રીજુ સંભવ સામિ જુહારિ, સુહિયાં માનવભવ મનહારિ;
 મોટઉ મહિમા જસ જગમાહિ, ફેડઇ વધર મહાભય વાહિ. ૩
 ચઢયઉ અભિનંદણુ જિનરાહિ, સેવિઉ ભાંજઇ ભવભડવાહિ;
 મોખતણી જિણિ પ્રકટી વાટ, લોખ્યા કર્મ તણા આઘાટ. ૪
 પંચમુ જિનપતિ સુમતિ નિહાલિ, પય પ્રભુમી ભવ સંકટ ટાલિ;
 જીહનઇ કર્મ નિકાચિત ઘણાં, તે નવિ સેવઇ પગ પ્રભુ તણાં. ૫
 છટકઉ છઇલમાહિ મૂલગઉ, જિનવરુ પદપ્રભુ ઓલગઉ,
 છાંડી હાય તણુઉ હથિયારુ, જિણિ કિઉ કર્મ તણુઉ સંહારુ. ૬
 સમરઉ પ્રભુ સાતમઉ સુપાસુ, જિણિ મેલ્લી ભવચારક વાસુ,
 કેવલ કરતલિ કરી સિવનગરી વાસિવા આહરી. ૭
 અંદ્ર સરિખઉ જેહનઉ લાલુ, અંદ્રપ્રભુ પ્રભુમઉ ચિરકાલુ,
 આઠઇ મઠ આઠમઉ જિણિંદુ, તિમ ફેડઇ જિમ તિમિર દિણિંદુ. ૮
 નવમઉ નિતુ નિતુ નવ નવ રંગિ, પરમેસરુ પૂજઉ નવ અંગિ,
 સુવિધિ પ્રસિદ્ધિશુભિ અભિરાસુ, પુષ્પદંત પુણુ ખીજઉ નાસુ. ૯
 દસમઉ દરિસણિ કીડઇ દેઉ, દુહ દંદોલિણુ આણુઇ છેહુ,
 સીતલુ સહજિઇ સુખ દાતારુ, સિવરમણી કીધઉ હંસુ. ૧૦
 અગ્યારમઉ શુભુ અશુભિત ધરઇ, જે પ્રભુમઇ તે ભવ ઉતરઇ. ૧૧
 બારસમઉ જિણુ બહુ બલવંતુ, આઠ કર્મ આણુઇ અંતુ,
 વાસુપૂજ્ય વાસવિ પૂજિયઉ, કેવલ સિરિસિઉ સિવપુરિ ગઉ. ૧૨
 મનિ સુહિયાં ભવુ વાતે ગમઉ, જિનમઇ વિમલનાથ તેરમઉ,
 સિદ્ધિ વધુસિઉ નર તે રમઉ, જે પુણુ ન નમઇ તે તે રમઉ. ૧૩
 ચઉદસ મઉ ચિહુદિસિ બાણિયઇ, અનંતનાહુ નિયમણિ આણિયઇ,
 ચઉપટ મલ જિણિ ચરક પ્રચંડ, મનમય વીરુ ક્રિયઉ શતખંડ. ૧૪
 પનરસ મઉ પ્રભુ પૂરઇ આસુ, તરતર ત્રોડઇ પાતક પાસુ,
 સધર ધુરંધર જિણુવરુ ધરમુ, નિતુ બોલઇ બિહુ લેદે ધરમુ. ૧૫

સોલસમઠિ સ્વામી સિરિસંતિ, લાંબઈ લવિક તણી લવિષંતિ,
 ગર્ભિં થકઈં કુરુમંડલ તણી, મારિ નિવારી જિણ અતિ ઘણી. ૧૬
 સતરસમઠિ સુણિયઈં જિણ કુંથુ, પ્રકટ કિયઈં જિણિ સિવપુર પંથુ,
 ગિરિવર તઈં ગુરુઆ ગુણ બસુ, દિનકર અધિકઈં જ્ઞાન પ્રકાસુ. ૧૭
 અઢારમઠિ અઢલક ઠાતારુ, અરુ જિણિતથયિ સહજ સુકારુ,
 મેલહીયરાજ તણુ ઊપલોગ, જિણુ આદરિય સંયમ થોગુ. ૧૮
 અગણિત ગુણ તણુઈં શુણી, સમઈં મલ્લનાથ મન રંગિઈં નમઈં,
 પરમારયિ જસુ જગહ વિહુતુ, બાલકાલ લગ લાગઈં ચીતુ. ૧૯
 મુનિસુવત જિણુવર વીસણુઈં, પૂજી લવણિંતરિ મન લમઈં,
 પ્રતિજોધી અતિ તરલ તુરંગ, જિનમતિ છણિ રહાવિઈં રંથુ. ૨૦
 એકવીસમઠિ એકહી વાર નમિ, જિતુ જિનમઈં ગુણ લંઠારુ,
 લવપંજરુ લાંજી તે વીર, સિવસુખ સાધઈં સાહસ ધીર. ૨૧
 બાવીસમઠિ જિણેસરુ નેમિ, ઉતરિયઈં લવસાયર ખેમિ,
 પસુ કારિણિ જિણિ ત્યજી કુઆરિ, નવ લવ-નેહ નિખદી નારિ. ૨૨
 જિણિ દિણિ દીસઈં દાનવ રાહુ, સુરવર કોઈં ન સારઈં કાહુ,
 ત્રેવીસમઠિ જિણેસરુ પાસ, તિણિ દિણિ ભુયણિ રહાવઈં વાસુ. ૨૩
 સકલ સખલ સિદ્ધત્થ નરિંદુ, વસુકલ નહિયલ અમલદિણિંદુ,
 ચુવીસમઠિ જિણેસરુ દેઈં, વીરસમારુઈં અન્નુ લવ બેઈં. ૨૪
 સાવધાન જે માનવ હુઈં, ચુકીસઈં જિણુવર અકીપઈં,
 પઠઈં પઠાવઈં નિમંલ ધ્યાન, તીકં ઘરિ વિલસઈં નવઈં નિધાનુ. ૨૫
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા ચુવીસ જિણુવર (વિનતી)ચક્રપથ.

વિવરણ

આ વિનતીમાં કવિએ ચોવીસ તીથંકરોની સ્તુતિ કરી છે.
 કવિ કહે છે :

“નાહિરાજના પુત્ર, જેમણે લવરૂપી દાવાનલના દાહનો નાથ

કયો છે, વળી મોહરૂપી મહાસુશટનું સહેલાઈથી દમન કર્યું છે એવા પ્રથમ જિનેશ્વર શ્રી ઋષભદેવપ્રભુને હું નમસ્કાર કરું છું.

બીજા શ્રી અવિતનાથ જિનેશ્વરદેવ કે જેઓ પોતાના જીવનમાંથી મદનો નાશ કરીને કેવલજ્ઞાન પામ્યા હતા તેમની સેવામાં હું મારા ચિત્તને પરોવું છું.

જગતમાં જેમનો મહિમા મોટો છે એવા ત્રીજા શ્રી સંભવનાથ ભગવાનને અમે નમસ્કાર કરીને સુખી થઈએ છીએ અને માનવ-ભવને મનોહર બનાવીએ છીએ. વળી તેમની કૃપાથી વૈર, મહાભય અને વ્યાધિનો નાશ થાય છે.

ચોથા જિનેશ્વર શ્રી અભિનંદન જિનરાજને સેવતાં ભવરૂપી સુભટ ભાગી બંધ છે. શ્રી અભિનંદન સ્વામીએ મોક્ષમાર્ગને પ્રકાશ્યો છે અને કર્મતણા સમૂહનો નાશ કર્યો છે.

પાંચમા જિનેશ્વર શ્રી સુમતિનાથ પ્રભુને નિહાળીને એમનાં ચરણોમાં નમસ્કાર કરીને ભવસંકટને ટાળીએ છીએ. જેઓનાં ઘણાં નિકાચિત અશુભ કર્મો છે તેઓને પ્રભુનાં ચરણોની સેવા કરવા મળતી નથી.

હાથ તણા હથિયારને છોડીને જેમણે કર્મોનો સંહાર કર્યો છે એવા છઠ્ઠા જિનેશ્વર શ્રી પદ્મપ્રભુ કે જેઓ મૂળથી કર્મનો સંહાર કરવામાં નિપુણ છે તેમનાં દર્શન કરીએ.

જેમણે ભવરૂપી કારાવાસનો ત્યાગ કર્યો છે, વળી જેમણે હાથમાં કેવલલક્ષ્મી મેળવીને શિવનગરીમાં વાસ કર્યો છે એવા સાતમા શ્રી સુપાર્શ્વનાથ પ્રભુનું સ્મરણ કરીએ.

જેમ સૂર્ય અંધકારનો નાશ કરે છે તેમ આઠમા જિનેશ્વરશ્રી ચંદ્રપ્રભુસ્વામીએ આઠ મદનો નાશ કર્યો છે. વળી જેમનું ભાલ ચંદ્રમા સમાન છે એવા શ્રી ચંદ્રપ્રભુ જિનને ભવોભવ સુધી પ્રભુમ કરીશ.

જેમનું 'બીજુ' નામ પુષ્પદંત બિન છે એવા, ગુણોમાં જે સુંદર છે અને જેઓ શ્રી સુવિધિનાથ તરીકે પ્રખ્યાત છે એવા નવમા પ્રભુનું નિત્ય નવા નવા રંગોથી નવાંગી પૂજન કરું છું.

સહજ સુખના દાતાર, શિવરમણીના ભરતાર, દશમા શ્રી શીતલનાથ પ્રભુનાં દર્શન કરવાથી દુઃખની જન્મળનો અંત આવે છે. અગણિત ગુણોને ધારણ કરનારા, દેવતાઓ દ્વારા સેવિત એવા અગિયારમા શ્રી શ્રેયાંસબિનને જે સેવે છે તે ભવપાર જીતરે છે.

બળવાન એવા શ્રી બારમા વાસુપૂજ્યસ્વામીએ આઠ કર્મોને. અંત આણ્યો છે. ઇન્દ્ર દ્વારા પૂજિત શ્રી વાસુપૂજ્ય ભગવાન કેવલ-લક્ષ્મી સાથે શિવપુરમાં ગયા.

સંસારસંખ'ધી વાતોમાં ભવને યસાર કર્યો છે જેમણે એવા તેરમા શ્રી વિમલનાથ ભગવાનને જે નમસ્કાર કરે છે તે નરસિદ્ધિ-વધૂની સાથે ક્રીડા કરે છે (અર્થાત્ મોક્ષ મેળવે છે). અને જે નમતો નથી તે ભવમાં રમે છે (અર્થાત્ ભવમાં ભટકે છે.)

ભય'કર ચોર એવા ચાર કપાયડૂપી મલ્લોને જેમણે ચોપટ કર્યા છે અને વીર એવા કામદેવને શતખંડ કર્યો છે, ચારે દિશામાં જે વિખ્યાત છે એવા ચૌદમા શ્રી અનંતનાથ પ્રભુને નિત્ય મનમાં દાવીએ.

પાપડૂપી પાશને જેમણે તડતડ તોડ્યો છે એવા ધર્મધુરંધર પંદરમા શ્રી ધર્મનાથ પ્રભુ સહુની આશા પૂરે છે. તેઓ હંમેશાં ધર્મના બે ભેદ (સર્વવિરતિ અને દેશવિરતિ) વણુવે છે.

પોતે જ્યારે માતાના ગર્ભમાં રહ્યા હતા ત્યારે કુરુમંડલમાં જે મારિ રોગ ફેલાયેલો હતો તેને જેમણે શાંત કર્યો હતો એવા સોળમા શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુ ભાવિકોની ભવભ્રાંતિને ભાંગે છે.

જેમના ગુણો ગિરિસમાન મહાન છે અને જેમના જ્ઞાનનો પ્રકાશ સૂર્ય કરતાં પણ અધિક છે અને જેમણે શિવપુરનો માર્ગ

મગટ કર્યો છે એવા સત્તરમા શ્રી કુંથુ જિન છે.

રાજ્ય સંબંધી ઉપભોગોને છોડીને જેમણે સંયમયોગને આદર્યો છે, વળી ચોત્રીસ અતિશયથી જેઓ યુક્ત છે એવા અઠારમા શ્રી અર જિન અઢળકના દાતાર છે.

જેમનું ચિત્ત બાહ્યકાળથી જ પરમાર્થવૃત્તિમાં લાગેલું હોવાને લીધે જગતમાં વિખ્યાત થયા હતા તથા જેમના બીજા અગણિત શુભો હતા એવા શ્રી મલ્લિનાથ પ્રભુને મનમાં આનંદ લાવી હું નમસ્કાર કરું છું.

જેનું અત્યંત અંચલ મન ભવની અંદર ભટકતું હતું એવા ઘોઠાને પ્રતિબોધીને જેમણે જિનમતમાં સ્થાપિત કર્યો એવા વીસમા જિનવર શ્રી સુનિસુવત પ્રભુને પૂજ્યો.

શુણના ભંદાર એવા એકવીસમા શ્રી નેમિનાથ પ્રભુને જે એક-વાર ભાવથી નમે છે તે ભવરૂપી પિંજરાને ભાંગે છે અને તે સાહસિક ધીર પુરુષ શિવસુખને મેળવે છે.

નવ નવ ભવોના રનેહથી બદ્ધ એવી રાજિમતી કુમારીનો જેમણે પશુઓના વધના કારણે ત્યાગ કર્યો અને ભવસાગરને ક્રુશળતાથી પાર કર્યો એવા બાવીસમા જિનરાજ શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ છે.

જે દિવસે દાનવ રાજા દેખાય છે ત્યારે કોઈ દેવો પણ તેમને અટકાવી શકતા નથી, પરંતુ ત્રેવીસમા શ્રી પાર્શ્વનાથ જિનેશ્વર તે દિવસે તેમને ભુવનમાં વાસ રખાવે છે.

કળાવાન અને બળવાન સિદ્ધાર્થરાજાનાં કુળરૂપી નભસ્થળમાં નિર્મળ સૂર્યરૂપી ચોવીસમા જિનેશ્વર શ્રી મહાવીર પ્રભુ અમારા બન્ને ભવ(આલોક અને પરલોક)ને સુધારે.

જે ભવ્યજીવો સાવધાન થઈને ચોવીસ જિનવરની ચોપાઈ ભણુશે, ભણાવશે અને તેનું નિર્મળ ધ્યાન ધરશે તેમના ઘરે નવ નિધાન વિલસશે.

આ વિનતીને કવિએ અંતિમ કડીમાં ચોપાઈ તરીકે ઓળખાવી છે. સામાન્ય રીતે મધ્યકાલીન જૈન સાહિત્યમાં 'ચોપાઈ' પ્રકાર એવી કૃતિ માટે રૂઢ થયો છે કે જેમાં કોઈક કથાનકનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું હોય. આ વિનતીમાં એવું કોઈ કથાનક નથી. પરંતુ તે ચોપાઈ છંદમાં લખાઈ હોવાથી કવિએ તેને ચોપાઈ તરીકે ઓળખાવી છે, જે યોગ્ય છે. આ કૃતિમાં પ્રત્યેક કડીમાં એક એક તીર્થ કરનો મહિમા વર્ણવ્યો છે. ચોવીસ કડીમાં એ રીતે અનુક્રમે ચોવીસ તીર્થ કરનો મહિમા વર્ણવીને અંતિમ કડીમાં કવિએ પોતાની આ ચોપાઈની ફલશ્રુતિ કરાવી છે. કવિની રચના પ્રાસબદ્ધ, અલંકાર-સુક્રત અને પ્રાસાદિક, ભાવવાહી પદાવલિથી સુક્રત છે.

(ક૭) શ્રી નેમિનાથ કીડા ચઉપદ્

સમુદ્ધવિજય સિવાદેવિ મહાદા, સ્વામી સોહગસુન્દર સાર; ૧
કન્નજલ વણ્ણવ કરૂણા ધાર, નિશિદિનુ નમિસિઉ નેમિ કમાર. ૧
ચાદવકુલિ બયક જિણ્ણચંદ, રમણિ કરંતુ નેમિ જિણ્ણિંદ;
નાહ નિરક્ષિખય નરસુરવંદ, કિન્નર મનિ હૂઆ આનંદ. ૨

દુપદ

આલપણા લગ બુદ્ધિનિધાન, બનઇ મન પવન સંધાનુ;
નિપુણ ન મૂકઇ નિર્મલ ધ્યાન, મોહ મહન મહાભલ માનુ. ૩
સુરનઇ અસુર નમઇ નિતુ નેમિ, ખેચરણ નિહાલઇ ખેમિ;
ચાદવ જોતાં અતિ આનંદ, બલિ ધૂણાવિઉ સિર ગોવિંદ. ૪
ધનુષ ચડાવી જિણ્ણિ સારંશુ, અલવેસરિ મનિ અણિઉ રંશુ;
કૃષ્ણ તણ્ણઇ જઇ આયુધ ભવનિ, પૂરિઉ સંશુ સુપૂરઇ પવનિ. ૫
મોહરવ રક્ષેતુ વાહુ, હસ દિલિ પસરિઉ ચંખહ નાહુ;
નાહુ રહિઉ તેજગિયા હરીશુ, તીનાદિ પાડચાં પાહરી. ૬

ગઢમઢ ગાજઈ ભાજઈ કુંભ, ચરચર કંપઈ નિશ્ચલ થંભ;
 ધ્રસઈ પાલિ ધૂજઈ પ્રાકાર, પડઈ કાસીસાં વિષ્ણુ અંધારુ. ૭
 તરુ ડોલઈ ત્રૂટઈ ગિરિ ઢોલ, શિશિવિષ્ણુ સાગર કરઈ કલ્લોલ;
 જલચર થલચર ખેચર જાતિ, પુહતી માનઈ મરણુહ રાતિ. ૮
 તે સવિ સુંકી ચુહિનઈ ચારિ, હુકી રહિયા જલથલ આધારિ;
 રાય રાણા ખૂટી પારસી, ગ્યાં ગયવર મૂંકી સારસી. ૯
 ત્રોડઈ બંધુ તુરંગ લલ્લદી, ભાજઈ રથરથિસિઈ આફલી;
 રડઈ ફૂડઈ બાલક ઘરબારિ, પ્રિયકરી સારવ વઈ ઇમ નારિ. ૧૦
 કંપઈ સલાં સિહાસણુ પીઠ, રઢતઈ રહિઈ રમાપતિ નીઠ;
 નયરિ કુલાહલ હુયઈ અનંતુ, ચમકિઈ હિયઈ રૂકમણિ કંતુ. ૧૧
 શંખનાદુ ક્ષણિ ખૂટઈ જામ, તેવા હરી પહૂંતા તામ;
 તં વીનવઈ સવે મનમેલિ, નરવરએ નેમીસર કેલિ. ૧૨
 આવિઈ નેમિ કરંતઈ રમલિ, કૃષ્ણ ભણઈ સાહી કરકમલિ;
 સામલવન્ના શુભિ તીપંખુ, તઈ જે હિવડાં પૂરિઈ શંખુ. ૧૩
 તેહતુ નાદ ન માહરઈ પાડિ, બાંધવ ભુજબલ હિવ ઢેખાડિ;
 તીણિ વયણિ નેમીસરિ હસિઈ, લોલઈ કૃષ્ણભણિઈ એ કિસિઈ. ૧૪
 એ શુણસાગર એ શુણવંત એ લીલાપતિ લક્ષણવંત;
 એ નવનુવ્વણુ ભરિ તવરંગ, એ ઠલેસરૂ ઠસ ધણુ તુંગ. ૧૫
 સાવસલ્લણુ ગજગતિ ગામિ, એ પહુતા રેવયગિરિ રામિ;
 તિહાં મનોહરુ તરૂ સહકારૂ, ફેફલિ ફણસ તણાં ફેલકાર. ૧૬
 વડ જાડ નિખિડ નવી નારંગિ, રાયણિ રમણિ રમાડઈ રંગિ;
 જિણિ સિરિ તુલહ-લહઈ અશોક; વેઉલ બકુલ તણી વનિ રોક. ૧૭
 રૂયડા રાતે કુસુમિ પલાસ, કેલિહ કરઈ વર તરૂણિ વિલાસ;
 પીપલ પલ્લવ સહજિ ઇચપલ, દિસિ દિસિ પાડલ પરિમલિ બહુલ. ૧૮

કહીના ફલ કઠિન અનેક, કરમંદી કરખાલય છેક;
 સુરિ મંડવિ દીસય દ્રાખ, રાખે ચંપકિ લાગય આખ. ૧૯
 બાંધ જૂહી સેવંત્રી સોડ, કામી કેલિ કરંતા કોડ;
 કેતકિ કરણી કુંઠ કંઠ, પરિમલિ રમલિ કરયં રોલંબુ. ૨૦
 ઉંબર લચ્ચય વિસમય કાલિ, બીજઉરી ફલ લાંબય ભારી,
 તાડ ખજૂરી ગયણુ પ્રમાણિ, બંબુ જોતા છલ ન કાણિ. ૨૧
 સુહિ સુલા વ્યાગમયં જંબીર, વહયં સદાફલુ બિરદુ કરીર;
 ચીલ બહેડાં ખમર અખોડ, ધવ ધામણુ ગોરડિયા જોડ. ૨૨
 નેમાલી નાલોયરિ નિકુંજ, કંચણુ રે કંપારિ કરંજ;
 સરલા સ્ત્રીબલિ સરચુસાગ, ચંદ ગોઢ ન મૂંકય નાગ. ૨૩
 ઇણિ ગુરુય ગિરિમાલા ફલી, હરિ હરિખિઉ દેખી આમલી,
 કુમર કોડિ વિણુ તેડા મિલી, ખેચર રમલિ નિરિક્ખણિ રલી. ૨૪
 લણુયં સુણુયં સુરાણિ ઘણુકં મવિમાસિ, બંધવ નિજભુજ શક્તિ,
 પ્રકાસિ, તવુ ઉપન્ની નહયલિ વાચ, કાંઈ નારાયણુ નિજ મહિમાચ. ૨૫
 એ આંગણુ ચલાવયં મેરૂ, ધરયં ધરાતલુ કરિ નહી કેરૂ,
 કુંઠ ભીડાડયં શશિનયં સુરૂ, પગતલિ સાહયં ગંગા પુરૂ. ૨૬

“આંચલી”

અતુલ મહાબલ સવિ ત્રિણુચંદ, બલિહીણા હરિહર ગોવિંદા
 રાખે રઢકર રૂકમિણિ નાહ, તુરિહ બલ જ્યેષ્ઠ મોડી બાંહ;
 અવર ક્રિમયં તૂં માગિસિ જૂઝ, તૂં તૂં સરિસુ ન કોઈ અબૂઝ. ૨૭
 કાલિય કેસિ કંસતુ કાલુ, તીન વચણિ ચમકિઉ ગોપાલ;
 પધંહઉ ખુરલી બંધવ લેક, વિસ્તારયં જુજબલ આજેક. ૨૮
 કોડિ સિલા લીલાં જિણિ ધરયં, અસૂર રાયરણિય સિરિ વરિય;
 કેસવ ભુજ જિમ કુંઘલી વેલિ, નેમિ ન માંડયં કરતુ ગેલિ. ૨૯
 વલતી નેમિ એ સારયં બાહ, ત્રિહું જગ વાલ્હી જેહની છંહ;
 અલ બંધવ બલ કિંપિ ન ફલયં, વચ્ચદંડ જિમ બાહ ન વલયં ૩૦

હરિ વિલગતે બિહું કરનઇ પ્રાણિ, ભુજ ઉપાડિતે નેમિ મુખાણિ;
 વાનરડહ જિમ તરવડ હાલિ, તિમ હીવઇ કંસાર કાલુ. ૩૧
 હરખે કોલાહલુ કરઇ કુમાર, ગાજઈ ગુહરિ ગુફા અગિરિમાર;
 કરઇ સુરાસુર જયજયકાર, સિરવરિ વરિસઇ કુસુમ અપાર. ૩૨
 તઈ ચિંતાવિહ લક્ષ્મીકંતુ, આ આવિહ તું મૂં બલઅંતુ;
 મઈ મેલિહ જે દોહિલઈ રાજુ, એવે સિંધ લીલાં તે આજુ. ૩૩
 ત્રિભુવન અપઇ ઇણિ ભુજ પ્રાણિ, નેમિ ક્ષમાપુર વંતે વિનાણિ;
 થોડકે બોલઇ જે ગંભીર, અવસરિ પસરતિ મંડઇ વીર. ૩૪
 સંઘડ એક વલી વાલઇ આસુ, ગોત્રીનહ કેહકે વીસાસુ;
 રાજમૂલિ એહના બાપનૂં તેહનૂં હીધઈ મૂં સંપન્ન. ૩૫
 જે પુન નેમિ મહીમાં સહઇ, કૃષ્ણ ભણઇ એ ગાઠકેં હહઇ;
 દેવી પભણઇ મધુરી વાણિ, અરઇ મ ધરસિ સારંગપાણિ. ૩૬
 નેમીસર એ બોલકુમાર, પહિલકે લેસિઇ સંજમભાર;
 એ ભોગ વિસિંધ સિવપુર રાજુ, ઇણિ તુમહારઇ રાજિ ન કાજુ. ૩૭
 તરૂણી તૃણ જિમ એહનઇ ચીતિ, ધણિ કણિ કંચણિ
 રચણિ ન પ્રીતિ;
 રસલિ કરંતુ ન મૂકઇ ઈંદુ, ઘડસઇ હડાઇ ન લોગઇ બિંદુ. ૩૮
 આણુંદિહિ તિણિ વચનિ મુરારિ, બંધવસિહ ગિહિ નગર મઝારિ;
 આણુંદિયા સવિ યાદવરાય, નિતૂ નમઇ નેમીસર પાય. ૩૯
 અતઈ ભુજબલિ જિણિ શ્રીરંગુ, ક્યાનહ બલિ અવગણિહ અણુંગુ;
 નેમીસર યાદવ નકરાઈ, અહિવિહુ સંઘ કરઈ પસાહ. ૪૦
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા નેમિનાથ કીડા ચઉપઈ સંપૂર્ણ.

વિવરણ

શ્રી નેમિનાથ ભગવાન તેવીસમા તીર્થંકર છે. જૈન પરંપરા પ્રમાણે તેઓ શ્રીકૃષ્ણના પિતરાઈ ભાઈ થાય. નેમિનાથના પરાક્રમ-

બળ અને અન્ય પ્રસંગોનું નિરૂપણ આ ચોપાઈમાં કવિએ કયું છે. કવિ કહે છે :

“સસુદ્રવિજય રાજા અને શિવાદેવી રાણીના મનને હરનારા, સૌભાગ્યવાન, સુંદર અને શ્રેષ્ઠ કરુણાવંત, કાજલવર્ણવાળા એવા સ્વામી નેમિકુમારને હું નિત્ય નમસ્કાર કરું છું.”

મનુષ્યો, દેવો, કિન્નરોના સમૂહો, યાદવકુલમાં ઉત્પન્ન થયેલા કીડા કરતા શ્રી નેમિનાથ જિનચંદ્રનાં દર્શન કરીને મનમાં આનંદિત થયા.

તેઓ બાળપણથી જ યુદ્ધિના નિધાન, પવન સમાન ચંચલ મનને વશ કરવાનું જાણનારા, નિપુણ નિર્મલ ધ્યાનને ક્યારેય પણ ન મૂકનારા, મોહ અને કામદેવરૂપી મહાભટને હરાવનારા હતા.

દેવતાઓ અને અસુરો નિત્ય શ્રી નેમિનાથ પ્રભુને નમે છે; વિદ્યાધરો પણ પ્રભુ પાસેથી કલ્યાણને ઇચ્છે છે; યાદવો પણ પ્રભુને જોઈને આનંદિત થાય છે; વળી બળવાન એવા કૃષ્ણે પણ એમની સામે મસ્તક ધુણાવ્યું છે.

શ્રી નેમિજિને કૃષ્ણ વાસુદેવના સારંગ ધતુષ્ઠને ચડાવ્યું અને કૃષ્ણના આશ્ચર્યચકિત મનમાં રંગ લાવ્યા. વળી કૃષ્ણની આસુધ-શાળામાં જઈ પંચજન્ય શંખને પવનથી પૂર્યો.

તે શંખને નાદ મેઘારવને પણ સ્ખલના પમાડતો દસે દિશામાં પ્રસરી ગયો અને હરિ-કૃષ્ણ પણ તે નાદથી તેજરહિત બન્યા. તે નાદે અસ્ત્રાગારના પ્રહરીઓને પણ પાડી નાખ્યા.

ગદમદ મંદિરો ગાજવા લાગ્યાં; કુંભો તૂટવા લાગ્યા; નિશ્ચલ એવા થાંભલાઓ થર થર કંપવા લાગ્યા; કિલ્લાઓ કંપવા લાગ્યા; સૈન્યો હાડવા લાગ્યા; અધિકાર વિના પણ લોકો પડવા લાગ્યા.

વૃક્ષો ડોલવા લાગ્યા; પર્વતોના શિખરો તૂટવા લાગ્યા; ચંદ્ર વિના પણ સાગર કલ્લોલ કરવા લાગ્યો; જલચર, સ્થલચર, ખેતશક્તિ

જાતિ બધું કાલરાત્રિ પાસે પોતે પહોંચ્યા છે એમ માનવા લાગી.

તે જલચર, સ્થલચર, ખેચરાદિ સર્વે ચૂર્ણ અને પાણી વિના સુકાઈ ગયાં. જલથલના આધારે છુપાઈ ને રહ્યાં. રાજાઓ ક્ષોભ પામી ગયા. ગળે'દ્રોએ આલાન-સ્તંભનું ઉન્મૂલન કરીને શંખલા તોડી નાખી.

લોહાઓ લગામે તોડીને ઊછળવા લાગ્યા. રથીઓ રથ સાથે અકૂળાઈને ભાગવા લાગ્યા. ધરના લોકો, બાળકો રડવા-કૂટવા લાગ્યાં. નારીઓ પોતાના પ્રિયજનના હાથ પકડીને બૂમો પાડવા લાગી.

સભામાં સિંહાસનની પીઠ કંપવા લાગી. તે સમયે કૃષ્ણ વિરમ્ય પામી વિચારવા લાગ્યા. નગરીની અંદર અત્યંત કોલાહલ થવા લાગ્યો. આ બેઈ રુક્મણિના કંથ (કૃષ્ણ) હૈયામાં ચમકવા.

શંખનાદ ક્ષણમાં ઓછો થયો તેટલામાં જ કૃષ્ણ ત્યાં પહોંચી ગયા. તે સમયે શ્રીકૃષ્ણને સર્વજનોએ મન મૂકીને વિનંતીપૂર્વક કહ્યું કે હે નરનાથ ! આ (શંખનાદ) નેમીશ્વરકુમારની રમત છે.

ત્યાંતો ક્રીડા કરતા નેમિનાથ પ્રભુ આવ્યા. તેમનો હાથ પકડીને કૃષ્ણે લાઈને કહ્યું કે 'હે શુભવાન ! શ્યામ વર્ણવાળા લાઈ ! તમે હમણાં શંખ પૂર્યો છે ? (શંખ વગાડ્યો છે ?)

તે શંખનાદનો પ્રભાવ હજી મારા ઉપર પડ્યો નથી. હે લાઈ ! હવે તમે તમારા બાહુબળને દેખાડો.' આ વચનો સાંભળીને શ્રી નેમિકુમાર હસ્યા. લોળા એવા કૃષ્ણે પૂછ્યું કે 'તમે કેમ હસો છો ?'

કૃષ્ણ અને નેમિકુમાર બન્ને શુણ્ણના સાગર છે; બન્ને બળવંત છે; બન્ને લીલાપતિ છે; બન્ને લક્ષણવંત છે; બન્ને નવયુવાન છે; બન્ને નવા નવા આનંદથી ભરેલા છે; બન્ને કાનેશ્વર છે; બન્ને દસ ધનુષ્યની ઊંચાઈવાળા છે.

સર્વ શુણ્ણાથી મનોહર, ગજગતિથી ગમન કરનારા, બન્ને જણા રેવંતગિરિના ઉદ્યાનમાં પહોંચ્યા કે જ્યાં આમ્ર, સોપારી, દ્રુણાદિ

ફળવાળાં મનોહર વૃક્ષો હતાં.

ત્યાં ઘણાં વટવૃક્ષો હતાં; નારંગી અને રાયલુનાં વૃક્ષો હતાં કે જેમાં રમણીઓ રંગથી રમતી હતી. વળી અશોકવૃક્ષ તથા વેલ્લ, બકુલનાં વૃક્ષો પણ તે વનમાં હતાં.

રાત્રિના સમયે પલાશનાં સુ'ંદર ફૂલો શ્રેષ્ઠ તરુણીના વિલાસને માટે કીડાઘર બને છે. પીપળાનાં પાન સ્વાભાવિક રીતે અંચળ હોય છે. પાટલ અને બકુલનો ઘણો પરિમલ દશે દિશામાં પ્રસરે છે.

કઠણુ એવા કેડીનાં ફળો ઘણાં હતાં. ચતુર માણસો કરવંદાનાં વૃક્ષને વાળે છે. (કરવંદાના વૃક્ષમાં કાંટા ઘણા હોય જેથી હોશિયાર હોય તે જ તેના ફળને તોડી શકે છે.) દેવમંડપ સમાન દ્રાક્ષની હતાઓ દેખાય છે. અંપાનાં ફૂલોને બેઈને બાણે તેનો આસ્વાદ લેવાનું મન થતું હતું.

ત્યાં બેઈ, જુઈ, સેવંત્રીનાં ઘણાં જ સુગંધિત પુષ્પોનાં વૃક્ષો છે. ત્યાં કામીઓ કોડથી કીડા કરે છે. કેતકી, કરણી, કુંદ, કદંબનાં પુષ્પોના પરિમલમાં લમરાઓ રમે છે.

વિષમ કાળમાં હિંદુ'મરનાં ફૂલો ખીલે છે; ખીબરોનાં લારે ફળો બાણે વૃક્ષોને તોડે છે; તાડ અને ખજૂરીનાં વૃક્ષો ગગનને બાણે ચુંબતાં હોય એટલા ઊંચાં છે. બંબુને બેઈને જીમ સ્થાનમાં રહેતી નથી. આસ્વાદ કરવાનું મન થાય છે.

જંબીરનાં વૃક્ષો બધાને ગમે છે, કરીરનાં વૃક્ષો હંમેશાં પ્રથંસા-પાત્ર બને છે. બિલ્વ, બહેડાં, ખદિર, અખરોટ, ધવ, ધામણ અને બિરબીફળનાં વૃક્ષોની બેડ શોભે છે.

ત્યાં નાળિયેરીની સુ'ંદર નિકુંજ છે. કંચનમય કાંતિવાળા કંપારિ અને કરંજ વૃક્ષો શોભે છે. સરલ શ્રીપર્ણી, સરયૂ, સાગ વગેરે અનેક વૃક્ષો છે અને અંદનનાં વૃક્ષોને નામ મૂકતા નથી.

આવા પ્રકારની વિશાળ પર્વતમાળામાં ફળેલાં આંબળાનાં વૃક્ષોને

બેઠને હરિ હરખે છે. આમંત્રણ વગર જ કરોડો કુમારો પહોંચી આવ્યા છે અને આ રમત જોવા માટે વિદ્યાધરા પણ ઉત્સુક બન્યા છે.

દેવતાઓ પરસ્પર વાર્તાલાપ કરે છે તેથી ઘણા વિમાસણમાં પડ્યા છે કે શ્રી નેમિકુમાર પોતાના ભુજાબળને પ્રકાશિત કરી શકશે કે કેમ? તે સમયે આકાશવાણી થઈ, “હે કૃષ્ણ! તમે આવી રીતે મહામાં આવીને કેમ વાત કરો છો?”

તેઓ (નેમિકુમાર) તો એક આંગળીથી મેરુપર્વતને ચલાયમાન કરી શકે એમ છે; વિના પ્રયત્નને તે આખી પૃથ્વીને હાથમાં ધારણ કરી શકે છે; સૂર્ય અને ચંદ્રને ફૂંકથી જ ઉડાડી દેવાની તેમનામાં શક્તિ છે; પગના તળિયાથી ગંગાના પૂરને સમાવી શકે છે.

બધા જ જિનેશ્વરો અતુલ બળવાળા હોય છે. એમનાથી બળદેવ, વાસુદેવ, પ્રતિવાસુદેવ બધા જ બળમાં ભિન્નતા હોય છે.

“હે રૂક્મણિના કંથ! તમારા બાહુને સ્થિર રાખજો. તમારા બાહુ બળશે તો તમારું બળ બેઠશે. બીજું શું? પ્રમાણ ધરો છો? કારણ કે તમારા જેવો અબૂઝ બીજો કોઈ નથી.”

કાલિય રાક્ષસ, કેશી અને કંસના કાળ એવા ગોપાલકૃષ્ણ આવા પ્રકારનાં વચનો સાંભળીને ચમક્યા. પછી બાંધવ સાથે મેઢાનમાં પ્રવેશ્યા. ત્યાં શ્રી નેમિકુમારે પોતાના અજેય ભુજાબળને પ્રકાશિત કર્યું.

કોટિ શિલાને જેમણે હીલાપૂર્વક ધારણ કરી છે, વળી અસુર રાજાની સર્વ લક્ષ્મીને જેમણે પ્રાપ્ત કરી છે એવા શ્રી નેમિનાથ ભગવાન કૃષ્ણની ભુજાને વાળવામાં, કેમબળ વેલડીને વાળવાની જેમ, જરા પણ વિલંબ કરતા નથી.

ત્યારપછી ત્રિભુવન જેમની છાયામાં રહે છે એવા શ્રી નેમિનાથ પ્રભુએ પોતાની બાહુને પ્રસારી પરંતુ બળદેવના બધું શ્રીકૃષ્ણના બળનું કાંઈ પણ પરિણામ આવતું નથી. નેમિનાથ ભગવાનની ભુજા વજ્રહંડની જેમ વળતી નથી.

સુજ્ઞાની એવા નેમિપ્રભુની ભુજાને વાળતા કૃષ્ણે પોતાના બન્ને

હાથ લાંબાવ્યા, પરંતુ વાંદરો જેમ વૃક્ષની ડાળી પર ચોંટી જાય તેમ કંસના કાળ એવા કૃષ્ણ નેમિપ્રભુના હાથ પર ચોંટી ગયા.

હર્ષિત થઈ ને કુમારો કૌલાહલ કરે છે; એથી ગિરનાર પર્વતની શુક્રાઓ ગાજે છે; સુરો અને અસુરો જયજયકાર કરે છે અને મસ્તક ઉપર ઘણી પુષ્પવૃષ્ટિ કરે છે.

ત્યારે કૃષ્ણ વિચારવા લાગ્યા કે આ મારા બંધુ મારાથી અધિક બલવંત છે. હૃલ્હલ એલું રાજ્ય મેં ઘણા પરિશ્રમથી મેળવ્યું છે તે આ કુમાર લીલામાત્રથી જ મેળવી લેશે.

શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ ક્ષમાવંત અને વિશેષ જ્ઞાની છે. વળી આ છુબ વડે ત્રિભુવનને પશુ જીતી લેશે. વળી તે ગંભીર અને અદ્વૈતાર્થી છે. એ વીર પુરુષ અવસરે પોતાના પ્રભાવને પ્રગટ કરશે.

એક જ ચિનગારી રૂના ઢગલાને બાળી નાખે છે, માટે ગોત્રી-ઓનો કેવો વિશ્વાસ ? વળી નેમિકુમારના પિતાનું જ આ સામ્રાજ્ય છે. એમણે જ મને સૌથી શુભવાન અને બળવાન સમજીને આપ્યું છે.

જે કદાચ નેમિનાથ ભગવાન પૃથ્વીમાં આસક્ત થાય તો ? આ વાત મને બહુ બાળે છે. શ્રીકૃષ્ણ એમ કહે છે ત્યારે આકાશ-વાણી દ્વારા દેવી મધુર વચ્ચનોથી કહે છે કે “હે સારંગપાણિ કૃષ્ણ ! તમે અરતિને ધારણ ન કરો.

“એ બાલકુમાર નેમિપ્રભુ તે પહેલાં જ સંયમના ભારને ધારણ કરશે અને શિવપુરનું રાજ્ય હોગવશે. તેમને તમારા રાજ્યનું કોઈ પ્રયોજન નથી.

“એમના ચિત્તમાં તરુણી વૃષ્ટ સમાન છે, ધન-કણ-કંચન અને રત્નોમાં એમને કોઈ પણ જાતની પ્રીતિ નથી. સો ઘડાથી ન્હાવા છતાં તેમને એક બિંદુ પાણી પણ લાગતું નથી”

આ વચ્ચનો સાંભળીને સુરારિ આનંદિત થયા. નેમિનાથ બંધુ સાથે નગરમાં ગયા. સર્વ યાદવ રાજાઓ આનંદિત થયા અને નિત્ય

નેમીશ્વરના ચરણકમળને નમવા લાગ્યા.

જેમણે ભુજાના બળથી શ્રીકૃષ્ણને ભૂત્યા છે, વળી કથાનરથ બળથી કામદેવને અવગણ્યો છે એવા ચાહવોના રાજા હે નેમિનાથ પ્રભુ ! ચતુર્વિધ સંઘ ઉપર કૃપા કરો.”

આ કૃતિને કવિએ ‘શ્રી નેમિનાથ ક્રીડા ચોપાઈ’ તરીકે ઓળખાવી છે તે યોગ્ય છે, કારણ કે તેમાં શ્રી નેમિનાથ ભગવાનની ‘પરાક્રમક્રીડાનું’ વર્ણન છે. નેમિનાથ અતુલ બળવાળા, પરાક્રમી હતા. તેમણે કોઈ ન વગાડી શકે એવો શંખ વગાડ્યો હતો. શ્રીકૃષ્ણ સાથેની ભુજાબળની સ્પર્ધામાં નેમિનાથે શ્રીકૃષ્ણની ભુજાને ક્ષણવારમાં વાળી દીધી હતી, જ્યારે કૃષ્ણ, નેમિનાથની ભુજાને વાળી શક્યા નહોતા. શ્રી નેમિનાથની આવી શક્તિ જોઈ કૃષ્ણને પોતાના રાજ્ય માટે સંશય થાય છે, પરંતુ તે સમયે આકાશવાણી થાય છે કે નેમિનાથને રાજ્યસત્તામાં રસ નથી. એમને કંચન અને કામિનીમાં રસ નથી. એ સ્ત્રીબાળી શ્રીકૃષ્ણને મનથી રાહત થાય છે. આ કાવ્યમાં કવિએ ગિરનાર પર્વતનું અને ત્યાંના ઉદ્યાનનું મનોહર વર્ણન કર્યું છે.

કવિએ આ કાવ્યમાં શ્રી નેમિનાથ પ્રભુનું કથાનક રસિક શૈલીએ ઉપમાદિ અલંકારો સહિત વર્ણવ્યું છે જે કવિની ઉચ્ચ કવિત્વશક્તિની પ્રતીતિ કરાવે છે.

• • •

(૩૮) શ્રી ઋષભદેવ ચરિત્ર

પહિલઈ ભવિધન સારથવાહ, દ્વતરસિ વરસઇ જિમ જલવાહું;
બીજઈ ભવિ પુષ્પિ યુગલ ધર્મિત્રીજઈ ભવિ સુરવર સૌધર્મિ. ૧

રિસહેસરૂ શુભ પઠત શુભંત;
પામઈ સંપદ ભવિક અનંત. આંકણી.

ચરિત્રઈ જન્મ મહાબલ રાઉ, અમરપુરી પંચમ ભાવિ કાઉ;
અઠઇ વર્ધરજંદ નરનાહુ, શ્રીમતિ કુમરી મનિ ઉછાહુ. ૨

રિસહેસરૂ...૦

પામઈ.. ૦ આંકણી.

સત્તમ ભવિ પ્રભુ યુગલિ મઝારી, અમર હુયઈ અઠમ અવતારી;
નવમઈ કેસવુ વિલા ગેહુ, નિપુણ પડી ગઈ સુણિવર દેહુ. ૪
રિસહેસરૂ-

હસમઈ ભવિ અચ્યુત સુરલોગિ, વીરસુવિલસઈ નવ નવ ભોગિ,
ભવ એકાદશસુ મનિ આણિવઈ, વધર નાહુ ચક્કાણિવ ભણિ. ૪
રિસહેસરૂ-

અઈદહુ રતન નવનિધિ આધારૂ, અઈસઈ સહસ રમણિ ભરતારૂ;
આરસમઈ ભવિ પુણ્ય પ્રમાણિ, પ્રભુ પુહતઈ સંવટક વિમાણિ. ૫
રિસહેસરૂ.

મતિ ઉપજઈ રાશુ ન રીસ, સાગર પૂરઈ તહિ તેત્રીસ;
ભાવભલી પરિ ભવિક વધારિ, તેરસમઈ ભવુ હિવ અવધારિ. ૬
રિસહેસરૂ-

જિણિ દિણિ સ્વામિ ન સેવકુ કોઈ, જિણુ દિણિ
મઠ ગઠ ગેહન હોઈ;
જિણિ દિણિ નગર ન આમ વિભાગ, તિણિ દિણિ
ભૂમિ ભણુઈ ઇકખાશુ. ૭
રિસહેસરૂ-

તહિં કુલશુર સિરિ નાભિ પ્રસિદ્ધ;
મરૂદેવી તસુ ધરણિ વિસુધ્ધ;
તસુ ઉવરિહિં અરિહંત અવતાર,
ત્રિભુવન જનમનિ જય જય કારુ. ૮
ધન્ય ધરાતલિ નાભિ નરિંદુ,
જિણુ ભયઈ સિરિ રિસહ જિણિંદુ. આંકણી.

ઐવ બહુલ અરૂઠમિ જિણુ જરમુ,
કુમરિ કરધં છાપન નિય કરમુ,
મિલિય મેરૂગિરિ અમરહં કોઠિ,
રહવહ કરધં મોટધં મન કોઠિ. ૯ ધન્યધરા.

પઉઢધં ઝોલી જલહલ મલ્લ,
હસધં હસાવધં અરિયણુ સલ્લ,
બધંસધં બાપ તણુધં અચ્છંગિ,
આલિંગનુ દિધં અંગોઅંગિ. ૧૦ ધન્યધરા.

સ્વામી સમે પીમાલી હાથિ,
અમરાધિપતિ ચલિઉં સુર સાથિ,
બહુ શુભવંતઉં બુધિ વિસાહુ,
દિનિ દિનિ વસધા વાધધં બાહુ. ૧૧ ધન્યધરા.

લડથક તે પગિ ચાલધં ચપલ,
બધંડી માધં પલાણુધં સબલ,
અવિક્ત વચ્ચનિ વધારધં મોહ,
તે ન ગમધં જે માંડધં દ્રોહ. ૧૨ ધન્યધરા.

આડધં ચડી દિખાડધં કંભ, જલકલ તઉં ઢોલધં જલકુંભ;
ઉન્નતા મૂગ પૂઢિધં જાધં, ઉડત પંખી ધારવી ધાધં. ૧૩
ધન્યધરા.

તેધં જિકરધં જં મનહ સુહાધં, ભમધં સુખીજા બાલક માહિ;
બાલક રૂપી આવ્યા મનમેલી, સુરવર કુંચર કરાવધં કેલિ. ૧૪
ધન્યધરા.

નાચધં ઝોકુ હુધં નવમોર, મલ્લ કલાંકે કૂંજધં ઘોર,
ગાયણુ રૂપિ ધરધં તે તાલ, વાનર વેસિહી ઢોલધં ઠાલ. ૧૫
ધન્યધરા.

મહિષ હ્રુઇ તે ડોહઇ નીર, તરૂસિરિ યઇઠા યોલઇ કીર,
મંથર ગતિઇ ચાલઇ તે હંસ, લમર લણીઇ કિકોરઇ વંસ. ૧૬

ધન્યધરા.

જીહ સાહમી સ્વામી દિઇ દ્રષ્ટિ, અમૃત તણી તે માનઇ દષ્ટિ;
રમલિ કરંતઉ દેખી માય, રિસહેસડ મનિ હરિજી ન માઇ. ૧૭

ધન્યધરા.

ઇણિ પરિ વીતઉ બાલક કાલ, મહન મહિપતિ માંડિઉ તાલ,
જિજીવર યૌવનિ વાધિઉ પ્રાણ, પંચ ધનુષ શતદેહ પ્રમાણ. ૧૮

ધન્યધરા.

જગપતિ યૌવન બાણી, દેવત ક્ષણ કરિવા આવઇ;
સવ પરિણીઇ સ્વામિ સુમંગલા નંદા, ધવલ દિવારઇ દેવીવૃંદ. ૧૯

ધન્યધરા.

નયન સદૃણી ઉ નિરખિય નારિ, નવરસ નાવઇ નાલિ દુઆરિ;
માઠી મરૂદેવી દિઇ આસીસ, સઇ સાજે પસરે સવિ હીસ. ૨૦

ધન્યધરા.

લાડકોડ પૂરી પુરૂત, પ્રભુ પ્રભુમી નિય ઠાણિ પહૂત;
બાલપણા લગ અંગિ ન રોગ, ભુજઇ નાથુ નિરંતર લોગ. ૨૧

ધન્યધરા.

ભરહ પમુહ બયા સઉપુત્ર, જેહઇ-કેકા શુરુય ચરિવ;
બંભી સુંદરી બેટી બેઉ, ઇણિ પરિ પસરિઉ દેવદંદેવ. ૨૨

ધન્યધરા.

અવસરિ આવઇ અમરહં રાઉ, ચાલઇ નવલ નીસાણે ધાઉ;
છત્ર ધરઇ સિરિ ઢાલઇ અમર, રિસહરાઉ સેવઇ સવિ અમર. ૨૩

કદપદ્મ ને દેતા સહૂય, સસુરઇ હીઠઇ જિમ કુલ વહૂય;
તે સવિ થાકા હૂઇ ઉદાસ, તઉ પરમેસર પૂરકે આસ. ૨૪

ધન્યધરા.

પ્રકટી વણ્ણ અકારહં રીતિ, પ્રકટી પાયક નાયક નીતિ;
પ્રકટિયાં શિદ્ધપક્ષા વિજ્ઞાન, તઉ સંવચ્છર દીધઉં દાતુ. ૨૫
ધન્યધરા.

બેટા વહિંચી આપ્યુ રાજ, લોક તણા સવિ કીધા કાજ;
તઉ ઉપાડિઉ સંયમ ભારૂ, વરિસ દિવસિ પામિઉ આહારૂ. ૨૬
ધન્યધરા.

વરિસ સહસિ પુણુ કેવલનાણુ, બિહુ પરિ બોલઇં ધર્મ સુખાણુ;
અઠરાસી થાપ્યા ગણધાર, કરઇં સુદેસિ વિદેસિ વિહારુ. ૨૭
સચરાચરિ જગિ અતિ આણુંદુ, ઉઠયઉ નાહુ નવલ્લઉ ચંદુ. આંકણી.
તિન્નિ રચઇં સુરવર પ્રાકાર, બઇંસઇં હરખિત પરિવહ બાર,
જિનવર વરિસઇં નવરસ વાણિ, લોક તણાં મન આણઇં કાણિ. ૨૮
ભાંજઇં ભવિકતણા સંદેહ, વિસમ પવન જિમ ટાલઇં મેહ,
મોહમદ ન મિહુ મોટઇં માનુ, સસિ તારા જિમ સૂર વિમાનુ. ૨૯
જિહાં વિહરઇં તિહાં વારઇં ઇતિ, ગજસિંહ માંડઇં નવલી પ્રીતિ,
વઇર વિરોધ ન વાધઇં વ્યાધિ, ડમરિ દુકાલિ ન કઇં અસમાધિ. ૩૦
વાઇં શીતલ સુરભિ સમીર, માગ્યા મુકઇં જલધર નીર,
ઋતુ અવિરત સુખાવઇં લોક, જગચુરુ નામિઇં નાસઇં શોક. ૩૧
અણવાયા વાજઇં નીસાણુ, પુષ્પવૃન્દિ પુણુ ચુડાં જાણુ,
સિરિ છત્ર ત્રય અમર અપાર, ધર્મચક્ર ઘયવડ વિસ્તાર. ૩૨
પ્રભુ નવકમલિ નિવેસઇં પાય, સેવઇં ચઉવિહુ દેવ નિકાય,
તરૂવર નમઇં સવે સુવિહિત, ફિરઇં પ્રદક્ષિણા વિહગ વિનીત. ૩૩
હૂઇં નિકંટક સઘલી વાટ, પઠઇં પવાડી હરિ જિમ ભાટ,
ભય વારણુ ભૂતલિ ભગવંત, કરઇં વિહારૂ નિતુ અરિહંત. ૩૪
વિશતિ પૂરવ લક્ષ કુમાર, ત્રિસઠિ લક્ષ નરપતિ વ્યાપાર,
સંયમુ એકુ જિ પૂરવ લક્ષ, પાછર્ પુહતઉ મુક્તિ અગ્રક્ષ. ૩૫

મદન દહન જે હુઈ ઇસાણુ લક્ષ્મિપતિ જે પુરુષ પુરાણુ,
સ્રષ્ટિ કરઈ ક્રદ્ધા સવિવેકુ, દેવ કહુ તે એહુ જિ એકુ. ૩૬
સિરિ રિસહેસરુ તણુઈ ચરિત્રુ, પદઈ શુભઈ જે નિશ્ચલ ચિંતુ,
વિપદ સવે તસ નાસઈ' દ્વરિ, વિલસઈ' સંપદ પગિપગિ પૂરી. ૩૭

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી ઋષભદેવ ચંદ્રપદ.

વિવરણ

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ જે ચોપાઈઓની રચના કરી છે. તેમાં શ્રી ઋષભદેવ વિશેની ચોપાઈ પણ મળે છે. આ ચોપાઈમાં કવિ કહે છે :

“શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુ પ્રથમ ભવમાં ધના સાર્થવાહ હતા. જેમ. મેઘ વરસાદ વરસાવે તેમ તેમણે સુપાત્રને ધીનું' દાન આપ્યું' હતું'. બીજા ભવમાં તેઓ યુગલિક હતા. ત્રીજા ભવમાં સૌધર્મ' દેવલોકમાં એક દેવતા થયા.

શ્રી રિસહેશ્વરના ગુણોને જે ભણે છે, ગણે છે તે ભવ્ય ભવો. અનંત સંપદ અર્થાત્ સુખને પામે છે.

ચોથા ભવમાં પ્રભુ મહાબલ રાજા હતા. પાંચમા ભવમાં સ્વર્ગ-પુરીમાં દેવ હતા. છઠ્ઠા ભવમાં વજ્રજંઘ નરનાથ થયા. તે ભવમાં તેમના પ્રત્યે શ્રીમતી કુમારીનાં મનમાં અત્યંત રોનેહ થયો હતો.

સાતમા ભવમાં પ્રભુ યુગલિક હતા. આઠમા ભવમાં તેઓ દેવ થયા. નવમા ભવમાં કેસવ વૈદ્ય થયા. તે ભવમાં રોગયુક્ત-સુનિવરના દેહની તેમણે વૈયાવચ્ચ કરી હતી.

દસમા ભવમાં તેઓ અમ્યુત દેવલોકમાં હતા અને નવા નવ઼ લોગવિલાસમાં રક્ત હતા. અગિયારમા ભવમાં તેઓ વજ્રનાથ ચક્ર-વર્તી' થયા. તેઓ ચૌદ રત્ન અને નવ રત્નોના આધાર હતા. ૧૪ હજાર રમણીઓના ભરતાર હતા. બારમા ભવમાં પોતાના પુણ્ય અનુસાર તેઓ સર્વાર્થ' વિમાનમાં પહોંચ્યા.

રાગદ્વેષરહિત બુદ્ધિવાળા તેઓએ આયુધ્યના તેત્રીસ સાગરોપમ પૂર્ણ કર્યાં. તેઓ વિશુદ્ધ ભાવવાળા હતા. હવે તેમનો તેરમો ભવ જોઈએ.

જે દિવસે સ્વામી-સેવક-ભાવ ન હતો, જે દિવસે ગઢમઢ મંદિર કાંઈ ન હતું, જે દિવસે નગર, ગામ કે વિભાગ ન હતા તે દિવસે ભૂમિ ઉપર ઇક્ષ્વાકુઓ હતા. ત્યાં કુલકર તરીકે નાભિરાજ પ્રસિદ્ધ હતા. તેમનાં ધર્મપત્ની શીલવાન એવા મરુદેવી હતાં. તેમની કુક્ષિમાં અરિહંત પ્રભુનો અવતાર હતો. તેમના જન્મથી ત્રિભુવનમાં જય-જયકાર થયો.

પૃથ્વીતલ ઉપર નાભિરાજ ધન્ય થયા, કારણ કે તેમના ઘરે શ્રી ઋષભપ્રભુનો જન્મ થયો.

ચૈત્ર વદ આઠમના દિને પ્રભુજી જન્મ્યા તે જાણી છાપન દિક્ કુમારિકાઓ પોતપોતાનાં કાર્યો કરવા આવી પહોંચી. મેરુપર્વત ઉપર કરોડો દેવતાઓ ભેગા થયા અને તેઓએ ઘણા કોડથી પ્રભુજીને સ્નાન કરાવ્યું.

શ્રી ઋષભકુમારને હાથમાં લઈને ઇન્દ્ર દેવો સાથે આજ્યા. બહુ શુભવર્ત અને વિશાલ બુદ્ધિમાન બાળક એવા શ્રી ઋષભકુમાર પૃથ્વી ઉપર દિવસે દિવસે વધવા લાગ્યા.

દેહીધ્યમાન પારણામાં તેઓ પોઢે છે. શત્રુઓના શલ્યને તેઓ હસે છે અને હસાવે છે. પિતાના ખોળામાં બેસે છે ત્યારે પિતા અંગે અંગમાં આલિંગન આપે છે.

ચપલ એવા બાલપ્રભુ લડથડતે પગે ચાલે છે, છ ધાવમાતા વડે પાલનપોષણ કરાય છે, અસ્પષ્ટ વચનો (કાલીચેલી ભાષા) વડે તેઓ મોહને વધારે છે. જે દ્રોહ રાખે છે તે એમને ગમતો નથી. તેઓ રીસ કરીને દંભ દેખાડે છે; જળથી પૂર્ણ કુંભને ઢાળી નાંખે છે; દોડતા એવા મૃગની પાછળ દોડે છે; ભીડતા પંખીઓને પકડવા માટે દોડે છે.

તેઓ જે કાંઈ કરે છે તે બધાંને ગમે છે; બીજાં બાળકો સાથે

લભે છે. બાળક બનીને દેવતાઓ પણ આવે છે અને કુંવર ઋષભ સાથે સુકત મનથી રમે છે.

‘કચારેક કોઈ દેવ મયૂર બનીને નાચે છે; મદ્દોની કળા કરી ધરાને ધ્રુજવે છે, ગીતો ગાવા સાથે તાલ પણ આપે છે. વળી કોઈક દેવ વાનર બનીને ડાળ ઉપર ડાલે છે. કોઈક ભેંસ બનીને નિર્મળ જળને ડહોળું બનાવી નાંખે છે; વૃક્ષો ઉપર બેસીને મધુર ખવાજ કરે છે; હંસ બનીને ધીમી ધીમી ગતિએ ચાલે છે; લમરા બનીને શુંભરવ કરે છે.

જે હસીને સ્વામી શ્રી ઋષભ તરફ દ્રષ્ટિ કરે છે તેમને તે અમૃતમય દ્રષ્ટિથી જુએ છે. રમતા એવા ઋષભકુમાર જોઈને માતાના મનમાં હર્ષ સમાતો નથી.

આ રીતે પ્રભુ શ્રી ઋષભકુમારનો બાહ્યકાળ પસાર થઈ ગયો. તેથી કામદેવે પોતાના તાલનો પ્રારંભ કર્યો. યૌવનમાં પ્રભુનું બળ વધ્યું અને પાંચ સો ધનુષ્યપ્રમાણુ દેહવાળા તેઓ થયા.

જગતપતિ જિનેશ્વરના યૌવનને જાણીને દેવતાઓ ઉત્સવ કરવા આવે છે સુમંગલા અને સુનંદાની રાત્રિવસ દેવીઓ સેવા કરે છે, અને સુનંદા શ્રી ઋષભકુમારને પરણે છે.

સુંદર એવાં નયનોથી નારીઓ જુએ છે, જાણે નાલિરાજના દ્વારે નવ રસ પ્રગટ્યા છે. મરુદેવી માતા આશિષ આપે છે. સર્વ-દિશાઓના લોકો આનંદિત થાય છે.

પ્રભુના લાડકોડ પૂર્ણ કરીને, પ્રભુને પ્રણામ કરીને ઈંદ્ર પોતાને સ્થાને જાય છે. બાહ્યપણથી જ અંગમાં રોગ નથી તેથી નાથ નિરંતર લોગોને લોગવે છે.

ચારિત્રાદિ ગુણોથી મહાન એવા ભરતરાજાદિ સો પુત્રો થયા. વળી બ્રાહ્મી અને સુંદરી નામની બે પુત્રીઓ થઈ. આ શ્રી પ્રભુજીનો પરિવાર હતો.

અવસરને બાણીને હેવોના રાબા ઇન્દ્ર સુન્દર ધ્વનિ કરતાં ત્યાં આવ્યા. પ્રભુના મસ્તક ઉપર છત્રને ધારણ કર્યું અને બન્ને બાજુ આમર વીંઝવા લાગ્યા. આમ બધા હેવો શ્રી ઋષભપ્રભુની સેવા કરવા લાગ્યા.

જ્યારે કલ્પવૃક્ષો ફળો આપતાં બંધ થયાં અને હેવહેવીઓ કુળવધૂઓની જેમ દેખાવા લાગ્યાં; સર્વે જનો યાત્રીને ઉદ્દાસ થઈ ગયા. ત્યારે પરમાત્માએ તેમની આશાઓને પૂર્ણ કરી.

અદાર પ્રકારની ભત્તિ પ્રગટ થઈ. રક્ષણ કરનારા શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુની નીતિ પ્રગટ થઈ. શિલ્પકલા અને વિજ્ઞાન પણ પ્રગટ થયાં ત્યારપછી પ્રભુએ સંવત્સર હાન આપ્યું.

તેમણે પુત્રોને રાજ્યલક્ષ્મી વહેંચી આપી. સર્વ જનોનાં સર્વ કાર્યો કરી આપ્યાં. પછી પ્રભુએ સંયમના ભારને ઉપાડ્યો. એક વરસ પછી પ્રભુએ આહાર ગ્રહણ કર્યો.

એક હજાર વર્ષ પછી પ્રભુને કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. કેવલ-જ્ઞાની પ્રભુએ બે પ્રકારે (દેશતઃ અને સર્વતઃ) ધર્મોપદેશ આપ્યો. ચોર્યાસી ગણધરોની સ્થાપના કરી અને સ્વદેશ તથા વિદેશમાં વિહાર કરવા લાગ્યા.

સચરાચર જગતને અત્યંત આનંદ થયો, બાણે નાથ નવા ચંદ્રરૂપે ઉદિત થયા. ઇન્દ્રે ત્રણ ગઢની રચના કરી. તેમાં બાર પર્વતો હર્ષિત થઈને બેસે છે. નવા નવા રસથી યુક્ત વાણી પ્રભુ વરસાવે છે ભવ્યજીવોનાં ચંચલ મનને સ્થિર કરે છે.

જેમ પ્રચંડ પવન વાહળાંને વિખેરી નાંખે છે, તેમ પ્રભુએ ભવિકોના સંદેહને દૂર કર્યાં છે. જેમ સૂર્ય વિમાનમાં ચંદ્ર અને તારા પ્રગટ દેખાતા નથી, તેમ હવે ભવ્યજનોમાં મોહ અને મદ્દ મોટા પ્રમાણમાં રહેતા નથી.

પ્રભુ જ્યાં જ્યાં વિચરે છે ત્યાં ત્યાં ઇતિ (મરકી વગેરે)નું નિવારણ થાય છે. હાથી અને સિંહ નવી પ્રીતિનો આરંભ કરે છે.

વિરોધ અને વ્યાધિઓ વધતા નથી. યુદ્ધ અને દુઃકાળથી લોકોમાં કેઈ પણ પ્રકારની અસમાધિ-અશાંતિ થતી નથી.

શીતલ અને સુગંધિત વાયુ વાય છે. જ્યારે લોકો ઇચ્છે ત્યારે વાદળોનો જળ આપે છે. છયે ઋતુઓ નિરંતર લોકોને સુખ ઉપજાવે છે. જગતશુરુના નામના પ્રભાવથી જ શોક નાશ પામે છે. વગાડવામાં આવ્યાં ન હોય છતાં વાજિંત્રો વાગે છે. પ્રભુ જ્યાં જ્યાં વિચરે છે ત્યાં ત્યાં ઘૂંટણ સુધી પુષ્પવૃષ્ટિ થાય છે. એમના મસ્તક ઉપર ત્રણ છત્ર શોભે છે અને આમરો વીંઝાય છે. દ્વજપટ ઉપર ધર્મચક્ર વિસ્તાર પામે છે.

નવકમલો પર પ્રભુ ચરણોને સ્થાપિત કરે છે. ચારે નિકાયના દેવો પ્રભુને સેવે છે. વૃક્ષો પણ પ્રભુની પાસે નમે છે તે વાત સર્વ જાણે છે. વિનીત પક્ષીઓ પણ પ્રભુને પ્રદક્ષિણા આપે છે.

પ્રભુ જે માગે વિચરે છે તે માગે નિષ્કંટક બને છે, ભાટ-ચારણની જેમ ઇંદ્ર પ્રભુનો સ્તુતિપાઠ કરે છે. લયવારણ અરિહંત ભગવંત ભૂતલ ઉપર નિત્ય વિહાર કરે છે.

વીસ લાખ પૂર્વ કુમારપણામાં, ૬૩ લાખ પૂર્વ રાજકાર્ય કરવામાં અને એક લાખ પૂર્વ સંયમમાં એમણે પસાર કર્યાં. પછીથી અલક્ષ એવી સુક્રિતમાં તેઓ પહોંચ્યા.

શંકર મહાનને બાળે છે, લક્ષ્મીપતિ પુરાણપુરુષ અર્થાત્ વિષ્ણુ-રૂપે જગતનું રક્ષણ કરે છે. બ્રહ્મા વિવેકચુકત સૃષ્ટિનું સર્જન કરે છે. આ એક જ દેવ છે જે ત્રણેનું કાર્ય કરે છે.

શ્રી ઋષભદેવના ચરિત્રને જોઈ લાણે છે, નિશ્ચલ ચિત્તથી જેઓ ચિંતન કરે છે તેમની સર્વ વિપત્તિઓ નાશ પામે છે, પ્રભુના પગલે પગલે તેમને સુખ પ્રાપ્ત થાય છે.”

ઠગ કડીની આ ચોપાઈમાં કવિએ આરંભ ઋષભદેવના પૂર્વ જીવોથી કર્યો છે. તીર્થંકર પરમાત્માના સમકિતની પ્રાપ્તિ પછીના

લવની સુખ્યત્વે ગણના થાય છે. એ પ્રમાણે ઋષભદેવના બાર લવનું કવિએ આરંભની છ કડીમાં વર્ણન કર્યું છે અને સાતમી કડીથી ઋષભદેવનાં લવનું વર્ણન ચાલુ થાય છે. એમાં કવિએ રચવન, જન્મ, શિક્ષા, કેવલજ્ઞાન અને નિર્વાણ એ તીર્થંકર ભગવાનનાં પાંચ સુખ્ય કલ્યાણકૌનાં વર્ણન સાથે ઋષભદેવનાં માતા-પિતા, પત્નીઓ, સો પુત્રો, બે પુત્રીઓ ઇત્યાદિનો નિર્દેશ પણ કર્યો છે. બાલ ઋષભ-કુમારને રમાડવા માટે દેવે કેવાં કેવાં બાલસુલભ ક્રીડાયોગ્ય રૂપો ધારણ કરે છે તેનું ૧૪ થી ૧૭ કડીમાં મનોહર કલ્પનાયુક્ત નિરૂપણ થયું છે. શ્રી ઋષભકુમારના ગૃહસ્થ જીવનની વિગતો પણ કવિએ સંક્ષેપમાં વર્ણવી છે, જેમાં એમણે માનવજાતને શિક્ષાદિ કલાઓ, સામાજિક નીતિ તથા અસિ, મસિ, કૃષિ શીખવ્યાં તથા લોકોને સુસંસ્કૃત બનાવ્યા તેનો નિર્દેશ પણ થયેલો છે. શિક્ષા, સમવસરણમાં દેવે દ્વારા થતાં પ્રાતિહાર્યો, તીર્થંકરના અતિથયો તથા કેવલજ્ઞાન-નિર્વાણના નિરૂપણ પછી અંતિમ કડીઓમાં કવિએ આ ચારિત્રના શ્રવણકીર્તનનો મહિમા દર્શાવ્યો છે.

આમ, ઋષભદેવ ભગવાનના લઘુ ચરિત્ર જેવી પ્રાસાનુપ્રસ-યુક્ત, પ્રસાદશુભ્રથી સભર આ ચોપાઈ માહિતીસભર અને આસ્વાદ્ય બની છે.

(૩૬) ત્રોટક બ ધેન શ્રી નેમિ સ્તુતિ:

ઋતુરાયઉ પુહત્તઉ પુહવિતલે, પરિપૂરિય પાયવ કુલિલ ફલે;
વલ્લિય પક્ષિય કૌઇલિ કેલિરસં, મલ્લિ સુક્કઇ માલ્લિલિ મલ્લિ વિસં. ૧
અલવેસર તરુતલિ રમઇ જલો, અંકારિહિ મોહઇ ભમર ગણો,
નારંગી કરણી કેલિ ઝલી, વનિ વિહસઇ વેલિલ વલિલ કલી. ૨
નરનારિ મિલી ગિરિનાર તલે, સવિ ખિલ્લઇ અંકોખલીય ઝલે;
હરિરમલ્લિ રમાડઇ નેમિ જિલ્લુ, પુલ્લ નેમિ ન ભજજઇ વજજમલ્લુ. ૩

જલિ ગલતઇ અંગિસુ તીર ગયલ, ઘણુ ઉચ્છવ યાદવ હ્રીયઇ ભયલ,
 સત્યભામા રુપિણિ રંભ જાવતી, બહુ બુદ્ધિ બોલઇ શાબવતી. ૪

તુલ બંધવ તરૂણી સહસ ઘણી, નવિ ઇક્કઇ પામિય તઇ રમણી,
 વિણુ ઘરણી ઇક્કલ લાજ નહી, હિવ દેવર માનિ વિવાહ સહી. ૫

ઇમ બુદ્ધીય અંતેઉરીય બહુ, મન્નાવઇ માંડ વિવાહુ પહુ,
 ધૂયા ઉગસેનહ રાયતણી, હરિમગ્ધઇ રાગુલ નેમિ ભણી. ૬

આભરણુ ઝમાલિઇ દેહુ જડી, પરણેવા આલિઉ રતિય ચડી,
 માડીમનિ પૂગી રંગુરલી, યાદવ કુલ છાપન કોઠિ મિલી. ૭

શુણુ કિન્નર ગાઇ નેમિતણા, સવિ મિલીય પુરંદર ઇંકમણા,
 નહિ નમ્મઇ અપ્સર નિપ્પસર, સિરિ સોહઇ સ્વામીય છત્તવર. ૮

કરિસિમ્મિરિ થોરંધાર ભરે, આરીસા દીસઇ વિજજવરે,
 જિમ જલહર વરસઇ કલયજલ, કરિદ્ર લાવાનલ નકુંવલ. ૯

નિસુણિ નિનદહ ઠંભરય, શુહિરઇ સરિ ગવ્યિક અંભરય,
 સોહો ગિહિરુવિહિ રંભજિસી, વર પિપિય રાજલ હરિખિ હસી. ૧૦

નવ જુવણુ જલહર સામલઓ, નેમિસર નિમ્મલ શુણુ નિલઓ,
 સંપતક સામી સમી સસુર ઘરે, પસુ પદ્મિય વિલવઇ કરૂણ સરે. ૧૧

તે જાંપઇ નિય નિય ભાસ, ગ્રહી વિન્નંતી સંભલિ અરહરહી,
 પોકારઇ સાહલિ સવિ હરિણા, કઇ જીવિય જિણુવર કરિ કરૂણા. ૧૨

વનિ વસઇ વિણાસન કુણહ કરઇ, જઇ લહઇ તુ સુકકીય આરિ ચરઇ;
 વિણુ પાણિય પવનિહિ પ્રાણુ ધરઇ,
 કુણિ દ્વષણિ સામીય હરિણુમરઇ. ૧૩

રમણિ રલિ રન્ના જીવ સવે પર પિ હિઇંહિ પોસઇ અપ્પલવે,
 તીહઇ નરય પડંતા કુણુ સરણુ,
 ઇમ ચિંતઇ નિયમણિ નેમિ જિણુ. ૧૪

મનિ કરૂણા આણીય અતિહિ ઘણી, મૂંકાવઇ મૃગ સવિ સુકિત ઘણી,
 રહુવાલિય અલિલઉ નેમી પહુ, મન્નાવઇ જોડી હત્ય સહુ. ૧૫.

પગિલાગા કદંવ જિમ સવિ જદંવ છંડીય સયલ સંસારિ,
 નવિ હિયડહં સદિલય નેહ ગહિલિલિ રાધમર્ધ વરનારિ.' ૧૬
 ઉમાહુઉ અંગિધહિં હિયડા રંગિહિ, સિવ ઉપરિ સંધાણુ,
 મણિ મૂંકિઉ મચ્છર દિધં સંવચ્છર, સ્વામિ નિરંતર દાન. ૧૬
 સુરનર વરિ જુત્તઉ જિલુવર પત્તઉ ગિરિ ગિરનારહં શૃંગિ,
 લાવવાસ વિગોડિય મનમથ મોડિય, લિધં સંજમ મણુ રંગિ;
 તપ તેજિ ઝલક્કધં ગણિ નં ચુક્કધં ઉલક્કધં આપાણુ,
 દિનિ અઉપનિ પામીય, ગજગતિ ગામીય, સ્વામી કેવલનાણુ. ૧૭
 તવ મિલિય સુરેસરુ સવિ અલવેસર, સમ્મોસરણુ કરંતિ,
 ઉસીસાં કંતિહિ દિલ્લયર ત્રંતિહિ, નિસિ તિમિર ન હુક્કંતિ,
 નિસાણુ હનિનદંહિં, લેરિય સદંહિં ગલિજય ગયણુ વિલાગ,
 વેમાણિય વંતર નમધં નિરંતર, સુર પરમેસર પાગ. ૧૮
 વંદિય ગોવિંદિહિ મન આણુંદિહિ, સિંહાસણિહિ ખર્ધકું,
 નવનવ રસ વાણિય અમિય સમાણિય, જલહર જિમ જિલુ વુદંકું,
 સિંઈ સહિય સમાણિય રાજલ રાણિય લેઈ સંજમભાર,
 પ્રીય વયણિ નિસતીય વિસય વિસ્તીય, તિણિ તલથો સંસાર. ૧૯
 સોરીપુરિ જિમ્મુ જમ્મ વરિસ સય તિન્નિ કુઆરો,
 પરિણેવા આલ્યો દિદંક સંસાર અસારો,
 ગયઉ સગિરિવર શૃંગિ રંગિ સંજમ સિરિ આણિય,
 સંવચ્છર સયસત્ત હૂઉ સો કેવલ નાણિય,
 રાજલલલેવિ અગ્નિ કરિય, સિદ્ધિનયરિ વિલસંતિહું સહું,
 દિઉ દેઉ દુક્કંપહલ નિદંલણુ સિરિ સમગ્ર સિરિ નેમિ પહું. ૨૦
 ધતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી ત્રોટકખંધેન શ્રી નેમિસ્તુતિ.

વિવરણુ

કવિ જયશેખરસૂરિ નેમિનાથ ભગવાનની સ્તુતિ વસંતઋતુના
 છુનથી કરે છે, કારણ કે તેવી માદક ઋતુમાં પણ નેમિનાથ કામા-
 મ-૨૩

સક્ત થતા નથી. કવિ લખે છે :

“વસંતઋતુ પૃથ્વીતલ ઉપર આવી પહોંચી. વૃક્ષો ફૂલ અને ફળથી ફલિત થઈ ગયાં. કોકિલ પંખીનો કેલિરસ વખાણવાલાયક થાય છે. માનવતી સ્ત્રીઓ મનમાંથી માનરૂપ વિષનો ત્યાગ કરે છે.

કલ્પવૃક્ષની છાયામાં લોકો રમે છે. ભમરાઓ ગુંબારવ વડે મનને મોહે છે, નારંગી અને કરણી કેલિમાં મસ્ત છે, અને વનમાં વેઉલ, બકુલની ઠળીઓ ખીલે છે.

ગિરનાર પર્વતની તળેટીમાં નરનારીઓ લેળાં મળે છે. ઝરણાં-ઓના જળમાં સર્વ રમે છે. કૃષ્ણની રમણીઓ રુક્મિણી આદિ નેમિકુમારને રમાડે છે, છતાં પણ નેમિકુમારનું મન વજ્રસમાન ચલિત થતું નથી.

જલક્રીડા કરવાથી અંગોમાંથી ટપકતા જલ સાથે તેઓ કિનારે ગયા. યાદવોનાં હૈયામાં ઘણો ઉત્સવ થયો. સત્યભામા, રુક્મિણી, રંભા, જંબવતી, શંખવતી વગેરે રાણીઓ બહુ ચાતુર્યથી બોલવા લાગી :

‘હે દિવર ! તમારા ભાઈ હજાર સ્ત્રીઓના સ્વામી છે. તમે એક પણ રમણીને પ્રાપ્ત કરી નહીં. ગૃહિણી વિના એકલા માણસની કોઈ પ્રતિષ્ઠા નથી. માટે હે દેવર ! હમણાં તમે વિવાહ માટે માની જાઓ.’

આ પ્રમાણે કહીને અંતપુરની રાણીઓ પ્રભુને વિવાહને માટે મનાવે છે. ત્યારપછી ઉગ્રસેન રાજાની કુંવરી રાજુલને નેમિકુમાર સાથે વિવાહ માટે કૃષ્ણે સ્વીકારી.

ઝળકતાં આસરણોને દેહ ઉપર ધારણ કરીને, રથ ઉપર ચડીને નેમિનાથ પરણવા આદ્યા. માતાના મનમાં આનંદનો રંગ ઉલરાયો, એ અવસરે છાપન કરોડ યાદવો એકત્ર થયા.

કિન્નરો નેમિનાથ ભગવાનના ગુણો ગાય છે. બધા ઈંદ્રો એક મનવાળા થઈને મળે છે. આકાશમાં અપ્સરાઓ નૃત્ય કરે છે.

સ્વામીના મસ્તક ઉપર સુંદર છત્ર શોભે છે.

સાર્વિક ભાવના ઉદયથી હાથમાં જલકણો શોભે છે. દર્પણો વિદ્યુત જેવા દેખાય છે. જાણે મેઘ સુવર્ણરૂપી જળને વરસાવે છે અને દરિદ્રતારૂપી દાવાનલનું ખળ નાશ પમાડે છે.

વાજિંત્રોનો આડંબરપૂર્વક અવાજ ચારે બાજુ ફેલાય છે. બે ગાઉ સુધી આઠાશમાં અને ગુફાઓમાં એ શબ્દ ફેલાતો હતો. ગૃહસ્થાવાસમાં શોભતા નેમિકુમારને જોઈને રાંભા સમાન સુંદર રાજુલ હરખે છે.

નવયૌવનથી સુક્ત, મેઘ સમાન શ્યામ વર્ણવાળા અને નિર્મળ શુણોના સમૂહથી સુક્ત, શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ સમીપમાં રહેલા સસરાના ઘરે પહોંચે છે, ત્યાં પશુપક્ષીઓ ઠરુણ સ્વરે વિલાપ કરે છે.

તે પશુઓ પોતપોતાની ભાષામાં કહે છે કે ‘હે પ્રભુ ! અમારી ‘વિન’તીને સાંભળો.’ બધાં હરણો વ્યાકુળ થઈને પોકાર કરે છે કે ‘હે જિનવર ! કરુણા કરીને અમને જીવિતદાન આપો.’

હરણો વનમાં વસે છે અને કોઈને પણ હાનિ પહોંચાડતાં નથી. જો મળે તો સૂકું ઘાસ ચરે છે. નિર્દોષ એવાં તેઓ હમણાં પાણી અને પવન વિના પ્રાણોને ધારણ કરે છે. આ જોઈ નેમિપ્રભુ વિચારે છે કે કયા દોષોના કારણે આ હરણોને મારવામાં આવશે ?

સર્વ જીવો રમણીરસમાં રક્ત રહીને આ સંસારમાં પરપિંડો વડે પોતાનું પોષણ કરે છે. નરકમાં પડતા જીવોને કોણ શરણરૂપ અપનશે ? આ પ્રમાણે શ્રી નેમિ જિનેશ્વર પોતાના મનમાં ચિંતવે છે.

મનમાં અત્યંત કરુણા લાવીને સુક્તના સ્વામી શ્રી નેમિનાથ ભગવાન સર્વ પશુઓને સુક્ત કરાવે છે. રથને વાળીને પ્રભુ પાછા ફરે છે ત્યારે સર્વ લોકો એમને હાથ જોડીને મનાવે છે.

સંસારી એવા સર્વ યાદવોનો પગમાં ચોટેલા કાઠવની જેમ એમણે ત્યાગ કર્યો. રાજિમતી સમાન સુંદર રમણીનો રનેહ પણ

હવે હૃદયમાં કેઈ પણ પ્રકારનું શ્લેષ આપતો નથી. હૃદયના ઉત્સાહથી શ્રી નેમિપ્રભુએ મોક્ષપુરી સાથે સંધિ કરી. મનમાંથી મત્સરાદિનો ત્યાગ કરી શ્રી નેમિપ્રભુએ નિત્ય સંવત્સર જ્ઞાન આપ્યું.

શ્રી નેમિપ્રભુ સુરનરથી યુક્ત ગિરનાર પર્વતના શિખર ઉપર પહોંચ્યા. ત્યાં તેઓ ભવવાસની નિંદા કરીને (અર્થાત્ સંસારને અસાર જાણીને) મનરૂપી મેઘને મોડીને, આનંદથી, ઉત્સાહથી સંયમ સ્વીકારે છે. શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ ત્યારપછી તપના તેજથી ઝળહળે છે. તેઓ ઠંડાચર્ય ધ્યાનથી ચક્રિત થતા નથી અને નિત્ય આત્મલક્ષી બને છે. ચોપનમાં દિવસે ગજગામી પ્રભુ કેવલજ્ઞાનને ઉપાજ્ઞ કરે છે.

અલ્લવેશ્વર શ્રી નેમિપ્રભુના કેવલજ્ઞાનને જાણીને બધા ઇંદ્રો ભોગા મળીને સમવસરજીની રચના કરે છે. સૂર્ય અને ચંદ્રની કાંતિથી રાત્રિમાં પણ અંધકાર પ્રવેશ કરતો નથી. વાલ્મીકીના નાદ વડે અને નગારાના શબ્દો વડે ગગનમંડલ ગાજતું હતું. વૈમાનિકો, વ્યંતર-દેવો પરમેશ્વરના ચરણકમળને નિરંતર નમે છે.

મનમાં આનંદથી શ્રીકૃષ્ણ પ્રભુને વંદન કરે છે. પ્રભુ સિંહાસન ઉપર બેસે છે. નવા નવા રસયુક્ત અમૃત સમાન વાણીથી જલ-ધરની જેમ શ્રી જિનેશ્વર વરસ્યા. સખીઓ સહિત આવેલી રાગુલ-રાણીએ ત્યાં સંયમ ગ્રહણ કર્યું. પ્રિય વચનોમાં આસક્ત અને વિષયોમાં વિરક્ત તેમણે સંસારનો ત્યાગ કર્યો.

શ્રી નેમિનાથ પ્રભુનો સૌરીપુરીમાં જન્મ થયો. ૩૦૦ વર્ષ કુમારપણામાં પસાર કર્યો. પછી પરણવા જતાં તે સમયે સંસારને અસાર જાણી ગિરનારના શિખર ઉપર જઈને આનંદથી સંયમ-લક્ષ્મી મેળવીને ૭૦૦ વર્ષ તેઓ કેવલજ્ઞાની રહ્યા. રાગુલદેવીને અગ્રણી કરીને મોક્ષનગરીમાં શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ આદિ સહુ વિકાસ કરે છે.

હુઃખસમૂહનું વિકારણ કરનારા હે નેમિનાથ પ્રભુ! સમગ્ર

લક્ષ્મીને આપો !]”

આ સ્તુતિમાં કવિએ નેમિનાથ ભગવાનના ભવનના મંકરવના પ્રસંગો સંક્ષેપમાં લાક્ષણિક શૈલીએ વર્ણવ્યા છે. નેમિનાથ ભગવાન પોતાના લગ્ન નિમિત્તે જમણવાર માટે વાડામાં પૂરવામાં આવેલાં હરણો વગેરે જોઈ અતુક પાથી દ્રવિત થઈ જાય છે અને લગ્ન કર્યા વિના પાછા ફરે છે.

કવિએ આ કાવ્યમાં હરણો કેટલું નિર્દોષ ભવે છે અને તેથી તેઓ હત્યાને પાત્ર નથી તે પણ એક કડીમાં સરસ વર્ણવ્યું છે.

શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ સંસારનો ત્યાગ કરે છે, કૌટુંબિક સંબંધો છોડી દે છે એ માટે કવિએ સરસ ઉપમા પ્રયોજી છે કે પગમાં લાગેલા કાઢવને માણસ જેમ છોડી દે તેવી રીતે એ સંબંધો તેમણે છોડી દીધા. જુઓ :

“ પગે લગ્ગા કદંવ જિમ સવિ જદંવ છંડીય સયલ સંસારિ ”

કવિની વાણી પ્રસંગાનુસાર લાઘવ ધારણ કરે છે. એમની સહજ અને પ્રાસાદિક વાણી અસ્પષ્ટિત વહે છે.

(૪૦) શ્રી ભરાઉલિ પાર્શ્વનાથ વિનતી

જિરાઉલિ અવતાર ચાર ચરિત શુભ નિલકી,
મહિયલિ મહિમા સાર, સારય સસહર નિમ્મલક. ૧
કમલાકેલિ નિવાસ આસસેન નિવ નંદલુકી,
પણમિસુ જિનવર પાસુ, સામિય સિવપુર સંદલુકી. ૨
હીયઈ ધરીજઈ લાઉ જોયકી ભરાઉલિ ધણીય,
તક લીધકી સુક કાઉ, ભાગીય ભોગલ ભવ તણીય. ૩
અમકઈ ચોરઅષા સજમ ભાસુ ચરહક તણુ,
કલિજુગિ જગ આધાર, ભરાઉલી મહિમા ધણીય. ૪

માંડ મેલહાવઇ માણુમનિ, જે વિરૂં ચિંતાવઇણિ,
 સમહિમ સીહ સમાન, ભગંતહી છરાહિણ્યો. ૫
 જં જસુ વલ્લહ હોઇ તં તમુ પૂરઇ પાસપહુ,
 સચરાચરિ જિય લોઇવુ છરાહિણિ બાણિયઓ. ૬
 જે સુરવર સુરલોઇ, જે પુનગ પાયાલિપુણ,
 જે નરવર નર લોઇ આણુતિ માનઇ દેવ તુહ. ૭
 વયરી વિસહર વાહિ ખલ નાહલ જલ ભય નઇ,
 તૂંઇ જિણનાહિઓ એત્ય પ્રભવઇ નહીંય. ૮
 જલધરૂ જિમહાતારૂ દરિસણિ દુરિય વિહુંડણી,
 સેવક જન સાધારૂ, છરાહિણિ સુહ મંડણ. ૯
 કામધેતુ કલિકાલ તૂં સુરતરૂ ચિંતારયણ,
 મૂં સવિ સંકટ ટાલિ કરુણાકર કરુણા કરીય. ૧૦
 પાસજિણેસર સામિ કિસી કરૂં હૂં વીનતીય,
 લાગહચ્છઇં તુઝ નામિ, સાર કરેવી માહરીય. ૧૧
 ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી છરાહિણિ શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી જિરાવલા પાર્શ્વનાથને વિનતી કરતાં કવિ લખે છે કે :

“આરુ આરિત્રવાળા, શુભોના સ્થાન, પૃથ્વીતલ ઉપર જેમનો
 મહિમા વિસ્તર્યો છે એવા, શરદઋતુના ચંદ્ર સમાન નિર્મળ એવા
 શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ ! આપ છરાવલા નગરમાં પ્રતિષ્ઠિત છો. લક્ષ્મીદેવીના
 કીડાના નિવાસરૂપ, અશ્વસેન રાજાના પુત્ર, શિવપુરમાં જવા માટે
 સ્યંદન(રથ)રૂપ શ્રી છરાવલા પાર્શ્વ જિનેશ્વરને આપણે પ્રણમીશું.”

ભવસંબંધી લોગોને ભાંગીને સુખના સ્થાનને જેમણે પ્રાપ્ત
 કર્યું છે એવા શ્રી છરાવલા પાર્શ્વપ્રભુના હૃદયમાં ભાવ ધરીને
 દર્શન કરો.

ચોર અને ચરડો પ્રભુના ચમત્કારથી ભ્રમ સહિત ભાગી જાય છે. કલિયુગમાં જગતના આધારરૂપ શ્રી હરાવલા પાર્શ્વપ્રભુનો મહિમા અપાર છે. તેઓ લવ્યજીવોનાં મનમાંથી માન અને વિરૂપ ચિંતવન સુકાવે છે. સિંહ સમાન શ્રી હરાવલા પાર્શ્વપ્રભુનો મહિમા જીવતોજગતો છે.

જેને જે જે પ્રિય હોય તેને તે તે પાર્શ્વપ્રભુ પૂછું કરે છે. સચરાચર લોકમાં એ હરાવલા પાર્શ્વપ્રભુ પ્રસિદ્ધ છે.

સુરલોકમાં સુરવરો, પાતાલમાં પુન્નાગ દેવો અને મનુષ્ય-લોકમાં નરવરો, 'હે પ્રભુ ! આપની આજ્ઞાને માને છે.'

શ્રી હરાવલા પાર્શ્વપ્રભુ જેમના પર પ્રસન્ન હોય તેને વૈરી, વિષધર, વ્યાધિ, ખલ, વાધ, જલનો ભય કે પ્રભાવ થતો નથી.

જલધર (મેઘ) જેમ હાતાર છે તેમ હે હરાવલામંડન શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ ! આપનાં દર્શનથી સર્વ પાપોનો વિનાશ થાય છે. તેથી આપ સેવકજનતા આધારરૂપ છો.

આ કલિકાલમાં આપ કામધેનુ, કલ્પવૃક્ષ કે ચિંતામણિરત્ન સમાન છો. હે કરુણાકર પ્રભુ ! કરુણા કરીને મારા સર્વ સંકટોને દૂર કરો.

હે પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ! હું કેવી રીતે વિનંતી કરું ? આપના ચરણોને નમસ્કાર કરું છું. હે પ્રભુ ! મારી સાર કરજો.

• આ લઘુ વિનતીમાં કવિએ હરાવલા તીર્થમાં બિરાજમાન પાર્શ્વપ્રભુનો મહિમા ગાયો છે. શ્રદ્ધા અને નિષ્ઠાપૂર્વક પ્રભુની ભક્તિ કરનારને વિવિધ પ્રકારના ભય સતાવતા નથી અને તેમની શુભ ઇચ્છા કે માનતા પૂર્ણ થાય છે તે કવિએ સ્પષ્ટ બતાવ્યું છે. કવિએ પોતે લખ્યું છે કે હરાવલા પાર્શ્વપ્રભુનો મહિમા જીવતોજગતો (જગતઉ) છે.

(૪૧) શ્રી શત્રુ'જયમ'ડન શ્રી આદિદેવ વિનતી

પુણ્યયોગિ વિમલાચલ પામી,
આદિદેવુ લલિજસિદ્ધિ' સિરુ નામી;
પાપભાર દલિયા જઈ આગઈ,
તઉ સુખિઈ' પ્રભુ પગે સિરુ લાગઈ'. ૧

મોહ માન મદ મચ્છર ઢાલિઈ',
નીગમ્યા ભવ ઘણા મઈ આલિઈ';
એહુ એકુ ભવસારુ વિચારઈ,
અણિ રંગિ રિસહેસુ જુહારઈ. ૨

તાહરા વચન દુર્ગતિ તારઈ',
રોગ સોગ ભય તાવઢિ વારઈ';
તઉ રિષીશ્વર નમઈ' તુજ પાયા,
ધ્યાઈ' દેવ સવિ મૂંઝી માયા. ૩

કાચિ રાચિ મનમાણિ કિ ઢીકઈ';
ક્ષાર વારિમ ભજે જલિ મીકઈ';
મૂઠ રે, રિસહનાયક સેવી,
સેવિવઢિ અવર દેવુ ન દેવી. ૪

એહ દેવુ હીયડઈ જઈ આજઈ,
છાડિવઢિ તસુ ભવૂ અમ્હ ભાવઈ';
સ્વામિની કિમ્હઈ ઓલગ પામઈ',
ભુક્તિ સુક્તિ જિંહુ કિંપિ ન કામઈ'. ૫

ઇતિ શ્રી જયજોખરસૂરિકૃતા શત્રુ'જયમ'ડન શ્રી આદિદેવ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી શત્રુ'જય તીર્થમાં ગિરાજમાન ઋષભદેવ ભગવાનની સ્તુતિ કરતાં કવિ લખે છે :

“પુણ્યયોગે વિમલાચલ(શત્રુ'જય)ને પામીને શ્રી આદિદેવ

પ્રભુને શિશુ બુકાવીને લજ્જા. એમની પાસે જવાથી પાપરૂપી ભાર
ટળી ગયો છે. પ્રભુના ચરણનો મસ્તક દ્વારા સ્પર્શ કરવાથી શાશ્વત
સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે.

મોહ, માન, મદ, મત્સરમાં મારા ઘણા ભવો વ્યર્થ પસાર
થયા છે. હવે આ ભવને ઉત્તમ માતૃ હું, કારણ કે પ્રભુ શ્રી
ઋષભજિનનાં મને દર્શન થયાં છે.

હે પ્રભુ ! આપનાં વચનો દુર્ગતિથી બચાવે છે. રોગ, શોક,
ભય, તાપને આપની આજ્ઞા નિવારે છે. હે ઋષભેશ્વર ! અન્ય સર્વ
માયાને મૂકીને હું આપનું ધ્યાન ધરું છું અને આપના ચરણોને
નમસ્કાર કરું છું.

માણેક મેળવ્યા પછી કાચ ભેઈને કેણુ મનમાં રાચે ? મીઠા
પાણીને છોડીને ખારા પાણીને કેણુ પીવે ? હે મૂર્ખ ! અન્ય દેવ-
દેવીઓની સેવાનો ત્યાગ કરી પ્રભુ શ્રી ઋષભજિનની સેવા કર.

જો આ દેવ હૈયામાં આવી જાય તો અમારી ભવરૂપી ભાવક
ફર થઈ જાય. હે સ્વામિન્ ! આપની ઓળખ કેમ કરીને પામીએ ?
ભુક્તિ (ભોગવિલાસ) અને સુક્તિ એ બન્નેનું અત્યારે કંઈ પણ
કામ નથી, હાલ આ પાંચમા આરામાં તો હે પ્રભુ ! આપનો વાસ
અમારા હૈયામાં રહે એટલું પણ બસ છે,

આ સ્તુતિમાં કવિએ પોતાના નિરર્થક ગયેલા પૂર્વના ભવો
માટે પશ્ચાત્તાપ વ્યક્ત કરી, મળેલા વર્તમાન માનવભવને સાર્થક
અને સફળ બનાવવા માટે શ્રી આદિનાથપ્રભુની ભક્તિ ઉપર ભાર
મૂક્યો છે.

(૪૨) શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી

સકલ સદાકૃત સોહાગ સુન્દર, તૂ પય પૂજ્ય સયલા પુરન્દર;
મંદર ગિરવર ધીર, પાસ સામિ તિથલોચ દિવાયરૂ;
શુષ્ક ગેલિકિં ગાયક નાયરુ, સાચર જિમ ગંબીર. ૧

જે આરાહઈ આનાવાહઈ, સિદ્ધિ તણું સુખ વીહ દિખાહઈ;
સંપાહઈ બહુ બહુ લાહ, સિવરમણી વિલસઈ અલવેસર;
સવિહું દેવ એહુ જિ દેહરા-સુર-ભાસુર જિમ દિનનાહુ. ૨

તઇ ભહુ ભાગઈ ભુયબલિ વમ્મહુ, કીધઈ મોહુ નિરિંહ;
પરમ્મહુ કમ્મહણી બલવંત, તઈ સિર નામી સુરનર શાયા;
તુહ સેવઈ પરમેસર પાયા, છાયા તર જિમ સંત. ૩

ભૂલાઈ ભવિ ભવિ ભમિઈ નિરંતર, દેવ કુદેવ ન ભણુઈ અંતર;
વંતર ધૂરિ મૂ લીહ, હિવઈ ભગિઈ સુહ શુરુ વયણિહિં;
તઈમઇ ભેયઈ અંતર નયણિહિં, રયણિ મોહ તૂં લીહ. ૪

વાણારસિ નયરી મણુહરણી, આસમેણુ નિવુ તે જિહિં તરુણી,
ધરણી વામા નામી, નિય અવવારઈ તઈ સંભાવિય;
વિન્નવિ શુરુય પ્રમાણિ, ચઠાવીય વાવી જિમ આરામિ. ૫

અવરદેવ દીપતિ જિણુ ભાજઈ, તિણિ હિણિ તોરઈ મહિમા ગાજઈ,
વાજઈ જગિ જય ભં ભં, નવકર નીલવણું તણુ કંતી,
તઈ દિટ્ઠિંક તુ સેવ કરંતી, વહુપંતી વિણુદંભ. ૬

કહિઈ જલણિ જલંતુ ભયંગસુ,

તઈ તમ્મ કારિઈ સુરપુર સંગમ,

જંગમ તૂં સુરસાલ;

કેરિ કરિ અહમ ઉપરી તે કરૂણા,

કિમ અવગણીઈ સેવક ધરણા,

શરણાગત પ્રતિપાલ. ૭

કેહા કાલ આજ તૂં ધ્યાયઈ,

તઈ કરૂણાકરૂં જાણી ધ્યાયઈ,

કાયઈ હૂં ધણુમોહિ;

એ વિનતી મનિ અવધારી,

આસ અમ્હારી પૂરિ સવહારી
ભવતારી હઈ જોહિ.

ઈતિ શ્રી જયજ્યેષ્ઠસૂરિકૃતા શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

૦ ૦ ૦

નિવરણ

તેવીસમા શ્રી પાર્શ્વપ્રભુને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે : “હે પાર્શ્વપ્રભુ ! સર્વ કળાઓથી યુક્ત, હંમેશાં કૃણ આપનારા, મનોહર સુંદર એવા આપના ચરણોને સર્વ ઇન્દ્રો પૂજે છે. આપ મંદર પર્વત જેવા ધીર છો. ત્રણ લોકને પ્રકાશિત કરવામાં સૂર્યરૂપ એવા હે પાર્શ્વપ્રભુ ! સાગર જેવા ગંભીર એવા આપના શુણોને નગરજનો ઉત્સાહથી ગાય છે.

આપની આજ્ઞા પ્રમાણે જે આરાધના કરે છે તેને આપ સિદ્ધિ સંખંધી સુખો દેખાડો છો અને ઘણા ઘણા લાભો આપો છો. શિવરમણીની સાથે આપ વિલાસ કરો છો. મોટે ભાગે સર્વ જિન-મંદિરમાં આપ બિરાજમાન છો અને સૂર્ય સમાન તેજસ્વી છો.

આપે ભૂત, બલિ અને કામદેવના સુહૃદોને લાંબ્યા છે અને મોહરાજાને આપે પરાક્રમુખ કર્યો છે. બલવંત એવા આપે કૃષ્ણને હણ્યા છે. આપની આગળ સુરેન્દ્રો અને નરેન્દ્રો શીથ હુકાવે છે. જેમ સંત, વૃક્ષની છાયાને સેવે છે તેમ તેઓ, હે પરમેશ્વર ! આપના ચરણોને સેવે છે.

અજ્ઞાની એવા અમે ભવોભવમાં નિરંતર ભગ્યા અને સુદેવ તથા કુદેવના અંતરને ન ભણ્યું. હું અન્ય ધર્મમાં લેપાતો રહ્યો. હવે હું સુશુરુનાં વચનોથી ભગ્નત થયો છું. આંતરચક્ષુથી આપને નિહાળું છું તેથી હે પ્રભુ ! રતનત્રયી મને આપજો.

મનનું હરણ કરનારી એવી મનોહર વારાણસી નગરી છે. ત્યાં અશ્વસેન રાજા રાજ્ય કરે છે. તેમને સુંદર એવી વામા નામની રાણી.

છે. તેમની કુક્ષીથી હે પાર્શ્વપ્રભુ ! આપ અવતર્યા. ઉદ્યાનમાં જેમ વાવડી શોભે તેમ મોટા ફળમાં આપ શોભવા લાગ્યા.

અન્ય દેવોનું તેજ તે દિવસથી ઓછું થયું. જગતમાં આપને મહિમા ગાજી ભીકરો અને જય જયની ભાલા વાગવા લાગી. નીલ-કમળ જેવી આપના હેડની કાંતિ છે. ફંભ વિના જ લોકો આપની સેવા કરે છે.

અગ્નિમાં ખળતા એવા સાપને આપે ખહાર કાઢ્યો અને ત્યાં સ્વર્ગનો (સુરપુરનો) સંગમ કરાવ્યો. આપ જંગમ કદંબવૃક્ષ સમાન છો. હે શરણાગત પ્રતિપાળ ! આપ સેવકની ધારણાને કેમ અવગણો છો ? અમારા ઉપર કરુણા કરો !

આજસુધી હું મોહનાં ઘણાં કાર્યો કરતો રહ્યો. કેટલા સમય પછી આજે હું આપને કરુણાકર બાણીને આપનું ધ્યાન ધરું છું !

અમારી આ વિનંતીને મનમાં અવધારીને અમારી આશાને પૂર્ણ કરો. હે પ્રભુ ! બોધિણીજ આપીને અમને ભવથી તારો.

આઠ કડીની આ લઘુ રચનામાં કવિ જયશેખરસૂરિએ પાર્શ્વનાથ પ્રભુનો મહિમા વર્ણવ્યો છે. પાર્શ્વપ્રભુ પાસે 'બોધિલાભ' માટે પ્રાર્થના પરાપૂર્વથી થતી આવી છે. ભદ્રળાહુસ્વામીકૃત 'ઉવસગગહર' સ્તોત્રમાં છેલ્લે 'તા હેવ કિન્નજ બોહિ', ભવેભવે પાસ જિજ્ઞાસુ' એમ કહેવાયું છે. કવિએ આ પ્રાસાનુપ્રાસયુક્ત વિનંતીમાં પણ એ રીતે પોતાના નિરર્થક વેડફાઈ ગયેલા પૂર્વ ભવો માટે પશ્ચાત્તાપ વ્યક્ત કરી પ્રભુ પાસે બોધિણીજની પ્રાર્થના કરી છે.

(૪૩) શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનંતી

સુધિર થાનક બાણી બાણીઈ જિહ્વાં, જિજ્ઞેસર પાસ વખાણિયઈ;
તસ તણે ચલણે શિર નામિયઈ, ફલ સમીહિત તતક્ષણ પામીઈ. ૧
અતિઘણી તુઝ ભાલિ વિસાલતા, મનન લોહ કપોલ નિહાલતા;
કલમ ચંગિમ લોચનિ તૂ વસી, સુખ ભલક જિમ પૂનિમઉસસી. ૨

સહજિ કંઠ અનંત સોહામણી, રઘવ દેસ સદા રલિયામણુ;
જિસી લોગલ બાહ બિન્દઇ તિસી, ભવિક ભાવકિ પાણિ તલે વસી. ૩-
નખ સવે કરિ વેલ્લની કલી, ઉઠર પાતલકુ કહિ મોકલી;
યગિ વસઇ તન સંપદ એકઠી, પરમ જોગી તૂં દઢ પાલકી. ૪-
ઇસીઉ જોઇ રૂપ અમ્હારકી, કિમઇ તુપ્તિ ન પામઇ આંખકી;
હીઇ અમ્મઇ નિતુ એહ જિ વાસના, કહિયં પાપ નિહાલિ મુપાસના. ૫-
કુરિત દેવતણી લિપિ લોપીઇ, સિવતણાં મુખ તઇ જિન રોપીઇ;
સકલ ભૂતલિ ભાવકિ ભંજણા, અમ્હ મનોરથ પૂરિ ઘણા ઘણા. ૬-
સિરિપાસ જિલેસર પણ્યઇ, સુરેસર મહ વિનતી સાલકીય;
તિહુયણુ આણુંક પાપ સાર(ય) કરે સેવક તણીય. ૭-

ઇતિ શ્રી પાર્શ્વનાથ વિનતી.

વિવરણ

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ વિશે જે વિવિધ રચનાઓ કરી છે તેમાં આ રચના પ્રભુના હેહવર્ણનને લીધે જુદી ભાત પાડે છે. કવિ કહે છે :

“શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ સુસ્થિર સ્થાન(મોક્ષ)ના જ્ઞાની છે એમ જાણીને સ્તુતિ કરીએ. તેમના ચરણોમાં શીશ નમાવીએ અને સાચું ક્ષણ તત્ક્ષણ પામીએ.

હે પ્રભુ! આપ અત્યંત વિશાળ ભાલવાળા છો, આપનું મન નિશ્ચિદ છે, કપોલ દર્શનીય છે, આપનાં નેત્રોમાં કમલની મનોહરતા વસેલી છે; પૂર્ણિમાના ચંદ્રની જેમ આપનું મુખ શોભે છે. આપનો કંઠ સ્વાભાવિક જ સોહામણો છે; આપનું વક્ષસ્થળ રળિયામણું છે; આપનાં બન્ને બાહુ લોગળ જેવાં સુદઢ છે, આપના હાથથી ભવિક જનનાં હુંખો વશ થઇ જાય છે.

આપના હાથના નખો કૂલની કોમળ કળી સમાન શોભે છે..

આપ કુશોદર છે, આપની કટિમેખલા શોભે છે, આપની શરીરની સંપત્તિ જાણે પગમાં જ એકત્ર થઈને વાસ કરતી હોય તેમ જણાય છે. પરમ યોગી એવા આપ નિશ્ચયથી જ પાલનહાર છો.

આપના આવા સૌંદર્યને જોઈને અમારી આંખો કેમ તૃપ્તિ પામે ? હૃદયમાં નિત્ય એ જ ભાવના રહે છે કે, ક્યારે શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં હર્શન કરીએ.

આપે હરિતરૂપી દેવોની (અર્થાત્ કુદેવોની) પ્રભુલિકાનો લોપ કર્યો. હે જિન ! આપે મોક્ષ-સુખના બીજને રોપ્યું છે. પૃથ્વી ઉપર રહેલાં બધાં દુઃખોનો નાશ કરી ઘણા ઘણા અમારા મનોરથને પૂર્ણ કરો.

ધંદ્રોથી વંદન કરાયેલાં હે શ્રી પાર્શ્વ-જિનેશ્વર ! મહારી વિનંતીને સાંભળીને ત્રિભુવનમાં જીવોને જે રીતે આનંદ થાય તે રીતે કૃપા કરો.”

આ વિનંતીમાં કવિએ પ્રથમ કડીમાં શ્રી પાર્શ્વપ્રભુનો મહિમા વર્ણવી, પછીની ત્રણ કડીમાં એમનાં ભાલ, કપોલ, નેત્ર, કંઠ, બાહુ, નખ, કટિ વગેરે અંગાંગોનું મનોહર વર્ણન કર્યું છે, અને છેલ્લી એ કડીમાં પોતાનાં દુઃખો દૂર કરવા પ્રાર્થના કરી છે.

. . .

(૪૪) શ્રી શત્રુજયમ ડન શ્રી આદિદેવ વિનતી

મૂં ગમઈ અમૃતની પરિતાહઈ,
ખેત્રુ સેત્રુ તણઈ અતિ ગાહઈ;
જિહ્વિ લોચન તણઈ પયિ પામઈ,
નાસિપઈ નૈખિલ પતક થામઈ. ૧

સ્નાનિ જે સુકૃત હો ન હીસઈ,
તેહ પુરુષુ જઈ સેત્રુજ હીસઈ;
એતલુ અપર શાસન બોલઈ,
તોઈ જે કુમતિ તે સુનિ બેલઈ. ૨

ઇષ્ટિ દૂંગરિ ચડિયા મન રંગિઇ,
 દેવ સેવકરણા નવ ભંગિઇ;
 જીવ જં દુરિત રીસણુ હૂંતા,
 તે સવે અમર ઠાણિ પહૂંતા. ૩
 જે વસઇં ભવન તૂ નિતુ માલી,
 પદ્મિ ખાતિ શુભિ તેઉ હૂં આલી;
 સંધ રંગજ ભલી પરિ દેખી,
 ઠાઇ નિશ્ચિલ જિસી હુંધ રેખી. ૪
 પંક સંકટિ પડિઉં જશુ બાણી,
 દોર દોર જિમ આપિય વાણી;
 જીણી તીણી રિસહેસરિ દીકઇં,
 પાપ તાપ નવ નિશ્ચિઇં નીડઇં. ૫

અંતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી શત્રુજયમંડન શ્રી આદિદેવ વિનતી.

વિવરણ

શ્રી શત્રુજય તીથે ઉપર બિરાજમાન શ્રી ઋષભદેવને વિનતી કરતાં કવિ કહે છે :

“શત્રુજયક્ષેત્ર અતિ ગાઢ (જંગલોવાળું) છે. મને અમૃતની જેમ તે ટાઢક કરાવે છે. માર્ગમાં જે નજરે પડે છે એવાં સર્વ પાપ એમના દર્શનથી નાશ પામે છે.

- સ્નાનમાં જેટલું સુકૃત (પુણ્ય) દેખાતું નથી તેટલું પુણ્ય શેત્રુંજી નદીમાં સ્નાન કરવાથી થાય છે. આટલી વાત તો અન્ય શાસનમાં પણ બતાવાઈ છે. વળી એથી કુમતિ પણ નાશ પામે છે.

મનમાં ઉત્સાહથી અમે આ ગિરિરાજ ઉપર ચડ્યા. હે દેવ, 'વિધ વિધ પ્રકારે હું' સેવા કરવા ઇચ્છું છું. જે જીવોનાં શત્રુજય-ગિરિનાં દર્શનથી સર્વ પાપો હણાયાં તેવા સર્વે જીવો અમર-અક્ષય સ્થાને પહોંચ્યા છે.

રેખા પ્રમાણે નિશ્ચલ થઈને જેઓના વડે સંધનો હિસાહ સારી રીતે જોવાય છે એવા માળીઓ અને પક્ષીઓ જેઓ આપના ભવનમાં વાસ કરે છે તેઓ અધિકે શુભવાન (પુણ્યશાળી) છે.

જગતને ઘોર પાપરૂપી કાઠવના સંકટમાં પડેલા બાણીને બચાવવા માટે દોરડા સમાન આપની વાણી તેઓના ઉદ્ધાર માટે થાય છે. જેમણે શ્રી ઋષભપ્રભુનાં દર્શન કર્યાં છે તેઓનાં નવ કોટિનાં [મન, વચન અને કાયાથી કરણું, કરાવણું અને અનુભોદણું] પાપના તાપનો અવશ્ય નાશ થાય છે.

શ્રી શત્રુંજય તીર્થ વિશેની આ લઘુ વિનતીમાં કવિએ અનુક્રમે શત્રુંજય તીર્થના ક્ષેત્રનો, શેત્રુંજી નદીના સ્નાનનો, ડુંગર ઉપર ચઢવાનો અને આદિનાથ ભગવાનનાં દર્શનનો એમ આનંદ વ્યક્ત કર્યો છે. છેલ્લી કડીમાં કાઠવરૂપી સંકટમાં પડેલા જગતને બચાવવા માટે પ્રભુની વાણી દોરડાનું કામ કરે છે એવું કવિએ પ્રયોજેલું રૂપક વાસ્તવિક; મૌલિક અને મનોહર છે.

* * *

(૪૫) શ્રી સાહિલામંડન શ્રી આદિનાથ વિનતી

સાહિલા નગરિ ભાવિ અભંગિય, આદિ દેવુ નમસિય મન રંગિય;
ગાઇરુ જિણુ ભણી શુભ સાચા, એતલયં કલુ હુસિયં સુખિ વાચા. ૧
જે ક્રિયાં દુરિત તે ન કહાય, ચીતવ્યાં પુણુ હિયયં ન સમાય;
હૂં ભવિયં ભવુ ભગીહિવ ભાગઈ, નાથની ચરણુક લગ લાગઈ. ૨
આજ મૂં સકલ ભાવઠિ નીઠી, મૂર્તિ તૂ મનતણુયં રસિ દીઠી;
સિદ્ધ સંપદ સહી સિવ પામી, ઉલગિઈ પ્રભુ કિમયં સિવગામી. ૩
સહરૂ ન કિરની પરિ દીપયં, રાગરોસ તિમિરે નવિ જીપયં;
તયં જોયં જીહતિ દૃષ્ટિ સરોસી, જીવમાનિ ભવરાનિ તિ કોસી. ૪
જે પડયા અતિ ઘણુયં ઘર ધંધયં, ચીકણા કલુષ કર્મ તિ બાંધયં;
પાપપંક સઘલા ધતિ ધોયયં, ભાવના ભરિ જિ કેતયં જોયયં. ૫

આપણું મન ઈશ્વર જિ વિચારઉ, માણસુ ભવ હુઉ હિવ સારઉ,
પાછલા દિન ગયા સવિ આલિધ, માણસુલા જિમ પડિયા ભવ જાલિધ'. ૬
તું કંઈઈ કુશલરિદ્ધિ ન યાચઈ', કામિની મન ઘણુ ન વિમાચઈ;
આસ એટલી ચિત્તિ ધરીજઈ, તાહરી કિમઈ સેવ કરીજઈ. ૭
ઈતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા સાહિલામંડન શ્રી આદિનાથ વિનતી.

વિવરણ

સાહિલા નગરના શ્રી આદિનાથ પ્રભુને વિનતી કરતાં કવિ
કહે છે :

“સાહિલા નગરમાં શ્રી આદિનાથ પ્રભુને ઉદ્દેશિત મનથી
લિન્ન લિન્ન પ્રકારે અમે નમસ્કાર કરીએ છીએ. શ્રી જિનેશ્વર પ્રભુના
સાચા શુણેને અમે ગાઈશું. એટલી સુખ અને વચનની સફળતાને
જાણીશું.”

જે પાપ કર્યાં તે પાપ કહેવાતાં નથી. જે અસદ્ ચિંતન
હતું તે પણ હૈયામાં સમાતું નથી. પરંતુ હું હવે ભવોભવની બ્રમણને
ઉમંગથી તોડી શ્રી આદિનાથ પ્રભુના ચરણોમાં પ્રીતિ કરું છું.

આજે મારું સર્વ દુઃખ નાથ પામ્યું. આપની મૂર્તિનાં દર્શન
કરતાં મનમાં રસ ઉત્પન્ન થાય છે. હે પ્રભુ ! હું શિવગામી ક્યારે
થઈશ ?

સૂર્યનાં હજારો કિરણ ચોતરફ પ્રકાશે છે. છતાં પણ તે
સૂર્ય રાગદ્વેષના તિમિરને છતતો નથી. આપને જેવાથી જ છવ
રાગદ્વેષને છતે છે અને તેનો સંસાર પરિમિત બની જાય છે.

જેઓ અત્યંત ઘરધંધામાં પડેલા છે તેઓ ચીકણાં કહાણિત
કમો બાધે છે. પૂણું લાવનાથી જેઓ આપનાં દર્શન કરે છે તેઓ
સકલ પાપપંક ધુએ છે. પોતાના મનમાં જ હું વિચારું છું કે
હમણાં પ્રાપ્ત થયેલા મનુષ્યભવને સારવંત બનાવવો જોઈએ. પૂર્વેના

બધા જ દિવસો વ્યર્થ (ફોગટ) ગયા છે. હું માછલાંની જેમ લવડપી જાંળમાં પડેલો છું.

આપની પાસે હું કુશળ રિદ્ધિની ચાચના કરતો નથી. કામિનીમાં પણ મારું મન રાચતું નથી. આપની સેવાને હું કેવી રીતે પ્રાપ્ત કરું એટલી જ ચિત્તમાં આશાને ધારણ કરું છું.”

આ વિનતી કવિએ સાહિલા નગરના શ્રી આદિનાથ ભગવાનને સંબોધીને લખી છે. આ સાહિલા નગર કયાં આવ્યું ? તે છે કે નબટ થઈ ગયું છે ? અને હોય તો તેનું અર્વાચીન નામ શું છે ? આ સંશોધનનો વિષય છે. એ નગરની યાત્રાએ જતાં કવિનું મન ગાઈ જાય છે. પ્રભુનાં દર્શન કરી કવિ કેવી કૃપાર્થતા અનુભવે છે તે આ વિનતીમાં વર્ણવ્યું છે.

(૪૬) શ્રી નમિનાથ ધર્મલ

દારિકા ઘરિ ઘરિ મંગલ ચાર, સસુદ્રવિજય નરવર તણઉએ;
સિવાદેવિ માઠિય તણઉ મહાદાર, નેમિ કુમરવર પરિણીધએ. ૧
ઉચ્ચેન રાય તણીય કુમારિ, રાજુલ રૂપિ રલીયામણીએ;
નિસુણિય નેમિ વર નિરુપમ નારિ, આપણુ મનિ કલિરવ કર્યએ. ૨
આંચલી૦

આવઉ આવક ચાલવ કુલિ જાણઉ, દેવ અકલુએ પરિણવઉ માનિસિધએ;
માહિ મલી કરઉ ઉત્સવ હેવ, તેમ કરઉ જેમ કેસવ લણુધએ. ૩
મિલીય સુહાગણિ રહાવરધ નાથુ, ધંદાણી હુધ ઘોલણીએ;
સ્વામિ શૃંગારધં સુરપતિ, સાધિ હરિ હરિણિ તુ કરિ સાખિઉએ. ૪
ઉચ્ચેન૦

સિરવરિ કેવડી આલઉ, ખૂપઓ મણિ મધ મહિ મોતી જડિઉએ,
કાને કુંડલ ઝલહલિઉ રુપું, બહરખા બહિડીઓ લગધએ. ૫
ઉચ્ચેન૦

લહકઈ હીયડલઈ મોતીય હાર, ગયણગા કિરિ ઉતરઈએ,
કરિ બિકણ કડગ શંગાર, ઉલટી અંગિ અંકન તણીએ. ૬
ઉચસેન૦

અમર અંચલ કરિ વાલવઈ નારિ, છત્રહિં રવિકરચ્છાઈયાંએ,
હય ગય રહ લહ પ્રભુ પરિવારિ, જોયત પાર ન પામીઈએ. ૭
વાજિંત્ર વાજઈ શુહર ગંભીર, ગિરિવર શૃંગ ગાંછ રહિયાંએ,
વિણુ મણિ મોતીય કંચણ ચીર, અવર ન દષ્ટિ ગોચરિ પડઈએ. ૮
ઉચસેન૦

હરિખિઈંહિં ગહબરી ધઉલ હી માહિ, સિવાદેવિ ધઉલ દેવા ટલીય,
નયણું નિરંતર નીર પ્રવાહ, વરુહુ દેવતા દોહિલઉએ. ૯
ઉચસેન૦

ધરિ ધરિ ચૂડીય વંદરવાલિ, તોરણે તલીય તે જગલીય જોયએ,
સહૂ ચડી માલિ અટાલિ, વરુ જલધર જિમ સામણુએ. ૧૦
ઉચસેન૦

નિરખિય નવ ભવ નેહુલઈ, બાલ ગઉખિ રહી ગોરડીય,
જાણુ પહૂં મિલઉં દેઈય, ફાલ ચાઠવરાય સામહી જઈય. ૧૧
ઉચસેન૦

જાણુએ પિઉ ઉપાડિય નાદુઈ, મઈ કિમત્ર સત્થી પસિઈએ,
ઉડી ન સકઈ એહુ જિ દાહુ, પંખવિહૂણી તડફડઈએ. ૧૨
ઉચસેન૦

અવર નારાયણ ચાઠવ કોડિ, વરૂ મોરૂ રવિ જિમ તપઈએ,
હૂં નહી આણિસુ નિજકુલિ ખોડિ, નિતુ ચિત્તિ આલિસુ એહનઈ. ૧૩
ઉચસેન૦

રાણિ રાજલિ તણુઉ આણુ હુ, કવિજણુ કેતલઉ કેવલઈએ,
જય જય જગ શુરુ નેમિ જિણિંહુ, જીણે નેહઈ જઈ પૂરીડએ. ૧૪
ઇતિ શ્રી જયજોખરસુરિકૃતા શ્રી નેમિનાથ ધઉલ.

વિવરણ

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ ધઉલના પ્રકરની આ રચના શ્રી નેમિનાથ પ્રભુ વિશે લખી છે. કવિ કહે છે :

“દ્વારિકા નગરીમાં ઘરઘરમાં મનોહર માંગલિક કાર્યો થઈ રહ્યાં છે. સસુદ્રવિજય રાજા અને શિવાદેવી માતાના પુત્ર નેમિકુમાર પરણવા આટલા છે.

ઉગ્રસેન રાજાની પુત્રી રાજુલ રૂપમાં અત્યંત રૂપાળી છે. નેમિ-રાજકુમાર રચામ છે. તે સાંલળીને દ્વારિકા નગરીની સ્ત્રીઓ પોતાના મનમાં કલરવ (ચર્ચા) કરવા લાગી.

હે યાદવકુલમાં જ્ઞાત ! આવો, આવો. આપને પરણાવવા માટે જ બધા દેવો માહોમાંહે ઉત્સવ કરવા તૈયાર થયા છે. જેમ કુષ્ણે કહ્યું તે પ્રમાણે આપ કરો.

સુહાગણ સ્ત્રીઓ સાથે મળીને નેમિકુમારને નવરાવે છે. ઇંદ્રાણીઓ પણ સ્નાપિકા બની છે. હર્ષિત ઇંદ્ર મહારાજા નેમિકુમારને સારી રીતે શણગારે છે.

કૌમળ કેવડાથી સુગંધિત એવા મસ્તક ઉપર મોતી અને મણિઓથી જડેલો સુગટ રાખ્યો છે. કાનમાં અત્યંત ઝળહળતાં કુંડલો શોભે છે. બાહુ પર બાજુબંધ બંધાયેલા છે.

હૃદય ઉપર મોતીનો હાર ચમકે છે, બાજુ આકાશગંગા નીચે ભિતરી આવી ન હોય ! કંકણ-કડાથી પ્રભુનો શૃંગાર કર્યો છે અને અંગો ઉપર ચંદનનો લેપ કર્યો છે.

નારીઓ હાથમાં ચંચલ ચામરને વીંડે છે. સૂર્યનાં કિરણોને છત્ર વડે આચ્છાદિત કરે છે. હાથી, घोडा, રથ સુલટો આદિ પ્રભુનો પરિવાર જોતાં અમે પાર પામતા નથી.

ગંભીર દેવનિથી સુક્રત વાજિત્રો વાગે છે. પર્વતોનાં શિખરો પણ ગાળી રહ્યાં છે. મણિ, મોતી, કંચન, ચીર સિવાય બીજું

કાંઈ દૃષ્ટિગોચર થતું નથી.

શિવાદેવી અને અન્ય ગોત્રનારીઓ હર્ષિત થઈને ધવલ ગીતો ગાય છે. નયનોમાંથી નિરંતર હર્ષાશ્રુ વહે છે. દુર્લભ એવા નેમિકુમાર સૌનાં મનમાં વસ્યા છે.

ઘરઘરમાં વંદનાવલી શુંજે છે. તોરણની નીચે રહેલા તે નેમિકુમાર શોભે છે. જલધર જેવા શ્યામવરને સહુ નરનારીઓ પોતપોતાની અટારી પર ચઢીને જુએ છે.

નવ ભવના રનેહને ભેઈને ગૌર વર્ણવાળી રાજિમતી ગોખમાં પતિને ભેવા બિભી છે. પ્રભુને મળવા તે ઉત્સુક જણાય છે. યાદવ-રાજને મળવા તે સામે ભય છે.

બાણે શીઘ્રતાથી પિયુને મળવા ઇચ્છા કરે છે પરંતુ રાજિમતી શક્તિવિહોણી અબળા છે. પાંખ વિના બિડી ન શકવાના ઢાહથી તે તરફડે છે.

ખીબા નારાયણ અને કરોડો યાદવોની વચ્ચે મારા સ્વામી સૂર્યની જેમ તપે છે. હું મારા કુળમાં ખોટ નહીં લાહું. નિત્ય એમના ચિત્ત પ્રમાણે જ વર્તન કરીશ.

રાણી રાજુલના આનંદનું કવિ કેટલું વર્ણન કરી શકશે ? જેમના રનેહમાં આપું જગત સમાય છે એવા જગદ્ગુરુ શ્રી નેમિ-નિનનો જય થાયો.”

ધઉલ(ધવલ-ધોળ)ના પ્રકારની આ કાવ્યકૃતિમાં કવિએ નેમિ-નાથ પરણવા ભય છે એટલા પ્રસંગનું જ ભાવવાહી નિરૂપણ કર્યું છે. કવિએ આરંભમાં નેમિનાથને સ્નાન કરાવતાં ઇન્દ્ર-ઇન્દ્રાણીઓ, નેમિનાથનો દેહ-શણગાર, લગ્નગીતો ગાતી યાદવ નારીઓ અને યજ્ઞીથી રાજિમતીના મનોભાવનું રસિક નિરૂપણ કર્યું છે.

પ્રકરણ ૧૧ અન્ય લઘુ રચનાઓ

(૧) દ્વાત્રિંશિકાઓ

શ્રી જયશેખરસૂરિએ (૧) તીર્થોધિરાજ શ્રી શત્રુંજયતીર્થ સ્તુતિ ગર્ભિતા દ્વાત્રિંશિકા, (૨) શ્રી ગિરનાર તીર્થ સ્તુતિ ગર્ભિતા દ્વાત્રિંશિકા અને (૩) શ્રી મહાવીર જિન સ્તુતિ ગર્ભિતા દ્વાત્રિંશિકા-એમ ત્રણ દ્વાત્રિંશિકાઓની રચના કરી છે. એ ત્રણ દ્વાત્રિંશિકાઓનો સંગ્રહ 'દ્વાત્રિંશિકાત્રયી' તરીકે પણ પ્રચલિત છે.*

જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યના મહર્ષિ સિદ્ધસેન દિવાકરે બત્રીસ દ્વાત્રિંશિકાઓ લખી છે. દ્વાત્રિંશિકા એટલે બત્રીસ શ્લોકની રચના. સિદ્ધસેન દિવાકરે એવી બત્રીસ બત્રીસીઓની રચના કરી છે માટે એ સંગ્રહ 'દ્વાત્રિંશદ્-દ્વાત્રિંશિકા'ના નામથી સુપ્રસિદ્ધ છે. આજ દિવસ સુધી સંસ્કૃત સાહિત્યમાં સંખ્યા અને શુદ્ધવત્તાની દૃષ્ટિએ સિદ્ધસેન દિવાકરની દ્વાત્રિંશિકાની બરાબરી કરી શકે એવી દ્વાત્રિંશિકાની રચના થઈ નથી. સંસ્કૃત ભાષામાં મહાન જૈન કવિઓ માટે એથી જ સિદ્ધસેન દિવાકર પ્રેરણારૂપ રહ્યા છે.

સિદ્ધસેન દિવાકરને અનુસરીને મહાકવિ હેમચંદ્રાચાર્યે જો દ્વાત્રિંશિકાઓની રચના કરી છે : (૧) અન્ય યોગ વ્યવચ્છેદ દ્વાત્રિંશિકા, (૨) અનન્યયોગ વ્યવચ્છેદ દ્વાત્રિંશિકા. પોતાની આ દ્વાત્રિંશિકાઓ લખતી વખતે હેમચંદ્રાચાર્ય જેવા મહાન આચાર્યે પણ પોતાની વિનયપૂર્વક લઘુતા દર્શાવતાં કહ્યું છે કે સાચી દ્વાત્રિંશિકાઓ તો સિદ્ધસેન દિવાકરની કહેવાય; મારી દ્વાત્રિંશિકાઓ તો અશિક્ષિત માણસના આલોપ જેવી છે :

* આ દ્વાત્રિંશિકાઓ જૈન આત્માનંદ સલા, લાવનગર તપઃથી પ્રતાકરે પ્રકાશિત થયેલી છે

૮૭ી, જુઓ જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો પ્રતિદાસ' ખંડ ૨, પૃ ૧૬૩

क्व सिद्धसेनस्तुतयो महार्यां अशिक्षितालापकला क्व चैषा ।

तथापि गृथाधिपतेः पयस्यः स्खलद्गतस्तस्य शिशुर्न शोच्यः ॥

જેન સંસ્કૃત સાહિત્યમાં હેમચંદ્રાચાર્ય પછી આપણને કવિ જયશેખરસૂરિ તરફથી ત્રણ દ્વાત્રિંશિકાઓ સાંપડે છે. હેમચંદ્રાચાર્યની જેમ જયશેખરસૂરિ પણ સંસ્કૃત ભાષાના મહાન પંડિત અને કવિ હતા. એટલે એમના જેવા સમર્થ કવિને દ્વાત્રિંશિકા લખવામાં પોતાનું સામર્થ્ય જોવાની ભાવના થાય એ સ્વાભાવિક છે.

શ્રી જયશેખરસૂરિની આ ત્રણ દ્વાત્રિંશિકાઓની રચનાસાદૃષ્ટિએ એના રચનાસ્થળ વિષે કશી માહિતી મળતી નથી, પરંતુ કવિની પરિણત પ્રજ્ઞાની આ કૃતિ હોવાનું એટલે કે એમની મધ્યવયે કે પછીથી લખાયેલી હોવાનું અનુમાન કરી શકાય છે. ભવિષ્યમાં વધુ માહિતી ઉપલબ્ધ થતાં, એકેએક એમની કૃતિઓના પૌર્વાપર્થ નક્કી થતાં આ કૃતિના રચનાકાળ વિષે વિશેષ માહિતી સાંપડી શકે.

પોતાની દ્વાત્રિંશિકાઓ માટે કવિ જયશેખરસૂરિએ વિષયોની પસંદગી સ્તુતિને અનુરૂપ એવી કરી છે. એમાંની બે દ્વાત્રિંશિકાઓ તો શત્રુજય તીર્થ નિમિત્તે પ્રથમ તીર્થંકર શ્રી ઋષભદેવ ભગવાન અને ગિરનાર તીર્થ નિમિત્તે બાવીસમા તીર્થંકર નેમિનાથ ભગવાનની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે. અને એવીસમા તીર્થંકર શ્રી મહાવીર સ્વામીની સ્તુતિ ત્રીજી દ્વાત્રિંશિકામાં કરવામાં આવી છે. આ ત્રણે દ્વાત્રિંશિકાઓ એમણે કયા ક્રમે કરી હશે અને તેની વચ્ચે સમયનો ગાળો વીત્યો હશે કે નહીં એની માહિતી આપણને સાંપડતી નથી. પરંતુ તેની હસ્તપ્રત તીર્થંકરોના ક્રમાનુસાર (ઋષભદેવ, નેમિનાથ અને મહાવીર સ્વામી) સાંપડે છે.

આમ ઋષભદેવ ભગવાન, નેમિનાથ ભગવાન અને મહાવીર સ્વામી ભગવાન એમ ત્રણ તીર્થંકરો માટે સ્તુતિરૂપ આ ત્રણ દ્વાત્રિંશિકાની રચના થયેલી છે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ શત્રુજય, ગિરનાર, આબુ, તાંગા, પાટણ વગેરે તીર્થોની વારંવાર યાત્રા કરેલી હતી એવું એમની વિનંતીઓ વાંચતાં પ્રતીત થાય છે એટલે સંભવ છે કે શત્રુજયની કોઈ યાત્રાના પ્રસંગે સ્થિરતા મળતાં અને ભાવોદઘાસ જન્મતાં એમણે તે વિશેની દ્વાત્રિશિકા લખી હોય અને તેવી જ રીતે ગિરનારની યાત્રા પ્રસંગે ગિરનારની દ્વાત્રિશિકા લખી હોય.

o o o

૧. તીર્થાધિરાજ શ્રી શત્રુજયતીર્થ સ્તુતિગર્ભિતા દ્વાત્રિશિકા

આ દ્વાત્રિશિકામાં તીર્થાધિરાજ શત્રુજય ઉપર બિરાજમાન પ્રથમ તીર્થંકર ઋષભદેવ ભગવાનની સ્તુતિ કરતાં આરંભના ત્રણ શ્લોકમાં કવિ આવી સ્તુતિ કરવા માટે પોતાની અદ્ય શક્તિ અને છતાં ઘણા લક્ષિતભાવનો નિર્દેશ કરે છે. કવિ લખે છે કે ‘આવી સ્તુતિ કરવામાં મને પ્રેરણા આપનાર તે આપની લક્ષિત જ છે.’ બુઝો :

क्व ते स्तुतिः ! कुंठितशक्यवित्तः, क्व चाऽहमज्ञेषु धुरीणरेखः !

स्तुतेर्मिपादेव जनः सुमेरु-मारोदुमुद्यच्छति पगुरकरपः ॥ ૨ ॥

परं भवद्भक्तिभरेरितिः सन्नवं नवं कर्तुमहं यत्पि ।

अत्येति नेतः । कियतीमपि क्षमां, यतः परप्रेरणयोपलोपि ॥ ૩ ॥

[જે સ્તુતિ કરવામાં ઇંદ્રની શક્તિ પણ કુંઠિત થઈ બચે એવી આપની સ્તુતિ ક્યાં ? અને અજ્ઞનોમાં અગ્રેસર હું ક્યાં ? સ્તુતિના બહાનાથી પાંગળા જેવો આ જન સુમેરુ ઉપર ચઢવાને ઇચ્છે છે. જેમ પાંગળો મેરુપર્વત ચઢવામાં અસમર્થ છે તેમ હું આપની સ્તુતિ કરવામાં અસમર્થ છું.]

[આપની લક્ષિતથી પ્રેરિત થયેલો હું નવી નવી સ્તુતિ કરવા માટે પ્રયત્ન કરીશ. પથ્થર પોતે જઈ શકતો નથી, પણ બીજાની પ્રેરણાથી, સહાયથી તે બચે છે તેમ આપની સહાયથી હું સ્તુતિ કરીશ.]

આરંભમાં કવિ શત્રુઞ્ય પર્વતનો મહિમા બતાવતાં એક અપેક્ષાએ મેરુ પર્વત કરતાં પણ તેને અદિયાતો દર્શાવે છે. જુઓ :

સુપર્વશૈલાદપિ પર્વતોડયં, સ્વામિન્મહીયાનિતિ મે વિતર્કઃ ।

નો ચેદવાપુઃ કિમુ મંજુ મોક્ષં, મુમુક્ષુવોડમુખ્ય શિરોધિરુહય ? ॥૬॥

[હે સ્વામી ! આ પર્વત મેરુપર્વત કરતાં મહાન છે એમ મારો વિતર્ક છે. જો એમ ન હોત તો મુમુક્ષુઓએ આ ગિરિશબ પર ચઢીને શીઘ્ર મોક્ષ કેવી રીતે પ્રાપ્ત કર્યો ?

સિદ્ધાચલ તીર્થાધિરાજ ઉપર અનેક મહાત્માઓએ મોક્ષગતિ પ્રાપ્ત કરી છે. પર્વત ભારે હોવા છતાં સંસારસમુદ્ર તરી જવામાં સહાયરૂપ છે એ વિશે કવિએ નીચેના શ્લોકમાં સરસ કવિત્વમય વિરોધાભાસ દર્શાવ્યો છે :

અમુ મહદ્મયોડપિ મહાન્તમદ્વિ, શ્રયન્તિ મહાત્મ્યવના જનાયે ।

મવાન્વિષમસ્તાષમદ્દશ્યપારં, તરન્તિ તે મંજુ તદીશ ચિત્રમ્ ॥ ૧૦ ॥

[મહાન કરતાં પણ મહાન એવા પર્વતને જે મહાન વ્યક્તિઓ આશ્રય કરે છે તેઓ શીઘ્ર સંસારરૂપી સમુદ્રને તરી જાય છે. આશ્ચર્યની વાત એ જ છે ! કારણ કે ભારે વસ્તુ સાથે હોય તો સમુદ્રમાં ખૂડી જવાય, પણ આ તો ભારે પર્વત હોવા છતાં લોકોને તે તારે છે]

કવિએ કોઈ કોઈ શ્લોકમાં અહીં શ્લેષાલંકારથી તીર્થનો મહિમા દર્શાવ્યો છે. ઉ. ત., નીચેના શ્લોકમાં કૌશિક શબ્દ પર શ્લેષ રહેલો છે. જુઓ :

કેચિત્તવોપાસ્તિવિષૌ પ્રમોદં, પરે પ્રમાદં ચ દષત્યડઘન્યાઃ ।

દ્વયેડપિ તે કૌશિકતા લમન્તે, સ્વર્ગે વિનૈનં ગિરિમદ્વિદુર્ગે ॥૨૦॥

[આપની ઉપાસનાનાં કાર્યમાં કેટલાક આનંદ ધારણ કરે છે. તેઓ પણ ધન્ય છે અને ખીજા જેઓ પ્રમાદને ધારણ કરે છે તેઓ

અધન્ય છે, છતાં બંને કૌશિકપણાને પ્રાપ્ત કરે છે. (કૌશિક શબ્દના બે અર્થ થાય છે. જેઓ ધન્યતા મેળવે છે તેઓ સ્વર્ગમાં કૌશિક એટલે કે ઇન્દ્ર બને છે અને અધન્ય લોકો સામાન્ય પર્વતના શિખરો પર કૌશિક એટલે કે ઘુવડ બને છે.)

આ દ્વાત્રિંશિકાના ઉત્તર ભાગમાં કવિ ઋષભદેવ ભગવાનની સ્તુતિ કરતાં કરતાં પોતાની મોક્ષગતિની પાત્રતા ક્યારે થશે એ વિશે વિવિધ દૃષ્ટાંતો સહિત પ્રશ્ન કરે છે અને અંતિમ શ્લોકમાં શ્લેષથી પોતાના શુરુ અને પોતાનું નામ વણી લઈને પ્રભુ પાસે એમના ચરણકમલની સેવાની, શરણાગતિની ચાચના કરે છે :

एवं सर्वसुपर्वसंहतियुत श्रीमन्महेन्द्रार्चित ।

श्री शत्रुञ्जयशेखर । प्रियकर । श्रीमद्युगादीश्वर ।

वाचो मार्गमुपेतया स्तुतिमिषाच्चेतः स्थमक्तयाऽनया,

चेत्तुष्टોसि तदा सदा निजपदाभ्यर्णो स्थितिं देहिमे ॥ ૩૨ ॥

[આ સર્વ દેવોના સમૂહથી સુકૃત, દેવેન્દ્રથી અર્ચિત શ્રી. શત્રુજયના સુગટ સમાન, હે પ્રિયકર યુગાદીશ્વર ! સ્તુતિના બહાનાથી વાણીરૂપી માર્ગ પર મારા ચિત્તમાં આવેલી લક્ષિત વડે જો આપ પ્રસન્ન છો તો મને હંમેશાં આપના ચરણકમલની પાસે નિવાસ આપો.]

૦ ૦ ૦

૨. શ્રી ગિરનાર તીર્થ સ્તુતિગદિતા દ્વાત્રિંશિકા

ગિરનાર તીર્થની સાથે ભગવાન નેમિનાથનું નામ વિશિષ્ટ રીતે સંકળાયેલું છે. નેમિનાથ ભગવાન ગિરનાર પર્વત પર નિર્વાણ પામ્યા હતા. વર્તમાન ચોવીસીના તીર્થકરોમાં મલ્લિકનાથ ભગવાન (મલ્લિકુવરી)ની જેમ નેમિનાથ ભગવાન પણ બળ બ્રહ્મચારી હતા. એટલે કવિએ આ દ્વાત્રિંશિકાના પ્રથમ શ્લોકમાં જ ગિરનાર પર્વત અને કામદેવને જીતનાર નેમિનાથ ભગવાન એ બંનેને માટે સરસ

અનુપ્રાસયુક્ત પદાવલીની રચના કરી છે. જુઓ :

શૂઢગારયન્તં ગિરિમુઞ્જશન્તં, પંચેષુ ચક્રમ્ ધ્રુતમુજયન્તમ્ ।

શ્રી નેમિનં નૌમિ નિરસ્તમોહ, વ્યપોહિતું મક્તિપરસ્તમોઽહમ્ ॥૧॥

[ઉલ્લઝ્યંત ગિરિના શણુગારરૂપ, ઠંપિત કામદેવના ચક્રને. છતનાર, મોહથી રહિત એવા શ્રી નેમિનાથ ભગવાનની ભક્તિમાં તત્પર એવો હું અજ્ઞાનનો નાશ કરવા માટે સ્તુતિ કરું છું]

આ દ્વાત્રિંશિકામાં પણ કવિ પ્રભુની સ્તુતિ કરવા માટેની યોતાની શક્તિ અદ્ય છે તેમ દર્શાવે છે અને છતાં યોતે નિંદા નથી. તે ઉદાહરણથી સમજાવે છે. જુઓ :

સ્તુતં શ્રુતજ્ઞઃ સમતોદયે, ત્વા સ્તુવન્નવિદ્વાનપિ નાસ્મિન્નિઘઃ ।

નિઘ્વઃ સ્ફુટન્માસિ મધૌ વિકાસિ-રસાલસંશાલિનિ કિં વિગેયઃ ? ॥૨॥

[હિ સમતાના સાગર ! આપ વિદ્વાનોથી સ્તવાયેલા છો. છતાં પણ આપની સ્તુતિ કરતો અવિદ્વાન એવો હું નિંદા નથી, કારણ કે આત્રથી યુક્ત ચૈત્ર મહિનામાં વિકસિત લીબડો શું નિંદા છે ?]

નેમિનાથ ભગવાનના માતાપિતાનાં નામ સમુદ્રવિજય અને શિવાદેવી છે. એ બન્નેનાં નામની સાર્થકતા કેવી છે તે શબ્દજ્ઞાનના પંડિત કવિ નીચેના બે શ્લોકમાં સરસ રીતે દર્શાવે છે. જુઓ :

નૃપઃ સમુદ્રો વિજયાત્ પયોધે-ર્જાતો જગન્નાથ । યથાર્થનામા ।

લોકદ્વયાસ્તોકસુસ્થોપનેતા, ચિન્તામણિઃ પ્રાદુરસૂયતસ્ત્વમ્ ॥૪॥

આદ્ય સિંહાસનમુગ્ધનાદ દુર્વાદિવન્તીન્દ્રનિરાકરિષ્ણમ્ ।

યાઽઽજીજનત્ત્વા મહિલા વલાદ્યં, ચિત્રં । શિવેતિ શ્રુતિમાપસાપિ ॥૫॥

[હિ જગતનાથ ! સમુદ્રવિજય રાજા યથાર્થ નામવાળા થયા, કારણ કે લોકદ્વયમાં પુષ્કળ સુખને આપનાર અ.પ ચિંતામણિ રત્ન પ્રગટ થયા છો હે ભગવન્ ! બે સ્ત્રીએ ઉગ્ર શબ્દવાળા દુર્વાદિ-રૂપી હસ્તિશ્રેષ્ઠને હરાવનાર સિંહાસન ઉપર બેસીને બળવાન એવા આપને જન્મ આપ્યો તે સ્ત્રી 'શિવા' નામે પ્રખ્યાત થઈ તે આશ્ચર્ય છે.]

રૂપક અને ઉત્પ્રેક્ષા અલંકાર કવિને અત્યંત પ્રિય છે. કવિની વાણી સહજ રીતે રૂપકાદિ અલંકારો સહિત વહે છે. કવિ શ્લોક બાર, તેર અને ચૌદમાં તે ઉપરાઉપરી રૂપકો પ્રયોજતા જાય છે. જુઓ:

પપાત પૂરે પતિતં યદીયે, ત્રિલોકમન્તર્મવવાદ્દિ તત્સ્યાં ।

કૃષ્ણાનુજઃ કૃષ્ણતનુશ્ચ કૃષ્ણ-ચિત્રોઽમવસ્ત્વ પ્રમદાપગાયામ્ ॥૧૨॥

મવન્મતેન્દોર્મમ હ્વચ્ચકોરે, શમામૃતં સાધુહિતં પિપાસૌ ।

અદન્નવિશ્રોતસિકાન્નરેલા, સૈવાન્તરુથાય કરોતિ વિઘ્નમ્ ॥ ૧૩ ॥

નીતં ફલાશા મમ ચારુચેતઃ ક્ષેત્રે સ્વદાજ્ઞામૃતસારણીમિઃ ।

કુતોપ્યુપેતો વત બોધિવીજમ્, પ્રમાદકોલઃ સકલં નિહન્તિ ॥ ૧૪ ॥

[આ સંસારરૂપી સમુદ્રમાં આખો ત્રિલોક પડી ગયો છે, પરંતુ પ્રમદારૂપી નદીમાં તમે કૃષ્ણના નાનાભાઈ, કૃષ્ણ શરીરવાળા, કૃષ્ણ ચિત્ર થયા અર્થાત્ તમે તેમાં ન ડૂબ્યા પણ તરી ગયા. આપના મતરૂપી અંદ્રના સારા અને હિતકર શમામૃતને પીવાને માટે ઇચ્છાવાળા આ હૃદયરૂપી ચક્રોરને આ અજ્ઞાનરૂપી મેઘપંક્તિ આ અતરમાં ઉત્પન્ન થઈને વિઘ્ન કરે છે. મારા સુંદર ચિત્તરૂપી ખેતરમાં વપન કરેલ છે બોધિબીજ તે આપની આજ્ઞારૂપી અમૃતની નીકથી ફળની આશાને પ્રાપ્ત કરે છે, પરંતુ કચાકથી આવેલો આ પ્રમદરૂપી સૂકર બધાને હણી નાખે છે]

કવિની વાણી ક્યારેક ઉપાલંભનુ રૂપ પણ ધારણ કરે છે. નેમિનાથ ભગવાને કામરૂપી શત્રુને (વવશ કર્યો છે તેા તેઓ તેવી કળા પોતાને પણ કેમ શીખવતા નથી એવો પ્રશ્નને ઉપાલંભ કવિ એક નહીં પણ ત્રણેક શ્લોકમાં દર્શાવે છે. જુઓ :

યુધિ ત્વયા ત્રાસિત એપ કામો, મચ્ચિત્તદુર્ગં વિવશો વિવેશ ।

તત્રાપિ વીરસ્ત્વમુપાગતોઽસિ, તદ્દુરય ક્રૂરમમુ નિગૃહ્ય ॥ ૧૯ ॥

અપાયતઃ પાસિ કથ ત્રિલોક-મોક્ષસ્તવૈવાતિકૃશં મૃજં સઃ ।

મચ્ચેત્ત એતત્ત્વયિ મધ્યગેષિ, યત્સામ્પ્રતં લુપ્તિ કામચૌરઃ ॥ ૨૦ ॥

यद्वा स्वसच्चापि समत्वसार !, नाढरक्षितं रक्षितुमुद्यमस्ते ।

अयं शमः कस्य न विस्मयाय, पुनः प्रमो । न प्रमुधर्म एषः ॥ २१ ॥

[હે ભગવાન ! યુદ્ધમાં તમારાથી ત્રાસ પામેલો આ કામદેવ. વિવશ થયેલો મારા ચિત્તરૂપી દુર્ગમાં વસેલો છે. ત્યાં પણ વીર એવા તમે આવી ગયા છો માટે ફર એવા તેને જે'થીને મારાથી ફર કરો. અત્યંત નાના તમારા ઘર સ્વરૂપ મારા ચિત્તમાં તમે રહ્યા છતાં પણ હમણાં આ કામરૂપી ચોર લૂંટે છે તો દોઢનું નાશથી કેમ રક્ષણ કરો છો ? અથવા હે સમત્વસાર ! અંતરથનુથી વિનષ્ટ પોતાના ઘરને પણ રક્ષણ કરવામાં તમારો ઉદ્યમ નથી. આ તમારી શાંતિ કેાને વિસ્મય ન કરાવે ? પરંતુ હે પ્રભુ ! આ પ્રભુનો ધર્મ નથી.]

પોતાના આંતરથનુઓ ઉપર વિશ્વય મેળવવા માટે કવિ અંતિમ પ્રલોકમાં નેમિનાથ ભગવાનને વારંવાર પ્રાર્થના કરે છે. ગુઓ :

सम्भूय मावारिभिरेवमर्धमानं स्वयं शाश्वत सौख्यलीनः ।

उपेक्षसे मां यदि तद्वराकी, निराश्रया नाथ ! दया क्व यातु ? ॥ ३१ ॥

उत्सार्य मात्सर्यप्रदादिवेत्रिजातं निरातङ्कतया कथञ्चित् ।

विश्वेश ! विश्वासुखपीडितोऽह, प्राप्तोऽस्मि ते दृष्टिमतः प्रसीद ॥ ३२ ॥

[હે ભગવાન ! શાશ્વત સૌખ્યમાં લીન એવા આપ જે ભાવ-રૂપી થનુથી પિડાતા એવા મારી ઉપેક્ષા કરો છો તો હે નાથ ! આશ્રયરહિત બિચારી કયા ક્યાં બચ ? હે વિશ્વેશ ! કેાઈ પણ પ્રકારે માત્સર્યમદાહિ દ્વારપાળને ફર કરીને નિર્ભયરૂપે સંસારના દુઃખથી પીડિત થયેલો આપની સમક્ષ આવ્યો છું, તે કારણથી આપ પ્રસન્ન થાઓ.]

આ દ્વાત્રિંશિકામાં બત્રીસ પ્રલોક ઉપરાંત એક વધુ પ્રલોક લખીને કવિએ તેમાં પોતાનું નામ પણ ગૂંથી લીધું છે. કવિઓની એવી પરંપરા છે.

૩. શ્રી મહાવીર જિન સ્તુતિગર્ભિતા દ્વાત્રિંશિકા

શ્રી મહાવીર સ્વામીની સ્તુતિ માટે લખાયેલી આ દ્વાત્રિંશિકા અગાઉની જે દ્વાત્રિંશિકા કરતાં જુદી છાપ પાડે છે. આમાં કેઈ તીર્થના મહિમાનું વર્ણન નથી. ભગવાન મહાવીરસ્વામીના શુભ-લક્ષણોને કવિએ સરસ રીતે બિરદાવ્યાં છે. આ દ્વાત્રિંશિકામાં કવિએ જેમ અર્થની દૃષ્ટિએ સ્વયંપર્યાપ્ત એવા શ્લોકની રચના કરી છે. તેમ પોતાના ભાવ કે વિચારને અભિવ્યક્ત કરવા માટે ક્યાંક સળંગ જે શ્લોક અથવા ત્રણ શ્લોક અથવા સળંગ ચાર કે પાંચ શ્લોકનો પણ ઉપયોગ કર્યો છે. પદરચના અને શબ્દ ઉપરના કવિના પ્રભુત્વની એ પ્રતીતિ કરાવે છે. છઠ્ઠા અને સાતમા શ્લોકનું યુગ્મ, આઠમા અને નવમા શ્લોકનું યુગ્મ, અગિયારમા અને બારમા શ્લોકનું યુગ્મ, એકવીસથી ચોવીસ સુધીના ચાર શ્લોકનું 'કલાપકમ્' તથા એકથી અઠાર સુધીના પાંચ શ્લોકનું 'કુલકમ્' એવી રચના કવિએ આ દ્વાત્રિંશિકામાં કરી છે.

છઠ્ઠા અને સાતમા શ્લોકના યુગ્મમાં કવિએ ભગવાન મહાવીર સ્વ મી માટે કેવા કેવાં વિવિધ વિશેષણો પ્રયોજ્યાં છે તે જુઓ :

અહોનિરાસં કરુણાનિવાસં, સસવરં સારરમાવિલાસમ્ ।

આયાસદૂરં મહિમોરુપૂરં, સન્દેહમન્દેહસમૂહસૂરમ્ ॥ ૬ ॥

અસંપરાય નવહેમકાર્યં, વિમિન્નમાવારિવલં વિમાયમ્ ।

મહોમહોલાસમવં ભવન્તં, સન્તો નમન્તો મુદમાવહન્તિ ॥ ૭ ॥

[યુગમ્]

[પાપને દૂર કરનાર, દયાના ઘર, સંવર સહિત શ્રેષ્ઠ લક્ષ્મીના વિલાસ સ્વરૂપ (આયાસ), ખેદથી રહિત, મહિમાના વિશાલ પૂર સમાન, સંદેહમુક્ત, મૂર્ખ સમૂહને સમજાવવામાં પડિત સમાન, પુનર્જન્મરહિત, નવા સોના સમાન કાયાવાળા, ભાવશત્રુનો નાશ કરનાર, માયારહિત, તેજથી મહાન, ઉલ્લાસને જન્મ આપનાર,

એવા આપને નમન કરતાં લોકો આનંદને વહન કરે છે]

ચૌદથી અઠાર સુધીના શ્લોકર્માં રમણીઓ ઉપર ભગવાન રાગવાળા ન થયા તેનું સરસ શબ્દચિત્ર કવિએ રમણીઓના વિશેષણોનો પ્રયોગ કરીને દોર્યું છે. તે જુઓ :

સલીલાસાલ્યહાવભાવ-વિલાસહેલારસમંથરાસુ ।

અકુળવાણી કલકળ કળ-રોલ્લજાયાજયલાસાસુ ॥ ૧૪ ॥

અમન્દમન્દારમન્દ વિન્દુ-મચાલિન્ન કારવાકુલાસુ ।

આપીદ તાલકલ્લામમંજુ-મજીરહારાવલિમાસુરાસુ ॥ ૧૫ ॥

રમ્મોરુદળાસુ સરોજનાલ-સોમાલ્લાહાચલકંકણાસુ ।

વિમ્બી ફલમાધરપરલ્લાસુ, કપોલપાલીકલકુળલાસુ ॥ ૧૬ ॥

વિમાવરી વરલભમિત્તિમાલ-વિલોલ કાલચ્છવિકુન્તલાસુ ।

અમગુરાદમ્બર પંચવાળ તૂર્ણીરઘ્નિલમનોરમાસુ ॥ ૧૭ ॥

સમ્પન્નરાદામરમારવારા હંકારસંહારપરાયણાસુ ।

આસીર હો સંગમદેવમાયા-સિદ્ધાસુ રામાસુ વિમો ! ન રાગી ॥૧૮॥

॥ કુલકમ્ ॥

[લીલાપૂર્વક હાસ્ય-કટાક્ષ-હાવભાવ કરવાવાળી, વિલાસ હેલા-રસથી મંત્ર ગતિવાળી, અકુલ વાણી એવા કોયલના મધુર સ્વરથી ભ્રમરોને જીતવાની ઇચ્છાવાળી, વિકસિત મંદાર પુષ્પરસના બિંદુથી મત્ત, અકાર શબ્દથી વ્યાપ્ત, સુગટ, કર્ણભૂષણ, અતિશય સુંદર નૂપુર હારની આવલિઓથી શોભિત, કેળના ઢંડ સમાન જંઘાવાળી, કમલની નાલયુક્ત કોમળ બાહુ પર ચંચલ છે કંકણ જેનાં એવી, બિમ્બજળ તુલ્ય હોઠના પલ્લવવાળી, મનોહર ગાલ પર મનોહર લટકતા કુંડલોવાળી, અર્ધ ચંદ્રમા તુલ્ય લલાટ ઉપર ચંચલ કાળા વાળવાળી, સફલ અડંબરવાળા કામદેવના સાથા સમાન અંબોડાથી મનોહર, સંપન્ન રાગસમૂહથી યુક્ત, કામદેવની પત્નીના

અહંકારનો સંહાર કરવામાં તત્પર એવી સંગમ કરવામાં દેવ-
માયા તુલ્ય સિદ્ધ એવી રમણીઓ ઉપર હે વિભુ ! આપ રાગવાળા
ન થયા.]

કવિની અન્ય દ્વાત્રિંશિકાઓની જેમ આ દ્વાત્રિંશિકા પણ રૂપ-
કાંઠિ અહંકારથી પ્રચુર છે. એવી પોતાની ગંભીર વાણી વડે કવિ
જગવાન મહાવીર સ્વામીનાં ચરણકમળની સેવા પોતાને જન્મોન્મ
મળે એવી ભાવના વ્યક્ત કરે છે. કવિએ વૃક્ષ અને પક્ષીનું રૂપક
પ્રયોજીને પોતાની ભાવના ચિત્રાત્મક શૈલીએ દર્શાવી છે. જુઓ :

કામો ન કામે ન ચિરં રિરંસા, મહે મહેલાસુ મમાવહેલા ।

વિહંગમોહં સમયદ્રુમે તે, ભવામિ મે કેવલમેવમીહા ॥ ૩૧ ॥

[મને કામમાં પ્રીતિ નથી, લાંબા કાળ સુધી સંસારમાં રમવાની
ધૃત્તિ નથી. મને સ્ત્રીઓ પ્રત્યે અનાદર છે. તમારા સમયરૂપી
(થાસનરૂપી) વૃક્ષમાં હું પક્ષી બનું-કેવલ એ જ મારી ધૃત્તિ છે.]

આમ ત્રણે દ્વાત્રિંશિકાઓમાં કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ તીથંકર
પરમાત્માની સ્તુતિ કરે છે અને કચારેક પ્રાર્થનારૂપે, તો કચારેક
ઉપાલંભરૂપે પરમાત્માને વિનંતી કરતાં, પરમાત્માના ચરણની સેવા
પોતાને મળી રહે અને મોક્ષગતિ માટે પોતે અધિકારી અને તેવી
ભાવના વ્યક્ત કરે છે. ઉપબતિ છંદમાં લખાયેલી આ ત્રણે દ્વાત્રિં-
શિકાઓમાં કવિ જયશેખરસૂરિનાં અસાધારણ પાંડિત્ય અને કવિત્વનાં
જેમ દર્શન થાય છે તેમ એમના ઉચ્ચ જ્ઞાન અને ભક્તિભાવનાં પણ
દર્શન થાય છે.

સંસ્કૃત સાહિત્યમાં દ્વાત્રિંશિકાઓના ઇતિહાસમાં કવિ શ્રી
જયશેખરસૂરિકૃત આ ‘દ્વાત્રિંશિકાત્રયી’ પણ સ્ત્રીમાચિદ્નરૂપ બની
ગઈ છે.

वीक्षणाः सुबुद्धाः अणोऽपि न हवः। अथ गतस्य सुखं वाप्येवो धवं धुशधमेक्षुग। धुरे ध्वजो ज्ञोराणं श्री आर्त्ये सुदृष्टिः शुभं व
 दनारविदमकरं ददितुं मंदादौ ददौ मादधौ नो धर्मो दद्यानां सस्यय निवाम्य श्री सं प्रतिते रयतिः। विजये मन्मथं ददौ नो ह्यो
 को माधवः। मज्जा जितेना माहृत्य मादिनी सुबुद्धिं जितेन वना नरण विष्टा प्रिता विततो तिस्मा। अनाये धं एदे चो घुस विजये श्री
 मदे दे दे र्मं प्रवर्तमाना। तस्य नावा न्न वदधो पि मसकल सुखं संपादजन वद्वो संसमं कं तत्र प्रतिपादिका मिमो कं
 धातिपी दायवणां सुतो पमां तव च तच्छा जिन धर्म निर्मिता। दधाय रिश्या धी ससृ द्योऽश्विला। न ददौ बुलो क सं
 रब्धो ह्ये। स्मरि श्री जय जेणरः। श्री मंदं च लग्नो ह्ये व के स। मङ्ग को सु दी। ए इति श्री भक्त कौमुदी समाप्त
 ॥ अं धात्रा। छण एव मदीय धायः। अथ तं गणपतये
 द्या॥ वा॥ श्री गुरु लेखक श्या॥ वा॥

रंगधरयामेलि रिवितादी रसुं दरेण सुपरायकारा

'सम्यक्त्व कौमुदी' नी हस्तप्रतिनुं अतिम पृष्ठ

[योग. धी. धन्विद्वयुद - अभद्रावाहनी हस्तप्रति]

(૨) સમ્યક્ત્વ કૌમુદી

કવિ જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત ભાષામાં જે કેટલીક રચનાઓ કરી છે તેમાં અઘાપિ અપ્રકાશિત રહેલી એક રચના તે ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ છે. આ કૃતિની રચના એમણે વિ. સં. ૧૪૫૭માં કરી છે, જેમાં એમણે પોતાના નામનો નિર્દેશ પણ કર્યો છે. જુઓ :

હયેણ્લોક ૧૪૫૭ સસ્યેદે, સૂરીઃ શ્રી જયશેખરઃ ।

સંક્ષિપ્ત્યસંદર્ભેના કથાં સમ્યક્ત્વ કૌમુદી ॥ ૨ ॥*

‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ના નામથી સંસ્કૃત ભાષામાં જુદા જુદા કેટલાક કવિઓએ રચનાઓ કરી છે, જેની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે.

(૧) ચૈત્ર ગચ્છના ગુણાકરસૂરિએ વિ. સં. ૧૫૦૪માં ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી કથા’ નામની કૃતિની રચના કરી છે. આ કૃતિની રચના ૧૪૮૮ જેટલા શ્લોકમાં થયેલી છે.^૧

(૨) આગમ ગચ્છના અિંહત્તસૂરિના શિષ્ય સોમદેવસૂરિએ ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ નામની રચના વિ. સં. ૧૫૭૩માં કરી છે. આ કૃતિની રચના ૩૩૫૨ શ્લોકમાં થઈ છે.^૨

(૩) જયથંક્રસૂરિના શિષ્ય જિનહર્ષગણિએ વિ. સં. ૧૪૮૭માં ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ની રચના કરી છે. આ રચના ૨૮૫૮ શ્લોકમાં કરવામાં આવી છે.^૩

* જુઓ : ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, ખંડ ૨, પૃ. ૧૫૬.

૧ જુઓ : ‘જૈન સાહિત્યનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ’, પૃ. ૫૧૪ અને ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, ખંડ ૨, પૃ. ૧૫૭

૨. જુઓ : ‘જૈન સાહિત્યનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ’, પૃ. ૫૨૮ તથા ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, ખંડ ૨, પૃ. ૧૫૭

૩ જુઓ : ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, ખંડ ૨, પૃ. ૧૫૬.

આ ગ્રંથ જૈન આત્માનંદ સલા તરફથી વિ. સં. ૧૬૭૦માં છપાયો છે. અને એનું ભાષાંતર એ જ સ્થા તરફથી વિ. સં. ૧૬૭૩માં છપાયું છે.

- (૪) સોમદેવસૂરિના શિષ્ય જયચંદ્રસૂરિએ સોળમા સૌકામાં 'સમ્યક્ત્વ કૌમુદી'ની રચના કરી છે.^૧
- (૫) 'સમ્યક્ત્વમાર્ગ' ચૌપઈ' સં. ૧૩૩૧ પછી, લે. જિનેશ્વરસૂરિના શિષ્ય જગદુ.^૨
- (૬) 'સમ્યક્ત્વ રાસ'(અષ્ટ ભાષામાં), સં. ૧૫૦૫ માગશર, તલવાડામાં સંઘકલશ ગણિ.(તપગચ્છ-રત્નશેખરસૂરિ-ઉદયન'દિના શિષ્ય)૩
- (૭) 'સમ્યક્ત્વ કૌમુદી રાસ'—સં. ૧૬૨૪ મહા સુ પુનમ બુધવાર, સવાલખ દેશમાં, લે. હીરકલશ. (ખરતરગચ્છ દેવતિલક. ઉ. હર્ષપ્રભુના શિષ્ય.)^૪
- (૮) 'સમ્યક્ત્વ કૌમુદી રાસ'—સં. ૧૬૪૨ માઘ સુદ પાંચમ શુક્રવાર, ત્રંભાવતી (ખંભાત)માં—લે. વચ્છરાજ [પાર્શ્વચંદ્રસૂરિ—સમરચંદ્રસૂરિ—રત્નચંદ (ચારિત્ર) શિષ્ય.]^૫
- (૯) 'સમક્રિતાના ષટસ્થાન સ્વરૂપની ચોપઈ' યશોવિજયજીકૃત અર્થ (ટખા) સહિત, સં. ૧૭૩૩ ચોમાસુ' ઇલ્લપુરમાં.^૬

આ ઉપરાંત ધર્મકીર્તિ, મંગરાસ, મદિલબૂષણ, યશઃકીર્તિ, યશઃસેન, વત્સરાજ (ઋષિ) અને વાદિબૂષણ નામના કવિઓએ કરેકે 'સમ્યક્ત્વ કૌમુદી' નામની કૃતિની રચના કરેલી મળે છે તથા એ નામની ત્રણ ગુદી ગુદી કૃતિઓ પણ સાંપડે છે જેમાં એના કર્તાનું નામ નથી.^૭

આમ 'સમ્યક્ત્વ કૌમુદી' નામની સંખ્યાબંધ કૃતિઓ પંદરમા-

૧. 'જૈન સાહિત્યનો સ્વક્ષિપ્ત ઇતિહાસ', પૃ. ૪૬૫
૨. 'જૈન ગૂજ'ર કવિઓ', પ્રથમ ભાગ, પૃ ૮
૩. 'જૈન ગૂજ'ર કવિઓ', પ્રથમ ભાગ, પૃ. ૪૪
૪. 'જૈન ગૂજ'ર કવિઓ', પ્રથમ ભાગ, પૃ ૨૩૪
૫. 'જૈન ગૂજ'ર કવિઓ', પ્રથમ ભાગ, પૃ ૨૬૯
૬. 'જૈન ગૂજ'ર કવિઓ', દ્વિતીય ભાગ, પૃ ૩૪
૭. ગુઓ : 'જૈન સમ્પૂર્ણ સાહિત્યનો ઇતિહાસ', ખંડ ૨, પૃ ૧૫૭

સોળમાં સૌકામાં લખાયેલી આપણને મળી આવે છે. આ બધી કૃતિઓમાં સમયાનુક્રમની દૃષ્ટિએ બોધ એ તો સૌથી પ્રથમ કૃતિ જય-શેખરસૂરિની જણાય છે. એથી પૂર્વેની ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ નામની કોઈ કૃતિ હજી સુધી ઉપલબ્ધ જણાતી નથી. બે કે સમ્યક્ત્વનો વિષય એટલો પ્રાચીન છે કે આ નામની અન્ય કોઈ કૃતિ સાંપડે તો તે સ્વાભાવિક છે. વળી સમ્યક્ત્વનો વિષય એ પાયાના સિદ્ધાંતનો ‘વિષય હોવાથી એના વિશેનું’ સાહિત્ય અન્ય નામથી પણ પ્રાચીન સમયમાં ઉપલબ્ધ રહ્યું છે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ આ ગ્રંથની રચના ગદ્યપદ્યમાં કરી છે અને તેનું શ્લોકપ્રમાણ કૃતિને અંતે જણાવ્યું છે તે પ્રમાણે ૯૬૭ જેટલું છે એના ઉપર ખરતરગચ્છના કવિ ગુણવિનયે ટીકા લખેલી છે.^૧

કવિ જયશેખરસૂરિનો જન્મ વિ. સં. ૧૩૯૮માં થયો હતો. એટલે આ કૃતિની રચના એમણે ૫૯ વર્ષની ઉંમરે કરી છે. વિ. સં. ૧૪૩૬માં ‘ઉપદેશચિંતામણિ’ જેવો આકરગ્રંથ એમણે લખ્યો તે પછી એકવીસ વર્ષે આ ગ્રંથની રચના કરી છે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ આ કૃતિના અંતિમ શ્લોકમાં પોતાના નામનો અને કૃતિની રચનાસાદનો નિર્દેશ કર્યો છે. વળી, હસ્તપ્રત-માં શ્લોકસંખ્યાનો પણ ઉલ્લેખ થયો છે એટલે કૃતિની રચના-સાદ વિશે કોઈ સંદેહ રહેતો નથી. એમણે કયા સ્થળે રહીને રચના કરી હશે તે વિશે હજી સુધી માહિતી મળતી નથી.

કવિ જયશેખરસૂરિકૃત ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ નામની આ કૃતિ હજી સુધી અપ્રકાશિત રહી છે. એની એક હસ્તપ્રત અમદાવાદના સંવેગી ઉપાશ્રયમાં ઉપલબ્ધ છે. (નં. ૩૪૩૧)

કવિએ આ ગ્રંથની શરૂઆત વર્ધમાન સ્વામીને નમસ્કાર

૧ જુઆ. ગુણવિનયકૃત ‘નવદત્તી પ્રાપ્તિ’ની પ્રસ્તાવના, લે. સ. ડૉ. ગ્મણ-લાલ શાહ.

કરીને કરી છે. અંશારંભમાં જ એમણે પોતાનું પ્રયોજન જણાવ્યું છે. તે પ્રમાણે પોતે આ વિષયનું નિરૂપણ સંક્ષેપમાં કરે છે અને તે પછી પોતાના શિષ્યોને સમજાવવાને માટે. જુઓ :

શ્રી વર્ષમાનમાનમ્ય જિનત્રિજગદીશ્વરં વક્ષ્યે

સંક્ષિપ્ત્ય શિષ્યાણાં કૃતે સમ્યક્ત્વ કૌમુદી ॥ ૧ ॥

‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ના વિષયનું નિરૂપણ આર્યસુહસ્તિસૂરિ અને સંપ્રતિ મહારાજના નિમિત્તે થયું છે. શ્રી આર્યસુહસ્તિસૂરિ કોઈક સમયે વિહાર કરતાં કરતાં ગૌડદેશના પાટણીપુત્ર નગરમાં પધાર્યા ત્યારે દેશભ્રમણના વિનોદથી વિચરતા ત્યાં આવેલા સંપ્રતિ-મહારાજ આર્યસુહસ્તિસૂરિને વંદન કરીને ધર્મદેશના સાંભળવા બેઠા. શુરુભગવંત ધર્મદેશના આપતાં કહે છે કે મનુષ્યભવ, આર્યક્ષેત્ર, ઉત્તમ કુળ, સંપૂર્ણ ઇન્દ્રિયો આદિ સામગ્રીનો લાભ હોવા છતાં જીવને સમ્યક્ત્વ રત્ન હુલેલ છે. વળી સમ્યક્ત્વયુક્ત જીવો પ્રાથે વૈમાનિક દેવ થાય છે. આ પ્રમાણે ધર્મદેશના સાંભળી રાજા સંપ્રતિ આર્યસુહસ્તિસૂરિને પ્રશ્ન કરે છે કે ‘સમ્યક્ત્વ યોગ્ય કયો જીવ હોય ? વળી પૂર્વે કયા ભાગ્યશાળી આત્માએ સમ્યક્ત્વનું પાલન કર્યું હતું અને તેનું શું ફળ પ્રાપ્ત થયું હતું ? આ વાત સંદેહાન્ત કહેવા દ્વારા મારા પર કૃપા કરો.’

ત્યારપછી આર્યસુહસ્તિસૂરિએ સમ્યક્ત્વને પ્રકાશિત કરનારી અર્હંદાસ શ્રેષ્ઠીની કથા કહી.

રાજગૃહી નગરીના શ્રેષ્ઠિક મહારાજના રાજ્યમાં અત્યંત ધર્માનુરાગી અર્હંદાસ નામના શ્રેષ્ઠી વસતા હતા. તેઓને આઠ પત્નીઓ હતી. તેમની સાથે વિષયસુખને અનુભવતા નિરતિચાર શ્રાવકપણાને પાલન કરતા તેઓ સુખે દિવસો પસાર કરતા હતા. એવામાં કોઈક સમયે મહાવીર પરમાત્મા વૈશારગિરિ પર સમવસર્યા અને સમ્યક્ત્વનું મહત્ત્વ સમજાવતી ધર્મદેશના આપી. અર્હંદાસ શ્રેષ્ઠી-

એ પણ પર્વતિથિમાં સમસ્ત જિનમંદિરોનાં દર્શન-મહાન તિથિએ જૈત્યમાં દેવપૂજા-સ્નાત્રાદિ પૂજા કરવી એવો નિયમ અહણ કર્યો.

તે નગરમાં કોઈક સમયે કૌમુદી મહોત્સવ થયો. સર્વ નગર-જનોએ એ મહોત્સવમાં ભાગ લીધો પરંતુ અહ્નંદાસ અને તેમની પત્નીઓએ ધર્મક્રિયામાં જ રાત્રિદિવસ પસાર કર્યો. અહ્નંદાસે આઠે પત્નીઓને સમ્યક્ત્વનું સ્વરૂપ સમજાવ્યું. તે માટે તેઓ વચ્ચે વિવિધ દૃષ્ટાંતોની ચર્ચા પણ થઈ. અહ્નંદાસની આઠમી પત્ની કુંદ-લતા નાસ્તિક જેવી હતી. પરંતુ, તે પણ સમ્યક્ત્વનો પ્રત્યક્ષ પ્રભાવ જોઈ પ્રતિબોધ પામી. પછી તેણે હીક્ષા અહણ કરી. આમ, સમ્યક્ત્વથી ધર્મ-આરાધનામાં લીન બનેલા અહ્નંદાસ શ્રેષ્ઠી કષ્ટમાંથી સુક્રિત મેળવે છે. સમ્યક્ત્વનો પ્રગટ પ્રભાવ જોઈ ઘણાં નગરજનો જૈનધર્મનો સ્વીકાર કરે છે. અંતે સંયમ સ્વીકારી અહ્નંદાસ મોક્ષ-પદ મેળવે છે.

‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ ની રચના સરળ ગદ્યપદ્યમાં કરી છે. કવિની ભાષા અને શૈલી કેવી છે તે એમની આરંભની નીચેની કંડિકા યાંચવાથી સમજાયે :

વંદામહે મહેચ્છંતં સૂરિમાર્યસુહસ્તિનં યસ્માદ્જનિ સમ્યક્ત્વા કે
પ્રઃ સપતિ મૂપતિઃ ॥ ૩ ॥ તથાહિ । મગવંતઃ શ્રી વીરવિમોરન્વયેદુર્ધર
મકરધ્વજ વીર વિજયઃ જનિતયશઃ સમુદય ધવલિત ધરાવલય શ્રી સ્થૂલ-
ભદ્રમુર્તીદ્ર શિષ્યાદશ પૂર્વા કૂપારધારગમ પટુ પ્રજ્ઞાવજ્ઞાત પુરુહૂત સૂરય ।
શ્રી આર્યસુહસ્તિસૂરયઃ કદાચિન્નિર્વિકરૂપ નવકરૂપ વિહારોદ્યતા ગૌહ-
દેશે પાટલિપુત્રપુરં સપરિવારાઃ પ્રાપ્તા । પ્રાસુકે વનપ્રદેશેષ્વ તસ્થિરે ।
તદા ચ દેશચર્યાવિનોદેન વિચરતસ્તત્રયાતસ્ય ત્રિસંઘ મરતા તર્વર્ત્તિમૂપાલ-
માલાપાલિતશાસનસ્ય શ્રી સપતિ મૂપસ્વ યથાવિધિ વંદિત્વા નિષળસ્ય
પુરત એવં તે । ધર્મદેશના વ્યવ્રુ । મો મહારાજનરજન્માર્યક્ષેત્ર સુકુલ
સકલ કરણ પાટવાદિ સમગ્ર સામગ્રી લામેપિ દુર્લભં સ્વલ્લ સમ્યક્ત્વ

રત્નં જીવાનાં । તદેવદેવં ગુરું ધર્મં ચ સમ્યગ્લક્ષ્યતિ । સમસ્ત કલેશ
પ્રહાણરૂપાંમુક્તિ ચ દદાતિ । યતઃ પિધાનં દુર્ગતિ દ્વારો, નિધાનં
સર્વ સંપદાં,

વિધાન મોક્ષ સૌખ્યાનાં, પુણ્યૈઃ સમ્યક્ત્વમાપ્યતે ॥ ૧ ॥

સમ્યક્ત્વ મિત્રાદપરં ન મિત્રં,

સમ્યક્ત્વ વંધો નં પરોસ્તિવંધુઃ,

સમ્યક્ત્વ રત્નાદપરં ન રત્નં,

સમ્યક્ત્વ લામાન્ ન પરોસ્તિ લામઃ ॥ ૨ ॥

તિર્યગ્નરકયોદ્ધારદૃઢા સમ્યક્ત્વમર્ગલા દેવમાનવ નિર્વાણ સુલ્લ-
દ્વારૈક કુચિકારં । ભવેદ્ વૈમાનિકાદવશ્યં, જંતુઃ સમ્યક્ત્વ વાસિતઃ ।
યદિ નૌધાત સમ્યક્ત્વો, વધાયુર્નાપિ વૈપુરા ॥ ૪ ॥ તદાકર્ણ મૂષતિઃ
પપ્રચ્છ । મગવાન્ સમ્યક્ત્વ યોગ્યઃ કીદૃશઃ સ્યાત્ । ગુરુભિરુક્ત ।
ભાષાવુદ્ધિ વિવેક વાક્ય કુશલઃ । શંકાદિ દૌષો તો ગંભીરઃ પ્રશમ-
શ્રિયાપરિગતૌ વશ્પેન્દ્રિયોધૈર્યવાન્ । પ્રાચીણ્યં યદિ નિશ્ચિય ત્યજહલતૌ
મક્તિશ્ચ દેવગુરા । બૌચિત્યાદિ ગુણેરલંકૃતતનુઃ સમ્યક્ત્વ યોગ્યો ભવેત
॥ ૧ ॥ પુનઃ રાજાવિજ્ઞપ્તં મગવન્ પુરાકેન ભાગ્યવતા સમ્યક્ત્વમેવ-
યંત્પાલિતાં । તસ્ય ચ કિં કલં જાતમિતિ કથાનક કથનેન મયિ પ્રસીદ ।
તત્તૌ ગુરુર્જગાદ્ર યદ્દેવં નરદેવત સમ્યક્ત્વ દ્યોતિનીમર્હદાસ શ્રેષ્ઠિનઃ
કથામવહિતઃ શ્રુણુ ॥ તથાહિ ॥

આમ, ‘સમ્યક્ત્વ કૌમુદી’ અંથમાં સમ્યક્ત્વના સ્વરૂપની તથા
સમ્યક્ત્વના પ્રકારની વિચારણા કરવામાં આવી છે. તેમાં કવિએ
સમ્યક્ત્વના મહિમા વિશે કેટલીક ઉત્તમ પદ્ય પંક્તિઓ આપી છે.
જેમ કે :

સમ્યક્ત્વ મિત્રાદપરં ન મિત્રં, સમ્યક્ત્વ વંધોર્ન પરોસ્તિવંધુઃ ।

સમ્યક્ત્વ રત્નાદપરં ન રત્નં, સમ્યક્ત્વ લામાન્ન પરોસ્તિ લામઃ ॥ ૨ ॥

પિધાનં દુર્ગતિ દારો નિધાનં સર્વસંપદાં ।

વિધાનં મોક્ષસૌખ્યાના, પુણ્યૈઃ સમ્યક્ત્વમાપ્યતે ॥ ૧ ॥

હોઈ ચંડથોવાસસ્સ, જં ફલં ચિત્તિપ્પમણસાવિ ।

પુલ્લવગરણગહણે છટ્ટોવાસસ્સ લહહ ફલં ॥ ૧ ॥

ગમનારમે જાચહ, અઠમમત્તોવવાસ જં પુણં ।

ગમણે પુણ દશમ કયં દુચ્ચાલ સંજિણહર પવેસે ॥ ૨ ॥

આમ 'સમ્યક્ત્વ કૌમુદી' એ સમ્યક્ત્વનો વિષય સમજાવવા માટે, કથાના આલંબન સહિત તત્ત્વવિચારણાનો સરલ સંસ્કૃત ભાષામાં લખાયેલો એક ઉત્તમ ગ્રંથ છે. આ ગ્રંથ સંક્ષેપમાં લખાયેલો હોવાને કારણે થોડા સમયમાં જ ખરતરગમ્મના કવિ શુભવિનય જેવા સમર્થ પંડિતને એના ઉપર ટીકા લખવાનું મન થાય એ જ આ ગ્રંથની મહત્તા દર્શાવવા માટે પૂરતું છે.

(૩) આત્માવબોધ કુલક

કુલક શબ્દ જૈન સાહિત્યમાં વિશેષ અર્થમાં વપરાયો છે. કુલક સંસ્કૃત શબ્દ છે. 'કુલ' શબ્દ ઉપરથી તે આવેલો છે. 'કુલ' એટલે કુટુંબ. કુલક એટલે કુટુંબ કરનાર. એકલદોકલ વ્યક્તિને આપણે કુટુંબ કહેતા નથી, પરંતુ માતાપિતા, દીકરા-દીકરી ભાઈ-બહેન વગેરે મળીને એક કુટુંબ થાય છે. ત્રણચાર પેઢીનાં વિશાળ કુટુંબમાં તો ઘણા બધા સભ્યો હોય છે. તે દરેકનાં વય, જાતિ, સ્વભાવ ઇત્યાદિની લાક્ષણિકતા સિન્ન સિન્ન હોવા છતાં તેઓ બધાં સંબંધથી જોડાયેલાં હોય છે અને તેઓ બધાંમાં કેટલુંક સમાન તત્ત્વ રહેલું હોય છે.

જેમ જીવનમાં તેમ સાહિત્યમાં કેટલાક પ્રલોકો કે કેટલીક પંક્તિઓ એક કુટુંબનાં સભ્ય હોય તેવા પરસ્પર સંકળાયેલાં હોય છે. આથી એક જ વિષય ઉપરના કેટલાક પ્રલોકો કે ગાથાઓના

સમુદાયને ‘કુલક’ કહેવામાં આવે છે.

‘કુલક’ શબ્દના જુદા જુદા અર્થ સંસ્કૃત કોશમાં આપવામાં આવ્યા છે. તે અનુસાર કુલક એટલે (૧) સારા કુટુંબનો, (૨) સમુદાયના ઉપરી, (૩) વિશિષ્ટ કુલના સમર્થ કલાકાર, (૪) કીડીઓનો રાફડો, (૫) સંઘ, (૬) આઠ રલોકનો સમુદાય, (૭) પાંચથી પંદર સુધીના રલોક પરસ્પર અનુક્રમે એવી રીતે સંકળાયેલા હોય જેમાં વ્યાકરણની દૃષ્ટિએ માત્ર એક જ વાક્ય રહેલું હોય. આમ કુલક શબ્દના જુદા જુદા અર્થ થાય છે. સાહિત્યમાં કુલક શબ્દનો અર્થ થાય છે—‘એક જ વિષય ઉપરનાં પાંચ અથવા આઠથી વધુ રલોક કે ગાથાનો સમુદાય.’

સંસ્કૃત ‘કુલક’ શબ્દ ઉપરથી પ્રાકૃત ‘કુલય’ શબ્દ આવેલો છે અને જૈન પ્રાકૃત સાહિત્યમાં ‘કુલક’ અથવા ‘કુલય’ શબ્દ સારા પ્રમાણમાં વપરાયેલો જોવા મળે છે.

કુલ અથવા કુટુંબના જુદા જુદા સભ્યો મળીને એક સમુદાય થાય છે, પરંતુ દરેક વ્યક્તિનું પોતાનું સ્વતંત્ર અને સ્વયંપર્યાપ્ત, અસ્તિત્વ અને વ્યક્તિત્વ હોય છે. એથી તેના કુમમાં ફેરફાર કરવાથી ખાસ કંઈ ફરક પડતો નથી, જેમ કે ‘માતૃપિતા’ ને બદલે ‘પિતામાતા’ બોલીએ અથવા ‘ભાઈ-બહેન’ને બદલે ‘બહેન-ભાઈ’ બોલીએ અથવા ‘દીકરાદીકરી’ને બદલે ‘દીકરીદીકરા’ બોલીએ તો અર્થની દૃષ્ટિએ કંઈ ફરક પડતો નથી. એવી જ રીતે કુલકમાં પ્રત્યેક રલોક અથવા ગાથા સ્વતંત્ર અને સ્વયંપર્યાપ્ત હોય છે. એટલે ગાથાઓનો કુમ આગળપાછળ કરવાથી ખાસ કંઈ ફરક પડતો નથી, કારણ કે પ્રત્યેક રલોક અથવા ગાથામાં એક સ્વતંત્ર વિચાર-ભિંદુ હોય છે. જેમ કુટુંબનાં સભ્યોને વય અથવા જાતિ કે એવા કોઈ ક્રમાનુસાર ગોઠવી શકાય છે, તેમ કુલકના રલોકને અથવા ગાથાને પણ કોઈક ક્રમાનુસાર ગોઠવી શકાય છે. પરંતુ એ કુમ હંમેશાં એ જ પ્રમાણે આવવો જોઈએ કે રહેવો જોઈએ તે અનિવાર્ય નથી.

આઠ કે તેથી વધુ શ્લોકની વર્ણનાત્મક કે અન્ય પ્રકારની રચના હોય અને જેના શ્લોકો આગળપાછળ કરી શકાય તેવા ન હોય તો તેવી રચનાને ‘કુલક’ કહેવામાં આવતી નથી. કુલકમાં તો પ્રત્યેક શ્લોક અથવા ગાથા એક સુક્તક જેવી બને છે. એક જ વિષય ઉપરનાં એવાં કેટલાંક સુક્તકોનો સમુદાય કુલક બને છે. એટલે કે કુલક એવા પ્રકારની રચના છે કે જેમાં બે-ચાર શ્લોક ઉમેરવા હોય તો ઉમેરી શકાય છે અને તેમાંથી બે-ચાર શ્લોક કાઢી નાખવા હોય તો કાઢી નાંખી શકાય છે. એમ કરવાથી કવિતાની કલાત્મકતા કે સર્જનાત્મકતાને ખાસ કરી હાનિ પહોંચતી નથી.

મનુષ્યજીવન સ્થૂલ અને સૂક્ષ્મ પ્રકારના અનેક અનુભવોથી સમૃદ્ધ બને છે. જ્ઞાની મહાત્માઓના અનુભવમાં વિશિષ્ટ પ્રકારનો પ્રકાશ હોય છે. વળી તેઓ મનીષી કે મહર્ષિ હોવાથી તેમનું કથન શ્લોક કે ગાથારૂપે કવિતામાં અવતરે છે તેમની અનુભૂતિ-માંથી અને પ્રતિભામાંથી પ્રત્યેક શબ્દ અર્થગભિત બનીને અવતરે છે. અને એ બધા શબ્દો પરસ્પર ગૂંથાઈને એવી અમત્કૃતિભરેલી રચના બને છે કે વાંચનાર કે સાંભળનારનાં ચિત્તને તે જ્ઞાન-પ્રકાશ સાથે અતિશય આનંદ આપે છે. બધા જ શ્લોક કે ગાથાનું સામઘ્ય એકસરખું ન હોઈ શકે. પરંતુ જેમ શ્લોક કે ગાથાનું સામઘ્ય વિશેષ તેમ એવી રચનાને પોતાની પાસે સાચવી રાખવાનું માનવજાતને વિશેષ ગમે છે. એટલે કેટલીયે એવી રચનાઓ હોય છે જેમાં અનુભવોનો ભંડાર અને જ્ઞાનનો પુંજ એવી ઉચ્ચ કોટિનો હોય છે અને એની શબ્દસંકલના એવી સરસ હોય છે કે માનવજાત એને પોતાના હૈયામાં અને જીહ્વાએ સંગ્રહી રાખે છે. કેટલાય એવા શ્લોક કે ગાથા માત્ર બેચાર સૈકા નહીં પણ પાંચપંદર હજાર વર્ષથી પણ વધુ સમય સુધી માનવજાત પાસે સચવાઈ રહે છે. માનવજાતનો એ અમૂલ્ય વારસો છે, અમૂલ્ય ખજાનો છે. મનુષ્યજીવનને ઘડવા-સંસ્કારવાનું, પતન થતાં અટકાવવાનું અફશુન બળ અત્યંત ચિરંતન

પંક્તિઓમાં રહેલું હોય છે.

જૈન સાહિત્યમાં તીર્થંકર પરમાત્મા, ગણધર ભગવંતો અને ત્યારપછી અનેક સમર્થ જ્ઞાની-મહાત્માઓએ પોતાની જ્ઞાનપ્રસાદી આપેલી છે. એવા વિપુલ સાહિત્યમાં 'કુલક'નો પણ એક વિભાગ છે. જૈન સાધુભગવંતોમાં નિયમિત વ્યાખ્યાન આપવાની પરંપરા અવિરતપણે ચાલી આવી છે. વ્યાખ્યાનમાં આવા કુલકો, સુભાષિત પ્રકારના શ્લોકો બહુ ઉપયોગી થાય છે, કારણ કે આવા માર્મિક શબ્દોથી શ્રોતાઓના મન ઉપર ઘણી સચોટ અને પ્રબળ અસર થાય છે. એટલા માટે પ્રાચીન સમયમાં સ્વાધ્યાય કરનારા, સાધુ-ભગવંતો પાસે જુઠા જુઠા વિષયના કુલકોનો સંગ્રહ સચવાયેલો રહેતો. કુલકસંગ્રહની પ્રાચીન હસ્તપ્રતોમાં કયાંક કયાંક જુઠા જુઠા વિષયની બેપાંચ હજાર જેટલી ગાથાઓ નવી રચવામાં આવી હોય અથવા સંગ્રહિત કરવામાં આવી હોય એવું પણ જોવા મળે છે.

કુલકનો રચનાપ્રકાર એવો છે કે જે પ્રકારના રસિક વાચક-વર્ગમાં ઝડપથી પ્રચલિત બની જાય છે. એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે. ઝડપથી એ ગતિ કરે છે. એટલે કુલકના શ્લોકોમાં કવિનું કર્તૃત્વ છે તેનું બહુ મહત્ત્વ રહેતું નથી, પરંતુ તેનું કથયિત્વ બહુ મહત્ત્વનું બની જાય છે. પરિણામે જૈન કુલકસાહિત્યમાં કેટલીયે એવી ગાથાઓ છે જેના કર્તાના નામની આપણને ખબર નથી. વળી ત્યાં જૈન સાધુ-મહાત્માઓ આવી ગાથાઓ ઉપરના પોતાના કર્તૃત્વના અધિકાર માટે સલાન હોતા નથી. તેઓ તો છૂટે હાથે, મોકળા મનથી, જ્ઞાનદાન દેવામાં જ નિમગ્ન હોય છે. એટલે કુલક સાહિત્યમાં એકની એક ગાથા એક કરતાં વધારે કુલકમાં જોવા મળે એમ બનવું સ્વાભાવિક છે.

જૈન કુલકસાહિત્ય, પ્રાકૃત કે અર્ધમાગધી ભાષામાં વિશેષ-પણે લખાયેલું સાંપડે છે. દાનકુલક, શીલકુલક, તપકુલક, ભાવ-કુલક, પુણ્ય-પાપકુલક, કર્મકુલક, વૈરાગ્યકુલક, સાધુયોગ્ય નિયમકુલક,

શુભાનુરાગ કુલક, ગૌતમ કુલક, ઢંશ શ્રાવક કુલક, અલમ્બકુલક, ખામણા કુલક, છવાનુશાસ્ત્રિ કુલક. ઇન્દ્રયાદિ વિકાર નિરોધ કુલક, સાર સમુચ્ચય કુલક, ઇત્યાદિ અનેક પ્રકારનાં કુલક લખાયેલાં પ્રકૃત સાહિત્યમાં મળે છે.

સમર્થ કવિ જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અને ગુજરાતી ભાષામાં વિવિધ પ્રકારની રચનાઓ કરેલી છે. વળી એમની રચનાઓમાં અસંખ્ય એવા શ્લોકો મળે છે જે સુક્રાંત કે સુભાષિતના પ્રકારના બની ગયા છે. એટલે કુલકની રચના કરવી એમની કવિ-પ્રતિભાને માટે સાવ સરળ વાત છે. વસ્તુતઃ કુલકની એમણે રચના ન કરી હોય તો આપણને આશ્ચર્ય થાય.

શ્રી જયશેખરસૂરિએ ‘આત્માવબોધકુલકમ્’ નામની રચના કરી છે જે ઉપલબ્ધ છે. ગુઓ :

इय जाणिऊण तत्त, गुरुवईठ्ठं परं कृण पयत्तं;

लहिउण केवलसिद्धिं, जेणं जयसेहरो होसि. ४३

[આ પ્રમાણે શુરુશ્રીએ ઉપદેશેલા શ્રેષ્ઠ તત્ત્વને બાણીને હે છવ । તેમાં તું પ્રબળ પ્રયત્ન કર, કે જેથી કેવલશ્રી (કેવલજ્ઞાન) પામીને જયશેખર (આઠ કર્મનો જય કરનારો) થઈશ... ૪૩.]

કવિશ્રી જયશેખરસૂરિએ અન્ય કોઈ ‘કુલક’ની રચના કરી હોય તો તેના કોઈ સંદર્ભ, અછાપિ ઉપલબ્ધ નથી. ‘આત્માવબોધ કુલક’ની રચના અન્ય કવિઓના કુલકોની રચનાની અપેક્ષાએ સુદૃઢ છે. એમાં પ્રાકૃત ભાષામાં ૪૩ જેટલી ગાથાઓ આપવામાં આવી છે.

निखविन्नाणे निरया, निरयाइ दुहं ल्हंति न कयावि;

जो होइ मगगलगी कहं सो निवडेइ कूवभिम् ? ५

[જે છવ નિરંતર આત્મવિજ્ઞાનમાં રક્ત રહે છે તે નરક, તિર્થંચ, મનુષ્ય અને દેવતાનાં દુઃખો કદાપિ પણ પામતો નથી, કારણ કે જે (વીતરાગકથિત માર્ગરૂપી) સ્ત્રીધે માર્ગે જાય છે તે

૭૫ (નરકાદિ જેમાં છે એવા સંસારરૂપી) કૂવામાં કચાથી પડે ?]

ચિત્તની અપલતાના ત્યાગ વિશે તેઓ લખે છે :

દુઃસ્વાણ સ્વાર્ણી સ્ત્રુ રાગદેસા, તે હ્રંતિ ચિત્તમિચલાચલમિ
અજ્ઞાપ્તજોગેણ ચપ્પ્ ચિત્તં, ચલતમાલાણિમકુજ્જરઘ્વ. ૧૨

[દુઃખોની ખાણ જેવા રાગદેસો અલાયલ ચિત્તમાં હોય છે. જેમ સ્થંભ સાથે બાંધેલો હાથી અપલપણાનો ત્યાગ કરે છે, તેમ અધ્યાત્મ-યોગથી ચિત્ત અપલતાનો ત્યાગ કરે છે.]

કવિએ અહીં સુંહર ઉપમા આપી છે, તેવી જ રીતે વાદળાંથી ઢંકાયેલા સૂર્યની ઉપમા આપતાં તેઓ કહે છે :

જીવ ! સયં ચિત્ત નિમ્બિક, તણુષ્ણરમણી કુટુંબ નેદ્રેણ;
મેદ્રેણ વ દિણનાહો, છાદ્વજ્જસિ તેજવતો વિ. ૧૫

[જેમ વાદળાંઓથી તેજસ્વી સૂર્ય પશુ ઢંકાઈ જાય છે તેમ હે ૭૫ ! તારી મેળે જ ઉત્પન્ન કરેલા શરીર, ધન, સ્ત્રી અને કુટુંબ-સ્નેહથી તું પશુ શકિતરૂપે લોકલોક પ્રકાશક જ્યોતિરૂપ હોવા છતાંય આમછાદિત થાય છે]

વળી કવિ શરીરના શૃંગારની નિરર્થકતા દર્શાવતાં લખે છે :

વરમત્તવાળપ્પહાય થ, સિંગાર વિલેવળોદ્ધિ પુઠ્ઠો વિ;
નિષ્પપ્પુણો વિહરંતો, સુણણ વિ ન સરિસો દેહો. ૧૭

[ઉત્તમ જાતિનાં લોજન, પાન, શૃંગાર અને વિલેપનથી પોષણ મેળવ્યા છતાં આ શરીર પોતાના માલિકને છોડી દે છે. શ્વાન જેટલી કૃતજ્ઞતા પશુ તેનામાં નથી]

મનુષ્ય શરીરમાં પોતાના આત્મા પ્રત્યે શ્વાન જેટલી કૃતજ્ઞતા પશુ નથી. વળી અભિલાષા એક પ્રકારની અને વર્તન અન્ય પ્રકારનું ધરાવનાર માટે તેઓ કહે છે :

અહિલસસિ ચિત્તસુદ્ધિ, રજ્જસિ નહિલાસુ અહહ મૂઢત્તં;
નોલીનિલિપ્ત વર્થમિ, ધવલિમા કિં ચિરં ઠાઈ ? ૨૧

[મન શુદ્ધિની અસિલાપા શયે છે અને ઓછો વિષે આસક્ત થાય છે. અહા ! શું તારું મૂઢપણું ! ગળીની સાથે મળેલા વસ્ત્રમાં ધોળાશ કેટલો વખત ટકી શકશે ?]

મનુષ્યનાં સાચાં કુટુંબીજનો કોણ કોણ છે તે રૂપક શૈલીએ વર્ણવતાં તેઓ કહે છે :

ધન્યો જળઓ કરુણા, માય માય વિવેગનામેળં;
ત્વાંતે પિયા સમ્પૂતો, ગુણો કુટુંબં હમં કુળસુ. ૨૨

[હે આત્મન્ ! તું આલું અંતરંગ કુટુંબ કર કે ધર્મ એ જ પિતા, કરુણા એ જ માતા, વિવેક એ જ ખાતા, ક્ષમા એ જ પત્ની. અને જ્ઞાન-કર્મ-આસ્ત્રિાદિક શુદ્ધ એ જ સુપુત્ર.]

મનુષ્યના ભવશ્રમણ માટે કર્મપ્રકૃતિરૂપી સ્ત્રી કેવો ભાગ ભજવે છે તે કથાવતાં તેઓ કહે છે :

અરૂપાલિંગાર્હિ પગરૂઢિમાર્હિ, જં મામિઓસિ વેવેહં;
સંતે વિ પુરિસકારે, ન લજ્જસે જીવ ! તેળંપિ. ૨૩

[અતિ લાલનપાલન કરાયેલી કર્મ-પ્રકૃતિરૂપી સ્ત્રીએ હે હવ ! તારામાં પુરુષાર્થ છતાં તને બંધનોથી બાંધીને ચાર ગતિમાં રખડાવ્યો છે, તેથી શું તને જરા પણ લાજશરમ નથી આવતી ?]

વળી કવિ પાંચ ઇન્દ્રિયોરૂપી ચાર હવની કેવી દુર્ગતિ કરી નાખે છે તે બતાવી તેનાથી ચેતતા રહેવા માટે બોધ આપતાં કહે છે :

પંચિદિગ્ધરા ચોરા, મળજુવરુનો મિલિતુ પાવસ્સ;
નિશનિશમત્થે નિરતા, નૂલ્લિઠ્ઠિ તુલ્લ હુપેતિ. ૨૭
હણિઓ વિવેગનંતી, મિન્નં ચરંગધમ્મચક્કંપિ;
સુઠ્ઠં નાણાહ્વણં, તુમંપિ હૂલ્લો કુગહ્વજ્જે. ૨૮

[હે આત્મનૂ! પોતપોતાના વિષયમાં આસક્ત આ પાંચ ઇન્દ્રિય-રૂપ મહાન ચોર, પાપી મનરૂપ યુવરાજની સાથે મળી તારી (જ્ઞાન, દર્શન, આરિત્રિદિ) મૂળ સ્થિતિને અર્થાત્ તારા આત્મશુદ્ધરૂપ મૂળ ધનને લૂંટી લે છે.

એઓએ આ વિવેકરૂપી મંત્રીને હણી નાખ્યો, અતુરંગ ધર્મ-અકને (મનુષ્યજન્મ, ધર્મશ્રવણ, શ્રદ્ધા અને સંયમવીર્ય રૂપને) પણ લેદી નાખ્યું, જ્ઞાનાદિ ધનને લૂંટ્યું અને તને પણ દુર્ગતિ દૂપમાં નાખ્યો.]

મિથ્યાત્વરૂપી રાક્ષસ અને મમત્વરૂપી દુર્ગમ શિલાને પણ ધ્યાનના બળથી સહજમાં તોડી શકાય છે એ દર્શાવતાં કવિએ કેવું સરસ ઉદ્દ્યોધન કર્યું છે :-

રયણિજરો મિચ્છત, મણદુક્કડો સિલા મમત્તં ચ;

તં મિદસુ ભવસેલં, જ્ઞાણાસણિણા જિજ્ઞ સહેલં. ૩૫

[જ્યાં રાક્ષસ જેવું મિથ્યાત્વ રહે છે, અને જ્યાં મનના પાપથી ઉત્પન્ન થયેલ મમત્વરૂપી શિલા છે, તે સંસારરૂપી કઠિન દુર્ગમ વર્તને ધ્યાનરૂપી વજ્ર વડે સહજતાથી હે છવ! તું લેદી નાખ.]

મહાત્મા હોવાનો, ઉપદેશક હોવાનો દંભ કરનારા ઉપર પ્રહાર કરતાં તેઓ સરસ દષ્ટાંત પ્રયોજે છે :

અપ્પાણમબોહંતા, પરં વિવોહંતિ કેહ તેવિ જઢા;

મણ પરિયણંમિ છુહિણ, સત્તાગારેણ: કિં કજ્જં. ૩૮

[આત્માને યોધ કર્યા વગર કેટલાક બીજાને વિશેષ યોધ કરવા જાય છે. તેઓ ખરેખરા જડ છે. એક બાજુ પોતાનો પરિવાર ભૂખ્યો છે. છતાં તેઓને દાનશાળા માંડવાનું શું પ્રયોજન છે તે તું કહે ?]

‘આત્માવયોધ કુલક’ને અંતે કવિ ગાય માં પ્રવેશથી પોતાના નામને વણી લઈ ઘાતી કર્મનો ક્ષય કરી કેવળજ્ઞાન કેવી રીતે પામી

શકાય તે દર્શાવતાં કહે છે :

इय जाणिऊण तत्तं, गुरुवईदुं पर कुण पयत्तं;
लहिउण केवलसिउ, जेण जयसेहरो होसि. ४३

[આ પ્રકારે ગુરુશ્રીએ ઉપદેશેલા તત્ત્વને જાણીને પ્રયત્ન કર, કે જેથી કેવલશ્રી (કેવલજ્ઞાન) પામીને જયશેખર (આઠ કર્મોને જય કરનારો) થઈશ]

આમ આ ‘આત્માવગ્રોધ કુલક’ માં કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ આત્મહિત કેવી રીતે થાય, ચાર પ્રકારની ગતિના પરિભ્રમણમાંથી કેવી રીતે નીકળી શકાય અને કેવળજ્ઞાન તથા મુક્તિ કેવી રીતે પામી શકાય તેનું તત્ત્વગર્ભિત અને રસિક કવિત્ત્વ વાણીમાં નિરૂપણ કર્યું છે.

૦ ૦ ૦

(૬) બૃહદ્ અતિચાર

જૈન ધર્મમાં આત્મવિશુદ્ધિ માટે જે વિવિધ પ્રકારના ઉપચારો અતાવવામાં આવ્યા છે તેમાંનો એક મહત્ત્વનો પ્રકાર તે અતિ-ચારનો છે.

ભગવાન મહાવીરે જીવને સંયમમાં રાખવાને માટે જુદા જુદા પ્રકારનાં વ્રતો દર્શાવ્યાં છે એમ કરવામાં એમણે ત્યાગી સાધુ-સાધ્વીઓ અને ગૃહસ્થો શ્રાવક-શ્રાવિકાઓના કક્ષાસેદને લક્ષમાં રાખ્યો છે. કોઈ પણ જીવ જે કક્ષાએ હોય ત્યાંથી આત્મવિશુદ્ધિના માર્ગે ઉપર ચડે એ જ આ વ્રતો પાછળનો મહત્ત્વનો આશય છે. પોતે ધર્મની આરાધના માટે જાતિ, કુલ, વય, અભ્યાસ વગેરેને કારણે અપાત્ર છે અને પોતાનો મનુષ્યજન્મ નિષ્ફળ ગયો છે એવી નિરાશા કોઈપણ જીવને ન અનુભવવાની આવે એ દૃષ્ટિએ વ્રતો દ્વરેમાવવામાં આવ્યાં છે કે જેથી પ્રત્યેક આરાધક જીવ પોતાની વર્તમાન કક્ષાથી પોતાની પાત્રતા અને શક્તિ અનુસાર આત્મવિશુદ્ધિ માટે પુરુષાર્થ

કરી મોક્ષમાર્ગ ઉપર આરૂઢ થાય.

ભગવાન મહાવીરે મોક્ષમાર્ગને માટે સમ્યક્દર્શન, સમ્યક્જ્ઞાન, અને સમ્યક્ચારિત્રની આરાધના સહિત પાંચ મુખ્ય વ્રતો બતાવ્યાં છે : (૧) અહિંસા, (૨) સત્ય, (૩) અસ્તેય, (૪) બ્રહ્મચર્ય અને (૫) અપરિગ્રહ.

આ પાંચ મહાવ્રતોનું પરિપાલન ત્યાગી સાધુ-સાધ્વીએ સવિશેષ-પણે કરવાનું હોય છે. એટલા માટે એમનાં વ્રતોને મહાવ્રત કહેવામાં આવે છે. એ પાંચ વ્રતો ગૃહસ્થ શ્રાવક-શ્રાવિકાઓએ પોતાના ગૃહસ્થ જીવનની મર્યાદાને લક્ષ્માં રાખી આચરવાનાં હોય છે. એટલા માટે ગૃહસ્થોનાં આ પાંચ વ્રતો [અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહ] ને અણુવ્રત કહેવામાં આવે છે.

ગૃહસ્થોએ મહાવ્રતોને બદલે અણુવ્રત આચરવાનાં હોવાથી એમના જીવનને સંયમ અને મર્યાદાવાળું બનાવવા ભગવાન મહાવીરે બીજાં સાત વ્રતો ઉમેર્યાં છે તે સાત વ્રતમાં ત્રણ શુભ્રવ્રત અને ચાર શિક્ષાવ્રત છે. આમ ગૃહસ્થોએ નીચે પ્રમાણે કુલ બાર વ્રત ધારવાનાં હોય છે :

પાંચ અણુવ્રત :

- (૧) સ્થૂલ પ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રત
- (૨) સ્થૂલ મૃધાવહ વિરમણ વ્રત
- (૩) સ્થૂલ અહત્તાહન વિરમણ વ્રત
- (૪) શીલ વ્રત
- (૫) પરિગ્રહ પરિભાણ વ્રત

ત્રણ શુભ્ર વ્રત :

- (૬) દ્વિગ્ પરિભાણ વ્રત
- (૭) સાતમું લોગોપલોગ વિરમણ વ્રત
- (૮) અનર્થકંઠ વિરમણ વ્રત

॥ अथ ह्यथ चरित्वा लोकोऽपि ॥ इच्छाकारेण संदिश्य ह्यनग वनयुः पर्व नणी ॥ पाबिस विशे
 ष अति चरित्वा लोकोऽपि ॥ इच्छं न मोक्षं अरिहं ताणं ॥ इच्छं आचकत एधेर्मि ॥ श्रीसम्पत्कर्मणा वा
 रवत नणी ॥ इच्छं अरिहं तदेव ॥ अस्मदधुगुप्त ॥ जिनघणित धर्मजावतो सम किन घति पा
 र्जु ॥ अयमौ लौकिक लोकोत्तर देवगता ॥ गुरुगता पर्वगता ॥ मिथ्यात्व च त्रिविध न एतद् हरि
 हर इत्या सूर्य इन्द्र चंद्रयत् ॥ गौत्रगणेशदिगपाजा ॥ जेजपाज स्कंद कपिल बुद्ध हनुमंत ॥
 यक्ष नक्षी ॥ सुक्ति दायक नणी ॥ आराधी ॥ तेलौकिक देवगत मिथ्यात्वा ॥ चरक परिवा
 जक ॥ लौकिक पालिक द्विजा ॥ तामस संसारता कर नणी ॥ मानी ॥ तेलौकिक गुरुगत मिथ्या
 त्व ॥ अथ परपरिग्रहीता ॥ जिनखिंबवे रुद्रग ॥ ब्रह्मणा तिप्रसुखा ॥ जैन देवदेवीत एतद् देवकुपेर
 जना ॥ तेलौकोत्तर देवगत मिथ्यात्वा ॥ असत्ता ॥ अत्राजीन संसक्त ॥ आदा त्वं द ॥ निद्र
 वा बोदिक ॥ अयमिं गीत गे विधेय गुरु ॥ तेलौकोत्तर गुरुगत मिथ्यात्वा ॥ एव त्रिविध मि
 थ्या त्वव्याशक्तिं परिहृतं ॥ एव श्रीसम किंत त एपा च अति चार सो धुं ॥ शंका कं र्वा वि
 दिगीच्छा ॥ परपासं नीरससा ॥ परपासं नीरस्युजं ॥ शंका जीवादि कर्त तत्व गदि एकेतत्त्व

'अतिथार'नी हस्तप्रतिनुं प्रथम पृष्ठ
 [श्री गानतनाथल जैन गानसंसारनी हस्तप्रति]

नकायाङ्करीणरीवण अनुमतिकरीशानाचसुद्धोङ्गं तेसर्विहङ्गमनचेवनकायाङ्करीमि
 छाभिद्वक्कमं० पद्मिस्मिण्णकरेणे जीव्वाणमकरणेपमीक्कमणं असद्वहेयतद्वा निवे
 रायपरीरुवणएय १ देशावगासियंउवेलोमंपरिभोगपच्चरक्कामि अन्नखणभोगेणं मस
 स्सागारेणं मद्धत्तरागारेणं सब्बसमाद्धित्तिआगारेणं वेसीरामि इतिअमीमहिद्धिपच्चग
 च्छाश्रंगारसुज्जपश्रीज्यश्रीजयवेषरसरुक्कतआवगवृद्धदत्तिवारसंइए०

'अतिथार'नी ७२-तप्रतिनुं अंतिम ५४६

ચાર શિક્ષા વ્રત :

- (૯) સામાયિક વ્રત
- (૧૦) દેશાવગાશિક વ્રત
- (૧૧) પૌષધ વ્રત
- (૧૨) અતિથિ સંવિભાગ વ્રત.

બધા જીવો માટે રોજરોજ બધા જ વ્રતોનું સંપૂર્ણ પરિપાલન કરવાનું અઘરું છે. અજ્ઞાન કે પ્રમાદને કારણે કે તેવા પ્રકારના સંયોગોને કારણે વ્રતપાલનમાં ક્યારેક શિથિલતા આવી જવાનો સંભવ છે. એવો શો ઉપાય વિચારીએ કે જેથી વ્રતપાલનમાં ઓછામાં ઓછી શિથિલતા આવે ? એ માટે જેન શાસ્ત્રકારોએ વ્રતપાલનમાં આવતા દોષોના નીચે પ્રમાણે ચાર સૂક્ષ્મ પ્રકાર પાડ્યા છે : (૧) અતિક્રમ, (૨) વ્યતિક્રમ, (૩) અતિચાર અને (૪) અનાચાર. આ ચાર પ્રકાર અનુક્રમે ઉત્તરોત્તર વધુ ગંભીર દોષરૂપ છે. અને એટલા માટે આરંભમાં જ જો એ દોષને વધતો અટકાવવામાં આવે તો મનુષ્ય મોટા પાપમાંથી બચી જઈ શકે.

અતિક્રમ એટલે વ્રતભંગ માટે મનમાં વિચાર ઉદ્ભવવો કે ઇચ્છા જન્મવી.

વ્યતિક્રમ એટલે તેવી ઇચ્છા પાર પાડવા માટે શરીરના હલન-ચલનરૂપી ક્રિયા શરૂ થવી.

અતિચાર એટલે તેવી વ્રતભંગરૂપ ક્રિયા કરવા માટે દેહથી તૈયાર થવું અને આગળ વધવું.

અનાચાર એટલે તેવા દોષરૂપ, વ્રતભંગરૂપ, પાપરૂપ, ક્રિયા કરવી. ઉદાહરણ તરીકે કોઈને રાત્રે લોજન ન કરવાનું વ્રત હોય. તેવી વ્યક્તિને રાત્રે લોજન કરવાની મનમાં ઇચ્છા થાય તો તે અતિક્રમ છે તેવી ઇચ્છા માટે તે જો જીલો થાય તો તે વ્યતિક્રમ છે અને

ત્યારપછી તે જો હાથમાં ખાવાનું હોય તો તે ક્રિયા અતિચાર છે અને ખાવાનું મોઢામાં મૂકી ખાઈ જાય તો તે અનાચાર છે, મતભંગ છે. મતભંગ ન થાય એ માટે આગળના ત્રણે તબક્કા ઉપર અને તેમાં પણ અતિચાર ઉપર વિશેષપણે ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે જેથી વ્યક્તિ મતભંગમાંથી બચી જાય. અલબત્ત, કેટલીક ક્રિયાઓમાં અતિચાર અને અનાચાર વચ્ચે બહુ ફરક રહેતો નથી, માટે કેટલાક અતિચાર અનાચારરૂપ હોય છે.

જૈન શાસ્ત્રકારોએ સાધુ-સાધ્વીના માટે તેમજ ગૃહસ્થો માટે ગુઠા ગુઠા અતિચાર લખ્યા છે. એ અતિચારમાં પણ રોજરોજ દિવસ-રાતના ચિંતન માટે સંક્ષેપમાં અતિચાર રાખ્યા છે અને પર્વતિથિ [પાક્ષિક, માસિક, ચાતુર્માસિક, સાંવત્સરિક પર્વતિથિ] માટે બૃહદ્ અતિચાર લખ્યા છે.

જૈનધર્મની સ્વેતામ્બર અને દિગમ્બર એવી બે મુખ્ય પરંપરા છે, તથા સ્વેતામ્બરમાં મૂર્તિપૂજક, સ્થાનકવાસી, તેરાપંથી એવી વિભિન્ન શાખાઓ છે. મૂર્તિપૂજકમાં તપગચ્છ, અચલગચ્છ, ખરતર-ગચ્છ એવા વિવિધ ગચ્છો છે. આમ વિભિન્ન શાખાઓ અને ગચ્છોના પૂર્વોચારોએ પોતપોતાની શાખા-પ્રશાખાના અનુયાયીઓ માટે પોતપોતાની શૈલીથી સૂત્રો અને અતિચારોની રચના કરેલી છે. સૂત્રો પ્રાયઃ અર્ધમાગધી ભાષામાં કે સંસ્કૃતમાં છે. પંદરમા-સોળમા શૈલીની આસપાસ તત્કાલીન લોકભાષા [એટલે કે જૂની ગુજરાતી ભાષા]ને લક્ષમાં રાખી તેઓએ અતિચાર જૂની ગુજરાતી ભાષામાં ગદ્યમાં લખેલા છે.

વિભિન્ન શાખાઓના જે ‘અતિચાર’ મળે છે તેમાં વિધિપક્ષ અચલગચ્છના કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ પણ શાસ્ત્રાનુસાર ગુજરાતી ગદ્યમાં અતિચાર લખ્યા છે. એ અતિચાર સંક્ષેપરૂપે અને બૃહદ્રૂપે એમ બંને રીતે ઉપલબ્ધ છે. વસ્તુતઃ બૃહદ્ અતિચારમાં સંક્ષિપ્ત અતિચાર સમાવિષ્ટ જ છે. આ બૃહદ્ અતિચાર કેવા છે અને તેની

ભાષા કેવી છે તે નીચેના કેટલાક નમૂના ઉપરથી જોવા મળશે.

વ્રતભંગ અનેક રૂપે સંભવિત છે પરંતુ સર્વસામાન્ય એવા સુખ્ય સુખ્ય અતિચારો પૂર્વાચાર્યોએ પોતાનાં સૂત્રોમાં દર્શાવ્યાં છે અને તેને અનુસરીને ગુજરાતી ‘અતિચાર’ના કર્તાઓએ તે તે અતિચારમાં તત્કાલીન ગદ્યમાં દર્શાવ્યા છે.

જૈન ધર્મમાં સમ્યગ્દર્શન, સમ્યક્જ્ઞાન અને સમ્યક્ચારિત્ર ઉપર અત્યંત ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે. પાપ એ પાપ છે એવી જ્યાં સુધી જીવને ખબર ન પડે ત્યાં સુધી અજ્ઞાન જીવ પાપને પશુ ઇષ્ટ ધર્મ સમજી બેસે તેવો ભય રહે છે. એટલા માટે સમ્યગ્દર્શન, સમ્યક્જ્ઞાન અને સમ્યક્ચારિત્રની આવશ્યકતા રહે છે. આ ત્રણેને માટે જૈનધર્મમાં સંક્ષેપરૂપે એક જ શબ્દ વપરાય છે. તે છે ‘સમ્યક્ત્વ’ અથવા ‘સમક્ષિત’.

અતિચારોનું પરિશોધન કરવામાં આવે તે પૂર્વે મનુષ્યને સમ-ક્ષિતનો ખ્યાલ હોવો જરૂરી છે. એટલા માટે વ્રતોના અતિચાર લખવાનો આરંભ કરતાં પૂર્વે સમક્ષિતના અતિચાર ન લાગે તે ઉપર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે.

કવિ જયશેખરસૂરિએ એટલા માટે આ બૃહદ્ અતિચારનો આરંભ નીચે પ્રમાણે સમક્ષિતના અતિચારથી કર્યો છે. [અહીં પ્રાચીન હસ્તપ્રત અનુસાર પાઠ આવ્યો છે.]

“અથ બૃહ્ અતિચાર લિખ્યતેઃ ઇચ્છાકારેણ સંહિસ્સહ ભગવન્ શુરુ પર્વ લક્ષી પાણિ સવિશેષ અતિચાર આલોક્ય ઇચ્છ”. ‘નમો અરિહંતાય’ ઇચ્છં શ્રાવકતણે ધર્મે શ્રી સમ્યક્ત્વ મૂલ બારવત લક્ષીઈ. ઇચ્છં અરિહંત દેવ શ્રુસાધુશુરુ જિન પ્રણિત ધર્મભાવતો સમક્ષિત પ્રતિપાલુ, દ્રવ્યતો લૌકિક લોકોત્તર દેવગત, શુરુગત, પર્વગત મિથ્યાત્વ અતુવિંધ લક્ષીઈ. હરિહર બ્રહ્મા સૂર્ય ઇંદ્ર ચંદ્ર ગૌતમ ગણેશ દિગ્-પાલ ક્ષેત્રપાલ સ્કંદ કપિલ બુદ્ધ હનુમંત યક્ષ ભક્ષિત સુક્ષિત દાયક લક્ષી આરાધીઈ તે લૌકિક દેવગત મિથ્યાત્વ ચરક પરિવાજક કૌલ કપાલિક

દ્વિજ તાપસ સંસાર તારક લણી માનીઈ' તે લૌકિક શુરુગત મિથ્યાત્વ અપર પરિગૃહીત જિનખિંજ વૈરુય પ્રજ્ઞાશાંતિ પ્રસુખ જૈન દેવદેવી તણું દેવબુદ્ધિ પૂજન તે લોકોત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ પાસત્યા ઉસન્ના કુશીલ સંસકૃત આહાઈં નિન્હવ બોટિક દ્રવ્યલિંગી તણું જે વિષે શુરૂબુદ્ધિ તે લોકોત્તર શુરુગત મિથ્યાત્વ એ ચતુર્વિધ મિથ્યાત્વ મયાશક્તિ પરિહરુ' એ શ્રી સમક્તિ તણાં પાંચ અતિચાર શોધુ'. શંકા કંખા વિતિગીચ્છા પરપાસંડી પરસંસા પરપાસંડી સંશુઓ શંકાજવાદિક નવતત્ત્વમાહિ એકે તત્ત્વ માહિ એકે તત્ત્વ તણું મન સંદેહ ધર્યો હોઈ. કાક્ષા અપરધર્મતણું અભિલાષ ધર્યો હોઈ. અથવા સર્વે ધર્મ સરખા લેખ્યા હોઈ' વિતિગિચ્છા ધર્મતણું ફલ પ્રતે' મન સંદેહ ધર્યો હોઈ' અથવા મલ મલિન ગાત્ર તપોધન તપોધના દેખી ફગંછા કીધી હોઈ'. પરપાસંડી પરસંસા પરદર્શની તણું અતિશય વિદ્યાખ્યાત દેખી પ્રસંસા કીધી હોઈ' પરપાસંડી સંશુઓ પરદર્શનીશુ સંસ્તવ પરિચય ઇષ્ટ ગોષ્ટ અંતરગત પ્રીતી ભક્તિ દાન આલાપાદિક કીધા કરાવ્યા હોઈ'. પરતિથે' સ્વવસયણું ગયા હોઈ'. સ્નાન દાનહોમ મહોત્સવ કીધા કરાવ્યા હોઈ' તથા સંક્રાંતિ ચંદ્રજ્ઞ સ્નાન દાનાદિક કર્મ સમાચર્યો હોઈ' તથા હોલી પડલી પૂજ હોઈ'. પીપલ તુલસી પાંણી ઘાલ્યા હોઈ', નદી કુંડ પ્રસુખ લૌકિક તિથે' ધર્મબુદ્ધિ સ્નાન કીધું હોઈ', આદિત્યવારે એકાદસી લણી તપ કીધો હોઈ', લોક પ્રવાહે દેવદેવી લણી યાત્રા ઉભાંણી માંની હોઈ' પાંણીચંદ્રજ્ઞ દિને જિહાં સુધી કન્યાદાન ન દીધું હોઈ' તિહાં સુધી કન્યાના માવિત્ર ઉપવાસ કરે કન્યાહલ લીધું હોઈ' નીલ તુલસી પરણ્યાં હોઈ' શ્રાદ્ધ સંવત્સરિ જિન્હ્યા હોઈ' અન્નપડવે બહેવ લાવળીજ આખત્રીજ વિષ્ણુવગ ચોથ નાગપાંચમ ઝીલણા છકું શીલ સાતમી દ્રો આઠમી મહિનોમ અકવદશમિ વિજયદસમી ભીમ એકાદસી, વચ્છ બારસી ધનતેરસી સિવચતુર્દસી પિતૃકી અમાવાશ્યા માહિપૂનમિ તથા સંક્રાંતિ ચંદ્રજ્ઞ વિતિપાત વૈધતી પ્રસુખ લૌકિક પર્વ અને અષ્ટમી ચતુર્દસી પૂર્ણિમા અમાવાશ્યા અને

પળૂમણુ પર્વ તણી ત્રીજ ચોથ પાંચમ ટાલી અનેરે દિવસે' પર્વબુધે તપ કીધા હોઈ' અને'રુ' જે કોઈ જિનવચન વિરાધ્યુ' હોઈ' અને'રુ' સમ્યક્ત્વ વિષે' પક્ષ દિવસ માંહિ બિડે કોઈ અતિચાર હૂઓ હોઈ' તે સવિહુ' મનવચન કાચાઈ' કરી મિચ્છામિ દુક્રંડં."''

લઘુ અતિચાર શ્રાવકો રોજેરોજ સવાર-સાંજ પ્રતિક્રમણમાં ઓલે છે અને બૃહદ્ પાક્ષિક અતિચાર પાક્ષિક પ્રતિક્રમણમાં ઓલાય છે. જૈન પાઠશાળાઓમાં વિદ્યાર્થીઓને જૈન ધાર્મિક સૂત્રો અને અતિચારો ક'ંઠસ્થ કરાવાય છે કે જેથી પ્રતિક્રમણ વગેરે રોજેરોજની ક્રિયાઓમાં હાથમાં અથવા રાખવાની જરૂર ન રહે. સૂત્રો અર્ધમાગધીમાં છે અને તેમાં સમયાનુસાર કોઈ ભાષાકીય ફેરફારો થયા નથી પરંતુ અતિચાર તત્કાલીન ગદ્યમાં લખાયેલા હોવાને કારણે તેમાં કાલાનુસાર કેટલાક ભાષાકીય ફેરફારો થયા છે, પરંતુ તે ફેરફારો અર્થને બાધા કરે એવા નથી. આજે અચલગચ્છમાં શ્રી જયશેખરસૂરિએ લખેલા અતિચારો જે રીતે છપાય છે અને ક'ંઠસ્થ કરાય છે તેમાં ભાષાનુ કેટલુંક અર્વાચીન સ્વરૂપ જોવા મળે છે. હાલ ગ્રંથોમાં છપાયેલા અતિચારનો નમૂનો હસ્તપ્રતના નમૂના સાથે સરખાવતાં આ તફાવત જોઈ શકાય છે. સમક્રિતા અતિચાર વિષે હસ્તપ્રતમાંથી આપેલી ઉપરની કંડિકાઓ સાથે વર્તમાન સમયમાં સુદ્રિત થયેલી નીચેની કંડિકાઓને સરખાવો.

સમક્રિતા અતિચાર પછી ઠવિ બાર મતનાં અતિચાર અનુક્રમે આપે છે અને ત્યારપછી જ્ઞાનાચાર, ઈશનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપાચાર, વીર્યાચાર અને સંલેખનાના અતિચાર આપી બૃહદ્ અતિચાર પૂરા કરે છે.

છઞ્ઠ' શ્રાવકતણે ધર્મે શ્રી સમ્યક્ત્વમૂળ બારમત ભણીએ. ॥૪૪૪॥ અરિહંત દેવ, સુસાધુ શુરુ, જિનમણીત ધર્મ, ભાવતઃ સમક્રિત પ્રતિપાલુ' દ્રવ્યતો લૌકિક લોકોત્તર દેવગત, શુરુગત, પર્વગત, મિથ્યાત્વ ચ્યુતિર્ધ ભણીએ. હરિ, હર, બ્રહ્મા, સૂર્ય, ઇન્દ્ર, ચંદ્ર, ગ્રહ, ગોત્રજ, ગણેશ, દિક્પાલ, ક્ષેત્રપાલ, સ્કંદ, કપિલ, બુદ્ધ, હનુમંત, યક્ષ, રાક્ષસ,

લક્ષિત મુક્તિદાયક લક્ષી આરાધીએ. તે લૌકિક દેવગત મિથ્યાત્વ. ચરક, પરિમાજક, કૌલ, કાપાલિક, દ્વિજ, તાપસ સંસારતારક લક્ષી માનીએ તે તો લૌકિક, શુરુગત મિથ્યાત્વ, પરપરિગૃહીત બિનભિંમ વૈરાટયા બ્રહ્મ શાંતિ પ્રમુખ જૈન દેવદેવીતણું જે દેવબુદ્ધે પૂજન તે લોકોત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ, પાસત્યા, ઉસન્ના, કુશીલ, સંસકત, આહાછદ, નિન્હવ, બોટિક, દ્વ્યલિંગીતણે વિષે જે શુરુબુદ્ધિ પૂજન તે લોકોત્તર શુરુગત મિથ્યાત્વ. એ અતુવિંધ મિથ્યાત્વ યથાશકતે પરિહરું. એ શ્રી સમકિત તણા પાંચ અતિચાર શોધુ.

“શંકા, કંખા, વિતિગિચ્છા, પરપાસંહિ પરસંસા, પરપાસંહિ-સંશુઓ. શંકા, જીવાલ્પવાદિક નવતત્ત્વમાંહે એકેતત્ત્વતણો મન સંહેલ ધર્યો હોય. કાંક્ષા - અપર ધર્મ તણો અભિલાષ ધર્યો હોય, અથવા સર્વે ધર્મ સરખા લેખવ્યા હોય, વિતિગિચ્છા - ધર્મતણા ફલ પ્રત્યે મન સંહેલ ધર્યો હોય, અથવા મલમલીન ગાત્ર તપોધન, તપો-ધના જેખી દુગંછા ક્રીધી હોય. પરપાસંહિ પરશંસા પરદશનીતણી અતિશય વિલાખ્યાત જેખી પ્રશંસા ક્રીધી હોય, પરપાસંહિ સંશુઓ - પરદશનીશું સંસ્તવ પરિચય છુટ ગોળી અંતરંગ પ્રીતિ લક્ષિ-દાન આલાપાદિક ક્રીધાં કરાવ્યાં હોય, પરતીથે સ્વવશપણે ગયા હોઈએ. સ્નાન, દાન, હોમ, મહોત્સવ ક્રીધાં-કરાવ્યાં હોય, તથા સંકાંતિ-અહણુસ્નાન દાનાદિક ધર્મ સમાચર્યાં હોય, હોલી, પડલી પૂજ હોય. પીપલ તુલસી, પાણી ઘાલ્યાં હોય. નદી, કુંડ, પ્રમુખ લૌકિક તીથે ધર્મ બુદ્ધે સ્નાન, ક્રીધું હોય, આદિત્યવારે દેવદેવી લક્ષી યાત્રા ઉભાણી માની હોય, કન્યાહલ લીધું હોય, નીલ તુલસી પરણાવ્યાં હોય, શ્રાદ્ધ સંવત્સરી જમ્યા હોઈએ, અભાપડવો, ખલેવ, લાઈબીજ, અખાત્રીજ, વિણાયગચોથ, નાગપાંચમ, કીલણાછઠ્ઠ, શીલ-સાતમ, ધ્રુ આઠમ, માહીનોમ, અહ્વદશમી, વિજયાદશમી, ભીમએકાદશી, વચ્છપારશી, ધનતેરશી, શિવચતુર્દશી, પૈતૃકી અમાવાસ્યા માહીપૂનમ, તથા સંકાંતિ, અહણુ, વ્યતિપાત, વૈધૃત પ્રમુખ લૌકિક-પર્વ, અને અષ્ટમી, અનુર્દશી, પૂર્ણિમા, અમાવાસ્યા તથા પર્યુષણ

પર્વ તણી ત્રીજ, ચોથ, પાંચમ, ટાળી અનેરે દિવસે પર્વબુદ્ધે તપ કીધું હોય, અનેરું જે કોઈ જિનવચન વિરાધ્યું હોય અનેરો સમ્યક્ત્વ વિષે પક્ષ દિવસમાંહે જિકો કોઈ સુદમ, બાદર, અતિચાર હુઓ હોય તે સવિ હું મને વચને કાયાઓ કરી મિચ્છામિ હુક્કડં.”

જૈનધર્મની વિવિધ શાખાઓમાં પ્રતિક્રમણ વગેરે વિધિમાં કેટલોક ફરક જોવા મળે છે. સામાયિક, ચૈત્યવંદન, દેવવંદન, પ્રતિક્રમણ વગેરે ક્રિયાઓ એક પ્રકારની સામાચારી છે. સામાચારીમાં વખતોવખત ફેરફાર થતા રહે છે. સમર્થ પૂર્વાચાર્યો પોતાના ઉશકાળને અનુલક્ષીને જો એમાં ફેરફાર કરે છે તો વિશાળ અનુયાયી વર્ગ તેને અનુસરે છે. પ્રતિક્રમણની ક્રિયામાં વિધિપક્ષ (અચલગચ્છ) અને તપગચ્છના અતિચારોમાં કેટલોક તફાવત જોવા મળે છે. ભગવાન મહાવીરે ગૃહસ્થોને માટે જે બાર વ્રતોનો ઉપદેશ આપ્યો છે તે બાર વ્રતોમાં અદ્વાપિ પર્યંત કોઈ ન્યૂનાધિકતા થઈ નથી એટલે કે બારને બદલે અગિયાર કે તેર વ્રતની વાત ક્યારેય થઈ નથી. પરંતુ પૂર્વાચાર્યોએ સૂત્રોમાં લખેલા વ્રતના અતિચારોનું ગદ્યમાં અવતરણ કરવામાં ગચ્છ કે સમુદાય અનુસાર કેટલોક ફરક અવશ્ય જોવા મળે છે. કોઈ એક વ્રતના અતિચારને સરખાવવાથી આ તફાવત સ્પષ્ટ થશે. ઉદા. તરીકે પાંચમું પરિબ્રહ્મ પરિમાણવ્રત લઈએ. એના અતિચાર અચલગચ્છના જયશેખરસૂરિ અનુસાર નીચે પ્રમાણે છે :

પાંચમું પરિબ્રહ્મ પરિમાણવ્રત નવવિધ ખિત્ત, ધર, હટ્ટ, વાડિય, કુવિય, ધણ ધન્ન, હિરણ્ણ, સુવણ્ણ અર્ધ પરિમાણ, દુપ્પય ચક્રાયમિય નવવિહ પરિગ્ગહ વચંતુ એ પાંચમા પરિબ્રહ્મ પરિમાણ વ્રત-તણાં પાંચ અતિચાર શોધું. ખિત્તવત્તુપ્પમાણ્ણકરમે, હિરણ્ણ સુવણ્ણપ્પમાણ્ણા ઇકરમે, ધણધન્નપ્પમાણ્ણાઇક્કમે, દુપ્પયચક્રાયપ્પમાણ્ણા ઇકરમે, કુવિયપ્પમાણ્ણાઇકરમે, ક્ષેત્રવાસ્તુ, હિરણ્ણ, સુવણ્ણ ધણ ધાન્ય દ્વિપદ ચતુપ્પદ, રીછ પીછ તણો પ્રમાણાતિક્રમ કીધો હોય

અથવા પરિચ્છે તણે કારણે મોટા આરંભ કઠમર્દ માંડવા હોય, આહટ્ટ દોહટ્ટ ધર્યો હોય, આપણો પરિચ્છ પુત્ર પૌત્રાદિક તણે કરી આપણે કાળે અણ્યાંયો હોય. પરિચ્છ પ્રમાણ લીધું ન હોય, લેઈને પઢિઈ ન હોય, પઢીને વિસાચું હોય, વિસારીને સંભાચું ન હોય, અનેરું એ પાંચમાં પરિચ્છ પરિમાણ પ્રતિ વિષે પક્ષદિવસમાંહે જિકો કોઈ સૂક્ષ્મ બાદર અતિચાર હુઓ હોય તે સવિહું મને વચને કાયાએ કરી મિચ્છામિ દુઝ્ઝડં.

તપગચ્છ અનુસાર આ અતિચાર નીચે પ્રમાણે આપવામાં આયા છે :-

પાંચમે પરિચ્છ પરિમાણપ્રતે પાંચ અતિચાર, ધણુ ધન, ખિત્ત વત્થુ ૦ ધન, ધાન્ય, ક્ષેત્ર, વસ્તુ, રૂપ્ય, સુવર્ણ, કુપ્ય, દ્વિપદ, ચતુષ્પદ એ નવવિધ પરિચ્છ તણા નિયમ ઉપરાંત વૃદ્ધિ દેખી મૂછાં લગે સંક્ષેપ ન કીધો, માતા, પિતા, પુત્ર સ્ત્રીતણે લેજે કીધો, પરિચ્છ પ્રમાણ લીધું નહીં, લઈને પઢિઈ નહીં, પઢવું વિસાચું અલોધું મેદયું. નિયમ વિસાર્યા પાંચમે પરિચ્છ પરિમાણપ્રત વિષ- ઇઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ દિવસમાંહે સૂક્ષ્મ બાદર જાણતાં અજાણતાં હુઓ હોય તે સવિહું મને વચને કાયાએ કરી મિચ્છામિ દુઝ્ઝડં.

ખરતરગચ્છ અનુસાર આ અતિચાર નીચે પ્રમાણે આપવામાં આયા છે :-

પાંચમે પરિચ્છ પરિમાણ પ્રતે પાંચ અતિચાર, ધણુ ધન, ખિત્ત વત્થુ. ॥ ધન, ધાન્ય, ક્ષેત્ર, વસ્તુ, રૂપ્ય, સુવર્ણ, કુપ્ય, દ્વિપદ, ચતુષ્પદ નવવિધ પરિચ્છ તણા નિયમ ઉપરાંત વૃદ્ધિ દેખી મૂછાં લગે સંક્ષેપ ન કીધો. પરિચ્છ પરિમાણ લેઈ પઢવો નહી, પઢી વીસારીઓ, નિયમ વીસાર્યા. પાંચમે પરિચ્છ પરિમાણ પ્રત વિષઇઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ દિવસ માંહે સૂક્ષ્મ બાદર જાણતાં અજાણતાં હુવો હોય તે સહુ મને વચન કાયાએ કરી મિચ્છામિ દુઝ્ઝડં.

તપગચ્છ અને ખરતરગચ્છના અતિચાર સુખ્યત્વે વંદિતુસૂત્રને આધારે લખાયા છે. વંદિતુસૂત્રમાં પદ્યમાં અર્ધમાગધી ભાષામાં અતિચાર આપવામાં આવ્યા છે. અને તેમાં તે ઉપરાંત પણ બીજી કેટલીક ગાથાઓ પણ છે. ગૃહસ્થ માટેનાં આ પ્રાચીન સૂત્રોનો પ્રભાવ ઘણો મોટો રહ્યો છે. તપગચ્છ અને ખરતરગચ્છમાં રોજેરોજનાં પ્રતિક્રમણમાં અતિચારસ્વરૂપ આ વંદિતુસૂત્ર જોવાય છે, જ્યારે અચલગચ્છમાં વંદિતુસૂત્રને બદલે રોજેરોજના પ્રતિક્રમણમાં શ્રી જયશેખરસૂરિકૃત લઘુ અતિચાર જોવાય છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ પોતાના સમયને અનુસરીને લોકો સમજી શકે એ રીતે તત્કાલીન ગુજરાતી ગદ્યમાં અતિચારની રચના કરી છે. ચાર રૌકા પછી પણ એમણે લખેલા અતિચાર આજ દિવસ સુધી રોજેરોજ અચલગચ્છનાં પ્રતિક્રમણમાં જોવાતા રહ્યા છે એ એમના પવિત્ર વ્યક્તિત્વનો અને સમર્થ લેખનનો પ્રભાવ અનુયાયીઓ ઉપર કેવો રહ્યો છે તેની આપણને પ્રતીતિ કરાવે છે.

(૫) શ્રી પાર્શ્વનાથ કળશ

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત-પ્રાકૃત અને જૂની ગુજરાતી ભાષામાં જે કેટલીક લઘુ રચના કરી છે તેમાં સંસ્કૃત ભાષામાં રચેલી શ્રી પાર્શ્વનાથ કલ્લશ નામની કૃતિ ઉપલબ્ધ છે. આ કૃતિ અદ્યપિ અપ્રકાશિત છે. *

જૈનોમાં તીર્થંકરના જન્મનો મહોત્સવ ઘણો મોટો ગણાયો છે. તીર્થંકર પરમાત્માનો જીવ પ્રાયઃ ઝોની આગળના ભવમાં દેવગતિમાં હોય છે. ત્યાંથી મનુષ્યરૂપે માતાના ઉદરમાં આવે છે અને જ્યારે જન્મ થાય છે ત્યારે જૈન માન્યતા પ્રમાણે, ઇન્દ્ર અવધિજ્ઞાનથી તીર્થં-

* આ કૃતિની એક હસ્તપ્રતિ એક ડી ઇન્સ્ટિટ્યૂટના હસ્તપ્રત ભંડારમાં છે. આ શોધનિબંધના પરિશિષ્ટમાં આ આખી કૃતિ ભવાઈ સાથે આપેલી છે.

કરતાં જન્મસ્થળ અને દિશા જાણે છે. તે દિશામાં આઠઠસ પગલાં ચાલીને ઇન્દ્ર તીર્થ'કર ભગવાનની સ્તુતિ કરે છે. અને ત્યારપછી બીજા દેવોની સાથે તીર્થ'કર પરમાત્માની માતા પાસે આવી બાળ તીર્થ'કરને લઈને મેરુશિખર ઉપર જઈ તેમને સ્નાન કરાવે છે. અને ત્યારપછી એ બાળ તીર્થ'કરને માતાની ગોદમાં પાછા મૂકી જાય છે. આથી જૈનોની આ ક્રિયાવિધિને 'સ્નાત્ર' અથવા 'સ્નાત્રકળશ' તરીકે ઓળખાવવામાં આવે છે. બધાં જૈનમંદિરોમાં દરરોજ સવારના આ સ્નાત્ર કળશવિધિ કરવામાં આવે છે. તીર્થ'કરો ઓવીસ છે. તેમાંથી કેાઈ પણ એક તીર્થ'કરની પ્રતિમા લઈને સ્નાત્રકળશ વિધિપૂર્વક કરવામાં આવે છે.

સ્નાત્રકળશના પ્રકારની રચનાઓ સંસ્કૃત, પ્રાકૃતમાં લખાયેલી છે. વર્તમાન સમયમાં, વીરવિજયજીકૃત ગુજરાતીમાં લખાયેલી છે તે 'સ્નાત્રપૂજા' સવિશેષ પ્રચલિત છે. અચલગરબમાં યતિ શ્રી ક્ષમાલાલજીકૃત ગુજરાતીમાં લખાયેલી સ્નાત્રપૂજા પ્રચલિત છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત ભાષામાં પચીસ શ્લોક-પ્રમાણુ 'શ્રી પાર્શ્વનાથ કળશ' નામની રચના કરી છે. એટલે એમાં અન્ય સામાન્ય વિગતો ઉપરાંત શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની વિશિષ્ટ વિગતોનો નિર્દેશ પણ સ્વાભાવિક રીતે થયેલો છે. આ કૃતિનો આરંભ કવિ નીચે પ્રમાણે કરે છે :

મો મો મવિકલોકા માગ્યાલોકાદિહ દેવ ।

સઘનિ સમુદિતા નિરંજન જિનપૂજન પ્રમુદિતાઃ ॥

નિવાર્યં સકલ કલ્કમલમવિકલ પ્રમાવ મવનસ્ય ।

શ્રી પાર્શ્વનાથસ્ય ઋણુત જન્મામિષેક "કલશં" ॥ ૧ ॥

[હે ભવિકલોકો ! ભાગ્યના પ્રકાશથી જ આ દેવમંદિરમાં એકઠા થયેલા, નિરંજન એવા જિનેશ્વરદેવના પૂજનથી આનંદિત થયેલા, સકલ કલંકમલનું નિવારણ કરીને અને સંપૂર્ણ પ્રભાવના આશ્રયરૂપ એવા શ્રી પાર્શ્વનાથનાં જન્માભિષેક કળશને સાંભળો.]

ત્યારપછી કવિએ કાશી નગરી, ત્યાં રાજ્ય કરતા અશ્વસેન રાજા, એમની રાણી વામાદેવી, વામાદેવીએ બેથેલાં ચૌદ સ્વપ્ન, પોષ વ. ૧૦ ની રાત્રીએ થયેલો પાર્શ્વપ્રભુનો જન્મ વગેરે ઘટનાઓનું વર્ણન કર્યું છે.

તીર્થંકરોનો જન્મ-દિવસ કલ્યાણક તરીકે મનાય છે. તીર્થંકરોનો જન્મ થતાં જ ચારે બાજુ હર્ષ અને આનંદનું વાતાવરણ પ્રસરી જાય છે. આધિ, વ્યાધિ દૂર થાય છે અને લોકોનું કલ્યાણ થાય છે માટે એમના જન્મ-દિવસને કલ્યાણક તરીકે ઓળખાવવામાં આવે છે.

કવિ એ પ્રસંગનું વર્ણન કરતાં લખે છે :

અનુષન્ન(ષગ)દાતા મુદિતમાતા દિવસ દ્વ વર કોકઃ ।

સિતરુચિ વિજ્ઞાસા માજિજ્ઞાસા વિતત વિદેસિક લોકઃ ॥

અથ ઋદ્ધં તિર્યં રુચક વર્ગસ્થિતિર સંગત માય ।

મિહ દિક્કમારી તતિરુદારીકૃત નિમ્બમિયાય ॥ ૬ ॥

[યંદ્રમા જ્યારે વિશાખા નક્ષત્રમાં હતો ત્યારે ભગવાનનો જન્મ થયો હતો. તે સમયે બધા લોકો આનુષંગિક ઢાન આપતા હતા. જેમ ચક્રવાક પક્ષીઓનો દિવસે આનંદ માતો નથી તેમ લોકોનો પણ આનંદ સમાતો નહોતો. લોકો નક્ષત્રશાખા વિષે જ્ઞાન ધરાવતા હતા. અધી, બિદ્ધિ, તિર્યંક દુચ્ચ પ્રદેશમાંથી, આબૂષણોથી, અલંકારોથી સજ્જ થઈને શુદ્ધ હૃદયવાળી છાપન દિક્કુમારિકાઓ આવી ॥]

તીર્થંકર ભગવાનનો જન્મ અવધિજ્ઞાનથી બાણીને એમના અભિષેક માટે ઇંદ્ર અને દેવો જે તૈયારી કરે છે તેનું વર્ણન ત્યારપછીના પાંચ શ્લોકમાં કરવામાં આવ્યું છે. ઇંદ્ર દેવોસહિત વામા માતા પાસે જાય છે અને બાળ તીર્થંકરને લઈને પાંચ રૂપ ધારણ કરીને મેરુ પર્વતના શિખર ઉપર જાય છે તેનું સરસ વર્ણન તેરમા શ્લોકમાં કરવામાં આવ્યું છે. જુઓ :

નિદામસુદ્રા મુલિત તંદ્રામેષ માતુરદત્ત ।

પચ પ્રપંચિત વસુ પુરુદં વિતવાણિ જિનમાદત્ત ॥

સત્તત્ર ચામર કુલિશ હામર વિહિત મલિત રવં ચ ।

કોઢસ્થ મગવાને વ મધવા મેરુગિરિ માનં ચ ॥ ૧૩ ॥

[ઈંદ્રે માતાને અવસ્થાપિની નિદ્રા આપીને, પ્રભુનું પ્રતિબિંબ માતા પાસે રાખીને, એક રૂપથી પ્રભુને પોતાના જોળામાં બેસાડીને, બે રૂપથી પ્રભુને બે બાજુ ચામર ઢાળવા લાગ્યા, એક રૂપથી પ્રભુ ઉપર છત્ર ધારણ કર્યું અને એક રૂપથી આગળ વજ્ર ઉછાળવા લાગ્યા એમ પાંચ રૂપ ધારણ કરીને ભક્તિ કરતા તેઓ મેરુપર્વતના શિખર ઉપર ચાલવા લાગ્યા.]

મેરુપર્વત ઉપર પાંડુકવનમાં ઠક્ષિણ બાજુ આવેલી શિલા ઉપર ઈંદ્ર પ્રભુને જોળામાં રાખીને સિંહાસન ઉપર બેસે છે તે સમયે બધા દેવો અભિષેક કરવા માટે વિવિધ ભતિના જે કળશ ભરી લાવ્યા છે તેનું નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે. ઈંદ્ર પોતે ચાર વૃષ-ભનુ રૂપ લઈ આઠ શિંગડામાંથી આઠ જળધારા વડે પ્રભુનો અભિષેક કરે છે તેમનું નિરૂપણ કેટલું મનોહર થયું છે તે જુઓ :

સમધિગતવારઃ સુકૃતસારઃ પ્રથમહરિવિકાર ।

ઋષમાનજોષ પ્રીતલેસશ્ચતુર એવ ચકાર ॥

તચ્છૃંગ મુક્તા વૃસ્ટળ યુક્તા વારિવારા જળટ ।

જિનસિરસિ પતિતા વીદ્ય વિતતા મર્નાસ કોહિ ન હૃષ્ટઃ ॥ ૧૪ ॥

[પારંપરિક આચારોને બાજુનારા, પ્રકૃષ્ટ પુષ્યાત્મા, સર્વ બીજ દેવોને પ્રસન્ન કરનારા, અવિકારી એવા પ્રથમ ઈંદ્ર સૌધર્મેન્દ્રે ચાર વૃષક્ષનાં રૂપ લઈને તેનાં આઠ શિંગડામાંથી પડેલા કુકુમ સુગંધિત પદાર્થોથી યુક્ત એવી આઠ જળધારાઓ વડે પ્રભુનો અભિષેક કર્યો એ બેઈને મનમાં કોણ પ્રસન્ન ન થાય ?]

આ કળશના અંતે કવિ દહે છે કે ઈંદ્ર મહારાજે પાર્થનાથ

પ્રભુનો સ્નાત્ર મહોત્સવ આવી રીતે કર્યો. ત્યારપછી કવિ અનુરોધ કરે છે કે ‘હિ ભવ્યજનો ! તમે પણ આ રીતે પ્રભુનો સ્નાત્રવિધિ કરો.’ જુઓ :-

શ્રી વામેયમમેય ગુણમિદ્ર સ્તવયામાસ ।

યેન તેન વિધિના સુજનઃ સ્તવયતુ શ્રમ સવાસ ॥ ૨૪ ॥

[અપરિમિત શુભવાળા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનો ઇંદ્રે સ્નાત્ર મહોત્સવ કર્યો તે જ વિધિ વડે ‘હિ ભવ્યજનો ! તમે પણ પ્રભુનો સ્નાત્રવિધિ કરો.’]

અંતિમ શ્લોકમાં કવિએ શ્લેષથી પોતાનું નામ વણી લીધું છે. પાર્શ્વનાથ ભગવાન શેખર-સુંદર છે, કારણ કે તેમના મસ્તક ઉપર કુંભ છે. એવા ‘શેખર-સુંદર જય પામો, જય પામો-’ એમ કવિએ કહ્યું છે શ્લેષથી એવો અર્થ સ્પષ્ટ થાય કે દેવો દ્વારા પાર્શ્વપ્રભુના થયેલા સ્નાત્ર મહોત્સવનું સુંદર વર્ણન કરનાર જય-શેખરસૂરિ જય પામો. જુઓ :-

જય જયશેખર સુંદર સુર નિકર સ્નાપિત પાર્શ્વજિનરજ ।

તેપિ ચ જયન્તુ તસ્મિન્ સમયે યેનાર્થ દૃષ્ટોસિ ॥ ૨૫ ॥

આમ પચીસ શ્લોકની ‘પાર્શ્વનાથ કલશ નામની આ રચનામાં કવિ જયશેખરસૂરિએ પાર્શ્વનાથ પ્રભુના જન્મ સમયનાં સ્નાત્ર-મહોત્સવનું શાસ્ત્રીય પરંપરાનુસાર અને શાસ્ત્રીય વિધિ અનુસાર સવિગત નિરૂપણ કર્યું છે. આમાં કવિની વિશેષ શક્તિ એમના શબ્દ-પ્રભુત્વમાં રહેલી ભેદ શકાય છે. કવિ સંસ્કૃત ભાષામાં શ્લોક-રચના બાજુ પોતાની માતૃભાષા હોય તેમ સહજ અને સરળ રીતે કરે છે. અનુપ્રાસયુક્ત પદાવલી કે ચમક-રચના આ કાવ્યમાં સ્થળે સ્થળે ભેળા થયે છે.

કવિના ભાષાસામર્થ્યની અને કવિની પ્રતિભાની ઉત્તમ પ્રતીતિ કરાવે એવી આ એક મનોરમ રચના છે.

આ કૃતિ કવિ જયશેખરસૂરિની છે એવું આ અંતિમ શ્લોક ઉપરથી પ્રતીત થાય છે સામાન્ય રીતે આવી લઘુ રચનાઓની બાબતમાં એની ઉપલબ્ધ હસ્તપ્રતિમાં પ્રત્યેક કૃતિને અંતે ‘જયશેખરસૂરિ કૃતા’ એમ સ્પષ્ટ નિર્દેશ મળે છે. આ કૃતિને અંતે હસ્તપ્રતિમાં ઇતિ ‘શ્રી પાર્શ્વનાથ કળશ’ એટલો જ માત્ર નિર્દેશ થયેલો છે, પરંતુ જયશેખરસૂરિની અન્ય લઘુ કૃતિઓની સાથે વચ્ચે આ કૃતિ આપેલી હોવાથી તે જયશેખરસૂરિની કૃતિ છે એમ એના અંતિમ શ્લોક પરથી જણાય છે. લવિષ્યમાં અન્ય કોઈ હસ્તપ્રતો મળી આવે અને આ કૃતિની પુષ્પિકાની પંક્તિમાં જયશેખરસૂરિનો સ્પષ્ટ નિર્દેશ મળે તો આટલી સંદિગ્ધતા પણ ટળે. હાલ તો આ કૃતિ અન્ય કોઈ કવિની છે એવું પ્રમાણ ન મળે ત્યાં સુધી જયશેખરસૂરિની એ રચના છે એમ માનવું જ વધુ ઉપયુક્ત છે.

(૬) શ્રી બૃહદ્દાનિત શાંતિ સ્તવન

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ એ ‘શ્રી બૃહદ્દાનિત શાંતિ સ્તવન’ નામની, સંસ્કૃતમાં કરેલી શ્લોકબદ્ધ રચના મળે છે. અચલગચ્છના કવિઓએ રચેલી ‘અનિત શાંતિ સ્તવ’ નામની બે રચનાઓ મળતી હોવાના કારણે શ્રી વીરગચ્છિકૃત ‘આનિત શાંતિ સ્તવ’ કદમાં આઠ શ્લોક જેટલી નાની રચના હોવાથી તે ‘લઘુ અનિતશાંતિ સ્તવ’ તરીકે ઓળખાય છે અને કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃત રચના ૧૭ શ્લોક જેટલી મોટી રચના હોવાથી તે ‘બૃહદ્દાનિત શાંતિ સ્તવ’ તરીકે ઓળખાય છે.

જેનોના વર્તમાન ચોવીસીના ચોવીસ તીર્થંકરોમાં પ્રત્યેકની સ્તવના જેમાં કરવામાં આવી હોય એવી સ્વતંત્ર રચનાઓ સંસ્કૃત, પ્રાકૃત, અપભ્રંશમાં અનેક થયેલી છે. વળી જેમાં ચોવીસેચોવીસ તીર્થંકરની સ્તુતિ કરવામાં આવી હોય એવી પણ કેટલીક રચનાઓ થયેલી છે. એમાં હેમચંદ્રચાર્યકૃત ‘સકલાર્હત સ્તોત્ર’ સુપ્રસિદ્ધ છે.

કેટલીક રચનાઓ કે જેમાં પાંચ મુખ્ય તીર્થ કરો શ્રી ઋષભદેવ, શ્રી શાંતિનાથ, શ્રી નેમિનાથ, શ્રી પાર્શ્વનાથ, શ્રી મહાવીરસ્વામીની સ્તુતિ કરવામાં આવી હોય એવી પણ લખાયેલી છે. ‘કલ્લાણ કંઠ’, ‘સર્વજ્ઞાઃ સર્વ દુષ્ટારો’ વગેરે સ્તુતિઓ એ માટે મુપ્રસિદ્ધ છે. એક જ તીર્થ કરની સ્તુતિ કરતી કેટલીક મહત્ત્વની દીર્ઘ રચનાઓ પણ થયેલી છે, જેમાં શ્રી ઋષભદેવ માટે ‘લક્ષ્મીમર સ્તોત્ર’ અને શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન માટે ‘કલ્યાણ મંદિર’ સ્તોત્ર અત્યંત મુપ્રસિદ્ધ છે. આ ઉપરાંત બીજાં કેટલાંયે સ્તોત્ર જુદા જુદા તીર્થ કરોને માટે લખાયેલાં છે, જેની સવિગત માહિતી ‘જૈન સાહિત્યનો સંક્ષિપ્ત-ઇતિહાસ’, ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’ અને ‘જૈન સાહિત્યકા યુદ્ધ ઇતિહાસ’માં સાંપડે છે. વળી એવી કેટલીયે રચનાઓ પોતા-પોતાના ગ્રન્થમાં મુપ્રચલિત બનેલી પણ છે. ઉદાહરણ તરીકે ‘શ્રી-કાપલ્લી પાર્શ્વનાથ સ્તોત્ર’ અચલગ્રન્થમાં મુપ્રચલિત છે અને નવ સ્મરણમાં તેને સ્થાન અપાયેલું છે.

જૈન સંસ્કૃત-પ્રાકૃત સાહિત્યમાં સૂત્ર અને સ્તોત્રના પ્રકારની અનેક કૃતિઓ લખાયેલી છે. એમાં કેટલીયે કૃતિનો મહિમા આપો-આપ લોકોમાં વધી જતો હોય છે. કેટલીક કૃતિઓના સ્મરણથી કે મુખપાઠથી લોકોને કે સંઘને અમરકારિક લાભ થયા હોવાના પ્રસંગો પણ ઇતિહાસમાં સાંપડે છે. સમય જતાં એવી મહિમાવંત કૃતિઓ પ્રાતઃસ્મરણીય બની બંધ છે. જૈનોના જુદા જુદા ગ્રન્થમાં આવી કેટલીક કૃતિઓ પ્રાતઃસ્મરણીય બનેલી છે. આવી નવ કૃતિઓના સમૂહને ‘નવસ્મરણ’ કહેવામાં આવે છે અને કેટલાંયે સાધુ-સાધ્વીઓ તથા ગૃહસ્થો આ નવસ્મરણનું રોજ સવારના નિયમિત પઠન કરતાં હોય છે. પર્વના દિવસે એવા નવ અથવા એમાંથી કેટલાંક સ્મરણ ઉપાશ્રયમાં શુરુ ભગવંતના મુખે શ્રવણ કરવાની પરંપરા પણ આલી આવી છે.

એ વીસ તીર્થ કરોમાંથી કોઈ પણ બે તીર્થ કરોની એક જ કૃતિમાં એક જ સ્તોત્રમાં સાથે સ્તવના કરવામાં આવી હોય અને એવી રચના

લોકપ્રચલિત બની હોય તો તે ‘અન્નિતશાંતિ-સ્તવ’ છે. કોઈકને પ્રશ્ન થાય કે ચોવીસ તીર્થંકરોમાંથી એકસાથે જે તીર્થંકરોની સ્તવના માટે શ્રી અન્નિતનાથ અને શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનની જ પસંદગી કેમ ? બીજા તીર્થંકરોની કેમ ન થઈ ? એનો ખુલાસો એ છે કે શાશ્વત ગણાતા મહાતીર્થ શ્રી શત્રુંજય પર્વત ઉપર ચાતુર્માસ કરનાર તીર્થંકરોમાં શ્રી અન્નિતનાથ અને શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુ છે.

તેઓ શુક્રમાં ચાતુર્માસ રહ્યા હતા. પછીના કાળમાં તેઓ હરેકની પ્રતિમાવાળાં જે મૈત્રેયો થયાં હતાં. પ્રાચીન સંઘર્ષ મળે છે તે પ્રમાણે નેમિનાથ ભગવાનના વચનથી એમના ગણધર શ્રી નંદિષેષુ શત્રુંજય તીર્થયાત્રાએ પધાર્યા હતા અને ત્યાં તેમણે આ બન્ને તીર્થંકરોની સાથે સ્તુતિ કરી ‘અન્નિત શાંતિ સ્તવ’ રચના કરી હતી.

‘અન્નિત શાંતિ’ની રચનામાં અન્નિતનાથ અને શાંતિનાથ એ જે તીર્થંકરોની સાથે સ્તુતિ કરવામાં એક તાત્ત્વિક અર્થ એવો પણ ઘટાવવામાં આવે છે કે માણસ જ્યાં સુધી અન્નિત થતો નથી ત્યાં સુધી શાંતિ પામી શકતો નથી અને માણસ જ્યાં સુધી શાંત થતો નથી ત્યાં સુધી અન્નિત થઈ શકતો નથી.

અન્ય એક મત પ્રમાણે મહર્ષિ નંદિષેષુ નેમિનાથ ભગવાનના શાસન હરમ્યાન નહીં પણ ચરમ તીર્થંકર મહાવીર સ્વામીના શાસન હરમ્યાન થયા હતા. એટલું તો નિર્વિવાદ છે કે અત્યંત પ્રાચીન સમયથી ‘અન્નિતશાંતિ સ્તવ’ નામની મહર્ષિ નંદિષેષુ રચેલી કૃતિ આપણને મળે છે અને એના ઉપર ભૂતકાળમાં લખાયેલી કેટલીક ટીકાઓ પણ સાંપડે છે.

અર્ધમાગધી ભાષામાં વિવિધ છંદમાં સાલંકાર, પદલાલિત્ય-યુક્ત, એવી અપૂર્વ આ રચના છે કે એક વખત લાવથી અર્થ સહિત જે એની અનુપ્રેક્ષા કરે છે તેના હૃદયમાં એ સ્તુતિ વસી જાય છે. વળી આ સ્તુતિનો ચમત્કારિક મહિમા-પણ અનેક નૈકા-ઓથી શ્રદ્ધાપૂર્વક મનાતો આવ્યો છે અને એથી આ સ્તુતિનો

સમાવેશ પર્વના દિવસોની પ્રતિક્રમણાદિ ક્રિયામાં પણ કરવામાં આવ્યો છે અને પ્રાતઃસ્મરણીય નવસ્મરણમાં પણ એને સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે.

મહર્ષિ નંદિષેષની આ રચના કાવ્યગુણથી પણ એટલી બધી સભર, સમૃદ્ધ છે કે એના અનુકરણ કે અનુસરણરૂપે ‘અજિત શાંતિ સ્તવ’ નામની રચના કરવાનું અન્ય અનુગામી કવિઓને મન થયા વગર રહે નહીં. આ સ્તોત્ર ઉપરથી શ્રી વીરગણિએ અપભ્રંશ ગાથામાં ‘લઘુ અજિત શાંતિ સ્તવ’ની રચના કરી છે. શ્રી જિન-વલ્લભગણિએ પણ ‘લઘુ અજિત શાંતિસ્તવ’ નામની પ્રાકૃતમાં સત્તર ગાથાની રચના કરી છે. શ્રી ધર્મઘોષગણિએ પ્રાકૃતમાં સત્તર ગાથાની મંત્રગણિત રચના કરી છે. શ્રી ઉપાધ્યાય મેરુનંદન કવિએ પણ ‘અજિત શાંતિ સ્તવ’ની રચના કરી છે અને તેવી રીતે શ્રી જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત ભાષામાં સત્તર શ્લોકની ‘બૃહદ્અજિત શાંતિ સ્તવ’ નામની રચના કરી છે.

શ્રી જયશેખરસૂરિએ ‘અજિત શાંતિ સ્તવ’નો આરંભ નીચેના બે શ્લોકથી કર્યો છે. તે દરેકમાં અનુક્રમે અજિતનાથ ભગવાન અને શાંતિનાથ ભગવાનને નમસ્કાર કર્યો છે.

સકલસુખ નિવહદાનાય સુરપાદપં ।

પાદર્પકંજનતાનેકનાકાષિપમ્ ॥

અચલશિવ નિઢ્યમપ્રલય ગુણશોમિતમ્ ।

નૌમિ જિનમજિતમહમજિતમુદિતો દિતમ્ ॥ ૧ ॥

[સર્વ સુખોના સમૂહને આપવામાં જે કલ્પવૃક્ષ સમાન છે, જેમના ચરણકમળમાં અનેક ઇંદ્રો નમેલા છે, જેમનો અચલ મોક્ષમાં વાસ છે, જે અક્ષય શુભોથી શોભાયમાન છે, જે ઉત્તરોત્તર ઉદયવાળા છે અને જે રાગાદિથી અજિત છે એવા શ્રી અજિતનાથ

ભગવાનને હું નમસ્કાર કરું છું.] .

શાંતિપ્રપાતમવમૂરિમય પરિમવં ।

સુવનવન સુધન ધન વારિવર વૈમવમ્ ॥

પરમશર્મામિદુસમમ સમમહિ મોદધે-

નૈતુમીહામનંતામહં સંદધે ॥ ૨ ॥

[સંસારના ઘણા લય દ્વારા થતો પરાભવ જેમનો શમી ગયેલો છે, જગતરૂપી વનમાં સધન મેઘના જળ જેવો જેમનો ઉત્તમ વૈભવ છે, જેમની સમતા ઉત્કૃષ્ટ છે, અપાર મહિમારૂપી સમુદ્રને માટે જે ચંદ્ર સમાન છે એવા શાંતિનાથ પ્રભુને નમસ્કાર કરવાને હું અનંત ઈચ્છા ધારણ કરું છું.]

ત્યાર પછીના ત્રણ શ્લોકમાં શ્રી અજિતનાથ અને શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનનો મહિમા દર્શાવી મોક્ષરૂપી સંપદ પોતાને આપવા માટે કવિ પ્રાર્થના કરે છે છઠ્ઠા અને સાતમા શ્લોકમાં કવિએ અનુક્રમે અજિતનાથ અને શાંતિનાથ ભગવાનનાં માતાપિતા, લાંછન અને શરીરપ્રમાણ, દેહકાંતિ ઇત્યાદિનું વર્ણન કર્યું છે.

જન્મ-નિર્દેશ પછી કવિએ એ બંને તીર્થંકરોનાં રાજ્યાવસ્થા શિક્ષા અને કેવળજ્ઞાનનું વર્ણન કર્યું છે. કેવળજ્ઞાન થતાં દેવતાઓએ પ્રાતિહાર્યયુક્ત મયેલા સમવસરણનું વર્ણન પણ કરવામાં આવ્યું છે. પંદરમા શ્લોકમાં કવિએ અજિતનાથ અને શાંતિનાથ ભગવાનની ભાવપૂર્વક સ્તવના કરનારને કેવા લાભ થાય છે તેનો મહિમા દર્શાવ્યો છે. જુઓ :

દ્વિપરિપુવ્યાલવેતાલ રોગાનલા ।

નીર ચૌરાદયોઽન્યેઽતિ સકલાઃ સલાઃ ॥

તં ન લુપતિ કેંચુકિન ઇવ વંજુલં ।

નમતિ યો વિમદમિદમેવ જિનયામલમ્ ॥ ૧૫ ॥

[મહરહિત અજિતનાથ તથા શાંતિનાથના યુગલને જે નમે

છે તેને વંજુલ વૃક્ષને જેમ સર્પ લોપી શકતો નથી, તેમ હાથી, શત્રુ, સર્પ, વૈતાલ, રોગ, અગ્નિ, જળ, ચોર અને ધીળ પહુ દુર્જનો તેને લોપી શકતા નથી.]

મહર્ષિ નંદિષેષ કવિએ પોતાની ‘અનિત શાંતિ’ રચનામાં પર્વતિથિએ એના પઠન ઉપર જેમ ખાસ ભાર મૂક્યો છે તેમ કવિ જયશેખરસૂરિએ પણ પાક્ષિક, આતુર્માસિક અને સાંવત્સરિક પર્વના દિવસે આ સ્તોત્ર બોલવાનો મહિમા ફલશ્રુતિ તરીકે દર્શાવ્યો છે. જુઓ :

પાક્ષિકે કિલ ચતુર્માસિકે વાર્ષિકે ।

પર્વણિ પ્રકૃતવર પુણ્યનર નાયકે ॥

ચોડમુમતિ સોમમતિ રજિત શાંતિ સ્તવ ।

પઠતિ નિશ્ચુનોતિ લભતે સુખ સ ધ્રુવમ્ ॥ ૧૬ ॥

[પાક્ષિક, ચોમાસી, અને સંવત્સરી પર્વ કે જેમાં નર અને નરનાયકોએ ઉત્તમ પુણ્ય આરંભ્યાં છે, એવા શ્રેષ્ઠ પર્વમાં જે સૌમ્ય બુદ્ધિવાળા જનો આ ‘અનિત શાંતિ સ્તવ’નો પાઠ કરે છે અને જે સાંભળે છે તે નિશ્ચય સુખ પામે છે.]

છેલ્લા પ્રલોકમાં અનિતનાથ અને શાંતિનાથ ભગવાન સંધને હૃદય ઉત્પન્ન કરો એવી મંગલ ભાવના કવિએ દર્શાવી છે. જુઓ :

ગુણરાજિવિરાજિતમરિપુપરાજિત ।

મજિતશાંતિજિન યુગલમિદમ્ ॥

મતિશુશ્રસમાજનમતિશયમાજન ।

મુપજનયતુ સંઘસ્ય મુદમ્ ॥ ૧૭ ॥

[શુભોની શ્રેણીથી સુશોભિત, શત્રુથી નહિ પરાજય પામેલું, અતિ નિર્મળ બુદ્ધિવાળા સલાજનવાળું અને અતિશયોના પાત્રરૂપ શ્રી અનિતનાથ તથા શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનનું યુગલ સંધને હૃદય ઉત્પન્ન કરે.]

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ સમર્થ કવિ હતા, જ્ઞાની હતા, સંયમી હતા, અને વિશાળ સાહિત્યના રચયિતા હતા. એટલે એમણે રચેલું આ સ્તોત્ર પણ મહિમાવંત, નિત્ય સ્મરણીય બની રહે એ સ્વાભાવિક છે. આ સ્તોત્રમાં સંસ્કૃત ભાષા ઉપરનું કવિનું અસાધારણ પ્રભુત્વ પહે પહે જોવા મળે છે. કવિની રચના લયબદ્ધ અને અલંકારયુક્ત છે. કવિના કલ્પનાવૈભવની પ્રતીતિ અગિયારમા શ્લોકમાં સવિશેષ આપણને થાય છે. જુઓ :

યત્પદાં મોજમજનાય જાતત્વરૈઃ ।

સંઘસઘદ્ઘન ઘૃષ્ટ મૂષળમરૈઃ ॥

વ્યૂહમપિ રુચિર ચિર રૂઢ રસ નિર્મરૈઃ ।

પાણિતલ્લમાનમમ્બન્ન મો નિર્જરૈઃ ॥ ૧૧ ॥

[પ્રભુજીનાં ચરણકમળને ભજવા જેમને ઉતાવળ થયેલી છે, સંઘના અથડાવાથી જેમનાં આજૂષણોના સમૂહ અત્યંત ઘસારા ગયેલો છે અને જેઓ લાંબા કાળથી ઉત્પન્ન થયેલા સુંઠર ભક્તિ-રસથી ભરપૂર છે એવા દેવતાઓથી વિશાળ આકાશ પણ ઢચેલી જેવડું થયું હતું.]

આ સ્તોત્રરચનામાં કવિએ સમાસનો ઉપયોગ કરી, અર્ધ-ગર્ભ શબ્દોને પ્રાસાનુપ્રાસની દૃષ્ટિએ એવી સરસ રીતે પાસે ગોઠવ્યા છે કે જેનું પઠન કરતાં પણ આહ્લાદ અનુભવાય છે. ઉ. ત., રાજિ-વિરાજિત, મતિરજિત, ચતુર્માસિકે વાર્ષિકે, નિલયમપ્રલય, જિનમ-જિતમહાજિત-સુદિતોદિતમ, સુધનધન, ભવભૂરિભય, સમમસમઃ-હિ-મોહધે. કવિનું પ્રશસ્ય શબ્દપ્રભુત્વ અહીં નિહાળી શકાય છે. કવિ જાણે કે શબ્દોને યથેચ્છ રમાડતા, લાડ લડાવતા હોય એવું અનુભવાય છે.

‘અજિત શાંતિ સ્તવન’ કવિની પ્રતિભાશીલ રચના છે. માટે જ એનો નિત્યસ્મરણ તરીકેનો મહિમા આજે પણ એટલો જ રહ્યો છે.

આરાધના સ્તબક

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અને પ્રાચીન ગુજરાતી ભાષામાં જે અનેક રચનાઓ કરી છે તેમાં સંસ્કૃત ભાષામાં ‘આરાધના સ્તબક’ નામની ૩૭ શ્લોકની એક રચના પણ પ્રાપ્ત થાય છે. *

આ કૃતિમાં એની રચનાસાલ કે એના રચનાસ્થળનો ઉલ્લેખ મળતો નથી, પણ વિ.સં. ૧૪૩૬થી વિ.સં. ૧૪૬૨ સુધીના કવિના કવનકાળ ઠરમિયાન આ કૃતિની રચના થઈ હશે એ તો નિશ્ચિત છે. કવિની અન્ય કૃતિઓની પ્રશસ્તિમાં આ નાનકડી કૃતિનો કયાંય ‘નિર્દેશ’ થયેલો જોવા મળતો નથી.

કવિએ કૃતિના અંતિમ શ્લોકમાં પોતાનું નામ ગૂંથી લીધું છે અને જણાવ્યું છે કે માણસ રાત્રિએ આ સ્તોત્રપાઠ કરીને શયન કરે છે તેને દેવપદ અથવા ભોક્ષપદ અવશ્ય સાંપડે છે. જુઓ :

આરાધનાસ્તવકં પદ કૃતઃ ક્રમેણ ।

સામ્યસ્થિતેન ગુરુણા જયશેખરેણ ॥

પતા વિમાન્ય નિશ્ચિયઃ શાવનં વિષત્તે ।

તસ્મૈ મહોદયપદં નિયતં પ્રવત્તે ॥ ૩૭ ॥

આ ‘આરાધના સ્તબક’માં કવિ જયશેખરસૂરિ પ્રથમ શ્લોકમાં ‘પંચ પરમેષ્ઠીને નમસ્કાર કરીને, સ્વ અને પરને ઉપકાર કરનારા દશ પ્રકારની આરાધના વિશે સંક્ષેપમાં કહે છે. જુઓ :

પરમં પરમેષ્ટિપન્ચકં પ્રણિપત્યાત્મપરોપકારકમ્ ।

વિદધામિ સમાસતઃ સ્ફુટં, દશધારાધનસૂત્રસંગ્રહમ્ ॥ ૧ ॥

* જુઓ શ્રી વિધિપક્ષગન્ધીય અબ્જગારસ્ય સાર્થાનિ વિધિ સહિતાનિપંચ પ્રતિ-
ક્રમણ સૂત્રાણિ’ નામના ગ્રંથમાં આ કૃતિ ૭૧૧થી જોવા મળે છે પ્રકાશક :
શા સોમયદ ધારથી કચ્છ અંજારવાળા. વીર સ. ૨૪૫૧ માગશર વદ ૦૮.
વિ સં ૧૯૮૧ પ ૫ ગૌતમમાગરજી મ સા. ના સદ્ગુપટેશથી... પૃ. ૪૦૪.

વૈશગ્યના તરંગોથી વ્યાપ્ત કોઈ બાલમુનિ પોતાના શુરુ-
ભગવંતને વિનવી કરતાં કહે છે કે ‘મને સંસારરૂપી સમુદ્રથી પાર
ઉતારો.’ શુરુભગવંત પણ મધુર, કોમળ, મનોહર અને જૈનસિદ્ધાંતને
અનુસરતાં વચ્ચે વહે બાલમુનિને ઉત્સાહ પમાડવા કહે છે કે ‘હે
બાલમુનિ ! જે પ્રાણીઓનો જન્મ થાય છે તેનું મરણ પણ અવશ્ય
જ છે. માટે તું પંડિતમૃત્યુ થાય એવું આચરણ કર.’ કવિ લખે છે :

जननं यदि जातमग्निना, मरणं तन्नियतं भविष्यति ।

इति निश्चयतः प्रमोदमाक् तदिमं पंडितमृत्युमाचर ॥ ૬ ॥

બાલમુનિને ત્યાર પછી શુરુભગવંત હસ પ્રકારની આરાધના
કઈ કઈ તે બતાવે છે. જુઓ :

अतिचार विशेषणं प्रतोच्चरणणं क्षामणमागसा कुरु ।

त्यज पातक कारणानि वैश्रय चत्वारि निनिन्द दुःकृतम् ॥૭॥

सुकृतान्यनुमोदयात्मनः, शुभमाव कुरु चाक्षन त्यज ।

स्मर पंचनमस्कृतीर्मुदा शिवसौर्यानि लभस्व भो यथा ॥ ૮ ॥

(૧) અતિચારની આલોચણા લેવી, (૨) શુરુભગવંત પાસેથી
પ્રતોતુ ઉચ્ચારણ કરવું, (૩) ચોર્યાંશી લાખ જીવાયોનિને ખમાવવા,
(૪) ખઠાર પાપસ્થાનકોને વેસિરાવવા, (૫) ચાર શરણોનો સ્વીકાર
કરવો, (૬) દુષ્કૃત્યોની નિંદા કરવી, (૭) સુકૃત્યોની અનુમોહના
કરવી, (૮) શુભ ભાવને ધારણ કરવો, (૯) અનશનનો સ્વીકાર
કરવો અને (૧૦) નવકારમંત્રનું સ્મરણ કરવું. શુભગતિની આરા-
ધના કરવા માટે આ હસ અધિકારો જણાવ્યા છે. આ હસ અધિ-
કારોને જે આરાધે છે તે મોક્ષસુખને જલદી મેળવે છે.

શુરુભગવંતનો ઉપર મુજબ ઉપદેશ ગ્રહણ કરી બાલમુનિ કહે
છે કે ‘જ્ઞાન દિક પાંચ આચારમાં મને જે કોઈ સૂક્ષ્મ અતિચાર
લાગ્યો હોય તે સર્વને મન, વચ્ચન, કાયાથી શુદ્ધ કરીને દેવશુરની
સાક્ષીથી આલોવું છું. અકાલમાં અભ્યાસ કર્યો હોય અને કરાવ્યો

હોય, વિધિથી અભ્યાસ કરનારને વિધન કયું હોય, અપમાન કયું હોય અથવા અભ્યાસ કરવાથી અભિમાન આવ્યું હોય. વળી જ્ઞાનાભ્યાસીને વસ્ત્ર, ભોજન અને પુસ્તકોથી મારી શક્તિ પ્રમાણે સહાય ન કરી હોય તથા જ્ઞાનોપકરણની આશાતના કરી હોય તે સર્વ મિથ્યા થાઓ. કૃણની શંકા વગેરે કારણોથી શુભ એવા સમ્યક્ત્વને મલિન કયું હોય અથવા જિનેશ્વરનું હર્ષથી પૂજન ન કયું હોય તેમજ જિનેશ્વરની આજ્ઞા સારી રીતે પાળી ન હોય. મેં કંઈ વખતે ગુરુદ્રવ્ય, દેવદ્રવ્ય વાપરી લીધું હોય અથવા શક્તિ છતાં નાથ પામતાં તે દ્રવ્યની ઉપેક્ષા કરી હોય તો તે સર્વ કશંનાથક વિશેનું મારું પાપ મિથ્યા થાઓ. પાંચ સમિતિ અને ત્રણ શુદ્ધિ સહિત આરિત્રને જો મેં સારી રીતે પાળ્યું ન હોય અથવા એકેન્દ્રિય, બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચૌરેન્દ્રિય અને પંચેન્દ્રિય જીવોની મેં અભિધાતાદિ દશ પ્રકારે કરીને વિરાધના કરી હોય તો તે આરિત્રાચાર વિશેનું મારું પાપ વૃથા થાઓ.’

વળી બાલમુનિ કહે છે, ‘ક્રોધાદિકથી હું જૂઠું બોલ્યો હોઉં, અહત્ત એવી પારકી વસ્તુ પોતાની કરી અહણુ કરી હોય, મનુષ્ય, દેવ, તિથિ’અ સંબંધી ત્રણ પ્રકારનું ગૈથુન સેવ્યું હોય, નવ પ્રકારનાં ધન-ધાન્યાદિક વિશે મમતા કરી હોય તેમજ રાત્રિભોજન-ત્યાગના નિયમમાં જે અતિચાર હાગ્યો હોય તે સર્વ મિથ્યા થાઓ. શક્તિ છતાં બાર પ્રકારનું તપ કયું ન હોય, તેમજ મોક્ષસાધનના ધર્મ-કાર્યમાં ઉદમ ન કર્યો હોય તે સર્વની હું નિંદા કરું છું.’

શિષ્ય આ પ્રમાણે પોતાના અતિચારની આલોચના કરે છે ત્યારે ગુરુભગવંત તેને કહે છે કે.... ‘ભાવથી ધારણ કરેલાં તે વ્રતોને ફરીથી કહે કે જેથી તે વ્રતોનું અતિચાર રહિત પાલન કરી શકાય. પ્રાણીઓના અપરાધને સહન કર. સર્વ સાથે મૈત્રીની યુદ્ધિને ધારણ કર; ક્રોધને તજ દે અને સમતારૂપી વૈરાગ્યના અમૃતરસનું પાન કર; અહાર પાપસ્થાનકોને તજ દે; અરિહંતોના

શરણે જા; જિનમંદિરેમાં રહેલા અરિહંત બિંબોને ભાવથી નમસ્કાર કર.' પછી શિષ્ય કહે છે કે 'અરિહંત પ્રભુનું, સિદ્ધ ભગવંતોનું, ક્ષમાધારક સાધુઓનું અને કેવલી-ભાષિત હસ પ્રકારના ધર્મનું શરણ હું સ્વીકારું છું. વળી દ્વોકમાં કુમતની પ્રરૂપણા કરી હોય, ગુણવંતોના ગુણ ઉપર મત્સર કયો હોય, પુણ્યકાર્યમાં અંતરાય અને પાપકાર્યમાં પ્રેરણા કરી હોય, પ્રમાદથી વિકથા કરી હોય તો તે સર્વળાં પાપકર્મની હું નિંદા કરું છું. વળી મેં જે જે પુણ્યકાર્ય કર્યું હોય તેની અનુમોદના કરું છું.' ત્યારપછી ગુરુભગવંત શિષ્યને બાર ભાવનાનું સ્મરણ કરવાનું, અશનાદિ ચાર આહારનો ત્યાગ કરવાનું અને અંતે પંચ પરમેષ્ઠી નવકાર મંત્રનું સ્મરણ કરવાનું કહે છે.

આમ, આ લઘુ કૃતિમાં કવિ જયશેખરસૂરિએ સરળ સંસ્કૃત ભાષામાં પ્રાસાદિક શૈલીએ હસ પ્રકારની આરાધના વિશે ગુરુશિષ્યના સંવાદ દ્વારા સંક્ષેપમાં આરાધક મનુષ્યોને ઉપયોગી થાય એવું નિરૂપણ કર્યું છે. નાની કૃતિઓમાં પણ કવિ જયશેખરસૂરિની શબ્દપસંહગી કેવી વર્ણાતુપ્રાસયુક્ત મધુર હોય છે તે 'સુકૃતસ્ય કૃતસ્ય', 'વસનૈરશનૈશ્ચ', 'સંસૃતિસંશ્રિતા', 'પ્રકૃતાસુકૃતાન્તરાયતા', 'વિકથાકથિતા' વગેરે શબ્દપ્રયોગોમાં જોઈ શકાય છે.

સંબોધ સિત્તરિ

શ્રી જયશેખરસૂરિએ પ્રાકૃત ભાષામાં જે કેટલીક પ્રકીર્ણ પ્રકારની નાની નાની રચનાઓ કરી છે તેમાંની એક સંબોધ સપ્તતિકા "સંબોધ સિત્તરિ" (સંબોધ ચત્તરિકા) નામની રચના છે. આ કૃતિનું નામ સૂચવે છે તે પ્રમાણે 'સંબોધ' એટલે કે શમ્યકુબોધ આપવાને માટે તેમાં સિત્તર જેટલી ગાથાઓનું સંકલન કરવામાં આવ્યું છે.

एदिगा नमिऊणतिनायकुहालायालाययययस्यवीर्योशरादरा रियिणारणमिउहायालाहिरयेवेव
 रायअसंदराय बुहाविअदवअज्ञावाभमत्तावनावविथणालाहसुक्कनसंदात्ता॥२॥अउत्समादासरति
 उाववाभमायनिउणयसदिअसुअयवेनयाराअशरनयस्थिदादिउा॥३॥अनाणकाहमयमाणालात्तामा
 वाइयअरइया॥निहासगअनियययण त्वाभियाभउरस्यथाधाणपिदहणमकाला॥यसगतामायअसएदस
 अनारमविणानमाभिलवादिदवतोपसचाउदि नईत्रोकापणअहससायंमिभिरुतिहसगवईअहिमा
 सविधम्मसुमिचेंति॥इससरीराविमिशहावसस नरययिअहविउकाधाम्मापरणमजंषिधरनिचारिभ
 वसकना॥४॥येविदियदमणएसा॥किउअमिइंन गदिययरमजा॥यवसाभियातिउत्तासरणमदणरि
 साउरुणा॥५॥णमाअअसावा॥ताइकुमात्ताभ हवसंमत्तोअहवेत्तादियएअवेदणिक्काणिणमय
 म्मिा॥आसकाईदंमाणसामवकिन्तीननिऊरहे १इजायइकायकितामावंधइरुम्यस्यआणाइ॥२॥
 अदलाहसिलाअणमिवालाईवदविलणउरिसंयिइयसारत्ताविउरुएरमणएवत्ता॥७॥१॥१॥कियकम्भ
 वपसंमा॥उदमीनअणससकम्भवेसयाअअपमायवाणानवउवइहियाऊति॥४॥अरिदेदेयाउउउ
 साऊाणा॥जिणमयंमदपमाण॥इवाइसुहातावा॥सममत्तंविदिऊगउरुणा॥२॥वा॥लसइउरमाभिलो॥लस
 इपअअज्ञाणनसंरत्ताइरुक्कनवरिनलसइउलसयणंवसमत्ता॥४॥संमत्तंमियलास॥विमाणवक्कनवेध

'स'योधसित्ती'नी हस्तप्रतिनुं प्रथम ५०४
 [अेद. डी. धन्विट्टयट्ट - अभहावाहनी हस्तप्रति]

કૃતિનો આરંભ કવિ ત્રિલોકના શુરુ તથા લોકલોક પ્રકાશક
ભગવાન મહાવીર પ્રભુને નમસ્કાર કરીને કરે છે. કવિ લખે છે :

નમિઞ્ણ તિલોભગુરુ', લોમાલોભપ્પયાસયં વીરં ।

સંવોહસચરિમહ, રપ્પમિ ઉદ્ધાર ગાહાહિં ॥ ૧ ॥

આ ગાથામાં કવિએ પોતે જણાવ્યું છે તે પ્રમાણે ગાથાઓનું
ઉદ્ધરણ કરીને પોતે આ કૃતિની રચના કરી છે. એનો અર્થ એ
થાય કે આ કૃતિમાં જે સિત્તેર જેટલી ગાથાઓ સમ્યક્બોધને માટે
આપવામાં આવી છે તે ગાથાઓની રચના કવિએ સ્વયં કરી નથી,
પરંતુ આગમો અને પૂર્વાચાર્યોએ રચેલા ગ્રંથોમાંથી સુપ્રસિદ્ધ, સુ-
પ્રચલિત અને આત્માવબોધને માટે ઉપકારક એવી ગાથાઓની પસં-
દગી કરવામાં આવી છે. આગમ સાહિત્ય અને તત્ત્વપદ્ધતા રચાયેલી
અનેક અધ્યાત્મિક કૃતિઓમાં આપવામાં આવેલી ગાથાઓની સંખ્યા
તો લાખોની થવા બાંધ, પરંતુ સમ્યક્ચારિત્રના માર્ગે વળેલા ભવ્યા-
ત્માઓની બધાની સ્મરણશક્તિ અને ગ્રહણશક્તિ એકસરખી ન
હોય. એટલે થોડીક પણ અત્યંત મહત્ત્વની ગાથાઓનું નિયમિત
પાઠશબ્દ બોધ થાય તો તે પણ સંયમના માર્ગે વળેલા કેટલાય જીવોને
માટે પરમ ઉપકારક થાય, એ દૃષ્ટિએ હુંને લક્ષમાં રાખી શ્રુતસાહિત્યમાં
પારંગત એવા કવિ શ્રી જયજેખરસૂરિએ પોતાની વિશિષ્ટ દૃષ્ટિથી
પસંદ કરેલી સિત્તેર જેટલી ગાથાઓ આ કૃતિમાં આપવામાં આવી છે.

‘સંબોધસિત્તરિ’માં સમ્યક્દર્શન, સમ્યક્જ્ઞાન અને સમ્યક્ચારિત્ર-
ને લક્ષમાં રાખી કવિશ્રીએ જે વિવિધ વિષયો ઉપરની ગાથાઓની
પસંદગી કરી છે તેમાં તીર્થંકર ભગવાનનો મહિમા, તેમનામાં અદ્વાર
પ્રકારના દોષોથી રહિતપણું, સદ્ગુણોનો મહિમા, દર્શનથી બાંધે એવા
આત્માઓ, શિયિલાચારી અને અવંદનીય એવા પાર્શ્વેશ્વર, અવસન્ન,
કુશીલ, સંસકૃત અને યથાછંદી પ્રકારના સાધુઓ, સમભાવ અને
સામાયિકનો મહિમા, આત્માર્થના ૩૬ શુભ, સાધુના ૨૭ શુભ,
અવકાશ ૨૧ શુભ, જિનાગમનો મહિમા, સંઘનું સ્વરૂપ અને લક્ષણ,

વીતરાગદેવની આસાનો મહિમા, આજ્ઞારહિત અને અવિધિથી કરેલા ધર્મની નિરર્થકતા, દ્રવ્યસ્તવ અને ભાવસ્તવ વચ્ચેનો તફાવત, ગચ્છતું સ્વરૂપ અને તેની ઉપયોગિતા, જ્ઞાન, શીલ, તપ અને ભાવની મહત્તા, સત્સંગ અને યતના (જયજ્ઞા), કષાયો અને તેનાથી થતી દુર્ગતિઓ, શ્રાવકની અગિયાર પ્રતિભાઓ, બ્રહ્મચર્યની ઉપાસના, મતભંગતું પાપ, જિન-પ્રવચન અને જિનદ્રવ્યના રક્ષણતું દુળ, જ્ઞાન અને ક્રિયાની આવશ્યકતા, દુષ્ટ મિત્રતા, અને મિત્રામિ દુષ્ટકંડુ શાળિઠક રહસ્ય, દ્રવ્યતીર્થ અને ભાવતીર્થ, અહિંસા અને સંયમ, પૌષધનો મહિમા, કર્મના પ્રકારો અને તેના ફળનો વિપાક એવા એવા ઘણા જુઠા જુઠા વિષયોનો સમાવેશ થાય છે.

આ કૃતિમાં જે ગાથાઓ આપી છે તે વાંચતાં જ ગમી જાય એવું એનું અર્થ-રહસ્ય છે. વળી કંઠસ્થ કરવાનું મન થાય અને કંઠસ્થ કરવાનું સરળ લાગે એવી આ ગાથાઓની શબ્દરચના છે. આ બધી નીવડેલી ગાથાઓ છે, એટલે કે અનેક રૌકાઓથી સમય સમયની પ્રજાઓએ પોતાનાં અમૂલ્ય કંઠાક્ષરણની જેમ પોતાના કંઠમાં કંઠસ્થ કરીને આ ગાથાઓને સાચવી રાખી છે. સમયની કસોટીમાંથી પાર પડેલી આ ગાથાઓ આત્મસંયમમાં રહેનારા અને આરાધના કરનાર જીવોને માટે અત્યંત પ્રિય થઈ પડે એવી છે.

આ ગાથાઓમાંની કેટલીયે ગાથાઓ અત્યારે પણ સુપ્રસિદ્ધ છે. કવિએ કેવી કેવી ગાથાઓનું ઉદ્ધરણ કર્યું છે તે નીચેની થોડીક નમૂનારૂપ ગાથાઓ જોવાથી જણાશે.

સેયંવરો ય આસંવરો ય, બુદ્ધો અ જહવ અન્નો વા ।

સમમાવ માવિજ્ઞપ્પા, લહેદ્દ મુક્ખં ન સંદેહો ॥ ૨ ॥

[સ્વેતાંબર હો કે દિગંબર, ખૌદ્દ હો કે અન્ય કેઈ, જે સમભાવથી ભાવિત આત્મા છે તે નિઃસંદેહ મોક્ષ મેળવે છે]

દંસણ મઠ્ઠો મઠ્ઠો, દંસણમઠ્ઠસ્સ નત્થિ નિવ્વાણં ।

સિજ્ઞતિ ચરણરહિયા, દંસણરહિયા ન સિજ્ઞતિ ॥ ૧૨ ॥

[દર્શનથી બ્રહ્મ આત્મા બ્રહ્મ છે. દર્શનથી બ્રહ્મ આત્માની સુક્તિ નથી. ચારિત્રથી રહિત આત્માઓ સિદ્ધિપદ પામે છે પરંતુ દર્શનથી રહિત આત્માઓ સિદ્ધિ પામતા નથી.]

દિવસે દિવસે લક્ષ, દેહ સુવર્ણસ્સ સંઢિયં ઇગો ।

ઇગો પુણ સામાદયં, કરેહ ન પહુપ્પણ તસ્સ ॥ ૨૪ ॥

[પ્રતિદિન લાખ ખાંડીનું દાન કરનાર એક વ્યક્તિ, સામાયિક કરનાર એક વ્યક્તિ ઉપર પ્રભુત્વ ન મેળવી શકે]

જહિ નત્થિ સારણા, વારણા, પઢિચોયણા ય ગચ્છંમિ ।

સો અ અગચ્છો ગચ્છો, સંજમકામીહિ સુતચ્ચો ॥ ૪૮ ॥

[જે ગરબમાં સારણા, વારણા, ચોયણા અને પડિચોયણા નથી, તે ગરબ ગરબ નથી; સંયમના અર્થીઓએ તે ગરબ ત્યજવા ચોગ્ય છે.]

કોહો પીઈં વળાસેઈ, માળો વિણય નાસળો ।

માયા મિત્તાણિ નાસેઈ, લોહો સવ્વ વિણાસળો ॥ ૬૯ ॥

[ક્રોધ પ્રીતિનો નાશ કરે છે, માન વિનયનો નાશ કરે છે. માયા મિત્રોનો નાશ કરે છે અને લોક સર્વનો નાશ કરે છે.]

હયં નાળં કિયાહીળં, હયા અન્નાણઓ કિયા ।

પાસતો પગુલો, દદ્ધો ધાવમાળો અ અંધઓ ॥ ૭૫ ॥

સંજોગ સિદ્ધિઅ ફલ વયંતિ, નહુ ઇગ ચક્કેણ રહો પયાઈ ।

અંધો ય પગુય વળે સમિચ્ચા, તે સંપળહ્વા નગરં પવિટ્ઠા ॥ ૭૬ ॥

[દેખતો પંશુ ઢાઝ્યો અને ઢોડતો આંધળો ઢાઝ્યો તેમ ક્રિયા વિનાનું જ્ઞાન હજીયું અને અજ્ઞાનથી ક્રિયા હજીયું.

બન્નેના સંયોગની સિદ્ધિથી કૃળની પ્રાપ્તિ છે તેમ પ્રાણ પુરુષો કહે છે. એક ચક્રથી રથ ગતિમાન નથી થતો, અંધ અને પંશુ

વનમાં મળ્યા અને પરસ્પર મળેલા તેઓ નગરમાં પ્રવેશ્યા.]

જહા સ્વરો ચંદણમારવાહી, મારસ્ય માગી નહુ ચંદણસ્સ ।

एवं खु नाणी चरणेण हीणो, मारस्स मागी न हु सुग्गईए ॥ ૮૧ ॥

[‘ચંદનનો ભાર વહન કરનાર ગઢંભ જેમ ભારનો ભાગી છે પરંતુ ચંદનનો ભાગી નથી તેમ આરિત્રથી રહિત જ્ઞાની ભારનો ભાગી છે પરંતુ સદ્ગતિનો ભાગી નથી.]

જં દુક્કઢ તિ મિચ્છા, તં મુજ્જો કારણં અપૂરતો ।

तिविहेण पडिक्कंतो, तस्स खल्ल दुक्कडं मिच्छा ॥ ૧૦૯ ॥

[હુષ્કૃતને જે મિથ્યા કરે છે અને તે હુષ્કૃતનું કારણ ફરી નહિ સેવીને, મન, વચન અને કાયાથી ત્રણે પ્રકારે જે પ્રતિક્રમણ કરે છે તેનું હુષ્કૃત સાથે જ મિથ્યા થાય છે.]

જં દુક્કઢં તિ મિચ્છા, એવ નિસુણહ પુણો પાવં ।

पचचक्ख मुसावाई, माया नियट्ठिप्पसगो अ ॥ ૧૧૦ ॥

[જે હુષ્કૃતને મિથ્યા કરીને તે જ પાપનું ફરીને જે સેવન કરે છે, તે પ્રત્યક્ષમૃષાવાદી અને માયાકપટના પ્રસંગવાળો છે.]

‘સંબોધ સિત્તરિ’ નામની આ કૃતિની રચના વિધિપક્ષઅચલ-ગચ્છના કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ કરેલી છે એ વિષે બે મત નથી, કારણ કે કૃતિને અંતે આવતી બે ગાથાઓમાં એની સ્પષ્ટતા થઈ જાય છે. એ બે ગાથાઓ નીચે પ્રમાણે છે :

घननाणं विहिजोगो विहिपक्खाराहगा सया घन्ना ।

विहि बहुमाणा घन्ना, विहिपक्ख अदूमगा घन्ना ॥ ૧૨૪ ॥

[વિધિનો યોગ ધન્ય પુરુષોને થાય છે. વિધિપક્ષના આરાધકો સદા ધન્ય છે. વિધિનું બહુમાન કરનાર ધન્ય છે. અને વિધિપક્ષમાં દૂષણ નહિ લગાડનાર ધન્ય છે.]

સંવેગમળો સંબોધસત્તરિં જો પદેહ મન્વજિઓ ।

સિરિજયસેહર ઠાળં સો લઈ નતિ સદેહો ॥ ૧૨૫ ॥

[જે લગ્નલવ સંવેગયુક્ત મનથી સંબોધસત્તરિને લાગે તે શ્રી જય-
શેખરસ્થાનને પામે છે એમાં સંદેહ નથી.]

આ પ્રકારની ગાથાઓના ઉદ્ધરણની કૃતિની રચના કરવાનું કામ
અઘરું નથી, એટલે જયશેખરસૂરિએ રચના કરી છે તેમ અન્ય કોઈ
કવિ પણ આવી રચના કરી શકે. એવી અન્ય રચનાઓ થઈ હોવાનો
સંભવ છે, કારણ કે નાગપુરીય નામના તપગચ્છના શ્રી જયશેખર-
સૂરિના શિષ્ય શ્રી રત્નશેખરસૂરિએ ‘સંબોધસત્તરિ’ નામની કૃતિ
રચી હોવાનો ઉલ્લેખ પણ મળે છે. આવી જ એક કૃતિને અંતે
સંસ્કૃત ભાષામાં રચેલા નીચેના બે શ્લોક અપાયા છે તે ઉપરથી
એમ માની શકાય.

શ્રીમન્નાગપુરીયાહવ, તપોગણક જારુણાઃ ।

જ્ઞાનપીયૂષપૂર્ણાંગાઃ, સૂરીન્દ્રા જયશેલરાઃ ॥ ૧ ॥

તેષા પત્કજમધુપાઃ, સૂર્યોત્તનશેલરાઃ ।

સારં સુત્રાત્ સમુઘૃત્ય ચક્રુઃ સંબોધસત્તરિત્ ॥ ૨ ॥

[શ્રી નાગપુરીય નામના તપગચ્છપી કમળ માટે સૂર્ય સમાન અને
જ્ઞાનામૃતથી પૂર્ણ એવા શ્રી જયશેખરસૂરીન્દ્રના પાઠપંકજને વિશે
જમર સમાન શ્રી રત્નશેખરસૂરીન્દ્રજીએ સૂત્રોમાંથી સાર સમૂહવૃત
કરીને સંબોધસત્તરિની રચના કરી.]

‘સંબોધ સિત્તરી’ માં બોધની સિત્તેર ગાથાઓ ઉપરાંત
આરંભની ગાથા સહિત એકોતેર ગાથાની કૃતિ અથવા આરંભ અને
અંતની બેત્રણ ગાથાઓ મળીને ૭૨ કે ૭૩ ગાથાની રચના પણ
મળે છે. વળી પ્રત્યેક ગાથા સ્વતંત્ર રીતે વાંચી શકાય એવી અને
અર્થની દૃષ્ટિએ સ્વયંપર્યાપ્ત હોવાથી ગાથાઓના ક્રમમાં પણ જુદી
જુદી હસ્તપ્રતોમાં ફેરફાર બેવા મળે છે. વળી કૃતિના ત્રિવચનોના

અનુક્રમ પણ એક વિષયમાંથી બીજો વિષય આગળ ચાલે એવો ક્રમિક ન હોવાથી અર્થાત્ વિષયોની પસંદગી પણ સ્વૈરપણે થયેલી હોવાથી જુદી જુદી હસ્તપ્રતોમાં ગાથાઓનો અનુક્રમ એકસરખો ન રહે તે પણ સ્વાભાવિક છે. વળી કેઈ કેઈ લઢિયા અથવા વાંચનાર સાધુ-ભગવંતોને પોતાને રુચિ અનુસાર એવી કેઈ કેઈ ગાથાઓ પોતાના અને શિષ્યોના સ્વાધ્યાય માટે જો ઉમેરવાનું યોગ્ય લાગે તો તેવું ઉમેરણ પણ આવા પ્રકારની કૃતિમાં થઈ શકે તેમ છે અને થયું પણ છે. એ રીતે ‘સંબોધ સિત્તરિ’ કૃતિમાં સિત્તેરને બદલે સવાસો જેટલી ગાથાઓ હોય એવું પણ બન્યું છે. *

આ કૃતિ ગુજરાતી ભાષાંતર સાથે ‘જૈન આત્માનંદ સલા’-ભાવનગર તરફથી પણ ઈ. સ. ૧૯૨૨માં પ્રસિદ્ધ કરાઈ છે. આ કૃતિ ઉપર ‘ખરતર’ ગઝલના ગુણવિનયે ત્રિ. સં. ૧૯૫૧માં વૃત્તિ રચી છે, એ પણ સાથે છપાવાઈ છે. *

o o o

ધર્મસર્વસ્વાધિકાર

શ્રી જયશેખરસૂરિએ જૈન શાસ્ત્રગ્રંથોના અભ્યાસ ઉપરાંત અન્ય દર્શનના ગ્રંથોનો પણ જીંડો અભ્યાસ કર્યો હશે એ એમની દેટલીક કૃતિઓ ઉપરથી જોઈ શકાય છે. ‘જૈન કુમારસંભવ’ નામના મહાકાવ્યની એમણે જે રચના કરી છે તે ઉપરથી પણ મહાકવિ કાલિદાસકૃત ‘કુમારસંભવ’નો એમણે ઘણો જીંડો અભ્યાસ કર્યો હશે તેની પ્રતીતિ થાય છે.

પ્રાચીન કાળમાં ગ્રંથો હસ્તપ્રતરૂપે ઉપલબ્ધ હતા. સુદ્રણકલા ત્યારે આવી ન હતી. એટલે કેઈ એક ગ્રંથની હબારો નકલો છપાય અને ઘરે ઘરે તે સુલભ બને તેવી ત્યારે સ્થિતિ ન હતી

* જુઓ... ‘વિનયપ્રસ્થાન’, પૃષ્ઠ ૧૪૮ થી ૧૭૮.

x જુઓ... ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, ખંડ ૨, હોરાલાલ કંપનિ-કું, પૃષ્ઠ ૧૬૪.

હસ્તપ્રતોની નકલ કરાવવાનું કાર્ય ઘણું કઠિન અને ખર્ચાળ હતું એટલે પોથીઓને લોકો જીવની જેમ સાચવતા. કેટલીક વાર બહુ મોટા ગ્રંથો હોય તો તેમાંથી સારરૂપ પોતાને કામ લાગે તેવી કેટલીક ગાથાઓ લોકો કે સાધુ-મહાત્માઓ લઈયાઓ પાસે ઉતારાવી લેતા.

જૈન અને અન્ય દર્શનોના ગ્રંથોમાં અનેક પ્રલોકો એવા છે કે જે સમ્યક્ જીવન જીવવા માટે હિવાદાંકી સમાન છે. આવી કેટલીય સુભાષિતરૂપ ગાથાઓ કંઠસ્થ કરવાનો મહિમા પ્રાચીન સમયમાં સ્વિશેષ હતો. જૈન સ્તોત્રો અથવા શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતાના અધ્યાયો કંઠસ્થ કરનાર માણસો આજે પણ જોવા મળે છે. પોતાને પ્રિય એવા સુભાષિતરૂપ પ્રચલિત પ્રલોકોનું તારણ કરીને પોતાને માટે કે અન્યને માટે સંચય તૈયાર કરવા-કરાવવાની પ્રવૃત્તિ પણ સારી રીતે ચાલતી.

કવિ જયશેખરસૂરિ જૈન શાસ્ત્રોના પ્રખર જ્ઞાતા હતા અને જૈનોના કેટકેટલાય સિદ્ધાંતોનું અને સમાચારીનું સમર્થન હિન્દુ ગ્રંથોમાં કયાં કયાં જોવા મળે છે તે પણ તેઓ બતાવતા. અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય વગેરે પચ મહાવ્રત તથા ધાન, કથા, વિનય, મદ્ય-માંસનો ત્યાગ કે રાત્રિભોજનનો ત્યાગ અન્ય દર્શનીયોને પણ અભિમત છે, એ એમના જ ગ્રંથોમાંથી પ્રલોકો ટાંકીને બતાવી શકાય તેમ છે.

શ્રી જયશેખરસૂરિએ આવા કોઈક આશયથી ‘ધર્મસર્વસ્વાધિકાર’ નામની કૃતિની સંકલનરૂપે રચના કરી છે. આ કૃતિમાં ૨૦૦ જેટલા સંસ્કૃત પ્રલોક આપવામાં આવ્યા છે. આ પ્રલોકસંગ્રહમાં જયશેખરસૂરિએ પોતે રચેલા કોઈ પ્રલોક નથી પરંતુ મહાભારત, પુરાણો, ભગવદ્ગીતા વગેરેમાંથી ઉદ્ધરેલા પ્રલોકો છે આ કૃતિમાં આશુખ કે ગંધર્વી માંડણી જેવું કશું નથી. સીધા પ્રલોકથી જ નીચે પ્રમાણે શરૂઆત થાય છે.

શ્રૂયતાં ધર્મસર્વસ્વં, શ્રુત્વાચૈવાવધાર્યતામ્ ।

આત્મનઃ પ્રતિકૂલાનિ, પરેષાં ન સમાચરેત્ ॥ ૧ ॥

[ધર્મ'તું' રહસ્ય સાંભળો, તથા તે સાંભળીને ધારણ કરી રાખો, પોતાને જે બાબતો પ્રતિકૂળ હોય તે પરપ્રતિ આચરવી નહીં.

એવી જ રીતે કૃતિને અંતે વિશેષ કાંઈ પરિચય આપવામાં આવ્યો નથી. છેલ્લે પ્રલોક નીચે પ્રમાણે લખવામાં આવ્યો છે.]

યસ્તુ વૃંતાકકાલિંગ, તલકાલંબુમક્ષક. ।

અંતકાલે સ મૂઢાત્મા, નરકંગો યુધિષ્ઠિર ॥ ૨૦૦ ॥

[જે માણસ વંતાક (રીંગણાં), કાલિંગ, તલ અને કલાંબુનું ભક્ષણ કરનારો છે, તે મૂઢ માણસ, હે યુધિષ્ઠિર ! અંતકાલે નરકમાં ગમન કરે છે]

આ પ્રલોક પછી પુષ્પિકાફરે માત્ર આટલી જ પંક્તિ લખેલી જોવા મળે છે :

હત્યાચાર્ય શ્રી જયશેખરસૂરિણોદ્ભૂતો ધર્મસર્વસ્વાધિકારઃ સમાપ્તઃ ।

અંથના અંતે જો ઉપર પ્રમાણે અંતિમ પંક્તિ ન હોય તો આ અંથસંકલન જયશેખરસૂરિએ કરેલું છે કે અન્ય કોઈએ તેનું પ્રમાણ મળે નહીં. આવું સંકલન અન્ય કોઈ વ્યક્તિ પણ કરી શકે. પરંતુ જયશેખરસૂરિનો એ માટે વિશેષ અધિકાર છે, કારણ કે તેઓ શાસ્ત્રજ્ઞાતા છે અને એમણે અન્ય ઠર્શનોના પણ અનેક અંથોનું અધ્યયન કરેલું છે.

‘ધર્મસર્વસ્વાધિકાર’ માં એમણે જૈનધર્મનું સર્વ તત્ત્વ આવી જાય એવી રીતે હિન્દુ ધર્મઅંથોમાંથી બસો જેટલા ઉત્તમ પ્રલોકોનું ચયન કરીને અહીં આપ્યું છે એમાં નીચે પ્રમાણે પંદર જેટલા વિષયો લેવામાં આવ્યા છે :

(૧) અહિંસાનો મહિમા

પ્રલોક ૧ થી ૩૬

(૨) માંસભક્ષણનાં દૂષણો

૪૦ થી ૫૧.

(૩) બ્રાહ્મણોનું લક્ષણ

૫૨ થી ૫૮

(૪) મૈથુનનાં દૂષણો

૫૯ થી ૬૮

(૫) બ્રહ્મચર્યના શુભો	૨લોક	૬૬ થી ૬૫
(૬) કૌધનું સ્વરૂપ		૬૬ થી ૬૯
(૭) ક્ષમાનું સ્વરૂપ		૧૦૦ થી ૧૧૨
(૮) રાત્રિભોજનનાં ફલો		૧૧૩ થી ૧૧૭
(૯) તીર્થોનો અધિકાર		૧૧૮ થી ૧૨૭
(૧૦) અણુગળ પાણી વાપરવાનાં ફલો		૧૨૮ થી ૧૨૯
(૧૧) તપનો મહિમા		૧૩૦ થી ૧૫૭
(૧૨) ઠાનનું માહાત્મ્ય		૧૫૮ થી ૧૮૭
(૧૩) અતિથિનું સ્વરૂપ		૧૮૮ થી ૧૯૩
(૧૪) મધભક્ષણનાં ફલો		૧૯૪ થી ૧૯૬
(૧૫) કંઠમૂલ-ભક્ષણનાં ફલો		૧૯૭ થી ૨૦૦

આ ૨લોકોમાંથી નમૂનારૂપ કેટલાક ૨લોક ભેઈઓ.

ધર્મનું માહાત્મ્ય :

સત્યેનોત્પદ્યતે ધર્મો, દયાદાનેન વર્ધતે ।

ક્ષમયા ચ સ્થાપ્યતે ધર્મઃ, ક્રોધલોભાદ્વિનશ્યતિ ॥ ૪ ॥

[સત્યથી ધર્મની ઉત્પત્તિ થાય છે, કયા અને ઠાનથી તેની વૃદ્ધિ થાય છે, ક્ષમાથી તે સ્થિર થાય છે તથા કૌધ અને લોભથી ધર્મનો નાશ થાય છે.]

અહિંસાનો મહિમા :

યથા મમ પ્રિયાઃ પ્રાણાસ્તથા તસ્યાપિ દેહિનઃ ।

इति मत्वा प्रयत्नेन, त्याज्यः प्राणिवधो बुधैः ॥ ૧૪ ॥

[જેમ મારા પ્રાણ મને વહાલા છે, તેમ તે પ્રાણીને પણ તેના પ્રાણ વહાલા છે એમ માનીને પ્રયત્નપૂર્વક પંડિતોએ જીવહિંસાનો ત્યાગ કરવો]

અસયદાનની મહત્તા :

યો દદાતિ સહસ્રાણિ, ગવામશ્વત્તાનિવા ।

અમયં સર્વસત્ત્વેભ્યસ્તદાનમતિરિચ્ચતે ॥ ૨૮ ॥

[જે માણસ હજારો ગાયો તથા સેંકડો ઘોડાઓ આપે છે, પરંતુ જે માણસ સર્વ પ્રાણીઓને અસયદાન આપે છે તે દાન સર્વથી શ્રેષ્ઠ ગણાય છે]

માંસલક્ષણું પાપ :

દેવાનામગ્રતઃ કૃત્વા ઘોરં પ્રાણિવશં નરાઃ ।

યે મક્ષયંતિ માસં ચ, તે મર્જંત્યધર્મા ગતિમ્ ॥ ૪૩ ॥

જે માણસો દેવાની આગળ ભયંકર એવા પ્રાણીઓનો વધ કરીને માંસલક્ષણુ કરે છે તે માણસો નરકાદિ અધમ ગતિમાં જાય છે.]

પ્રાણણુલું લક્ષણું :

બ્રહ્મચર્યતપોયુક્તાઃ, સમાનલોહકાંચનાઃ ।

સર્વમૂતવયાવતો, વ્રાજ્ઞાનાઃ સર્વં જાતિષુ ॥ ૭૩ ॥

[જેઓ બ્રહ્મચર્ય અને તપથી યુક્ત છે તથા જેઓને માટીનું ઢેકું અને મુવણું બંને સરખાં છે તથા જેઓ સર્વ પ્રાણીઓમાં કયાવાળા છે એવા માણસો સર્વ જાતિઓમાં પણ પ્રાણણુ કહેવાય છે.]

બ્રહ્મચર્યનું લક્ષણું :

શીલાનામુત્તમ શીલં, વ્રતાન્તમુત્તમં વ્રતમ્ ।

ધ્યાનાનામુત્તમં ધ્યાનં, બ્રહ્મચર્યં સુરક્ષિતમ્ ॥ ૯૪ ॥

[ઉત્તમ રીતે પાળેલું બ્રહ્મચર્ય, સર્વ શીલોમાં ઉત્તમ શીલ છે તથા સર્વ વ્રતોમાં ઉત્તમ વ્રત છે અને સર્વ ધ્યાનોમાં ઉત્તમ ધ્યાન છે.]

ક્રોધનું સ્વરૂપ :

ક્રોધો મૂલમનર્થાનાં ક્રોધઃ સંસારવર્ધનઃ ।

ધર્મક્ષયકરઃ ક્રોધસ્તસ્માત્ક્રોધં વિવર્જयेત્ ॥ ૯૭ ॥

[કોઈ અનર્થોત્તું મૂળ છે, તથા સંસારને વધારનાર છે અને ધર્મનો ક્ષય કરનારો છે. માટે તેનો ત્યાગ કરવો.]

ક્ષમાતું માહાત્મ્ય :

ક્ષમાશ્રેયઃ ક્ષમાપૂજા, ક્ષમાદેવઃ ક્ષમાહિતમ્ ।

ક્ષમાદાનં પવિત્રં ચ, ક્ષમામાગલ્યમુત્તમમ્ ॥ ૧૦૪ ॥

[ક્ષમા છે તે કલ્યાણ, પૂજા, દેવ, હિત, પવિત્ર, જ્ઞાન તથા ઉત્તમ માંગલ્ય છે.]

શત્રિભોજનના ત્યાગથી થતો લાભ :

કરોતિવિરતિ ધન્યો, યઃ સદાનિશિ મોજનાત્ ।

સોઽષ્ઠં પુરુષાયુષસ્ય, સ્યાદવશ્યમુપોષિતઃ ॥ ૧૧૫ ॥

[જે ધન્ય માણસ હંમેશાં શત્રિભોજનથી વિરતિ પામે છે તે માણસને પોતાના અર્ધા આયુષ્યનું ઉપવાસનું ફળ મળે છે.]

અણુગળ પાણી વાપરવાથી થતું પાપ :

સંવત્સરેણ ચત્રપાપં કૈવર્તેત્યદિ જાયતે ।

एकाहेन तदाप्नोति अपूतजलसंग्रही ॥ ૧૨૮ ॥

[જે પાપ એક વર્ષે પારખિને થાય છે તે જ પાપ એક દિવસ અણુગળ પાણી પીનારને થાય છે.]

મધભક્ષણનો ત્યાગ :

મેદમૂત્રપુરીલાઘૈ, રસાદૈર્વિષ્ણતં મધુ ।

छर्दिलासुखश्रावै, रमक्ष्यं ब्राह्मणैर्मधु ॥ ૧૨૬ ॥

[ચરળી, મૂત્ર તથા વિષ્ટા આદિના રસથી મેળવેલું તથા માખેના મુખથી ગરેલું એવા મધનું બ્રાહ્મણોએ ભક્ષણ કરવું નહીં.]

કંદમૂળ-ભક્ષણથી લાગતું પાપ :

नीलिका वापयेद्यस्तु मूलकं मक्षयेतु यः ।

न तस्य नरकोच्चारो, यावत्तच्छर्दिवाकरो ॥ ૧૨૭ ॥

[જે માણસ ગળી વાવે છે તથા કંઠમૂળતું લક્ષણ કરે છે તે માણસ ચંદ્રસૂર્યની સ્થિતિ સુધી પણ નરકથી નીકળી શકતો નથી.],

‘ધર્મસર્વસ્વાધિકાર’ નામનો આ ગ્રંથ શ્રાવક ભીમશી માણેકે ઈ. સ. ૧૬૦૦માં છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યો છે. આ ગ્રંથમાં આપેલા ત્રલોકોતુ’ ગુજરાતી ભાષાંતર જામનગરનિવાસી પંડિત હીરાલાલ હંસરાજે કર્યું છે.

શ્રાવક ભીમશી માણેકે કઈ હસ્તપ્રત ઉપરથી એ કૃતિ છપાવી છે એનો નિર્દેશ કર્યો નથી. આ કૃતિની એક હસ્તપ્રત કચ્છમાં દેદિઆ ગામના ભાંડારમાં છે. [ભાંડારનો ક્રમાંક ૪૦, પત્રસંખ્યા ૧૨].

ઉપસંહાર

આમ, જયશેખરસૂરિનાં જીવન અને સાહિત્ય વિશે ઉપલબ્ધ સમગ્ર સામગ્રી આપણે વિગતે જોઈ ગયા. ત્રીજા પ્રકરણમાં આપણે જોયું તેમ જયશેખરસૂરિના જીવન વિશે અત્યારસુધી અનુપલબ્ધ રહેલી કેટલીક મહત્વની માહિતી હસ્તપ્રતોમાંથી હવે પ્રાપ્ત થઈ છે. એ પ્રમાણે જયશેખરસૂરિનાં જન્મવર્ષ, દીક્ષાવર્ષ અને આચાર્યની પદવીના વર્ષની નિશ્ચિત માહિતી આપણને સાંપડે છે. એટલે એ વિષયમાં હવે કોઈ અનિશ્ચિતતા રહેતી નથી. તદુપરાંત જયશેખરસૂરિનાં સંસારી માતાપિતાનાં નામો પણ આપણને સાંપડે છે તથા એમની આચાર્યપદવીના પ્રસંગે પાટણમાં ‘સંઘાધિપે’ કરેલા મહોત્સવની વિગત પણ મળે છે. આમ છતાં જયશેખરસૂરિના જન્મનામ વિશે તથા એમના કાળધર્મનાં વર્ષ, તિથિ તથા સ્થળ વિશે માહિતી આપણને સાંપડતી નથી.

જયશેખરસૂરિની, ‘ઉપદેશચિંતામણિ’, ‘સમ્યક્ત્વકૌસુલી’, ‘પ્રબોધ-ચિંતામણિ’, ‘ધર્મમલકુમાર ચરિત્ર’ એ ચારેક કૃતિઓમાં એની રચના-સંવત મળે છે અને એના રચના સ્થળની માહિતી પણ સાંપડે છે, પરંતુ ‘જૈન કુમારસંભવ’ જેવા મહાકાવ્ય તથા અન્ય લઘુ કૃતિઓમાં એની રચના સાલ સાંપડતી નથી. જયશેખરસૂરિનો સંવત ૧૪૩૬થી સં. ૧૪૬૨ સુધીનો નિશ્ચિત કવનકાળ જાણવા મળે છે. સંભવ છે કે એથી પૂર્વે અને પછી કેટલાંક વર્ષ એમણે સાહિત્યની રચના કરી હશે એ કવનકાળ દરમિયાન અન્ય કૃતિઓની રચના થઈ હશે એમ સ્પષ્ટપણે જાણી શકાય છે.

શ્રી જયશેખરસૂરિએ કયા કયા સ્થળે ચાતુર્માસ કર્યા હશે તેની નિશ્ચિત માહિતી આપણને મળતી નથી, પરંતુ પાટણ, ખંભાત, આણુ, તારંગા, ગિરનાર, જિરાવલ્લા પાર્શ્વનાથ, શત્રુજય વગેરે સ્થળે તેઓ વિચર્યા હતા એટલે કે ઉત્તર ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર અને

રાજસ્થાન તરફ એમનો વિહાર સવિશેષ રહ્યો હશે. શ્રી જયશેખર-
સૂરિ વિશે લવિખ્યમાં અપ્રકાશિત હસ્તપ્રતોમાંથી અન્ય સંદર્ભો દ્વારા
વિશેષ પ્રકાશ પડવાનો સંભવ છે.

કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ જે કૃતિઓની રચના કરી છે તે
જોતાં આપણે તેમને એક મહાકવિનું બિરુદ જરૂર આપી શકીએ.
હેમચંદ્રાચાર્યથી ઉપા. યશોવિજયજી સુધીના સમયગાળાના તેજસ્વી
મહાકવિઓમાં જયશેખરસૂરિને આપણે પ્રથમ સ્થાન આપી શકીએ.
હેમચંદ્રાચાર્યે સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અને અપભ્રંશ એ ત્રણે ભાષામાં
વિપુલ સાહિત્યની રચના કરી છે. તેવી જ રીતે ઉપાધ્યાય યશો-
વિજયજીએ પણ સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અને જૂની ગુજરાતી ભાષામાં
ઘણું સાહિત્ય લખેલું છે. એ બેની વચ્ચેના કાળમાં જયશેખરસૂરિ
એક એવા સમર્થ મહાકવિ જોવા મળે છે કે જેમણે સંસ્કૃત, પ્રાકૃત
અને જૂની ગુજરાતી ભાષામાં ઉત્તમ સાહિત્યની રચના કરી છે.
માત્ર સંસ્કૃત, માત્ર પ્રાકૃત કે માત્ર ગુજરાતી ભાષામાં ઉત્તમ
સાહિત્યની રચના કરનારા જૈન કવિઓ તો અનેક છે, પરંતુ આ
ત્રણે ભાષાઓ ઉપર એકસરખું પ્રભુત્વ ધરાવી સાહજિકતાથી, એટલે
કે કૃત્રિમતા કે આડંબરરહિત, સાહિત્યની રચના કરનાર કવિઓમાં
જયશેખરસૂરિ ઊંચું સ્થાન ધરાવે છે.

હેમચંદ્રાચાર્ય માત્ર કવિ નહોતા. મહાકવિની પ્રતિભા ધરા-
વવા સાથે તેમણે તત્ત્વચિંતનના અંશે પણ લખ્યા છે. ઉપાધ્યાય
યશોવિજયજી પણ શ્રેષ્ઠ કવિપ્રતિભાની સાથે અખર તત્ત્વચિંતકની,
દાર્શનિક પ્રતિભા ધરાવનાર છે. તેવી જ રીતે જયશેખરસૂરિમાં પણ
એક મહાકવિની પ્રતિભા જેમ જોવા મળે છે તેમ ‘ઉપદેશચિંતામણિ’,
‘પ્રજોધચિંતામણિ’, ‘સમ્યક્ત્વકૌમુદી’ જેવા અંશે વાંચતાં એમની
ઉત્તમ દાર્શનિક પ્રતિભાનો પરિચય પણ આપણને થાય છે. શબ્દ
ઉપરનું પ્રભુત્વ જેમ હેમચંદ્રાચાર્ય અને યશોવિજયજીમાં જોવા મળે
છે તેમ જયશેખરસૂરિમાં પણ આપણને જોવા મળે છે. જો કે

‘સિદ્ધહેમશબ્ધાનુશાસન’ જેવા વ્યાકરણની રચના, ‘અભિધાનચિંતા-મણિ’ વગેરે કેશ, ‘ત્રિષષ્ઠિશલાકાપુરુષચરિત્ર’ જેવા પુરાણકાવ્યનું સર્જન, ‘યોગશાસ્ત્ર’ જેવા યોગ વિષયના ગ્રંથની રચના ઇત્યાદિ હેમચંદ્રાચાર્યની બહુસુખી પ્રતિભાનો પરિચય કરાવે છે અને એમને એવા ઉચ્ચ સ્થાને બેસાડે છે કે એમની બરાબરી કરવાનું સામર્થ્ય આ ૬૦૦ વર્ષના સાહિત્યના ઇતિહાસમાં બીજા કોઈમાં હજુ આપણને જેવા મળ્યું નથી. ઉપાધ્યાય યશોવિજયજીએ સંસ્કૃત અને પ્રાકૃત ભાષામાં અનેક સમર્થ ગ્રંથોની રચના કરવા ઉપરાંત શુજરાતી ભાષામાં શસ, સ્તવન, સજ્જાય વગેરે પ્રકારની એટલી બધી અને એટલી સમર્થ કૃતિઓ આપી છે કે જે એમને મધ્યકાલીન શુજરાતી જૈન સાહિત્યના ઇતિહાસમાં ઘણા જિંઘા સ્થાને બેસાડે છે. કવિ જયશેખરસૂરિની શુજરાતી રચનાઓ આપણને મળે છે, પરંતુ તે ઉપાધ્યાય યશોવિજયજીની સરખામણી, સંખ્યા અને શુભવત્તાની દૃષ્ટિએ તુલના કરી શકાય એવી તો ન કહેવાય. અલબત્ત એક ‘ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ’ જેવી રચના જયશેખરસૂરિને મધ્યકાલીન શુજરાતી સાહિત્યમાં અનોખું સ્થાન આપાવે એવી છે એમ અવશ્ય કહી શકાશે.

શ્રી જયશેખરસૂરિનો ‘વિનતીસંગ્રહ’ અઘાપિ અપ્રકાશિત રહ્યો છે. એ પ્રકાશિત થતાં અને લવિષ્યમાં એના ઉપર વિવરણ-વિવેચન થતાં સાહિત્ય-જગતને એમની કવિપ્રતિભાના એક વધુ ઉન્મેષનો પરિચય થશે.

શ્રી જયશેખરસૂરિનું કેટલુંક સાહિત્ય હજુ પણ અનુપલબ્ધ રહ્યું છે. ‘જૈન સાહિત્યનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ’, ‘જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ’, ‘અંબલગચ્છ દિગ્દર્શન’ વગેરે કેટલાક ગ્રંથોમાં જયશેખરસૂરિની ‘નલ-હમયંતી ચમ્પૂ’, ‘છંદશેખર’, ‘પ્રબંધકોશ’ ‘કલ્પસૂત્ર સુખાવબોધ વિવરણ’, ‘ન્યાયમંજરી’ વગેરે કૃતિઓનો નિર્દેશ થયો છે, પરંતુ તે કૃતિઓની ભાળ હજી સુધી ક્યાંયથી

લાગતી નથી. આ કૃતિઓ ખરેખર જયશેખરસૂરિની હશે કે સરત-ચૂકથી એમના નામે ચડી ગઈ હશે તે વિશે પણ કશી માહિતી સાંપડતી નથી. તે સમયના સામયિકોના આધારે તેવી માહિતી એકત્ર થયેલી જણાય છે. પરંતુ તેની હસ્તપ્રતો ક્યાં છે તે વિશે કશું જાણવા મળતું નથી. સંભવ છે કે મૂળ લખનારના લખાણમાં જ કાંઈક સરતચૂક થઈ હોય અથવા એ હસ્તપ્રતો આધીપાછી થઈ ગઈ હોય. જયશેખરસૂરિની મનાતી આ અનુપલબ્ધ કૃતિઓ વિશે ભવિષ્યમાં અધિક અધિકૃત સંશોધન થવાની આવશ્યકતા રહે છે.

‘ઉપદેશચિંતામણિ’ જેવા ગ્રંથની રચના એતાં જયશેખરસૂરિ કવિ ઉપરાંત કેવા સમર્થ જ્ઞાની અને તત્ત્વવેત્તા હતા તેની આપણને સહજ પ્રતીતિ થાય છે. પ્રમાણમાં યુવાન વયે એ ગ્રંથની રચના એમણે કરી છે, પરંતુ તે સમયે પણ એમણે જૈન શાસ્ત્રોનો કેટલો જાહેર અભ્યાસ કરી લીધો હશે તે આ ગ્રંથ ઉપરથી જણાય છે. ‘ઉપદેશચિંતામણિ’ જૈન ધર્મનો એક આકર ગ્રંથ છે એમ કહી શકાય. જૈન ધર્મના કેટલા બધા વિષયો એમણે એમાં સમાવી લીધા છે, તેનો વિચાર કરીએ છીએ ત્યારે આપણું મસ્તક એમના તરફ જૂકે છે. શાસ્ત્રોનું અધ્યયન કરવું, તેની વિગતોમાં જીતરીને તેની છણાવટ કરવી, તેને પોતાની ભાષામાં પદ્યમાં મૂકવું અને તેમાં તત્ત્વજ્ઞાન, છંદ, કવિતા વગેરેની દૃષ્ટિએ કોઈ સખલના ન રહી જાય તે જોવું એ ઘણી મોટી વાત છે. સમર્થ પાંડિત્ય અને સમર્થ કવિત્વશક્તિ વિના આવી કૃતિની રચના સંભવી શકે નહીં. આ એક જ કૃતિ જયશેખરસૂરિને જૈન તત્ત્વજ્ઞાનને લગતા સાહિત્યમાં મહત્ત્વનું સ્થાન અપાવે એવી છે.

સાહિત્ય એ જીવનનું પ્રતિબિંબ છે. જ્ઞાન અને આચારના કેટલાયે વિષયો એવા છે કે જે જીવનમાં જો ચરિતાર્થ ન થયા હોય તો સાહિત્યમાં તે આવે નહીં અને આવે તો ભાવકને એની

પ્રતીતિ ન થાય. ‘ઉપદેશચિંતામણિ’નું ઝીણવટથી અધ્યયન કરતાં સમભય છે કે જયશેખરસૂરિ પોતે કેટલું નિર્મળ અને નિરતિચાર સાધુજીવન જીવ્યા હશે. ૨૨-૨૩ વર્ષની યુવાન વયે, આટલી નાની ઉંમરે એમને આચાર્યની પદવી મળી એ જ બતાવે છે કે એમના ગુરુભગવંતને એમનામાં કેટલો બધો દૃઢ વિશ્વાસ બેઠો હશે ! આચાર્યની પદવી મળ્યા પછી પણ એમણે પોતાના ગુરુમહારાજ, વડીલ ગુરુમંદુઓ તથા પોતાના શિષ્યોનો કેટલો બધો પ્રેમ પ્રેમજીવ્યો હશે ! એમના વિશે અંજલિરૂપે કાવ્ય લખાયાં છે એ જ એમના પવિત્ર અને ઉઠાત વ્યક્તિત્વનો પરિચય કરાવી બંધ છે.

જયશેખરસૂરિ જીંચી કોટિના સાધક પણ હોવા બેઈએ. ‘જેન કુમારસંભવ’ની ટીકામાં એમના શિષ્ય ધર્મશેખરગણિએ જે ‘નિર્દેશ’ કર્યો છે તે પ્રમાણે તો જયશેખરસૂરિને સરસ્વતીદેવી પ્રસન્ન થયાં હતાં અને મહાકાવ્ય લખવા માટે પ્રારંભનું પદ પણ આપ્યું હતું. જીંચી સાધના વિના દેવીની અવી પ્રસન્નતા સાંપડવી શક્ય નથી. જયશેખરસૂરિના સમગ્ર સાહિત્યનું અધ્યયન કરતાં એમની જીંડી સાધનાની વાત પણ આપણને સમભય એવી છે.

આપણા મધ્યકાલીન સાહિત્યના આ પુરંધર જ્યોતિર્ધરનાં વિપુલ સાહિત્યનું જેમ જેમ વધુ ને વધુ અધ્યયન આપણે કરતાં જઈએ છીએ તેમ તેમ તેમાંથી નવો નવો અર્થ-પ્રકાશ આપણને સાંપડતો રહે છે. આવા પરમવંદનીય આચાર્ય ભગવંત, સમર્થ મહાકવિ અને પ્રખર તત્ત્વવેત્તાનું સાહિત્ય આપણે માટે પ્રેરણા-સ્રોત બની રહે એ જ અભ્યર્થના !

પરિશિષ્ટ

આ પરિશિષ્ટમાં જોલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટની 'વિનતીસંગ્રહ'ની હસ્તપ્રતિમાં જે થોડી વધુ લઘુ કૃતિઓ જોવા મળે છે તે આપવામાં આવી છે. જોમાં કેટલીક કૃતિઓ કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિએ સંસ્કૃત. કે અર્ધભાગધીમાં લખેલી છે; કેટલીક કૃતિઓ જયશેખરસૂરિ વિશે. જોમના કોઈ શિષ્યે-પ્રશિષ્યે લખેલી છે; અને જોક કૃતિ ગુરુખંધુ સુનિશેખરસૂરિ વિશેની છે; કેટલીક કૃતિઓ ગુરુખંધુ મેરુતુંગસૂરિ વિશેની છે. છેલ્લી કૃતિમાં જયશેખરસૂરિ વિશેની પ્રકીર્ણ ગાથાઓ આપવામાં આવી છે. ઘણીખરી કૃતિઓની ભાષામાં કેટલીક અશુદ્ધિ. અને અસ્પષ્ટતા પણ જણાય છે. આ પરિશિષ્ટમાં કૌંસમાં આપવામાં આવેલો અનુક્રમ હસ્તપ્રતિ અનુસાર છે. તથા કૃતિઓની ભાષા-જોડણી યથાતથ રાખવામાં આવી છે.

પરિશિષ્ટનો અનુક્રમ :

- ૧ (૪૭) શ્રી ગુરુભાસ (ગુજરાતીમાં - જયશેખરસૂરિ વિશેની કૃતિ).
- ૨ (૪૮) શ્રી જયશેખરસૂરિ ગુરુતલહરક (ગુજરાતીમાં - કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ વિશેની કૃતિ)
- ૩ (૪૯) શ્રી પાર્શ્વનાથ કલશ (સંસ્કૃતમાં - જયશેખરસૂરિકૃત)
- ૪ (૫૦) શ્રી પાર્શ્વનાથ કલશ (અર્ધભાગધીમાં - જયશેખરસૂરિ-કૃત)
- ૫ (૫૧) શ્રી ગુરુચંદ (સંસ્કૃતમાં - જયશેખરસૂરિ વિશેની કૃતિ).
- ૬ (૫૨) શ્રી નેમિનાથચંદ (સંસ્કૃતમાં - જયશેખરસૂરિકૃત)
- ૭ (૫૩) શ્રી પાર્શ્વનાથ છંદાસિ (સંસ્કૃતમાં - જયશેખરસૂરિ-કૃત)
- ૮ (૫૪) શ્રી છંદાસિ (સંસ્કૃતમાં - જયશેખરસૂરિ વિશેની કૃતિ)
- ૯ (૫૫) શ્રી ગુરુ છંદાસિ (સંસ્કૃતમાં - ગુરુખંધુ મેરુતુંગસૂરિ-વિશેની કૃતિ)

* આ પરિશિષ્ટમાં કૌંસમાં આપવામાં આવેલો અનુક્રમ હસ્તપ્રતિ અનુસાર છે.

- ૧૦ (૫૬) શ્રી નેમિનાથ છંદાસિ (સંસ્કૃતમાં - પ્રાયઃ મેરુતંગસૂરિ-
કૃત)
૧૧ (૫૭) શ્રી શુરુછંદાસિ (સંસ્કૃતમાં - શુરુભંધુ મુનિશેખર
વિશેની કૃતિ)
૧૨ (૫૮) શ્રી શુરુભાં છંદાસિ (સંસ્કૃતમાં - જયશેખરસૂરિ
વિશેની કૃતિ)
૧૩ ૫૬ શ્રી નવિનાની કૃતાનિ શ્રી ગચ્છેશ
(સંસ્કૃતમાં - શુરુભંધુ મેરુતંગસૂરિ વિશેની કૃતિ)
૧૪ ૬૦ શ્રી શુરુ છંદાસિ (અર્ધમાગધીમાં - જયશેખરસૂરિ વિશે
પ્રકીર્ણ ગાથાઓ)

(૪૭) શ્રી શુરુભાસ *

આગમશાસ્ત્ર વખાણ્યે બળ્યે સુપરિસુવિચારુ;
અમોઘવાણી દેસણા કરઇ વણ્યે સહુઈ સંસાર;
અંચલગચ્છ મિંગારો સીલશુણ્ય ભંડારો.
શ્રી જયશેખરસૂરિ ગણધારો....૧

કૃપક

ખાલ પ્રહારી બહુ બુદ્ધિ રિદ્ધિ સંજમિ સહજિ સુખાણુ;
અનંગ મહાભટ ભંજણુ શાસનિ પ્રગટ પ્રમાણુ....૨ અંચલગચ્છ
ધણુ જિમ છાલડી વરસયે સરિસયે અમૃતવાણિ,
ભવિક જન તરુવર સીંચતીં કીરતિ મેરૂ સમાણુ ..૩ અંચલગચ્છ
સુરક મંડલ સહુ બળ્યે, સરસત્તર સહીસ શુજરાત;
સિંધુ સવાલાખ માનવઈ, અપૂરવ એ તીય વાત...૪ અંચલગચ્છ
ગીતિ કવિતિઇ ગાઇઇ વિધિપણુ કીઉ સવિ સેસુ;
શશિરવિ જિમ જસો જગમગયે બાણિવા તણુઉ નિવેસ.. ૫ અંચલ

* એલ. ડી. ઇન્ડિયન યુનિવર્સિટી 'વિનતીસ ગ્રંથ'ની હસ્તપ્રતિઆ આ કૃતિને ક્રમાંક ૪૭ છે.

તેર અઠાણુવધ જાઈક રાણાહરિ સુનિરાઈ;
 રતનલકૂખિઈ રતનજિમ ગલહલઈ જગિ જસવાઈ...૬ અંચલગચ્છ
 મહેન્દ્રપ્રભસૂરિરાઈ ગુરુ કરકમલિ ચઈક પંચોતરઈ લીધી લીખ;
 બાલપણુઈ જિમ લીધીય તે સવે લાગીય સીખ...૭ અંચલગચ્છ
 પઢિ ઠવણુઈ વીસોતરઈ અણુહિલપુરિ સુવિશાલ;
 કીધઈ ઉચ્છવ અતિ ભલઈ સંગાહિવ નરપાલિ --૮ અંચલગચ્છ
 છૂલ વિહરઈ તીહ સંપજઈ, સાવય સયલ આણુંહ;
 સિલાહિવા નંદન ગુરુ જયઈ સંધપતિ જેઠાણુંહ. ૯ અંચલગચ્છ
 ગિરિ ગિરિનારહ તલહટી લોલાઈતિ કીધી ભાસ;
 જેઈ પદઈ ગુણઈ સાંભલઈ તેહિં મનિ પૂરઈ આસ. ૧૦

ઇતિ શ્રી ગુરુભાસ

ત્રિવરણુ

આગમશાસ્ત્રનું વ્યાખ્યાન આપનારા, સુપુરુષોના વિચારોને
 અણુનારા, અમોઘ વાણીથી દેશના દેનારા, સર્વ સંસારનું વણું
 કરનારા, અચલગચ્છના શબ્દગાર, શીલગુણના ભંડાર એવા શ્રી જય-
 શેખરસૂરિ ગણના (સમુદાય) ધારક છે.

ખાલ્લખ્યાચારી, અત્યંત બુદ્ધિશાળી, સંયમજીવન વિષે જાણુ-
 નારા, અનંગરૂપી મહાભટ્ટને ભાગનારા, શાસન વિષે પ્રગટ પ્રમાણુ-
 વાળા, જેમની કીર્તિ મેરુ સમાન છે એવા શ્રી જયશેખરસૂરિની
 વાદળ જેમ વરસતી અમૃતમય વાણી ભવિક જનોરૂપી તરુવરોનું
 સિંચન કરે છે.

સૌરાષ્ટ્રમાં બધા જ એમને જાણે છે. ગુજરાતમાં સત્તર હજાર
 અને સિંધુ દેશના સવાલાખ માનવો એમને જાણે છે આ વાત અપૂર્વ છે.

જેમની કવિતા અને ગીતો લોકો ગાતા હતા એમણે વિધિ-
 ચક્ષુને સૌથી વિશિષ્ટ બનાવ્યો. સૂર્ય અને ચંદ્રમા સમાન એમનો

યશ સર્વત્ર ઝગમગતો હતો. તેઓ જ્ઞાનના અનુપમ અવિકલ આશ્રય હતા. સં. ૧૩૬૮માં રાષ્ટ્રિંગ પિતા અને રતનલલે માતાની કુક્ષીમાં રતન સમાન ઉત્પન્ન થયા. જગતમાં એમનો યશ ઝળહળે છે.

મહેન્દ્રપ્રભુસૂરિ ગુરુવરના કરકમલ વડે ૧૪૦૫ માં દીક્ષા લીધી. બાદ્યાવસ્થામાં જે જે શાસ્ત્રોની શિક્ષા અપાઈ હતી તે સર્વ શાસ્ત્રો એ લાણી ગયા.

દીક્ષાથી વીસ વરસ પછી સુવિસાલ અણહિલપુર પટણમાં એમને પદવી આપવામાં આવી હતી. ત્યારે સંગાહિવ રાજાએ મહા-મહોત્સવ કર્યો હતો. તેઓ જ્યાં જ્યાં વિચરતા હતા ત્યાં ત્યાં શ્રાવકોને આનંદ થતો હતો. તે સમયના આનંદશ્રેષ્ઠિ સંઘપતિ હતા. જેમની પ્રશંસા કરવાથી લબ્ધજનો આનંદ પામે છે એવા શ્રી ગુરુ જય પામો.

ગિરનારની તળેટીમાં વસેલા ભદ્રપરિણામી, સરલ ચિત્તવાળા અથવા લોલા નામના ભગતે શ્રી ગુરુભાસ કર્યો છે. જે આ ગુરુ-ભાસને લખે છે, ગણે છે અને સાંભળે છે તેના મનની સર્વ આશાઓ પૂર્ણ થાય છે.

૦ ૦ ૦

(૪૮) શ્રી જયશેઢરસૂરિ ગુરુ તલહરઉ *

અમીય રસ સરિસ વરવયણ, સુષિ ભવિય જણુ ખૂજવઇએ;
સાર સંજમ સિરિ સુહુશરે સયલ જશુ રંજવઇએ. ૧
સિરિ જયશેઢરસૂરિ ગુરુ ગુરુય ગણિ ગહગહએ;
તાસુ પય નમઇ આણુ'દિ જે સયલસુખ સોલહઇએ. ૨ આંચલી.
રાષ્ટ્રિંગ વિમલકુલ કમલિ જે હંસ જિમ અવતરિઉએ,
સાર સંજમસિરિ હરિસ વસિ સઇ'વરે વડૂ વરિઉએ. ૩ સિરિ જયજ

* એલ ડી ઇન્સ્ટિટ્યૂટની 'વિનતીશ્રદ્ધા'નો હસ્તપ્રતિમાં આ કૃતિનો ક્રમાંક ૪૮ છે.

રતનલ ઉચરવર સરવર હંસ જિમ મંડણુઉએ;
 ભવતત્તિ સચિત્ત દુરિત દવ જલદ જિમ ખંડણુઉએ. ૪ સિરિ જય
 ગુરુય સુચસાયરો માહિ જલકેલિ એહુ નિતુ કરધએ;
 તરણુ તુરુ તરણિ જિમ સયલ તિમ તિમિર લલ અપહરધએ. ૫
 સંજમ સમરભરિ સધર જિણિ મોહ હેલાં હણિઉએ;
 નિરમલ સીલ સમ મોહવલિ, મયણુ ભડુ અવગણિએ. ૬ સિરિ જય
 આર આરિત ચૂડામણિ, જાસુ જાગિ ગલહલધએ;
 મહિમા મંદિર મેરુ જિમ સોહ એ મહિં વલધએ. ૭

ઇતિ શ્રી જયશેહરસૂરિ ગુરુ તલહરઉ સંપૂર્ણ.

નિવરણુ

અમૃતરસ સમાન એમનાં શ્રેષ્ઠ વચનો સાંભળીને ભવિકજનો
 આત્મકલ્યાણ કરવા તત્પર બને છે. ગુરુની ઉત્કૃષ્ટ સંયમરૂપી
 લક્ષ્મીથી સકલ જગત આનંદિત થાય છે.

જે તેઓના ચરણકમળને આનંદથી નમે છે તે સકલ સુખ
 પ્રાપ્ત કરે છે. અમારા ગુરુવર શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી મહારાજ
 ગુરુજનોના સમૂહમાં દેહીપ્રમાન બને છે.

રાણિંગ પિતાનાં નિર્મલ કુલરૂપી કમળમાં હંસની જેમ
 અવતર્યાં. તેઓ આનંદથી ઉત્કૃષ્ટ સંયમરૂપી શ્રી વધૂને સ્વયં જ વર્યાં.

તેઓ શ્રેષ્ઠ સરોવરમાં હંસની જેમ રતનલદેવીના હૃદયને અલ-
 કૃત કરનારા હતા. વાદળાંઓ જેમ દાવાનલને શાંત કરે તેમ ભવથી
 તથેલા જીવોનાં પાપતું ખંડન કરનારા હતા.

ગુરુદેવના શ્રુતસાગરમાં નિત્ય જલક્રીડા કરનારા, સૂર્યની જેમ
 સર્વ અંધકારને સારી રીતે હણનારા શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી ગુરુ-
 ગણમાં ગહગહે છે.

સંયમરૂપી શુદ્ધમાં એમણે અનાયાસે જ સુલટ જેવા મોહને

હુણ્યો છે. બળવાન એવા કામદેવ સુલટને એમણે નિર્મળ શીલ અને સમ્યક્ત્વના બળથી અવગણી નાખ્યો.

જગતમાં મનોહર ચારિત્રરૂપી યુગમણિ એમનો બળહળે છે. ભૂમંડલમાં એમનો મહિમા મંદિરના મેરુશિખરની જેમ શોભે છે.

(૪૯) શ્રી પાર્શ્વનાથ કળશ *

લો લો ભવિકલોકા ભાગ્યાલોકાદિહ દેવ;
સશ્નિ સમુદિતા નિરંજન જિનપૂજન પ્રસુદિતા;
નિવાયં સકલ કલંકમલમવિકલ પ્રભાવ ભાવનસ્થ;
શ્રી પાર્શ્વજિનસ્થ અણુત જન્માભિષેક “કલશ” ૧

કલશ ઇવ ચારુવૃત્ત કમલોલ્લાસદિશન દિનેશ ઇવ,
જલહ ઇવ નીલદેહો જયતિ શ્રી પાર્શ્વનાથ જિનાઃ ૧

ભુવિભરત ભૂષણ મસ્ત(સ્ક) દ્વષણ મસ્ત નગરી કાસિ;
સોલ્લસતિ સતતં યત્ર સુકૃતં ચતુરચિત્ત વિકાસિ;
રણુરંગ બંધુર ધીર સિંધુરમથ્વસેન નૃપાલાઃ,
પાલયતિ વૈભવમત્ર પરિભવકારિ વૈરિષુ કાલાઃ ૨

ગુણધામ વામા વિશદકામા તસ્ય શમારત્નં,
ઉત્તમ તપસ્યા જયતિ યસ્યા શુરુ નમસ્થો યત્નઃ,
ધન સુખ વિપાકં દશમનાકં નિશિ વિહાય બલાબ,
તત્કુક્ષિકમલં સહજ વિમલં હંસવજિનરાજાઃ ૩

કુંભિ, વૃષ, ગજ, વૈરિવારીજ વસતિ દામ નિશેશ,
દિનપતિ પતાકા ઘટ તટાકાંબુજીવી વનદીશઃ;
સુરભવન વાસર રત્નાભાસુર રત્નરાશિ શિખીતિ,
સ્વપ્નનાનનીધ્યાં નિશિ નિરીક્ષ્યાનંદ માપ સુરીતિ. ૪

* એલ ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટની ‘વિનતીસ ગ્રંથ’ ની પ્રતિયા ક્રમાંક ૪૯ છે.

અથ કિંચિદ્ધિકં માસ નવકં યાવદતિ ચક્રામ,
જિન જન્મ તાવદ્ ભૂતભાવ દસમ ભવ દુઃસવધામ,
સા પોશદસમી રજનિ રસમીભૂત સંતમસાપિ,
રાકાવદ્દાતા જગતિ તા જન્મ સહસા સાપિ. ૫

અનુષન્ન (ધંગ) દાતા સુદિત માતા દિવસ ઈવ વર કોક,
સિતરુચિ વિશાખા ભાજિ શાખા વિતત વિદ્યપિલ લોક ;,
અધભ્રુવં-તિયંકુ રુચંક વર્ચં સ્થિતિર સંગત માય,
મિહ દિગ્ગુમારી તતિ રુદારીકૃત વિભૂષમિયાય. ૬

ધન યવન પાવન તમ ધનાધન સુકુરુકર ભંગાર,
વીજનક ચામર હીપિકા વરમાતૃ સુત શંગાર;
કૃત્વાતિ નિજ નિજ કર્મ સદ્વજ દિવ્યયાન્ નિકાય,
મારહ્ય ધવલિત પુદ્ધિરચલત્ દિક્કની સસુદાયઃ. ૭

આસન કંપેન તદા વિતત ભૂલંગ ભીમ ભાલ તલઃ,
ક્ષણમેકં પ્રીતિપદે સૌધમ્મેન્દ્રો દધૌ કોપં. ૮

અથ જન્મ જિનસ્ય તૃતીય વિદ્યા, પુપ્પુધિ વિપુધ પ્રભુણા મુહધ,
બહુધાર સુધારસ ધૌતધવા, જનિ નિવૃત્ત સર્વ તનુમંધવા. ૯

ગૈકક્ષ શાલી હરે હરે વાલી દાસ દિશી સંન્યસ્ત,
દમ્ભેમાશુ શકસ્તવમચકઃ સિરસિ ચોજિત હસ્તઃ;
પ્રભિગદ્ધ ગૌર ગ્રેમપૂરઃ સપદિપતિ લેશ,
મદ્યમુક્ત બંધન વિપુધ બોધન કર્મભેદે દિનિદેશ. ૧૦

તદ્દૃત સુવોષા સુધનવોષાત્ અવહિતં સમકાલઃ,
મત્તવખમંડલ મૌલિ માલિ અચાલ;
અન્યેડપિ દેવાધિદેવ સેવા રસિક દૃઢયા મેરુઃ,
મૌલૌ વિહંગાઈવ સરંગા અગ્રશિરસ્થેત્ ૧૧

સંભ્રમ અચાલ કપાલિ પાલક રચિત યોજનલક્ષ,
માનં વિમાનં નિરુપમાનં હરિ રુપાસ્ય સપક્ષ;

आगत्य हरपुरं हारं सुंदरं नममन्दिरं श्रीशः;
 कृत्वा प्रहसिष्यसुत्तमक्षयमत्तरा शुचिवेश. १२
 निद्रामसुद्रा सुदितं तन्द्राभेषं मातुरहत्त,
 पंच प्रपंचितं वसुपुरुषं वितपासि निनमाहत्त;
 सततं आभरं कुक्षिशं उभरं विहितं सक्तिं रवं च,
 कौटस्थं सगवाने व भववा भेरुगिरि भानं च. १३
 अति पांडुकं पलमिति शिलातलममलं गौरगलस्ति;
 तदधिन्धं काया वृद्धिकायां वृद्धिष्वेन समस्ति;
 तद्वपरि च सिंहासनं मनंगा हरि रशि त्रिधं देव,
 निधाय प्रभुं ममाय त्रिदशं वर्यंति सेवः १४
 अथलवनपतिं न्येत्यंतर-वैभानिकाः;
 अपरेपितत्रं हरयरित्रं पण्डितं रीयुस्नधीव तर्का. १५
 योजनसुभाननि मिथामसि कांचनं रत्नं मुनयान् विष्णुः,
 कलशा नवि कलशोला नष्टं सल्लसां यतुः पण्डितम्. १६
 सौमनसं नंदनं वनजं चंदनं कुसुमं सुरसिद्धवस्तु,
 पद्मादि पीवरं नदं नदीवरं निर्गंशदि पयस्तु;
 आढायते मसि कलशं धारसि मणिलसु सवरंगं;
 रत्नसुष्ठुतं मधुकं निकरं पुष्करं विहितं वदनामंग. १७
 सगवानं वादिसि रन्ध्रतादिसिरस्तवि कुमभं शोलाः;
 हरिसि प्रभोदित् लोचनोदितं वक्त्रवृद्धिं पयोलाः;
 ध्यानं सुरपति रथं नजतं पतिभानिनाय निजंकं;
 मसितं सरंगं किल कुरंगं पर्वणीयं भृगांकः. १८
 सभाधिगतचारः सुकुतसारः प्रथमहरि रविकारः,
 ऋषलानशेषं प्रीतलैर्न्यतुरं जेव यकारः;

તત્કૃંચ સુકતા વૃત્તણ સુકતા વારિધારા અષ્ટ;
 જિન સિરસિ પતિતા વીક્ષ્ય વિતતા મનસિ કોઢિ ન હૃષ્ટઃ. ૧૯
 રણુરણિતિ તાલાસુખે વિશાલા ભિરિરિ ભેરિનામ,
 નિવલી અંદો દો ધુંધુંમિ ધોં ધોં સુરજઈત્યભિરામઃ;
 હાં હાં અક કાકુમિતિ દક્ષા શંખઓમિતિ ચિત્ર,
 નૂરાણિ દેવા યુગપદે વાવીવહિન્નિતિ તત્રઃ. ૨૦
 વ્યધુઃ કેપિ સંગીતકં ભક્ત્યા મયા વિભોઃ
 કેપ્યગાયન શુભાનાદિતયોઃ; હદુઃ કેપિ હલ્લિસકં લોલહારાઃ;
 પરોપતરુત્યૈ તુરાનન્દ સારાઃ. ૨૧

ઇતિ સન્નિજતિ સન્નજન મન્નજનકં, વરયુષ્પ વિભૂષણ પૂજનકમ્;
 વિરચૈટચ ચથાગતમેવગતા, લુભવો વિભુનામ નિકામરતાઃ. ૨૨
 ત્રિદશપતિ રથકાસિમાગત્ય સુકેત્વા, જિનસુપજનનિ રજનિજનિકર
 આરુચેતાઃ; કૃત્વા ઘનવૃષ્ટિમિહ નિજમવોપપદ મયવજેતાઃ; શ્રી
 વામેય મમેય શુભમિન્દ્રઃ રનપયામાસ; યેન તેન વિધિના સુજનઃ
 રનપયતુ શુભસંવાસઃ. ૨૪

જય જયશેખર સુંદર સુરનિકર રનપિત પાર્શ્વજિનરાજ;
 તેડપિચ જયંતુ તસ્મિન્ સમયે ચે નાય દૃષ્ટોડસિ. ૨૪
 ઇતિ શ્રી પાર્શ્વનાથ કલશઃ

ભાવાર્થ

હે ભવિક લોકો ! ભાગ્યના પ્રકાશથી જ આ દેવમંદિરમાં
 એકઠા થયેલા, નિરંજન એવા જિનેશ્વરદેવના પૂજનથી આનંદિત
 થયેલા, સકલ કલંકમલનું નિવારણ કરીને અને સંપૂર્ણ પ્રભાવના
 આશ્રયરૂપ એવા શ્રી પાર્શ્વજિનના બન્માભિષેક કળશને સાંભળો.

કળશ જેમ સુંદર ગોળાકાર છે તેમ શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ સુંદર
 ચારિત્રવાળા છે. સૂર્ય કમળોને ઉલ્લાસ આપે છે તેમ શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ
 લક્ષ્મીને આપનારા છે. મેઘ સમાન નીલવર્ણવાળા શ્રી પાર્શ્વનાથ

પ્રભુ વિજયને પ્રાપ્ત કરે છે.

આ હોકામાં ભરતક્ષેત્રના અલંકારરૂપ, દેવરહિત એવી કાશી નગરી છે, એ નગરીમાં ચતુર હોકાના ચિત્તને વિકસિત કરનારું પુણ્ય ઉલ્લસિત છે. એ નગરીમાં પરિભ્રમકારી વૈરીઓનાં કાલરૂપ, જેમની પાસે રાગરંગમાં સુંદર અને ધીર હાથીઓ છે એવા અશ્વ-સેન રાજા વૈભવ ધરાવે છે.

શુભોના ધામ સમી, નિર્મળ શીલવાળી, ઉત્તમ છે તપસ્યા જેની તથા જે અશ્વસેન રાજાની સ્મરણ છે એવી વામારાણી જય પામો. જેમનો ચત્રન મહાન લોકો વડે નમનીય છે. ઘણા સુખના વિપાકરૂપ, દશમા સ્વર્ગને છોડીને રાત્રિના વામારાણીની કુક્ષિકમલને, નિર્મળ એવા કમળને હંસની જેમ તે જિનરાજ સેવવા લાગ્યા.

સુંદર છે રતિ જેની એવી વામારાણી ગજ, વૃષભ, સિંહ, લક્ષ્મી, કૂલની માળા, સૂર્ય, ચંદ્ર, દેવજ, કુંભ, પદ્મસરોવર, સાગર, દેવવિમાન, રત્નરાશિ અને અગ્નિશિખા એમ ચૌદ સ્વપ્નને રાત્રીમાં જોઈને આનંદને પ્રાપ્ત કરે છે.

નવ માસથી કાંઈક અધિક દિવસ પસાર થયા ત્યારે ઉત્સવના ધામ અને અદ્ભુત ભાવને આપનારા દસમા ભવમા શ્રી જિનેશ્વર પ્રભુનો જન્મ થયો. તે પોષ દશમીની રાત્રી અત્યંત અંધકારવાળી હોવા છતાં પ્રભુના જન્મના પ્રભાવથી નિર્મળ અને પ્રકાશિત થઈ.

પ્રભુના જન્મસમયે ચંદ્રમા વિશાખા નક્ષત્રમાં હતો. તે સમયે નગરજનો આનુષંગિક દાન આપવા લાગ્યા. જેમ ચક્રવાક પક્ષી સૂર્યને જોઈ આનંદિત થાય છે તેમ લોકો પ્રભુને જોઈ આનંદિત થયા. અધો, જિહ્વ, તિર્યક, રુચક પ્રદેશમાંથી આભૂષણોથી, અલંકારોથી સજ્જ થઈને શુદ્ધ હૃદયવાળી છાપન દિક્કુમારિકાઓ આવી.

જેજન ક્ષેત્રની ભૂમિને શુદ્ધ કરી, પૃથ્વીને જળ-કુસુમ વરસાવતી વીંજણા, ચામર, દર્પણ અને દીપક લાવી માતા અને કુમારનું સૂતિકર્મ કરી માતા અને પુત્રને શલુગારી, પોતપોતાનું કર્મ

કરીને દેવભક્ષિત વિમાન ઉપર ચઢીને વિશુદ્ધ મતિવાળી દિક્-
કુમારીનો સમુદાય આલ્યો.

વિસ્તૃત બ્રહ્મટિથી ભયાનક ભાલાવાળા શ્રી સૌધર્મેન્દ્રે પોતાનું
આસન કંપવાથી આનંદનો અવસર હોવા છતાં એક ક્ષણ માટે
કેપને ધારણ કર્યો.

‘ પછી સૌધર્મેન્દ્રે ત્રીજું જ્ઞાન-અવધિજ્ઞાનના બળથી ભર્યું કે
શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનનો જન્મ થયો છે. બહુ ધારાવાળા અમૃતરસથી
ભણે ધોવાયેલા હોય તેમ તેમના રોમેરોમમાં સુખ પ્રગટ થયું.’

ઉત્તરાસંગ-વચ્ચમાળાદિથી શોભતા ઇન્દ્રે જિનેશ્વર ભગવાનની
જન્મની દિશા સામે આઠઠસ પગલાં ચાલીને મસ્તક ઉપર હાથ
જોડીને, તરત સ્તુતિ કરી. વિશુદ્ધ પ્રેમથી પૂછું, સેનાથી રહિત અને
પાપથી રહિત એવા દેવોના સમૂહને યોધ કરવા માટે આજ્ઞા આપી.

ત્યારપછી ઇન્દ્રે દ્વારા કરાયેલા સુવોષા ઘંટના અવાજથી સાવ-
ધાન થઈને તે જ સમયે દેવોના સમૂહના સુગટરૂપ શ્રી સૌધર્મેન્દ્ર
પણ આલ્યા તથા તેમના આદેશથી બીજા દેવો પણ આલ્યા. દેવો-
ધિદેવની સેવામાં રસિક એવા બીજા દેવો પણ ઉત્સાહિત પક્ષીઓની
જેમ મેરુપર્વતના શિખરના અગ્રભાગ ઉપર ભિતર્યા.

કપાલિપાલક દેવ દ્વારા રચિત એક લાખ ચોજનના પ્રમાણ-
વાળા નિરૂપમ વિમાનમાં આશ્રય કરીને બાણે ઇન્દ્રે પાંખવાળા ન
હોય તે રીતે ઉતાવળથી આલ્યા. ઇન્દ્રે ગંગાનદીથી પણ સુંદર
એવા પ્રભુના જન્મમંદિરમાં આવીને પ્રભુને પ્રદક્ષિણા આપી.

ઇન્દ્રે માતાને અવસ્થાપિની નિદ્રા આપીને, પ્રભુનું પ્રતિબિંબ
માતા પાસે રાખીને, એક રૂપથી પ્રભુને પોતાના જોળામાં ઝેસાડીને,
બે રૂપથી પ્રભુને બે બાજુ આમર ઢાળવા લાગ્યા. એક રૂપથી પ્રભુ
ઉપર છત્ર ધારણ કર્યું અને એક રૂપથી આગળ વળે ઉછાળતા એમ
પાંચ રૂપ ધારણ કરીને ભક્તિ કરતા મેરુપર્વતના શિખર ઉપર
આલવા લાગ્યા.’

મેરુપર્વત ઉપર પાંડુકવનમાં દક્ષિણ બાજુ આવેલ નિર્મળ અને સફેદ કિરણોવાળી શિલા ઉપર દેવો વડે કરાયેલ છે સેવા જેમની એવા ઇંદ્ર વિશુદ્ધ લાવથી પ્રભુને બોળામાં રાખીને પૂર્વ-દિશા સન્મુખ સિંહાસન પર બેઠા.

હવે ભુવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી અને વૈમાનિક અન્ય ૬૩ ઇન્દ્રો પણ સપરિવાર ત્યાં ગયા.

આ સમયે ચોસઠ ઇન્દ્રો સોનાના, રૂપાના, સોના-રૂપાના, સોના-રત્નના, રત્ન અને રૂપાના, સોના, રત્ન-રૂપાના તથા માટી-મિશ્રિત એવા એક હજાર અને આઠ કળશાઓ એક ચોજનના સુખવાળા ત્યાં લાવ્યા.

સૌમનસ નંદનવનમાં ઉત્પન્ન ચંદન, પુષ્પથી સુરસિત, સુગંધી પદાર્થો તથા કમલાદિ વસ્તુથી પુષ્ટ એવા ગંગા વગેરે મહાનદીઓનાં પાણી, શ્રેષ્ઠ ઝરણાંઓનાં નિર્મળ પાણી લઈને, ચોસઠ ઇન્દ્રોએ નવ-રંગ રુણ્ણુણુ એવો અવાજ કરતા મધુકરોના સમૂહથી શોભિત કમળોથી બધ સુખવાળા એવા મલ્લિકગણોની પરંપરાને લયો.

જેનાં પરાક્રમે નિરસ્ત કરવામાં આવ્યાં છે એવા અવ્યુતાદિ દેવો દ્વારા આનંદિત નયનોથી ઉત્પન્ન (હર્ષોશ્નુ) જળથી અધિક જળવાળા ઇન્દ્રોથી પ્રભુ શોભવા લાગ્યા. પૂર્ણિમાનો ચંદ્ર જેમ શ્યામ હરણુને ધારણુ કરે છે તેમ અશિત એવા જગતપતિ શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને ઇશાનેન્દ્રે પોતાના બોળામાં બેસાડવા

પારંપારિક આચારોને જાણનારા, પ્રકૃષ્ટ પુણ્યાત્મા, સર્વ બીજા દેવોને પ્રસન્ન કરનારા, અધિકારી એવા પ્રથમ ઇન્દ્ર સૌધર્મેન્દ્રે ચાર વૃષભનાં રૂપ લઈને તેના આઠ શિંગડામાંથી પડેલા કુંકુમ સુગંધિત પદાર્થોથી યુક્ત એવી આઠ જલધારાઓ વડે પ્રભુનો અભિ-ષેક કર્યો. એ બેઈને મનમાં કેાણુ પ્રસન્ન ન થાય ?

રણુરણુ કરતા તાલ, સુખમાં વિશાળ એવી ભિરિરિ વાગતી

હોરી, હોં હોં એવો હુંહસિને અવાજ તથા ધોં ધોં એવો મનોહર મૃદંગનો અવાજ, હાં હાં ચઠ કાં હુમ એવો શંખનો અવાજ થતો હોય એ રીતે દેવોએ અભિષેક સમયે એકી સાથે લિન્ન લિન્ન વાદ્યોનો નાદ કર્યો.

કેટલાક દેવતાઓ ભક્તિથી સંગીતના સૂરો પૂરવા લાગ્યા. કેટલાક પ્રભુના શુભગાન ગાવા લાગ્યા. કેટલાક દેવતાઓ રાસકા રમવા લાગ્યા. કેટલાક આનંદમગ્ન દેવતાઓ પ્રભુના ચરણોમાં નમવા લાગ્યા.

આ રીતે તૈયાર કરેલા સુગંધિત જલ વડે સ્નાન કરાવીને ઉત્તમ ભતિનાં કૂલો અને અલંકારો વડે પ્રભુની પૂજા કરીને પ્રભુના નામમાં અત્યંત લીન બનેલા દેવો જેમ આવ્યા તેમ ગયા.

અંક સમાન નિર્મળ ચિત્તવાળા સૌધર્મેન્દ્ર કાશી નગરીમાં આવીને માતા પાસે પ્રભુને મૂકીને, ધનની વૃદ્ધિ કરીને, સ્વર્ગમાં પોતાને સ્થાને ગયા.

અપરિમિત શુભવાળા શ્રી પાર્શ્વપ્રભુનો ઈન્દ્ર સ્નાત્ર મહોત્સવ કર્યો, તે જ વિધિ વડે લવ્યજનો ! તમે પણ પ્રભુની સ્નાત્રવિધિ કરો.

શેખર સુંદર (એટલે કે મસ્તકાલંકારથી સુંદર, કારણ કે પાર્શ્વનાથ ભગવાનના મસ્તકે ચર કૃષ્ણ રહેલી છે) અને દેવતાઓના સમૂહથી સ્તનપન કરાયેલા એવા હે.... શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ! વિજય-વંતા વર્તો ! જય પામો ! જય પામો ! તેઓ પણ જય પામો કે જેઓએ તે સમયે જે પ્રભુનાં સાક્ષાત્ દર્શન કર્યાં છે.

[પ્રલેષથી - જેમણે પોતાની રચનામાં શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના દેવતા દ્વારા થયેલ સ્નાત્ર મહોત્સવનું સુંદર વર્ણન કર્યું છે એવા શ્રી જયશેખરસૂરિ જય પામો, વિજયને પ્રાપ્ત કરો.]

(૫૦) શ્રી પાર્થનાથ કલશઃ*

પાસજિહ્વિંદં વંદિય તસ્મઇ જપેમિ જન્મભુક્ષિસેયં;
જહ પુન્નવં સુરપન્નવય સિરગ્મિ મુવઇ ગુણે કાસી. ૧
કાસીપુરિ ગંગાલહરિ સરંગા આસસેષુ નરનાહુ;
તમુરાણી રામા મુહ વડિવા માતામુ ઉયરિ જગનાહુ. ૨
અવયરિઉ પાણ્ય કૃપ વિમાણુહુ ચિત્તહ બહુલ ચઉત્થિ;
સા પિદ્ધઇ તદ્ધખણિ મુવિણુ વિયદ્ધખણિ ચઉદ્ધસ તીહં ધુરિ હરિય. ૩
તીહ ક્ષુદ્ર આયન્નિઉ બહુજિહ્વિ વન્નિઉ વહઇ ગબ્ધુ નવમાસ;
પોસાસિય ઠસમીય જગદ્ધ પસમીય જયઉ જિનવર પામુ. ૪
છપ્પન દિસિક્કમારી આવઇ અમરી કરંઇતિ નિયનિય કરમુ;
અહ જિણુવર જન્મભુ સિવસિરિ કરમભુ જનઇ હરિસાહરમુ. ૫
પાઇક્કલે સિહિં ઇદ્દાએસિહિં જણાવિય સિવ દેવ;
સુરગિરિ સિરિ પત્તા સુરસકલત્તા કરિવા સામી સેવ. ૬
આરુહિય વિમાણુહિસ્થું પરિહિં હરિપત્તહ જિણુગેહિ;
ઘીઇ માડી લોયણિ નિદ્ધવ સોયણિ નમિય સામિ કરિ લેઇ. ૭
પણુસવિ પુરંદરુ પત્તહ મંદર સિરિ જિણુ લેહિચ્છંગિ;
ઇમ હરિ તેવટ્ઠી સુરિસિહિં પકિય તહિં ઇતિમણુરંગિ. ૮
સહસહ સમુજ્જલ ચહિસઠિ અચલ કલસલરી વરચીરી,
અચ્ચુય પમુહિંદા પરમાણુંદા રહાવઇં સહ પરિવારિ. ૯
દમદમતિ દક્કા હાં હાં હક્કા ધૌં ધૌં મદ્દલસદ્;
સિરિ સિરિરિ સિર કંઇ ભેરિ તટક્કઇં કાહલ બૂંગલ ભદ્. ૧૦
જબજબ કંસાલા રણુકંઇ તાલા, ઝોં ઝોં મંગલ થખ;
ગયણુંગણું ગન્નિજયઇ મસુર સક્કિય વન્નિજય તૂર અસંખ. ૧૧
અહ ઇસાણે સરુ વહઇ જિણેસરુ નિય હિચ્છંગિ મુચંગિ;
ચઉવસહ વિઉવઇ સોહમ મુખઇ મણિમય તીહસિગગિ. ૧૨

* એલ ડી ઇન્ડિયન 'વિનતીસ'ગ્રંથની હસ્તપ્રતિમાં આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૦ છે.

જલધાર પડંતી અઠું મિલંતી ફલવર્ધંસીસિ સિરિપાસુ;
 ઇમ તુરિહ જિજ્ઞુ ફડાવઉ ભાવજી ભાવઉ પામઉ લચ્છિ વિલાસુ. ૧૩

ઇતિ શ્રી પાર્શ્વનાથ કલથ:

વિવરણ

આ કાવ્યમાં કવિ જયશેખરસૂરિ પાર્શ્વપ્રભુના જન્મભિષેકનું વર્ણન કરે છે. કવિ કહે છે :

“શ્રી પાર્શ્વપ્રભુને વંદન કરીને, મેરુપર્વતના શિખર ઉપર શુભોથી શોભાયમાન એવા પ્રભુના જન્મભિષેકનું વર્ણન કરું છું.”

ગંગાના તરંગોથી ઉલ્લસિત એવી કશી નગરી છે. તેમાં અપ્સરોન રાજા છે. તેમને સુહામણી રમણીય એવી વામારાણી છે. તેમના ઉદરમાં શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ જગતનાથ અવતર્યા છે.

પ્રાજુત કલ્પવિમાનથી ચૈત્ર કુંભુ ચોથના પ્રભુ અવતર્યા. તે જ ક્ષણે વિગ્ધક્ષણ વામારાણીએ ચૌહ મહારવપ્ન જોયાં. તેમાં પ્રથમ હાથીને જુએ છે.

વિક્ષાનોથી વર્ષિત સ્વપ્નક્ષણે સાંભળીને વામામાતા નવ માસ સુધી ગર્ભને વહન કરે છે. પોષ વહ હસમીના દિવસે જગતનાં દુઃખોને શાંત કરનારા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનો જન્મ થયો.

છપ્પન દિક્કુમારિકાઓ સૂતિકર્મ કરવા આવે છે અને તે દેવીઓ પોતપોતાનાં કાર્યોને કરે છે. મોક્ષલક્ષ્મીને સંપાદન કરનાર એવા જિનેશ્વરના જન્મને તેઓ જાણે છે.

ઈદ્રના આદેશથી ખીબા દેવોને પણ પ્રભુનો જન્મવૃત્તાંત જણાવાયો. તેથી દેવીઓ સહિત દેવો પ્રભુની સેવા કરવા માટે સુરગિરિના શિખર ઉપર આવ્યા.

વિમાન ઉપર આરૂઢ થઈને આકાશમાર્ગે શ્રી જિનેશ્વરપ્રભુના જન્મશૃદ્ધમાં પ્રભુ પાસે પહોંચ્યા. માતાના નેત્રમાં અવસ્થાપિની નિદ્રા આંખોને પ્રભુ તથા પ્રભુની માતાને નમસ્કાર કરીને હાથમાં બાલપ્રભુને

અહુ કરે છે.

સૌધર્મેન્દ્ર પંચ રૂપ ધારણ કરીને શ્રી જિનેશ્વરપ્રભુને જોળામાં લઈ મેરુપર્વતના શિખર ઉપર ગયા. આ રીતે સૌધર્મેન્દ્રની પાછળ ૬૩ ઈંદ્રો અને ઈંદ્રાણીઓ મનમાં ઉલ્લસિત થતાં મેરુપર્વત પર ગયા.

એક હજાર આઠ કળશો ઉત્તમ જળથી ભરીને, સુન્દર વસ્ત્રોથી સુસજ્જિત અચ્યુતાદિ પ્રમુખ ચોસઠ ઈંદ્રો પરમાનંદથી પરિવાર સાથે પ્રભુને અભિષેક કરે છે.

હમદમ હક્કા એવો ઢાલનો અવાજ, ધ્રોં ધ્રોં એવો મૃદંગનો શબ્દ, ભિરિ ભિરિ એવો ભેરનો અવાજ થાય છે. ભૂંગલ માંગલિક શબ્દને પ્રકાશિત કરે છે.

જળ જળ કાંસા તથા તાલા રણજલુ કરે છે. શંખ માંગલિક ધ્વનિ કરે છે. મધુર ધ્વનિથી ગગનાંગલુ ગાજે છે. એમ અસંખ્ય વાજિંત્રો વાગે છે.

હવે ઇશાનેન્દ્ર પવિત્ર એવા પોતાના જોલામાં આનંદથી શ્રી બાહ જિનેશ્વરને બેસાડે છે. સૌધર્મેન્દ્ર વૃષભનાં ચાર રૂપ કરીને પોતાનાં આઠ મણિમય શિંગડાંથી પ્રભુને અભિષેક કરે છે.

શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના મસ્તક ઉપર લેગી આઠ જલધારા પડે છે. એમ તમે પણ જિનેશ્વરનો જન્માભિષેક ભાવના ભાવીને કરો અને લક્ષ્મીવિલાસને પામો.”

જૈન પરંપરામાં તીર્થંકર ભગવાનના જન્માભિષેકનો મહિમા મોટો છે. જૈન માન્યતા પ્રમાણે જ્યારે તીર્થંકરનો જન્મ થાય છે ત્યારે દેવો બાળપ્રભુને મેરુપર્વત ઉપર લઈ જઈ, સુગંધી દ્રવ્યોથી સુજ્ઞ એવા ક્ષીર સમુદ્રના જળથી ભગવાનને અભિષેક કરે છે. આથી જૈન મંદિરોમાં રોજ પ્રાતઃકાળે પ્રભુને જન્માભિષેક કરાવવાની—સ્નાન-પૂજાની વિધિ કરવામાં આવે છે. આ કાવ્યમાં કવિએ શાસ્ત્રાનુસાર આ જન્મની અને જન્માભિષેકની ઘટનાની વિધિ વર્ણવી છે.

(૫૧) શ્રી ગુરુછંદઃ*

ઉદામ હ્રુતિ ડંબર પ્રતિહત ધાંતારિ ભામન્ડલ,
 ક્રીડા નિર્જિત વાદિ કુન્જર ઘટઃ કાવ્યાલિ પાટૂપટઃ;
 શ્રીમાનંચલ ગચ્છ સાગર શશી સોડયં ચિરં સદ્ગુરુઃ,
 સૂરિઃ શ્રી જયશેખરઃ સુર સરિતપ્રેખલશો રાજતે. ૧
 નરવા શ્રી જિનપદયુગમમલં નરસુર સુક્રુટ સિતવ્યજ્ઞ કમલમ્;
 યુદ્ધિ વિનિર્જિત સૂરિ કવયે શ્રી જયશેખરસૂરિમ્. ૨
 જય જય સકલીકૃત સુનિમણ્ડલ, જય જય રંજિત વિષુધા ખણ્ડલ,
 જય જય ભવિકે કેકિ વરજલધાર,

જય જય શેખર ગુણ(ગણ) ગણધર. ૩

જય જય જિનવર શાસનશેખર,

જય જય ગુણ ભિન્નિત હરશેખર,
 જય જય મકરકેતુ શશિશેખર, જય જય સૂરીશ્વર જયશેખર. ૪
 શિખરીશ સિન્દુર મલ્લખન્ધુર, કીર્તિં ધોરણિ સુન્દરમ્;
 હરક્રુસુહ હિનકર મતુલરુચિ ભરભૂરિ ગુણમણિ મનિરમ્;
 મધુ મધુ સુધાકર શકંરોત્કર વચનલહરી સાગરમ્;
 વન્દે કવીન્દ્રં સુનિવરેન્દ્રં સૂરિ ગુરુ જયશેખરમ્. ૫

નયરતન મંડલ રોહણાચલ મચલ ચિન્ત મનોહરં,
 હરહાસ પીવર રોહિણી વરજયનશીલ યશોભરમ્;
 હ્રુવાદિ મહતરુ ભંજનોદ્ધુર ધીર વિક્રમ સિંધુરં;
 વન્દે કવીન્દ્રં સુનિવરેન્દ્રં સૂરિ ગુરુ જયશેખરમ્. ૬
 હશ વિષ્ણુ શંકર સુરનરેશ્વર મકરકેતુ વિજિતવરં,
 સંસાર સાગર પૂર ગતવર તારણીક કૃપા પરં;
 ભવભીતિ હરણુ કમલવરણુ ચરણુ ભાર ધુરંધરં;
 વન્દે કવીન્દ્રં સુનિવરેન્દ્રં સૂરિ ગુરુ જયશેખરમ્. ૭

*, એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટની 'વિનતીસંગ્રહ'ની હસ્તપ્રતિમાં આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૧ છે.

શતકોટિ દુર્હર ભારવીભર દલિત દુર્મત ભૂધર;
 દેલાસ નિર્મલ યુદ્ધિ મન્જુલ સાધુ જલનિધિ શશધરમ;
 ભુવિ ભવિક કલ્પિત દાન સંતનન્ય સુરતરુ ડંબર;
 વન્દે કવીન્દ્રં સુનિવરેન્દ્રં સૂરિ શુરુ જયશેખરમ. ૮
 વિબુધ મૌલિ મણિ સુકુટ કિરણ પિંજર પાદાર્ગુજ;
 પરમ બ્રહ્મ કૃપાણુ કલન તર્જિત મકરધ્વજ;
 અચલગચ્છ વિશાલ માણિક્ય સુનીશ્વર;
 સુન્દર શશિ ધવલ વિમલ વિસ્તીર્ણુ યશોભર;
 ભૂર પ્રભાવ જય ભવિક કલ્પદ્રુમ કવિ ચક્રધર,
 પરવાહિ દમ્પસંજન ચતુર જયશેખરસૂરીન્દ્ર. ૯

ઈતિ શ્રી શુરુ છન્દ

ભાવાર્થ

ઉત્કટ એવી કાન્તિના સમૂહ વડે - સૂર્યના ભામંડલને હંચુનારા,
 તિરસ્કૃત કરનારા, કાવ્યોની રચના કરવામાં અત્યંત પટુ, વાહીઓને
 સહેલાઈથી જ છતનારા, આ અચલગચ્છરૂપી સાગરમાં ઉત્પન્ન
 થયેલા આકાશગંગામાં ચંદ્રરૂપ, પ્રસ્ફુરિત યશવાળા સદ્ગુરુ શ્રીમાન
 જયશેખરસૂરીશ્વરજી શોભે છે.

નરેન્દ્રો અને સુરેન્દ્રોના મુગટરૂપ, સફેદ કમળોથી શોભિત
 નિર્મળ એવા શ્રી જિનેશ્વરપ્રભુના ચરણમુગલને નસીને યુદ્ધિ વડે
 જેમણે અન્યને છૂટ્યા છે એવા શ્રી જયશેખરસૂરિને હું વર્ણવું છું.

સુનિમંડળોને કલાવિભૂષિત કરનાર, પંડિતેન્દ્રોને પ્રસન્ન
 કરનારા, ભવિકોરૂપી મોરને માટે મેઘ સમાન, શુભ્રોથી સુક્ર એવા
 શિશ્યસમુદાયને ધારણ કરનારા હે પ્રભુ જયશેખરસૂરિ ! આપ
 જય પામો !

જિનેશ્વરદેવોનાં શાસનમાં શેખરરૂપ આપ જય પામો. ચંદ્ર-
 સમાન ઉજ્જવલ શુભ્રવાળા, ચંદ્રને શુભ્રથી મિત્ર બનાવનારા, કામ-

દેવને બાળવા માટે શંકર સમાન એવા જયશેખરસૂરીશ્વરજી જય પામે !

હિમાલય અને ઐરાવત હાથી જેવી જેમની સુંદર ઉજ્જવલ કીર્તિ છે, ભયરૂપી કુસુદને દૂર કરવામાં સૂર્ય સમાન, અનુપમ કાંતિવાળા, પ્રચુર શુભોના આશ્રયરૂપ, સાકરસમૂહ જેવી મધુર વચન-લહેરીઓ, તરંગોના આશ્રયરૂપ સાગર સમાન, સુનિવરોમાં ઇન્દ્ર અને કવિઓમાં શ્રેષ્ઠ એવા શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજીને હું વંદન કરું છું.

નૈગમાહિ નયરૂપ રત્નમંડલ માટે રોહણાચલ રૂપ, [રોહણાચલ પર્વતરત્નોને આપે તેમ આ કવિ નયરૂપ રત્નો જનસમૂહને આપનારા] મનને વશમાં રાખનાર માટે મનોહર, શંકરનું અદૃહાસ્ય, પરિપુષ્ટ ચંદ્રસમાન જીતવાના સ્વભાવવાળા, ઉજ્જવલ યથાથી શોભિત, દૂરવાહીઓના મહરૂપી વૃક્ષને ભાગવામાં કુશળ એવા ધીર વિક્રમવાળા, હાથી જેમ વૃક્ષને તોડી નાંખે તેમ મહરૂપી વૃક્ષને તોડનારા હાથીસમાન એવા કવીન્દ્ર સુનિવરેન્દ્ર શ્રી જયશેખરસૂરિ શુરુને હું વંદન કરું છું.

દશ વિષ્ણુઓ, શંકર, સુરેન્દ્ર, નરેન્દ્ર, કામદેવ બધાને જીતનારા, ગમનશીલ એવા સંસારરૂપી સાગરપૂરથી તરવા માટે અદ્વિતીય, કૃપાશાળી, ભવભયને હરનારા, કમલપત્ર જેવા નિર્લેપ ચારિત્રના ભારને વહન કરવામાં ધુરંધર એવા કવીન્દ્ર સુનિવરેન્દ્ર શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી શુરુને હું વંદન કરું છું.

હૃદય વચનાતિથયરૂપ વજ્રથી પરવાહી સિદ્ધાંતરૂપ પર્વતોને ક્ષિત કરનારા, કૈલાસ પર્વત જેવી નિર્મલ બુદ્ધિથી મનોહર, ભવિકોને આપેલા જ્ઞાનઢાનથી ભૂતલ ઉપર નવા કલ્પવૃક્ષને કરનારા એવા કવીન્દ્ર સુનિવરેન્દ્ર શ્રી જયશેખરસૂરિ શુરુને હું વંદન કરું છું.

ઇન્દ્રના મણિમય સુગટનાં કિરણોથી યુક્ત ચરણકમળ શોભે છે જેમનાં અને વિશુદ્ધ શીલરૂપ, તલવારના પ્રહાર કરવાથી કામ-દેવને દૂર કરનારા, એવા શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી જય પામે.

વિશાળ એવા અચલગચ્છમાં માણિક્યસુંદર સુનીશ્વરના સુંદર

યશથી શોભિત, લાવિકોને માટે કદપવૃક્ષ સમાન, ઘણા પ્રલાવશાળી,
કવિચક્રધર, પરવાદિઓનાં અભિમાનનું ભંજન કરવામાં અતુર એવા
શ્રી જયશેખરસૂરીવરજી વિજયવંતા બનો !

(પર) શ્રી નેમિનાથચંદ્ર

અભિલષિત દાન દક્ષં રક્ષિત મર્યાદ યાદવમપક્ષં;
લક્ષિત લક્ષણ લક્ષં નમન્તં શ્રી નેમિ મવિપક્ષં. ૧
પક્ષાવસાન્ સ્થામ શશધર મિત્ર તાર પરાભવં,
ભવભુવન પર્વત ગર્વ તર્જિત કીર્તિં ધવલિમ કલરવમ્;
કન્ઠપં કપંચ્છેદ મેઢર મહુર મવિઢર દ્વરિતં,
શ્રી નેમિમંચત જિનમનેન સમેન માનત દૈવતમ્ ૨
સ્ફટિક ગિરિ બદ્ધરંગ પ્રકટ જટાજૂટ કોટિ ધૂત અંગમ્;
ભુજગ ભયંકર કાયં જિગાયજઃ શંભુમધિ બાપમ્ ૩
ભયન્ત ઓતે ભકત ભોગાયસ્ય તોષાદિ વિરતં;
તમકષદ્ઢ દિક્ષપટ મદ્દેહાસપ્સ્યાદ પાટિત પર્વતં;
પશુતિરતસુર ભટ કોટિ દુર્ઘટ કાલકૂટ નિષુઠનં;
ચિરકુપિત ચંડી ચાટુકારમ્ યશ્ચકાર કપર્દિનમ્. ૪
પ્રલયૌધૃત ભૂગોલં દાનવકુલ કેલ કવલ ને વિહોલં,
એન સમં મધુમધનં કથયામિ કથં રુચિરાપદ્મનં. ૫
ધનરુપ ગાઢ વિમૂઢર ગર્વ અન્યિ ગોપી રંજનં,
નિસ્ત્રાસ કંસવ્યાલકાલિય ભૌમ ભુજબલ ભંજનં;
ધનનાથ નિર્મિત નવ્યનગરી નિત્ય નિવસન્ લાલસં;
ચક્રે ચતુર્ભુજમપિ ચિરંજય સંપ્રહારક લાલસં. ૬
આરુઢ હેમ હંસ દિન રજની ભત સુષ્ટિ વિધ્વંસમ્,
જો વેદ વચન સદનવ્યધત વશ્યં અતુર્વંઠનમ્;

* એથ. ડી ઇન્સ્ટિટ્યૂટની 'વિનતીસંગ્રહ'ની હસ્તપ્રતિમા આ કૃતિનો ક્રમાંક પર છે.

સુહનશરિ નાલિકોઠ નિર્ગત કમલ કુડમલ નિશ્ચલમ્,
 સુરપક્ષ પન્નગ પુરુષ યોષિત દુર્ગસર્ગ નિર્ગલન. ૭
 રુચિ નિચિત વદન ચતુષ્ક, પરિચય દુચિરવેદ ચતુષ્ટયમ્;
 જિત્વા વિરંચિ જો જનૈઃ, રચય તિસ્મ સવિસ્મયમ્. ૮
 તં સુલલિત રતિ કલિતં, વિજયે ભુવનચાંતરાંસ્પલિતમ્,
 વિષમપદન વિષમસરં, કૃત સુખવૃત સુખસુખા શશિરમ્. ૯
 સુર મૌલિ મૌલિ મરાલમાલા, લાલિતકમ પંકજ નિજયોધ;
 યોષિત લોલ લોચન મિત્ર મીનમય દ્વજં,
 કંઠર્પમય હંતકર્પ માયાવારિ,
 વજ્યં સનાથનં, યઃ સૂરિ કેશરિ બિરુદ માપન મમત પ્રભુ નેમિન. ૧૦

જગતિ સુગતિ સંગતિ નિહાન, નિજગતિ જિન સુન્દર,
 ચક્રકુલ કમલ મરાલ સંજ્જલ જલદરવવી સુંદર,
 સેવક જન સુરસાલ, કાલ કલલિત જન રક્ષણ,
 ખલ પરિકલ્પિત કૂટ કૂટ તિમિર ક્ષપણ;
 રતિ સુખ વિસુખ ઋષિ સમૂહ સન્નત ચરણ,
 પાદાબ્જલગ્નસૂરિ પ્રભુત નેમિનાથ જય ગૌરશુભ. ૧૧

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃત શ્રી નેમિનાથચંદ્ર:

ભાવાર્થ

યાચકોને ઇચ્છિત વસ્તુઓનું જ્ઞાન આપવામાં કુશળ, બધા
 ચાહકોને પોતાની મર્યાદામાં રાખનારા, લાખો લક્ષણોથી પ્રકાશિત,
 જેમના રાગદ્વેષરૂપી શત્રુઓ આલી ગયા છે એવા વીતરાગશ્રી નેમિ-
 નાથ પ્રભુને નમસ્કાર કરો.

પક્ષના અંતે ક્ષીણ એવા અંદ્ર, સૂર્ય અને તારાઓને પરાલવ
 આપનારા, શંકર, ભુવન, પર્વતના ગર્વને તિરસ્કૃત કરનારી એવી
 કીર્તિની ધવલતાના કલરવથી શોભિત, કંઠર્પના દર્પનું છેદન કરવાથી
 અતિશય હર્ષવાળા, અજ્ઞાનને દૂર કરનારા, દેવતાઓ વડે નમસ્કૃત

નિષ્પાપ એવા શ્રી નેમિનાથ જિનને પૂજો.

કૈલાસપર્વત પર આનંદથી રહેનારા, પ્રગટ જટાજૂટના અગ્ર-
ભાગમાં ગંગાને સ્થિર રાખનારા, અલંકારભૂત, સર્પોથી ભયંકર
શરીરવાળા, તથા પાર્વતીથી યુક્ત એવા શંકરને જેમણે જીવ્યા છે
એવા નેમિનાથ પ્રભુ છે.

જેમને પ્રસન્ન કરવાથી ભક્તોને નિરંતર લોભો પ્રાપ્ત થાય
છે, પ્રૌઢ અટ્ટહાસથી પર્વતને પાડનારા, પ્રભામમાં તત્પર એવા
કરોડો સુભટોને દુઃખ પહોંચાડનાર વિષ(કાલકૂટ)નો નાશ કરનાર,
ચિરકાલથી કોપિત એવી ચંડીના ચાટુકાર શંકરને ખતાવ્યા.

પ્રલયકાળમાં ભૂગોલનો ઉદ્ધાર કરનારા, ભૂમંડલને ખેંચીને
બહાર લાવનારા, કાનવકુળના વિલાસનો વિનાશ કરવામાં અંચલ
એવા વિષ્ણુને પણ હું કેવી રીતે સુંદર કહું ?

દ્વનશ્યામ, અત્યંત વિમૂઢ ગાઢ મોહવાળા, ગર્વની અધિવાળા,
ગોપીઓને આનંદ આપનારા, નિર્ભય કંસ, અત્યંત ગર્વિષ્ઠ,
કાલિયનાગ તથા નરકાસુરના બુજબલને ભાંગનારા, કુબેરથી નિર્મિત
એવી નવ્યનગરી દ્વારિકામાં નિત્ય વસવા ઇચ્છનારા કૃષ્ણને વિજય-
સુદની કલામાં નેમિનાથ પ્રભુએ પ્રમાદી બનાવ્યા હતા.

સુવર્ણમય હંસ ઉપર ચઢેલા, જેના દિવસથી સ્પષ્ટિકાળ અને
રાત્રિથી પ્રલયકાળ ગણાય છે એવા, વેદવાણીનાં આશ્રયભૂત એવા બ્રહ્માજીને
જેમણે વશ કર્યા, વિષ્ણુના નાલિકોડમાંથી નીકળેલા કમલની કળીમાં
નિશ્ચલતાથી રહેનારા એવા બ્રહ્મા, દેવોના પક્ષપાતી એવા શેષનાગ
હંપતી તેને માટે નિરર્જલ દુર્ગની રચના કરનારા એવા બ્રહ્માને નેમિ-
પ્રભુએ વશ કર્યા.

જેના ચાર સુખના પરિચયથી ચાર વેદ સુરક્ષિત મનોહર છે
એવા બ્રહ્માજીને નેમિપ્રભુએ જીતીને લોકસમુદાયને આશ્ચર્યચકિત
કર્યો. અત્યંત સુંદર રતિથી શોભિત, ત્રણ ભુવનના વિજયમાં

અસ્ખલિત, વિસ્મય એવા ઘન વિષમ બાણવાળા, ચઢસુખને પ્રાપ્ત કરનારા હોવાના પ્રસુખ, ઇંદ્રને માટે પશુ સંતાપ આપનારા, ઇંદ્રોના સુગટરૂપી મરાલમાલાથી શોભિત ચરણકમળવાળા, પોતાના ભટરૂપ સ્ત્રીઓના અંચલ નેત્ર સમાન માછલીને મિત્ર બનાવનારા એવા કંઠર્પને હણનારા, પોતાના પ્રભાવાતિશયથી અભિમાનને હણનારા, સનાથ, સૂરિકેશરી બિરુદને પ્રાપ્ત કરનારા શ્રી નેમિનાથ ભગવાનને નમસ્કાર કરો.

જગતમાં સુગતિ-પ્રાપ્તિના કારણરૂપ, પોતાની ભોક્ષગતિ વડે જનસમુદાયોમાં સુંદર, ચઢકુલરૂપી કમળમાં આપ મરાલરૂપ, સત્ પુરુષરૂપી જલને આપનારા વાહળા સમાન, પૃથ્વીને નિર્મળ કરનારા સેવકજન માટે કલ્પવૃક્ષ, કાલમરત લોકોનું રક્ષણ કરનારા, મિથ્યા-વાહરૂપ તિમિરનો નાશ કરનારા, કામદેવ સમાન સુંદર એવા નેમિનાથ પ્રભુ રતિસુખથી વિસુખ એવા ઋષિઓના સમૂહથી સારી રીતે નમન કરાયેલા છે ચરણો જેમનાં, પ્રશસ્તશુણી એવા હે નેમિનાથ પ્રભુ ! આપ વિજયને પ્રાપ્ત કરો. *

(૫૩) શ્રી પાર્શ્વનાથ જંઘાસિ *

અશ્વસેન કુલકમલ મરાલં, ન મહન સુરાસુર નર મનરાલં;
ભજ ભુજગ ધ્વજ મિનમિવ ચલનં, કુશલ કઠંબક નિશ્ચલ ભવનં;
ભુવન પ્રભુમેકં મથિતારેકં, રવજિત કેકં કલિ હરણુ;
વિજયા ભવિકં વસિતચ્છેકં સુકૃત નિષેકં પ્રતિ નિપુણુ;
જિત પરમત ભેકં શાંતમુનેકં, વિપદ્વેકં ધર્મધનં;
ઐદિચ્છસિરેકં પ્રભુમતદેકં, તં મનસ્યેકં પાર્શ્વજિનં. ૧

* આ કૃતિની હસ્તપ્રતિમાં કેટલાક સ્પષ્ટોની બાબતમાં અશુદ્ધિ જણાય છે. તેથી સંપૂર્ણ અર્થ બેસાડવાનું કઠિન છે. અહીં અર્થ બેસાડવા સ્કય તેટલો પ્રયાસ કર્યો છે.

x એલ. ડી ઇન્સ્ટિટ્યૂટની 'વિનતીચંદ્ર'ની હસ્તપ્રતિમાં આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૩ છે.

रति करण्य कुरंग तरल तुरंग, विषय तुरंग गेहनल;
 छित्वा अलङ्ग शवसिद्धंग, प्रति धृतंग धौतमल;
 यशसान्वित गंग लवलय लंग, सुचरित अंग महसि धन;
 शित मोह निषंग सुरजिरितुंग, नमनिःसंग पार्श्वजिन. २

अराडलि निलय पापप्रलय धृत भूवलय लय निरत;
 गोपुर हृदय देहिषु सद्य, विधतु सुदय सुवि विहित;
 कुंठीकृत कुनय कटिपत विनय, वामा तनय नय लवन;
 संपत्तातिसय सुघटित समय, नम निविषय पार्श्वजिनम्. ३

सुरभिसंवाहं हलित विवाहं, हित परवाहं विहितहय;
 नवनीरह नाहं गलङ्गुमाहं, गतपरिवाहं शुषु निलय;
 छतमोह निषाहं सुकृतविषाहं, धु धुत लवसाहं, शशिकवनं,
 कमलौपमपाहं, तद्भूमयाहं नम कमलाहं पार्श्वजिनम्. ४

कल्याण्य कलापं कुशलालापं, कृतल विलापं वैरहरं;
 दुःशील दुरापं दुरितथापं, द्विविकृत तापं ज्यततरं;
 तमसामलापं तक्षित तापं, शुल तरुवापं लय शमनं;
 शिव कमलावापं परिकृतथापं, नम निष्पापं पार्श्वजिन. ५

कवलित कलमानं अलुभलमानं, शुल नामानं मुनि भलितं;
 शुषुलेम निधानं कुमतिपिधानं विद्विष विधानं जन्तुलितं;
 वर वत्सर हानं सुगति निहानं लसहवहानं समसहनं;
 सुर शाणिसमानं नवकरमानं, नम निर्मानं पार्श्वजिनम्. ६

परिपालित विधुरं गिरि भधु भधुरं;
 विद्धतमुद्धरं मोहललं, निषिलागम विद्धरं गतमहमद्धरं;
 जलधर वहरं हानकलं सशयधन समिरं चरित समरं,
 जगदवनं प्रबुता सुरअयरं धनरुजिचिरं,

पूज्य सुचिरं पार्श्वजिनम्. ७

આજનુ રવિકારં કેરુણાગારં ગિરિમાધારં ધીરનતં;
 પરિભવ પરિહારં વિહિત વિહારં, ભૂતલહારં ભૂરિમતં;
 દ્વરિકૃત દારં દુરિત વિહારં, સુદિરો દારં નિર્વૃજિનં;
 નમ વારં વારં વૈર નિવારં પાર્શ્વજિનમ્. ૮

સતત તા જનિતા જનિતા નંદન;
 જગતિ વિરતિ તતિ ધર્મધુરંધરા,
 યવનાધિપ પરિવસિત લસિત મહિમોદય ખંધુર,
 શેષ સંખાસિત સુશુભ પૂત પાતક તરુ કુંજર રમણીય રૂપ
 રિપુલય દમન સુનિ વિમાન માનસ સદન સૂરિ લભ્ય
 જય પાર્શ્વજિનં. ૯

ઇતિ શ્રી જયશેખરસૂરિકૃતા શ્રી પાર્શ્વનાથ છંદાસિ

ભાવાર્થ

અશ્વસેન રાજના કુલરૂપી કમળના હંસ, નિરંતર સુરાસુર
 મનુષ્યોથી વંદાયેલા વિશુદ્ધ સર્પ લાંછનવાળા, સૂર્યસમાન તેજસ્વી
 કુશલોના સમૂહો માટે નિશ્ચલ ભવનરૂપ એવા શ્રી પાર્શ્વજિનને ભજો.

શંકાનુ મંથન કરનારા, ત્રણ ભુવનમાં અદિતીય પ્રભુ, મધુર
 વાણી વડે મોરને જીતનારા, પાપનો નાશ કરનારા, જેમની પાસે
 અલભ્ય જીવો વિલખા પડી ગયા છે એવા, વિદ્વાનોને વશમાં કરનારા,
 પુણ્ય વાણીને આપવામાં નિપુણ, પરમતરૂપી દેહકાને જેમણે જીત્યા
 છે, વિપત્તિનો વિનાશ કરનારા, ધર્મરૂપી ધનને ધારણ કરનારા, જે
 કલ્યાણને ઇચ્છે છે તેો મનમાં એક પાર્શ્વજિનને પ્રણામ કર.

ઇન્દ્રિયસંજ્ઞાથી વિષયોને દૂર કરવામાં ઘોડા સમાન, મનને
 અંચલ કરનારા, સંપત્તિને તૃણ સમાન તુચ્છ માનનારા, વિશાળ
 અંગોવાળા, ઘર જેના માટે ઘાસરૂપ છે, સર્વ સ્વેત એવા નગરોને
 છોડીને પ્રતિજ્ઞા વિષયોને કામાદિને ઉલ્લાસપૂર્વક દૂર કરનારા,
 કર્મરૂપી મલને પક્ષાલન કરનારા, યશથી ગગાને પણ જીતનારા,

લવડૂપી લયને લાંબનારા, સુંદર ચારિત્રવાળા, તેજસ્વ ધનથી પરિપૂર્ણ, મોહડૂપી શત્રુને છેદનારા, સુમેરુ પર્વત જેવા ઉન્નત, એવા આસક્તિથી રહિત નિર્મોહી શ્રી પાર્શ્વજિનને નમસ્કાર કરો.

છરાવલા નગર છે જેમનું, પાપનો નાશ કરનારા, કર્મક્ષયમાં લીન, [કારણ ચાર ઘાતી કર્મ ખખ્યા છે, હજી અઘાતી કર્મ તો ખપાવવાના બાકી છે], વિશાળ હૃદયવાળા, ખરાબ નીતિ અને અવિનયનો નાશ કરનારા, કુતીર્થિકોને વિક્લબ બનાવનારા, નીતિનો આશ્રય કરનારા, ચોત્રીસ અતિશયોથી યુક્ત, સ્યાહ્વાહડૂપી સિદ્ધાંત જેમનો યોગ્ય છે એવા વિષયવિકારરહિત વામારાણીના પુત્ર શ્રી પાર્શ્વજિનને નમો.

ચેતન ચિંતામણિરૂપ, સ્વર્ગ-મોક્ષાદિ વિષયના વિવાદનો વિનાશ કરનારા, પરવાલીઓનું ખંડન કરનારા, સર્વ લોકમાં વિદિત છે હયા જેની, નવા વાહળાની ગર્જના સમાન મધુર અવાજવાળા, જેને જોવાથી લોકોના ઉન્માદો નાશ પામે છે, આપની સેવા કરવાથી પરિવાદ ચાલ્યો બય છે, શુણ્ણના આશ્રયસ્થાન મોહડૂપી શત્રુને હણનારા, જેમની સેવાથી લોકો વિષાદયુક્ત બને છે, લવ-સંબંધી દુઃખોનો અંત કરનારા, અંકુ સમાન સુખવાળા, જેમના ચરણો કમલની ઉપમાને ધારણ કરે છે, મર્યાદાપાલક, મોક્ષલક્ષ્મીને આપનારા એવા શ્રી પાર્શ્વજિનને નમસ્કાર કરો.

કલ્યાણના સમૂહ, કુશલ, આલાપ કરનારા, મોક્ષનો ઉપદેશ આપનારા, વૈરને દૂર કરનારા, આભયંતર કામાદિ શત્રુના આક્રમણને દૂર કરનારા, દુઃશીલો માટે દુર્લભ, પાપનો નાશ કરવા માટે બાણ જેવા, મોક્ષ માટે તપ કરનારા, અજ્ઞાનરૂપી અંધકારને દૂર કરનારા, જ્યોતિ સમાન, શુભ કર્મરૂપી વૃક્ષને વાવનારા, સંતાપનુ છેદન કરનારા, લયને શાંત કરનારા, મોક્ષરૂપી લક્ષ્મીને આપનારા, શાપને હણનારા એવા વિષયવિકારરહિત પાર્શ્વજિનને નમસ્કાર કરો.

કલિના અંધકારનો નાશ કરનાર, ઘણા મહિમાવાળા, શુભ

નામવાળા, સુનિઓમાં મહાન, શુભરૂપી સુવર્ણના ભંડાર સમાન, નરકાદિ ગતિનાં દ્વારને બંધ કરનારા, જેમનાં અહિંસાદિ વિધાનો લોકમાં વિદિત છે, પ્રાણીમાત્ર માટે કલ્યાણકારી, સાંવત્સરિક દાન આપનારા, સુંદર ગતિના નિધાન, સુંદર કર્મોથી શોભિત, કલ્પવૃક્ષ સમાન, સમતાને ધારણ કરનારા, નવ હાથ પ્રમાણવાળા, માન સહિત એવા શ્રી પાર્શ્વજિનેશ્વરને નમસ્કાર કરો.

હુઃખી લોકોનું રક્ષણ કરનારા, અત્યંત મધુર, મોહરૂપી મલ્લને વેધનારા, સમગ્ર આગમને જાણનારા, સત્વહીનને સત્વ આપનારા, જલધર સમાન દાન આપવાની કળાવાળા, સંશયરૂપી વાદળા માટે પવન સમાન, યુદ્ધને રોકનારા, જગતનું રક્ષણ કરનારા, જેમને વિદ્યાધર અને દેવો નમે છે અને જેની કાંતિ વાદળા સમાન શ્યામ છે એવા શ્રી પાર્શ્વજિનને લાંબા સમય સુધી પૂજો.

જન્મથી જ અવિકાર, કરુણાના ધર, શુરુત્વના આધાર, ધીરો વડે નમસ્કારાયેલા, લક્ષ્મીના પરિભવને દ્વર કરનારા, વિચરનારા, ભૂમિના અલંકારરૂપ, ઘણાં જનો માટે ઇષ્ટ, પત્નીનો ત્યાગ કરનારા, પાપને દ્વર કરનારા, વિદારણ કરનારા, મેઘ સમાન ઉદાર, વૈરનુ નિવારણ કરનારા એવા શ્રી પાર્શ્વજિનને વારંવાર નમો.

સતત લક્ષ્મીને જન્મ આપવાથી લોકમાં આનંદને જન્મ આપનારા, જગતમાં વિરતિના વિસ્તારથી ધર્મની ધુરાને ધારણ કરનારા, યવનાધિપતિથી પણ પૂજાયેલા, મહિમાના ઉદયથી મનોહર, શેષનાગ અને શંખ જેવા અપ્રવેત, શુભ શુભોથી પવિત્ર થયેલા, પાપરૂપી વૃક્ષનો નાશ કરવામાં હાથી સમાન, રમણીય આકૃતિવાળા, આશ્ચર્યંતર કામાદિ શત્રુના લાયનો નાશ કરનારા, સુનિઓના નિર્મળ મનમાં વાસ કરનારા શ્રી જયશેખરસૂરિ દ્વારા વર્ણવવાલાયક એવા શ્રી પાર્શ્વજિનેશ્વર જય પામો.

(૫૪) શ્રી છંદાસિ*

વચનસુધા જિત ધૂજાંટિ સુકુટં, કીર્તિં કલાપ હસિત શશિસુકુટમ્,
 શ્રી જયશેખર ગણધર સુકુટં, કવયે પટુ પટલશ્રિત નિકટમ્ ૧
 પટુ ઘટિત હુઘટં ધિકટ સંકટ કપટ પાટન કુટ્ટનં;
 કટુ કોટિ કંટક કટક કોટિ વિમોટનં,
 જિતભટ ઘટોદ્ધવ નટ બહુ રમરન ટન પાટુ પટનરં;
 શ્રી સૂરિસુખ્યં શુદ્ધ પક્ષં નૌમિ શુરુ જયશેખરમ્ ૨
 કુત નિકટ કૌરકટ રટત સિતપટુ સુઘટ ગુણકુટ ઘટ્ટનં,
 કલિકૂટ નાયક કૂટધર તટ કૂટ પૂટ પવિઘટ્ટનં;
 ભવ સંકટાટન કરિ વિઘટ્ટન કઠિન કંઠીરવવરં;
 શ્રી સૂરિસુખ્યં શુદ્ધ પક્ષં નૌમિ શુરુ જયશેખરમ્ ૩
 ચટુ નટિતઠિ કપટ સપટ કપટિત સજટ ધૂજાંટિ જટિ જગત;
 ઘટન પટુ શકટારિ થોષિઠ કુંઠ કટક પ્રકટ વત્ત લઠં;
 બકરિતોરપટ પાઠ કંટક કુમત કટકં સ્ફૂટતરં;
 શ્રી સૂરિસુખ્યં શુદ્ધ પક્ષં નૌમિ શુરુ જયશેખરમ્ ૪
 શક કુટિલ કોટિ શટિત તટપુટ કટ કુટીર વિલોઠને,
 ટતિ ઝટિતિ તટિની ઘટ્ટટંક સ્ફટિક પટિમાનંજને;
 પ્રકટોદલટરપુટ્ટર સઘય ઘટ સુઘટ ઘંટા સુરવરં,
 શ્રી સૂરિસુખ્યં શુદ્ધ પક્ષં નૌમિ શુરુ જયશેખરમ્ ૫
 ત્રિભુવન પૂજનન લક્ષ્મણવર્ણ વર્ણિત વર્ણમજ;
 કવિ કોટિર ગંભીર ધીર વંઠિત પઠ પંકજ;
 શ્રી જિનધર્મ સસુદ્ર ચન્દ્ર ચન્દ્રાશુ ચશોભર;
 વિનિરુપમ સમતમ પરમ ગરિમ સુમહિમ રત્નાકર;
 શ્રી મહેન્દ્રસૂરીન્દ્ર શુરુ શિખ્ય હક્ષ લક્ષ પ્રવર;
 જય જય જયા ત્રિજગતી વિજય જયશેખરસૂરીન્દ્રવર. ૬

ધતિ છંદાસિ

* એલ. ડી. ઇન્ડિટ્ડયુટની 'વિનતીસંગ્રહ'ની પ્રતિમા આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૪ છે.

ભાવાર્થ*

વાણીના અમૃતથી, શંકરના સુગટ ચંદ્રને જીતનારા, શંકરજીના અદૃહાસથી પણ અધિક જેમનો ધવલ કીર્તિકલાપ છે એવા ઉજ્જવલ કીર્તિવાળા, વિજયરૂપ મસ્તકાલંકારથી શોભિત ગણધરોના સુગટસ્વરૂપ, વિદ્વાનોના સમૂહથી જેનું સામીપ્ય સુશોભિત છે એવા શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજીને હું વર્ણવું છું.

દુર્લ્ભંત એવાં કાવ્યોને ચતુરાઈથી રચનારા, વિકટ સંકટ અને ધૂર્તો વડે આચરેલ કપટનું વિહારણ કરનારા, કઠવા એવા પ્રતિવાદીરૂપી ક્ષુદ્રશત્રુઓ અને તેઓના કરોડો સેનાઓના અઅભાગમાં આગળ રહેનારાઓને ઓડનારા (નિકત્તર કરનારા) જિતાયેલા છે ભટો જેના, તેઓના નટો વડે આચરેલ અનેક કામદેવના વિલાસને પાડનારા, શુદ્ધપક્ષના સુખ્ય સૂરિ એવા શુરુ શ્રી જયશેખરસૂરિને હું નમસ્કાર કરું છું.

નિકટમાં ઉત્કટ અભ્યાસ વિશેષ કરનારા એવા રવેતામ્બર સાધુઓને માટે યોગ્ય ગુણરૂપ ઘટને રચનારા, નહીના કાંઠે, પર્વતના શિખરે જ્યાં ત્યાં રહેનારા, કલિયુગમાં કપટ નાટકના સમૂહને વિનાશ કરનારા, સંકટકારી ભવબ્રમણરૂપ હાથીઓના વિઘટન કરવામાં કઠોર અવાજ કરનારા સિંહ જેવા વિશુદ્ધ સિદ્ધાંતના સંસ્થાપક સૂરીશ્વર શ્રી જયશેખર સુગુરુને હું નમું છું.

કપટ આચરણમાં કુશળ, શિવ અને બીજા જટાધારીઓના સંરક્ષણમાં કુશલ એવા વિખ્યાત પાત્રી લક્ષ્મીનાં અપ્રતિહત કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહાદિ કટકોને ફર કરવામાં પ્રકટ હઠને ધારણ

* આ કૃતિમાં છ શ્લોક છે. તેમાં વચમાના ચાર શ્લોક એક જ છંદમાં છે અને તે દરેકને અ તે આવતું ચરણ એકસરખું છે પહેલો અને છેલ્લો શ્લોક એનાથી જુદો પડે છે. એ બેમાં સ ભવ જણાય છે કે કદાચ એ જુદી જુદી રચનાઓ આ કૃતિમાં એકત્ર ચર્ધ ચર્ધ હોય કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિના અભિવાદન રૂપે બધા શ્લોક છે માટે પણ એમ બન્યું હોય

કરનારા, તેઓની કુમતિરૂપ કંટકને દૂર કરવામાં કુશલ એવા શ્રી સૂરીઓમાં સુખ્ય વિશુદ્ધ પક્ષના સ્થાપક શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજીને હું નમસ્કાર કરું છું.

કરોડો શક અને કુટિલ એવા પરવાલીઓના વિકલ્પનો વિનાશ કરનારા, અત્યંત શીઘ્ર પ્રકાશિત પરવાલીઓની વિકલ્પોરૂપ નલી-ઓનો વિનાશ કરવામાં સ્ફટિક જેવી નિર્મલ બુદ્ધિથી સુશોભિત, જેના વિજયસૂચક ઘંટાનાઠનો સ્વર પ્રગટ અને ઉલ્લસિત થાય છે એવા શ્રી સૂરિઓમાં સુખ્ય શુદ્ધ પક્ષપાતી શ્રી સુગુરુ જયશેખર-સૂરિની હું સ્તુતિ કરું છું.

ત્રિભુવનમાં પ્રસિદ્ધ, અનેક વર્ષોથી વર્ણિત છે યશસમૂહ જેનો, કવિઓમાં શ્રેષ્ઠ ગંભીર, ધીર એવા જેમના ચરણો વંદિત છે, શ્રી જિનધર્મરૂપી સસુદ્રને વધારવામાં ચંદ્ર સમાન, સૂર્ય સમાન યશથી પરિપૂર્ણ, નિરુપમ, ઉત્કૃષ્ટ સમતાવાન, પરમ ગુરુત્વ અને વિશાલ મહિમાના રત્નાકર સમાન એવા શ્રી મહેન્દ્રસૂરીશ્વર ગુરુના શિષ્ય, લાખો (હજાર) કુશલ કવિઓમાં શ્રેષ્ઠ એવા ત્રણ જગતમાં શ્રી જય-શેખરસૂરિ જય પામો.

(૫૫) શ્રી ગુરુચંદ્રાસિ*

કવિકુલ કેકિલ કેલિ રસાલં, સુલલિત ઘન સભજન સુરસાલં;
મેરુતુંગ સદ્ગુરુ ભૂપાલં, કવયે નિરુપમ મહિમ વિશાલં. ૧
શાલિત શુષ્પમાલંઘન સુકુમાલં, નિર્મલ લાલં ભુવનરતં,
શુભ વૃક્ષાવાલં છૂત કલિકાલં, ધૃત જયમાલં કવિ સુહિતં;
છિત કલિ સેવાલં સૂરિ તમાલં, દિત લવળાલં નૌમ્ય પરં;
બોધિત બુધમાલં સુપ્રજ્ઞાલં, મેરુતુંગસૂરીંદ્ર ગુરુ. ૨
આબાલ નૃપાલં પ્રભુતમમાલં, દલિત સજલં ગચ્છવિભું,
જિનવચન રસાલં દિત ખલ હાલં, સુકૃતસ્થાલં વિશદવિભું;

* એલ ડી ઇન્સ્ટિટ્યૂટના 'વિનવીસ ગ્રંથ'ની પ્રતિમા આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૫ છે.

હત દુરિત વ્યાલં ભાસુર ભાલં, રજિતમાલં ધીરવરં;
 ક્ષતરતિ જમ્બાલં નમતા બાલં મેરુતુંગ સૂરીન્દ્રશુરું. ૩
 સુદૃત્વા લવબાલં વજ્રવિશાલં, ભુવિ સમકાલં ગરિમરમા,
 વહલી ધનકાલં હમકરવાલં, કૃતમહ બાલં હલિત તમા;
 પરકરિ હરિકાલં વ્યથિત વ્યાલં, ભાવેનાલં વિહિત મહં;
 વન્દે હૃદયાલં જગતિ હયાલં, મેરુતુંગસૂરીન્દ્ર શુરું. ૪
 સુહિત શ્રદ્ધાલં મહદુત્તાલં, ચિરમનરાલં કમલકરં;
 ગતભવ પતયાલુ સુનિમાબાલં, નિરતિશયાલુ કુશલકરં;
 શિવપથિ જંધાલં શ્રુગભારાલં શુભનિકરં;
 સદ્દલોત્તરકાલં નમ કૃપાલં, મેરુતુંગસૂરીન્દ્ર શુરું. ૫
 શુરુતર સુનિવર નિકરનાઇન મરુ નંદન કાનન;
 જગદાનંદક સુશુભ સુકલશ ધર સકલાનન;
 નિજ રુચિ વંચિત ચન્દ્રચૂડ કેશવ ચતુરાનન;
 મહન મહોદ્દસટ વિકટ કર વિપાટ ન પંચાનન;
 ગમ્ભાધિરાજ વર રાજનત જિનમતસર નિજદિઠ સકર;
 શ્રી મેરુતુંગસૂરીન્દ્ર વર, ધર્મચન્દ્ર કલ કીર્તિભર. ૬
 ઇતિ શુરુચંદાસિ

(૫૬) શ્રી નેમિનાથ ચંદાસિ*

સિદ્ધિવધૂ હૃદયસ્થલ હારં, ભૂષિત સુરતરુ ગિરિ ગિરનારં;
 જિત રાગાદિક રિપુ સંભારં, વધ્ધિત સુર દ્રુમ વિતરણ ભારં. ૧
 યદુકુલ ચંગારં સુશુભાગારં, વિશદાચારં સધન ધનં;
 સંહૃત સંસારં સુરગિરિ સારં, ત્રિભુવન સારં જ્ઞાન ધનમ. ૨
 નિહતાહંકારં વિગતિ વિગતિ વિકારં, સુભાગાકારં ગત વૃજિનં;
 કૃત દુઃકૃત મારં મદ્ધિતમારં, નેમિકુમારં નમત જિનમ. ૩
 * એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટની 'વિનતીશ્ર ગ્રંથ'ની આ હસ્તપ્રતિમા કૃતિનો ક્રમાંક ૫૬ છે.

ઇન્દ્રિય દમહક્ષં મદન વિપક્ષં સિતશુષ્ણ લક્ષં સુકૃતમદં;
 વિશદોભય પક્ષં જલ દુર્લક્ષં, મહિમ વલક્ષં પુણ્ય પદં. ૪
 સુકૃત પ્રત્યક્ષં, જલક સદક્ષં, નત નર યક્ષં નય ભવનં;
 જિત પાતક કક્ષં ભુવિ સુર વૃક્ષં, સર્વ સમક્ષં નમત જિનમ્. ૫
 અધિગત ભવતીરં કૃષ્ણ શરીરં, જલધિ ગભીરં ભુવન શુરું;
 રેવતગિરિ હીર ભવદ્ભવ નીરં, દુઃખ સમીરં ગરિમ શુરું. ૬
 કિંત કુમત કરીરં, ગિરિવર ધીરં, હતમદ વીરં પ્રચુરદયં;
 આચાવનિ સારં સિવવનિ કીરં, હરિવદ્ ભીરં વિગત ભયમ્. ૭
 સુરકૃત સંગાનં વિમલ ધ્યાનં સિદ્ધિવરં;
 વિહિતા ભયદાનં કુશલ નિદાનં, લસદ્ભવ દાનં દોષહરં,
 જિતમેન સમાનં ધન મહિમાનં, શુદ્ધૌરમાનં ભક્તજનાઃ,
 નત્વાનુપમાનં શરમ્ નિધાનં સુક્રિત સ્થાનં ભજતજનાઃ. ૮
 મહિર દુરિત પથોદ પટલ પાટન પરન પ્રભ,
 રુચિર તાલ હલનીલ કમલ કજજલ કાય પ્રભ,
 સુંગ તરલ તર તરુલ મોહતરુ મદન કુંજર,
 ગણનાતિ ગમન ગણ ગરિષ્ઠ નિખિલ ખંડિત ભવ પંજર,
 વટપદ પટિષ્ઠ પાદ પ્રથમ વલ્લુ વિહિત સૂરિ પ્રણુત,
 જય જગતિ નેમિ જિનવર વિમલ ક્રીતિ સકલ લોક પ્રથિત. ૯

ઇતિ શ્રી ગરુડેશ ચુરુકૃતાનિ શ્રી નેમિનાથ છંદાસિ

(૫૭) શ્રી ચુરુ છંદાસિ*

શ્રી આદીશ્વર જિનમસિ નત્વા, જન્મ નિજ સર્લ કિલ મત્વા,
 કવયે ભવિક કેલિવન હંસં, શ્રી સુનિશેખરસૂરિ વતંસમ્. ૧
 સૂરીશવતંસં વિશુષ્ણિતહંસં સુક્રિતરિરંસં બુદ્ધિ ચુરુમ્,
 કિતિ વિદાસં વિદાવાસં, બહુશુલ્લ વાસં શુદ્ધતરમ્,

* એલ ડી. ઇન્સ્ટિટ્યુટની 'વિનવીસ ગ્રંથ'ની હસ્તપ્રતિમા આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૭ છે.

કૃત હરિત ત્રાસ', મહિમ વ્યાસ', પરમત તાસ', સફલતરમ્,
તત સુકૃતોલ્લાસ' મંજુલભાસ', શ્રી સુનિશેખરસૂરિ શુરુમ્. ૧

ર'જિતજન લક્ષ', શિક્ષિત દક્ષ', શ્રિતવિધિ પક્ષ', સુનિ મહિત',
હત ભાવ વિપક્ષ' નિરુપમ શિક્ષ' મહરહિત',
હૃત સમર સસક્ષ' કીર્તિ' વલક્ષ' વૃત જન રક્ષ' વિગતપર',
સૂરીશ્વર સુખ્ય' નિર્મલ પક્ષ', શ્રી સુનિશેખરસૂરિ શુરુમ્. ૨

હિત વિજિત ક્ષીર', જલધિ ગલીર', ભવકવ નીર', નિપુણ નત',
ક્ષત મન્મથ વીર', મોહિત ધીર', વન્દે ધીર', વિમલમતમ્,
શિવ સાધન ધીર', શ્રુત ગત તીર', સફલ શરીર' પાપહર',
માયાજ સમીર', કવિ કેટીર', શ્રી સુનિશેખરસૂરિ શુરુમ્. ૩

પરિહત સંસાર' નિરવધિસાર', ઘૃતહમભાર', સુકૃત નિધિમ્,
સમસમયાગાર' પરમતગાર', ધ્વસ્ત વિકાર', કલિત કરમ્,
સુરકારસ્કાર' નવમવિકાર', ભુવિગણુધાર', પરમ્ પરમ્,
નમ વાર'વાર', સકલાકાર', શ્રી સુનિશેખર સૂરિ શુરુમ્. ૪

ક્ષીર ક્ષીર સમુદ્ર અન્દશેખર અન્દ્રોજવલ અંચરઅન્દ્ર વિસુદ્ર,
કીર્તિ' કલિતાવનિ મંડલ ધર્મ' ધનીશ્વર અન્દ્રસ્થાર સૂરીશ્વર;
સુન્દર વર વિધિપક્ષ વતંસ, સાધુમતિ સાધુ પુરન્દર,
સુનિ લક્ષ સુખ્યત્વ ઘર ગણધર બન્ધુર લખધ જય (લય),
ભવ્ય સેવક સેવ્ય સેવક સફલ સુનિ શેખરસૂરીન્દ્ર જય. ૫

ઇતિ શ્રી શુરુ છંદાસિ.

૦ ૦ ૦

(૫૮) શ્રી ગુરૂણાં છંદાંસિ*

કેવલ કમલાભાજ' પ્રભુચ્ચ ભક્ત્યા યુગાદિ જિનરાજ',
શ્રી જયશેખર સુશુરુ' કવચે, કવિચક્ર ચક્રધર'. ૧

* એલ ડી. ઇન્સ્ટિટ્યુટની 'વિનતીસ ગ્રંથ'ની હસ્તપ્રતિમાં આ કૃતિનો ક્રમાંક ૫૮ છે.

ધર ધરણિ કુંડલનગર મંડન ગો રસાતલ નાયકાઃ,
 હરિ હંસ લાસુર હરિ હરાલા યસ્ય હાસ્ય વિધાયકા. ૨
 તં કામસુલટં વિન્ધ વિકટં યોજિગાય નિરંતરં,
 શ્રી સૂરિરાજં મહિમલાજં નૌમિ શુરુ જયશેખરં. ૩
 હરિ હાર હરિ હર હાસ ગંગા, હંસ સત્કલી વિખંધુર,
 શકે સિન્ધુર દુગ્ધ સિન્ધુ રસોજ્વલા ભુવિભાતિ,
 ચંદ્ર ધવલા યસ્ય ધવલા કીર્તિં કમલા નિર્ભરં,
 શ્રી સૂરિ હંસં સદ્વતંસં નૌમિ શુરુ જયશેખરં. ૪
 બહુમાન-માનસ-સરસ-સમરસ-વિમલો વિલસન લાલસા,
 વર ચરણ સંમહભૂત-સિતમ્બહ-રમણ-રંગ-ગતાલસા,
 વહનારવિન્દે જયતિ વિશદે યસ્ય વાણી વારલા,
 જનાત્યસૌ જયશેખર : શ્રી સૂરિરાજઃ શ્રુતકલાઃ. ૫
 વિશ્રુત-સુધારસ-પાન પરવશ-વિબુધ માલા-માલિનં,
 જમર હિત સુમનઃ શ્રેણિ કલિતં લલિત સત્કલ શાલિનં;
 સરભાયમભિજયં વિપત્રં વિન્ધશિલિત દાયિનં,
 સેવે સદા જયશેખરં શ્રી સૂરિ શુરુ સુર શાખિનં. ૬
 સંસાર કારાવાસ-વિલસિત-મોહ-મોહ - તમોહરં,
 સ્ફુટ નિમ્મિતાધ્વં સુદૃષ્ટિ પાટવ સત્પદાર્થ ગણાંતરમ્;
 ચદ્વચન મનુષ્યમિહ વિરાજિત દીપ્ત દીપક લાસુરં,
 તં નૌમ્યહં જયશેખરં શ્રી સૂરિરાજં ગણધરમ્. ૭
 મતિ રતિ કનિષ્ઠા નહિ પટિષ્ઠા લોલ લોલા કેટયઃ,
 કિં વરિમ મિષ્ટાગીર્ગરિષ્ઠા નાદ્રણુતશ્ચ શુણ્ણદયઃ,
 કિં વા સ્વયંભૂરમણુ જલનિધિ જલકણુવધિ મેતિકઃ,
 સ્તં નૌમિ શુરુ જયશેખરં શ્રી સૂરિશ્રુપગત શાન્તિકઃ. ૮
 શ્રી જિનશાસન શાલિ - સુધન - કાનન - પંથાનન,
 સકલ-કલા-કુલ-કલિત ચન્દ્રમંડલ સકલાનન,

નિરુપમ શમરસ લહરિ લલિત સરસી સમલોચન,
 વિઠલિત-વિદન-વિશાલ-ભવિક કુલ-કમલ-વિરોચન. ૬
 વિદ્યા વિદ્યાસં વિરચન વચન વિરમાપિત વર વિબુધ વર્ષ,
 કવિ ચક્રવર્તિ-ચર્ચિત-ચરણ-જયશેખરસૂરિ-દ્ર જય. ૧૦

ઇતિ શ્રી ગુરુણાચંદાસિ

ભાવાર્થ

કેવલજ્ઞાનરૂપી લક્ષ્મીને ભજનારા શ્રી આદિનાથ પ્રભુને ભક્તિ-
 થી પ્રણામ કરીને શ્રી કવિચક્ર ચક્રવર્તી જયશેખર સુગુરુને હું
 વર્ણવું છું.

પર્વતને આશ્રય કરનારી અને કુંડલનગરથી શોભિત છે એવી
 પૃથ્વી અને પાતાલલોકના નાયક, સૂર્ય, ચંદ્ર સમાન દેહીધમાન
 એવા, વિશ્વવિકટ તે કામરૂપ સુભટને જેણે નિરંતર ભજ્યો છે.
 મહિમાસ પન્ન એવા સૂરિરાજ શ્રી જયશેખર ગુરુને નમું છું.

હરિ(વિષ્ણુ)નો હાર, શંકરભુજા અટ્ટહાસ, ગંગા, હંસ,
 સુંદર પુષ્પકળી, ઐરાવત તથા ક્ષીરસાગરના જળ સમાન ઉજ્જવલ,
 ચંદ્ર સમાન ધવલ, જેમની કીર્તિ છે એવા સૂરિઓમાં શ્રેષ્ઠ શ્રી
 જયશેખર ગુરુને હું નમું છું.

પ્રતિષ્ઠિત લોકોના માનસમાં રસથી રહેનારી, સમતારસથી
 નિર્મલ, વિદ્યાસ કરવાની ઇચ્છાવાળી, સુંદર આચારવાળી, આનંદ-
 થી પરિપૂર્ણ, સફેદ વસ્ત્રોને ધારણ કરનારી, કીડાના ઉમંગમાં
 આગસ વિનાની, એવી સરસ્વતી જેમના મુખકમળમાં વાસ કરે છે
 તે સૂરિરાજ શ્રી જયશેખરસૂરીન્દરજી શ્રુતકલાઓને બાણ છે.

પ્રસિદ્ધ, અમૃતરસપાનમાં પરવશ, દેવમાળાઓથી પરિવરિત
 વિદ્વાન અને દેવતાઓ ભ્રમરને માટે હિતકર ફૂલોની શ્રેણિથી શોભિત
 કલ્પવૃક્ષ, વિરતિથી શોભિત, પત્રરહિત હોવા છતાં પણ સારી છાયા-
 વાળા, જગતના લોકોને ઇષ્ટ વસ્તુને આપનારા કલ્પવૃક્ષરૂપ એવા

શ્રી જયશેખરસૂરિને હું સદા સેવું છું.

સંસારરૂપ કારાવાસમાં રહેનારા જીવોના પ્રબલ મોહનીય-કર્મથી ઉત્પન્ન અજ્ઞાનરૂપ અધિકારને હરનારા, વિદ્વાનો વડે પ્રગટ-રૂપે જેની પૂજા કરવામાં આવી છે અને સુંદર પરદર્શન કૃપાલતાથી જે મોક્ષપયોગી જીવાણવાદિ સર્વ પદાર્થોનો સુંદર વિચાર કરનાર, હીપકતુલ્ય લાસુર, જેનું વચન આ લોકમાં શોભે છે એવા ગણને ધારણ કરનાર સૂરિશજ શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી ગુરુવરને હું સ્તવું છું.

મારી બુદ્ધિ અદ્યપિવિષયને ગ્રહણ કરનારી છે. તીવ્ર ચંચલ વિચારશ્રેણિ પણ મારામાં નથી. હું શું કહું ? મધુર અને ગૌરવ-શાળી એવી મારી વાણી નથી અને અદ્ભુત ગુણોદય પણ નથી. સ્વયંભૂરમણ સસુદ્ધના જલકલ્પોની અવધિને કોણ પ્રાપ્ત કરી શકે છે ? તો પણ શાંતલાવે હું તે સૂરીશ્વર શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજીની સ્તુતિ કરું છું.

શ્રી જિનશાસનરૂપ ગાઢ વનમાં સિંહરૂપ, સર્વ કલાઓથી સહિત તેથી સુંદર એવા ચંદ્રમંડલ સમાન, સકલ કલાઓથી સુક્ત સુખ-વાળા, નિરૂપમ સમતારસની લહરીઓથી (તરંગોથી) સુંદર સરોવરમાં કમળ સમાન લોચનવાળા, વિદ્વોને દૂર કરનારા, વિશાલ એવા ભવિક કુલરૂપ કમળોને પ્રકાશિત કરવામાં સૂર્ય સમાન એવા વિદ્યાવિદ્યાસથી વિશિષ્ટ રચનાઓમાં જેના વચનથી મોટા મોટા વિદ્વાનો વિરમય પામે છે, કવિચક્રવર્તીઓથી પૂજિત છે જેમનાં ચરણ એવા શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજી જય પામે.

o o o

(પદ) નવીનાનિ કૃતાનિ શ્રી ગચ્છેશ ગુરુગ્ધાંસિ*

સુનિ મધુકર સેવિત પદ-કમલ મેરુતુંગ ગુરુરાજ વિમલ,
કવિ કોટિ વર્ણિત-ગુણ નિવહં, કવયે શ્રી ગચ્છેશ નમહમ્. ૧

* 'વિનતીજ્ઞ મહા'ના પ્રતિમા ક્રમાંક પદ છે.

મહનીય મહેયં શમરસ ગેહં, સુચિર મહેયં શુણ હૃદયે,
 દ્રુપતિ ઘૃતિ દેહં જિનશિવદેહં, નિઃસંદેહં, કરણ જયે,
 પરમતિ ભિરજેયં ત્રિભુવન ગેહં મહિમામેયં ધીરવીરં,
 ભાવેન મહેયં પ્રથિતવિનેયં મેરુતુંગ સૂરીન્દ્ર શુરુ. ૨

સુવિહિત શૃંગાર ગરિમાગારં, હૃત ભય ભારં જયનિભયં,
 ભૂમીતલહારં સુકૃતવિચારં, વિમલાચારં હૃદિ સદયં,
 ભજ કરુણોદારં સુશુણાધારં ખંડિતમારં શાન્તિકારં,
 ઘૃતિ સમતાસંભારં મંગલકારં મેરુતુંગ સૂરીન્દ્ર શુરુમ. ૩

ભવજલ ગત તીરં સુભગ શરીરં, કલિ ભુવિ સીરં વિગતમહં,
 શ્રુત વલ્લી નીરં પ્રથિત ગલ્લીરં, સેવે ધીરં વિતત મુહં,
 વિધિગણ કોટિ રંજિતમત હીરં, જિત મહ વીરં દુઃખહરં,
 મોહિતસિંત ચીરં રાગરતીરં, મેરુતુંગ : સૂરીન્દ્ર શુરુમ. ૪

ઇન્દ્રિયકમ સૂરં નિપુણાસૂરં, જિત કર્પૂરં જનયન્તં ભવ્યાબૂજ સૂરં,
 ત્રિભુવન પૂરં સુયશઃ પૂરં જયવન્તં, ચિછત મોહાકૂરં શમિતકૂરં,
 સુમહ રથૂરં ગણધારં, ગંગાજલ ગૌરં

મતિ સુર સૂરિં મેરુતુંગ : સૂરીન્દ્ર શુરુ. ૫

વિદ્યા મોહ-વિનોદ આરુ ધન સજ્જન-રંજન, યશસા નિર્જિત ગંગા
 સલિલ શુભ પાદપનન્દન, જગતી તલ નરનાથ વણ્યશુભ સુમહિમ
 મંદર, નિખિલાગમ સંભાર સધર પર સંયમ મંદર, અંગલગચ્છેશ
 સુવિહિત સિરસિશેખર સુનિવર ધર્મભલય શ્રી મહેન્દ્રશુર પદ્મધર

મેરુતુંગ સૂરીન્દ્ર જય. ૬

ઇતિ નવિનાનિ કૃતાનિ શ્રી ગચ્છેશ શુરુછંદાસિ.

(૬૦-A) શ્રી ગુરુ છંદાસિક

તા મહીયલગ્નિ મંદિય પંદિય ગય તુંડ તંડ વારંભં,
પંચાણુણુવ હુસહો જયશેખર સુકવિ જન હિઠો. ૧
હિં સુહિં સુહંદ રોસારુણુ હારુણુ કમ્મકમય કરણો,
વર ચરણુ કરણુભર ધરણુ સુધૌરીય મૌરીય,
હૃદય કુમયગણોઃ અધવિયંદ વિસંકંદ મોહુ ભટોપ્પરિ સમહરિ
અલ્લધ-સત્યધરોઃ મહિ મંદલિ-મંડલુ રુચ અવબૂય,
ભૂયભલિ જયશેહર સુગુરો. ૧

ગુરુ સંજમ હયવર પુઠિ પરકિય હૃદમયહં નિહંવણો,
કમ્મકમય-ગંઠિ ખંતિ ખગ્ગગિહિં છિંદંદ નિહર રુદંદમણો,
દિનયતુ કરુ લીલ સીલ સન્નાહિં જરહ જીણુ સજીવ તણો,
અહંદતવ તવ નવ કિરણિં હિંપધં જિંપધં જયશેહર રિહણો. ૨
પિયરજીંદ હું અગલુ ગેય અણુગલ રોસ ગુલ નીસંકમણો,
ધણુ પાડિય પાયડિહિ અપંદ અધભડુ મોહમહાભય વિયડરણો,
કા ગણુણુ અવરલોહ કોહાણુય સંદ સંદ સૂંદ જયસિંહરો,
ધમ જંપધં રધપિય-ભય-ઉક્કંપિય મયણુ ધક્કિન બધં તુરો. ૩
ભડુ ભગ્ગહ મોહ કોહ કહ સોસીય પેસીય લોહ કંપત સુહિ,
ધંદ માયા માણુ પમાણુ પણુસીહ નિંવાસિહ પંચહિ પહે,
નિંધાહણુ પંચ પમાય પરમશુરુ જસવાસીય તિન્નયં ભુવણો,
સિરિ મહિંદંસૂરિ-સીસ-જંધવંતય જયશેખર જયસિરિ ચરણો. ૪
સંજમ જીપરિ ભાવ ધરિહિ, બાલપણુ વૈસહ સુગુરુચ સપસત્ય,
હત્યકિહિ, હિંદ્રખ નિખસહ કણુયકંતિ તણુતેહિ સુગુણુ ભવીયણુ
મણુરંજણુ સીલ સખલ કરવાલ-મયણુ-બલ-લીલીહિ ગંજણુ
વાયરણુ કત્યં છંદાગમહ
સયલગંથ પારીણુ લહું અંચલગણેસ

ચિરજગિ જયકે જયશેખર સૂરિહં પહું. ૫

* એલ. ડી. ધનિસ્ટદ્યદની 'વિવતીસ ગ્રંથ' ની હસ્તપ્રતિયા આ કૃતિનો ક્રમાંક ૬૦ છે.

(૧૦-B)

કયવિહુ કમ્ભવસેણ કવિ પામઇ જિણ દિક્ખઇ,
તવતીહ ધમ્મ વિરોહી હોઇ દુલ્લહ શુરુ સિક્ખઇ,
કોવિ સુણઇ જઇ સત્થ અત્થ તુ સીલ વિસુલ્લય,
તવ તીહ' ગુણુ-ચરણ કમ્ભપંડિય જણ-સિક્ખઇ,
આરિત નાણ હંસણ રયણ રયણાયરુ ગોચમ સુપરિ, દ્વંસમહકાલિ
હીસઇ સુશુરુ જયશેખર સૂરિ'ંદ ધરિ. ૧

જિણ સાસણ ગયણુમ્મિ તરલતર તેય દિવાયરુ,
મોહ તિમિર નિદ્રલવિહ લવીયણ કમલાયરુ,
હહ દિસિ પરિય જસ પસાય સમય કુમય નિકંઢણ,
પયડીય વર વવહાર સકલ સંઘહ આણુ'ંદણ,
અચ્છરિઉ ઓ હલ મંડલિહિ'ં દિવસ રયણિ પામીઉ,
ઉદય બહુ પાવ તાવ ઉલ્લવણ પુણ જયશેહર સૂરિ'ંદ જય. ૨

વદ્ધમાણ જિણરાય વિહલ સાસણિ મેરુપ્પરિ,
નંદણ સમ નીય ગચ્છિ ઉદય પામીય કંધુધરિ,
મૂલ ગુણિહિ'ં વિત્થારુ સારુ સીલંગિહિ'ં નિમ્મહ,
સસિહર સુંદર કિતિ કુસુમભર-ભારિહિ'ં નિચ્છણ,
સગ્ગાપવગ્ગ સુહર ભરિય, હંસણ ફલ દિ'ંતઉ સુશુણિ.
કપ(હ) મન્વ લવિયણ જણહ, જયશેહર સૂરી'ંદ સુણિ. ૩

માલ-મોહ મહાગજેન્દ્ર વિતતિ દ્વંસેક પન્થાનનઃ,
વંદ આરુ યથો નિશાકર સમઃ સત્સાધુ નિઃસેવિતઃ,
સિદ્ધાન્તાંબુધિ બુદ્ધિ સંગતમનાઃ સર્વોથ' સિદ્ધિપ્રદઃ,
સ શ્રીમાન્ જયશેખરો વિજયતે પુણ્ય શ્રિયાં ભાજન'. ૧

શ્રીમત્ પાર્શ્વજિન' કલદેહ', નત્વા સુકુત શ્રેણિ સમૂહ',
કવયે વિલા ગણધર હાર, શ્રી જયશેખર સૂરિ સુસાર'. ૨

(૬૦-C)

બુદ્ધ વંદિત ચરણું શુભ મહિ ભરણું, કર્મ ક્ષપણું ગેયતરં,
સાક્ષિત સંસારં બુદ્ધિ વિચારં વિદ્યાપારં નિપુણ તરં,
કૃત વિબુધોદ્ધાસં સિદ્ધિ વિદાસં, પુણ્ય નિવાસં બુદ્ધિતરં,
સૂરીશ્વર મુખ્યં નિપુણ સુશિષ્યં શ્રી જયશેખરસૂરિ શુરુ. ૧

બહુ કલિતકલેશં પુણ્યનિશં સુશુભ નિદેશં ભવ્ય ચરિતં,
ગજગતિ ગમનં દુર્ગતિ શમનં, વાણી સદનં, શુદ્ધતરં,
યશસા જિતશેષં નિર્મલવેશં, શાશ્વ ન ગવેષં વીરતરં,
સૂરીશ્વર મુખ્યં, નિપુણ સુશિષ્યં, શ્રી જયશેખરસૂરિ શુરુ. ૨

કલિ વલિલ કુઠારં સંયમ સારં, કીર્તિ વિહારં ભૂરિ શુભં,
શમ સૌખ્ય વિધાનં સુમતિ નિધાનં, મગ્ન સુધાનં પાપહરં,
તત્ સુકૃતાગારં કૃત્યલાધારં, નિર્જિત મારં ધીરમતં,
ક્ષત માયા શૃંગં, સદ્ગુણ ચંગં, વદ્ધિતરંગં, મહિમશુરં,
સૂરીશ્વર મુખ્યં, નિપુણ સુશિષ્યં શ્રી જયશેખરસૂરિ શુરુ. ૩

શ્રી જિનશાસન શાધિકં ચ સિંચનવર જલધરં,
અંચલગમ્ભ વિશાલ મુનિ ધર્મ સુશેખર શશિકરં,
કીર્તિ - સમૃદ્ધિ ભલ સમલકૃત ભૂતલ,
શીલ સખલ સન્નાહ - બંધ - ભંગિત - મોહાગલ,
શ્રીમત્ મહેન્દ્રશુરે સાર શિષ્ય હસ મુખ્ય પ્રવરં,
જયશેખરસૂરીન્દ્ર જય સકલ સંઘ કલ્યાણકર.... ૪

કલ્યાણકંઠ તતિ કંઠલનાંબુ વાહ,
સંમોહ મેઘ પટલી ક્ષય ગંધવાહ,
સિદ્ધાંત સાગર વિચાર તરંગરંગ,
શ્રી મેરુતંગ સુશુરુ વિજયાય વોડસ્તુ.... ૧

(૬૦-D)

શાસ્ત્રાડંબર શાલિના પ્રવિલ (સલ) સદ્ધર્મ પ્રભામાલિ,
 નાયેના સૌ સમરાગણે રમરભયે જિગ્યે જગત કંટક,
 તણુકં પટવાહ સાગર મહાવાલીન્દ્ર વંદ્યસ્વરં,
 સ શ્રીમાન જગતી તલે વિજયતાં શ્રી મેરુતુંગા શુરુઃ. ૨
 અચલગચ્છ સરોવર હંસં, સકલ સુનીસ્વર મૌલિપતંસં,
 કવયે નવરસ વચનાધારં, મેરુતુંગ સુશુરુ શુભધારં. ૧
 ધરા સુન્દરી સાર શંગારહારં, પરમાનંદ સંલગ્ધ સંસારપારં,
 પર બ્રહ્મ સદલીન ચેતઃ સરંગં, નમામિ પ્રભુ શ્રી શુરુ મેરુતુંગં. ૧
 લસત્ આરુ આરિત્ર ભારં, પ્રભાવ પ્રભાવ પ્રભાવૈરપારં,
 ત્રિલોકી લલતકીર્તિ ગંગાતરંગં, નમામિ પ્રભુ શ્રી શુરુ મેરુતુંગં. ૨
 સદા શુદ્ધિ સિધાની ઠાસાર કેલિં, તમસ્તો મહેલા વહેલા મુહેલિ,
 રસાસાર સારસ્વતોલ્લાસ ચંગં, નમામિ પ્રભુ શ્રી શુરુ મેરુતુંગં. ૩
 મહા મોહ મલ્લેક વીરાધિવીરં, ધરાધીસ્વરઃ સંસ્તુત મેરુ ધીરં,
 કૃતોત તાલ વાલીન્દ્ર કાન્તાર ભટઃ, નમામિ પ્રભુ શ્રી શુરુ મેરુતુંગં. ૪
 તરણિ તરુણતર કિરણ નિકર જિત્વ રુરુચિ સુન્દર,
 કુંદ કુંચુક વિશદાંસ વિશદ શુભુતુંગિમ મન્દર,
 શમ હમ કમલા કમલ વિમલ વિદલિત ભવપંજર,
 જિનપતિ શાસન મુકુટ વિકટ વાહિન્દ્ર મધુજર,
 શ્રીમાન્ મહેન્દ્રશુરુ પટ્ટધર સકલ સંધ કલ્યાણકર,
 શ્રી મેરુતુંગસૂરીન્દ્ર વર જય જય ભુવિ રંજિત ચત્વર. ૫
 ઇતિ શ્રી શુરુ છંદાંસિ ॥છા॥

(૬૦) ભાવાર્થ

પૃથ્વીતલ પર અલંકારરૂપ, વાલીરૂપ હાથીને માટે સિંહ જેવા,
 દુઃસહ, સર્વ સુકવિઓની જેમના તરફ દૃષ્ટિ છે એવા શ્રી જય-
 શેખરસૂરિ છે.

સારી રીતે બેવાતા, રોષથી લાલ થયેલા, હારુણ એવા કર્મ-
રૂપી સુલટનો ક્ષય કરનારા, ઉત્તમ ચરણ સિતરી અને કરણ સિતરીને
ધારણ કરવામાં મહાન ઋણ સમાન, દુર્દર્શ એવા અન્ય દર્શનીઓને
પરાજિત કરનારા, અત્યંત વિકટ અને વિશાળ એવા મોહરૂપી સુલટ
ઉપર, શાસ્ત્રરૂપી શસ્ત્રને ધારણ કરનારા, પૃથ્વીમંડલના અલંકારરૂપ,
ભુબલગ વડે પરાભવ કરનારા એવા સુશુરુ શ્રી જયશેખરસૂરિ છે.

ઉત્કૃષ્ટ સંયમરૂપી શ્રેષ્ઠ લોહની પીઠ ઉપર પ્રતિષ્ઠિત, દુષ્ટ
રાહનો નાશ કરનારા, આઠ કર્મની અધિને ક્ષાંતિરૂપી ખડ્ગ વડે
નિષ્કુર અને રૂપ મનવાળા યર્ધને છેકનારા, સૂર્યનાં કિરણો સમાન
તેજસ્વી, શીલરૂપી બખતર ધરાવનાર અને નવાં નવાં કિરણોથી
દેહીભ્યમાન એવા જયશેખરસૂરિ શત્રુઓને જીતે છે.

પ્રચંડ એવા વિરોધીઓની આગળ શ્રી જયશેખરસૂરિ અનર્ગલ,
રોષવાળાથી ખાણ ન હકનાર, મોહરૂપી મહાભય સાથે વિકટ ઝુલ્હ
કરનારા છે, તો પછી બીજા કોય અને લોહની તો ગણુના શી ?
જેમ સૂડી વડે સોપારી સહેલાઈથી કપાય છે તેમ મહનાદિ પણ
ધૂજતા ભાગે છે.

શ્રી જયશેખરસૂરીવરજીના પ્રભાવથી શોષિત યર્ધને મોહ
અને ક્રોધરૂપી સુલટો ભાગી ગયા. લોહ પણ કૃતાંતના સુખમાં
પેસી ગયો. આ પ્રમાણે માયા અને માનને પાંચ ઇંદ્રિયોના માર્ગ-
થી તેમણે દૂર કર્યા છે. વળી પાંચ પ્રમાદને દૂર કરનાર એવા,
પરમશુરુ જેમના ચક્રથી ત્રણ ભુવન વાસિત યર્ધ ગયાં છે તથા શ્રી
મહેન્દ્રપ્રભસૂરિના જયવંત શિષ્ય એવા શ્રી જયશેખરસૂરીના ચરણો
જય પામો.

સંયમ ઉપર ભાવ ધારણ કરનાર એવા તેમને સુશુરુરાજે બાલ-
પણમાં સંયમનો વેશ પોતાના પ્રશસ્ય હાથે આપેલો હતો. દીક્ષા
સમયે સુવર્ણક્ષાંતિવાળો તેમનો દેહ હતો. સુશુણી એવા ભવિક-
જનોના મનને પ્રસન્ન કરનારા, શીલરૂપી બળવાન તલવાર વડે

કામદેવના બળનો અનાયાસે નાશ કરનારા, વ્યાકરણ, કાવ્ય, છંદ, આગમ સકલસંઘના પારગામી, અચલગચ્છના ઇશ એવા શ્રી જય-શેખરસૂરીસ્વરણ દીર્ઘકાળ સુધી જય પામે !

૦ ૦ ૦

(૬૧) ભાવાર્થ

ખરેખર ક્યારેક કર્મવશથી પણ કેાઈક જિનેસ્વર ભગવાનના શાસનમાં દીક્ષાને પામે છે, પરંતુ સિદ્ધાંતયુક્ત ધર્મના જે વિરોધી હોય છે તેને ગુરુની શિક્ષા દુર્લભ બને છે.

કેટલાક શાસ્ત્રના અર્થને બાણે છે, પરંતુ તેઓ શીલથી વિમુક્ત હોય છે. આપ ચરણ કરણ ગુણના પંડિત લોકોને શિક્ષા આપો છો. દુષ્મ એવા પણ કાળમાં હે જયશેખરસૂરિ ! આપ જ્ઞાન, ચારિત્ર-રૂપી રત્નના રત્નાકરને ધારણ કરનારા દેખાવ છો.

હે શ્રી જયશેખરસૂરિ ! આપ જિનશાસનરૂપી ગગનમાં અત્યંત તેજસ્વી સૂર્ય સમાન છો. મોહરૂપી તિમિરનું ઢલન કરવાથી લવિજનો માટે કમલાકર છો. ઇશે દિશામાં વ્યાપ્ત યશવાળા, સિદ્ધાંતથી કુમતિલુ નિકંઠન કરનારા, પ્રકાશિત સુંદર વ્યવહારથી સકલ સંઘને આનંદ આપનારા છો.

આ જગતને દિનરાત વિશિષ્ટ આશ્ચર્ય પમાડનારા, ઘણા પાપ-રૂપી તાપને ઓલવનારા એવા શ્રી જયશેખરસૂરીન્દ્ર વિજયને પ્રાપ્ત કરો.

હે જયશેખરસૂરીન્દ્ર ! આપ શ્રી વર્ધમાન જિનરાજના વિશાલ શાસનમાં મેરુપર્વત ઉપર નંદનવન સમાન છો. પોતાના ગચ્છમાં ઉદય પામીને ગચ્છના ભારને સ્કંધ ઉપર વહન કરનારા છો. આપ મૂળ ગુણો વડે વિસ્તાર પામેલા, સુંદર શીલાંગો વડે નિર્મળ છો, ચંદ્ર સમાન સુંદર છો, કીર્તિરૂપી પુષ્પનો ભાર છતાં નિશ્ચલ છો, સુંદર ગુણવાનોને દેશનાના ફલરૂપે સ્વર્ગ અને મોક્ષના સુખને આપો છો. લવિજનોને માટે આપ કલ્પવૃક્ષ સમાન છો.

મોહરૂપ મહોન્મત્ત મહાગજેન્દ્રનો નાશ કરવામાં અદ્વિતીય સિંહ સમાન છે. અમકતા મનોહર યશથી ચંદ્રમા તુલ્ય, સારા સાધુઓ વડે સેવાયેલા, સિદ્ધાંતસાગરમાંથી ભુદ્ધિયુક્ત મન વડે જ્ઞાનાદિ રત્નોને પ્રકાશિત કરનારા છે, અને સર્વ અર્થની સિદ્ધિને આપનારા છે (સ્ત્રેવથી - સર્વાર્થસિદ્ધિ વિમાનમાં સ્થાન અપાવનારા છે.) પુણ્યરૂપી લક્ષ્મીના ભાજન એવા શ્રીમાન જયશેખરસૂરીપ્રવરણ વિજયને પામે છે.

(૬૨) ભાવાર્થ

સુવર્ણમય દેહધારી, પુણ્ય શ્રેણીથી શોભિત એવા શ્રી પાર્શ્વ-જિનને નમીને, વિચારોમાં સુદૃઢ અને વિદ્યાઓથી પંડિતોને હરાવનારા એવા સુગુરુ શ્રી જયશેખરસૂરિને હું વર્ણવું છું.

વિક્ષાનોથી વંદન કરાયેલા ચરણોવાળા, શુભરૂપી રતનથી યુક્ત, કર્મને ખપાવનારા, ગાવાલાયક શુભોથી યુક્ત, સંસારનો વિનાશ કરનારા, સુંદર ભુદ્ધિ અને વિદ્યાઓના પારગામી, અતિશય નિપુણ વિક્ષાનોના ચિત્તને ઉદ્દેશ્ય આપનારા, પુણ્યવાન, સૂક્ષ્મ ભુદ્ધિવાળા, સૂરીશ્વરોમાં સુખ્ય, કુશળ શિષ્યોના સસુહાયથી યુક્ત એવા શ્રી જયશેખરસૂરિ ગુરુને હું વર્ણવું છું.

ઘણા કલ્લેશનો નાશ કરનારા, પુણ્યમાં નિવાસ કરનારા, શુભોનો નિર્દેશ કરનારા, ભવ્ય ચારિત્રને ધારણ કરનારા, દુર્ગતિને શાંત કરવામાં હાથીની ગતિ જેવા, સરસ્વતીના નિવાસસ્થાન, અત્યંત વિશુદ્ધ યશ વડે શેષ નાગને જીતનારા, સુંદર સાધુવેશવાળા, શાસ્ત્રીય તરવોતું શોધન કરનારા, વીરોમાં મહાન, સારા નિપુણ શિષ્યોથી યુક્ત, સૂરીશ્વરોમાં સુખ્ય એવા શ્રી જયશેખરસૂરિ ગુરુને વર્ણવું છું.

કલ્પિત વેલડીને છેદવામાં કુહાડા સમાન, સંયમ ધારણ કરવામાં ઉત્તમ, કીર્તિના વિહારરૂપ, ઘણા શુભથી યુક્ત, સમતાથી

સુખને આપનારા, સદ્ગુણના નિધાન, સંસારમાં દુખેલા લોકોને માટે વહાણરૂપ, પાપને હરનારા, પુણ્યના વિસ્તૃત ઘરરૂપ, ક્ષેમ આપનારા, કામને ભૂતનારા, વિદ્વાનોને માન્ય, માયાના શિખરને ભાંગનારા, વિશાળ મહિમાવાળા સૂરીશ્વરોમાં મુખ્ય, નિપુણ સુશિષ્યોથી યુક્ત શ્રી જયશેખરસૂરીશ્વરજીને હું 'વર્ણવું' છું.

શ્રી જિનશાસનરૂપ વૃક્ષને સીંચવામાં શ્રેષ્ઠ જલધર રૂપ, વિશાલ એવા અચલગચ્છમાં મુનિધર્મના મુગટરૂપ, ચંદ્ર સમાન કીર્તિની સમૃદ્ધિ વડે ભૂતલને અલંકૃત કરનારા, શીલરૂપી મજબૂત બખતરનાં બંધનથી મોહરૂપી અર્જુનને ભાંગનારા, શ્રીમદ્ મહેન્દ્ર-પ્રભસૂરિ સુગુરુના શિષ્યોમાં મુખ્ય અને શ્રેષ્ઠ એવા શ્રી જયશેખર-સૂરીન્દ્ર ! આપ જયને પામે અને સકલ સંઘનું કલ્યાણ કરો.

અંથસૂચિ

હસ્તપ્રતિઓ

- ૧ 'ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ'
હસ્તપ્રતિ-A
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
પ્રતિ. નં. ૧૬૧૪૨૭
- ૨ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-B
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
પ્રતિ નં. ૧૮૨૩૫
- ૩ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-C
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
પ્રતિ નં. ૧૬૯૧૩
- ૪ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-D
દેવસાનો પાડાનો ભંડાર, અમદાવાદ
ડા. નં. ૨૮, પ્રતિ નં. ૨૫૫૨૫
- ૫ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-E
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
ડા. નં. ૧૦૭૫, પ્રતિ નં. ૧૫૪૩૨
- ૬ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-F
શ્રી અનંતનાથજી જૈન જ્ઞાન ભંડાર, મુંબઈ
પ્રતિ નં. ૧૬૮/૧૬૦૧
- ૭ ત્રિભુવનદીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-G
શ્રી ચંદ્રસાગરસુરિ જૈન જ્ઞાનમંદિર સંગ્રહ,
ઉજ્જૈન, પ્રતિ નં. ૪૩૪
- ૮ ત્રિભુવન દીપક પ્રબંધ
હસ્તપ્રતિ-H
મેધસંસ્કૃતિ ભવન, ઘાટકોપ - મુંબઈ
- ૯ વિનતીસંગ્રહ
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
- ૧૦ વિનતીસંગ્રહ
શ્રી નિત્ય વિનય વિજય જૈન પુસ્તકભંડાર,
ચાણસ્મા
સંવેગી ઉપાશ્રય, અમદાવાદ
પ્રતિ નં. ૩૪૩૧
- ૧૧ સમ્યક્ત્વ કોમુદી
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
- ૧૨ સમ્યક્ત્વ કોમુદી
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
- ૧૩ સંબોધ સિતરી
એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, અમદાવાદ
- ૧૪ સંબોધ સિતરી
શ્રી અનંતનાથજી જૈન જ્ઞાનભંડાર, મુંબઈ
પ્રતિ નં. $\frac{ક}{૮૫૬}$
- ૧૫ અતિચાર
શ્રી અનંતનાથજી જૈન જ્ઞાનભંડાર, મુંબઈ
પ્રતિ નં. $\frac{ક}{૧૧૫}$

संस्कृत - प्राकृत ग्रंथाः

अथनुं नाम

प्रकाशक

- (१) अमिषान चिंतामणि योभग्या विद्यालयन, वाराणसी
ई. स. १९६४
- (२) आराधना स्तवक शा. सोभयंद धारशी, वी. स. २४५१
भागसर १६ ०))
- (३) उपदेश चिंतामणि (प्रताकार) शा. सोभयंद धारशी, वि. स. १६७७
भाषांतर सहित - प्रथमाधिकार वी. स. २४४७, आवृत्ति १
- (४) उपदेश चिंतामणि (प्रताकार) शा. सोभयंद धारशी, वि. स. १६७६
भाषांतर सहित - द्वितीयाधिकार वी. स. २४४८, आवृत्ति १
- (५) उपदेश चिंतामणि (प्रताकार) शा. सोभयंद धारशी, वि. स. १६८०
भाषांतर सहित - तृतीयाधिकार वी. स. २४५०, आवृत्ति १
- (६) उपदेश चिंतामणि (प्रताकार) शा. सोभयंद धारशी, वि. स. १६८०
भाषांतर सहित - चतुर्थीधिकार वी. स. २४५०, आवृत्ति १
- (७) श्री कुल्लक संग्रह शा. आलाबाई कठलबाई, मांडवी पोण,
अमरावाड, सन १९१५, आवृत्ति १
- (८) श्री कुल्लक संग्रह श्री धुनावा जैन स. ध. नि. पाली-राजस्थान
स. प. श्री जिनप्रभविजयजी म. सा. स. २०३५, वै. शुं. ३, आवृत्ति १
- (९) किंतातार्जुनीय महाकाव्य योभग्या विद्यालयन, वाराणसी
- (१०) कालिदासकृत कुमारसम्भवम् योभग्या विद्यालयन, वाराणसी
महाकाव्यम्
- (११) श्री जैन कुमारसम्भाव्य श्री आर्यरक्षित पुस्तकालय संस्था,
महाकाव्यम् टीकासहित च स. २००० वसंत पंचमी, आवृत्ति १
- (१२) श्री जैन कुमारसम्भाव्य हेषयंद लावलाई जैन पुस्तकालय संस्था,
टीकासहित वि. स. २००२
- .. श्री विक्रमविजय मुनि
- (१३) श्री जैनकुमारसम्भाव्य शा. बीमशी भाष्टुक, स. १९५७, आवृत्ति १
महाकाव्यम् भाषांतरसहितेन.
- (१४) श्री जयशेखरसूरि रचितम् श्री जैन आत्मानंद सला, लावनगर -
श्री ज. बूस्वामि चरित्रम् वि. स. १९६८, वी. स. २४३८
(प्रताकार) स. श्री चतुरविजयजी म.

- (१५) श्री दगवैकालिक मूत्र (सार्थे) श्री जैन विद्याशाळा, अभदावाड
 (१६) धम्मिल कथा (प्रताकार) श्री जैन आत्मानंद सभा, लावनगर,
 स. प. दानविजयजी म. वी. सं. २४४१, वि. सं. १८७१
 (१७) धर्म सर्वस्वाधिकार तथा शा बीमशी भाष्ये, सं. १८५६
 कस्तुरी प्रकरण (भाषांतर सहितेन) सने १८००, आश्रित १
 (१८) श्री धम्मिलकुमार चरित्र शा विद्वल्लु हीराबाव, नमनगर,
 (भाषांतर सहितेन) सं. १८८६ जेष्ठ शु. ७ छं. स. १८३०
 (१९) नैपथीय चरित्रम् महाकाव्यम् यौभग्या विद्यालयन, वाराणसी
 (२०) श्री प्रवोधचिंतामणि (प्रताकार) श्री आर्क्षित पुस्तकालय सस्था,
 नमनगर, वि. सं. १८८६
 (हावारी) सन् १८३८
 (२१) रघुवंश - कालिदासकृत यौभग्या विद्यालयन, वाराणसी
 (२२) गिद्युपालवधम् - कविमाधकृत यौभग्या विद्यालयन, वाराणसी
 (२३) त्रिपष्टिशलाकापुरुषचरित्रम्
 भाषांतर सहित
 (२४) श्री श्रीधर चरित महाकाव्यम् श्री य. दुवाव लघुभाष्य परीष्, अभदावाड
 वि. सं. २००७, वी. २४७८
 (२५) श्रीमज्जयमेखरम् विरचितता श्री आत्मानंद जैनसभा, लावनगर
 तीर्थाधिराज श्री शत्रुंनयतीर्थ
 स्तुतिगर्भिता द्वात्रिंशिका (प्रताकार)

ગુજરાતી ગ્રંથો

ગ્રંથનું નામ

પ્રકાશક

- (૧) શ્રી આર્ય-કલ્યાણ-બૌદ્ધ
સ્મૃતિ ગ્રંથ-સચિત્ર સં. મુનિશ્રી
કલાપ્રભાસાગરજી મ. સા.
શ્રી આર્યરક્ષિત જૈન તત્ત્વજ્ઞાન વિદ્યાપીઠ
સંચાલિત દાદાશ્રી કલ્યાણસાગરચૂરિ ગ્રંથ
પ્રકાશન કેન્દ્ર, મુંબઈ, વિ. સં. ૨૦૩૬,
વી. સં. ૨૫૦૬, આવૃત્તિ ૧
- (૨) આત્માવબોધ કુલક અથવા
આત્મજ્ઞાન
મેક્સ્ટ્રો મેથજી હીરજીની કું.
ઈ. સ. ૧૯૧૨, આવૃત્તિ ૧
- (૩) અંચલગચ્છ દિગ્દર્શન
શ્રી આર્યરક્ષિત પ્રાચ્યવિદ્યા સંશોધન
મંદિર, પાલિતાણા લે. પાથર્
- (૪) અંચલગચ્છના પ્રતિષ્ઠા લેખો
લે. પાથર્
શ્રી આર્યરક્ષિત પ્રાચ્યવિદ્યા સંશોધન
મંદિર, પાલિતાણા
- (૫) અંચલગચ્છના જ્યોતિષર્થો
લે. પાથર્
શ્રી આર્યરક્ષિત પ્રાચ્યવિદ્યા સંશોધન
મંદિર, પાલિતાણા
- (૬) અંચલગચ્છની પ્રતિભા
(અંચલગચ્છની લઘુ પદાવલી)
લે. સં. મુનિશ્રી કલાપ્રભા-
સાગરજી મ. સા.
શ્રી આર્ય-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર ટ્રસ્ટ,
સં. ૨૦૩૬, વૈ. મુ. ૬, આવૃત્તિ ૧
- (૭) અંચલગચ્છના જ્યોતિષર્થો
લે. સં. મુનિશ્રી કલાપ્રભા-
સાગરજી મ. સા.
શ્રી આર્ય-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર ટ્રસ્ટ
વિ. સં. ૨૦૩૭ ચૈત્ર. મુ. ૯
વી. સં. ૨૫૦૭, આવૃત્તિ ૧
- (૮) અંચલગચ્છની અસ્મિતા
લે. સં. મુનિશ્રી કલાપ્રભા-
સાગરજી મ. સા.
શ્રી આર્ય-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર ટ્રસ્ટ
સં. ૨૦૩૬, આવૃત્તિ ૧
- (૯) આપણાં ફાગુકાવ્યો
લે. રમણલાલ ચી. જાહ
પરિચય ટ્રસ્ટ - મુંબઈ, આવૃત્તિ ૧
ઈ. સ. ૧૯૭૬
- (૧૦) અંચલગચ્છાધિરાજ, મંત્ર-
પ્રભાવક દાદાશ્રી મેરુવુંગચૂરિ
લે. મુનિશ્રી કલાપ્રભા-
સાગરજી મ. સા.
શ્રી આર્ય-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર ટ્રસ્ટ
સં. ૨૦૩૬, આવૃત્તિ ૧
ઈ. સ. ૧૯૮૦ વી. સં. ૨૫૦૬

- (૧૧) આપણા કવિઓ
લે. સં. દેશવરામ કા. શાસ્ત્રી
- (૧૨) કુલકસ ગ્રહ - વિવેચન સહિત
- (૧૩) ગુજરાતી સાહિત્યનું રેખાદર્શન
દેશવરામ કા. શાસ્ત્રી
- (૧૪) ગુજરાતી સાહિત્યનો
ઇતિહાસ, અથ ૧ ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદ
આવૃત્તિ ૧, સ. ૧૯૭૩
- (૧૫) ગુજરાતી સાહિત્યનો
ઇતિહાસ, અથ ૨ ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદ
આવૃત્તિ ૧, સં. ૧૯૭૬
- (૧૬) ગુજરાતી સાહિત્ય (મધ્યકાલીન) અનંતરાય રાવળ
- (૧૭) ગુણભારતી-વિશ્લેષક શ્રી ગુણભારતી પ્રકાશન એરિટ્રેબલ
(સુબંધથી સમેતશિખરજી ટ્રસ્ટ (અંક ૧૧-૧૨) સ. ૨૦૪૦
તીર્થ-જરી પાળતા મહાયાત્રા
સંધનો-સ્મારક અંથ)
- (૧૮) જૈન ઇતિહાસ શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગ,
પાલીતાણા - વિ. સં. ૧૯૬૪
- (૧૯) જૈન પરંપરાનો ઇતિહાસ ત્રિપુટી યુનિ
ભાગ ૧, ૨, ૩, ૪
- (૨૦) જૈન સાહિત્યનો મોહનલાલ દલ્વીચંદ દેશાઈ
સક્ષિપ્ત ઇતિહાસ
- (૨૧) જૈન સંસ્કૃત સાહિત્યનો
ઇતિહાસ, અંક ૧, ૨
પ્રો. હીરાલાલ રસિકલાલ
કાપડિયા
- (૨૨) શ્રી જૈન કથા સંદોહ, ભાગ ૧ શ્રી આર્ય-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર, સુબંધ,
આવૃત્તિ ત્રીજી, વિ. સં. ૨૦૪૧
વી. સં. ૨૫૧૧
- (૨૩) જૈન ધર્મના યાત્રાસ્થળો અમદાવાદ
- (૨૪) જીવનનું અમૃત શ્રી આર્ય-જય-કલ્યાણ-કેન્દ્ર ટ્રસ્ટ
લે. યુનિશ્રી કલાપ્રભ- આવૃત્તિ બીજી, સ. ૨૦૩૯ આસો યુ. ૧૩
સાગરજી મ. સા.

- (૨૫) કવિ શ્રી જયશેખરસૂરિ
લે પાશ્વ
- (૨૬) શ્રી ૧૦૮ જૈનતીર્થ દર્શનાવલી
શ્રી આચારક્ષિત પ્રાચ્યવિદ્યા સંશોધન
મંદિર, પાલીતાણા, ઈ. સ. ૧૯૧૪
શ્રી ૧૦૮ જૈનતીર્થ દર્શનાવલી પ્રકાશન
સમિતિ, મુંબઈ, આવૃત્તિ બીજી
વિ. સં. ૨૦૩૭, મં. ૧૯૮૦
- (૨૭) શ્રી જયશેખરસૂરિ-વિરચિત
શ્રી જંબૂસ્વામિ ચરિત્ર
સં. ગણિવર દાનવિજયજી મ.
શ્રી જૈન આત્માનંદ સભા, ભાવનગર
વી. સં. ૨૫૧૨ વિ સં. ૨૦૪૨
- (૨૮) જૈન ગૂર્જર કવિઓ
ભાગ ૧, ૨, ૩
સં. મોહનલાલ દલીચંદ દેશાઈ
આવૃત્તિ બીજી
- (૨૯) મહોપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી-
કૃત જંબૂસ્વામી રાસ
સં. ડૉ. રમણલાલ ચી. શાહ
આવૃત્તિ ૧
- (૩૦) નળ-દમયંતીની કથાનો વિકાસ
ડૉ. રમણલાલ ચી. શાહ, આવૃત્તિ ૧
- (૩૧) શ્રી નીતિ-વારિધિ-પદ્ય-રૂપ
જગત્-નિરંજન-શુણ્વટિકા
સ પ. પૂ. પુણ્યોદયશ્રીજી મ.
ડૉ. ઉમરશી પુનશી દેદિયા, અંબર
વી. સ. ૨૪૯૭ ઈ. સ. ૧૯૭૧
વિ. સ. ૨૦૨૧
- (૩૨) શ્રી ધર્મિભલકુમાર ચરિત્ર
આને જાગતો પુણ્ય પ્રભાવ
લે. મણીલાલ ન્યાલચંદ, ભાવનગર
શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા, ભાવનગર
આવૃત્તિ ૧, વી. સ. ૨૪૫૭,
વિ. સં. ૧૯૮૨
- (૩૩) ધર્મિ ધર્મિભલકુમાર
સં. પૂ. રતનપ્રભાવિજયજી મ.
શ્રી ધર્મનાથ પો. હે. જૈન નગર શ્રવે.
મૂ. જૈન સંઘ, પાલડી, વી. સ. ૨૫૦૯
વિ. સં. ૨૦૪૦ આસો વ. અમાસ
- (૩૪) શ્રી ધર્મિભલકુમાર ચરિત્ર
પ્રથમ ભાગ; ભાષાંતર શ્રીમન્
સુનિ માણિક
શ્રી જૈન મિત્રમંડલ તરફથી પ્રથમાવૃત્તિ
સં. ૧૯૬૬ ઈ. સ. ૧૯૧૩
- (૩૫) પ્રાચીન ગુજરાતી સાહિત્યમાં
વૃત્તરચના
ડૉ. ભોગીલાલ જ. સાંડેસરા
ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટી
અમદાવાદ ઈ. સ. ૧૯૪૧
- (૩૬) પ્રાચીન ફાગુ સંગ્રહ
સં. ડૉ. સાંડેસરા અને
ડૉ. પારેખ
ડૉ. ભોગીલાલ જ. સાંડેસરા, મ. સ.
વિશ્વવિદ્યાલય, વડોદરા, આવૃત્તિ બીજી,
ઈ. સ. ૧૯૬૦

- (૩૭) પ. સુરિજન વિરચિત
પરમહ સ કથા
સ. સુભાષય દ્ર
- (૩૮) પ ચપ્રતિક્રમણ સુત્ર
સં પ. પૂ. ગચ્છાધિપતિશ્રી
ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મ. સા.
- (૩૯) પુરુષાર્થની પ્રેરણામૂર્તિ
સ. પૂ. મહોદયસાગરજી મ.
પૂ. દેવરત્નસાગરજી મ.
- (૪૦) પ્રભાવક આચાર્ય શ્રી
મહેન્દ્રપ્રભાસરિ લે. પાથ
- (૪૧) ન્યાયવિશારદ શ્રી યશોવિજયજી-
રચિત સ્તવન ચોવીસી
અર્થ-ભાવાર્થ સહિત
- (૪૨) વિજય પ્રસ્થાન (ઇદ્રિય
પરાજયશતક. સ ખોધસિતરી,
વૈરાગ્યશતક શ્રી આદ્યવિધિ
અ ચોનો અનુવાદ વગેરે)
- (૪૩) શ્રી વિધિપદ્મગચ્છીય અણુગારસ્થ
સાર્થાનિ વિધિ સહિતાનિ પ ચ
પ્રતિક્રમણ સુત્રાણિ
- (૪૪) ત્રિભુવનદીપક પ્રથમ
સ. લાલચ દ ગાંધી
- (૪૫) સ ખોધસિતરી-જયશેખરસૂરિકૃત
- (૪૬) શ્રીમન્નિજનહર્ષગણિ-વિરચિત
શ્રી સમ્પદત્વ કોમુદી
(ભાષાતર)
- (૪૭) વિશ્વનાથકૃત સાહિત્યદર્પણ-
સવિમર્શ 'શશિકલા'
કે સત્યવત સિંહ
- ગુલાબચંદ હીરાચંદ દોશી જૈન સંસ્કૃતિ
સંસ્કૃત સંધ, સોલાપુર, ઈ. સ. ૧૯૬૦
- ચંદુલાલ ગાંગજી ફેમવાલા નાનજી હીરજી
શાહ, વિ. સં. ૨૦૪૦ વી. સં. ૨૫૧૦
- રાજસ્થાન-દંતાણી તીર્થ, આવૃત્તિ ૧
સં. ૨૦૪૪ મહા વ. ૧૨
- શ્રી આચાર્યરક્ષિત પ્રાચ્યવિદ્યા સ શોધન
મંદિર, પાલીતાણા - ઈ. સ. ૧૯૭૪
- લક્ષ્મિ પ્રકાશન મંદિર વિ. સં. ૨૦૩૭
ઈ. સ. ૧૯૮૧
- શ્રી ખીમચંદ ઉજ્જવળી શાહ, કલકત્તા-૧
આવૃત્તિ ખીજી, વિ. સ. ૨૦૨૯
- શા સોમચંદ ધારશી, અંબર
વી. સ. ૨૪૫૧ માગસર વદ ૦))
વિ. સં. ૧૯૮૧ આવૃત્તિ ૧
- અભયચંદ ભગવાનદાસ ગાંધી, વડોદરા
વિ સં. ૧૯૭૭ વી. સં. ૨૪૪૭
- શ્રી જૈન વિદ્યાશાળા, અમદાવાદ
- જૈન આત્માનંદ સભા, ભાવનગર
આવૃત્તિ ૧, વી. સં. ૨૪૪૩, વિ. સં.
૧૯૭૩, ઈ. સ. ૧૯૧૭
- ચૌખમ્બા વિદ્યાભવન, વારાણસી
ઈ. સ. ૧૯૬૩, વિ. સં. ૨૦૨૦
આવૃત્તિ ખીજી

हिन्दी ग्रंथः

(१) जैन आगम साहित्य :	देवेन्द्रमुनि शास्त्री
मनन और सीमांसा	
(२) हिन्दीका आदि और मध्यकालीन	मंगल प्रकाशन
फ़ारु कृतिया	सन् इ. स. १९७४
सं. डॉ. गोविन्द शर्मा-रजनीग	
(३) जैन साहित्यका बृहद् इतिहास	पार्श्वनाथ विद्याभ्रम शोध
खंड १ थी ७	संस्थान, वाराणसी-५, सन् १९७३
-

